

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको छैटौँ वार्षिक प्रतिवेदन, २०८१

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग

सिंहदरबार, काठमाडौँ

असोज, २०८१

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग

सिंहदरबार, काठमाडौं

टेलिफोन:

९७७-१-४२००८७२, ४२००५९२

ईमेल:

info@nnrfc.gov.np

वेबसाइट:

www.nnrfc.gov.np

मुद्रक:

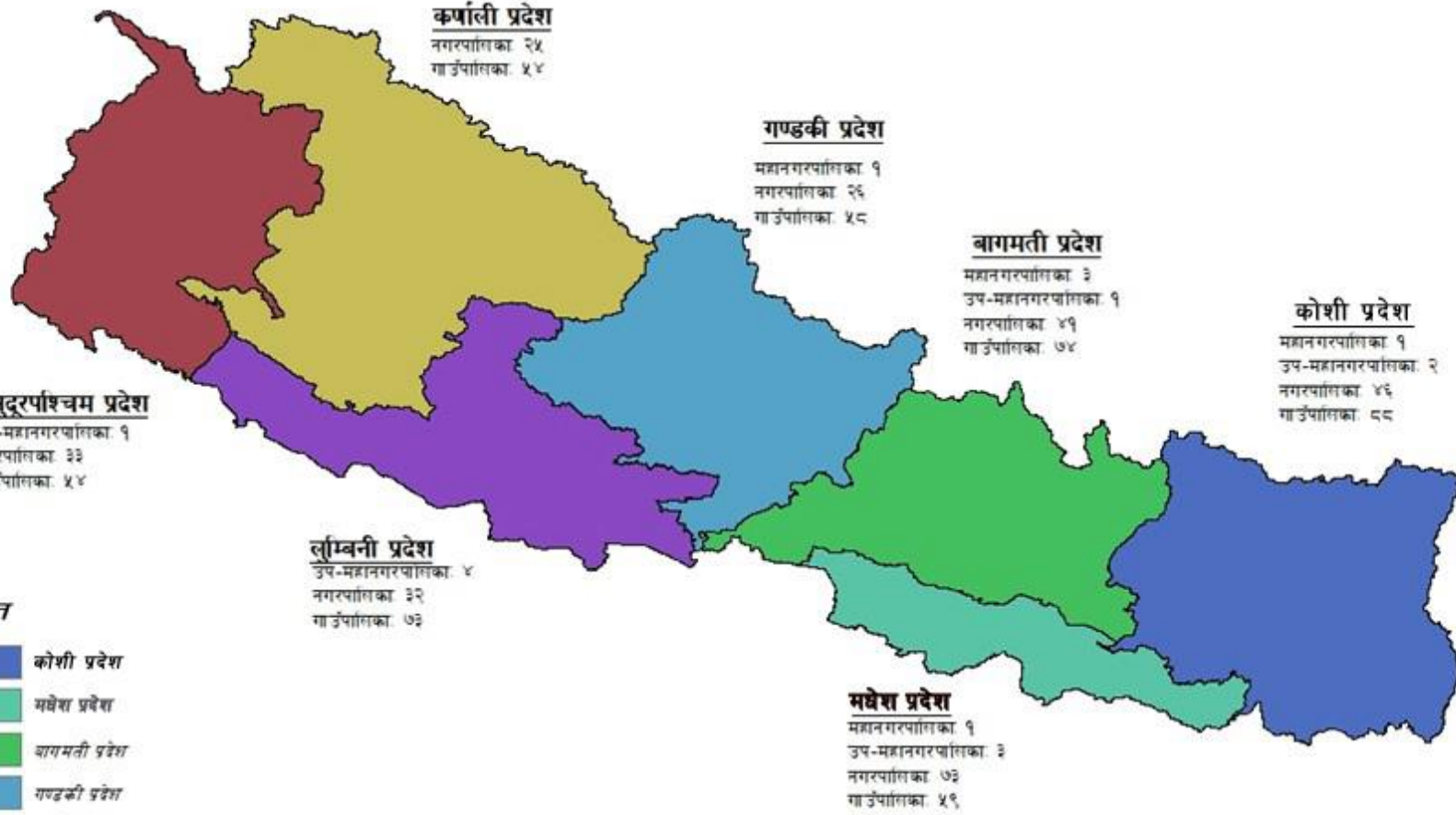
मुद्रण विभाग, सिंहदरबार, काठमाडौं ।

प्रकाशित प्रति - १०००

नेपालको संविधानको धारा २९४ को उपधारा (१)
बमोजिम सम्माननीय राष्ट्रपति समक्ष पेश गरिएको
राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको

छैटौँ वार्षिक प्रतिवेदन, २०८१

नेपालको नक्सा (राजनीतिक तथा प्रशासनिक)

संकेत

- कोशी प्रदेश
- मधेश प्रदेश
- बागमती प्रदेश
- गण्डकी प्रदेश
- लुम्बिनी प्रदेश
- कर्णाली प्रदेश
- सुदूरपश्चिम प्रदेश

० ३५ ७० १४० २१० २८० कि.मी.

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग

National Natural Resources and Fiscal Commission

प.सं.: २०८१/८२

च.नं.

विषय: आयोगको छैटौं वार्षिक प्रतिवेदन, २०८१ पेश गरिएको सम्बन्धमा।

सम्माननीय राष्ट्रपतिज्यू,

राष्ट्रपतिको कार्यालय,

राष्ट्रपति भवन, महाराजगञ्ज, काठमाडौं।

नेपालको संविधानको धारा २९४ को उपधारा (१) बमोजिम राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा सम्पादन गरेका काम कारवाहीको वार्षिक प्रतिवेदन पेश गरेका छौं।

भवदीय,

विपिन राज निरौला,
सदस्य

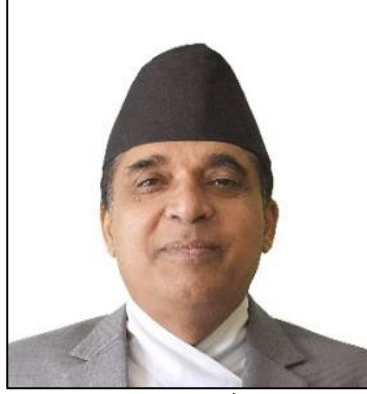
अमर राज मिश्र,
सदस्य

जुद्ध बहादुर गुरुड,
सदस्य

बालानन्द पौडेल,
अध्यक्ष

२०८१ असोज

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगका पदाधिकारी

बालानन्द पौडेल
अध्यक्ष

जुद्ध बहादुर गुरुड
सदस्य

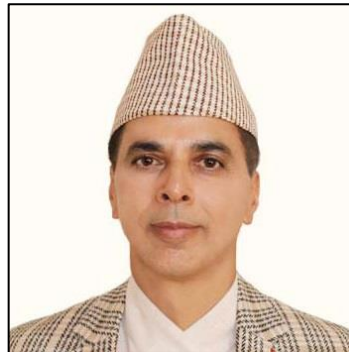

अमर राज मिश्र
सदस्य

विपिन राज निरौला
सदस्य

आयोगका सचिव

किरणराज शर्मा

कार्यकारी सारांश

नेपालको संविधानमा राज्यशक्तिको प्रयोग सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहबाट सहकारिता, सहअस्तित्व, समन्वय र पारस्परिक सहयोगको सिद्धान्तका आधारमा हुने व्यवस्था रहेको छ। संविधानको अनुसूचीमा सङ्घीय इकाइको खर्च जिम्मेवारी र राजस्व अधिकार बाँडफाँट गरी एकल र साझा अधिकारको रूपमा सूचीकृत गरिएको छ। तोकिएको खर्च जिम्मेवारी पूरा गर्न आवश्यक पर्ने वित्तीय स्रोत प्रदेश सरकारले आफ्नो आन्तरिक आय र सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त वित्तीय हस्तान्तरण तथा राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त गर्ने व्यवस्था छ। साथै, स्थानीय सरकारले आफ्नो खर्च जिम्मेवारी पूरा गर्न आवश्यक वित्तीय स्रोत आन्तरिक राजस्वका अतिरिक्त सङ्घीय र प्रदेश सरकारबाट हुने वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त गर्दछन्। संविधानको धारा ६० बमोजिम अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटलाई सन्तुलित, पारदर्शी र न्यायोचित बनाउन धारा २५० र २५१ मा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको व्यवस्था छ। संविधानका साथै राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४, अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ र राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग नियमावली, २०७६ मा आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धमा विस्तृत व्यवस्था गरिएको छ।

आयोगलाई सङ्घीय सञ्चित कोषबाट सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच राजस्वको बाँडफाँट गर्ने विस्तृत आधार र ढाँचा निर्धारण गरी सिफारिस गर्ने, सङ्घीय सञ्चित कोषबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्ने, राष्ट्रिय नीति तथा कार्यक्रम, मानक र पूर्वाधारको अवस्था अनुसार प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने सशर्त अनुदानको आधार सिफारिस गर्ने, प्रदेश सञ्चित कोषबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच राजस्वको बाँडफाँट गर्ने विस्तृत आधार र ढाँचा निर्धारण गर्ने, सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारको खर्च जिम्मेवारी पूरा गर्ने तथा राजस्व असुलीमा सुधार गर्नुपर्ने उपायहरूको सिफारिस गर्ने, समष्टिगत आर्थिक सूचकहरूको विश्लेषण गरी सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले लिन सक्ने आन्तरिक ऋणको सीमा सिफारिस गर्ने, सङ्घ र प्रदेश सरकारको राजस्व बाँडफाँटका आधारको पुनरावलोकन गरी परिमार्जनका लागि सिफारिस गर्ने, प्राकृतिक स्रोतको परिचालन गर्दा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारको लगानी तथा प्रतिफलको हिस्सा निर्धारणको आधार तय गरी सिफारिस गर्ने, प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट सम्बन्धी विषयमा सङ्घ र प्रदेश, प्रदेश र प्रदेश, प्रदेश र स्थानीय तह तथा स्थानीय तहहरूबीच उठ्न सक्ने सम्भावित विवादको विषयमा अध्ययन अनुसन्धान गरी त्यसको निवारण गर्न समन्वयात्मक रूपमा काम गर्न सुझाव दिने जिम्मेवारी रहेको छ। संवैधानिक र कानूनी व्यवस्थाको अधीनमा रही आयोगले कार्यजिम्मेवारी पूरा गर्दै आइरहेको छ।

१. राजस्व बाँडफाँट

मूल्य अभिवृद्धि कर तथा आन्तरिक उत्पादनमा लाग्ने अन्तःशुल्कबाट सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको राजस्वको १५ प्रतिशत प्रदेश सरकारबीच र १५ प्रतिशत स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँट गर्नका लागि आयोगको मिति २०७६/११/२९ को निर्णय अनुसार विस्तृत आधार र ढाँचा निर्धारण गरी आर्थिक वर्ष २०७७/७८ देखि आर्थिक वर्ष २०८१/८२ (पाँच आर्थिक वर्ष) सम्मका लागि लागू हुनेगरी नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरिएको छ। सङ्घीय विभाज्य कोषबाट प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई राजस्व बाँडफाँट गर्नका लागि आधार र ढाँचा निर्धारण गर्दा जनसङ्ख्या र जनसाङ्ख्यिक विवरणको अनुपात, क्षेत्रफल, मानव विकास सूचकाङ्क, खर्चको आवश्यकता, राजस्व सङ्कलनमा गरेको प्रयास, पूर्वाधार विकास र विशेष अवस्थालाई आधार लिइएको छ।

२. वित्तीय समानीकरण अनुदान

क. सङ्घबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान

नेपाल सरकारबाट प्रदेश तथा स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण हुने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान, सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान र कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनका आधारमा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि सङ्घीय सञ्चित कोषबाट प्रदेश सरकारलाई रु. ६० अर्ब र स्थानीय सरकारलाई रु. ८८ अर्ब गरी कुल रु. १ खर्ब ४८ अर्ब वित्तीय समानीकरण अनुदान हस्तान्तरण गर्न सिफारिस गरिएकोमा नेपाल सरकारले सोही बमोजिम बजेट विनियोजन गरेको देखिन्छ।

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को लागि सङ्घीय सञ्चित कोषबाट प्रदेश सरकारलाई रु. ५८ अर्ब ६६ करोड ७५ लाख र स्थानीय सरकारलाई रु. ८७ अर्ब हस्तान्तरण गर्न सिफारिस गरिएकोमा सोही बमोजिम विनियोजन भएको तर प्रदेश सरकारलाई विनियोजनको ७१.१ प्रतिशत र स्थानीय सरकारलाई विनियोजनको ९३.० प्रतिशत हस्तान्तरण भएको देखिन्छ।

आयोगको सिफारिस र विनियोजित बजेट बमोजिमको वित्तीय समानीकरण अनुदान आर्थिक वर्षको बीचमा कटौती गरिँदा प्रदेश र स्थानीय सरकारको अनुमान बमोजिम वित्तीय स्रोत प्राप्त नहुँदा बजेट कार्यान्वयन प्रभावित हुने देखिन्छ।

ख. प्रदेशबाट प्रदेशभित्रका स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान

नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश सरकारले प्रदेश कानून बमोजिम आयोगको सिफारिसमा वित्तीय समानीकरण अनुदान उपलब्ध गराउने संवैधानिक तथा कानुनी व्यवस्था रहेको छ। तदनुरूप आयोगले प्रदेश सरकारलाई न्यूनतम र सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरेको छ। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्न कोशी प्रदेश सरकारलाई रु. १ अर्ब, मधेश प्रदेश सरकारलाई रु. १ अर्ब १८ करोड ८ हजार, बागमती प्रदेश सरकारलाई रु. १ अर्ब ६६ करोड २५ लाख, गण्डकी प्रदेश सरकारलाई रु. १ अर्ब १६ करोड, लुम्बिनी प्रदेश सरकारलाई रु. ९५ करोड, कर्णाली प्रदेश सरकारलाई रु. ८० करोड र सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारलाई रु. ८६ करोड वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ।

आयोगले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा वित्तीय समानीकरण अनुदान प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरणका लागि सिफारिस गरेकोमा मधेश प्रदेश सरकारले रु. तीन लाख कम विनियोजन गरेको र अन्य प्रदेश सरकारले आयोगको सिफारिस बमोजिम विनियोजन गरेको देखिन्छ। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्न आयोगले प्रदेश सरकारलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरे बमोजिम बजेट विनियोजन गरेकोमा कोशी, बागमती र सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारले विनियोजन अनुसार नै हस्तान्तरण गरेको देखिन्छ। तर, मधेश, गण्डकी, लुम्बिनी र कर्णाली प्रदेश सरकारले विनियोजन रकमको क्रमशः ९९.२, ७५.०, ७५.० र ९८.६ प्रतिशत हस्तान्तरण गरेको देखिन्छ। यसरी प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान कटौती गरेकोमा सोको वस्तुनिष्ठ कारण र आधार खुलाएको देखिँदैन।

३. सशर्त अनुदान

नेपालको संविधानले राष्ट्रिय नीति तथा कार्यक्रम, मानक र पूर्वाधारको अवस्था अनुसार प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने सशर्त अनुदानको सम्बन्धमा अध्ययन अनुसन्धान गरी आधार तयार गर्ने काम, कर्तव्य र अधिकार बमोजिम आयोगले सिफारिस गर्दै आएको छ। आयोगले नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारलाई सशर्त अनुदान हस्तान्तरणका

लागि सिफारिस गरेको आधार तथा सुझाव पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन भएको देखिँदैन। आयोगको सिफारिस र सुझाव बमोजिम आधारहरूको सङ्केतीकरण गरी बजेट तर्जुमा गर्दा नै प्रदेश तथा स्थानीय सरकारमा प्रदान गरिने सशर्त अनुदानका कार्यक्रम तथा रकम एकै पटक विनियोजन गर्नु पर्नेमा नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारले सो विपरीत आर्थिक वर्षको बीचमा नयाँ कार्यक्रम वा आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्न थप सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गरेको देखिन्छ। यसबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारको विनियोजन स्वायत्तता सङ्कुचन भएको र वार्षिक विनियोजन ऐनमा समावेश नगरी आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिएको देखिन्छ।

४. आन्तरिक ऋण

नेपालको संविधानले तीनवटै तहका सरकारले घाटा बजेट पेश गर्न सक्ने र घाटा बजेट पूर्तिका लागि आन्तरिक ऋण परिचालन गर्न सक्ने व्यवस्था गरेको छ। आयोगलाई समष्टिगत आर्थिक परिसूचकहरूको विश्लेषण गरी सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले लिनसक्ने आन्तरिक ऋणको सीमा निर्धारण गर्ने संवैधानिक जिम्मेवारी रहेको छ। राष्ट्रिय नीति/योजनामा आधारित भई लागत लाभ विश्लेषण (Cost Benefit Analysis), आन्तरिक प्रतिफल दर (Internal Rate of Return - IRR) वा खुद वर्तमान मूल्य (Net Present Value - NPV) का आधारमा उपयुक्त देखिएका आयोजना/परियोजना कार्यान्वयनका लागि आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा नेपाल सरकारलाई अनुमानित कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको ५.० प्रतिशतमा नबढ्ने गरी र प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई राजस्व बाँडफाँट र आ-आफ्नो आन्तरिक स्रोतबाट प्राप्त हुने राजस्वको योगफलको १२ प्रतिशतमा नबढ्ने गरी आन्तरिक ऋणको सीमा सिफारिस गरिएको छ। राष्ट्रिय गौरवका आयोजना, रूपान्तरणकारी आयोजना र मध्यमकालीन खर्च संरचना अन्तर्गतको पहिलो प्राथमिकता प्राप्त आयोजना कार्यान्वयनका लागि रकम अपुग भएमा आयोगले प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई सिफारिस गरेको आन्तरिक ऋणको सीमा मध्ये प्रदेश र स्थानीय सरकारले उक्त आर्थिक वर्षमा परिचालन नगरेको हदसम्मको थप आन्तरिक ऋण कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको ०.५ प्रतिशतले नबढ्ने गरी नेपाल सरकारले परिचालन गर्न सक्ने गरी सिफारिस गरेको छ।

नेपाल सरकारले आयोगले सिफारिस गरेको सीमाभित्र रही आन्तरिक ऋण परिचालन गरे तापनि ऋणको उपयोग रोजगारी सिर्जना, उत्पादनमूलक र पूँजीगत प्रकृतिका कार्यमा भएको सुनिश्चित आधार देखिँदैन। बजेट विनियोजन गर्दा आन्तरिक ऋणको स्रोतबाट कार्यान्वयन गरिने कार्यक्रम तथा आयोजनाको स्पष्ट किटान गरी आयोजनामा आबद्ध गरेर मात्र आन्तरिक ऋण परिचालन गर्नुपर्दछ।

केही प्रदेश सरकारले आयोगले सिफारिस गरेको सीमाभित्र रही वार्षिक बजेटमा आन्तरिक ऋण परिचालनको लक्ष्य समावेश गर्दै आएको तर नेपाल सरकारसँग सहमति लिएको र आन्तरिक ऋण परिचालन गरेको देखिँदैन। स्थानीय सरकारले आयोगको सिफारिसको सीमाभित्र रही आन्तरिक ऋण परिचालन गरे नगरेको सम्बन्धमा आवश्यक तथ्याङ्क उपलब्ध नहुँदा विश्लेषण गर्न सकिएको छैन।

५. सवारी साधन कर

प्रदेश र स्थानीय सरकारको एकल अधिकार क्षेत्रमा रहेको सवारी साधन कर परिचालनको अधिकारलाई व्यवस्थित गर्न अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले एकल कर प्रशासनको व्यवस्था गरे बमोजिम आयोगले प्रदेश विभाज्य कोषमा सङ्कलित सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण र सिफारिस गर्दै आएको छ। जनसङ्ख्या, सडकको लम्बाइ, वनले ढाकेको क्षेत्रफल र स्थानीय तहको क्षेत्रफलको आधार लिई आयोगबाट आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि सम्बन्धित प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण गर्न सवारी साधन करको हिस्सा निर्धारण गरी सिफारिस गरिएको छ।

प्रदेश सरकारले सवारी साधन करबाट प्राप्त रकम सम्बन्धित प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारमा मासिक रूपमा बाँडफाँट

गर्नुपर्नेमा सो भएको देखिएन र सोही आर्थिक वर्षभित्र हिसाब मिलान समेत गरेको नदेखिएकोले कानूनी व्यवस्था बमोजिम मासिक रूपमा बाँडफाँट गरी हिसाब मिलान गर्नुपर्दछ।

६. प्राकृतिक स्रोत

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ बमोजिम प्राकृतिक स्रोतबाट सङ्कलित रोयल्टी सङ्घ, सम्बन्धित प्रदेश र सम्बन्धित स्थानीय सरकारलाई क्रमशः ५०, २५ र २५ प्रतिशत हस्तान्तरण हुने र नेपाल सरकारले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिसमा प्राकृतिक स्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई प्रभावित भएको अनुपातमा समन्यायिक रूपमा प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टी बाँडफाँट तथा वितरण गर्ने व्यवस्था रहेको छ। सोही अनुरूप प्राकृतिक स्रोतको अवस्थिति, प्रभावित भौगोलिक क्षेत्रफल, प्रभावित जनसङ्ख्या र प्राकृतिक स्रोतको दिगो व्यवस्थापनका आधारमा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा पर्वतारोहण, विद्युत, वन, खानी तथा खनिज र रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट सङ्कलन भएको रोयल्टी रकम सम्बन्धित प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्न रोयल्टी बाँडफाँटका हिस्सा निर्धारण गरी नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरिएको छ।

पर्वतारोहण, विद्युत, वन र खानी तथा खनिजबाट प्राप्त रोयल्टी सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा गरी सङ्घीय इकाइबीच बाँडफाँट हुँदै आएको छ।

आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा कोशी प्रदेश सरकारले प्राप्त गरेको कुल रोयल्टी मध्ये सबैभन्दा बढी हिस्सा (करिब ५२ प्रतिशत) पर्वतारोहण रोयल्टीको रहेको छ। त्यसैगरी, मधेश प्रदेशले शत प्रतिशत वन क्षेत्रबाट, बागमती, गण्डकी र लुम्बिनी प्रदेशले क्रमशः करिब ७२, ८१ र ४६ प्रतिशत जलविद्युतबाट तथा कर्णाली र सुदूरपश्चिम प्रदेशले क्रमशः करिब ९४ र ७३ प्रतिशत वन क्षेत्रबाट रोयल्टी प्राप्त गरेको देखिन्छ। उक्त आर्थिक वर्षमा पर्वतारोहण, विद्युत, वन र खानी तथा खनिजबाट सङ्कलित रोयल्टी क्रमशः १०२, १४५, ७५३ र ५२ स्थानीय सरकारले प्राप्त गरेको देखिन्छ।

दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त रोयल्टी सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा हुने गरी व्यवस्था मिलाउन नेपाल सरकारलाई लेखी पठाइएकोमा जम्मा भएको जानकारी प्राप्त नभएको हुँदा रोयल्टी रकम सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा गरी आयोगको सिफारिस बमोजिम बाँडफाँट गरिनुपर्दछ।

प्राकृतिक स्रोतको परिचालनका लागि तीन तहका सरकारबीच लगानी तथा प्रतिफलको हिस्सा निर्धारण, प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट सम्बन्धमा सङ्घीय इकाइबीच उठ्न सक्ने सम्भावित विवाद र सोसँग सम्बन्धित वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा आयोगले संवैधानिक जिम्मेवारी पूरा गर्नका लागि प्राकृतिक स्रोतको परिचालन सम्बन्धी एकीकृत कानून अभाव रहेकोले यथाशीघ्र सो कानून निर्माण गर्नुपर्दछ।

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ७ मा उल्लेख भए बमोजिम सङ्घीय विभाज्य कोषमा रहेको प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टीको बाँडफाँट वार्षिक रूपमा गर्ने व्यवस्था रहेकोमा नेपाल सरकारले जुन आर्थिक वर्षमा सङ्कलन भएको छ सोही आर्थिक वर्षमा सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको सञ्चित कोषमा जम्मा गरेको देखिँदैन। साथै, आयोगले प्राकृतिक स्रोतको स्रोतगत रूपमा हिस्सा बाँडफाँटको सिफारिस गरेको तर आयोगको सिफारिस बमोजिम वितरणको परियोजनागत विस्तृत विवरण नेपाल सरकारबाट आयोगमा उपलब्ध हुन नसकेको हुँदा प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा कार्यान्वयनको अवस्था विश्लेषण गर्न सकिएको छैन।

विषय सूची

परिच्छेद - एक: राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको परिचय.....	१
१.१ परिचय.....	१
१.२ गठन.....	१
१.३ काम, कर्तव्य र अधिकार.....	२
१.४ सङ्गठन संरचना र दरबन्दी.....	६
१.५ प्रतिवेदन.....	८
परिच्छेद - दुई: आयोगको वार्षिक कार्यसम्पादन.....	९
२.१ आयोगले नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारलाई गरेको सिफारिस.....	९
२.२ आयोगको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम.....	१०
२.३ आयोगबाट भएका अन्य कार्य.....	१२
२.४ आयोगको भौतिक स्रोत साधन र उपयोग.....	१२
२.५ समन्वय तथा सहजीकरण.....	१२
परिच्छेद - तीन: आयोगले गरेका सिफारिस.....	१४
३.१ सङ्घीय विभाज्य कोषबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारमा हुने राजस्व बाँडफाँट.....	१४
३.२ वित्तीय समानीकरण अनुदान.....	४९
३.३ सशर्त अनुदानको आधार.....	१६०
३.४ आन्तरिक ऋणको सीमा.....	१९४
३.५ सवारी साधन करको बाँडफाँट.....	२०७
३.६ प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँट.....	२६०
परिच्छेद - चार: सिफारिस तथा सुझाव कार्यान्वयनको अवस्था.....	३९५
४.१ वित्तीय हस्तान्तरण सिफारिस कार्यान्वयन.....	३९५
४.२ आन्तरिक ऋणको सीमा सिफारिस कार्यान्वयन.....	४०२
४.३ राजस्व बाँडफाँट सिफारिस कार्यान्वयन.....	४०४
४.४ प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँट सिफारिस कार्यान्वयन.....	४०७
४.५ सुझाव कार्यान्वयनको अवस्था.....	४१०
परिच्छेद - पाँच: निष्कर्ष तथा सुझाव.....	४२०
५.१ निष्कर्ष.....	४२०

५.२ सुझाव.....	४२०
अनुसूचीहरू.....	४२४
अनुसूची-१: आयोगका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको विवरण	४२४
अनुसूची-२: आयोगका केही गतिविधिहरू तस्विरमा.....	४२७

तालिका सूची

तालिका १.१: आयोगको कार्यक्षेत्र तथा भूमिका.....	५
तालिका १.२: राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको कर्मचारी दरबन्दी र पदपूर्तिको अवस्था.....	७
तालिका २.१: आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा विनियोजित बजेट र खर्चको विवरण.....	१०
तालिका २.२: प्रमुख क्रियाकलाप र प्रगति.....	१०
तालिका ३.१: आर्थिक वर्ष २०७७/७८ का लागि नेपाल सरकारबाट प्रदेश सरकारलाई हस्तान्तरण हुने प्रदेशगत राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा.....	३०
तालिका ३.२: आर्थिक वर्ष २०७७/७८ का लागि नेपाल सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण हुने स्थानीय तहगत राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा.....	३१
तालिका ३.३: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि नेपाल सरकारबाट प्रदेश सरकारलाई हस्तान्तरण हुने न्यूनतम, सूत्र र कार्यसम्पादनमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम.....	६२
तालिका ३.४: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि नेपाल सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण हुने न्यूनतम, सूत्र र कार्यसम्पादनमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम.....	६२
तालिका ३.५: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, कोशी प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस.....	८७
तालिका ३.६: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, मधेश प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस.....	९९
तालिका ३.७: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, बागमती प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस.....	१११
तालिका ३.८: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, गण्डकी प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस.....	१२३
तालिका ३.९: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, लुम्बिनी प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस.....	१३४
तालिका ३.१०: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, कर्णाली प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस.....	१४६
तालिका ३.११: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, सुदूरपश्चिम प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस.....	१५७
तालिका ३.१२: आयोगले विगतमा सिफारिस गरेको सीमा र सुझावहरू.....	१९८
तालिका ३.१३: आन्तरिक ऋण परिचालनको अवस्था र प्रवृत्ति.....	१९९
तालिका ३.१४: कुल सार्वजनिक ऋण, कुल गार्हस्थ उत्पादन, आर्थिक वृद्धिदर, राजस्व र निर्यातको अवस्था.....	२००

तालिका ३.१५: कुल तिर्न बाँकी आन्तरिक ऋण र वार्षिक ऋण परिचालनको अवस्था.....	२००
तालिका ३.१६: आन्तरिक ऋण निष्काशनको वार्षिक लक्ष्यको अवस्था.....	२०१
तालिका ३.१७: कुल आन्तरिक ऋण परिचालनको संरचनागत अवस्था.....	२०१
तालिका ३.१८: वार्षिक आन्तरिक ऋणको सावौं फिर्ताको विवरण	२०२
तालिका ३.१९: आन्तरिक ऋणको ब्याज तथा कमिसन भुक्तानीको वार्षिक विवरण.....	२०२
तालिका ३.२०: तिर्न बाँकी कुल आन्तरिक ऋण दायित्वको विवरण.....	२०३
तालिका ३.२१: नगर विकास कोषबाट परिचालित ऋण दायित्वको क्षेत्रगत विवरण	२०३
तालिका ३.२२: नेपाल सरकारको राजस्व, चालु खर्च र ब्याज कमिसन भुक्तानीको अवस्था	२०४
तालिका ३.२३: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि एकल कर प्रशासनअन्तर्गत प्रदेश सरकार, कोशी प्रदेशले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करको स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको हिस्सा.....	२११
तालिका ३.२४: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि एकल कर प्रशासनअन्तर्गत प्रदेश सरकार, मधेश प्रदेशले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करको स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको हिस्सा.....	२१९
तालिका ३.२५: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि एकल कर प्रशासनअन्तर्गत प्रदेश सरकार, बागमती प्रदेशले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करको स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको हिस्सा.....	२२७
तालिका ३.२६: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि एकल कर प्रशासनअन्तर्गत प्रदेश सरकार, गण्डकी प्रदेशले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करको स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको हिस्सा.....	२३५
तालिका ३.२७: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि एकल कर प्रशासनअन्तर्गत प्रदेश सरकार, लुम्बिनी प्रदेशले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करको स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको हिस्सा.....	२४२
तालिका ३.२८: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि एकल कर प्रशासनअन्तर्गत प्रदेश सरकार, कर्णाली प्रदेशले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करको स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको हिस्सा.....	२५०
तालिका ३.२९: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि एकल कर प्रशासनअन्तर्गत प्रदेश सरकार, सुदूरपश्चिम प्रदेशले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करको स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको हिस्सा.....	२५७
तालिका ३.३०: आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्रदेशबीच हुने रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट सम्बन्धी सिफारिस	२६४
तालिका ३.३१: आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा स्थानीय तहबीच हुने रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट सम्बन्धी सिफारिस	२६५
तालिका ३.३२: आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्रदेशबीच हुने रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट सम्बन्धी सिफारिस	२९४
तालिका ३.३३: आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा स्थानीय तहबीच हुने रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट सम्बन्धी सिफारिस	२९५
तालिका ३.३४: आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ मा प्रदेश सरकारबीच प्राकृतिक स्रोत परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट सम्बन्धी सिफारिस.....	३१८
तालिका ३.३५: आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ मा स्थानीय सरकारबीच प्राकृतिक स्रोत परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट सम्बन्धी सिफारिस.....	३२७

तालिका ४.१: वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस कार्यान्वयनको अवस्था.....	३९५
तालिका ४.२: आर्थिक वर्ष २०८०/८१ र २०८१/८२ को वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस कार्यान्वयनको अवस्था	३९६
तालिका ४.३: नेपाल सरकारबाट स्थानीय सरकारमा भएको सशर्त अनुदानको बजेट विनियोजन तथा हस्तान्तरण	४००
तालिका ४.४: सङ्घीय विभाज्य कोष र सोको बाँडफाँटको विवरण.....	४०५
तालिका ४.५: आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रोयल्टी र बाँडफाँटको विवरण...	४०८
तालिका ४.६: आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सङ्कलन भई प्रदेश सरकारले प्राप्त गरेको रोयल्टीको विवरण.....	४०८
तालिका ४.७: आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सङ्कलन भई स्थानीय सरकारले प्राप्त गरेको रोयल्टीको विवरण.....	४०९

चित्र सूची

चित्र १.१: सङ्गठन संरचना.....	६
चित्र ४.१: प्रदेश अनुसार सशर्त अनुदानको बजेट तथा हस्तान्तरण.....	३९९

परिच्छेद - एकः

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको परिचय

१.१ परिचय

नेपालको संविधानमा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहका सरकार रहने र यी सरकारबीचको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित रहने व्यवस्था गरिएको छ। देशमा उपलब्ध प्राकृतिक एवम् वित्तीय स्रोतहरूको न्यायोचित, सन्तुलित, पारदर्शी रूपमा वितरण र परिचालन गरी वित्तीय सङ्घीयताको कार्यान्वयनमा संरक्षणकारी भूमिका निर्वाह गर्न नेपालको संविधानले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको व्यवस्था गरेको छ।

नेपालको संविधानको धारा २५० मा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको गठन र धारा २५१ मा आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकारको व्यवस्था गरिएको छ। आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकारलाई व्यवस्थित गर्न राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ तथा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग नियमावली, २०७६ कार्यान्वयनमा रहेका छन्। तीन तहका सरकारबीच राजस्वको अधिकार, राजस्व बाँडफाँट, अनुदान, ऋण, बजेट व्यवस्थापन, सार्वजनिक खर्च तथा वित्तीय अनुशासन सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ समेत कार्यान्वयनमा रहेको छ।

आयोगले संविधान तथा कानूनको अधीनमा रहेर सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच मूल्य अभिवृद्धि कर तथा आन्तरिक उत्पादनमा लाग्ने अन्तःशुल्कबाट सङ्कलित राजस्व बाँडफाँटको विस्तृत आधार र ढाँचा निर्धारण, प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टीको बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण, नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई र प्रदेशले स्थानीय सरकारलाई उपलब्ध गराउने वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण निर्धारण तथा सशर्त अनुदानको आधार र तीनवटै तहका सरकारले वार्षिक रूपमा लिन सक्ने आन्तरिक ऋणको अधिकतम सीमा निर्धारण गरी सिफारिस गरेको छ। साथै, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको एकल अधिकारको सूचीमा रहेको सवारी साधन करको प्रशासन प्रदेशले गर्ने र सङ्कलित कर रकमलाई प्रदेश तथा सम्बन्धित स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँट गर्ने कानुनी व्यवस्था भएअनुरूप त्यस्तो करलाई प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गरी सम्बन्धित प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गर्ने कार्य समेत आयोगले गर्दै आएको छ।

१.२ गठन

नेपालको संविधानको धारा २५० को उपधारा (१) मा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको गठनसम्बन्धी व्यवस्था गरिएको छ। आयोगमा अध्यक्षसहित बढीमा पाँच जना सदस्यहरू रहने, राष्ट्रपतिबाट संवैधानिक परिषद्को सिफारिसमा आयोगमा अध्यक्ष र सदस्यहरूको नियुक्ति हुने, आयोगका अध्यक्ष र सदस्यहरूको पदावधि नियुक्ति भएको मितिले छ वर्षको हुने व्यवस्था रहेको छ। यसरी नियुक्त अध्यक्ष तथा सदस्यको पुनः नियुक्ति हुन नसक्ने व्यवस्था भए पनि सदस्यलाई अध्यक्षको पदमा भने नियुक्ति गर्न सकिने छ। त्यसरी सदस्य अध्यक्षको पदमा नियुक्ति भएमा निजको पदावधि गणना गर्दा सदस्य भएको अवधिलाई समेत जोडी गणना गरिने प्रावधान रहेको छ।

नेपालको संविधानको धारा २५० को उपधारा (६) बमोजिम आयोगको अध्यक्ष वा सदस्यको पदमा नियुक्त हुनका लागि योग्यताका रूपमा मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धित विषयमा स्नातक उपाधि हासिल गरी प्राकृतिक स्रोत वा वित्त व्यवस्थापन, अर्थशास्त्र, कानून, व्यवस्थापनको क्षेत्रमा कम्तीमा बीस वर्ष क्रियाशील रही विशेषज्ञता हासिल गरेको, नियुक्ति हुँदाका बखत कुनै राजनीतिक दलको सदस्य नरहेको, पैतालिस वर्ष उमेर पूरा भएको र उच्च नैतिक चरित्र भएको हुनुपर्ने उल्लेख छ।

१.३ काम, कर्तव्य र अधिकार

नेपालको संविधानले आयोगलाई मूलतः सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच हुने प्राकृतिक तथा वित्तीय स्रोतको बाँडफाँटको विषयमा सिफारिस गर्ने महत्त्वपूर्ण जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ। आयोगको काम, कर्तव्य तथा अधिकारसम्बन्धी व्यवस्था नेपालको संविधानको धारा २५१ मा उल्लेख गरिएका छन्। त्यसैगरी, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४, अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ र राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग नियमावली, २०७६ मा समेत आयोगको काम, कर्तव्य तथा अधिकारका सम्बन्धमा थप व्यवस्था गरिएको छ। आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धमा संवैधानिक तथा कानुनी व्यवस्था देहायअनुसार रहेका छन्।

१.३.१ संवैधानिक व्यवस्था

नेपालको संविधानको धारा ६० को उपधारा (३) अनुसार प्रदेश र स्थानीय सरकारले प्राप्त गर्ने वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिस बमोजिम हुनेछ। नेपालको संविधानको धारा २५१ को उपधारा (१) मा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुने गरी तोकिएको छः

- (क) संविधान र कानून बमोजिम सङ्घीय सञ्चित कोषबाट सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच राजस्वको बाँडफाँट गर्ने विस्तृत आधार र ढाँचा निर्धारण गर्ने,
- (ख) सङ्घीय सञ्चित कोषबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्ने,
- (ग) राष्ट्रिय नीति तथा कार्यक्रम, मानक, पूर्वाधारको अवस्था अनुसार प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने सशर्त अनुदानको सम्बन्धमा अध्ययन अनुसन्धान गरी आधार तयार गर्ने,
- (घ) प्रदेश सञ्चित कोषबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच राजस्वको बाँडफाँट गर्ने विस्तृत आधार र ढाँचा निर्धारण गर्ने,
- (ङ) सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारको खर्च जिम्मेवारी पूरा गर्ने र राजस्व असुलीमा सुधार गर्नु पर्ने उपायहरूको सिफारिस गर्ने,
- (च) समष्टिगत आर्थिक सूचकहरूको विश्लेषण गरी सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले लिनसक्ने आन्तरिक ऋणको सीमा सिफारिस गर्ने,
- (छ) सङ्घ र प्रदेश सरकारको राजस्व बाँडफाँटका आधारको पुनरावलोकन गरी परिमार्जनको सिफारिस गर्ने,
- (ज) प्राकृतिक स्रोतको परिचालन गर्दा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहको लगानी तथा प्रतिफलको हिस्सा निर्धारणको आधार तय गरी सिफारिस गर्ने,
- (झ) प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट सम्बन्धी विषयमा सङ्घ र प्रदेश, प्रदेश र प्रदेश, प्रदेश र स्थानीय तह तथा स्थानीय तहहरूबीच उठ्न सक्ने सम्भावित विवादको विषयमा अध्ययन अनुसन्धान गरी त्यसको निवारण गर्न समन्वयात्मक रूपमा काम गर्न सुझाव दिने।

त्यसैगरी धारा २५१ को उपधारा (२) मा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट गर्दा सो सँग सम्बन्धित वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा आवश्यक अध्ययन र अनुसन्धान गरी नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्नेछ भन्ने उल्लेख गरिएको छ। साथै, सोही धाराको उपधारा (३) ले आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार, प्राकृतिक स्रोतको परिचालन गर्दा वा राजस्व बाँडफाँट गर्दा अपनाउनु पर्ने विस्तृत आधार, आयोगका पदाधिकारीको सेवाका शर्त लगायत अन्य व्यवस्था सङ्घीय कानून बमोजिम हुने व्यवस्था गरेको छ।

१.३.२ कानुनी व्यवस्था

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ अनुसार राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम रहेको छः

- (क) प्रदेश कानून बमोजिम प्रदेशले स्थानीय तहलाई दिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेशलाई सिफारिस गर्ने,
- (ख) प्रदेश कानून बमोजिम प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रदान गर्ने सशर्त अनुदानको आधार तयार गरी प्रदेशलाई सिफारिस गर्ने,
- (ग) नेपाल सरकार, प्रदेश वा स्थानीय तहबीच राजस्वको बाँडफाँट सम्बन्धमा उठेको विवाद समाधान गर्न आवश्यक सहजीकरण र सहयोग गर्ने,
- (घ) नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई दिने अनुदान सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई सुझाव दिने,
- (ङ) नेपाल सरकार तथा प्रदेशले राजस्व बाँडफाँटका सम्बन्धमा कुनै सुझाव माग गरेमा आवश्यक सुझाव दिने,
- (च) नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहले लगाउने करका सम्बन्धमा नेपाल सरकार, प्रदेश वा स्थानीय तहले सुझाव माग गरेमा आवश्यक सुझाव दिने,
- (छ) प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण र उपयोगका विषयमा नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई आवश्यक सुझाव दिने,
- (ज) आयोगले संविधान र यस ऐन बमोजिम सुझाव वा सिफारिस दिँदा वा ढाँचा तयार गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको कार्यसम्पादनलाई समेत आधार लिने।

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ अनुसार आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकारका सम्बन्धमा देहाय बमोजिमको व्यवस्था रहेको छः

- (क) मूल्य अभिवृद्धि कर तथा अन्तःशुल्कको बाँडफाँटबाट प्राप्त राजस्वको बाँडफाँट सम्बन्धमा ऐनको दफा ६ को उपदफा (४) अनुसार उपदफा (३) बमोजिम प्रदेश विभाज्य कोष र स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको राजस्व रकम संविधान र यस ऐनको अधीनमा रही राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले निर्धारण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गर्ने,
- (ख) सवारी साधन करको बाँडफाँट सम्बन्धमा ऐनको दफा ६क. को उपदफा (४) अनुसार उपदफा (३) बमोजिम स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकम संविधान र यस ऐनको अधीनमा रही आयोगले निर्धारण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गर्ने,
- (ग) रोयल्टी बाँडफाँट सम्बन्धमा ऐनको दफा ७ को उपदफा (२) मा उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा रहेको रोयल्टीको बाँडफाँट नेपाल सरकारले अनुसूची-४ बमोजिम वार्षिक रूपमा गर्नेछ भन्ने व्यवस्था उल्लेख भएको र सोही दफा बमोजिमको अनुसूची-४ को द्रष्टव्य-१ मा नेपाल सरकारले आयोगको सिफारिसमा प्राकृतिक स्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई त्यसरी प्रभावित भएको अनुपातमा समन्यायिक रूपमा प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीको बाँडफाँट तथा वितरण गर्ने,
- (घ) वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा ऐनको दफा ८ को उपदफा (१) अनुसार नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिसमा प्रदेश र स्थानीय तहलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने। त्यसैगरी उपदफा (२) अनुसार उपदफा (१) बमोजिम नेपाल

सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठेको राजस्वलाई प्रदेशले प्रदेश भित्रका स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून बमोजिम आयोगको सिफारिसमा वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने,

- (ड) सशर्त अनुदानका सम्बन्धमा ऐनको दफा ९ को उपदफा (१) अनुसार नेपाल सरकारले प्रदेश वा स्थानीय तह वा नेपाल सरकारको कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न संविधानको धारा २५१ को उपधारा (१) को खण्ड (ग) बमोजिम आयोगले तोकेको आधार बमोजिम प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई सशर्त अनुदान प्रदान गर्ने। त्यसैगरी उपदफा (३) अनुसार प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रदेश कानून बमोजिम आयोगले तोकेको आधार बमोजिम सशर्त अनुदान प्रदान गर्ने,
- (च) आन्तरिक ऋणको सम्बन्धमा ऐनको दफा १४ को उपदफा (१) अनुसार नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहले आयोगले सिफारिस गरेको सीमाभित्र रही आन्तरिक ऋण लिन सक्ने,
- (छ) आय व्ययको प्रक्षेपण सम्बन्धमा ऐनको दफा १८ को उपदफा (२) अनुसार नेपाल सरकारले आयोगसँग परामर्श गरी चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तभित्र दफा ६ बमोजिमको राजस्व बाँडफाँट र दफा ८ बमोजिमको वित्तीय समानीकरण अनुदान बापत आगामी आर्थिक वर्षमा नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने अनुमानित स्रोतको विवरण प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने। त्यसैगरी, उपदफा (३) अनुसार प्रदेश सरकारले आयोगसँग परामर्श गरी चालु आर्थिक वर्षको चैत्र मसान्तभित्र संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) बमोजिम स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने वित्तीय अनुदानको अनुमानित विवरण स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने।

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग नियमावली, २०७६ मा आयोगले संविधान, ऐन तथा प्रचलित कानूनमा उल्लिखित काम, कर्तव्य र अधिकारको प्रयोग गर्दा देहाय बमोजिमका कार्य गर्ने गरी व्यवस्था गरिएको छः

- (क) प्राकृतिक स्रोतको प्रयोग वा विकासबाट प्राप्त लाभको समन्यायिक वितरणको व्यवस्था गर्न, गराउनका लागि आवश्यक अध्ययन, अनुसन्धान गर्ने, गराउने र सोको वस्तुगत आधार एवम् मापदण्ड निर्धारण गर्ने, गराउने,
- (ख) प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण निर्धारण गर्न आवश्यक अध्ययन, अनुसन्धान गर्ने गराउने,
- (ग) प्रदेश र स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको पहिचान गर्न आवश्यक अध्ययन, अनुसन्धान गर्ने र सोको वस्तुगत आधार एवम् मापदण्ड निर्धारण गर्ने, गराउने,
- (घ) संविधान र प्रचलित कानून बमोजिम सङ्घीय सञ्चित कोषबाट सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच राजस्वको बाँडफाँट गर्ने आधार र ढाँचा तय गर्ने विधि स्वीकृत गर्ने,
- (ङ) सङ्घीय सञ्चित कोषबाट प्रदेश र स्थानीय तहलाई प्रदान गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहबाट आवश्यक सूचना, तथ्याङ्क एवम् विवरण नियमित रूपमा प्राप्त गर्ने,
- (च) राजस्व बाँडफाँट, वित्तीय समानीकरण अनुदान, सशर्त अनुदान, राजस्व असुली, आन्तरिक ऋणको सीमा, प्राकृतिक स्रोतको परिचालन, बाँडफाँट, संरक्षण एवम् उपयोग र प्रदेश तथा स्थानीय तहको कार्य सम्पादनका बारेमा आवश्यक अध्ययन, अनुसन्धान गर्ने गराउने,

(छ) प्रचलित कानून बमोजिम प्राकृतिक स्रोतको परिचालनमा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहले गर्ने लगानीको हिस्सा र प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त हुने प्रतिफलको हिस्सा निर्धारणको आधार सम्बन्धी विधि तय गर्ने,

(ज) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहबीच प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट एवम् परिचालनका सम्बन्धमा उठ्न सक्ने विवाद समाधान गर्न आवश्यक सहयोग र सहजीकरण गर्ने,

(झ) कार्यसम्पादनको सिलसिलामा आवश्यकता अनुसार नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय तह, संवैधानिक निकाय वा अन्य सरकारी आयोग लगायतका निकायहरूबाट सुझाव वा सल्लाह लिने।

यसरी उल्लिखित ऐन तथा नियमावलीमा आयोगका संवैधानिक जिम्मेवारीहरूलाई थप प्रष्ट्याउनुका साथै तीन तहका सरकारबीच स्रोतको बाँडफाँट गर्दा आयोगले लिनुपर्ने आधारहरूको समेत व्यवस्था गरिएको छ। आयोगका उल्लिखित काम, कर्तव्य र अधिकार बमोजिम आयोगको कार्यक्षेत्र र भूमिकाको सारांश तालिका १.१ मा रहेको छ।

तालिका १.१: आयोगको कार्यक्षेत्र तथा भूमिका

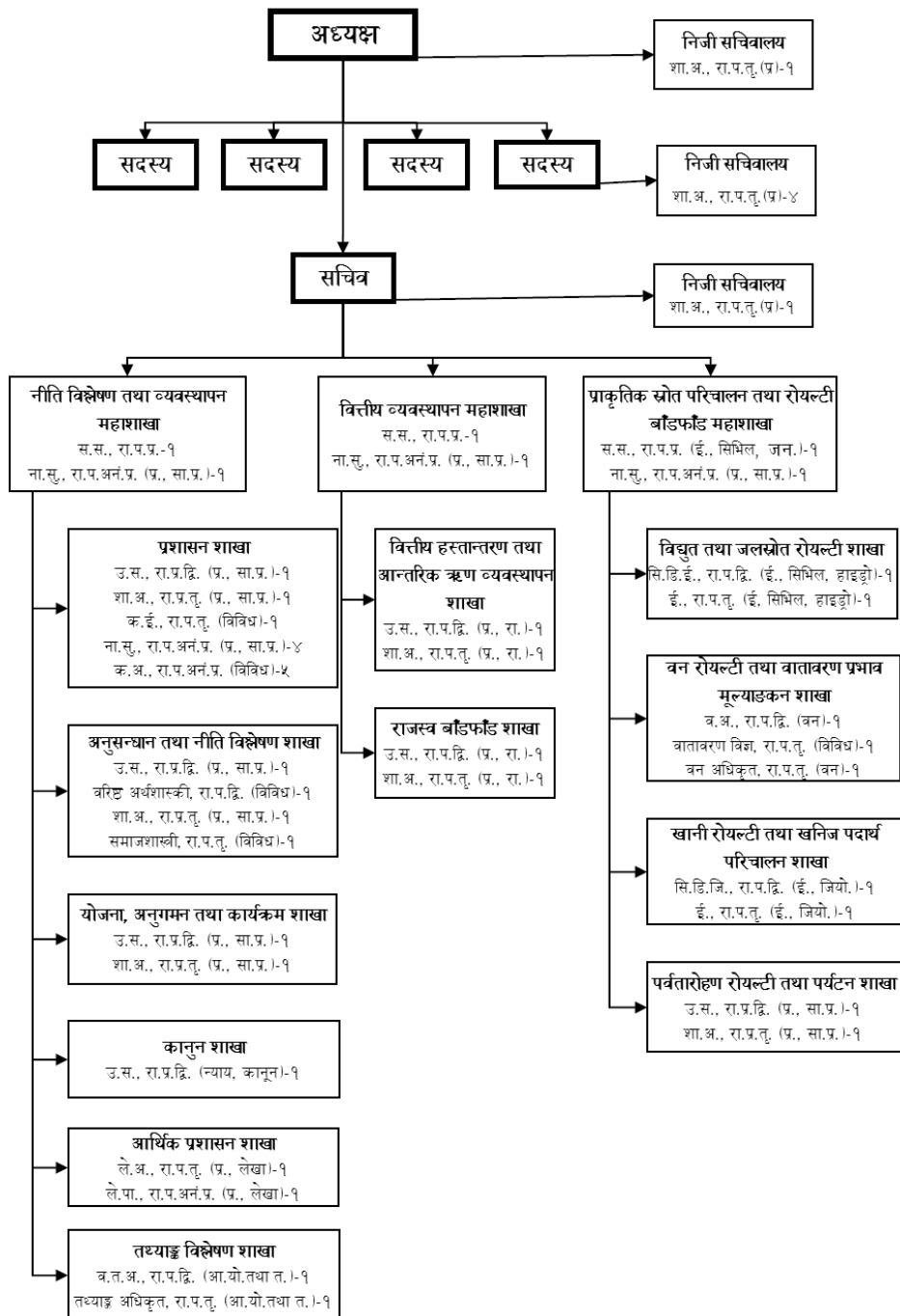
कार्य क्षेत्र	आयोगको भूमिका
खर्च जिम्मेवारी	सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारको खर्च जिम्मेवारी पूरा गर्ने उपायहरूको सिफारिस गर्ने।
राजस्व जिम्मेवारी	सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले राजस्व असुलीमा सुधार गर्नुपर्ने उपायहरूको सिफारिस गर्ने।
राजस्व बाँडफाँट	<ul style="list-style-type: none"> सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच राजस्व बाँडफाँट गर्ने विस्तृत आधार र ढाँचा निर्धारण गर्ने, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच राजस्व बाँडफाँट गर्ने विस्तृत आधार र ढाँचा निर्धारण गर्ने, राजस्व बाँडफाँटका आधारहरूको पुनरावलोकन गरी परिमार्जनको सिफारिस गर्ने, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच हुने सवारी साधन कर बाँडफाँटको आधार र ढाँचा निर्धारण गर्ने, सङ्घ, प्रदेश वा स्थानीय तहबीच राजस्वको बाँडफाँट सम्बन्धमा उठेका विवाद समाधान गर्न आवश्यक सहजीकरण र सहयोग गर्ने।
अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	<ul style="list-style-type: none"> सङ्घीय सञ्चित कोषबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्ने, प्रदेश सञ्चित कोषबाट स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्ने, प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने सशर्त अनुदानको आधार सिफारिस गर्ने।
आन्तरिक ऋण	सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले लिनसक्ने आन्तरिक ऋणको सीमा सिफारिस गर्ने।
प्राकृतिक स्रोतको परिचालन तथा बाँडफाँट	<ul style="list-style-type: none"> प्राकृतिक स्रोतको परिचालन गर्दा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारको लगानी तथा प्रतिफलको हिस्सा निर्धारणको आधार तय गरी सिफारिस गर्ने, प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट सम्बन्धी विवादको विषयमा अध्ययन अनुसन्धान गरी विवाद निवारण गर्न सुझाव दिने, प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट गर्दा सोसँग सम्बन्धित वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा अध्ययन र अनुसन्धान गरी नेपाल सरकारलाई सुझाव दिने, सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँट हुने रोयल्टीको हिस्सा निर्धारण गरी सिफारिस गर्ने।

१.४ सङ्गठन संरचना र दरबन्दी

सम्माननीय राष्ट्रपतिबाट मिति २०७५ साल चैत्र ७ मा आयोगको अध्यक्ष नियुक्त भई कार्यरत रहेकोमा मिति २०७७ साल माघ २१ मा दुईजना सदस्य र मिति २०७८ साल असार १० मा थप एक जना सदस्य नियुक्त भई हाल अध्यक्ष सहित चार जना पदाधिकारी रहेको अवस्था छ।

आयोगको सचिवालयमा तीनवटा महाशाखा र १२ वटा शाखा रहेका छन्। विशिष्ट प्रकृतिको कार्यक्षेत्र भएकाले आयोगको कार्यालयमा प्रशासन, इन्जिनियरिङ्ग, वन, न्याय, आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क र विविध सेवा समूहका कर्मचारी रहने व्यवस्था छ। आयोगको सङ्गठन संरचना चित्र १.१ मा राखिएको छ।

चित्र १.१: सङ्गठन संरचना

आयोगको कार्य सञ्चालनमा सहयोग पुऱ्याउनका लागि नेपाल सरकारको राजपत्राङ्कित विशिष्ट श्रेणीको सचिवको नेतृत्वमा विभिन्न सेवा समूहका ४९ जना निजामती कर्मचारी रहने गरी सङ्गठन संरचना स्वीकृत भएको छ। साथै, कार्यालय सहयोगी र सवारी चालकका लागि २४ जना सेवा करारमा लिनसक्ने गरी दरबन्दी स्वीकृत भएको छ। आयोगको कर्मचारी दरबन्दी विवरण र पदपूर्तिको अवस्था तालिका १.२ मा देखाइएको छ।

तालिका १.२: राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको कर्मचारी दरबन्दी र पदपूर्तिको अवस्था

क्र.सं.	पद	श्रेणी	सेवा	समूह / उपसमूह	दरबन्दी	पदपूर्ति अवस्था (२०८१ असारमा)
१.	सचिव	विशिष्ट	प्रशासन		१	१
२.	सहसचिव	रा.प.प्रथम	प्रशासन		२	२
३.	सहसचिव	रा.प.प्रथम	इन्जिनियरिङ्ग	सिभिल / जनरल	१	१
४.	उपसचिव	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	सा.प्र.	४	४
५.	उपसचिव	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	राजस्व	२	२
६.	उपसचिव	रा.प.द्वितीय	न्याय	कानून	१	१
७.	वरिष्ठ तथ्याङ्क अधिकृत	रा.प.द्वितीय	आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क	तथ्याङ्क	१	१
८.	सि.डि.इन्जिनियर	रा.प.द्वितीय	इन्जिनियरिङ्ग	सिभिल / हाईड्रो पावर	१	-
९.	सि.डि.जियोलोजिष्ट	रा.प.द्वितीय	इन्जिनियरिङ्ग	जियोलोजी / जनरल जियोलोजी	१	१
१०.	वन अधिकृत	रा.प.द्वितीय	वन	फरेष्ट्री	१	-
११.	वरिष्ठ अर्थशास्त्री	रा.प.द्वितीय	विविध		१	-
१२.	शाखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	सा.प्र.	१०	१०
१३.	शाखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	राजस्व	२	१
१४.	लेखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	लेखा	१	१
१५.	तथ्याङ्क अधिकृत	रा.प.तृतीय	आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क	तथ्याङ्क	१	१
१६.	वन अधिकृत	रा.प.तृतीय	वन	फरेष्ट्री	१	१
१७.	इन्जिनियर	रा.प.तृतीय	इन्जिनियरिङ्ग	सिभिल / हाईड्रो पावर	१	-
१८.	इन्जिनियर	रा.प.तृतीय	इन्जिनियरिङ्ग	जियोलोजी / जनरल जियोलोजी	१	१
१९.	कम्प्युटर इन्जिनियर	रा.प.तृतीय	विविध		१	१
२०.	वातावरणविद्	रा.प.तृतीय	विविध		१	-
२१.	समाजशास्त्री	रा.प.तृतीय	विविध		१	-
२२.	कम्प्युटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्रथम			५	५
२३.	नायव सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	प्रशासन	सा.प्र.	७	७
२४.	लेखापाल	रा.प.अनं. प्रथम	प्रशासन	लेखा	१	१
जम्मा					४९	४२
२५.	हलुका सवारी चालक (सेवा करार)	श्रेणीविहीन			१२	११
२६.	कार्यालय सहयोगी (सेवा करार)	श्रेणीविहीन			१२	१०
कुल जम्मा					७३	६३

१.५ प्रतिवेदन

नेपालको संविधानको धारा २९४ मा संवैधानिक निकायको वार्षिक प्रतिवेदन सम्बन्धी व्यवस्था गरिएको छ। उक्त धाराको उपधारा (१) मा संविधान बमोजिमका संवैधानिक निकायले आफूले गरेको काम कारवाहीको वार्षिक प्रतिवेदन राष्ट्रपति समक्ष पेश गर्नुपर्ने र उपधारा (२) मा वार्षिक प्रतिवेदनमा खुलाउनुपर्ने कुराहरू सङ्घीय कानून बमोजिम हुने व्यवस्था रहेको छ। राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १९ को उपदफा (१) मा आयोगले आफूले गरेका काम कारवाहीको वार्षिक प्रतिवेदन आर्थिक वर्ष समाप्त भएको तीन महिनाभित्र राष्ट्रपतिसमक्ष पेश गर्नुपर्ने समयसीमा तोकिएको छ भने सोही दफाको उपदफा (२) ले वार्षिक प्रतिवेदनले समेट्नुपर्ने विषयहरू उल्लेख गरेको छ। उल्लिखित संवैधानिक एवम् कानुनी व्यवस्थाको पालना गर्दै आयोगबाट आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा सम्पादन भएका काम कारवाही र आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि आयोगले सङ्घीय इकाइलाई गरेका सिफारिस समेटिएको प्रस्तुत छैटौँ वार्षिक प्रतिवेदन, २०८१ सम्माननीय राष्ट्रपति समक्ष पेश गरिएको छ।

परिच्छेद - दुईः

आयोगको वार्षिक कार्यसम्पादन

२.१ आयोगले नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारलाई गरेको सिफारिस

आयोगले आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारलाई देहायका विषयमा सिफारिस गरेको छः

२.१.१ वित्तीय समानीकरण अनुदान

- (क) सङ्घीय सञ्चित कोषबाट आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरिएको,
- (ख) प्रदेश सञ्चित कोषबाट आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गरिएको।

२.१.२ सशर्त अनुदानको आधार

- (क) नेपाल सरकारबाट आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा प्रदेश र स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण गरिने सशर्त अनुदानको आधार नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरिएको,
- (ख) प्रदेश सरकारबाट आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण गरिने सशर्त अनुदानको आधार प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गरिएको।

२.१.३ प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टी

- (क) आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा दूरसञ्चार फ्रिक्वेन्सीबाट सङ्कलित रोयल्टी सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँट गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरिएको,
- (ख) आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा प्राकृतिक स्रोत (पर्वतारोहण, वन, विद्युत, खानी तथा खनिज) बाट सङ्कलित रोयल्टी सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँट गर्न नेपाल सरकारलाई थप सिफारिस गरिएको,
- (ग) आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्राकृतिक स्रोत (पर्वतारोहण, वन, विद्युत, खानी तथा खनिज र दूरसञ्चार फ्रिक्वेन्सी) को परिचालनबाट सङ्कलित रोयल्टी सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँट गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरिएको।

२.१.४ सवारी साधन करको बाँडफाँट

प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सङ्कलित सवारी साधन करको बाँडफाँटको आधार र ढाँचासहितको हिस्सा सबै प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गरिएको।

२.१.५ आन्तरिक ऋणको सीमा

सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा लिन सक्ने आन्तरिक ऋणको सीमा निर्धारण गरी नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारलाई सिफारिस गरिएको।

सिफारिसको विस्तृत विवरण प्रतिवेदनको परिच्छेद-तीनमा उल्लेख गरिएको छ।

२.२ आयोगको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम

२.२.१ आयोगको वार्षिक बजेट

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा आयोगको वार्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि चालु खर्च तर्फ रु. ९ करोड १३ लाख बजेट विनियोजन भएकोमा रु. ६ करोड ३७ लाख ८२ हजार खर्च भएको र पूँजीगत तर्फ रु. १७ लाख बजेट विनियोजन भएकोमा रु. ८ लाख ४१ हजार खर्च भएको छ। विनियोजित कुल रकममध्ये चालुतर्फ ६९.८६ प्रतिशत र पूँजीगततर्फ ४९.४७ प्रतिशत गरी समग्रमा ६९.४९ प्रतिशत वित्तीय प्रगति हासिल भएको छ। यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तालिका २.१ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका २.१: आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा विनियोजित बजेट र खर्चको विवरण

(रु. लाखमा)

क्र.सं.	ब.उ.शी.नं.	वार्षिक बजेट	खर्च	प्रगति प्रतिशत
चालु खर्च				
१	२२०००००१३ (रा.प्रा.स्रो. तथा वि.आ.)	१२८.००	८२.३३	६४.३२
२	२२००००११३ (रा.प्रा.स्रो. तथा वि.आ.)	७८५.००	५५५.४९	७०.७६
चालु खर्च जम्मा		९१३.००	६३७.८२	६९.८६
पूँजीगत खर्च				
१	२२००००११४ (रा.प्रा.स्रो. तथा वि.आ.)	१७.००	८.४१	४९.४७
पूँजीगत खर्च जम्मा		१७.००	८.४१	४९.४७
कुल जम्मा		९३०.००	६४६.२३	६९.४९

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा आयोगले अन्य प्रशासनिक शुल्क अन्तर्गत रु. आठ हजार राजस्व सङ्कलन गरेको छ। विभिन्न फर्म तथा कम्पनीहरूको नाममा १ लाख ४८ हजार ५ सय ४२ रुपैयाँ र पैसा ४८ धरौटी मौज्जात रहेको छ। आयोगमा लगती बेरुजु शून्य रहेको छ।

२.२.२ आयोगको वार्षिक कार्यक्रम अन्तर्गतका क्रियाकलाप र प्रगति

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा आयोगबाट सम्पादन गरिएका क्रियाकलाप र तिनको प्रगति विवरण तालिका २.२ मा सूचीकृत गरिएको छ।

तालिका २.२: प्रमुख क्रियाकलाप र प्रगति

क्र. सं.	क्रियाकलाप (लक्ष्य)	प्रगति
१.	आयोगको वार्षिक प्रतिवेदन तयारी, प्रकाशन तथा वितरण	<ul style="list-style-type: none"> सम्माननीय राष्ट्रपति समक्ष आयोगको पाँचौं वार्षिक प्रतिवेदन, २०८० पेश गरिएको, माननीय प्रदेश प्रमुख समक्ष आयोगको प्रदेशगत पाँचौं वार्षिक प्रतिवेदन, २०८० पेश गरिएको।

क्र. सं.	क्रियाकलाप (लक्ष्य)	प्रगति
२.	आयोगको वार्षिक उत्सव समारोह आयोजना	<ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय सभाका सम्माननीय अध्यक्षको प्रमुख आतिथ्यता एवम् व्यवस्थापिका संसदका सदस्य, विभिन्न संवैधानिक निकायका पदाधिकारी, स्थानीय सरकारका प्रतिनिधिहरू तथा आयोगमा कार्यरत कर्मचारीहरूको उपस्थितिमा आयोग र यसको भूमिका सम्बन्धमा अन्तर्क्रिया सहितको कार्यक्रम सञ्चालन गरी मिति २०८० साल असोज २६ गते वार्षिक उत्सव सम्पन्न भएको, आयोगमा कार्यरत विभिन्न ७ (सात) जना उत्कृष्ट कर्मचारीलाई पुरस्कृत गरिएको, वित्तीय सङ्घीयता तथा प्राकृतिक स्रोत सम्बन्धमा विभिन्न लेख, रचना समेटी "स्मारिका - २०८०" प्रकाशन तथा विमोचन गरिएको।
३.	राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्तीय सङ्घीयता सम्बन्धमा रेडियो तथा टेलिभिजन कार्यक्रम सञ्चालन	नेपाल टेलिभिजनसँग सम्झौता भई कार्यक्रम तयारी, अन्तर्वार्ता, स्थलगत छाँयाङ्कन गरी ३ (तीन) वटा कार्यक्रम प्रसारण भएको।
४.	प्रदेश तथा स्थानीय तहमा विभिन्न सरोकारवालासँग आयोगको भूमिका तथा काम कारवाही सम्बन्धमा बृहत अन्तर्क्रिया कार्यक्रम	गोरखा, लमजुङ, मुस्ताङ, दाङ, अछाम, ताप्लेजुङ, तेह्रथुम, खोटाङ, चितवन, नवलपुर, पाल्पा, कपिलवस्तु, तनहुँ, बागलुङ, म्याग्दी, पर्वत, स्याङ्जा, रुकुम पूर्व, दैलेख, सिन्धुपाल्चोक, कास्की, संखुवासभा, मुगु, सर्लाही र कालिकोट जिल्लामा अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सम्पन्न भएको।
५.	प्रदेश तथा स्थानीय तहको कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन पोर्टल सञ्चालनको लागि तालिम	गण्डकी प्रदेश र लुम्बिनी प्रदेशका ९० वटा स्थानीय तहका कर्मचारीहरूलाई कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन पोर्टल सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको।
६.	विश्वविद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको लागि वित्तीय सङ्घीयताका विषयमा ईन्टर्नशिप अध्ययन कार्यक्रम	विश्वविद्यालयबाट विद्यार्थी छनौट भई नआएको।
७.	स्नातकोत्तर तथा विद्यावारिधि शोध अध्ययन सहयोग कार्यक्रम	विद्यावारिधि तहमा दुई शोधार्थीहरूबाट अध्ययन भईरहेको, स्नातकोत्तर तहमा एक शोधार्थीबाट अध्ययन कार्य सम्पन्न भएको।
८.	वित्तीय सङ्घीयता तथा प्राकृतिक स्रोत परिचालनको विषयमा नियमित अनुगमन एवम् मूल्याङ्कन	प्रदेश तथा स्थानीय तहमा अनुगमन भएको।
९.	प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट सम्बन्धमा उठेका र उठ्न सक्ने विवाद र सोको निवारण सम्बन्धमा सम्बन्धित सरोकारवालासँग छलफल र अन्तर्क्रिया	उदयपुर, सिन्धुली, लम्जुङ्ग र मुस्ताङ्ग जिल्लामा छलफल तथा अन्तर्क्रिया सम्पन्न भएको।
१०.	प्राकृतिक स्रोतको क्षेत्रगत तथ्याङ्क तथा रोयल्टीको विवरण व्यवस्थापन सम्बन्धी सफ्टवेयर अद्यावधिक तथा तालिम	<ul style="list-style-type: none"> सङ्घीय स्तरमा सम्बन्धित निकायका कर्मचारीहरूका लागि तालिम सञ्चालन भएको, कोशी, मधेश, कर्णाली र सुदूरपश्चिम प्रदेशमा तालिम सञ्चालन भएको।

आयोगको स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अन्तर्गत राजस्व बाँडफाँट सम्बन्धी सूचकहरूको अध्ययन तथा परिमार्जन, प्रदेश तथा स्थानीय तहको प्रशासनिक खर्चको अनुपात अध्ययन, प्राकृतिक स्रोत परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँटका सूचकलाई

वैज्ञानिक र समन्यायिक बनाउने लगायतका सम्पन्न हुन बाँकी अध्ययनका क्रियाकलापमा निरन्तरता रहेको छ।

२.३ आयोगबाट भएका अन्य कार्य

आयोगबाट आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा सम्पादन गरिएका अन्य काम कारवाहीहरूको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छः

- (क) आयोगको मिति २०८० भाद्र ८ को बैठकबाट सवारी साधन कर बाँडफाँटको सूचक तथा भार परिमार्जन गरिएको,
- (ख) आयोगको मिति २०८१ असार ५ को बैठकबाट आयोगका अध्यक्ष तथा सदस्यहरूको कार्यविभाजन हेरफेर गरिएको,
- (ग) वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस प्रयोजनका लागि सातै प्रदेश र ७५३ स्थानीय सरकारको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गरिएको,
- (घ) ब्रह्मपुरी गाउँपालिका (सर्लाही), इशानाथ नगरपालिका (सर्लाही), कोटियामाई गाउँपालिका (रूपन्देही) र कालीगण्डकी गाउँपालिका (गुल्मी) का पदाधिकारीहरू तथा कर्मचारीहरूसँग आयोगको भूमिका तथा काम कारवाही सम्बन्धमा अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सम्पन्न भएको,
- (ङ) विश्वका सङ्घीय शासन प्रणाली अवलम्बन गरिएका देशहरूमा प्राकृतिक स्रोत परिचालन सम्बन्धी विद्यमान विवाद, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी, धौवादी फलाम कम्पनी सम्बन्धी र सार्वजनिक ऋण सम्बन्धी प्रस्तुतीकरण तथा अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सम्पन्न भएको,
- (च) आयोगको जानकारी पुस्तिका परिमार्जन गरी प्रकाशन गरिएको।

२.४ आयोगको भौतिक स्रोत साधन र उपयोग

आयोगको काम कारवाहीलाई व्यवस्थित एवम् प्रभावकारी तुल्याउन आवश्यक भौतिक एवम् वित्तीय स्रोत साधन र जनशक्ति उपलब्ध गराउने दायित्व नेपाल सरकारको रही आएको छ। सोही व्यवस्था अनुरूप आयोगको कार्यालय सञ्चालनका लागि सिंहदरबार परिसर भित्र आयोगको एक छुट्टै भवन उपलब्ध गराउने नेपाल सरकारको निर्णयका बाबजुद हालसम्म पनि उक्त भवनको आंशिक भाग मात्र आयोगले उपयोग गर्न पाएको अवस्था छ। पर्याप्त कार्यस्थलको अभावमा आयोगका पदाधिकारी र आयोगको सचिवालयमा कार्यरत कर्मचारीहरू छुट्टाछुट्टै भवनमा रही कार्य सम्पादन गर्नुपर्ने बाध्यात्मक अवस्था रहेको छ। नेपालको संविधानमा उल्लेख भए बमोजिमको वित्तीय सङ्घीयताको मूल मर्म र भावनालाई सही अर्थमा कार्यान्वयनमा लैजानका लागि महत्त्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने गरी गठन भएको राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग जस्तो संवैधानिक आयोगको काम कारवाहीहरू प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न गराउनका लागि एउटा अलगगै परिसर सहितको स्थायी भवन नेपाल सरकारबाट उपलब्ध हुन आवश्यक रहेको छ।

आयोगका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूका लागि कार्यालय प्रयोजनार्थ आवश्यक सवारी साधन, कम्प्यूटर, फर्निचर लगायतका भौतिक स्रोत साधनहरू सीमित मात्रामा उपलब्ध रहेको अवस्था छ। आयोगका पदाधिकारी तथा कर्मचारी र कार्यालय प्रयोजनका लागि समेत गरी जम्मा १३ (तेह्र) वटा हलुका सवारी साधन र १९ (उन्नाईस) वटा मोटरसाइकल तथा स्कुटर रहेका छन्।

२.५ समन्वय तथा सहजीकरण

आयोगको कार्यसम्पादनका सिलसिलामा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार र अन्य सरोकारवालासँग आयोगले

देहायबमोजिम समन्वय तथा सहजीकरण गरेको छः

- (क) आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि सिफारिस गर्नुपूर्व आयोगबाट भएका छलफल, अन्तर्क्रिया र बैठकहरू प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, अर्थ मन्त्रालय, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, महालेखा नियन्त्रक कार्यालय, अन्य विषयगत मन्त्रालयहरू, राष्ट्रिय योजना आयोग, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, नेपाल राष्ट्र बैङ्क, पर्यटन विभाग, वन तथा भू-संरक्षण विभाग, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग, खानी तथा भू-गर्भ विभाग, विद्युत विकास विभाग, जल तथा मौसम विज्ञान विभाग तथा अन्य सङ्घ संस्था लगायतसँग आवश्यकतानुसार छलफल एवम् परामर्श गरी सुझाव सङ्कलन गरिएको,
- (ख) प्रदेश तथा स्थानीय सरकार र सम्बन्धित क्षेत्रका विज्ञ तथा सरोकारवालासँग छलफल तथा अन्तर्क्रिया गरी सुझाव सङ्कलन गरिएको,
- (ग) आयोगको कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक पर्ने तथ्याङ्क तीनै तहका सरकारका सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गरी सङ्कलन गरिएको,
- (घ) सङ्घीय संसदका समितिहरू, राष्ट्रिय विकास समस्या समाधान समिति, अन्तर-सरकारी वित्त परिषद्, सङ्घीय सरकारका मन्त्रालय तथा निकाय, प्रदेश समन्वय परिषद्, प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार, नेपाल नगरपालिका सङ्घ, गाउँपालिका राष्ट्रिय महासङ्घ लगायतले आयोजना गरेका कार्यक्रममा आयोगका तर्फबाट सहभागिता जनाई धारणा प्रस्तुत गरिएको।

आयोगलाई प्राप्त संवैधानिक तथा कानूनी जिम्मेवारी उपलब्ध स्रोत, जनशक्ति र सरोकारवाला निकायको सहयोग र परामर्शमा सम्पादन गर्दै वित्तीय सङ्घीयता सुदृढीकरण गर्न आयोगले अहम् भूमिका निर्वाह गरेको छ। समग्र वित्तीय हस्तान्तरणको जिम्मेवारी आयोगलाई नहुनु, बहुनिकायगत विषयक्षेत्रसँग जोडिएको प्राकृतिक स्रोत सम्बन्धी एकीकृत कानून तर्जुमा हुन नसक्नु र विश्वसनीय तथ्याङ्क प्राप्तिको अभावमा आयोगका सिफारिसलाई वस्तुगत बनाउन कठिनाई भएको छ। तथापि, उपलब्ध स्रोत साधनबाट आयोगले प्राप्त जिम्मेवारी उच्च लगन र इमानदारिताका साथ सम्पादन गर्दै आएको छ।

परिच्छेद - तीन: आयोगले गरेका सिफारिस

३.१ सङ्घीय विभाज्य कोषबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारमा हुने राजस्व बाँडफाँट

आर्थिक वर्ष २०७७/७८ देखि लागू हुने गरी पाँच वर्ष (आर्थिक वर्ष २०८१/८२) सम्मका लागि संविधान र कानूनबमोजिम सङ्घीय सञ्चित कोषबाट सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारबीच राजस्वको बाँडफाँट गर्ने विस्तृत आधार र ढाँचा निर्धारण एवम् निर्धारित ढाँचाबमोजिमको राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस गरिएको मिति: २०७६/११/२९

३.१.१ पृष्ठभूमि

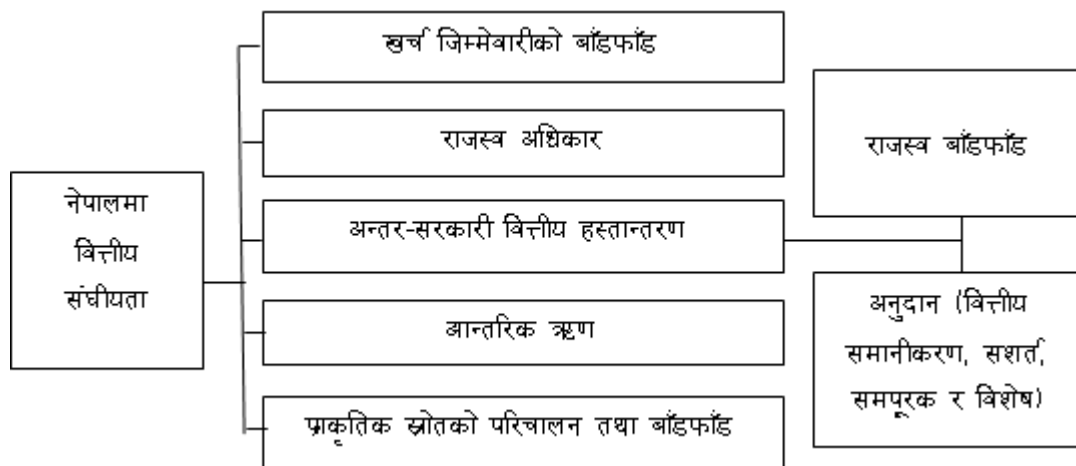
नेपाल सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक राज्य संरचनामा रूपान्तरित भएको सन्दर्भमा नेपालको संविधानले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको व्यवस्था गरेको र यस आयोगलाई वित्तीय सङ्घीयताको कार्यान्वयनमा सघाउ पुऱ्याउने उद्देश्यले संवैधानिक जिम्मेवारी सुम्पिएको देखिन्छ। आफूलाई सुम्पिएको संवैधानिक जिम्मेवारीअनुरूप आयोगले राज्यमा उपलब्ध वित्तीय एवम् प्राकृतिक स्रोत साधनको समन्यायिक एवम् समतामूलक ढंगले बाँडफाँट र वितरण गर्नका लागि विभिन्न आधार र ढाँचा निर्धारण गरी तीनै तहका सरकारलाई सिफारिस गर्नुपर्ने हुन्छ।

संविधानको भाग २६ मा संवैधानिक निकायका रूपमा व्यवस्था गरिएको राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले वित्तीय सङ्घीयताका अवयवहरू (Dimensions of Fiscal Federalism) लाई मध्यनजर गर्दै आफूलाई प्रदान गरिएको संवैधानिक जिम्मेवारी र दायरा भित्र रही कार्य सम्पादन गर्दै आएको छ। संविधानले यस आयोगलाई राज्यमा उपलब्ध वित्तीय स्रोत र साधनको तीन तहका सरकारबीच समतामूलक वितरणको आधार तयार गर्ने कार्यदिश दिएको छ।

सङ्घीयता अन्तर्गत सार्वजनिक वित्तको महत्त्वपूर्ण अङ्गको रूपमा रहेको वित्तीय सङ्घीयताले सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय तहबीच राज्यका आर्थिक स्रोत र साधनको न्यायोचित वितरणको आधार, ढाँचा र मार्गदर्शन प्रदान गर्ने गर्दछ।

सन् १९५९ मा प्रसिद्ध अमेरिकी अर्थशास्त्री रिचार्ड मुसग्रेभले वित्तीय सङ्घीयताको बारेमा बहस र पैरवी गर्दै तहगत सरकारबीचको काम तथा वित्तीय स्रोतको सम्बन्ध नै वित्तीय सङ्घीयता हो भनी परिभाषित गरेका थिए। नेपालको परिवेशमा वित्तीय सङ्घीयताका अवयवहरूमा खर्च जिम्मेवारीको बाँडफाँट (Expenditure Assignment), राजस्व अधिकार (Revenue Authority), अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण (Inter-Governmental Fiscal Transfer), आन्तरिक ऋण (Internal Borrowing) र प्राकृतिक स्रोतको परिचालन तथा बाँडफाँटलाई लिइन्छ। वित्तीय सङ्घीयताका अवयवहरूलाई देहायबमोजिम देखाइएको छ:

वित्तीय सङ्घीयताका अवयवहरू

सामान्यतया सङ्घीयता लागू भएका देशहरूमा माथिल्लो तहका सरकारमा राजस्व सङ्कलन गर्ने अधिकार र दायरा स्वभावतः बढी रहेको हुन्छ। अर्थात्, राजस्व सङ्कलनको क्षमता एवम् दायराका दृष्टिकोणले नेपाल सरकारको तुलनामा प्रादेशिक र स्थानीय सरकारको सक्षमता न्यून हुने गर्दछ। अतः सङ्घीयता लागू भएका मुलुकमा जस्तै गरी त्यसरी सङ्कलित राजस्व रकम सैद्धान्तिक एवम् व्यवहारिक रूपमा नेपाल सरकारले तल्ला तहका सरकारलाई निश्चित आधार, विधि र ढाँचाअनुरूप बाँडफाँट गर्नुपर्ने हुन्छ।

संवैधानिक तथा कानुनी व्यवस्थाअनुरूप आयोगले तीनै तहका सरकारलाई विभिन्न सिफारिसहरू गर्नुपर्ने हुन्छ जसमध्ये नेपाल सरकारबाट प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण हुने राजस्व बाँडफाँटका आधार र ढाँचासम्बन्धी सिफारिस मुख्य रूपमा रहेको छ। यसैअनुरूप नेपालको संविधान, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ र अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ समेतका आधारमा आर्थिक वर्ष २०७७/७८ का लागि सङ्घीय सञ्चित कोषबाट सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारबीच राजस्वको बाँडफाँट गर्ने विस्तृत आधार र ढाँचा एवम् सोबमोजिम राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरिएको छ।

३.१.२ संवैधानिक व्यवस्था

नेपालको संविधानको प्रस्तावनाले बहुजातीय, बहुभाषिक, बहुधार्मिक, बहुसांस्कृतिक तथा भौगोलिक विविधतायुक्त विशेषतालाई आत्मसात गरी विविधताबीचको एकता, सामाजिक सांस्कृतिक ऐक्यवद्धता, सहिष्णुता र सद्भावलाई संरक्षण एवम् प्रवर्धन गर्दै; वर्गीय, जातीय, क्षेत्रीय, भाषिक, धार्मिक, लैङ्गिक विभेद र सबै प्रकारका जातीय छुवाछुतको अन्त्य गरी आर्थिक समानता, समृद्धि र सामाजिक न्याय सुनिश्चित गर्न समानुपातिक समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने सङ्कल्प गरेको छ। तसर्थ, वर्तमान नेपालको सङ्घीय संरचनाबमोजिमको आर्थिक विकास र समुन्नतिको लागि समानुपातिक समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा जनतालाई सामाजिक न्याय प्रदान गर्नका लागि पनि सङ्घमा सङ्कलित राजस्व प्रदेश र स्थानीय तहमा समेत हस्तान्तरण गर्नुपर्ने हुन्छ।

नेपालको संविधानको भाग ५ मा राज्यको संरचना र राज्य शक्तिको बाँडफाँटका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्दै धारा ५६ को उपधारा (१) मा सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय तह गरी तीन तहको हुने स्पष्ट व्यवस्था गरेको छ भने सोही धाराको उपधारा (२) मा नेपालको राज्यशक्तिको प्रयोग सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय तहले यस संविधान तथा कानूनबमोजिम गर्नेछन् भन्ने उल्लेख गरेको छ।

यसै सन्दर्भमा संविधानको धारा २३२ को उपधारा (१) ले नेपालमा लागू भएको सङ्घीय संरचनाका सम्बन्धमा उल्लेख गर्दै

सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय तहबीचको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित हुनेछ भनी स्पष्ट मार्गदर्शन गरेको छ। सोही सिद्धान्तका आधारमा सङ्घ, प्रदेश (७ वटा) र स्थानीय सरकार (७५३ वटा) हरूले संविधानको मर्म र भावनाअनुसार एकआपसी सहयोग र समन्वयका आधारमा आ-आफ्ना क्षेत्रमा क्रियाशील भई एकले अर्कोलाई सघाउ पुऱ्याउनुपर्दछ।

त्यसैगरी संविधानको धारा ५९ को उपधारा (१) ले सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्रको आर्थिक अधिकारसम्बन्धी विषयमा कानून बनाउने, वार्षिक बजेट बनाउने, निर्णय गर्ने, नीति तथा योजना तयार गर्ने र त्यसको कार्यान्वयन गर्ने भनी स्पष्ट मार्गदर्शन गरेबमोजिम तीनै तहका सरकारबाट उक्त कार्यहरू सम्पादन हुनुपर्ने हुन्छ।

साथै, संविधानको धारा ६० ले राजस्व स्रोतको बाँडफाँट सम्बन्धमा विशेष व्यवस्था गरेको छ जसअनुसार धारा ६० को उपधारा (१) ले सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय तहले आफ्नो आर्थिक अधिकारक्षेत्र भित्रको विषयमा कर लगाउन र ती स्रोतहरूबाट राजस्व उठाउन सक्ने, तर साझासूची भित्रको विषयमा र कुनै पनि तहको सूचीमा नपरेका विषयमा कर लगाउने र राजस्व उठाउने व्यवस्था नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम हुने व्यवस्था गरेको छ। त्यसैगरी सोही धाराको उपधारा (२) मा नेपाल सरकारले सङ्कलन गरेको राजस्व सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई न्यायोचित वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाउने छ भनी उल्लेख गरेको र उपधारा (३) मा प्रदेश तथा स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिसबमोजिम हुनेछ भनी व्यवस्था गरेबाट नेपालमा अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण र व्यवस्थापनमा यस आयोगको भूमिका र सिफारिस उल्लेखनीय र बाध्यकारी हुने देखिएको छ। साथै, उपधारा (७) ले सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय तहबीच राजस्वको बाँडफाँट गर्दा सन्तुलित र पारदर्शी रूपमा गर्नुपर्ने भनी गरेको व्यवस्थालाई आयोग र नेपाल सरकारले उच्च प्राथमिकतामा राख्नुपर्ने हुन्छ।

यसका अलावा संविधानको धारा ६० को उपधारा (८) ले राजस्व बाँडफाँटसम्बन्धी सङ्घीय ऐन बनाउँदा राष्ट्रिय नीति, राष्ट्रिय आवश्यकता, प्रदेश तथा स्थानीय तहको स्वायत्तता, प्रदेश तथा स्थानीय तहले जनतालाई पुऱ्याउनुपर्ने सेवा र उनीहरूलाई प्रदान गरिएको आर्थिक अधिकार, राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता, राजस्वको सम्भाव्यता र उपयोग, विकास निर्माणमा गर्नुपर्ने योगदान, क्षेत्रीय असन्तुलन गरिबी र असमानताको न्यूनीकरण, बञ्चितताको अन्त्य, आकस्मिक कार्य र अस्थायी आवश्यकता पूरा गर्न सहयोग गर्नुपर्ने विषयहरूमा ध्यान दिनुपर्ने कुरा उल्लेख गरेको देखिन्छ। यस सन्दर्भमा वित्तीय सङ्घीयताको कार्यान्वयनको क्रममा सङ्घीय सञ्चित कोषबाट सङ्कलित राजस्वको बाँडफाँट गर्ने विषयमा उल्लिखित विषय वस्तुहरूलाई नेपाल सरकार लगायत सम्बद्ध सरोकारवाला सबैले विशेष प्राथमिकता दिनुपर्ने र उच्च मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने आयोगको धारणा रहेको छ।

त्यसैगरी संविधानको धारा ११६ मा सङ्घीय सञ्चित कोषको बारेमा व्यवस्था गर्दै गुठी रकम बाहेक नेपाल सरकारलाई प्राप्त हुने सबै प्रकारका राजस्व, राजस्वको धितोमा लिइएका सबै कर्जा, ऐनको अधिकार अन्तर्गत दिइएको जुनसुकै ऋण असुल हुँदा प्राप्त भएको सबै धन र नेपाल सरकारलाई प्राप्त हुने अन्य जुनसुकै रकम सङ्घीय ऐनद्वारा अर्को व्यवस्था नगरिएमा एक सरकारी कोषमा आम्दानी बाँधिने छ जसलाई सङ्घीय सञ्चित कोष भनिनेछ भनी व्यवस्था गरेको छ। त्यसरी नै संविधानको धारा २०४ मा प्रदेश सञ्चित कोषको व्यवस्था गर्दै गुठी रकम बाहेक प्रदेश सरकारलाई प्राप्त हुने सबै प्रकारका राजस्व, राजस्वको धितोमा लिइएका सबै कर्जा, प्रदेश ऐनको अधिकार अन्तर्गत दिइएको जुनसुकै ऋण असुल हुँदा प्राप्त भएको सबै धन र नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान एवम् ऋण रकम प्रदेश ऐन द्वारा अर्को कुनै व्यवस्था नगरिएमा एक प्रदेश सरकारी कोषमा आम्दानी बाँधिने छ जसलाई प्रदेश सञ्चित कोष भनिनेछ भनी व्यवस्था गरेको छ। साथै, संविधानको धारा २२९ ले स्थानीय सञ्चित कोषको बारेमा व्यवस्था गरेको छ जसअनुसार स्थानीय तह अन्तर्गतका प्रत्येक गाउँपालिका र नगरपालिकामा एक स्थानीय सञ्चित कोष रहनेछ। त्यस्तो कोषमा गाउँपालिका वा नगरपालिकालाई प्राप्त हुने सबै प्रकारको राजस्व, नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान तथा गाउँपालिका वा नगरपालिकाले

लिएको ऋण रकम र अन्य स्रोतबाट प्राप्त हुने रकम जम्मा हुनेछ भन्ने व्यवस्था गरेको छ। यसरी तीनै तहका सरकारले आ-आफ्ना अलग अलग सञ्चित कोष खडा गरी प्राप्त रकम कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई तीनै तहका सरकारले अनुसरण गरिरहेका छन् भन्ने आयोगको विश्वास रहेको छ।

यी सबै पक्षहरूलाई ख्याल राखी नेपालमा अन्तर-सरकारी वित्तीय सम्बन्धलाई परिभाषित गर्दै नेपालको संविधानको धारा २३२ को उपधारा (१) ले परिकल्पना गरेको तीन तहका सरकारबीचको सम्बन्धलाई एकआपसी समन्वय र सहकार्यको सिद्धान्तअनुकूल बनाउँदै लैजाने उद्देश्यका साथ संविधानको धारा २५० ले यस आयोगको परिकल्पना गरेको देखिन्छ। संविधानको धारा २५१ ले यस आयोगको काम कर्तव्य र अधिकारको बारेमा स्पष्ट व्यवस्था गरेको छ। उक्त धारा २५१ को उपधारा (१) (क) ले संविधान र कानूनबमोजिम सङ्घीय सञ्चित कोषबाट सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारबीच राजस्वको बाँडफाँट गर्ने विस्तृत आधार र ढाँचा निर्धारण गर्ने अधिकार तथा जिम्मेवारी आयोगलाई प्रदान गरेबाट आयोगले माथि उल्लिखित समग्र विषय वस्तुलाई ख्याल राख्दै राजस्व बाँडफाँटसम्बन्धी सिफारिस गर्नुपर्ने अवस्था रहेको देखिन्छ।

३.१.३ कानुनी व्यवस्था

क. राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४

१. राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १५ ले राजस्वको बाँडफाँट गर्दा लिइने आधार तोकेको छ, जसअनुसार आयोगले नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहबीच राजस्वको बाँडफाँट गर्ने विस्तृत आधार र ढाँचा देहायका आधारमा निर्धारण गरी नेपाल सरकारमा सिफारिस गर्नुपर्नेछ:

क. जनसङ्ख्या र जनसाङ्ख्यिक विवरण

ख. क्षेत्रफल

ग. मानव विकास सूचकाङ्क

घ. खर्चको आवश्यकता

ङ. राजस्व सङ्कलनमा गरेको प्रयास

च. पूर्वाधार विकास र

छ. विशेष अवस्था।

२. आयोगले राजस्व बाँडफाँट सम्बन्धमा निर्धारण गरेको विस्तृत आधार र ढाँचा पाँच (५) वर्षको लागि मान्य हुने र आयोगले प्रत्येक पाँच वर्षमा पुनरावलोकन गरी नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्ने व्यवस्था उक्त ऐनको दफा १५ को उपदफा (२) मा गरेअनुसार आगामी आर्थिक वर्ष २०७७/७८ का लागि सिफारिस गरिएको राजस्व बाँडफाँटसम्बन्धी आधार र ढाँचा आगामी पाँच वर्षका लागि लागू हुनेछ।

३. तर सोही ऐनको दफा १५ को उपदफा (३) र (४) ले यस आयोगले निर्धारण गरेको विस्तृत आधार र ढाँचा विशेष कारणवस पाँच वर्ष आगामै पुनरावलोकन गर्न आवश्यक देखेमा नेपाल सरकारले आयोगलाई अनुरोध गर्न सक्ने र नेपाल सरकारले गरेको अनुरोध आयोगलाई मनासिव लागेमा उल्लिखित आधार र ढाँचामा पुनरावलोकन गरी नेपाल सरकारमा सिफारिस गर्न सक्नेछ। तर यसरी आयोगबाट पहिलो पटक निर्धारण भएको विस्तृत आधार र ढाँचा पाँच वर्षमा एक पटक भन्दा बढी पटक पुनरावलोकन हुनसक्ने देखिँदैन।

ख. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

१. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा (३) बमोजिम नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहले कर, गैरकर तथा रोयल्टी लगाउन सक्ने कानुनी व्यवस्था गरेको छ जसअनुसार ऐनको अनुसूची-१ बमोजिम नेपाल सरकारले सङ्घीय कानूनबमोजिम करतर्फ भन्सार महशुल, अन्तःशुल्क, मूल्य अभिवृद्धि कर, संस्थागत आयकर, व्यक्तिगत आयकर, पारिश्रमिक कर र गैरकरतर्फ राहदानी शुल्क, भिसा शुल्क, पर्यटन दस्तुर, सेवा शुल्क दस्तुर, जूवा/चिष्टा क्यासिनो, दण्ड-जरिवाना लगाउन र उठाउन सक्ने व्यवस्था गरेको छ।
२. त्यसैगरी सोही दफाको उपदफा (२) ले प्रदेश सरकारले प्रदेश कानूनबमोजिम करतर्फ घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारीसाधन कर, मनोरञ्जन कर, विज्ञापन कर, कृषि आयमा कर र गैरकरतर्फ सेवाशुल्क दस्तुर, पर्यटन शुल्क, दण्ड-जरिवाना लगाउन र उठाउन सक्ने व्यवस्था गरेको छ।
३. यसैगरी सोही दफाको उपदफा (३) ले स्थानीय तहले स्थानीय कानूनबमोजिम करतर्फ सम्पत्ति कर, घरबहाल कर, घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारीसाधन कर, भूमिकर (मालपोत), मनोरञ्जन कर, विज्ञापन कर, व्यवसाय कर र गैरकरतर्फ सेवाशुल्क दस्तुर, पर्यटन शुल्क, दण्ड-जरिवाना लगाउन र उठाउन सक्ने व्यवस्था गरेको छ।
४. प्रदेश तथा स्थानीय तहले कर लगाउँदा राष्ट्रिय आर्थिक नीति, वस्तु तथा सेवाको ओसारपसार, पूँजी तथा श्रम बजार, छिमेकी प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई प्रतिकूल नहुने गरी लगाउनु पर्नेछ भने प्राकृतिक स्रोतमा रोयल्टी लगाउने सम्बन्धमा भने सङ्घीय कानूनबमोजिम मात्रै कर लगाउन र उठाउन सक्ने व्यवस्था रहेको छ।
५. राजस्व बाँडफाँटको सम्बन्धमा अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६ ले मूल्य अभिवृद्धि कर तथा अन्तःशुल्कको बाँडफाँट सम्बन्धमा निम्नानुसार व्यवस्था गरेको छ-
 - दफा ६ (१) बमोजिम नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहबीच मूल्य अभिवृद्धि कर र आन्तरिक उत्पादनबाट उठेको अन्तःशुल्क रकम बाँडफाँट गर्न नेपाल सरकारले एक सङ्घीय विभाज्य कोष खडा गरी त्यस्तो रकम सो कोषमा जम्मा गर्नुपर्नेछ।
 - दफा ६ (२) बमोजिम सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकम मध्ये ७० प्रतिशत नेपाल सरकारलाई, १५ प्रतिशत प्रदेशलाई र १५ प्रतिशत स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गर्नुपर्ने हुन्छ।
 - दफा ६(३) बमोजिम नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहबीच बाँडफाँट गरिने रकम मध्ये नेपाल सरकारले प्राप्त गर्ने रकम सङ्घीय सञ्चित कोषमा दाखिला गर्ने र प्रदेशहरू तथा स्थानीय तहहरूलाई प्राप्त हुने रकम नेपाल सरकारले देहायको विभाज्य कोष खडा गरी त्यस्तो कोषमा जम्मा गर्नुपर्नेछ।
 - प्रदेशहरूले प्राप्त गर्ने रकम प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने।
 - स्थानीय तहहरूले प्राप्त गर्ने रकम स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने।
 - दफा ६(४) बमोजिम प्रदेश विभाज्य कोष र स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकम संविधान र यस ऐनको अधीनमा रही आयोगले निर्धारण गरेको आधार र ढाँचाबमोजिम प्रत्येक प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गर्नुपर्दछ।
 - दफा ६(५) बमोजिमको बाँडफाँटबाट प्रत्येक प्रदेशले प्राप्त गर्ने रकम सम्बन्धित प्रदेश सञ्चित कोषमा र प्रत्येक स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने रकम सम्बन्धित स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी मासिक रूपमा उपलब्ध गराउनुपर्दछ।

- यसैगरी दफा ६(६) बमोजिम बाँडफाँट हुने रकम आर्थिक वर्षको अन्तिम महिनामा हिसाव मिलान गर्नुपर्दछ।
६. उक्त ऐनको दफा १८ को उपदफा (२) बमोजिम नेपाल सरकारले आयोगसँग परामर्श गरी चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तभित्र राजस्व बाँडफाँट र वित्तीय समानीकरण अनुदान वापत् आगामी आर्थिक वर्षमा नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने अनुमानित स्रोतको विवरण प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ भन्ने उल्लेख गरेबमोजिम आयोगले तोकिएको समयावधि भित्रै राजस्व बाँडफाँटको विस्तृत आधार र ढाँचा एवम् सो ढाँचाबमोजिमको राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरेको छ।
 ७. त्यसैगरी ऐनको दफा २१ को उपदफा (४) ले प्रदेश तथा स्थानीय तहले आफूले उठाएको राजस्व र यस ऐन बमोजिम राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकमबाट प्रशासनिक खर्च पुग्ने गरी राजस्व र व्ययको अनुमान पेश गर्नुपर्नेछ भन्ने स्पष्ट व्यवस्था गरेको देखिन्छ। प्रदेश तथा स्थानीय तहले राजस्व सङ्कलनमा विशेष प्रयास गर्नुपर्ने, आ-आफ्नो आन्तरिक राजस्व परिचालनमा बढी भन्दा बढी प्राथमिकता दिनुपर्ने र आफू अन्तर्गतको प्रशासनिक खर्च आफ्नै आन्तरिक स्रोतबाट आपूर्ति गर्न प्रयत्न गर्नुपर्ने हुन्छ। यदि प्रदेश तथा स्थानीय तहले सङ्कलन गरेको आन्तरिक राजस्व रकमबाट प्रशासनिक खर्च धान्न नसक्ने अवस्था भएमा राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकमबाट प्रशासनिक खर्च गरी बाँकी रकम विकास निर्माण र सेवा प्रवाहका कार्यमा खर्च गर्नुपर्नेतर्फ ऐनले निर्देशित गरेको देखिन्छ। ऐनको उल्लिखित व्यवस्था र मनसायलाई अवलम्बन गर्दै प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारबाट प्रशासनिक खर्चको किफायती व्यवस्थापन हुनेछ भन्ने आयोगको अपेक्षा र विश्वास रहेको छ।
 ८. तर प्रदेश तथा स्थानीय तहले आफ्नो आन्तरिक राजस्व र सङ्घबाट प्राप्त राजस्वको कुल योगबाट प्रशासनिक खर्च गर्नुपर्ने अवस्थामा यदि कुनै प्रदेश तथा स्थानीय तहको प्रशासनिक खर्च उसको आन्तरिक राजस्व र केन्द्रबाट प्राप्त राजस्वको कुल रकमबाट समेत पूरा नहुने स्थिति देखा पर्न गएमा त्यस्ता प्रदेश तथा स्थानीय तहको संस्थागत क्षमता लगायत आवश्यक अन्य पक्षमा सुधार एवम् विशेष व्यवस्था गर्नुपर्ने तर्फ आवश्यक बन्दोबस्त गर्नुपर्ने एवम् सोका लागि सम्बद्ध सरोकारवालाहरूबाट विशेष ध्यान दिनुपर्ने आयोगको सुझाव रहेको छ।
 ९. उक्त ऐनको दफा ३६ ले तीनै तहका सरकारबीच राजस्वका दर तथा राजस्व सङ्कलन सम्बन्धमा एक आपसी समन्वय र सहयोग हुनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ जसअनुसार नेपाल सरकार, प्रदेश वा स्थानीय तहले आपसमा समन्वय गरी आफ्नो जिम्मेवारी भित्रको राजस्व एक अर्का मार्फत उठाउन वा कुनै खास प्रकारका राजस्व एकद्वार प्रणालीबाट उठाउने व्यवस्था गर्न सक्ने तथा राजस्वका दर यथासम्भव समान रूपमा कायम गर्ने वा तत्सम्बन्धी अन्य विषयमा आवश्यक समन्वय गर्न सक्नेछन् भन्ने व्यवस्था उल्लेख रहेको छ। उल्लिखित प्रावधानहरूलाई नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारले अवलम्बन गर्नेछन् भन्ने आयोगको अपेक्षा रहेको छ।

३.१.४ राजस्व बाँडफाँटका सैद्धान्तिक आधार

वित्तीय सङ्घीयताको कार्यान्वयनको महत्त्वपूर्ण पक्ष भनेको कुनै एक तहको सरकारले उठाएको राजस्व अन्य तहहरूमा समेत बाँडफाँट गर्नु हो। माथिल्ला तहका सरकारबाट तल्लो तहमा बाँडफाँट हुने राजस्व (Vertical Revenue Sharing) र तल्ला तहका सरकारबाट माथि प्रवाह हुने राजस्व (Upward Transfer of Revenue) प्रणाली गरी दुई प्रकारको राजस्व बाँडफाँट पद्धति रहेकोमा नेपालमा भने माथिल्ला तहका सरकारबाट तल्लो तहमा बाँडफाँट हुने पद्धति अपनाइएको छ। अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले मूल्य अभिवृद्धि कर तथा आन्तरिक अन्तःशुल्कबाट उठेको रकममध्ये ७० प्रतिशत सङ्घलाई र १५/१५ प्रतिशत प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई बाँडफाँट हुने व्यवस्था गरेको छ। नेपालको संविधानको धारा २५१ को उपधारा (१) को खण्ड (क) मा संविधान र कानूनबमोजिम सङ्घीय सञ्चित कोषबाट सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच राजस्वको बाँडफाँट गर्ने विस्तृत आधार र ढाँचा निर्धारण गर्ने काम, कर्तव्य र अधिकार राष्ट्रिय

प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुने व्यवस्था रहेकोमा आयोगले सोही व्यवस्थाका आधारमा राजस्व बाँडफाँटको आधार र ढाँचा निर्धारण गरी सिफारिस गरेको छ। यसै सन्दर्भमा राजस्व बाँडफाँट सम्बन्धमा अवलम्बन गरिएका सैद्धान्तिक आधार निम्नानुसार रहेका छन्:

१. सङ्घीयता लागू भएका मुलुकहरूको वित्तीय सङ्घीयतासम्बन्धी पक्ष विश्लेषण गर्दा सङ्घीय इकाइहरू मध्ये नेपाल सरकारसँग राजस्व सङ्कलन गर्ने दायरा बढी हुने हुँदा स्वभाविक रूपमा सङ्कलित राजस्व समेत बढी हुने गर्दछ। तल्ला तहका सङ्घीय इकाइहरूसँग राजस्व सङ्कलनका स्रोतहरू न्यून हुने हुँदा सामाजिक न्यायको दृष्टिकोणले नेपाल सरकारले आफूले सङ्कलन गरेको राजस्व निश्चित आधार र ढाँचामा तल्ला तहका सरकारलाई बाँडफाँट गर्नुपर्ने हुन्छ। साथै, नेपालको परिवेशमा समेत संविधान र कानूनले प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारको तुलनामा नेपाल सरकारलाई बढी राजस्व उठाउन सक्ने अधिकार प्रत्याभूत गरेको छ। यसै सिद्धान्तको मर्मअनुसार आयोगबाट राजस्व बाँडफाँटसम्बन्धी विस्तृत आधार र ढाँचा सिफारिस गरिएको छ।
२. नेपालको संविधानको अनुसूचीमा व्यवस्था गरिएका अधिकारको सूचीअनुसारको कार्य गर्न सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहले कर्मचारी व्यवस्थापनको कार्य, प्रशासनिक कार्य एवम् अनिवार्य दायित्व पूरा गर्नुपर्ने हुन्छ। जसका लागि प्रदेश तथा स्थानीय तहले आफ्नो आन्तरिक स्रोतबाट उठेको राजस्वबाट मात्र संविधानको अनुसूचीमा उल्लिखित कार्यहरूलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्दै मूर्त रूप दिन नसक्ने अवस्था रहन सक्छ। अतः संवैधानिक भावनालाई मूर्त रूप दिँदै प्रदेश तथा स्थानीय तहको प्रशासनिक व्यवस्थालाई सहजीकरण गर्न पनि तहहरूबीच राजस्व बाँडफाँट गर्नुपर्ने हुन्छ।
३. यसैगरी राष्ट्रिय नीतिको कार्यान्वयन गर्न, राष्ट्रिय आवश्यकता पूरा गर्न, प्रदेश तथा स्थानीय तहको स्वायत्ततालाई ध्यान दिन, प्रदेश तथा स्थानीय तहले जनतालाई पुऱ्याउनुपर्ने सेवा र उनीहरूलाई प्रदान गरिएको आर्थिक अधिकार सुनिश्चित गर्न, राजस्व उठाउन सक्ने क्षमतालाई ख्याल गर्न, विकास निर्माणमा सहयोग पुऱ्याउन, क्षेत्रीय असन्तुलन, गरीबी र असमानताको न्यूनीकरण गर्न, बञ्चितकरणको अन्त्य गर्न तथा आकस्मिक कार्य र अस्थायी आवश्यकता पूरा गर्न समेत राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकम उपयोग गर्नुपर्ने हुन्छ।
४. यसका अलावा नेपालको सन्दर्भमा स्थानीय निकायहरू लामो समयदेखि निर्वाचित जनप्रतिनिधीविहिन रहेको अवस्था, नेपाल र नेपालीका लागि नेपालले अपनाएको सङ्घीयता नौलो अनुभव भएको अवस्था, प्रदेश तथा स्थानीय तहको आ-आफ्नै भौगोलिक अवस्थिति पहिचान र विषमता रहेको अवस्था, प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्व सङ्कलनको क्षमता र व्यवस्थापनको पक्ष कमजोर रहेको अवस्था जस्ता पक्षहरूलाई मध्यनजर गर्दै राजस्व सङ्कलनबाट प्राप्त रकम वस्तुपरक, यथार्थपरक, समन्यायिक र पारदर्शी ढंगले बाँडफाँट तथा उपयोग गर्नुपर्ने हुन्छ।
५. यसप्रकार संविधानको धारा ६० र राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १५ समेतका आधारमा आयोगले तीनै तहका सरकारबीच राजस्वको बाँडफाँट गर्दा लिनुपर्ने विस्तृत आधार र ढाँचा निर्धारण गरी सो बमोजिमको राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गरेको छ।

३.१.५ राजस्व बाँडफाँटका लागि प्रक्षेपण गरिएको रकम

आगामी आर्थिक वर्ष २०७७/७८ का लागि नेपाल सरकारबाट प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण हुने राजस्व बाँडफाँटको प्रयोजनार्थ आर्थिक वर्ष २०७७/७८ का लागि मूल्य अभिवृद्धि कर तथा आन्तरिक उत्पादनबाट सङ्कलन हुने अन्तःशुल्क रकमको अनुमानित रकम खुलाई पठाई दिनहुन भनी नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालयलाई यस आयोगको च.नं. ४८० को मिति २०७६/११/०५ गतेको पत्रानुसार लेखी पठाइएकोमा नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालय, राजस्व व्यवस्थापन महाशाखाको मिति २०७६/११/२९ गतेको च.नं. ७९३ को पत्रानुसार मूल्य अभिवृद्धि कर तर्फ कुल अनुमानित रु. ३

खर्च १५ अर्ब १३ करोडको ३० प्रतिशतले हुन आउने रु. ९४ अर्ब ५४ करोड र आन्तरिक उत्पादनतर्फको अन्तःशुल्क तर्फ कुल अनुमानित रकम रु. ८१ अर्ब ७६ करोडको ३० प्रतिशतले हुने रु. २४ अर्ब ५३ करोड गरी रु. १ खर्ब १९ अर्ब ७ करोड राजस्व बाँडफाँट प्रयोजनको लागि सङ्कलन हुने प्रक्षेपण गरिएको छ। उक्त रकम मध्ये अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६ को उपदफा (२) बमोजिम प्रदेशलाई रु. ५९ अर्ब ५३ करोड ५० लाख र स्थानीय तहलाई रु. ५९ अर्ब ५३ करोड ५० लाख बाँडफाँट गरिएको छ।

३.१.६ राजस्व बाँडफाँटका आधार एवम् ढाँचाको तथ्याङ्कको स्रोत

आयोगले राजस्व बाँडफाँटको आधार र ढाँचा तयार गर्नुपर्ने भएको हुँदा बाँडफाँटलाई वस्तुगत, न्यायोचित, निष्पक्ष र पारदर्शी तुल्याउन तथ्याङ्कको आवश्यकता पर्दछ। आगामी आर्थिक वर्ष २०७७/७८ का लागि राजस्व बाँडफाँट गर्दा निर्धारण गर्नुपर्ने विस्तृत आधार र ढाँचाका लागि विभिन्न निकाय तथा स्रोतहरूबाट तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको छ जसको विवरण यसप्रकार रहेको छ:

क्र. सं.	आधार (सूचक)	स्रोत	प्रयोग
१.	जनसङ्ख्या र जनसाङ्ख्यिक विवरण क. कुल जनसङ्ख्या, ख. आश्रित जनसङ्ख्या (१५ वर्ष भन्दा कम र ६४ वर्ष भन्दा बढी उमेर)।	<ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय जनगणना, २०६८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय। 	प्रदेश तथा स्थानीय तह।
२.	क्षेत्रफल (भूगोल)	<ul style="list-style-type: none"> नापी विभाग। 	
३.	मानव विकास सूचकाङ्क	<ul style="list-style-type: none"> नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४, राष्ट्रिय योजना आयोग, राष्ट्रिय जनगणना, २०६८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय। 	
४.	खर्चको आवश्यकता	<ul style="list-style-type: none"> महालेखा नियन्त्रक कार्यालय, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, प्रदेश तथा स्थानीय तह, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको अध्ययन। 	
५.	राजस्व सङ्कलनमा गरेको प्रयास	<ul style="list-style-type: none"> महालेखा नियन्त्रकको कार्यालय, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, प्रदेश तथा स्थानीय तह, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको अध्ययन। 	
६.	पूर्वाधार विकास क. सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच), ख. विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच), ग. सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच), घ. खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच), ङ. सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता)।	<ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय जनगणना, २०६८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, सडक विभाग, शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विभाग, नेपाल विद्युत प्राधिकरण, नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेड, खानेपानी मन्त्रालय। 	
७.	विशेष अवस्था क. अपाङ्गता भएको जनसङ्ख्या, ख. आर्थिक सामाजिक असमानता।	<ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय जनगणना, २०६८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले गरेको अध्ययन। 	

३.१.७ राजस्व बाँडफाँट गर्न लिइएका आधार र ढाँचा

यस आयोगले आगामी आर्थिक वर्ष २०७७/७८ का लागि नेपाल सरकारबाट प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने राजस्व बाँडफाँटको रकम देहायका विस्तृत आधार र ढाँचामा निर्धारण गरी सो बमोजिमको राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरिएको छः

क्र.सं.	आधार (सूचक)	आन्तरिक ढाँचा (उपसूचकको भार प्रतिशतमा)	ढाँचा (भार प्रतिशतमा)
१.	जनसङ्ख्या र जनसाङ्ख्यिक विवरण कुल जनसङ्ख्या, आश्रित जनसङ्ख्या।	७० % ३० %	६० %
२.	क्षेत्रफल (भुगोल)		१५ %
३.	मानव विकास सूचकाङ्क		५ %
४.	खर्चको आवश्यकता		५ %
५.	राजस्व सङ्कलनमा गरेको प्रयास		३ %
६.	पूर्वाधार विकास सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच), विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच), सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच), खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच), सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता)।	६० % १० % १० % १० % १० %	१० %
७.	विशेष अवस्था अपाङ्गता भएको जनसङ्ख्या, आर्थिक सामाजिक असमानता।	२० % ८० %	२ %
जम्मा			१०० %

३.१.८ राजस्व बाँडफाँटका आधार एवम् ढाँचाको व्याख्या तथा विश्लेषण

आगामी आर्थिक वर्ष २०७७/७८ का लागि निम्नानुसारका आधार, ढाँचा, सूचक एवम् उपसूचकका आधारमा राजस्व बाँडफाँटका विस्तृत आधार तथा ढाँचा निर्धारण गरी सो बमोजिमको राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गरिएको छ।

क. जनसङ्ख्या र जनसाङ्ख्यिक विवरण

प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहको जनसङ्ख्याको विवरण राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ बाट लिइएको छ। आश्रित जनसङ्ख्याको अनुपातका लागि सोही जनगणनावमोजिम आर्थिक रूपले सक्रिय (१५-६४ वर्ष) उमेर समूहको जनसङ्ख्यासँग सो उमेर समूह बाहिरको जनसङ्ख्याको अनुपात निकालिएको छ। आगामी आर्थिक वर्ष २०७७/८८ का लागि राजस्व बाँडफाँट गर्दा लिइएका आधारहरू मध्ये प्रमुख आधारका रूपमा जनसङ्ख्या र जनसाङ्ख्यिक विवरणलाई ६० प्रतिशत भार दिइएको छ। यस आधारलाई प्रदेश तथा स्थानीय तहको कुल जनसङ्ख्या तथा आश्रित जनसङ्ख्या भनी दुई भागमा विभाजित गरिएको छ।

जनसङ्ख्या र जनसाङ्ख्यिक विवरणलाई प्रदान गरिएको ६० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी यसमध्ये कुल जनसङ्ख्यालाई ७० प्रतिशत भार दिइएको छ। नेपालको संविधानले प्रदेश तथा स्थानीय तहका सम्बन्धमा अनुसूचीमा व्यवस्था गरिएको कार्य जिम्मेवारीअनुसार प्रदेश तथा स्थानीय तहले आ-आफ्नो जनसङ्ख्यालाई विभिन्न सेवा प्रवाह गर्नुपर्ने

हुन्छ। कुल जनसङ्ख्याले प्रदेश तथा स्थानीय तहको सेवा प्रवाहको आकार र लागत निर्धारण गर्दछ। जति बढी जनसङ्ख्या भयो त्यतिनै बढी सेवा सुविधा प्रवाह गर्नुपर्ने, सार्वजनिक सेवा र विकास निर्माणका कार्यमा खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ जसका कारणले प्रदेश तथा स्थानीय तहको प्रशासनिक खर्चको आकार समेत बढाउँछ। तसर्थ, राजस्व बाँडफाँट गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको जनसङ्ख्याको आकारलाई ७० प्रतिशत भार प्रदान गरी सिफारिस गरिएको छ।

यसैगरी, आश्रित जनसङ्ख्यालाई ३० प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ। आश्रित जनसङ्ख्या अन्तर्गत राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार १५ वर्ष भन्दा मुनिका तथा ६४ वर्ष भन्दा माथिका उमेर भएका जनसङ्ख्यालाई आश्रित जनसङ्ख्याका रूपमा लिइएको छ। आश्रित जनसङ्ख्याले परनिर्भरताको अनुपात बढाउने तथा यस्ता जनसङ्ख्याका लागि सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहले विशेष सेवा सुविधाको व्यवस्था गर्नुपर्ने हुन्छ जसले प्रदेश तथा स्थानीय तहको थप आर्थिक भार सृजना गर्दै प्रदेश तथा स्थानीय तहको वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) बढाउने गर्दछ।

यस्तो अवस्थामा मूलतः संविधानको धारा ४२ र धारा ६० (८) का प्रावधानहरूलाई मूर्त रूप दिन पनि प्रदेश तथा स्थानीय तहहरूलाई न्यायोचित रूपमा रकम उपलब्ध गराउनु पर्दछ भन्ने मान्यताअनुरूप राजस्व बाँडफाँट गर्दा आश्रित जनसङ्ख्यालाई ३० प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ।

ख. क्षेत्रफल (भूगोल)

देशको कुल क्षेत्रफलमा प्रदेश तथा स्थानीय तहले ओगटेको क्षेत्रफलको अनुपातलाई क्षेत्रफलको सूचकको रूपमा लिइएको छ। प्रदेश तथा स्थानीय तहले ओगटेको क्षेत्रफलले उक्त प्रदेश तथा स्थानीय तहले जनतालाई प्रवाह गर्नुपर्ने सेवाको गुणस्तर, सेवा प्रवाहको सहजता, प्रशासनिक खर्चको अवस्था, प्रशासनिक संरचना आदि पक्षमा प्रत्यक्ष रूपमा असर गर्दछ। यी पक्षहरूले उक्त प्रदेश तथा स्थानीय तहको प्रशासनिक खर्चको आकार बढाउँदछ। जुन प्रदेश तथा स्थानीय तहको क्षेत्रफल बढी हुन्छ, स्वभावतः उक्त प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई बढी आर्थिक स्रोतको आवश्यकता पर्दछ। अतः राजस्व बाँडफाँटको सिफारिस गर्दा त्यहाँको भूगोल रहेको कुल क्षेत्रफललाई १५ प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ। यस प्रयोजनका लागि प्रदेश तथा स्थानीय तहको क्षेत्रफल निर्धारण गर्न नापी विभाग, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय र यस आयोग स्वयंले तयार पारेका तथ्याङ्कलाई स्रोतका रूपमा लिइएको छ।

ग. मानव विकास सूचकाङ्क

सन् २०१४ मा प्रकाशित नेपाल मानव विकास प्रतिवेदनको आधारमा प्रदेश तथा स्थानीय तहको मानव विकास सूचकाङ्क निर्माण गरिएको छ। विश्वव्यापी रूपमा गुणस्तरयुक्त मानव जीवनस्तर (Quality of Human Life) निर्धारणको लागि प्रयोगमा लिइने मानव विकास सूचकाङ्कले शिक्षा (Education), स्वास्थ्य (मूलतः Life Expectancy) तथा प्रति व्यक्ति आय (Per Capita Income) लाई समेट्ने गर्दछ। प्रदेश तथा स्थानीय तहको मानव विकास सूचकाङ्कले उक्त प्रदेश तथा स्थानीय तहको गुणस्तरीय मानवीय जीवन (Quality of Human Life) का बारेमा जानकारी प्रदान गर्दछ। जुन प्रदेश तथा स्थानीय तहको मानव विकास सूचकाङ्क कमजोर छ, त्यस प्रदेश तथा स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रका जनताको जीवनस्तर उकास्न प्रमुख रूपमा ध्यान दिनुपर्ने हुन्छ। जुन प्रदेश तथा स्थानीय तहमा शिक्षा, स्वास्थ्य तथा जीवनस्तर लगायतको मानव विकास सूचकाङ्क न्यून हुन्छ त्यस्ता प्रदेश तथा स्थानीय तहमा त्यहाँको मानव विकासको स्तर अभिवृद्धिका लागि सार्वजनिक सेवामा बढी खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ जसले गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको सेवा प्रवाह लागत बढाउने गर्दछ। प्रदेश तथा स्थानीय तहको शिक्षा, स्वास्थ्य लगायतको आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्नका लागि मानव विकास सूचकाङ्कलाई समावेश गरिएको हो।

यसप्रकार उल्लिखित पक्षहरूलाई ख्याल राख्दै राजस्व बाँडफाँट गर्दा मानव विकास सूचकाङ्कलाई ५ प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ। मानव विकास सूचकाङ्कसम्बन्धी तथ्याङ्क सन् २०१४ मा राष्ट्रिय योजना आयोगले तयार पारेको मानव

विकास प्रतिवेदन, २०१४ बाट लिइएको छ।

घ. खर्चको आवश्यकता

नेपालको संविधानको धारा ६०(४) ले प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) पत्ता लगाई सो का आधारमा सम्बन्धित प्रदेश र स्थानीय तहलाई अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण गर्नुपर्नेतर्फ मार्गदर्शन गरेको छ। सो वित्तीय अन्तर निर्धारणसम्बन्धी अध्ययनको कार्य आयोगबाट भइहेको हुँदा यसको पूर्ण प्रतिवेदनसहित प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकतासम्बन्धी तथ्याङ्कीय विवरण आउन समय लाग्ने भएको परिप्रेक्ष्यमा अन्तर-सरकारी वित्तीय व्यवस्थापन ऐनको दफा २१(४) मा उल्लिखित कानुनी प्रावधानलाई ख्याल राख्दै आगामी आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को लागि राजस्व बाँडफाँटको सिफारिस गर्दा खर्चको आवश्यकता अन्तर्गत आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा प्रदेश तथा स्थानीय तहले गरेको कुल प्रशासनिक खर्चलाई प्रमुख आधारका रूपमा लिएर प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता निर्धारण गरिएको छ। सामान्यतः प्रत्येक प्रदेश तथा स्थानीय तहले आफूले सङ्कलन गरेको आम्दानी (राजस्व) बाटै प्रशासनिक खर्च व्यवस्थापन गर्नुपर्ने हुन्छ। तसर्थ, राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम प्रशासनिक खर्चमा समेत उपयोग गर्नुपर्ने विषयलाई ख्याल राखी खर्चको आवश्यकता निर्धारण गरिएको छ।

उपरोक्त प्रयोजनका लागि जनप्रतिनिधिको सुविधा खर्च, कर्मचारीको तलब भत्ता खर्च, कार्यालय सञ्चालन खर्च, कर्मचारी दरबन्दी सङ्ख्याका आधारमा हुने खर्च, पालिका अन्तर्गतका वडाहरूको सङ्ख्याका आधारमा लाग्ने लागत लगायतका खर्च शीर्षकहरूका आधारमा प्रशासनिक खर्च निर्धारण गरिएको छ। यसरी खर्चको आवश्यकता सूचकाङ्कलाई ५ प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ। यसका लागि आवश्यक पर्ने तथ्याङ्क स्रोतका रूपमा सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट प्रत्येक प्रदेश तथा स्थानीय तहको तहगत स्वीकृत कर्मचारी दरबन्दीको विवरण लिइएको छ। त्यस्तै, महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट प्रत्येक प्रदेश तथा स्थानीय तहको कुल प्रशासनिक खर्चको तथ्याङ्क लिइएको छ।

प्रशासनिक खर्च गणना गर्दा निर्वाचित पदाधिकारीहरूका सम्बन्धमा प्रदेश तथा स्थानीय तहले जारी गरेको सेवा सुविधासम्बन्धी आर्थिक ऐनलाई समेत आधार मानिएको छ भने नेपाल सरकारले प्रयोगमा ल्याएको “एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरण र व्याख्या, २०७४” अनुसार वर्गीकरण गरेका खर्च शीर्षकलाई समेत आधार लिइएको छ।

ङ. राजस्व सङ्कलनमा गरेको प्रयास

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २१ को उपदफा (४) मा प्रदेश तथा स्थानीय तहले प्रत्येक वर्ष आफूले उठाएको राजस्व र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकमबाट प्रशासनिक खर्च पुग्ने गरी राजस्व र व्ययको अनुमान पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ जसको मूल ध्येय भनेको प्रदेश तथा स्थानीय तहले बढी भन्दा बढी आन्तरिक स्रोत (राजस्व) परिचालन गरी आफू अन्तर्गतको प्रशासनिक खर्च धान्न सक्नुपर्ने हुन्छ। राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकम प्रशासनिक खर्चमा प्रयोग गर्नुका साथै अन्य विकासात्मक कार्यमा समेत खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ।

यसै प्रयोजनका लागि आयोगले राजस्व बाँडफाँटको सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहले राजस्व सङ्कलनमा गरेको प्रयासलाई ३ प्रतिशत भार दिई सिफारिस गरेको छ। प्रदेश तथा स्थानीय तहले राजस्व सङ्कलनमा गरेको प्रयास अन्तर्गत निम्नानुसारका सूचकहरू निर्धारण गरी तथ्याङ्क सङ्कलन गरेको छ। सङ्कलित तथ्याङ्क अनुसार प्रदेश तथा स्थानीय तहहरू संस्थागत संरचना निर्माणकै चरणमा रहेको अवस्था, जनशक्ति व्यवस्थापन पूर्णतः व्यवस्थित भइनसकेको अवस्था, ऐन नियम कार्यविधिहरू तर्जुमा हुँदै गरेको अवस्था र सबै प्रदेश तथा स्थानीय तहहरूले राजस्व सङ्कलनमा आ-आफ्नो तर्फबाट प्रयास गरेको पाइएको अवस्था समेतलाई ध्यानमा राखी सबै प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई समान अङ्कभार प्रदान गरिएको छ।

१. प्रदेशका सन्दर्भमा अवलम्बन गरिएका राजस्व सङ्कलनमा गरेको प्रयासका सूचकहरू

- अ. प्रदेशले अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ५ को उपदफा (१) को खण्ड (क) र ६ (क) बमोजिम सवारी साधन करबाट उठेको रकममध्ये ४०% रकम स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गरी आयोगको सिफारिसबमोजिमको हिस्सा आफ्नो प्रदेश भित्रका स्थानीय तहहरूको सञ्चित कोषमा जम्मा गरेको वा नगरेको।
- आ. प्रदेशले अधिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा पछिल्लो आर्थिक वर्षमा राजस्व वृद्धि गरेको वा नगरेको।
- इ. आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रको राजस्व (कर तथा गैरकर) सङ्कलन गर्ने सन्दर्भमा प्रदेशले अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को अनुसूची २ को खण्ड (ग) बमोजिमको राजस्व (अन्य कर तथा गैरकर) को दायरा विस्तार गरेको वा नगरेको।

२. स्थानीय तहका सन्दर्भमा अवलम्बन गरिएका राजस्व सङ्कलनमा गरेको प्रयासका सूचकहरू

- अ. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐनको दफा ५ को उपदफा (१) को खण्ड (ख), (ग) र (घ) बमोजिम घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क वा मनोरञ्जन कर वा विज्ञापन करबाट उठेको रकम मध्ये ६०% रकम सम्बन्धित स्थानीय तहले आफ्नो स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा गरी ४०% रकम सम्बन्धित प्रदेश सञ्चित कोषमा दाखिला गरेको वा नगरेको।
- आ. स्थानीय तहले अधिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा पछिल्लो आर्थिक वर्षमा राजस्व वृद्धि गरेको वा नगरेको।
- इ. आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्रको राजस्व (कर तथा गैरकर) सङ्कलन गर्ने सन्दर्भमा प्रदेशले अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को अनुसूची-३ को खण्ड (ग) बमोजिमको राजस्व (अन्य कर तथा गैरकर) को दायरा विस्तार गरेको वा नगरेको।

यसरी प्रदेश तथा स्थानीय तहले राजस्व सङ्कलनमा गरेको प्रयासका सम्बन्धमा उल्लिखित सूचकहरूका आधारमा भार दिई मूल्याङ्कन गरिएको छ।

च. पूर्वाधार विकास

प्रदेश तथा स्थानीय तहमा उपलब्ध सडक, विद्युत, सूचना प्रविधि, खानेपानी र सरसफाइको पहुँच तथा उपलब्धतालाई आधार मानी पूर्वाधार सूचकाङ्क तयार गरिएको छ। विकासको पूर्वशर्तका रूपमा रहेको प्रदेश तथा स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्थाले सो प्रदेश तथा स्थानीय तहको विकास खर्चको अवस्था निर्धारण गर्न मार्ग प्रशस्त गर्दछ। पूर्वाधार विकासको अवस्था कमजोर भएका प्रदेश तथा स्थानीय तहले जनतालाई संविधानले मार्गदर्शन गरे अनुसारका सेवा सुविधा प्रदान गर्न खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ, जसले गर्दा सेवाको लागत वृद्धि गराउँदछ।

यसै परिप्रेक्ष्यमा राजस्व बाँडफाँटको सिफारिस गर्ने प्रयोजनका लागि पूर्वाधार विकास सूचकलाई १० प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ। पूर्वाधार विकास अन्तर्गत सडक घनत्व, विद्युत सुविधा, सूचना प्रविधि, खानेपानी सुविधा र सरसफाइलाई उपसूचकको रूपमा लिइएको छ। यी उपसूचकहरूले क्रमशः सडकको पहुँच, विद्युतको पहुँच, सूचना प्रविधिको पहुँच, खानेपानीको पहुँच तथा शौचालयको उपलब्धताका बारेमा जानकारी उपलब्ध गराउँदछन्।

सडक घनत्वले प्रदेश तथा स्थानीय तहको सडकको पहुँचका बारेमा चित्रण गर्दछ। भरपर्दो सडक सञ्जालले प्रदेश तथा स्थानीय तहमा आर्थिक क्रियाकलापमा वृद्धि ल्याउन सहयोग गर्दछ। सडक सञ्जालको पहुँचले कुनै पनि प्रदेश वा स्थानीय तहको विकासमा टेवा पुऱ्याउँदछ। प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई आवश्यक पर्ने स्रोत सो तहको विकासको अवस्थामा समेत निर्भर हुने भएकोले पूर्वाधार विकास सूचकलाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ। यसरी पूर्वाधार विकासलाई दिइएको १०

प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट ६० प्रतिशत भार प्रदेश तथा स्थानीय तहको सडक घनत्वलाई दिइएको छ। सार्वजनिक सेवा वितरणलाई प्रभावकारी बनाउन र आम सर्वसाधारण जनतालाई सुगम तथा सहज ढंगले सेवा प्रवाह गर्नका लागि सडकको भूमिका महत्त्वपूर्ण हुने हुँदा सडकको घनत्वलाई बढी भार दिइएको छ। यस प्रयोजनका लागि सडक विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विकास विभागले सन् २०१८ सम्ममा सडक घनत्वका सम्बन्धमा अद्यावधिक गरिएको तथ्याङ्क प्रयोग गरिएको छ।

विद्युत सुविधाले प्रदेश तथा स्थानीय तहको विद्युत माथिको पहुँचको अवस्थालाई उजागर गर्दछ। विकासको एउटा आवश्यकताको रूपमा लिइने विद्युतको सुविधाले प्रदेश तथा स्थानीय तहको आर्थिक विकासमा बहु-आयामिक भूमिका खेल्दछ। जुन प्रदेश तथा स्थानीय तहमा विद्युत सुविधाको पहुँच कमजोर रहेको छ, त्यस तहमा सार्वजनिक सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता वृद्धिका लागि प्रदेश तथा स्थानीय तहले सोहीबमोजिम बढी खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ। यसका लागि थप आर्थिक व्ययभार आवश्यक पर्दछ। यसै परिप्रेक्ष्यमा प्रदेश तथा स्थानीय तहको विद्युत सुविधाको अवस्थालाई राजस्व बाँडफाँट गर्दा उपसूचकका रूपमा लिई पूर्वाधार विकासका लागि तोकिएको भारबाट १० प्रतिशत भार विद्युत सुविधाको पहुँचलाई दिइएको छ जसका लागि आवश्यक पर्ने तथ्याङ्क नेपाल विद्युत प्राधिकरण तथा राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ (राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय)बाट लिइएको छ।

सूचना प्रविधिको पहुँचले प्रदेश तथा स्थानीय तहको सामाजिक, साँस्कृतिक तथा आर्थिक विकासमा महत्त्वपूर्ण टेवा पुऱ्याउँदछ। प्रदेश तथा स्थानीय तहले जनतालाई प्रदान गर्ने सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा प्रभावकारिता ल्याउन सूचना प्रविधिले प्रमुख भूमिका खेल्दछ। जुन प्रदेश तथा स्थानीय तहको सूचना प्रविधिको अवस्था कमजोर छ, त्यस्ता प्रदेश तथा स्थानीय तहले सूचना प्रविधिको स्तर माथि उकास्न यथोचित लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। यसले एकातर्फ प्रदेश तथा स्थानीय तहको आर्थिक व्ययभार बढाउने गर्दछ भने अर्कोतर्फ प्रशासनिक खर्चमा समेत वृद्धि ल्याउँछ। यी सबै पक्षहरूलाई ख्याल गर्दै पूर्वाधार विकासका लागि तोकिएको भारबाट सूचना प्रविधिको पहुँचलाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ जसका लागि आवश्यक पर्ने तथ्याङ्क राष्ट्रिय जनगणना २०६८ (राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय) तथा नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेडबाट लिइएको छ।

खानेपानीको सुविधाले प्रदेश तथा स्थानीय तहमा जनताको खानेपानी सुविधा माथिको पहुँचको चित्रण गर्दै उक्त क्षेत्रका जनताको गुणस्तरीय जीवनयापनको अवस्था समेतलाई झल्काउँछ। खानेपानी सुविधाको पहुँच विस्तार गर्दै लैजाने विषय सरकारको अनिवार्य दायित्व अन्तर्गत पर्न आउँदछ। संविधानले परिकल्पना गरे अनुसारको लोककल्याणकारी राज्य व्यवस्थाको स्थापना गर्न अन्य कुराका अलावा प्रत्येक प्रदेश तथा स्थानीय तहले जनताले सजिलै खानेपानी सुविधा प्राप्त गर्ने वातावरणको सृजना गर्नेतर्फ प्रयास गर्नुपर्ने हुन्छ। प्रदेश तथा स्थानीय तहमा खानेपानी सुविधाको पहुँच बढाउन उल्लेख्य आर्थिक स्रोतको आवश्यकता पर्दछ। अतः यी पक्षहरूलाई ख्याल राख्दै पूर्वाधार विकास अन्तर्गतको भार प्रतिशतबाट खानेपानी सुविधा उपसूचकलाई १० प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ। यसका लागि आवश्यक पर्ने तथ्याङ्क राष्ट्रिय जनगणना २०६८ (राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय) र खानेपानी मन्त्रालयबाट लिइएको छ।

सरसफाइ व्यक्तिको गुणस्तरीय जीवनस्तर यापनका लागि आवश्यक पर्ने महत्त्वपूर्ण सूचक हो। शौचालय सहितको सरसफाइको अवस्था हुनुको अर्थ रोगव्याधीबाट सो क्षेत्र तथा स्थान विशेषमा रहने जनताहरू सुरक्षित रहनु हो। सरसफाइको अवस्था कमजोर रहेको प्रदेश तथा स्थानीय तहले सो सुविधा वृद्धि गर्नका लागि थप लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ भने पर्याप्त सरसफाइको उपलब्धता भएको स्थानमा थप लगानीको आवश्यकता नपर्न सक्दछ। कमजोर सरसफाइको अवस्थाले गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहले विभिन्न नकारात्मक असरहरू समेत सामना गर्नुपर्ने हुन्छ। तसर्थ, प्रदेश तथा स्थानीय तहमा हाल रहेका शौचालयहरूको उपलब्धतालाई सरसफाइ सूचक मानी पूर्वाधार विकास अन्तर्गतको भारबाट सरसफाइ (शौचालय) सुविधा उपसूचकलाई १० प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ। यसका लागि आवश्यक पर्ने तथ्याङ्क राष्ट्रिय

जनगणना २०६८ (राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय) बाट लिइएको छ।

यसप्रकार पूर्वाधार विकाससम्बन्धी उल्लिखित सडक, विद्युत, सूचना प्रविधि, खानेपानी र सरसफाइसम्बन्धी सूचक राम्रो भएका स्थानमा कम लगानी गरी त्यस्ता सूचकहरूको उपलब्धता न्यून भएको स्थानमा बढी लगानी गर्ने गरी आयोगले राजस्व बाँडफाँटसम्बन्धी आधार र ढाँचा सिफारिस गरेको छ।

छ. विशेष अवस्था

राजस्व बाँडफाँटको आधार र ढाँचा निर्धारण गर्ने सिलसिलामा माथि उल्लिखित विभिन्न आधारहरूका अलावा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐनको दफा १५ को उपदफा (१) को खण्ड (छ) मा “विशेष अवस्था” लाई समेत एउटा आधारको रूपमा उल्लेख गरिएकोले उक्त “विशेष अवस्था”लाई समेत मूल्याङ्कन गर्दै आयोगले राजस्वको हिस्सा सिफारिस गर्नुपर्ने मनसाय ऐनबाट देखिन्छ। यसका लागि आयोगले राजस्व बाँडफाँटका सम्बन्धमा संविधान र कानूनमा भएका विभिन्न विषयहरूलाई अध्ययन, मनन र विश्लेषण गर्दै विशेष अवस्थाको व्याख्या गर्नुपर्ने देखियो। यसरी विशेष अवस्थाको व्याख्या र मूल्याङ्कन गर्दा सबै प्रदेश र सबै तहसँग सम्बन्धित तथ्याङ्कको उपलब्धता हुनुपर्ने विषय पनि त्यतिकै महत्त्वपूर्ण हुन आउने देखियो। तसर्थ, आयोगले पहिलो पटक सिफारिस गरिसकेपछि पाँच वर्षसम्मका लागि मान्य हुने राजस्व बाँडफाँटको आधार र ढाँचा अन्तर्गत विशेष अवस्थालाई समेत समेटी राजस्व बाँडफाँटसम्बन्धी सिफारिस गरेको छ। यसका लागि २ प्रतिशत भार दिई विशेष अवस्थाको मूल्याङ्कन गरिएको छ। विशेष अवस्थाको मूल्याङ्कन गर्दा सबै प्रदेश र सबै स्थानीय तहको तथ्याङ्कको उपलब्धता हुनसक्ने सूचकको रूपमा रहेको अपाङ्गता भएको जनसङ्ख्या र आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकलाई लिइएको छ। बढी अपाङ्गता हुनुको अवस्थाले प्रदेश तथा स्थानीय तहको सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा बढी लगानी गर्नुपर्ने अवस्था सृजना गर्दछ जुन कुरा संविधानको मौलिक हकको कार्यान्वयनका दृष्टिकोणले समेत महत्त्वपूर्ण छ। आर्थिक सामाजिक असमानताको अवस्था उच्च रहेका प्रदेश तथा स्थानीय तहले जनतालाई सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्ने कार्यमा प्रभावकारिता ल्याउन थप खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ। तसर्थ, सबै प्रदेश र स्थानीय तहमा रहेका अपाङ्गता भएका व्यक्ति र आर्थिक सामाजिक रूपमा विभेदमा परेका व्यक्तिहरूको जीवनस्तर उकास्नका लागि सघाउ पुऱ्याउने उद्देश्यले विशेष अवस्थालाई प्रदान गरिएको २ प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी अपाङ्गतासम्बन्धी उपसूचकलाई २० प्रतिशत र आर्थिक सामाजिक असमानता उपसूचकलाई ८० प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ। यसका लागि आवश्यक पर्ने तथ्याङ्कको स्रोत क्रमशः राष्ट्रिय जनगणना, २०६८, (राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय) र आयोगले गरेको अध्ययनबाट लिइएको छ।

उल्लिखित आर्थिक सामाजिक सूचकका सम्बन्धमा प्रदेश र स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता मापन गर्नका लागि आर्थिक सामाजिक र जलवायु परिवर्तन जोखिम तथा विपद् क्षेत्रका ६ वटा आयामहरूका २९ वटा उप-सूचकहरूका आधारमा आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचक निर्माण गरिएको छ। यस प्रयोजनका लागि लिइएका आयाम र उप-सूचकहरू देहायबमोजिम छन्:

सामाजिक आर्थिक असमानता सूचकका आयाम र सूचकहरू

आयाम	उप-सूचकहरू
१. आर्थिक आयाम	(१) यातायातको पहुँच, (२) जिल्ला सदरमुकामदेखि स्थानीय तहको केन्द्रसम्मको दूरी, (३) सूचना प्रविधिको पहुँच, (४) विद्युतको उपलब्धता, (५) भौगोलिक क्षेत्र, (६) वनको घनत्व, (७) सम्पत्तिमाथि महिलाको स्वामित्व, (८) आर्थिक क्रियाकलापमा संलग्नता र (९) आर्थिक प्रतिष्ठानहरूमा महिला सहभागिता।
२. शैक्षिक आयाम	(१) विद्यालय वा उच्च शिक्षाको उपलब्धता, (२) कक्षा १ देखि ५ सम्मको विद्यालय छाड्ने दर, (३) प्रति विद्यालय विद्यार्थी सङ्ख्या, (४) कुल भर्नादर, (५) विद्यार्थी-शिक्षक अनुपात र (६) साक्षरता दर।
३. स्वास्थ्य आयाम	(१) स्वास्थ्य सेवाको उपलब्धता र (२) जन्ममा औसत आयु।

आयाम	उप-सूचकहरू
४. जनसाङ्ख्यिक आयाम	(१) महिला र पुरुषको जनसङ्ख्या अनुपात, (२) घरपरिवार सङ्ख्या, (३) जनघनत्व, (४) आश्रित जनसङ्ख्या र (५) विशेष क्षमता भएका जनसङ्ख्या।
५. गुणस्तरीय जीवन यापनको आयाम	(१) विद्युत सेवा प्राप्त गर्ने घरपरिवारको सङ्ख्या, (२) धाराबाट खानेपानी प्राप्त गर्ने घरपरिवारको सङ्ख्या, (३) आफ्नै घर भएका घरपरिवारको सङ्ख्या र (४) कुनै प्रकारको सवारी साधन भएको घरपरिवारको सङ्ख्या।
६. जलवायु परिवर्तनको जोखिमको आयाम	(१) विगत दुई वर्षमा विपद्बाट प्रभावित घरपरिवारको सङ्ख्या, (२) वार्षिक वर्षा र (३) जलवायु परिवर्तनको जोखिम सूचक।

उल्लिखित आधार र सूचकका आधारमा राजस्व बाँडफाँटको सिफारिस गर्दा प्रत्येक स्थानीय तहले संवैधानिक जिम्मेवारी निर्वाह गर्न, अनिवार्य दायित्व पूरा गर्न तथा दैनिक प्रशासनिक खर्च बहन गर्न सक्ने गरी राजस्व बाँडफाँट समन्यायिक होस् भन्ने मनसायले कुनै पनि पालिकालाई न्यूनतम रु. ३ करोड ५० लाख नघट्ने गरी रकमको व्यवस्था र बाँडफाँट गरी सिफारिस गरिएको छ। अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐनले समेत प्रदेश र स्थानीय तहले आफूले उठाएको राजस्व र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकमबाट प्रशासनिक खर्च पुग्ने गरी राजस्व र व्ययको अनुमान गर्नुपर्ने उल्लेख गरेबाट पनि प्रत्येक पालिका प्रशासनिक खर्च बहन गर्नका लागि आफैमा आत्मनिर्भर हुनुपर्ने हुन्छ। तथापि, उनीहरूको दैनिक प्रशासनिक खर्च सञ्चालन गर्नका लागि राजस्व रकमबाट नपुग हुने अवस्था समेतलाई ख्याल राख्दै राजस्व बाँडफाँट सम्बन्धमा सिफारिस गरिएको छ। आफ्नो आयस्रोत ज्यादै कम भएका पालिकाहरूलाई कम्तीमा पनि न्यूनतम रकम राजस्व बाँडफाँटको रकमबाट बेहोर्नुपर्ने गरी बाँडफाँट गर्नुपर्ने देखियो। त्यसैले, पालिकाहरूको खर्च रकमको विश्लेषण गर्दा कम्तीमा पनि दश वटा पालिकाहरूले रु. ३ करोड ५० लाख भन्दा कम रकम राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त गर्ने स्थिति देखिएकोले विशेष अवस्था स्वरूप त्यस्ता पालिकाहरूलाई प्रशासनिक खर्च धान्नका लागि उल्लिखित रु. ३ करोड ५० लाख न्यूनतम रकम प्राप्त हुने गरी प्रस्ताव गरिएको छ। तर प्रदेशको हकमा विशेष व्यवस्था गर्नुपर्ने आवश्यकता नदेखिएकोले त्यस्तो न्यूनतम रकमको प्रस्ताव गरिएको छैन।

३.१.९ राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकमको उपयोग र यससम्बन्धी सुझाव

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २१ को उपदफा (४) ले “प्रदेश तथा स्थानीय तहले आफूले उठाएको राजस्व र यस ऐन बमोजिम राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकमबाट प्रशासनिक खर्च पुग्ने गरी राजस्व र व्ययको अनुमान पेश गर्नुपर्ने छ” भन्ने व्यवस्था गरेको छ। यसरी ऐनको दफा २१ को उपदफा (४) ले प्रदेश तथा स्थानीय तहले मूलतः आफूले उठाएको आन्तरिक आयबाट नै प्रशासनिक खर्चको व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ भन्ने सन्देश स्पष्ट दिएको देखिन्छ।

यति हुँदा हुँदै पनि अत्यावश्यक प्रशासनिक र सञ्चालन खर्च आफ्नो आन्तरिक आयबाट अपुग भएमा मात्र मितव्ययी हिसावले राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकम प्रशासनिक खर्चमा प्रयोग गर्नुपर्ने हुन्छ। यसरी उपयोग भएको रकम बाहेक बचत रकम प्रदेश तथा स्थानीय तहले आ-आफ्नो क्षेत्र अन्तर्गतका विकास निर्माणका क्रियाकलापमा उपयोग गर्नुपर्दछ। प्रदेश तथा स्थानीय तहले नेपाल सरकारबाट राजस्व बाँडफाँट मार्फत प्राप्त हुने रकम उद्देश्यपरक ढंगले मितव्ययीरूपमा खर्च गर्नु गराउनुपर्ने आयोगको स्पष्ट धारणा रहेको छ। तसर्थ, प्रदेश तथा स्थानीय तहले राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकमको उपयोग निम्नानुसार हुने गरी गर्न राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले सुझाव प्रदान गरेको छः

१. राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकम प्रत्येक प्रदेश तथा स्थानीय तहले उद्देश्यपरक ढंगले तोकिएको कार्यमा खर्च गर्नुपर्ने।

२. राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकम नतिजामूलक एवम् प्रभावकारी ढंगले खर्च गर्नुपर्ने।
३. राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम संविधानले सम्बन्धित प्रदेश र स्थानीय तहलाई प्रत्याभूत गरेको जिम्मेवारी सम्पादन गर्नका लागि उपयोग गर्नुपर्ने।
४. राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकम सार्वजनिक सेवा र आर्थिक सामाजिक विकासका क्षेत्रमा उपयोग गर्नुपर्ने।
५. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐनको दफा २१(४) बमोजिम हुने गरी राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकम खर्च गर्नुपर्ने।
६. अत्यावश्यक प्रशासनिक र सञ्चालन खर्च सकभर सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय तहको आफ्नो आन्तरिक राजस्व सङ्कलनको रकम (आन्तरिक आय)बाट नै मितव्ययी रूपमा व्यवस्थापन गर्नुपर्ने, सोले नपुगेमा मात्रै सङ्घबाट प्राप्त राजस्व बाँडफाँटको रकमबाट व्यहोरी बाँकी रकम सार्वजनिक सेवा र विकास निर्माणका कार्यमा खर्च गर्नुपर्ने।
७. राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकम सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहभित्र न्यायोचित, सन्तुलित र पारदर्शी रूपमा खर्च गर्नुपर्ने।
८. राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकम प्रदेश र स्थानीय तहले जनतालाई पुऱ्याउनुपर्ने सेवा, विकास निर्माणका कार्य, प्रादेशिक क्षेत्रीय असन्तुलन, गरिबी एवम् आर्थिक सामाजिक असमानताको न्यूनीकरण, बञ्चितकरणको अन्त्य, अपाङ्गता भएकाहरूको संरक्षण, मानवीय जीवनस्तरको अभिवृद्धि, आकस्मिक कार्य र कुनै अस्थायी आवश्यकता पूरा गर्न समेत उपयोग गर्नुपर्ने।
९. समष्टिगत रूपमा राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकमको उपयोग प्रशासनिक खर्च, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, पूर्वाधार विकास लगायतका प्रदेश तथा स्थानीय तहको सन्तुलित र समतामूलक विकास गर्ने उद्देश्यले उनीहरूको आवश्यकताका क्षेत्रमा खर्च गर्न उपयुक्त हुने।
१०. संविधानले प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई प्रत्याभूत गरेको क्षेत्राधिकार भित्रको स्वायत्तता र उनीहरूको प्राथमिकतालाई समेत ध्यानमा राखी राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकम खर्च गर्नुपर्ने।
११. प्रत्येक प्रदेश तथा स्थानीय तहले अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐनको प्रावधानबमोजिम आ-आफ्नो तर्फबाट जम्मा गर्नुपर्ने कर प्रदेश विभाज्य कोष वा स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गरी एक अर्कोलाई प्रदान गर्नुपर्ने हिस्सा उपलब्ध गराउनुपर्ने।
१२. प्रत्येक प्रदेश तथा स्थानीय तहले संविधान र ऐनले तोकेको परिधिभित्र रही कर तथा गैरकर राजस्व सङ्कलन गर्नुका साथै उपयुक्त क्षेत्रमा राजस्वको दायरा विस्तार गर्नुपर्ने। यसरी दायरा विस्तार गर्दा तहहरूबीच करमा दोहोरोपना नहुनेतर्फ ध्यान दिनुपर्ने।
१३. प्रत्येक प्रदेश तथा स्थानीय तहले अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन र स्थानीय सरकार सञ्चालनसम्बन्धी ऐनको कानुनी प्रावधानबमोजिम तोकिएको समयवधि भित्रै राजस्व लगायतको विवरण राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग लगायत तोकिएका निकाय समक्ष पेश गर्नुपर्ने।
१४. प्रत्येक प्रदेश तथा स्थानीय तहले राजस्व र खर्चको अभिलेख व्यवस्थित रूपमा राख्नुपर्ने।
१५. प्रदेश तथा स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि एवम् संवद्ध कर्मचारीले आफूले गरेको खर्चको पारदर्शिता एवम् जवाफदेहिता निर्वाह हुने व्यवस्था मिलाउनुपर्ने।

१६. राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकमको प्रयोग यसको उद्देश्य मुताविक हुनुपर्नेमा एउटै प्रकृतिको काममा तीन तहका सरकार र विभिन्न खर्च शीर्षकबाट रकम विनियोजन गरी खर्च गरेको देखिएको अवस्थामा तीनै तहका सरकारले यस पक्षमा गम्भीरतापूर्वक ध्यान दिई आवश्यक सुधार गर्नुपर्ने।
१७. प्रदेश तथा स्थानीय तहका दोहोरो राजस्व अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, मनोरञ्जन कर र विज्ञापन करको सहज कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकारबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई आवश्यक सहजीकरण गर्नुपर्ने।
१८. प्रदेश तथा स्थानीय तहले संवैधानिक जिम्मेवारी निर्वाह गर्न आफूले परिचालन गर्ने राजस्व र प्राप्त गर्ने राजस्व पूर्वानुमानयोग्य बनाउनुपर्ने।
१९. प्रत्येक प्रदेश तथा स्थानीय तहले आफूलाई संविधान र कानूनले दिएको परिधिभित्र रही आ-आफ्नो क्षेत्रभित्र राजस्व उठाउन सक्ने कुल सम्भाव्यता पहिचान गर्दै राजस्व सङ्कलनको प्रयास गर्नुपर्ने।
२०. संविधानको धारा ६० को आशय र भावनाबमोजिम नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय तह र राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको संयुक्त प्रयासबाट प्रत्येक प्रदेश तथा स्थानीय तहको संविधानको अनुसूचीमा दिइएको जिम्मेवारीअनुसारको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमता निर्धारण गर्नुपर्ने।

द्रष्टव्यः

- आर्थिक वर्ष २०७७/७८ का लागि संविधान र प्रचलित कानूनबमोजिम आयोगबाट तयार गरिएको राजस्व बाँडफाँटको विस्तृत आधार र ढाँचाबमोजिम नेपाल सरकारबाट प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई उपलब्ध गराउने राजस्वको बाँडफाँटको हिस्साको सिफारिस क्रमशः तालिका ३.१ र तालिका ३.२ मा समावेश गरिएको छ।
- संविधानको धारा २५१ को उपधारा (१) को खण्ड (क) र राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १५ को उपदफा (१) बमोजिमको राजस्व बाँडफाँटका सम्बन्धमा आर्थिक वर्ष २०७७/७८ का लागि सिफारिस गरिएको माथि उल्लिखित विस्तृत आधार र ढाँचा एवम् सो बमोजिम निर्धारण गरिएको राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐनको दफा १५ को उपदफा (३) र (४) बमोजिम अर्को व्यवस्था नभएसम्म सोही ऐनको दफा १५ को उपदफा (१) बमोजिम निर्धारण गरी आयोगबाट नेपाल सरकारमा सिफारिस गरिएको उल्लिखित राजस्व बाँडफाँटको विस्तृत आधार र ढाँचा (भार) एवम् सो बमोजिम निर्धारण गरिएको राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा सोही ऐनको दफा १५ को उपदफा (२) बमोजिम आगामी ५ वर्षको लागि मान्य हुनेछ।

तालिका ३.१: आर्थिक वर्ष २०७७/७८ का लागि नेपाल सरकारबाट प्रदेश सरकारलाई हस्तान्तरण हुने प्रदेशगत राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा

क्र.सं.	प्रदेशको नाम	राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा
१	कोशी प्रदेश	०.१५६१३९०
२	मधेश प्रदेश	०.१५५९१७०
३	बागमती प्रदेश	०.१५८८६७७
४	गण्डकी प्रदेश	०.१२४०१५९
५	लुम्बिनी प्रदेश	०.१५५०३२३
६	कर्णाली प्रदेश	०.१२११००१
७	सुदूरपश्चिम प्रदेश	०.१२८९२८०
जम्मा		१.०००००००

तालिका ३.२: आर्थिक वर्ष २०७७/७८ का लागि नेपाल सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण हुने स्थानीय तहगत राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा
१	१०१०१	ताप्लेजुङ	फक्ताङलुङ्ग गाउँपालिका	०.००१३६५६
२	१०१०२	ताप्लेजुङ	मिक्वाखोला गाउँपालिका	०.०००९८०९
३	१०१०३	ताप्लेजुङ	मेरिङ्गदेन गाउँपालिका	०.००१०२८०
४	१०१०४	ताप्लेजुङ	मैवाखोला गाउँपालिका	०.०००८९८६
५	१०१०५	ताप्लेजुङ	आठराई त्रिवेणी गाउँपालिका	०.०००९१५४
६	१०१०६	ताप्लेजुङ	फुङलिङ्ग नगरपालिका	०.००१२६६५
७	१०१०७	ताप्लेजुङ	पाथिभरा याङ्वराक गाउँपालिका	०.०००९१०४
८	१०१०८	ताप्लेजुङ	सिरिजङ्गा गाउँपालिका	०.००१२४९७
९	१०१०९	ताप्लेजुङ	सिदिङ्गवा गाउँपालिका	०.०००९८२६
१०	१०२०१	संखुवासभा	भोटखोला गाउँपालिका	०.०००९२२१
११	१०२०२	संखुवासभा	मकालु गाउँपालिका	०.००१३५२१
१२	१०२०३	संखुवासभा	सिलीचोड गाउँपालिका	०.००१०९८५
१३	१०२०४	संखुवासभा	त्रिचिला गाउँपालिका	०.०००६६६८
१४	१०२०५	संखुवासभा	सभापोखरी गाउँपालिका	०.०००९४०६
१५	१०२०६	संखुवासभा	खाँदबारी नगरपालिका	०.००१३४७१
१६	१०२०७	संखुवासभा	पाँचखपन नगरपालिका	०.००११०८६
१७	१०२०८	संखुवासभा	चैनपुर नगरपालिका	०.००१४१६०
१८	१०२०९	संखुवासभा	मादी नगरपालिका	०.०००९६२५
१९	१०२१०	संखुवासभा	धर्मदेवी नगरपालिका	०.००११००२
२०	१०३०१	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	०.००१०७१६
२१	१०३०२	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाउँपालिका	०.००११६०७
२२	१०३०३	सोलुखुम्बु	सोताङ गाउँपालिका	०.०००८०२९
२३	१०३०४	सोलुखुम्बु	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	०.०००९८२६
२४	१०३०५	सोलुखुम्बु	थुलुङ दुधकोशी गाउँपालिका	०.००११४८९
२५	१०३०६	सोलुखुम्बु	नेचासल्यान गाउँपालिका	०.०००८१९७
२६	१०३०७	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	०.००१५२३५
२७	१०३०८	सोलुखुम्बु	लिखु पिके गाउँपालिका	०.०००६४००
२८	१०४०१	ओखलढुङ्गा	चिशंखुगढी गाउँपालिका	०.०००९९२७
२९	१०४०२	ओखलढुङ्गा	सिद्धिचरण नगरपालिका	०.००१३५२१
३०	१०४०३	ओखलढुङ्गा	मोलुङ्ग गाउँपालिका	०.००१००७८
३१	१०४०४	ओखलढुङ्गा	खिजीदेम्बा गाउँपालिका	०.००१०५९९
३२	१०४०५	ओखलढुङ्गा	लिखु गाउँपालिका	०.०००९२५५
३३	१०४०६	ओखलढुङ्गा	चम्पादेवी गाउँपालिका	०.००१११८७
३४	१०४०७	ओखलढुङ्गा	सुनकोशी गाउँपालिका	०.००११२३७
३५	१०४०८	ओखलढुङ्गा	मानेभन्ज्याङ्ग गाउँपालिका	०.००११६७४
३६	१०५०१	खोटाङ	केपिलासगढी गाउँपालिका	०.००१०७६७
३७	१०५०२	खोटाङ	ऐसेलुखर्क गाउँपालिका	०.००१०२६३
३८	१०५०३	खोटाङ	रावा बेसी गाउँपालिका	०.०००९१७१
३९	१०५०४	खोटाङ	हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका	०.००१५४३६
४०	१०५०५	खोटाङ	दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिका	०.००१८१४१
४१	१०५०६	खोटाङ	साकेला गाउँपालिका	०.०००८२३०
४२	१०५०७	खोटाङ	दिप्रुङ चुइचुम्मा गाउँपालिका	०.००११५७३

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा
४३	१०५०८	खोटाङ	खोटेहाड गाउँपालिका	०.००१२४४६
४४	१०५०९	खोटाङ	जन्तेढुङ्गा गाउँपालिका	०.००१०२४६
४५	१०५१०	खोटाङ	बराहपोखरी गाउँपालिका	०.००१०१४५
४६	१०६०१	भोजपुर	षडानन्द नगरपालिका	०.००१५२५२
४७	१०६०२	भोजपुर	साल्पासिलिछो गाउँपालिका	०.००१०१९६
४८	१०६०३	भोजपुर	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका	०.००११२७१
४९	१०६०४	भोजपुर	भोजपुर नगरपालिका	०.००१३१०२
५०	१०६०५	भोजपुर	अरुण गाउँपालिका	०.००१०८६८
५१	१०६०६	भोजपुर	पौवा दुङ्गा गाउँपालिका	०.०००९७९३
५२	१०६०७	भोजपुर	रामप्रसाद राई गाउँपालिका	०.००११२८७
५३	१०६०८	भोजपुर	हतुवागढी गाउँपालिका	०.००११४५५
५४	१०६०९	भोजपुर	आमचोक गाउँपालिका	०.००११६४०
५५	१०७०१	धनकुटा	महालक्ष्मी नगरपालिका	०.००१२२७८
५६	१०७०२	धनकुटा	पाखिबास नगरपालिका	०.००११७०७
५७	१०७०३	धनकुटा	छथर जोरपाटी गाउँपालिका	०.००१०११२
५८	१०७०४	धनकुटा	धनकुटा नगरपालिका	०.००१३६२२
५९	१०७०५	धनकुटा	शहीदभूमि गाउँपालिका	०.००१०४६४
६०	१०७०६	धनकुटा	साँगुरीगढी गाउँपालिका	०.००११५९०
६१	१०७०७	धनकुटा	चौविसे गाउँपालिका	०.००१०५२२
६२	१०८०१	तेह्रथुम	आठराई गाउँपालिका	०.००११९०९
६३	१०८०२	तेह्रथुम	फेदाप गाउँपालिका	०.००१०२२९
६४	१०८०३	तेह्रथुम	मेन्छ्यायेम गाउँपालिका	०.०००६७८६
६५	१०८०४	तेह्रथुम	म्याङ्गलुङ्ग नगरपालिका	०.००१०५९९
६६	१०८०५	तेह्रथुम	लालीगुराँस नगरपालिका	०.०००९८६०
६७	१०८०६	तेह्रथुम	छथर गाउँपालिका	०.००१०१९६
६८	१०९०१	पाँचथर	याङवरक गाउँपालिका	०.००११४५५
६९	१०९०२	पाँचथर	हिलिहाङ्ग गाउँपालिका	०.००११७५८
७०	१०९०३	पाँचथर	फालेलुङ्ग गाउँपालिका	०.००१२३१२
७१	१०९०४	पाँचथर	फिदिम नगरपालिका	०.००१७४१८
७२	१०९०५	पाँचथर	फाल्गुनन्द गाउँपालिका	०.००११७५८
७३	१०९०६	पाँचथर	कुम्मायक गाउँपालिका	०.००१०१४५
७४	१०९०७	पाँचथर	तुम्बेवा गाउँपालिका	०.०००९३५६
७५	१०९०८	पाँचथर	मिकलाजुङ गाउँपालिका	०.००१२६९८
७६	११००१	इलाम	माई जोगमाई गाउँपालिका	०.००१०८००
७७	११००२	इलाम	सन्दकपुर गाउँपालिका	०.०००९७४२
७८	११००३	इलाम	इलाम नगरपालिका	०.००१६२५९
७९	११००४	इलाम	देउमाई नगरपालिका	०.००१४१०९
८०	११००५	इलाम	फाकफोकथुम गाउँपालिका	०.००१०९६८
८१	११००६	इलाम	माङसेबुङ गाउँपालिका	०.००११०१९
८२	११००७	इलाम	चुलाचुली गाउँपालिका	०.००१०७९६
८३	११००८	इलाम	माई नगरपालिका	०.००१५११७
८४	११००९	इलाम	सूर्योदय नगरपालिका	०.००१७८७२
८५	११०१०	इलाम	रोङ गाउँपालिका	०.००१०६८३
८६	१११०१	झापा	मेचीनगर नगरपालिका	०.००२३७१७

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा
८७	१११०२	झापा	बुद्धशान्ति गाउँपालिका	०.००१३२८६
८८	१११०३	झापा	अर्जुनधारा नगरपालिका	०.००१६७१३
८९	१११०४	झापा	कन्काई नगरपालिका	०.००१३४७१
९०	१११०५	झापा	शिवसताक्षी नगरपालिका	०.००१८१२४
९१	१११०६	झापा	कमल गाउँपालिका	०.००१४५१२
९२	१११०७	झापा	दमक नगरपालिका	०.००१७०८२
९३	१११०८	झापा	गौरादह नगरपालिका	०.००१६८१४
९४	१११०९	झापा	गौरीगञ्ज गाउँपालिका	०.००१२९१७
९५	११११०	झापा	झापा गाउँपालिका	०.००१३४०४
९६	१११११	झापा	बाह्रदशी गाउँपालिका	०.००१२६१४
९७	११११२	झापा	बिर्तामोड नगरपालिका	०.००१८०४०
९८	११११३	झापा	हल्दीबारी गाउँपालिका	०.००१२२७८
९९	११११४	झापा	भद्रपुर नगरपालिका	०.००१७०१५
१००	११११५	झापा	कचनकवल गाउँपालिका	०.००१४३२८
१०१	११२०१	मोरङ	मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिका	०.००१३१०२
१०२	११२०२	मोरङ	लेटाङ नगरपालिका	०.००१४४९६
१०३	११२०३	मोरङ	केराबारी गाउँपालिका	०.००१४३११
१०४	११२०४	मोरङ	सुन्दरहरैँचा नगरपालिका	०.००१९१३२
१०५	११२०५	मोरङ	बेलबारी नगरपालिका	०.००१८०४०
१०६	११२०६	मोरङ	कानेपोखरी गाउँपालिका	०.००१३२५३
१०७	११२०७	मोरङ	पथरी शनिश्चरे नगरपालिका	०.००१६२५९
१०८	११२०८	मोरङ	उर्लाबारी नगरपालिका	०.००१५२०१
१०९	११२०९	मोरङ	रतुवामाई नगरपालिका	०.००१७२५०
११०	११२१०	मोरङ	सुनवर्षी नगरपालिका	०.००१६०४१
१११	११२११	मोरङ	रंगेली नगरपालिका	०.००१६०७५
११२	११२१२	मोरङ	ग्रामथान गाउँपालिका	०.००११५०६
११३	११२१३	मोरङ	बुढीगंगा गाउँपालिका	०.००१२६३१
११४	११२१४	मोरङ	विराटनगर महानगरपालिका	०.००२८४२०
११५	११२१५	मोरङ	कटहरी गाउँपालिका	०.००१२५४७
११६	११२१६	मोरङ	धनपालथान गाउँपालिका	०.००१३३८७
११७	११२१७	मोरङ	जहदा गाउँपालिका	०.००१३६३९
११८	११३०१	सुनसरी	धरान उपमहानगरपालिका	०.००२६८९२
११९	११३०२	सुनसरी	बराहक्षेत्र नगरपालिका	०.००२१३९९
१२०	११३०३	सुनसरी	कोशी गाउँपालिका	०.००१४७८१
१२१	११३०४	सुनसरी	भोक्राहा नरसिंह गाउँपालिका	०.००१३९९२
१२२	११३०५	सुनसरी	रामधुनी नगरपालिका	०.००१५१८४
१२३	११३०६	सुनसरी	इटहरी उपमहानगरपालिका	०.००२४६५८
१२४	११३०७	सुनसरी	दुहवी नगरपालिका	०.००१५१६८
१२५	११३०८	सुनसरी	गढी गाउँपालिका	०.००१२२७८
१२६	११३०९	सुनसरी	इनरुवा नगरपालिका	०.००१६७३०
१२७	११३१०	सुनसरी	हरिनगर गाउँपालिका	०.००१३७२३
१२८	११३११	सुनसरी	देवानगन्ज गाउँपालिका	०.००१२४६३
१२९	११३१२	सुनसरी	बर्जु गाउँपालिका	०.००११८०८
१३०	११४०१	उदयपुर	बेलका नगरपालिका	०.००१८०५७

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा
१३१	११४०२	उदयपुर	चौदण्डीगढी नगरपालिका	०.००१८६२८
१३२	११४०३	उदयपुर	त्रियुगा नगरपालिका	०.००२६२५३
१३३	११४०४	उदयपुर	रौतामाई गाउँपालिका	०.००१३१६९
१३४	११४०५	उदयपुर	लिम्चुङ्बुङ गाउँपालिका	०.०००८९७०
१३५	११४०६	उदयपुर	ताप्ली गाउँपालिका	०.०००९९२७
१३६	११४०७	उदयपुर	कटारी नगरपालिका	०.००२१३८२
१३७	११४०८	उदयपुर	उदयपुरगढी गाउँपालिका	०.००१५४२०
१३८	२०१०१	सप्तरी	सप्तकोशी नगरपालिका	०.००१००६१
१३९	२०१०२	सप्तरी	कन्चनरूप नगरपालिका	०.००१६८६४
१४०	२०१०३	सप्तरी	अग्मीसयर कृष्ण सवरन गाउँपालिका	०.००१२१४४
१४१	२०१०४	सप्तरी	रूपनी गाउँपालिका	०.००१११३६
१४२	२०१०५	सप्तरी	शम्भुनाथ नगरपालिका	०.००१३९७५
१४३	२०१०६	सप्तरी	खडक नगरपालिका	०.००१५४२०
१४४	२०१०७	सप्तरी	सुरुङ्गा नगरपालिका	०.००१५२६८
१४५	२०१०८	सप्तरी	बलान बिहुल गाउँपालिका	०.०००९५९१
१४६	२०१०९	सप्तरी	बोदेबरसाईन नगरपालिका	०.००१४१६०
१४७	२०११०	सप्तरी	डाक्नेश्वरी नगरपालिका	०.००१४४९६
१४८	२०१११	सप्तरी	राजगढ गाउँपालिका	०.००११५२३
१४९	२०११२	सप्तरी	विष्णुपुर गाउँपालिका	०.०००९८७७
१५०	२०११३	सप्तरी	राजविराज नगरपालिका	०.००१६४९४
१५१	२०११४	सप्तरी	महादेवा गाउँपालिका	०.००१०७५०
१५२	२०११५	सप्तरी	तिरहुत गाउँपालिका	०.०००९५०७
१५३	२०११६	सप्तरी	हनुमाननगर कङ्कालिनी नगरपालिका	०.००१६०७५
१५४	२०११७	सप्तरी	तिलाठी कोइलाडी गाउँपालिका	०.००११०५२
१५५	२०११८	सप्तरी	छिन्नमस्ता गाउँपालिका	०.००१०९८५
१५६	२०२०१	सिरहा	लहान नगरपालिका	०.००२२७०९
१५७	२०२०२	सिरहा	धनगढीमाई नगरपालिका	०.००१६७८०
१५८	२०२०३	सिरहा	गोलबजार नगरपालिका	०.००१६७३०
१५९	२०२०४	सिरहा	मिर्चैया नगरपालिका	०.००१५८७३
१६०	२०२०५	सिरहा	कर्जन्हा नगरपालिका	०.००१२८५०
१६१	२०२०६	सिरहा	कल्याणपुर नगरपालिका	०.००१५८९०
१६२	२०२०७	सिरहा	नरहा गाउँपालिका	०.०००८९७०
१६३	२०२०८	सिरहा	विष्णुपुर गाउँपालिका	०.०००८७३४
१६४	२०२०९	सिरहा	अर्नमा गाउँपालिका	०.००१०१६२
१६५	२०२१०	सिरहा	सुखीपुर नगरपालिका	०.००१३०६८
१६६	२०२११	सिरहा	लक्ष्मीपुर पतारी गाउँपालिका	०.००११२२०
१६७	२०२१२	सिरहा	सखुवानान्कारकट्टी गाउँपालिका	०.०००८९५३
१६८	२०२१३	सिरहा	भगवानपुर गाउँपालिका	०.०००९४४०
१६९	२०२१४	सिरहा	नवराजपुर गाउँपालिका	०.०००९०५३
१७०	२०२१५	सिरहा	बरियारपट्टी गाउँपालिका	०.००१०५१५
१७१	२०२१६	सिरहा	औरही गाउँपालिका	०.००१००६१
१७२	२०२१७	सिरहा	सिराहा नगरपालिका	०.००२०४४२
१७३	२०३०१	धनुषा	गणेशमान चारनाथ नगरपालिका	०.००१६१०८
१७४	२०३०२	धनुषा	धनुषाधाम नगरपालिका	०.००१५३८६

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा
१७५	२०३०३	धनुषा	मिथिला नगरपालिका	०.००१६५६२
१७६	२०३०४	धनुषा	बटेश्वर गाउँपालिका	०.०००९१८८
१७७	२०३०५	धनुषा	क्षिरेश्वरनाथ नगरपालिका	०.००१३३५३
१७८	२०३०६	धनुषा	लक्ष्मीनिया गाउँपालिका	०.००१०३३०
१७९	२०३०७	धनुषा	मिथिला बिहारी नगरपालिका	०.००११८०८
१८०	२०३०८	धनुषा	हंसपुर नगरपालिका	०.००१३०५१
१८१	२०३०९	धनुषा	सबैला नगरपालिका	०.००१५८२३
१८२	२०३१०	धनुषा	शहीदनगर नगरपालिका	०.००१४६९७
१८३	२०३११	धनुषा	कमला नगरपालिका	०.००१३८५७
१८४	२०३१२	धनुषा	जनक नन्दिनी गाउँपालिका	०.०००९९७७
१८५	२०३१३	धनुषा	विदेह नगरपालिका	०.००११८२५
१८६	२०३१४	धनुषा	औरही गाउँपालिका	०.०००९२५५
१८७	२०३१५	धनुषा	जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका	०.००२७०४३
१८८	२०३१६	धनुषा	धनौजी गाउँपालिका	०.०००८७६८
१८९	२०३१७	धनुषा	नगराइन नगरपालिका	०.००१२१४४
१९०	२०३१८	धनुषा	मुखियापट्टी मुसहरमिया गाउँपालिका	०.०००९८६०
१९१	२०४०१	महोत्तरी	बर्दिबास नगरपालिका	०.००२१२९८
१९२	२०४०२	महोत्तरी	गौशाला नगरपालिका	०.००१९६१९
१९३	२०४०३	महोत्तरी	सोनमा गाउँपालिका	०.००१३७७३
१९४	२०४०४	महोत्तरी	औरही नगरपालिका	०.००११७७५
१९५	२०४०५	महोत्तरी	भँगाहा नगरपालिका	०.००१५३८६
१९६	२०४०६	महोत्तरी	लोहरपट्टी नगरपालिका	०.००१३६३९
१९७	२०४०७	महोत्तरी	बलवा नगरपालिका	०.००१३८०७
१९८	२०४०८	महोत्तरी	राम गोपालपुर नगरपालिका	०.००११९२६
१९९	२०४०९	महोत्तरी	साम्सी गाउँपालिका	०.००११२२०
२००	२०४१०	महोत्तरी	मनरा शिसवा नगरपालिका	०.००१४७३१
२०१	२०४११	महोत्तरी	एकडारा गाउँपालिका	०.००१०५६५
२०२	२०४१२	महोत्तरी	महोत्तरी गाउँपालिका	०.००१०२८०
२०३	२०४१३	महोत्तरी	पिपरा गाउँपालिका	०.००१२०४३
२०४	२०४१४	महोत्तरी	मटिहानी नगरपालिका	०.००११२३७
२०५	२०४१५	महोत्तरी	जलेश्वर नगरपालिका	०.००१५३०२
२०६	२०५०१	सर्लाही	लालबन्दी नगरपालिका	०.००१९७१९
२०७	२०५०२	सर्लाही	हरिवन नगरपालिका	०.००१४९८३
२०८	२०५०३	सर्लाही	बागमती नगरपालिका	०.००१४५९६
२०९	२०५०४	सर्लाही	बरहथवा नगरपालिका	०.००१९१८२
२१०	२०५०५	सर्लाही	हरिपुर नगरपालिका	०.००१३४८८
२११	२०५०६	सर्लाही	ईश्वरपुर नगरपालिका	०.००१९०४८
२१२	२०५०७	सर्लाही	हरिपुरवा नगरपालिका	०.००१९९९३
२१३	२०५०८	सर्लाही	पर्सा गाउँपालिका	०.०००९२३८
२१४	२०५०९	सर्लाही	ब्रह्मपुरी गाउँपालिका	०.००११२०३
२१५	२०५१०	सर्लाही	चन्द्रनगर गाउँपालिका	०.००१२३६२
२१६	२०५११	सर्लाही	कविलासी नगरपालिका	०.००१३७२३
२१७	२०५१२	सर्लाही	चक्रघट्टा गाउँपालिका	०.००१०४६४
२१८	२०५१३	सर्लाही	बसवरिया गाउँपालिका	०.०००९८६०

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा
२१९	२०५१४	सर्लाही	धनकौल गाउँपालिका	०.००१०८००
२२०	२०५१५	सर्लाही	रामनगर गाउँपालिका	०.००१०६१६
२२१	२०५१६	सर्लाही	बलरा नगरपालिका	०.००१४१२६
२२२	२०५१७	सर्लाही	गोडैटा नगरपालिका	०.००१४६६४
२२३	२०५१८	सर्लाही	विष्णु गाउँपालिका	०.००१००११
२२४	२०५१९	सर्लाही	कौडेना गाउँपालिका	०.००१०११२
२२५	२०५२०	सर्लाही	मलंगवा नगरपालिका	०.००१३२७०
२२६	२०६०१	रौतहट	चन्द्रपुर नगरपालिका	०.००२१०६३
२२७	२०६०२	रौतहट	गुजरा नगरपालिका	०.००१६७९७
२२८	२०६०३	रौतहट	फतुवा विजयपुर नगरपालिका	०.००१३४५४
२२९	२०६०४	रौतहट	कटहरिया नगरपालिका	०.००१३०५१
२३०	२०६०५	रौतहट	वृन्दावन नगरपालिका	०.००१५४२०
२३१	२०६०६	रौतहट	गढीमाई नगरपालिका	०.००१३५३८
२३२	२०६०७	रौतहट	माधव नारायण नगरपालिका	०.००१२८६६
२३३	२०६०८	रौतहट	गरुडा नगरपालिका	०.००१४८८२
२३४	२०६०९	रौतहट	देवाही गोनाही नगरपालिका	०.००११७५८
२३५	२०६१०	रौतहट	मौलापुर नगरपालिका	०.००१०८८४
२३६	२०६११	रौतहट	बौधीमाई नगरपालिका	०.००१२१११
२३७	२०६१२	रौतहट	परोहा नगरपालिका	०.००१२७९९
२३८	२०६१३	रौतहट	राजपुर नगरपालिका	०.००१३२३६
२३९	२०६१४	रौतहट	यमुनामाई गाउँपालिका	०.०००९२०५
२४०	२०६१५	रौतहट	दुर्गा भगवती गाउँपालिका	०.०००९०२०
२४१	२०६१६	रौतहट	राजदेवी नगरपालिका	०.००११०१९
२४२	२०६१७	रौतहट	गौर नगरपालिका	०.००१०९५२
२४३	२०६१८	रौतहट	ईशनाथ नगरपालिका	०.००१३१८६
२४४	२०७०१	बारा	निजगढ नगरपालिका	०.००१५९५७
२४५	२०७०२	बारा	कोल्हवी नगरपालिका	०.००१६०९१
२४६	२०७०३	बारा	जीतपुर सिमरा उपमहानगरपालिका	०.००२८६५५
२४७	२०७०४	बारा	परवानीपुर गाउँपालिका	०.०००८६५०
२४८	२०७०५	बारा	प्रसौनी गाउँपालिका	०.०००९४०६
२४९	२०७०६	बारा	विश्रामपुर गाउँपालिका	०.०००९३५६
२५०	२०७०७	बारा	फेटा गाउँपालिका	०.०००९९७७
२५१	२०७०८	बारा	कलैया उपमहानगरपालिका	०.००२५८६७
२५२	२०७०९	बारा	करैयामाई गाउँपालिका	०.००१०९३५
२५३	२०७१०	बारा	बारागढी गाउँपालिका	०.००१०८६८
२५४	२०७११	बारा	आदर्श कोटवाल गाउँपालिका	०.००१११८७
२५५	२०७१२	बारा	सिम्रौनगढ नगरपालिका	०.००१४५४६
२५६	२०७१३	बारा	पचरौता नगरपालिका	०.००१२७४९
२५७	२०७१४	बारा	महागढीमाई नगरपालिका	०.००१५५२०
२५८	२०७१५	बारा	देवताल गाउँपालिका	०.०००९५९१
२५९	२०७१६	बारा	सुवर्ण गाउँपालिका	०.००११४५५
२६०	२०८०१	पर्सा	ठोरी (सुवर्णपुर) गाउँपालिका	०.००१०९१८
२६१	२०८०२	पर्सा	जिराभवानी गाउँपालिका	०.००१०३४७
२६२	२०८०३	पर्सा	जगरनाथपुर गाउँपालिका	०.००१२१११

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा
२६३	२०८०४	पर्सा	पटेर्वा सुगौली गाउँपालिका	०.००१०९०१
२६४	२०८०५	पर्सा	सखुवा प्रसौनी गाउँपालिका	०.००१२९००
२६५	२०८०६	पर्सा	पर्सागढी नगरपालिका	०.००१४४१२
२६६	२०८०७	पर्सा	वीरगन्ज महानगरपालिका	०.००३४५८५
२६७	२०८०८	पर्सा	बहुदरमाई नगरपालिका	०.००१२५३०
२६८	२०८०९	पर्सा	पोखरिया नगरपालिका	०.००११६४०
२६९	२०८१०	पर्सा	कालिकामाई गाउँपालिका	०.०००९१०४
२७०	२०८११	पर्सा	धोबीनी गाउँपालिका	०.०००८८८६
२७१	२०८१२	पर्सा	छिपहरमाई गाउँपालिका	०.००१०१९६
२७२	२०८१३	पर्सा	पकाहा मैनपुर गाउँपालिका	०.०००८८३५
२७३	२०८१४	पर्सा	वीन्द्रबासिनी गाउँपालिका	०.०००९७७६
२७४	३०१०१	दोलखा	गौरीशंकर गाउँपालिका	०.००१३७४०
२७५	३०१०२	दोलखा	बिगु गाउँपालिका	०.००१४१२६
२७६	३०१०३	दोलखा	कालिन्चोक गाउँपालिका	०.००१२२२८
२७७	३०१०४	दोलखा	वैतेश्वर गाउँपालिका	०.००१०४३१
२७८	३०१०५	दोलखा	जिरी नगरपालिका	०.००११००२
२७९	३०१०६	दोलखा	तामाकोशी गाउँपालिका	०.००१०३३०
२८०	३०१०७	दोलखा	मेलुङ्गा गाउँपालिका	०.००१०८००
२८१	३०१०८	दोलखा	शैलुङ गाउँपालिका	०.००११३०४
२८२	३०१०९	दोलखा	भिमेश्वर नगरपालिका	०.००१३८०७
२८३	३०२०१	सिन्धुपाल्चोक	भोटेकोशी गाउँपालिका	०.००११३३८
२८४	३०२०२	सिन्धुपाल्चोक	जुगल गाउँपालिका	०.००१४२१०
२८५	३०२०३	सिन्धुपाल्चोक	पाँचपोखरी थाङपाल गाउँपालिका	०.००१३८४१
२८६	३०२०४	सिन्धुपाल्चोक	हेलम्बु गाउँपालिका	०.००१२०४३
२८७	३०२०५	सिन्धुपाल्चोक	मेलम्ची नगरपालिका	०.००१६४९४
२८८	३०२०६	सिन्धुपाल्चोक	इन्द्रावती गाउँपालिका	०.००१२८५०
२८९	३०२०७	सिन्धुपाल्चोक	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका	०.००१६८८१
२९०	३०२०८	सिन्धुपाल्चोक	बलेफी गाउँपालिका	०.०००९७०९
२९१	३०२०९	सिन्धुपाल्चोक	बाह्रबिसे नगरपालिका	०.००१२७८२
२९२	३०२१०	सिन्धुपाल्चोक	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	०.०००८८६९
२९३	३०२११	सिन्धुपाल्चोक	लिसंखु पाखर गाउँपालिका	०.०००९२८९
२९४	३०२१२	सिन्धुपाल्चोक	सुनकोशी गाउँपालिका	०.०००९४९०
२९५	३०३०१	रसुवा	गोसाइकुण्ड गाउँपालिका	०.०००९७७६
२९६	३०३०२	रसुवा	आमाछोदिङमो गाउँपालिका	०.०००७१८९
२९७	३०३०३	रसुवा	उत्तरगथा गाउँपालिका	०.०००७५०८
२९८	३०३०४	रसुवा	कालिका गाउँपालिका	०.०००६७५२
२९९	३०३०५	रसुवा	नौकुण्ड गाउँपालिका	०.०००९०३७
३००	३०४०१	धादिङ	रुबी भ्याली गाउँपालिका	०.००१००२८
३०१	३०४०२	धादिङ	खनियाबास गाउँपालिका	०.०००९२७२
३०२	३०४०३	धादिङ	गङ्गा जमुना गाउँपालिका	०.००११८०८
३०३	३०४०४	धादिङ	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	०.००११०१९
३०४	३०४०५	धादिङ	नेत्रावती डबजोङ गाउँपालिका	०.०००८३८२
३०५	३०४०६	धादिङ	नीलकण्ठ नगरपालिका	०.००१९२३२
३०६	३०४०७	धादिङ	ज्वालामुखी गाउँपालिका	०.००११९७६

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा
३०७	३०४०८	धादिङ	सिद्धलेक गाउँपालिका	०.००११७४१
३०८	३०४०९	धादिङ	बेनीघाट रोराङ्ग गाउँपालिका	०.००१४९१६
३०९	३०४१०	धादिङ	गजुरी गाउँपालिका	०.००१३११८
३१०	३०४११	धादिङ	गल्छी गाउँपालिका	०.००१२३२९
३११	३०४१२	धादिङ	थाक्रे गाउँपालिका	०.००१३१५२
३१२	३०४१३	धादिङ	धुनीवेशी नगरपालिका	०.००१२५१४
३१३	३०५०१	नुवाकोट	दुप्चेध्वर गाउँपालिका	०.००११८४२
३१४	३०५०२	नुवाकोट	तादी गाउँपालिका	०.०००९५२४
३१५	३०५०३	नुवाकोट	सूर्यगढी गाउँपालिका	०.०००८९०२
३१६	३०५०४	नुवाकोट	विदुर नगरपालिका	०.००१६७६३
३१७	३०५०५	नुवाकोट	किस्पाङ्ग गाउँपालिका	०.०००९०८७
३१८	३०५०६	नुवाकोट	म्यगङ्ग गाउँपालिका	०.०००८८५२
३१९	३०५०७	नुवाकोट	तारकेश्वर गाउँपालिका	०.०००९२२१
३२०	३०५०८	नुवाकोट	बेलकोटगढी नगरपालिका	०.००१५५७१
३२१	३०५०९	नुवाकोट	लिखु गाउँपालिका	०.०००८५३३
३२२	३०५१०	नुवाकोट	पन्चकन्या गाउँपालिका	०.०००८५८३
३२३	३०५११	नुवाकोट	शिवपुरी गाउँपालिका	०.००१०७६७
३२४	३०५१२	नुवाकोट	ककनी गाउँपालिका	०.००१४५५५
३२५	३०६०१	काठमाडौं	शंङ्करपुर नगरपालिका	०.००१०४६४
३२६	३०६०२	काठमाडौं	कागेश्वरी मनहरा नगरपालिका	०.००१३०८५
३२७	३०६०३	काठमाडौं	गोकर्णेश्वर नगरपालिका	०.००१९०८१
३२८	३०६०४	काठमाडौं	बुढानिलकण्ठ नगरपालिका	०.००१७६७०
३२९	३०६०५	काठमाडौं	टोखा नगरपालिका	०.००१५१३४
३३०	३०६०६	काठमाडौं	तारकेश्वर नगरपालिका	०.००१५४७०
३३१	३०६०७	काठमाडौं	नागार्जुन नगरपालिका	०.००१३७५७
३३२	३०६०८	काठमाडौं	काठमाडौं महानगरपालिका	०.००४९०३०
३३३	३०६०९	काठमाडौं	कीर्तिपुर नगरपालिका	०.००११७०७
३३४	३०६१०	काठमाडौं	चन्द्रागिरी नगरपालिका	०.००१६४२७
३३५	३०६११	काठमाडौं	दक्षिणकाली नगरपालिका	०.०००९७५९
३३६	३०७०१	भक्तपुर	चाँगुनारायण नगरपालिका	०.००१४५२९
३३७	३०७०२	भक्तपुर	भक्तपुर नगरपालिका	०.००१२१४४
३३८	३०७०३	भक्तपुर	मध्यपुर थिमी नगरपालिका	०.००१२९३४
३३९	३०७०४	भक्तपुर	सूर्यविनायक नगरपालिका	०.००१५५२०
३४०	३०८०१	ललितपुर	महालक्ष्मी नगरपालिका	०.००१२९८४
३४१	३०८०२	ललितपुर	ललितपुर महानगरपालिका	०.००२७६३१
३४२	३०८०३	ललितपुर	गोदावरी नगरपालिका	०.००१७९५६
३४३	३०८०४	ललितपुर	कोन्ज्योसोम गाउँपालिका	०.०००६७५२
३४४	३०८०५	ललितपुर	महाङ्गाल गाउँपालिका	०.०००७३७४
३४५	३०८०६	ललितपुर	बागमती गाउँपालिका	०.०००८९१९
३४६	३०९०१	काभ्रेपलाञ्चोक	चौरीदेउराली गाउँपालिका	०.००१०९८५
३४७	३०९०२	काभ्रेपलाञ्चोक	भुम्लु गाउँपालिका	०.००१०१६२
३४८	३०९०३	काभ्रेपलाञ्चोक	मण्डन देउपुर नगरपालिका	०.००१२७६६
३४९	३०९०४	काभ्रेपलाञ्चोक	बनेपा नगरपालिका	०.००१४४१२
३५०	३०९०५	काभ्रेपलाञ्चोक	धुलिखेल नगरपालिका	०.००११५९०

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा
३५१	३०९०६	काभ्रेपलाञ्चोक	पाँचखाल नगरपालिका	०.००१३७५७
३५२	३०९०७	काभ्रेपलाञ्चोक	तेमाल गाउँपालिका	०.००१११२०
३५३	३०९०८	काभ्रेपलाञ्चोक	नमोबुद्ध नगरपालिका	०.००१२४६३
३५४	३०९०९	काभ्रेपलाञ्चोक	पनौती नगरपालिका	०.००१५१३४
३५५	३०९१०	काभ्रेपलाञ्चोक	बेथानचोक गाउँपालिका	०.०००९७०९
३५६	३०९११	काभ्रेपलाञ्चोक	रोशी गाउँपालिका	०.००१३७४०
३५७	३०९१२	काभ्रेपलाञ्चोक	महाभारत गाउँपालिका	०.००११९०९
३५८	३०९१३	काभ्रेपलाञ्चोक	खानीखोला गाउँपालिका	०.००१००९५
३५९	३१००१	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	०.००१२८३३
३६०	३१००२	रामेछाप	गोकुलगङ्गा गाउँपालिका	०.००११९०९
३६१	३१००३	रामेछाप	लिखु तामाकोसी गाउँपालिका	०.००११९९३
३६२	३१००४	रामेछाप	रामेछाप नगरपालिका	०.००१४२९४
३६३	३१००५	रामेछाप	मन्थली नगरपालिका	०.००१७३३४
३६४	३१००६	रामेछाप	खाँडादेवी गाउँपालिका	०.००१२८३३
३६५	३१००७	रामेछाप	दोरम्बा गाउँपालिका	०.००१२१६१
३६६	३१००८	रामेछाप	सुनापती गाउँपालिका	०.०००९९२७
३६७	३११०१	सिन्धुली	दुधौली नगरपालिका	०.००२२६०९
३६८	३११०२	सिन्धुली	फिक्कल गाउँपालिका	०.००११४३९
३६९	३११०३	सिन्धुली	तीनपाटन गाउँपालिका	०.००१६६१२
३७०	३११०४	सिन्धुली	गोलन्जोर गाउँपालिका	०.००११९२६
३७१	३११०५	सिन्धुली	कमलामाई नगरपालिका	०.००२२८९४
३७२	३११०६	सिन्धुली	सुनकोशी गाउँपालिका	०.००११९०९
३७३	३११०७	सिन्धुली	ध्याङलेख गाउँपालिका	०.००१०३४७
३७४	३११०८	सिन्धुली	मरिण गाउँपालिका	०.००१५२३५
३७५	३११०९	सिन्धुली	हरिहरपुरगढी गाउँपालिका	०.००१५७५५
३७६	३१२०१	मकवानपुर	इन्द्रसरोवर गाउँपालिका	०.०००८८५२
३७७	३१२०२	मकवानपुर	थाहा नगरपालिका	०.००१६१९२
३७८	३१२०३	मकवानपुर	कैलाश गाउँपालिका	०.००१३६०५
३७९	३१२०४	मकवानपुर	राक्सिराङ्ग गाउँपालिका	०.००१४३११
३८०	३१२०५	मकवानपुर	मनहरी गाउँपालिका	०.००१५७८९
३८१	३१२०६	मकवानपुर	हेटौडा उपमहानगरपालिका	०.००२९६३०
३८२	३१२०७	मकवानपुर	भिमफेदी गाउँपालिका	०.००१३३३५
३८३	३१२०८	मकवानपुर	मकवानपुरगढी गाउँपालिका	०.००१२६३१
३८४	३१२०९	मकवानपुर	बकैया गाउँपालिका	०.००१८३७६
३८५	३१२१०	मकवानपुर	बागमती गाउँपालिका	०.००१५७०५
३८६	३१३०१	चितवन	राप्ती नगरपालिका	०.००१८९९७
३८७	३१३०२	चितवन	कालिका नगरपालिका	०.००१५५७१
३८८	३१३०३	चितवन	इच्छाकामना गाउँपालिका	०.००१२८८३
३८९	३१३०४	चितवन	भरतपुर महानगरपालिका	०.००४१८९१
३९०	३१३०५	चितवन	रत्ननगर नगरपालिका	०.००१६४९४
३९१	३१३०६	चितवन	खैरहनी नगरपालिका	०.००१५५३७
३९२	३१३०७	चितवन	माडी नगरपालिका	०.००१५६०४
३९३	४०१०१	गोरखा	चुमनुब्री गाउँपालिका	०.००१०७३३
३९४	४०१०२	गोरखा	अजिरकोट गाउँपालिका	०.००१०७००

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा
३९५	४०१०३	गोरखा	बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका	०.००१३६३९
३९६	४०१०४	गोरखा	धार्चे गाउँपालिका	०.००१२२४५
३९७	४०१०५	गोरखा	आरुघाट गाउँपालिका	०.००१२६९८
३९८	४०१०६	गोरखा	भिमसेनथापा गाउँपालिका	०.००११३३८
३९९	४०१०७	गोरखा	सिरानचोक गाउँपालिका	०.००११८९२
४००	४०१०८	गोरखा	पालुङ्गटार नगरपालिका	०.००१५३६९
४०१	४०१०९	गोरखा	गोरखा नगरपालिका	०.००१६६१२
४०२	४०११०	गोरखा	शहीद लखन गाउँपालिका	०.००१३०५१
४०३	४०१११	गोरखा	गण्डकी गाउँपालिका	०.००१२०२७
४०४	४०२०१	मनाङ	नार्पा भूमि गाउँपालिका	०.०००५८७९
४०५	४०२०२	मनाङ	मनाङ डिस्याङ गाउँपालिका	०.०००५८७९
४०६	४०२०३	मनाङ	चामे गाउँपालिका	०.०००५८७९
४०७	४०२०४	मनाङ	नासोँ गाउँपालिका	०.०००५८७९
४०८	४०३०१	मुस्ताङ	लो घेकर दामोदरकुण्ड गाउँपालिका	०.०००५८७९
४०९	४०३०२	मुस्ताङ	घरपझोड गाउँपालिका	०.०००५८७९
४१०	४०३०३	मुस्ताङ	वारागुड मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	०.०००५८७९
४११	४०३०४	मुस्ताङ	लोमन्थाङ गाउँपालिका	०.०००५८७९
४१२	४०३०५	मुस्ताङ	थासाङ गाउँपालिका	०.०००५८७९
४१३	४०४०१	म्याग्दी	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	०.००११४२२
४१४	४०४०२	म्याग्दी	रघुगंगा गाउँपालिका	०.००११८९२
४१५	४०४०३	म्याग्दी	धवलागिरी गाउँपालिका	०.००१३४५४
४१६	४०४०४	म्याग्दी	मालिका गाउँपालिका	०.००११६०७
४१७	४०४०५	म्याग्दी	मंगला गाउँपालिका	०.०००९८०९
४१८	४०४०६	म्याग्दी	बेनी नगरपालिका	०.००१३१५२
४१९	४०५०१	कास्की	मादी गाउँपालिका	०.००१३४७१
४२०	४०५०२	कास्की	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	०.००१४२२७
४२१	४०५०३	कास्की	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	०.००१४१६०
४२२	४०५०४	कास्की	पोखरा महानगरपालिका	०.००५०१७२
४२३	४०५०५	कास्की	रूपा गाउँपालिका	०.०००९२२१
४२४	४०६०१	लमजुङ	दोर्दी गाउँपालिका	०.००१२५३०
४२५	४०६०२	लमजुङ	मरुयाङ्गदी गाउँपालिका	०.००१३६८९
४२६	४०६०३	लमजुङ	क्व्होलासोथार गाउँपालिका	०.०००८७३४
४२७	४०६०४	लमजुङ	मध्यनेपाल नगरपालिका	०.००११७०७
४२८	४०६०५	लमजुङ	बेसीशहर नगरपालिका	०.००१४९८३
४२९	४०६०६	लमजुङ	सुन्दरबजार नगरपालिका	०.००११६७४
४३०	४०६०७	लमजुङ	राइनास नगरपालिका	०.०००९९६१
४३१	४०६०८	लमजुङ	दूधपोखरी गाउँपालिका	०.०००८८३५
४३२	४०७०१	तनहुँ	भानु नगरपालिका	०.००१६८८१
४३३	४०७०२	तनहुँ	ब्यास नगरपालिका	०.००२१११४
४३४	४०७०३	तनहुँ	म्याग्दे गाउँपालिका	०.००११४०५
४३५	४०७०४	तनहुँ	शुक्लागण्डकी नगरपालिका	०.००१६८९८
४३६	४०७०५	तनहुँ	भिमसाद नगरपालिका	०.००१३६८९
४३७	४०७०६	तनहुँ	घिरिङ्ग गाउँपालिका	०.००१११५३
४३८	४०७०७	तनहुँ	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	०.००१३८९१

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा
४३९	४०७०८	तनहुँ	देवघाट गाउँपालिका	०.००१०६३२
४४०	४०७०९	तनहुँ	बन्दिपुर गाउँपालिका	०.००१०६४९
४४१	४०७१०	तनहुँ	आँबुखैरेनी गाउँपालिका	०.००१११३६
४४२	४०८०१	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	गौडाकोट नगरपालिका	०.००१७७७१
४४३	४०८०२	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	बुलिङ्गटार गाउँपालिका	०.००११३३८
४४४	४०८०३	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	बौदीकाली गाउँपालिका	०.०००९७०९
४४५	४०८०४	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	हुप्सेकोट गाउँपालिका	०.००१३१०२
४४६	४०८०५	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	देवचुली नगरपालिका	०.००१४८१५
४४७	४०८०६	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	कावासोती नगरपालिका	०.००१७३६८
४४८	४०८०७	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	मध्यबिन्दु नगरपालिका	०.००१८६११
४४९	४०८०८	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	बिनयी त्रिवेणी गाउँपालिका	०.००१५४५३
४५०	४०९०१	स्याङ्जा	पुतलीबजार नगरपालिका	०.००१६०४१
४५१	४०९०२	स्याङ्जा	फेदीखोला गाउँपालिका	०.०००७८२७
४५२	४०९०३	स्याङ्जा	आँधिखोला गाउँपालिका	०.०००९३८९
४५३	४०९०४	स्याङ्जा	अर्जुनचौपारी गाउँपालिका	०.०००९१०४
४५४	४०९०५	स्याङ्जा	भीरकोट नगरपालिका	०.००११६२३
४५५	४०९०६	स्याङ्जा	बिरुवा गाउँपालिका	०.००१०१६२
४५६	४०९०७	स्याङ्जा	हरिनास गाउँपालिका	०.००१००११
४५७	४०९०८	स्याङ्जा	चापाकोट नगरपालिका	०.००१२५८१
४५८	४०९०९	स्याङ्जा	वालिङ्ग नगरपालिका	०.००१६७४६
४५९	४०९१०	स्याङ्जा	गल्याङ नगरपालिका	०.००१४७६४
४६०	४०९११	स्याङ्जा	कालीगण्डकी गाउँपालिका	०.००१०६३२
४६१	४१००१	पर्वत	मोदी गाउँपालिका	०.००११६४०
४६२	४१००२	पर्वत	जलजला गाउँपालिका	०.००१०७३३
४६३	४१००३	पर्वत	कुश्मा नगरपालिका	०.००१४३६१
४६४	४१००४	पर्वत	फलेबास नगरपालिका	०.००११६०७
४६५	४१००५	पर्वत	महाशिला गाउँपालिका	०.०००७८०९
४६६	४१००६	पर्वत	बिहादी गाउँपालिका	०.०००८१४६
४६७	४१००७	पर्वत	पैयुँ गाउँपालिका	०.०००८४९९
४६८	४११०१	बाग्लुङ	बाग्लुङ नगरपालिका	०.००१६९१४
४६९	४११०२	बाग्लुङ	काठेखोला गाउँपालिका	०.००११६५७
४७०	४११०३	बाग्लुङ	ताराखोला गाउँपालिका	०.०००९०३७
४७१	४११०४	बाग्लुङ	तमानखोला गाउँपालिका	०.०००९१८८
४७२	४११०५	बाग्लुङ	ढोरपाटन नगरपालिका	०.००१४२७७
४७३	४११०६	बाग्लुङ	निसीखोला गाउँपालिका	०.००१३७९०
४७४	४११०७	बाग्लुङ	बडिगाड गाउँपालिका	०.००१४७६४
४७५	४११०८	बाग्लुङ	गल्कोट नगरपालिका	०.००१५०००

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा
४७६	४११०९	बागलुङ	बरेड गाउँपालिका	०.०००९१०४
४७७	४१११०	बागलुङ	जैमिनी नगरपालिका	०.००१३६३९
४७८	५०१०१	रुकुम (पूर्वी भाग)	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका	०.००१३६०५
४७९	५०१०२	रुकुम (पूर्वी भाग)	सिस्ने गाउँपालिका	०.००१२०६०
४८०	५०१०३	रुकुम (पूर्वी भाग)	भूमे गाउँपालिका	०.००१२५१४
४८१	५०२०१	रोल्पा	सुनछहरी गाउँपालिका	०.००११८४२
४८२	५०२०२	रोल्पा	थवाङ्ग गाउँपालिका	०.०००९३०५
४८३	५०२०३	रोल्पा	परिवर्तन गाउँपालिका	०.००१२१९५
४८४	५०२०४	रोल्पा	गगादेव गाउँपालिका	०.००११६९१
४८५	५०२०५	रोल्पा	माडी गाउँपालिका	०.००१०९१८
४८६	५०२०६	रोल्पा	त्रिवेणी गाउँपालिका	०.००१३२०२
४८७	५०२०७	रोल्पा	रोल्पा नगरपालिका	०.००१६०५८
४८८	५०२०८	रोल्पा	रुन्टीगढी गाउँपालिका	०.००१४८१५
४८९	५०२०९	रोल्पा	सुनिल स्मृति गाउँपालिका	०.००१४०४२
४९०	५०२१०	रोल्पा	लुङ्ग्री गाउँपालिका	०.००१२९००
४९१	५०३०१	प्यूठान	गौमुखी गाउँपालिका	०.००१३४५४
४९२	५०३०२	प्यूठान	नौबहिनी गाउँपालिका	०.००१५४०३
४९३	५०३०३	प्यूठान	झिमरुक गाउँपालिका	०.००१३२०२
४९४	५०३०४	प्यूठान	प्यूठान नगरपालिका	०.००१५३३६
४९५	५०३०५	प्यूठान	स्वर्गद्वारी नगरपालिका	०.००१५५३७
४९६	५०३०६	प्यूठान	माण्डवी गाउँपालिका	०.००१०११२
४९७	५०३०७	प्यूठान	मल्लरानी गाउँपालिका	०.००१००६१
४९८	५०३०८	प्यूठान	ऐरावती गाउँपालिका	०.००१२६४८
४९९	५०३०९	प्यूठान	सरुमारानी गाउँपालिका	०.००११७९१
५००	५०४०१	गुल्मी	कालिगण्डकी गाउँपालिका	०.००१०६४९
५०१	५०४०२	गुल्मी	सत्यवती गाउँपालिका	०.००११८७५
५०२	५०४०३	गुल्मी	चन्द्रकोट गाउँपालिका	०.००११३५५
५०३	५०४०४	गुल्मी	मुसिकोट नगरपालिका	०.००१४०५९
५०४	५०४०५	गुल्मी	इस्मा गाउँपालिका	०.००११०३६
५०५	५०४०६	गुल्मी	मालिका गाउँपालिका	०.००११४३९
५०६	५०४०७	गुल्मी	मदाने गाउँपालिका	०.००११६२३
५०७	५०४०८	गुल्मी	धुर्कोट गाउँपालिका	०.००११२५४
५०८	५०४०९	गुल्मी	रेसुङ्गा नगरपालिका	०.००१३१३५
५०९	५०४१०	गुल्मी	गुल्मी दरबार गाउँपालिका	०.००१०९५२
५१०	५०४११	गुल्मी	छत्रकोट गाउँपालिका	०.००१०९५२
५११	५०४१२	गुल्मी	रुरुक्षेत्र गाउँपालिका	०.०००९८४३
५१२	५०५०१	अर्घाखाँची	छत्रदेव गाउँपालिका	०.००११९२६
५१३	५०५०२	अर्घाखाँची	मालारानी गाउँपालिका	०.००१२६६६
५१४	५०५०३	अर्घाखाँची	भूमिकास्थान नगरपालिका	०.००१४६८०
५१५	५०५०४	अर्घाखाँची	सन्धिखर्क नगरपालिका	०.००१५२५२
५१६	५०५०५	अर्घाखाँची	पाणिनी गाउँपालिका	०.००१३३५३
५१७	५०५०६	अर्घाखाँची	शितगंगा नगरपालिका	०.००२०६४३
५१८	५०६०१	पाल्पा	रामपुर नगरपालिका	०.००१४२७७
५१९	५०६०२	पाल्पा	पुर्वखोला गाउँपालिका	०.००१२८७७

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा
५२०	५०६०३	पाल्पा	रम्भा गाउँपालिका	०.००१०६१६
५२१	५०६०४	पाल्पा	बगनासकाली गाउँपालिका	०.००१०५८२
५२२	५०६०५	पाल्पा	तानसेन नगरपालिका	०.००१५८३९
५२३	५०६०६	पाल्पा	रिब्दीकोट गाउँपालिका	०.००१०८६८
५२४	५०६०७	पाल्पा	रैनादेवी छहरा गाउँपालिका	०.००१३४२१
५२५	५०६०८	पाल्पा	तिनाउ गाउँपालिका	०.००११५५६
५२६	५०६०९	पाल्पा	माथागढी गाउँपालिका	०.००१३३३७
५२७	५०६१०	पाल्पा	निस्दी गाउँपालिका	०.००१२७४९
५२८	५०७०१	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	बर्दघाट नगरपालिका	०.००१८५१०
५२९	५०७०२	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	सुनवल नगरपालिका	०.००१७६८७
५३०	५०७०३	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	रामग्राम नगरपालिका	०.००१६५२८
५३१	५०७०४	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	पाल्हीनन्दन गाउँपालिका	०.००१२१११
५३२	५०७०५	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	सरावल गाउँपालिका	०.००१३०५१
५३३	५०७०६	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	प्रतापपुर गाउँपालिका	०.००१४२२७
५३४	५०७०७	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	सुस्ता गाउँपालिका	०.००१३५०५
५३५	५०८०१	रूपन्देही	देवदह नगरपालिका	०.००१६७६३
५३६	५०८०२	रूपन्देही	बुटवल उपमहानगरपालिका	०.००२४२५५
५३७	५०८०३	रूपन्देही	सैनामैना नगरपालिका	०.००१७४८६
५३८	५०८०४	रूपन्देही	कन्चन गाउँपालिका	०.००११९०९
५३९	५०८०५	रूपन्देही	गौडहवा गाउँपालिका	०.००१५७३९
५४०	५०८०६	रूपन्देही	सुद्धोधन गाउँपालिका	०.००२२१११
५४१	५०८०७	रूपन्देही	सियारी गाउँपालिका	०.००१२९८४
५४२	५०८०८	रूपन्देही	तिलोत्तमा नगरपालिका	०.००२१३३२
५४३	५०८०९	रूपन्देही	ओमसतिया गाउँपालिका	०.००११७२४
५४४	५०८१०	रूपन्देही	रोहिणी गाउँपालिका	०.००१३१०२
५४५	५०८११	रूपन्देही	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	०.००१४२९४
५४६	५०८१२	रूपन्देही	मायादेवी गाउँपालिका	०.००१४८४८
५४७	५०८१३	रूपन्देही	लुम्बिनी सांस्कृतिक नगरपालिका	०.००१९७५३
५४८	५०८१४	रूपन्देही	कोटहीमाई गाउँपालिका	०.००१३४८८
५४९	५०८१५	रूपन्देही	सम्मरीमाई गाउँपालिका	०.००१२९६७
५५०	५०८१६	रूपन्देही	मर्चवारी गाउँपालिका	०.००१२८३३
५५१	५०९०१	कपिलवस्तु	बाणगंगा नगरपालिका	०.००२०९९६
५५२	५०९०२	कपिलवस्तु	बुद्धभूमि नगरपालिका	०.००२१८८६
५५३	५०९०३	कपिलवस्तु	शिवराज नगरपालिका	०.००२१६५१
५५४	५०९०४	कपिलवस्तु	विजयनगर गाउँपालिका	०.००१५४२०
५५५	५०९०५	कपिलवस्तु	कृष्णनगर नगरपालिका	०.००१७७३७
५५६	५०९०६	कपिलवस्तु	महाराजगन्ज नगरपालिका	०.००१७३५१
५५७	५०९०७	कपिलवस्तु	कपिलवस्तु नगरपालिका	०.००२०२०७

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा
५५८	५०९०८	कपिलवस्तु	यसोधरा गाउँपालिका	०.००१३६५६
५५९	५०९०९	कपिलवस्तु	मायादेवी गाउँपालिका	०.००१५६७१
५६०	५०९१०	कपिलवस्तु	शुद्धोधन गाउँपालिका	०.००१५३६९
५६१	५१००१	दाङ	बंगलाचुली गाउँपालिका	०.००१४०५९
५६२	५१००२	दाङ	घोराही उपमहानगरपालिका	०.००३४५८५
५६३	५१००३	दाङ	तुल्सीपुर उपमहानगरपालिका	०.००३१५४४
५६४	५१००४	दाङ	शान्तिनगर गाउँपालिका	०.००१२०४३
५६५	५१००५	दाङ	बबई गाउँपालिका	०.००१३७२३
५६६	५१००६	दाङ	दंगीशरण गाउँपालिका	०.००१०९८५
५६७	५१००७	दाङ	लमही नगरपालिका	०.००१८१४१
५६८	५१००८	दाङ	राप्ती गाउँपालिका	०.००१५३६९
५६९	५१००९	दाङ	गढवा गाउँपालिका	०.००१७०८२
५७०	५१०१०	दाङ	राजपुर गाउँपालिका	०.००१५६३८
५७१	५११०१	बाँके	राप्ती सोनारी गाउँपालिका	०.००२४४३९
५७२	५११०२	बाँके	कोहलपुर नगरपालिका	०.००२०१७३
५७३	५११०३	बाँके	वैजनाथ गाउँपालिका	०.००१७२१७
५७४	५११०४	बाँके	खजुरा गाउँपालिका	०.००१६०४१
५७५	५११०५	बाँके	जानकी गाउँपालिका	०.००१३१६९
५७६	५११०६	बाँके	नेपालगञ्ज उपमहानगरपालिका	०.००२४७०८
५७७	५११०७	बाँके	डुडुवा गाउँपालिका	०.००१३९९२
५७८	५११०८	बाँके	नरैनापुर गाउँपालिका	०.००१४९६६
५७९	५१२०१	बर्दिया	बाँसगढी नगरपालिका	०.००१८४६०
५८०	५१२०२	बर्दिया	बारबर्दिया नगरपालिका	०.००२०१५६
५८१	५१२०३	बर्दिया	ठाकुरबाबा नगरपालिका	०.००१५०८४
५८२	५१२०४	बर्दिया	गेरुवा गाउँपालिका	०.००१२७४९
५८३	५१२०५	बर्दिया	राजापुर नगरपालिका	०.००१७०३२
५८४	५१२०६	बर्दिया	मधुवन नगरपालिका	०.००१५८५६
५८५	५१२०७	बर्दिया	गुलरीया नगरपालिका	०.००१८५१०
५८६	५१२०८	बर्दिया	बढैयाताल गाउँपालिका	०.००१५६५५
५८७	६०१०१	डोल्पा	डोल्पो बुद्ध गाउँपालिका	०.०००६०४७
५८८	६०१०२	डोल्पा	शे फोक्सुण्डो गाउँपालिका	०.०००७६९९
५८९	६०१०३	डोल्पा	जगदुल्ला गाउँपालिका	०.०००५९६३
५९०	६०१०४	डोल्पा	मुड्केचुला गाउँपालिका	०.०००७३४०
५९१	६०१०५	डोल्पा	त्रिपूरासुन्दरी नगरपालिका	०.००१०४९८
५९२	६०१०६	डोल्पा	ठूलीभेरी नगरपालिका	०.०००९५४१
५९३	६०१०७	डोल्पा	काइके गाउँपालिका	०.०००६५६८
५९४	६०१०८	डोल्पा	छार्का ताडसोड गाउँपालिका	०.०००५८७९
५९५	६०२०१	मुगु	मुगुमकामारोग गाउँपालिका	०.००१००२८
५९६	६०२०२	मुगु	छार्याँनाथ रारा नगरपालिका	०.००१४४९६
५९७	६०२०३	मुगु	सोरु गाउँपालिका	०.००११३०४
५९८	६०२०४	मुगु	खत्याड गाउँपालिका	०.००१२५८१
५९९	६०३०१	हुम्ला	चंखेली गाउँपालिका	०.०००९६५८
६००	६०३०२	हुम्ला	खार्पुनाथ गाउँपालिका	०.०००९२३८
६०१	६०३०३	हुम्ला	सिमकोट गाउँपालिका	०.००११९२६

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा
६०२	६०३०४	हुम्ला	नाम्खा गाउँपालिका	०.०००८६३४
६०३	६०३०५	हुम्ला	सर्केगाड गाउँपालिका	०.०००९८७७
६०४	६०३०६	हुम्ला	अदानचुली गाउँपालिका	०.०००७८६९
६०५	६०३०७	हुम्ला	ताँजाकोट गाउँपालिका	०.०००७२३९
६०६	६०४०१	जुम्ला	पातारासी गाउँपालिका	०.००१३३५३
६०७	६०४०२	जुम्ला	कनका सुन्दरी गाउँपालिका	०.००१०४८९
६०८	६०४०३	जुम्ला	सिंजा गाउँपालिका	०.०००९५९९
६०९	६०४०४	जुम्ला	चन्दननाथ नगरपालिका	०.००१०७५०
६१०	६०४०५	जुम्ला	गुठिचौर गाउँपालिका	०.००१०१७९
६११	६०४०६	जुम्ला	तातोपानी गाउँपालिका	०.००१२६१४
६१२	६०४०७	जुम्ला	तिला गाउँपालिका	०.००१०५८२
६१३	६०४०८	जुम्ला	हिमा गाउँपालिका	०.०००९०५३
६१४	६०५०१	कालिकोट	पलाता गाउँपालिका	०.००१२३१२
६१५	६०५०२	कालिकोट	पचाल झरना गाउँपालिका	०.००१००९५
६१६	६०५०३	कालिकोट	रास्कोट नगरपालिका	०.०००९८०९
६१७	६०५०४	कालिकोट	सान्नी त्रिवेणी गाउँपालिका	०.०००९९९४
६१८	६०५०५	कालिकोट	नरहरिनाथ गाउँपालिका	०.००१२६९८
६१९	६०५०६	कालिकोट	खाँडाचक्र नगरपालिका	०.००१२०४३
६२०	६०५०७	कालिकोट	तिलागुफा नगरपालिका	०.००१२०२७
६२१	६०५०८	कालिकोट	महावै गाउँपालिका	०.०००९३८९
६२२	६०५०९	कालिकोट	शुभ कालीका गाउँपालिका	०.०००९९४४
६२३	६०६०१	दैलेख	नौमुले गाउँपालिका	०.००१२९००
६२४	६०६०२	दैलेख	महाबु गाउँपालिका	०.००११३०४
६२५	६०६०३	दैलेख	भैरवी गाउँपालिका	०.००११६९९
६२६	६०६०४	दैलेख	ठाँटीकाँध गाउँपालिका	०.००१०९८५
६२७	६०६०५	दैलेख	आठबीस नगरपालिका	०.००१४६९३
६२८	६०६०६	दैलेख	चामुण्डा बिन्द्रासैनी नगरपालिका	०.००१२६६५
६२९	६०६०७	दैलेख	दुल्लु नगरपालिका	०.००१६५९५
६३०	६०६०८	दैलेख	नारायण नगरपालिका	०.००१२७४९
६३१	६०६०९	दैलेख	भगवतीमाई गाउँपालिका	०.००११७७५
६३२	६०६१०	दैलेख	डुङ्गेश्वर गाउँपालिका	०.०००९९९४
६३३	६०६११	दैलेख	गुराँस गाउँपालिका	०.००१२३९६
६३४	६०७०१	जाजरकोट	बारेकोट गाउँपालिका	०.००१४०७६
६३५	६०७०२	जाजरकोट	कुसे गाउँपालिका	०.००१३५०५
६३६	६०७०३	जाजरकोट	जुनीचाँदे गाउँपालिका	०.००१४५६३
६३७	६०७०४	जाजरकोट	छेडागाड नगरपालिका	०.००१७४०२
६३८	६०७०५	जाजरकोट	शिवालय गाउँपालिका	०.००१०६६६
६३९	६०७०६	जाजरकोट	भेरीमालिका नगरपालिका	०.००१५६७१
६४०	६०७०७	जाजरकोट	नलगाड नगरपालिका	०.००१५७२२
६४१	६०८०१	रुकुम (पश्चिम भाग)	आठबिसकोट नगरपालिका	०.००१८३२५
६४२	६०८०२	रुकुम (पश्चिम भाग)	सानीभेरी गाउँपालिका	०.००१२३९६
६४३	६०८०३	रुकुम (पश्चिम भाग)	बाँफीकोट गाउँपालिका	०.००१२०१०
६४४	६०८०४	रुकुम (पश्चिम भाग)	मुसिकोट नगरपालिका	०.००१४३९५
६४५	६०८०५	रुकुम (पश्चिम भाग)	त्रिवेणी गाउँपालिका	०.००१०८१७

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा
६४६	६०८०६	रुकुम (पश्चिम भाग)	चौरजहारी नगरपालिका	०.००१२९६७
६४७	६०९०१	सल्यान	दार्मा गाउँपालिका	०.००१०८८४
६४८	६०९०२	सल्यान	कुमाख गाउँपालिका	०.००१३३३७
६४९	६०९०३	सल्यान	बनगाड कुपिण्डे नगरपालिका	०.००१७३५१
६५०	६०९०४	सल्यान	सिद्धकुमाख गाउँपालिका	०.०००९१३७
६५१	६०९०५	सल्यान	बागचौर नगरपालिका	०.००१५०८४
६५२	६०९०६	सल्यान	छत्रेश्वरी गाउँपालिका	०.००१९९४३
६५३	६०९०७	सल्यान	शारदा नगरपालिका	०.००१५२०१
६५४	६०९०८	सल्यान	कालिमाटी गाउँपालिका	०.००१४८८२
६५५	६०९०९	सल्यान	त्रिवेणी गाउँपालिका	०.००१०२६३
६५६	६०९१०	सल्यान	कपुरकोट गाउँपालिका	०.००१०७३३
६५७	६१००१	सुर्खेत	सिम्ता गाउँपालिका	०.००१४२७७
६५८	६१००२	सुर्खेत	चिङ्गागाड गाउँपालिका	०.००११३८८
६५९	६१००३	सुर्खेत	लेकवेशी नगरपालिका	०.००१४३६१
६६०	६१००४	सुर्खेत	गुर्भाकोट नगरपालिका	०.००१७६०३
६६१	६१००५	सुर्खेत	भेरीगंगा नगरपालिका	०.००१७५८६
६६२	६१००६	सुर्खेत	वीरन्द्रनगर नगरपालिका	०.००२४६०७
६६३	६१००७	सुर्खेत	बराहताल गाउँपालिका	०.००१५५७१
६६४	६१००८	सुर्खेत	पञ्चपुरी नगरपालिका	०.००१६६४६
६६५	६१००९	सुर्खेत	चौकुने गाउँपालिका	०.००१५३६९
६६६	७०१०१	बाजुरा	हिमाली गाउँपालिका	०.००११२७१
६६७	७०१०२	बाजुरा	गौमुल गाउँपालिका	०.०००९४७३
६६८	७०१०३	बाजुरा	बुढीनन्दा नगरपालिका	०.००१२५८१
६६९	७०१०४	बाजुरा	स्वामीकार्तिक खापर गाउँपालिका	०.०००९५५७
६७०	७०१०५	बाजुरा	जगन्नाथ गाउँपालिका	०.०००८९८६
६७१	७०१०६	बाजुरा	बडिमालिका नगरपालिका	०.००१२२७८
६७२	७०१०७	बाजुरा	खसड छेडेदह गाउँपालिका	०.००११६९१
६७३	७०१०८	बाजुरा	बुढीगंगा नगरपालिका	०.००११३०४
६७४	७०१०९	बाजुरा	त्रिवेणी नगरपालिका	०.००१२२९५
६७५	७०२०१	बझाङ	साइपाल गाउँपालिका	०.०००६६८५
६७६	७०२०२	बझाङ	बुंगल नगरपालिका	०.००१८०९०
६७७	७०२०३	बझाङ	सूर्मा गाउँपालिका	०.०००९५५७
६७८	७०२०४	बझाङ	तालकोट गाउँपालिका	०.००१०९५२
६७९	७०२०५	बझाङ	मष्टा गाउँपालिका	०.००१०३४७
६८०	७०२०६	बझाङ	जयपृथ्वी नगरपालिका	०.००१२८५०
६८१	७०२०७	बझाङ	छत्रिस पाथिभरा गाउँपालिका	०.००१०६८३
६८२	७०२०८	बझाङ	दुर्गाथली गाउँपालिका	०.०००८९०२
६८३	७०२०९	बझाङ	केदारस्थुँ गाउँपालिका	०.००१२१९५
६८४	७०२१०	बझाङ	बित्थडचिर गाउँपालिका	०.००१०६४९
६८५	७०२११	बझाङ	थलारा गाउँपालिका	०.००११२०३
६८६	७०२१२	बझाङ	खसडछान्ना गाउँपालिका	०.००१०६८३
६८७	७०३०१	दार्चुला	ब्याँस गाउँपालिका	०.००११४८९
६८८	७०३०२	दार्चुला	दुहुँ गाउँपालिका	०.०००७९६२
६८९	७०३०३	दार्चुला	महाकाली नगरपालिका	०.००११७५८

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा
६९०	७०३०४	दार्चुला	नौगाड गाउँपालिका	०.००११४०५
६९१	७०३०५	दार्चुला	अपिहिमाल गाउँपालिका	०.०००९२२१
६९२	७०३०६	दार्चुला	मार्मा गाउँपालिका	०.००१११२०
६९३	७०३०७	दार्चुला	शैल्यशिखर नगरपालिका	०.००१२०१०
६९४	७०३०८	दार्चुला	मालिकार्जुन गाउँपालिका	०.०००९९२७
६९५	७०३०९	दार्चुला	लेकम गाउँपालिका	०.०००९६०८
६९६	७०४०१	बैतडी	डीलासैनी गाउँपालिका	०.००१२२११
६९७	७०४०२	बैतडी	दोगडाकेदार गाउँपालिका	०.००१२६९८
६९८	७०४०३	बैतडी	पुर्चौडी नगरपालिका	०.००१६८३०
६९९	७०४०४	बैतडी	सुर्नया गाउँपालिका	०.००११२५४
७००	७०४०५	बैतडी	दशरथचन्द्र नगरपालिका	०.००१४६४७
७०१	७०४०६	बैतडी	पन्चेश्वर गाउँपालिका	०.००११३०४
७०२	७०४०७	बैतडी	शिवनाथ गाउँपालिका	०.००१०२६३
७०३	७०४०८	बैतडी	मेलौली नगरपालिका	०.००१२२४५
७०४	७०४०९	बैतडी	पाटन नगरपालिका	०.००१४९१६
७०५	७०४१०	बैतडी	सिगास गाउँपालिका	०.००१३२३६
७०६	७०५०१	डँडेलधुरा	नवदुर्गा गाउँपालिका	०.००११७९१
७०७	७०५०२	डँडेलधुरा	अमरगढी नगरपालिका	०.००११६९१
७०८	७०५०३	डँडेलधुरा	अजयमेरु गाउँपालिका	०.००१०८५१
७०९	७०५०४	डँडेलधुरा	भोगेश्वर गाउँपालिका	०.००१०८८४
७१०	७०५०५	डँडेलधुरा	परशुराम नगरपालिका	०.००१७९०५
७११	७०५०६	डँडेलधुरा	आलिताल गाउँपालिका	०.००१२७८२
७१२	७०५०७	डँडेलधुरा	गन्यापधुरा गाउँपालिका	०.००१०३४७
७१३	७०६०१	डोटी	पूर्वचौकी गाउँपालिका	०.००१२४४६
७१४	७०६०२	डोटी	सायल गाउँपालिका	०.००११७५८
७१५	७०६०३	डोटी	आदर्श गाउँपालिका	०.००१३०८५
७१६	७०६०४	डोटी	शिखर नगरपालिका	०.००१६५११
७१७	७०६०५	डोटी	दिपायल सिलगढी नगरपालिका	०.००१४६४७
७१८	७०६०६	डोटी	के.आई.सि. गाउँपालिका	०.००१२०७७
७१९	७०६०७	डोटी	बोगटान फुड्सिल गाउँपालिका	०.००१२६९८
७२०	७०६०८	डोटी	बडीकेदार गाउँपालिका	०.००१२३९६
७२१	७०६०९	डोटी	जोरायल गाउँपालिका	०.००१३८७४
७२२	७०७०१	अछाम	पंचदेवल विनायक नगरपालिका	०.००१४१७७
७२३	७०७०२	अछाम	रामारोशन गाउँपालिका	०.००१३७९०
७२४	७०७०३	अछाम	मेल्लेख गाउँपालिका	०.००१३३७०
७२५	७०७०४	अछाम	साँफेबगर नगरपालिका	०.००१५५२०
७२६	७०७०५	अछाम	चौरपाटी गाउँपालिका	०.००१४१४३
७२७	७०७०६	अछाम	मंगलसेन नगरपालिका	०.००१६०४१
७२८	७०७०७	अछाम	बान्नीगढी जयगढ गाउँपालिका	०.०००९८९३
७२९	७०७०८	अछाम	कमलबजार नगरपालिका	०.००१२७८२
७३०	७०७०९	अछाम	ढकारी गाउँपालिका	०.००१३४२१
७३१	७०७१०	अछाम	तुर्माखाँद गाउँपालिका	०.००१४२७७
७३२	७०८०१	कैलाली	मोहन्याल गाउँपालिका	०.००१५४०३
७३३	७०८०२	कैलाली	चुरे गाउँपालिका	०.००१३७९०

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा
७३४	७०८०३	कैलाली	गोदावरी नगरपालिका	०.००२३३१४
७३५	७०८०४	कैलाली	गौरीगंगा नगरपालिका	०.००१९५०१
७३६	७०८०५	कैलाली	घोडाघोडी नगरपालिका	०.००२३१६३
७३७	७०८०६	कैलाली	बर्दगोरिया गाउँपालिका	०.००१२७८२
७३८	७०८०७	कैलाली	लम्कि चुहा नगरपालिका	०.००२१९०३
७३९	७०८०८	कैलाली	जानकी गाउँपालिका	०.००१५४७०
७४०	७०८०९	कैलाली	जोशीपुर गाउँपालिका	०.००१२४१३
७४१	७०८१०	कैलाली	टिकापुर नगरपालिका	०.००१९३५०
७४२	७०८११	कैलाली	भजनी नगरपालिका	०.००१७२१७
७४३	७०८१२	कैलाली	कैलारी गाउँपालिका	०.००१६८४७
७४४	७०८१३	कैलाली	धनगढी उपमहानगरपालिका	०.००३०१३४
७४५	७०९०१	कञ्चनपुर	कृष्णपुर नगरपालिका	०.००१९५३५
७४६	७०९०२	कञ्चनपुर	शुक्लाफाँटा नगरपालिका	०.००१६९४८
७४७	७०९०३	कञ्चनपुर	बेदकोट नगरपालिका	०.००१७०८२
७४८	७०९०४	कञ्चनपुर	भिमदत्त नगरपालिका	०.००२३३१४
७४९	७०९०५	कञ्चनपुर	माहाकाली नगरपालिका	०.००१३४०४
७५०	७०९०६	कञ्चनपुर	लालझाडी गाउँपालिका	०.००११९२६
७५१	७०९०७	कञ्चनपुर	पुनर्वास नगरपालिका	०.००१६८८१
७५२	७०९०८	कञ्चनपुर	बेलौरी नगरपालिका	०.००१६७१३
७५३	७०९०९	कञ्चनपुर	बेलडाँडी गाउँपालिका	०.०००९६५८
जम्मा				१.०००००००

३.२ वित्तीय समानीकरण अनुदान

३.२.१ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि नेपालको संविधान र प्रचलित कानून बमोजिम सङ्घीय सञ्चित कोषबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस मिति: २०८०/११/१८

क. पृष्ठभूमि

सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारहरू गरी तीन तहको हुने संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ। तीन तहका सङ्घीय इकाइहरूबीचको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित रहेको छ। नेपालको संविधानमा तीनै तहका सरकारका कार्य जिम्मेवारी र राजस्व अधिकारसहित राज्यशक्तिको बाँडफाँट गरिएको छ।

नेपालको संविधानको अनुसूचिमा उल्लिखित तहगत सरकारको अधिकारको विश्लेषण गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूमा खर्च जिम्मेवारीको अनुपातमा राजस्व परिचालन गर्ने अधिकार न्यून रहेको छ भने नेपाल सरकारमा राजस्व परिचालनको अधिकार अधिक रहेको देखिन्छ। यसले खर्च र राजस्वका अधिकार हस्तान्तरणबीचमा बेमेल रहेको देखाउँछ। यस्तो परिस्थितिमा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको खर्च आवश्यकता र राजस्व क्षमताबीचको वित्तीय अन्तरलाई न्यूनीकरण गर्न नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूलाई अनुदान दिने अभ्यास रहेको छ। त्यसैगरी समान तहका सरकारबीचमा रहने भौगोलिक तथा जनसाङ्ख्यिक विविधता र आर्थिक, सामाजिक तथा भौतिक विकासको असमान अवस्थाले पनि उनीहरूको खर्चको आवश्यकता र राजस्व परिचालन क्षमताबीचमा असमानता रहेको देखिन्छ। त्यस्तो असमानतालाई न्यूनीकरण गर्दै उपलब्ध स्रोत र साधनको समन्यायिक वितरणलाई सुनिश्चित गर्न स्वतन्त्र संवैधानिक निकायको सिफारिसमा नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूलाई अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था संविधान तथा कानूनद्वारा सुनिश्चित गरिएको छ।

नेपालको सन्दर्भमा पनि सङ्घीय सञ्चित कोषबाट नेपाल सरकारले प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूलाई खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ। साथै, त्यस्तो अनुदान तय गरी सिफारिस गर्ने काम, कर्तव्य र अधिकार राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुने व्यवस्था नेपालको संविधान र अन्य प्रचलित ऐनहरू समेतमा गरिएको छ। यसै व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गर्न आगामी आ.व. २०८१/८२ का लागि नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई प्रदान गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण (रकम) यस आयोगबाट निर्धारण गरी नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गरिएको छ।

ख. कानुनी व्यवस्था

१. नेपालको संविधान

नेपाल सरकारले प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा नेपालको संविधानमा देहायका व्यवस्थाहरू रहेका छन्:

- संविधानको धारा ६० को उपधारा (३) - प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूले प्राप्त गर्ने वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिस बमोजिम हुनेछ।

- संविधानको धारा ६० को उपधारा (४) - नेपाल सरकारले प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूलाई खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नेछ।
- संविधानको धारा २५१ को उपधारा (१) को खण्ड (ख) - सङ्घीय सञ्चित कोषबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने काम, कर्तव्य र अधिकार राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुनेछ।

२. राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) मा नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूलाई प्रचलित कानून बमोजिम उपलब्ध गराउने वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्दा आयोगले देहायका आधार लिई सिफारिस गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छः

- (क) प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूमा रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी जस्ता मानव विकास सूचकाङ्क,
- (ख) अन्य प्रदेश वा स्थानीय सरकारहरूको सन्तुलित विकासको अवस्था,
- (ग) प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूमा रहेको आर्थिक, सामाजिक वा अन्य कुनै प्रकारको विभेदको अवस्था,
- (घ) प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको पूर्वाधार विकासको अवस्था र आवश्यकता,
- (ङ) प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूले जनतालाई पुऱ्याउनु पर्ने सेवा,
- (च) प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमता,
- (छ) प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको खर्चको आवश्यकता।

सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (३) मा आयोगले उपदफा (१) बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूले प्राप्त गर्ने न्यूनतम अनुदान र उपदफा (१) बमोजिमका आधारहरू बमोजिम प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूले प्राप्त गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा ३ को उपदफा (२) मा आयोगले संविधान तथा यस ऐन बमोजिम सुझाव वा सिफारिस दिँदा वा ढाँचा तयार गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको कार्य सम्पादनलाई समेत आधार लिने व्यवस्था रहेको छ।

३. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ८ को उपदफा (१) मा नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिसमा प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा १८ को उपदफा (२) मा नेपाल सरकारले आयोगसँग परामर्श गरी चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तभित्र दफा ६ बमोजिमको राजस्व बाँडफाँट र दफा ८ बमोजिमको वित्तीय समानीकरण अनुदान बापत आगामी आर्थिक वर्षमा नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूलाई उपलब्ध गराउने अनुमानित स्रोतको विवरण प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा २८ मा यस ऐन वा प्रचलित कानूनबमोजिम प्राप्त भएको अनुदानको रकम जुन प्रयोजनको लागि प्राप्त भएको हो, सोही प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

४. सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह (समन्वय तथा अन्तरसम्बन्ध) ऐन, २०७७

सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह (समन्वय तथा अन्तरसम्बन्ध) ऐन, २०७७ को दफा १३ मा प्रदेशभित्र पर्ने र प्रदेशबाट कार्यान्वयन हुने प्रदेशस्तरीय आयोजनाको तर्जुमा प्रदेश सरकारले गर्नेछ। स्थानीय सरकारहरूभित्र पर्ने र स्थानीय सरकारहरूबाट कार्यान्वयन हुने स्थानीय स्तरीय आयोजनाको तर्जुमा स्थानीय सरकारले गर्नेछ।

५. राष्ट्रिय सभा सङ्घीयता कार्यान्वयन अध्ययन तथा अनुगमन संसदीय विशेष समिति, २०७९

- नेपाल सरकारबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारहरू र प्रदेशबाट स्थानीय सरकारहरूको वित्तीय हस्तान्तरणमा वित्तीय समानीकरण अनुदानको अंश बजेटको अनुपातमा बढाउँदै लैजाने विधिको परिपालना गर्ने।
- वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरणमा प्रयोग गरिएका तथ्यांकीय विवरण र बाँडफाँटलाई पारदर्शी र विश्वासयोग्य बनाउने।

६. नेपाल सरकारको सङ्घीयता कार्यान्वयनसम्बन्धी कार्ययोजना, २०७९

- प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूले प्राप्त गर्ने वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिसबमोजिम हुने संविधानको व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्ने/गराउने।

७. राष्ट्रिय समन्वय परिषदको निर्णय, २०८० आषाढ

- कार्यविस्तृतीकरण परिमार्जन गरी तीनै तहको अधिकारमा स्पष्टता ल्याउने।
- तीन तहका सरकारबीच विकास आयोजनामा दोहोरोपना हटाउने र तादात्म्यता कायम गर्ने।
- तीनै तहबाट जाने अनुदानको शीर्षक, रकम र प्रकृति अध्ययन गरी दोहोरो अनुदान बन्द गर्ने।

८. सङ्घीय बजेट २०८०/८१ को बुँदा नम्बर ४२३

- नेपालको संविधानमा व्यवस्था भए बमोजिम राजस्व बाँडफाँट र वित्तीय हस्तान्तरणलाई प्रभावकारी बनाई सङ्घीयतालाई सफल बनाइनेछ।

ग. वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिसमा तथ्याङ्कको स्रोत

आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा नेपाल सरकारबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूमा हस्तान्तरण गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण निर्धारण गर्दा आयोगबाट देहाय बमोजिमका तथ्याङ्क स्रोत प्रयोग गरिएको छः

क्र.सं.	तथ्याङ्क	स्रोत
१.	जनसङ्ख्या	• राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
२.	प्रदेश र स्थानीय तहको क्षेत्रफल (भूगोल)	• अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकिन गरिएको स्थानीय तहहरूको क्षेत्रफल
३.	मानव विकास सूचकाङ्क	• नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०२०, राष्ट्रिय योजना आयोग
४.	प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचकाङ्क	• राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७६)

क्र.सं.	तथ्याङ्क	स्रोत
५.	पूर्वाधार विकास <ul style="list-style-type: none"> सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच), विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच), सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच), खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच), सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता) 	<ul style="list-style-type: none"> सडक विभाग, भवन तथा शहरी विकास विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विकास विभाग (२०१८) राष्ट्रिय जनगणना २०७८ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ राष्ट्रिय जनगणना २०७८
६.	राजस्वको अवस्था	<ul style="list-style-type: none"> साविक बमोजिम समान अड्क प्रदान गरिएको
७.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता	<ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७५)
८.	कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन सूचक	<ul style="list-style-type: none"> महालेखा परीक्षकको कार्यालय, अर्थ मन्त्रालय, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालय, महालेखा नियन्त्रक कार्यालय, राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड, प्रदेश तथा स्थानीय सरकार

घ. वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्न लिइएका आधार र ढाँचा तथा सोको व्याख्या एवम् विश्लेषण

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा नेपाल सरकारबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूमा हस्तान्तरण गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदानको निर्धारण न्यूनतम, सूत्र र कार्यसम्पादन मूल्यांकनमा आधारित रही देहायको सूचक, तथ्याङ्क र भार प्रयोग गरी गरिएको छ।

१. न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान

प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूले प्राप्त गर्ने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान कुल वित्तीय समानीकरण अनुदानको क्रमशः २५ प्रतिशत र ३०.३२ प्रतिशत हुने गरी हिस्सा निर्धारण गरिएको छ। यसरी न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेशका हकमा जनसङ्ख्या र क्षेत्रफललाई ५०/५० प्रतिशत भार दिई प्रत्येक प्रदेशले प्राप्त गर्ने न्यूनतम अनुदानको हिस्सा निर्धारण गरिएको छ। त्यसैगरी स्थानीय सरकारहरूको हकमा न्यूनतम अनुदान सिफारिस गर्दा जनसङ्ख्यालाई मुख्य आधार लिइएको छ। प्रत्येक स्थानीय सरकारहरूलाई न्यूनतम अनुदान सिफारिस गर्दा १० हजारभन्दा कम जनसङ्ख्या भएका स्थानीय सरकारहरूलाई रु. २ करोड ७५ लाख निर्धारण गरिएको छ। दश हजार वा सो भन्दा बढी तर दुईलाख भन्दा कम जनसङ्ख्या भएका स्थानीय सरकारहरूको हकमा प्रति दश हजार जनसङ्ख्या वृद्धिमा रु. पच्चीस लाख अनुदान रकम वृद्धि गरिएको छ। साथै जनसङ्ख्या दुई लाख वा सोभन्दा बढी भएका स्थानीय सरकारहरूलाई एकमुष्ट रु.सात करोड पचहत्तर लाख न्यूनतम समानीकरण अनुदान निर्धारण गरिएको छ। यसरी प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूले प्राप्त गर्ने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान क्रमशः रु. १५ अर्ब र रु. २६ अर्ब ६८ करोड ५० लाख समेत गरी जम्मा रु. ४१ अर्ब ६८ करोड ५० लाख निर्धारण गरिएको छ। कुल वित्तीय समानीकरण अनुदानमा न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदानको हिस्सा २८.१७ प्रतिशत रहेको छ।

अ. न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान (प्रदेशतर्फ)

आ.व. २०८१/८२ मा प्रदेश सरकारहरूले प्राप्त गर्ने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण

प्रदेश	न्यूनतम अनुदान (रु. लाखमा)
कोशी प्रदेश	२७५७३
मधेश प्रदेश	१८५९४
बागमती प्रदेश	२६८६९
गण्डकी प्रदेश	१७७८१
लुम्बिनी प्रदेश	२४०५५
कर्णाली प्रदेश	१७४३८
सुदूरपश्चिम प्रदेश	१७६९०
जम्मा	१५००००

आ. न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान (स्थानीय तहतर्फ)

आ.व. २०८१/८२ मा स्थानीय सरकारहरूले प्राप्त गर्ने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदानको ढाँचा

क्र. सं.	सम्बद्ध स्थानीय तहको जनसङ्ख्या	स्थानीय तहको सङ्ख्या	न्यूनतम अनुदान (रु. लाखमा)	जम्मा (रु. लाखमा)
१	१०,००० भन्दा कम	४८	२७५	१३२००
२	१०,००० देखि २०,००० भन्दा कम	२१७	३००	६५१००
३	२०,००० देखि ३०,००० भन्दा कम	१७२	३२५	५५९००
४	३०,००० देखि ४०,००० भन्दा कम	९४	३५०	३२९००
५	४०,००० देखि ५०,००० भन्दा कम	६८	३७५	२५५००
६	५०,००० देखि ६०,००० भन्दा कम	५२	४००	२०८००
७	६०,००० देखि ७०,००० भन्दा कम	२३	४२५	९७७५
८	७०,००० देखि ८०,००० भन्दा कम	२३	४५०	१०३५०
९	८०,००० देखि ९०,००० भन्दा कम	१३	४७५	६१७५
१०	९०,००० देखि १,००,००० भन्दा कम	६	५००	३०००
११	१,००,००० देखि १,१०,००० भन्दा कम	४	५२५	२१००
१२	१,१०,००० देखि १,२०,००० भन्दा कम	३	५५०	१६५०
१३	१,२०,००० देखि १,३०,००० भन्दा कम	४	५७५	२३००
१४	१,३०,००० देखि १,४०,००० भन्दा कम	५	६००	३०००
१५	१,४०,००० देखि १,५०,००० भन्दा कम	३	६२५	१८७५
१६	१,५०,००० देखि १,६०,००० भन्दा कम	२	६५०	१३००
१७	१,६०,००० देखि १,७०,००० भन्दा कम	२	६७५	१३५०
१८	१,७०,००० देखि १,८०,००० भन्दा कम	२	७००	१४००
१९	१,८०,००० देखि १,९०,००० भन्दा कम	०	७२५	०
२०	१,९०,००० देखि २,००,००० भन्दा कम	५	७५०	३७५०
२१	२,००,००० वा सो भन्दा बढी	७	७७५	५४२५
	जम्मा	७५३		२६६८५०

२. सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) मा वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिसका लागि उल्लेख गरिएका आधारहरूलाई मानव विकास सूचकाङ्क, आर्थिक सामाजिक असमानता, पूर्वाधारको अवस्था, राजस्वको अवस्था र खर्चको आवश्यकता तथा राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता गरी ५ वटा शीर्षकमा समेटि मूल्याङ्कन गरिएको छ। आयोगको वित्तीय व्यवस्थापन सफ्टवेयरबाट प्रारम्भिक गणना गर्दा प्राप्त भएको नतिजामा थप न्यायपूर्ण बनाउनका लागि आयोगबाट थप संशोधन र परिमार्जन समेत गरिएको छ। यसरी प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूले प्राप्त गर्ने सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदानको रकम क्रमशः रु. ४२ अर्ब ६० करोड र रु. ५७ अर्ब ७९ करोड ५० लाख गरी कुल रु. १ खर्ब ३९ करोड ५० लाख निर्धारण गरिएको छ। कुल समानीकरण अनुदानमा सूत्रमा आधारित समानीकरण अनुदानको हिस्सा ६७.८३ प्रतिशत रहेको छ।

आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि नेपाल सरकारबाट प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम यस आयोगबाट देहाय बमोजिमका विस्तृत आधार र ढाँचामा निर्धारण गरिएको छ:

सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदानको गणनामा लिइएको आधार/सूचक र भार

क्र.सं.	सूचक/उपसूचक	उपसूचकको भार	सूचकको भार
१.	मानव विकास सूचकाङ्क		१० %
२.	आर्थिक सामाजिक असमानता		५ %
३.	पूर्वाधार विकासको अवस्था <ul style="list-style-type: none"> • सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच), • विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच), • सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच), • खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच), • सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता) 	६० % १० % १० % १० % १० %	१० %
४.	राजस्वको अवस्था		५ %
५.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता		७० %
जम्मा			१०० %

अ. मानव विकास सूचकाङ्क

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) मा वित्तीय समानीकरण अनुदानको एउटा आधारको रूपमा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूमा रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य जस्ता मानव विकास सूचकाङ्कलाई लिनुपर्ने उल्लेख छ। यस प्रयोजनका लागि सन् २०२० मा प्रकाशित नेपाल मानव विकास प्रतिवेदनको तथ्याङ्कलाई यस सूचकमा प्रयोग गरिएको छ। सो प्रतिवेदनले राष्ट्रिय तहको अतिरिक्त प्रदेश तहसम्मको मानव विकास सूचकाङ्क प्रकाशन गरेको भए तापनि स्थानीय सरकारहरूगत रूपमा त्यस्तो सूचकाङ्क उल्लेख गरिएको छैन। ऐनको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्ने क्रममा स्थानीय सरकारहरूगत रूपमा नै मानव विकास सूचकाङ्क आवश्यक पर्ने हुँदा सो प्रतिवेदनमा उपलब्ध प्रादेशिक, भौगोलिक तथा शहरी र ग्रामीण सूचकाङ्क समेतलाई आधार बनाएर आयोगले सबै स्थानीय सरकारहरूको मानव विकासको प्रतिविम्बित (Indicative) सूचकाङ्क विकास गरी अनुदान सिफारिसको प्रयोजनार्थ प्रयोगमा ल्याइएको छ। मानव विकास सूचकाङ्कले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूमा बसोबास गर्ने मानिसको शिक्षा, स्वास्थ्य र आयको मापन गर्दछ। जुन प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको मानव विकास सूचकाङ्क कम छ, त्यस प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूले आफ्नो क्षेत्रका जनताको जीवनस्तर उकास्नका लागि अतिरिक्त प्रयास गर्नुपर्ने हुन्छ, सोका लागि स्वभाविक रूपमा अतिरिक्त खर्चको

आवश्यकता हुन्छ। यसै प्रयोजनका लागि कुल भार मध्ये मानव विकास सूचकाङ्कलाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

आ. आर्थिक सामाजिक असमानता

आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्क सम्बन्धमा प्रदेश र स्थानीय सरकारमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता मापन गर्नका लागि आर्थिक, सामाजिक र जलवायु परिवर्तन जोखिम तथा विपद् क्षेत्रका ६ वटा आयामहरूका २९ वटा उप-सूचकहरूका आधारमा आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचकाङ्क निर्माण गरिएको छ। आर्थिक सामाजिक असमानताको अवस्था उच्च रहेका प्रदेश तथा स्थानीय तहले विकास निर्माण तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्ने कार्यमा प्रभावकारिता ल्याउन थप खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ। यसै प्रयोजनका लागि आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्कलाई ५ प्रतिशत भार दिइएको छ।

इ. पूर्वाधार विकास

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) को देहाय (घ) अनुसार वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको पूर्वाधार विकासको अवस्था र आवश्यकतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको पूर्वाधार विकासको अवस्थाले सो प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको विकासको अवस्था निर्धारण गर्ने आधार दिन्छ। पूर्वाधार विकासको अवस्था कमजोर भएका प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूले जनतालाई संविधानले मार्गदर्शन गरे अनुसारका सेवा सुविधा प्रदान गर्न अतिरिक्त खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ, जसले गर्दा सेवाको लागत वृद्धि गराउँदछ। आयोगले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूमा उपलब्ध सडक, विद्युत, सूचना प्रविधि, खानेपानी र सरसफाइको पहुँच तथा उपलब्धतालाई आधार मानी पूर्वाधार सूचकाङ्क तयार गरेको छ र यसलाई १० प्रतिशत भार प्रदान गरेको छ। पूर्वाधार विकास अन्तर्गत सडक घनत्व, विद्युत सुविधा, सूचना प्रविधि सुविधा, खानेपानी सुविधा र सरसफाइलाई उपसूचकको रूपमा लिइएको छ।

- सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच): सडक सञ्जालको पहुँचले प्रदेश वा स्थानीय सरकारहरूको विकासलाई प्रभावित गर्नुका साथै उनीहरूले प्रवाह गर्नुपर्ने सेवा प्रवाहको लागतमा असर पार्दछ। सार्वजनिक सेवा वितरणलाई प्रभावकारी बनाउन र आम सर्वसाधारण जनतालाई सुगम तथा सहज ढङ्गले सेवा प्रवाह गर्नका लागि पनि सडकको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ। अतः पूर्वाधार विकासलाई दिइएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट ६० प्रतिशत भार प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको सडक घनत्वलाई दिइएको छ।
- विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच): विकासको एउटा आवश्यकताको रूपमा लिइने विद्युतको सुविधाले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको आर्थिक विकासमा बहु-आयामिक भूमिका खेल्दछ। जुन प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूमा विद्युत सुविधाको पहुँच कमजोर रहेको छ, त्यसका लागि थप आर्थिक व्ययभार आवश्यक पर्दछ। यसै परिप्रेक्ष्यमा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको विद्युत सुविधाको अवस्थालाई उपसूचकका रूपमा लिई पूर्वाधार विकासलाई दिइएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार विद्युत सुविधाको पहुँचलाई दिइएको छ।
- सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच): जुन प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको सूचना प्रविधिको पहुँचको अवस्था कमजोर छ, त्यस्ता प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूले सूचना प्रविधिको पहुँच स्तर माथि उकास्न यथोचित लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। यसले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको आर्थिक व्ययभार बढाउने गर्दछ। यसै पक्षलाई ख्याल गर्दै पूर्वाधार विकासका लागि तोकिएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार सूचना प्रविधिको पहुँचलाई दिइएको छ।
- खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच): संविधानले परिकल्पना गरे अनुसारको लोक कल्याणकारी राज्य व्यवस्थाको स्थापना गर्न अन्य कुराका अतिरिक्त प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी सुविधा उपलब्ध गराउनुपर्ने

हुन्छ। प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूमा खानेपानी सुविधाको पहुँच बढाउन थप आर्थिक स्रोतको आवश्यकता पर्दछ। अतः यसै पक्षलाई ख्याल राख्दै पूर्वाधार विकास अन्तर्गतको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार खानेपानी सुविधा उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।

- सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता): नेपालको संविधानले नै प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हकलाई मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरेको छ। सरसफाइको अवस्था कमजोर रहेको प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूले सो सुविधा वृद्धि गर्नका लागि थप लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूमा हाल रहेका शौचालयहरूको उपलब्धतालाई सरसफाइ सूचक मानी पूर्वाधार विकास अन्तर्गतको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता) उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।

यस प्रकार पूर्वाधार विकास सम्बन्धी उल्लिखित सडक, विद्युत, सूचना प्रविधि, खानेपानी र सरसफाइ सम्बन्धी सूचक राम्रो भएका स्थानमा कम लगानी र त्यस्ता सूचकहरूको उपलब्धता न्यून भएको स्थानमा बढी लगानी गर्ने गरी आयोगले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरेको छ।

ई. राजस्वको अवस्था

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) को देहाय (च) अनुसार वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। यस सूचकका लागि सबै प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्ने प्रयोजनार्थ राजस्वको अवस्था सूचकका लागि समान अड्कभार प्रदान गरिएको छ।

उ. खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता

नेपालको संविधानको धारा ६० को उपधारा (४) ले नेपाल सरकारले प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूलाई खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नेछ भन्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यसैगरी राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) को देहाय (च) र (छ) अनुसार वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता र खर्चको आवश्यकतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्थाअनुसार आयोगले वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिस गर्दा प्रत्येक प्रदेश तथा प्रत्येक स्थानीय सरकारहरूको खर्चको आवश्यकताका अतिरिक्त राजस्वको क्षमता निर्धारण गरी वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) पत्ता लगाउनुपर्ने हुन्छ। खर्चको आवश्यकता आँकलन गर्नका निमित्त संविधानको अनुसूचीमा उल्लिखित सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूका एकल र साझा अधिकार बमोजिमका कार्य जिम्मेवारीको थप स्पष्टता हुनुपर्ने, कार्यजिम्मेवारी अनुरूपको कार्यसम्पादनका लागि प्रत्येक तहले सम्पादन गर्नुपर्ने अलग-अलग कार्यको स्पष्ट किटानी हुनुपर्ने, साथै प्रत्येक कामको न्यूनतम राष्ट्रिय मापदण्ड र सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय लक्ष्य तय हुनुपर्ने हुन्छ। तोकिएको मापदण्ड र लक्ष्य बमोजिमको कार्य सम्पादन गर्नका लागि उक्त कामको प्रति इकाइ लागत निकाली कुल लागत निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ।

हाल प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूले सम्पादन गर्नुपर्ने कतिपय कार्यको आधारभूत मापदण्ड तथा तहगत लक्ष्य निर्धारण भई नसकेको अवस्थामा खर्चको आवश्यकताको यथार्थ आँकलन गर्ने कार्य कठिन देखिन्छ। त्यसैगरी राजस्व उठाउन सक्ने क्षमताको आँकलन गर्दा प्रत्येक प्रदेश र प्रत्येक स्थानीय सरकारहरूको राजस्व अधिकार, राजस्वको सम्भाव्य दायरा र दर तथा राजस्व उठाउँदा हुने लाभ-लागत अनुपात र भैरहेको राजस्व सङ्कलनको कुल आकार समेतको विश्लेषण गर्नुपर्ने हुन्छ। तर सङ्घीयता कार्यान्वयनको छोटो अवधिमा यस सम्बन्धी विस्तृत तथ्याङ्कहरू उपलब्ध भई नसकेको अवस्थामा

यथार्थ राजस्व असुलीको सम्भाव्यता एकिन गर्नु पनि उत्तिकै चुनौतीपूर्ण रहेको छ। यी सबै सीमाहरूका बीचबाट आयोगले निश्चित सूचक र विश्लेषणका आधारमा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आँकलन सम्बन्धी अध्ययन कार्य गरेको छ र आगामी दिनमा उक्त अध्ययनलाई अद्यावधिक गर्दै लगिने छ। आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा आयोगले गरेको अध्ययनबाट देखिएको प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताबीचको वित्तीय अन्तरको सूचकलाई ७० प्रतिशत भार दिइएको छ।

३. कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनका आधारमा वित्तीय समानीकरण अनुदान

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (२) को व्यवस्थाबमोजिम आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि सङ्घ सरकारबाट प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूमा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा ती तहको कार्य सम्पादनको स्तरलाई पनि आधार लिइएको छ। प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४, अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ बमोजिम गर्नुपर्ने न्यूनतम प्रक्रियागत कार्यसम्पादन गरे/नगरेको, तोकिएबमोजिम लक्ष्य हासिल गरे/नगरेको, आर्थिक अनुशासन पालना गरे/नगरेको तथा बजेट विनियोजनबमोजिम खर्च गरे/नगरेको लगायतका विषयहरू समावेश गरी आयोगको मिति २०७८/०२/१३ को बैठकबाट प्रदेश सरकारको कार्यसम्पादन मापनको लागि ११ वटा र स्थानीय सरकारहरूको कार्यसम्पादन मापनको लागि १७ वटा सूचक तय गरी अंकभार समेत निर्धारण गरिएको थियो। यी सूचकहरूबमोजिम प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गर्ने विधि तथा प्रक्रियालाई मार्गदर्शन गर्न "प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन कार्यविधि, २०७८" तर्जुमा गरिएको थियो। यसरी तयार गरिएका सूचकहरू र कार्यविधिलाई प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको जानकारीको लागि आयोगको वेबसाइटमा प्रकाशन गरिनुका साथै सूचकहरू र प्रत्येक सूचकको अंकभारसम्बन्धी विवरण प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूलाई विद्युतीय माध्यमबाट प्रेषित गरिएको थियो।

उल्लिखित सूचक बमोजिमको कार्यसम्पादन विवरण उपलब्ध गराइदिन सबै प्रदेश सरकारका सम्बन्धित मन्त्रालय र स्थानीय सरकारहरूलाई विद्युतीय माध्यमबाट पत्राचार गरी अनुरोध गरिनुका साथै आयोगका कर्मचारीबाट टेलिफोनमार्फत् सम्पर्क गरी सूचकसँग सम्बन्धित कार्यसम्पादन विवरण सङ्कलन गरिएको थियो। यसै गरी प्राप्त हुन आएका विवरणअनुसार आयोगले तर्जुमा गरेको प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन कार्यविधि, २०७८ बमोजिम प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको अन्तिम कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गरिएको छ। यसै मूल्याङ्कनबाट कायम भएको अंकको आधारमा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूले प्राप्त गर्ने कुल वित्तीय समानीकरण अनुदानको ४ प्रतिशतले हुन आउने रकम रु. २ अर्ब ४० करोड (प्रदेशमा) र रु. ३ अर्ब ५२ करोड (स्थानीय सरकारहरूमा) गरी जम्मा रु. ५ अर्ब ९२ करोड कार्यसम्पादनमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ।

अ. प्रदेशका सन्दर्भमा अवलम्बन गरिएका कार्यसम्पादन सूचकहरू

क्र.सं.	सूचक	अंकभार
१.	गत आर्थिक वर्षभन्दा अघिल्लो आर्थिक वर्षको अन्तिम लेखापरीक्षणबाट औल्याएको बेरुजुको अवस्था।	१५
२.	प्रदेशले स्थानीय सरकारहरूलाई प्रदेश कानून बमोजिम आयोगले तोकेको आधार लागू गरी सशर्त अनुदान प्रदान गरे/नगरेको।	१०
३.	सवारी साधन कर बापत बाँडफाँट गरिने ४० प्रतिशत रकम प्रदेश सरकारले मासिक रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा गरे/नगरेको।	५

क्र.सं.	सूचक	अंकभार
४.	प्रदेशको गत आर्थिक वर्षको विनियोजित रकम अनुसार खर्चको अवस्था। (क) कुल विनियोजित रकममा कुल खर्चको प्रतिशत: (ख) कुल विनियोजित पूँजीगत रकममा कुल पूँजीगत रकमको खर्चको प्रतिशत:	१५
५.	प्रदेशले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रको राजस्व परिचालन गरेको अवस्था। (क) अनुमानित राजस्व प्रक्षेपणको तुलनामा राजस्व सङ्कलनको अवस्था: (ख) गत आर्थिक वर्षभन्दा अघिल्लो आर्थिक वर्षको राजस्व सङ्कलनको तुलनामा गत आर्थिक वर्षको राजस्व सङ्कलनको अवस्था:	२०
६.	प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारहरूलाई उपलब्ध गराउने वित्तीय समानीकरण अनुदानको अनुमानित विवरण स्थानीय सरकारहरूलाई चैत्र मसान्तभित्र उपलब्ध गराएको/नगराएको।	५
७.	प्रदेशले आगामी आर्थिक वर्षको लागि आय व्ययको प्रक्षेपण गरिएको तथ्याङ्कसहितको विवरण चालु आर्थिक वर्षको पुस मसान्तभित्र सङ्घीय अर्थ मन्त्रालयमा पेस गरे/नगरेको।	५
८.	प्रदेशले आफ्नो बजेट कार्यान्वयनको वार्षिक समिक्षा गरी तत्सम्बन्धी विवरण प्रत्येक वर्षको कार्तिक मसान्तभित्र सार्वजनिक गरे/नगरेको।	५
९.	प्रदेश तहको वायु गुणस्तर सुचकाङ्क (Air Quality Index)।	५
१०.	प्रदेश तहमा व्यवस्थित वनले ढाकेको क्षेत्रफलमा भएको वृद्धि प्रतिशत।	५
११.	आयोगले कार्य सम्पादन सूचकका सम्बन्धमा तयार गरी प्रयोगमा ल्याएको विद्युतीय अनलाइन पोर्टल (Online Portal) मा कार्य सम्पादन सूचक सम्बन्धी विवरण तोकिएको अवधिमा प्रविष्टि (Upload) गरे/नगरेको।	१०
	जम्मा	१००

आ. स्थानीय तहका सन्दर्भमा अवलम्बन गरिएका कार्यसम्पादन सूचकहरू

क्र.सं.	सूचक	अङ्कभार
१.	गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिकाले प्रत्येक वर्षको असार १० गतेभित्र आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान सम्बन्धित गाउँसभा वा नगरसभामा पेश गरे/नगरेको।	५
२.	गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिकाले आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान सम्बन्धित गाउँसभा वा नगरसभामा पेश गरी असार मसान्तभित्र पारित गरे/नगरेको।	५
३.	स्थानीय सरकारहरूले घर जग्गा रजिस्ट्रेशन शुल्क, मनोरञ्जन कर तथा विज्ञापन कर बापत उठेको रकममध्ये प्रदेश सरकारलाई दिनुपर्ने ४० प्रतिशत रकम मासिक रूपमा प्रदेश सञ्चित कोषमा जम्मा गरे/नगरेको।	५
४.	स्थानीय सरकारहरूले आगामी आर्थिक वर्षको लागि आय व्ययको प्रक्षेपण गरिएको तथ्याङ्क सहितको विवरण चालु आर्थिक वर्षको पुस मसान्तभित्र सङ्घीय अर्थ मन्त्रालयमा पेस गरे/नगरेको।	५
५.	स्थानीय सरकारहरूले बजेट कार्यान्वयनको वार्षिक समिक्षा गरी तत्सम्बन्धी विवरण प्रत्येक वर्षको कार्तिक मसान्तभित्र सार्वजनिक गरे/नगरेको।	५
६.	स्थानीय सरकारहरूले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रको राजस्व परिचालन गरेको अवस्था। अनुमानित राजस्व प्रक्षेपण अनुसार राजस्व सङ्कलनको अवस्था: अघिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा राजस्व सङ्कलनको अवस्था:	१३
७.	स्थानीय सरकारहरूको गत आर्थिक वर्षको विनियोजित रकम अनुसार खर्चको अवस्था। कुल विनियोजित रकममा कुल खर्चको प्रतिशत: कुल विनियोजित पूँजीगत रकममा कुल पूँजीगत रकमको खर्चको प्रतिशत:	१५

क्र.सं.	सूचक	अङ्कभर
८.	गत आर्थिक वर्ष भन्दा अघिल्लो आर्थिक वर्षको अन्तिम लेखापरिक्षणबाट औल्याएको बेरुजुको अवस्था।	१५
९.	महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले प्रयोगमा ल्याएको स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (Subnational Treasury Regulating Application, SUTRA) को प्रयोग स्थानीय सरकारहरूले पूर्ण रूपमा गरी आवश्यक विवरण प्रविष्ट गरे/नगरेको।	५
१०.	स्थानीय सरकारहरूले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयमा स्थानीय स्तरको विकासका लागि आवधिक योजना तर्जुमा गरे/नगरेको।	३
११.	कक्षा १ देखि ८ सम्मको खुद विद्यार्थी भर्ना दर।	३
१२.	कक्षा ८ को तुलनामा कक्षा ९ मा विद्यार्थी टिकाउ दर।	३
१३.	सामुदायिक विद्यालयबाट कक्षा १० को परीक्षामा सहभागी कुल विद्यार्थी सङ्ख्याको तुलनामा कम्तीमा स्तरीकृत अंक (GPA) १.६ वा सो भन्दा उच्च GPA मूल प्रमाणपत्र प्राप्त गरेका विद्यार्थी प्रतिशत	३
१४.	चार (४) पटक गर्भ जाँच गर्ने महिलाको अनुपात।	३
१५.	कुल गर्भवती महिलाको सङ्ख्यामध्ये स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी हुने महिलाको अनुपात।	३
१६.	पूर्ण खोप (विसिजी, पोलियो, डिपिटि-हेपाटाइटिस बी-हिब (पेन्टाभ्यालेन्ट), पी.सी.भी., दादुरा-रुवेला, जापनिज इन्सेफिलाइटिस, कोलेरा) सेवा लिएका जन्मेदेखि २४ महिनासम्म उमेर समूहका बालबालिकाको अनुपात।	३
१७.	आयोगले कार्य सम्पादन सूचकका सम्बन्धमा तयार गरी प्रयोगमा ल्याएको विद्युतीय अनलाइन पोर्टल (Online Portal) मा कार्य सम्पादन सूचक सम्बन्धी विवरण तोकिएको अवधिमा प्रविष्टि (Upload) गरे/नगरेको।	६
जम्मा		१००

ड. वित्तीय समानीकरण अनुदानसम्बन्धी सिफारिस

नेपाल सरकारबाट आ.व. २०८१/८२ मा प्रत्येक प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण निर्धारण गर्दा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (३) को व्यवस्थाबमोजिम प्रत्येक प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूले प्राप्त गर्ने न्यूनतम अनुदान, सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (१) मा तोकिएका आधारहरू बमोजिम प्राप्त गर्ने सूत्रमा आधारित अनुदान र सोही ऐनको दफा ३ को उपदफा (२) मा भएको व्यवस्थाबमोजिम कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनका आधारमा प्राप्त गर्ने अनुदान छुट्टाछुट्टै गणना गरी कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ। यसरी प्राप्त हुने अनुदान रकम गणना गर्दा ३६ स्थानीय सरकारहरूले न्यूनतम अनुदान र सूत्रमा आधारित अनुदानबाट रु.६ करोड ५० लाख भन्दा कम रकम पाउने देखिएको हुँदा त्यस्तो रकमले स्थानीय सरकारहरूको संविधान प्रदत्त कार्यजिम्मेवारी न्यूनतम रूपमा पूरा गर्न पर्याप्त नहुने आयोगले ठहर गरी प्रत्येक स्थानीय सरकारहरूलाई न्यूनतम अनुदान र सूत्रमा आधारित अनुदान गरी कम्तीमा रु. ६ करोड ५० लाख प्राप्त हुने गरी स्थानीय सरकारहरूको आन्तरिक राजस्वको अवस्था समेतको आधारमा महानगरपालिकाहरूको सूत्र बापतको रकममा करिब १६ प्रतिशतले कट्टा गरी उक्त रकम उल्लिखित ३६ वटा स्थानीय सरकारहरूको अनुदानमा थप गरी वित्तीय समानीकरण अनुदान निर्धारण गरिएको छ। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि नेपाल सरकारले उपलब्ध गराउनुपर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदानको रकम सात वटा प्रदेशहरूको हकमा जम्मा रु. ६० अर्ब र ७५३ स्थानीय सरकारहरूको हकमा जम्मा रु. ८८ अर्ब सहित कुल जम्मा रु. १ खर्ब ४८ अर्ब रहेको छ।

च. वित्तीय समानीकरण अनुदानसम्बन्धी सुझाव

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (१) खण्ड (घ) मा नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूलाई दिने अनुदान सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई सुझाव दिने काम, कर्तव्य र अधिकार यस आयोगको हुने व्यवस्था रहेको छ। अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २८ मा उक्त ऐन वा प्रचलित कानूनबमोजिम प्राप्त भएको अनुदानको रकम जुन प्रयोजनको लागि प्राप्त भएको हो सोही प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ। वित्तीय समानीकरण अनुदानको मूल उद्देश्य प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको फरकबाट सिर्जना हुने वित्तीय अन्तर घटाई सन्तुलन कायम गर्नु हो। नेपालको संविधानबमोजिम प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूलाई प्रदान गरिएको जिम्मेवारी पूरा गर्न आवश्यक पर्ने स्रोत अभावको समस्या घटाउन यो अनुदान हस्तान्तरण गरिन्छ। अतः प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूले वित्तीय समानीकरण अनुदानको प्रयोग गर्दा नेपालको संविधान अनुसार आफूलाई प्राप्त कार्य जिम्मेवारी पूरा गर्न यस अनुदानको प्रयोग गर्नुपर्दछ। त्यसरी अनुदानको प्रयोग गर्दा कुनै विषयगत क्षेत्रका कार्यहरूमा मात्र बढी रकम विनियोजन गर्ने र अन्य विषयगत क्षेत्रका कार्यहरूका लागि आवश्यक रकम विनियोजन नै नहुने अवस्था आउन दिनु हुँदैन। त्यसैगरी आफ्ना अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयहरूको सन्तुलित एवम् नतिजामुखी कार्यान्वयनमा जोड दिनु पर्दछ। साथै, अनुदान सिफारिसका लागि लिइएका आधार तथा सूचकहरूले समावेश गरेका विषय तथा क्षेत्रहरूमा अपेक्षित विकास, सुधार तथा गुणस्तर कायम गर्ने गरी यस अनुदानको प्रयोग गरिनु पर्दछ।

उल्लिखित व्यवस्थाबमोजिम नेपाल सरकारले प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूलाई प्रदान गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदानको सम्बन्धमा देहायबमोजिम सुझाव प्रदान गरिएको छः

- (१) सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान र विशेष अनुदानलाई संविधानको मर्म र भावनाबमोजिम वितरण गर्ने गरी व्यवस्थित गर्दै यस्ता अनुदानको परिमाणलाई न्यूनीकरण गर्दै त्यसबाट प्राप्त रकम समेतबाट परिपूर्ति हुन नसकेको प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) परिपूर्ति गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम प्रयोग गर्नुपर्ने।
- (२) नेपालको संविधानले सुरक्षित गरेका नागरिकका मौलिक हक कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गर्न तथा राज्यका निर्देशक सिद्धान्त अनुरूपको दिशामा अगाडि बढ्ने गरी प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको आर्थिक विकासमा योगदान पुऱ्याउन वित्तीय समानीकरण अनुदानको प्रयोग गर्नुपर्ने।
- (३) राष्ट्रिय रूपमा पछाडि परेका प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूलाई राष्ट्रिय औषत स्तरको नजिक ल्याउन वित्तीय समानीकरण अनुदानको प्रयोग गर्नुपर्ने।
- (४) समाजका सबै वर्ग, क्षेत्र, समुदाय, जातजाति, अल्पसङ्ख्यक, सीमान्तकृत, अशक्त र असहायहरूको सशक्तीकरण गर्न र प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूलाई विकासको मूल प्रवाहमा ल्याउन समानीकरण अनुदानको प्रयोग गर्नुपर्ने।
- (५) प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूले राष्ट्रिय मानदण्ड र राष्ट्रिय लक्ष्य हासिल गर्ने दिशामा योगदान पुग्ने गरी वित्तीय समानीकरण अनुदानको रकम प्रयोग गर्नुपर्ने।
- (६) सम्बन्धित प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूको शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी जस्ता अत्यावश्यक सेवा उपलब्ध गराउन, अन्य प्रदेश र अन्य स्थानीय सरकारहरूसँग प्रतिस्पर्धा गर्दै सन्तुलित विकास गर्न गराउन, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूमा रहेको आर्थिक सामाजिक असमानता न्यूनीकरण गर्न, सडक, सिँचाइ, विद्युत, सञ्चार लगायतका पूर्वाधार विकास गर्न तथा संविधानले प्रत्याभूत गरेको खर्चको जिम्मेवारी पूरा गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदान रकमको प्रयोग गर्नुपर्ने।

- (७) प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूलाई सरकारी सेवाहरू न्यूनतम र समतामूलक रूपमा नागरिकहरूलाई बासस्थानको आधारमा भेदभाव नहुने गरी प्रदान गर्न उपयुक्त मात्रामा स्रोत साधनहरू उपलब्ध गराउन वित्तीय समानीकरण अनुदानको रकम प्रयोग गर्नुपर्ने।
- (८) संविधान तथा सम्बन्धित कानूनले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूलाई दिएको जिम्मेवारी अनुरूप सेवा प्रवाह र विकास निर्माण गर्नका लागि वित्तीय समानीकरण अनुदान प्रयोग गर्नुपर्ने।
- (९) नेपालको संविधानको धारा ६० को उपधारा (४) बमोजिम नेपाल सरकारले प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूलाई खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। खर्चको आवश्यकता निर्धारणका लागि संविधान बमोजिम तहगत सरकारको कार्यजिम्मेवारीको अतिरिक्त तत् सम्बन्धी न्यूनतम मानदण्ड र आवधिक लक्ष्य तथा प्रति इकाइ लागत आवश्यक पर्दछ। आयोगले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमतालाई थप वस्तुपरक ढङ्गबाट आँकलन गर्ने गरी विगतको अध्ययनलाई अघावधिक गर्ने कार्य गरिरहेको छ। तर, कतिपय कार्य जिम्मेवारीहरूको सम्बन्धमा न्यूनतम मानदण्ड तथा राष्ट्रिय, प्रादेशिक र स्थानीय सरकारहरूगत लक्ष्य निर्धारण भई नसकेको अवस्थामा खर्चको यथार्थ आवश्यकता आँकलन गर्न कठिनाई भएको स्थिति छ। अतः तहगत सरकारको कार्य जिम्मेवारीहरू थप स्पष्ट पार्नुका साथै ती विषय भित्रका सेवाको न्यूनतम मानदण्ड, लक्ष्य र लागत लगायतका विषयहरू मूलतः सङ्घ सरकारबाट निर्धारण गर्नुपर्ने।
- (१०) प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूलाई संविधानको अनुसूचीले प्रत्याभूत गरेको एकल अधिकार अन्तर्गतका मुख्य कार्य जिम्मेवारीहरू सम्पादन गर्नका लागि उपलब्ध गराइने वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम आयोगबाट निर्धारण गरी सिफारिस गर्ने अवस्थामा नेपाल सरकारले प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूलाई उपलब्ध गराउने अन्य अनुदान (सशर्त, समपूरक र विशेष) को रकमले के कति हृदसम्म समानीकरण अनुदानको मूल उद्देश्य (समानीकरण गर्ने कार्य) मा सघाउ एवम् योगदान पुऱ्याउँछ भन्ने विषय आयोगलाई जानकारी नभईकन समानीकरण अनुदानको रकम निर्धारण हुने विद्यमान पद्धतिमा सुधार ल्याउनुपर्ने।
- (११) नेपाल सरकारबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूमा हस्तान्तरण गरिने सशर्त, समपूरक र विशेष अनुदानहरूबाट समानीकरण अनुदानको उद्देश्यमा पर्ने प्रभाव र असरका बारेमा सङ्घ सरकारका विषयगत मन्त्रालय तथा अन्य निकायहरूले पर्याप्त ध्यान दिनुपर्ने। साथै, यसरी अन्य अनुदान (सशर्त, समपूरक र विशेष) मार्फत् समानीकरणको मूल उद्देश्यमा सघाउ पुऱ्याउने गरी हाल नेपाल सरकारबाट हस्तान्तरण गरिएका योजना, कार्यक्रम र बजेट आगामी दिनमा क्रमशः समानीकरण अनुदानमार्फत् कार्यान्वयन गर्ने गरी बाँडफाँट, वितरण र हस्तान्तरण गर्दै जाने नीति अवलम्बन गर्नुपर्ने।
- (१२) अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २१ को उपदफा (४) मा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूले आफूले उठाएको राजस्व र उक्त ऐन बमोजिम राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकमबाट प्रशासनिक खर्च पुग्ने गरी राजस्व र व्ययको अनुमान पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको हुँदा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूले प्रशासनिक खर्च [पारिश्रमिक/सुविधा, मालसामान तथा सेवाको उपयोग (कार्यक्रम सम्बन्धी खर्चहरू बाहेक), अनुगमन तथा मूल्याङ्कन खर्च, भ्रमण खर्च, विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधिमण्डलको अध्ययन तथा भ्रमण खर्च, विविध खर्च, सभा सञ्चालन खर्च, निवृत्तिभरण तथा अशक्तवृत्ति, उपदान, सेवा निवृत्तको सञ्चित बिदा, सेवा निवृत्तको औषधि उपचार, जग्गा/घर/सवारी साधन/मेशिनरी औजारको भाडा, राजस्व, न्यायिक तथा अन्य फिर्ता, भैपरी आउने चालु खर्च] जस्ता शीर्षक वा विषयमा वित्तीय समानीकरणको अनुदानबाट प्राप्त रकमको प्रयोग गर्न नहुने।

(१३) सङ्घीय इकाइ बाहेकका इकाइहरूमा विकास योजना नबन्ने हुँदा सङ्घीय इकाइमा मात्र बजेट विनियोजन गर्ने।

(१४) आर्थिक वर्षको अन्त्यमा खर्च हुन नसकेको वित्तीय समानीकरण अनुदानको रकम अर्को आर्थिक वर्षमा खर्च गर्दा वित्तीय समानीकरण अनुदान जुन प्रयोजनका लागि विनियोजन गरिएको हो सोही प्रयोजनमा मात्र खर्च गर्नुपर्ने। यस्तो रकम आन्तरिक आयको रूपमा गणना गरी चालु प्रकृतिका शीर्षकमा खर्च गर्न पाइने छैन।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि नेपाल सरकारले प्रदेश सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदानसम्बन्धी सिफारिस तालिका ३.३ मा र नेपाल सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदानसम्बन्धी सिफारिस तालिका ३.४ मा समावेश गरिएका छन्।

तालिका ३.३: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि नेपाल सरकारबाट प्रदेश सरकारलाई हस्तान्तरण हुने न्यूनतम, सूत्र र कार्यसम्पादनमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम

क्र.सं.	प्रदेशको नाम	वित्तीय समानीकरण अनुदान (रु.लाखमा)			
		न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्य सम्पादनमा आधारित	जम्मा
१	कोशी प्रदेश	२७५७३	५७४३६	४४२३	८९४३२
२	मधेश प्रदेश	१८५९४	५५४८७	३९११	७७९९२
३	बागमती प्रदेश	२६८६९	५१६५७	३९०८	८२४३४
४	गण्डकी प्रदेश	१७७८१	५५३०४	३३०३	७६३८८
५	लुम्बिनी प्रदेश	२४०५५	५६३७६	२४३३	८२८६४
६	कर्णाली प्रदेश	१७४३८	८३२२१	३००४	१०३६६३
७	सुदूरपश्चिम प्रदेश	१७६९०	६६५१९	३०१८	८७२२७
		१५००००	४२६०००	२४०००	६०००००

तालिका ३.४: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि नेपाल सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण हुने न्यूनतम, सूत्र र कार्यसम्पादनमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय तहको नाम	वित्तीय समानीकरण अनुदान (रु.लाखमा)			
				न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्य सम्पादनमा आधारित	जम्मा
१	ताप्लेजुङ	१०१०१	फक्ताङलुङ्ग गाउँपालिका	३००	६०८	५२	९६०
२	ताप्लेजुङ	१०१०२	मिक्वाखोला गाउँपालिका	२७५	५०२	४०	८१७
३	ताप्लेजुङ	१०१०३	मेरिङ्गदेन गाउँपालिका	३००	६५८	४३	१००१
४	ताप्लेजुङ	१०१०४	मैवाखोला गाउँपालिका	३००	५७१	६२	९३३
५	ताप्लेजुङ	१०१०५	आठराई त्रिवेणी गाउँपालिका	३००	६८९	४१	१०३०
६	ताप्लेजुङ	१०१०६	फुडलिङ्ग नगरपालिका	३२५	११०७	५३	१४८५
७	ताप्लेजुङ	१०१०७	पाथिभरा याङ्वराक गाउँपालिका	३००	६८९	४५	१०३४
८	ताप्लेजुङ	१०१०८	सिरीजङ्गा गाउँपालिका	३००	७७४	६०	११३४
९	ताप्लेजुङ	१०१०९	सिदिङ्गवा गाउँपालिका	३००	६२६	४३	९६९
१०	संखुवासभा	१०२०१	भोटखोला गाउँपालिका	२७५	३७५	४२	६९२
११	संखुवासभा	१०२०२	मकालु गाउँपालिका	३००	६२८	४८	९७६
१२	संखुवासभा	१०२०३	सिलीचोङ गाउँपालिका	३००	६०२	४९	९५१
१३	संखुवासभा	१०२०४	चिचिला गाउँपालिका	२७५	४२३	५७	७५५
१४	संखुवासभा	१०२०५	सभापोखरी गाउँपालिका	२७५	५५०	२९	८५४
१५	संखुवासभा	१०२०६	खाँदबारी नगरपालिका	३५०	१२३०	५३	१६३३

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय तहको नाम	वित्तीय समानीकरण अनुदान (रु.लाखमा)			
				न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्य सम्पादनमा आधारित	जम्मा
१६	संखुवासभा	१०२०७	पाँचखपन नगरपालिका	३००	७७१	३९	१११०
१७	संखुवासभा	१०२०८	चैनपुर नगरपालिका	३२५	१०७३	४७	१४४५
१८	संखुवासभा	१०२०९	मादी नगरपालिका	३००	६९०	४१	१०३१
१९	संखुवासभा	१०२१०	धर्मदेवी नगरपालिका	३००	८०८	३८	११४६
२०	सोलुखुम्बु	१०३०१	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	२७५	५२९	५१	८५५
२१	सोलुखुम्बु	१०३०२	माहाकुलुङ गाउँपालिका	३००	५८१	४१	९२२
२२	सोलुखुम्बु	१०३०३	सोताङ गाउँपालिका	२७५	५१०	३६	८२१
२३	सोलुखुम्बु	१०३०४	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	३००	६६१	४३	१००४
२४	सोलुखुम्बु	१०३०५	थुलुङ दुधकोशी गाउँपालिका	३००	८८०	४८	१२२८
२५	सोलुखुम्बु	१०३०६	नेचासल्यान गाउँपालिका	३००	७९३	४८	११४१
२६	सोलुखुम्बु	१०३०७	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	३२५	८९७	४९	१२७१
२७	सोलुखुम्बु	१०३०८	लिखु पिके गाउँपालिका	२७५	३७५	४४	६९४
२८	ओखलढुङ्गा	१०४०१	चिभंखुगढी गाउँपालिका	३००	४३४	५२	७८६
२९	ओखलढुङ्गा	१०४०२	सिद्धिचरण नगरपालिका	३२५	६६९	५१	१०४५
३०	ओखलढुङ्गा	१०४०३	मोलुङ्ग गाउँपालिका	३००	४५३	४५	७९८
३१	ओखलढुङ्गा	१०४०४	खिजीदेम्बा गाउँपालिका	३००	४२५	५८	७८३
३२	ओखलढुङ्गा	१०४०५	लिखु गाउँपालिका	३००	४०१	४७	७४८
३३	ओखलढुङ्गा	१०४०६	चम्पादेवी गाउँपालिका	३००	४६७	४०	८०७
३४	ओखलढुङ्गा	१०४०७	सुनकोशी गाउँपालिका	३००	४७८	४९	८२७
३५	ओखलढुङ्गा	१०४०८	मानेभन्ज्याङ्ग गाउँपालिका	३००	५३३	४६	८७९
३६	खोटाङ	१०५०१	केपिलासगढी गाउँपालिका	३००	४३६	४०	७७६
३७	खोटाङ	१०५०२	ऐसेलुखर्क गाउँपालिका	३००	४५४	३९	७९३
३८	खोटाङ	१०५०३	रावा बेसी गाउँपालिका	३००	४०४	४२	७४६
३९	खोटाङ	१०५०४	हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका	३२५	६७१	५१	१०४७
४०	खोटाङ	१०५०५	दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिका	३७५	९८४	५६	१४१५
४१	खोटाङ	१०५०६	साकेला गाउँपालिका	२७५	३७५	४३	६९३
४२	खोटाङ	१०५०७	दिप्रुङ चुइचुम्मा गाउँपालिका	३००	५५०	४६	८९६
४३	खोटाङ	१०५०८	खोटेहाङ गाउँपालिका	३००	५८१	५०	९३१
४४	खोटाङ	१०५०९	जन्तेढुङ्गा गाउँपालिका	३००	४४०	४२	७८२
४५	खोटाङ	१०५१०	बराहपोखरी गाउँपालिका	३००	४२१	४९	७७०
४६	भोजपुर	१०६०१	षडानन्द नगरपालिका	३२५	७०५	५३	१०८३
४७	भोजपुर	१०६०२	साल्पासिलिछो गाउँपालिका	३००	३८९	५२	७४१
४८	भोजपुर	१०६०३	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका	३००	५०३	४७	८५०
४९	भोजपुर	१०६०४	भोजपुर नगरपालिका	३२५	६७२	४९	१०४६
५०	भोजपुर	१०६०५	अरुण गाउँपालिका	३००	४९०	५१	८४१
५१	भोजपुर	१०६०६	पौवा दुङ्गा गाउँपालिका	३००	४४०	६०	८००
५२	भोजपुर	१०६०७	रामप्रसाद राई गाउँपालिका	३००	५०१	४३	८४४
५३	भोजपुर	१०६०८	हतुवागढी गाउँपालिका	३००	५२७	५९	८८६
५४	भोजपुर	१०६०९	आमचोक गाउँपालिका	३००	४९६	४७	८४३
५५	धनकुटा	१०७०१	महालक्ष्मी नगरपालिका	३२५	५९१	५३	९६९
५६	धनकुटा	१०७०२	पाखिबास नगरपालिका	३००	५५८	४१	८९९
५७	धनकुटा	१०७०३	छथर जोरपाटी गाउँपालिका	३००	५११	४२	८५३
५८	धनकुटा	१०७०४	धनकुटा नगरपालिका	३५०	८७७	५१	१२७८
५९	धनकुटा	१०७०५	सहिदभुमी गाउँपालिका	३००	५०६	४५	८५१
६०	धनकुटा	१०७०६	साँगुरीगढी गाउँपालिका	३००	५५६	५३	९०९
६१	धनकुटा	१०७०७	चौबिसे गाउँपालिका	३००	५२९	५५	८८४
६२	तेह्रथुम	१०८०१	आठराई गाउँपालिका	३००	५९५	३१	९२६

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय तहको नाम	वित्तीय समानीकरण अनुदान (रु.लाखमा)			
				न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्य सम्पादनमा आधारित	जम्मा
६३	तेह्रथुम	१०८०२	फेदाप गाउँपालिका	३००	५१२	३८	८५०
६४	तेह्रथुम	१०८०३	मेन्छयायेम गाउँपालिका	२७५	३७५	३७	६८७
६५	तेह्रथुम	१०८०४	म्याङ्गलुङ्ग नगरपालिका	३००	५६२	३९	९०१
६६	तेह्रथुम	१०८०५	लालीगुराँस नगरपालिका	३००	४७८	४२	८२०
६७	तेह्रथुम	१०८०६	छथर गाउँपालिका	३००	४८८	४२	८३०
६८	पाँचथर	१०९०१	याङवरक गाउँपालिका	३००	५१८	६२	८८०
६९	पाँचथर	१०९०२	हिलिहाङ्ग गाउँपालिका	३००	६०१	४२	९४३
७०	पाँचथर	१०९०३	फालेलुङ्ग गाउँपालिका	३२५	५७४	५१	९५०
७१	पाँचथर	१०९०४	फिदिम नगरपालिका	३७५	१०१४	५४	१४४३
७२	पाँचथर	१०९०५	फाल्गुनन्द गाउँपालिका	३२५	६२०	४७	९९२
७३	पाँचथर	१०९०६	कुम्मायक गाउँपालिका	३००	४६१	५४	८१५
७४	पाँचथर	१०९०७	तुम्बेवा गाउँपालिका	३००	४०६	५३	७५९
७५	पाँचथर	१०९०८	मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिका	३२५	६३०	४२	९९७
७६	इलाम	११००१	माई जोगमाई गाउँपालिका	३००	५६९	४९	९१८
७७	इलाम	११००२	सन्दकपुर गाउँपालिका	३००	४६७	५०	८१७
७८	इलाम	११००३	ईलाम नगरपालिका	४००	१०३१	५७	१४८८
७९	इलाम	११००४	देउमाई नगरपालिका	३५०	७६५	५४	११६९
८०	इलाम	११००५	फाकफोकथुम गाउँपालिका	३००	५९०	४७	९३७
८१	इलाम	११००६	माङसेबुङ गाउँपालिका	३००	५२४	४९	८७३
८२	इलाम	११००७	चुलाचुली गाउँपालिका	३२५	५८०	४८	९५३
८३	इलाम	११००८	माई नगरपालिका	३५०	७४७	५१	११४८
८४	इलाम	११००९	सूर्योदय नगरपालिका	४००	११२८	५६	१५८४
८५	इलाम	११०१०	रोङ गाउँपालिका	३००	५३६	५३	८८९
८६	झापा	१११०१	मेचीनगर नगरपालिका	६००	१८५१	४४	२४९५
८७	झापा	१११०२	बुद्धशान्ति गाउँपालिका	४००	९४८	४५	१३९३
८८	झापा	१११०३	अर्जुनधारा नगरपालिका	४७५	११८७	४३	१७०५
८९	झापा	१११०४	कन्काई नगरपालिका	४००	८९६	४९	१३४५
९०	झापा	१११०५	शिवसताक्षी नगरपालिका	४५०	१२३३	५१	१७३४
९१	झापा	१११०६	कमल गाउँपालिका	४००	९९४	४८	१४४२
९२	झापा	१११०७	दमक नगरपालिका	५२५	१३९५	५२	१९७२
९३	झापा	१११०८	गौरादह नगरपालिका	४२५	१०८०	४८	१५५३
९४	झापा	१११०९	गौरिगञ्ज गाउँपालिका	३५०	७६५	३८	११५३
९५	झापा	११११०	झापा गाउँपालिका	३५०	७८२	४२	११७४
९६	झापा	१११११	बाह्रदशी गाउँपालिका	३५०	७८४	३८	११७२
९७	झापा	११११२	बिर्तामोड नगरपालिका	५५०	१५२१	५२	२१२३
९८	झापा	११११३	हल्दीबारी गाउँपालिका	३५०	७२०	४८	१११८
९९	झापा	११११४	भद्रपुर नगरपालिका	४५०	१२८३	४६	१७७९
१००	झापा	११११५	कचनकवल गाउँपालिका	३७५	८६१	३५	१२७१
१०१	मोरङ	११२०१	मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिका	३५०	७२५	४३	१११८
१०२	मोरङ	११२०२	लेटाङ नगरपालिका	३५०	७६३	४५	११५८
१०३	मोरङ	११२०३	केराबारी गाउँपालिका	३५०	७४३	५६	११४९
१०४	मोरङ	११२०४	सुन्दरहरैँचा नगरपालिका	५७५	१४५४	४७	२०७६
१०५	मोरङ	११२०५	बेलबारी नगरपालिका	४७५	१२४०	५४	१७६९
१०६	मोरङ	११२०६	कानेपोखरी गाउँपालिका	३७५	८७३	४०	१२८८
१०७	मोरङ	११२०७	पथरी शनिश्चरे नगरपालिका	४५०	११९७	४४	१६९१
१०८	मोरङ	११२०८	उर्लाबारी नगरपालिका	४५०	११२१	५०	१६२१
१०९	मोरङ	११२०९	रतुवामाई नगरपालिका	४२५	१०८२	४४	१५५१
११०	मोरङ	११२१०	सुनवर्षी नगरपालिका	४००	९८६	४६	१४३२

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय तहको नाम	वित्तीय समानीकरण अनुदान (रु.लाखमा)			
				न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्य सम्पादनमा आधारित	जम्मा
१११	मोरङ	११२११	रंगेली नगरपालिका	४००	१०२२	४८	१४७०
११२	मोरङ	११२१२	ग्रामथान गाउँपालिका	३५०	७७५	४७	११७२
११३	मोरङ	११२१३	बुढीगंगा गाउँपालिका	४००	९३६	४८	१३८४
११४	मोरङ	११२१४	बिराटनगर महानगरपालिका	७७५	२४४३	४८	३२६६
११५	मोरङ	११२१५	कटहरी गाउँपालिका	३७५	८६२	४६	१२८३
११६	मोरङ	११२१६	धनपालथान गाउँपालिका	३७५	८४०	३९	१२५४
११७	मोरङ	११२१७	जहदा गाउँपालिका	३७५	८५६	३६	१२६७
११८	सुनसरी	११३०१	धरान उपमहानगरपालिका	६७५	२१९०	५५	२९२०
११९	सुनसरी	११३०२	बराहक्षेत्र नगरपालिका	५००	१३५२	५०	१९०२
१२०	सुनसरी	११३०३	कोशी गाउँपालिका	३७५	८८९	३९	१३०३
१२१	सुनसरी	११३०४	भोक्राहा नरसिंह गाउँपालिका	३७५	८०४	३६	१२१५
१२२	सुनसरी	११३०५	रामधुनी नगरपालिका	४२५	१०३०	४८	१५०३
१२३	सुनसरी	११३०६	ईटहरी उपमहानगरपालिका	७५०	२१६७	३९	२९५६
१२४	सुनसरी	११३०७	दुहवी नगरपालिका	४२५	१०९९	४८	१५७२
१२५	सुनसरी	११३०८	गढी गाउँपालिका	३५०	७७४	४५	११६९
१२६	सुनसरी	११३०९	इनरुवा नगरपालिका	४५०	१२१५	५९	१७२४
१२७	सुनसरी	११३१०	हरिनगर गाउँपालिका	३७५	८४८	४४	१२६७
१२८	सुनसरी	११३११	देवानगन्ज गाउँपालिका	३५०	७७१	४३	११६४
१२९	सुनसरी	११३१२	बर्जु गाउँपालिका	३५०	७०५	४०	१०९५
१३०	उदयपुर	११४०१	बेलका नगरपालिका	४००	८५२	४०	१२९२
१३१	उदयपुर	११४०२	चौदण्डीगढी नगरपालिका	४००	९६०	५५	१४१५
१३२	उदयपुर	११४०३	त्रियुगा नगरपालिका	५२५	१५०४	४१	२०७०
१३३	उदयपुर	११४०४	रौतामाई गाउँपालिका	३२५	५७९	५३	९५७
१३४	उदयपुर	११४०५	लिम्बुङबुङ गाउँपालिका	२७५	३७५	४४	६९४
१३५	उदयपुर	११४०६	ताप्ली गाउँपालिका	३००	४१०	४६	७५६
१३६	उदयपुर	११४०७	कटारी नगरपालिका	४००	६४९	५०	१०९९
१३७	उदयपुर	११४०८	उदयपुरगढी गाउँपालिका	३२५	१०८४	५८	१४६७
१३८	सप्तरी	२०१०१	सप्तकोशी नगरपालिका	३२५	५४३	५०	९१८
१३९	सप्तरी	२०१०२	कन्चनरूप नगरपालिका	४००	१०२३	४७	१४७०
१४०	सप्तरी	२०१०३	अमीसयर कृष्ण सबरन गाउँपालिका	३५०	६४७	४२	१०३९
१४१	सप्तरी	२०१०४	रुपनी गाउँपालिका	३२५	६२५	४१	९९१
१४२	सप्तरी	२०१०५	शम्भुनाथ नगरपालिका	३५०	७५५	३६	११४१
१४३	सप्तरी	२०१०६	खडक नगरपालिका	४००	८९४	३९	१३३३
१४४	सप्तरी	२०१०७	सुरुङ्गा नगरपालिका	३७५	८८१	५६	१३१२
१४५	सप्तरी	२०१०८	बलान बिहुल गाउँपालिका	३२५	५४८	४१	९१४
१४६	सप्तरी	२०१०९	बोदेबरसाईन नगरपालिका	३७५	८८२	४१	१२९८
१४७	सप्तरी	२०११०	डाक्नेश्वरी नगरपालिका	३७५	८६५	३९	१२७९
१४८	सप्तरी	२०१११	राजगढ गाउँपालिका	३५०	६६२	३३	१०४५
१४९	सप्तरी	२०११२	बिष्णुपुर गाउँपालिका	३२५	५८७	३८	९५०
१५०	सप्तरी	२०११३	राजविराज नगरपालिका	४५०	१३०७	३०	१७८७
१५१	सप्तरी	२०११४	महादेवा गाउँपालिका	३५०	६६६	३४	१०५०
१५२	सप्तरी	२०११५	तिरहुत गाउँपालिका	३२५	५५९	३८	९२२
१५३	सप्तरी	२०११६	हनुमाननगर कङ्कालिनी नगरपालिका	४००	९०४	४४	१३४८
१५४	सप्तरी	२०११७	तिलाठी कोईलाडी गाउँपालिका	३५०	७३३	४३	११२६
१५५	सप्तरी	२०११८	छिन्नमस्ता गाउँपालिका	३२५	६६५	३४	१०२४
१५६	सिरहा	२०२०१	लहान नगरपालिका	५२५	१४८९	३९	२०५३
१५७	सिरहा	२०२०२	धनगढीमाई नगरपालिका	४००	९०९	३९	१३४८
१५८	सिरहा	२०२०३	गोलबजार नगरपालिका	४२५	९८३	४६	१४५४

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय तहको नाम	वित्तीय समानीकरण अनुदान (रु.लाखमा)			
				न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्य सम्पादनमा आधारित	जम्मा
१५९	सिरहा	२०२०४	मिर्चैया नगरपालिका	४००	९२४	३६	१३६०
१६०	सिरहा	२०२०५	कर्जन्हा नगरपालिका	३५०	६६७	३८	१०५५
१६१	सिरहा	२०२०६	कल्याणपुर नगरपालिका	४००	८८३	३१	१३१४
१६२	सिरहा	२०२०७	नरहा गाउँपालिका	३२५	४७९	३३	८३७
१६३	सिरहा	२०२०८	विष्णुपुर गाउँपालिका	३२५	४७७	३१	८३३
१६४	सिरहा	२०२०९	अर्नमा गाउँपालिका	३२५	५३०	४१	८९६
१६५	सिरहा	२०२१०	सुखीपुर नगरपालिका	३७५	७५७	३४	११६६
१६६	सिरहा	२०२११	लक्ष्मीपुर पतारी गाउँपालिका	३५०	६३३	३२	१०१५
१६७	सिरहा	२०२१२	सखुवानान्कारकट्टी गाउँपालिका	३२५	४७६	३६	८३७
१६८	सिरहा	२०२१३	भगवानपुर गाउँपालिका	३२५	५२२	३०	८७७
१६९	सिरहा	२०२१४	नवराजपुर गाउँपालिका	३२५	४६८	४१	८३४
१७०	सिरहा	२०२१५	बरियारपट्टी गाउँपालिका	३२५	५८२	३१	९३८
१७१	सिरहा	२०२१६	औरही गाउँपालिका	३२५	५५४	३७	९१६
१७२	सिरहा	२०२१७	सिराहा नगरपालिका	५००	१३२८	३७	१८६५
१७३	धनुषा	२०३०१	गणेशमान चारनाथ नगरपालिका	३७५	७४३	३८	११५६
१७४	धनुषा	२०३०२	धनुषाधाम नगरपालिका	४००	८६७	४०	१३०७
१७५	धनुषा	२०३०३	मिथिला नगरपालिका	३७५	९२८	३०	१३३३
१७६	धनुषा	२०३०४	बटेश्वर गाउँपालिका	३२५	५५१	३७	९१३
१७७	धनुषा	२०३०५	भिरेश्वरनाथ नगरपालिका	४००	८४९	२९	१२७८
१७८	धनुषा	२०३०६	लक्ष्मीनिया गाउँपालिका	३५०	६५५	४२	१०४७
१७९	धनुषा	२०३०७	मिथिला बिहारी नगरपालिका	३५०	७०१	४५	१०९६
१८०	धनुषा	२०३०८	हंसपुर नगरपालिका	३७५	७७२	४२	११८९
१८१	धनुषा	२०३०९	सबैला नगरपालिका	४२५	९४८	३०	१४०३
१८२	धनुषा	२०३१०	शहीदनगर नगरपालिका	४००	८८६	३४	१३२०
१८३	धनुषा	२०३११	कमला नगरपालिका	३७५	७५०	३२	११५७
१८४	धनुषा	२०३१२	जनक नन्दिनी गाउँपालिका	३२५	५८२	४१	९४८
१८५	धनुषा	२०३१३	बिदेह नगरपालिका	३५०	६८९	३६	१०७५
१८६	धनुषा	२०३१४	औरही गाउँपालिका	३२५	५४७	३६	९०८
१८७	धनुषा	२०३१५	जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका	७५०	२३४७	४७	३१४४
१८८	धनुषा	२०३१६	धनौजी गाउँपालिका	३२५	५२३	३०	८७८
१८९	धनुषा	२०३१७	नगराइन नगरपालिका	३५०	७५७	३६	११४३
१९०	धनुषा	२०३१८	मुखियापट्टी मुसहरमिया गाउँपालिका	३२५	५७५	३७	९३७
१९१	महोत्तरी	२०४०१	बर्दिबास नगरपालिका	४५०	११५५	४७	१६५२
१९२	महोत्तरी	२०४०२	गौशाला नगरपालिका	४५०	१११५	४०	१६०५
१९३	महोत्तरी	२०४०३	सोनमा गाउँपालिका	३७५	७४७	३०	११५२
१९४	महोत्तरी	२०४०४	औरही नगरपालिका	३५०	६४०	३४	१०२४
१९५	महोत्तरी	२०४०५	भैगाहा नगरपालिका	४००	८३९	३५	१२७४
१९६	महोत्तरी	२०४०६	लोहरपट्टी नगरपालिका	३७५	७४३	३७	११५५
१९७	महोत्तरी	२०४०७	बलवा नगरपालिका	३७५	७८५	३४	११९४
१९८	महोत्तरी	२०४०८	राम गोपालपुर नगरपालिका	३५०	६०८	४१	९९९
१९९	महोत्तरी	२०४०९	साम्सी गाउँपालिका	३५०	६५९	३७	१०४६
२००	महोत्तरी	२०४१०	मनरा शिसवा नगरपालिका	४००	९३९	३९	१३७८
२०१	महोत्तरी	२०४११	एकडारा गाउँपालिका	३५०	६३६	३४	१०२०
२०२	महोत्तरी	२०४१२	महोत्तरी गाउँपालिका	३२५	६२२	४१	९८८
२०३	महोत्तरी	२०४१३	पिपरा गाउँपालिका	३७५	७५७	३५	११६७
२०४	महोत्तरी	२०४१४	मटिहानी नगरपालिका	३५०	६५२	३९	१०४१
२०५	महोत्तरी	२०४१५	जलेश्वर नगरपालिका	४२५	११०५	४१	१५७१
२०६	सर्लाही	२०५०१	लालबन्दी नगरपालिका	४२५	११११	४६	१५८२

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय तहको नाम	वित्तीय समानीकरण अनुदान (रु.लाखमा)			
				न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्य सम्पादनमा आधारित	जम्मा
२०७	सर्लाही	२०५०२	हरिवन नगरपालिका	३७५	८९७	४२	१३१४
२०८	सर्लाही	२०५०३	बागमती नगरपालिका	३७५	८३२	४५	१२५२
२०९	सर्लाही	२०५०४	बरहथवा नगरपालिका	४७५	११७६	४०	१६९१
२१०	सर्लाही	२०५०५	हरिपुर नगरपालिका	३७५	७५७	३७	११६९
२११	सर्लाही	२०५०६	ईश्वरपुर नगरपालिका	४२५	१०५७	५१	१५३३
२१२	सर्लाही	२०५०७	हरिपुरवा नगरपालिका	३५०	७०९	२६	१०८५
२१३	सर्लाही	२०५०८	पसा गाउँपालिका	३२५	५१०	४१	८७६
२१४	सर्लाही	२०५०९	ब्रह्मपुरी गाउँपालिका	३५०	६५१	४२	१०४३
२१५	सर्लाही	२०५१०	चन्द्रनगर गाउँपालिका	३५०	६९३	३०	१०७३
२१६	सर्लाही	२०५११	कविलासी नगरपालिका	३७५	८०१	३७	१२१३
२१७	सर्लाही	२०५१२	चक्रघट्टा गाउँपालिका	३२५	६०९	४७	९८१
२१८	सर्लाही	२०५१३	बसवरिया गाउँपालिका	३२५	५३५	४५	९०५
२१९	सर्लाही	२०५१४	धनकौल गाउँपालिका	३२५	५५०	३८	९१३
२२०	सर्लाही	२०५१५	रामनगर गाउँपालिका	३५०	६३१	४०	१०२१
२२१	सर्लाही	२०५१६	बलरा नगरपालिका	३७५	८७७	४१	१२९३
२२२	सर्लाही	२०५१७	गोडैटा नगरपालिका	४००	८७८	४७	१३२५
२२३	सर्लाही	२०५१८	विष्णु गाउँपालिका	३२५	५७२	३९	९३६
२२४	सर्लाही	२०५१९	कौडेना गाउँपालिका	३२५	५७९	४४	९४८
२२५	सर्लाही	२०५२०	मलंगवा नगरपालिका	४००	९४०	३९	१३७९
२२६	रौतहट	२०६०१	चन्द्रपुर नगरपालिका	४७५	१२५६	४३	१७७४
२२७	रौतहट	२०६०२	गुजरा नगरपालिका	४००	८७७	४०	१३१७
२२८	रौतहट	२०६०३	फतुवा विजयपुर नगरपालिका	३७५	७२६	३०	११३१
२२९	रौतहट	२०६०४	कटहरिया नगरपालिका	३७५	७३५	४२	११५२
२३०	रौतहट	२०६०५	बृन्दावन नगरपालिका	३७५	७७१	३४	११८०
२३१	रौतहट	२०६०६	गढीमाई नगरपालिका	३७५	७५०	३६	११६१
२३२	रौतहट	२०६०७	माधव नारायण नगरपालिका	३७५	७०६	२९	१११०
२३३	रौतहट	२०६०८	गरुडा नगरपालिका	४२५	९१६	३८	१३७९
२३४	रौतहट	२०६०९	देवाही गोनाही नगरपालिका	३५०	६३५	३६	१०२१
२३५	रौतहट	२०६१०	मौलापुर नगरपालिका	३५०	५६०	४७	९५७
२३६	रौतहट	२०६११	बौधीमाई नगरपालिका	३५०	६६९	४०	१०५९
२३७	रौतहट	२०६१२	परोहा नगरपालिका	३७५	७२१	४५	११४१
२३८	रौतहट	२०६१३	राजपुर नगरपालिका	४००	७३१	४१	११७२
२३९	रौतहट	२०६१४	यमुनामाई गाउँपालिका	३२५	५३१	३१	८८७
२४०	रौतहट	२०६१५	दुर्गा भगवती गाउँपालिका	३२५	५६६	३५	९२६
२४१	रौतहट	२०६१६	राजदेवी नगरपालिका	३५०	६८१	४२	१०७३
२४२	रौतहट	२०६१७	गौर नगरपालिका	३५०	७९२	५०	११९२
२४३	रौतहट	२०६१८	ईशानाथ नगरपालिका	४००	७९३	४१	१२३४
२४४	बारा	२०७०१	निजगढ नगरपालिका	३५०	८०२	३७	११८९
२४५	बारा	२०७०२	कोल्हवी नगरपालिका	४००	९३१	३५	१३६६
२४६	बारा	२०७०३	जीतपुर सिमरा उपमहानगरपालिका	५७५	१८७५	४७	२४९७
२४७	बारा	२०७०४	परवानीपुर गाउँपालिका	३२५	५९८	५७	९८०
२४८	बारा	२०७०५	प्रसौनी गाउँपालिका	३२५	६४४	३८	१००७
२४९	बारा	२०७०६	विश्रामपुर गाउँपालिका	३२५	६०१	३८	९६४
२५०	बारा	२०७०७	फेटा गाउँपालिका	३२५	६४६	३३	१००४
२५१	बारा	२०७०८	कलैया उपमहानगरपालिका	६००	१८९७	५५	२५५२
२५२	बारा	२०७०९	करैयामाई गाउँपालिका	३२५	६४१	४०	१००६
२५३	बारा	२०७१०	बारागढी गाउँपालिका	३२५	६५१	३३	१००९
२५४	बारा	२०७११	आदर्श कोटवाल गाउँपालिका	३५०	६३०	३५	१०१५

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय तहको नाम	वित्तीय समानीकरण अनुदान (रु.लाखमा)			
				न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्य सम्पादनमा आधारित	जम्मा
२५५	बारा	२०७१२	सिम्रौनगढ नगरपालिका	४००	९३६	२९	१३६५
२५६	बारा	२०७१३	पचरौता नगरपालिका	३७५	७१८	३४	११२७
२५७	बारा	२०७१४	महागढीमाई नगरपालिका	४००	१०२०	४२	१४६२
२५८	बारा	२०७१५	देवताल गाउँपालिका	३२५	५७३	३४	९३२
२५९	बारा	२०७१६	सुवर्ण गाउँपालिका	३५०	६४५	३४	१०२९
२६०	पर्सा	२०८०१	ठोरी (सुवर्णपुर) गाउँपालिका	३००	५५८	५५	९१३
२६१	पर्सा	२०८०२	जिराभवानी गाउँपालिका	३२५	५६९	३२	९२६
२६२	पर्सा	२०८०३	जगरनाथपुर गाउँपालिका	३५०	७०४	४३	१०९७
२६३	पर्सा	२०८०४	पटेर्वा सुगौली गाउँपालिका	३२५	५८०	४१	९४६
२६४	पर्सा	२०८०५	सखुवा प्रसौनी गाउँपालिका	३५०	७२३	३६	११०९
२६५	पर्सा	२०८०६	पर्सागढी नगरपालिका	३७५	८०१	४१	१२१७
२६६	पर्सा	२०८०७	बिरगन्ज महानगरपालिका	७७५	२६००	४९	३४२४
२६७	पर्सा	२०८०८	बहुदरमाई नगरपालिका	३७५	८१५	३९	१२२९
२६८	पर्सा	२०८०९	पोखरिया नगरपालिका	३५०	७११	४०	११०१
२६९	पर्सा	२०८१०	कालिकामाई गाउँपालिका	३२५	५६२	२८	९१५
२७०	पर्सा	२०८११	धोबीनी गाउँपालिका	३२५	५११	३६	८७२
२७१	पर्सा	२०८१२	छिपहरमाई गाउँपालिका	३२५	६३४	४६	१००५
२७२	पर्सा	२०८१३	पकाहा मैनपुर गाउँपालिका	३२५	५४४	३६	९०५
२७३	पर्सा	२०८१४	बिन्दबासिनी गाउँपालिका	३२५	६१३	३८	९७६
२७४	दोलखा	३०१०१	गौरिशंकर गाउँपालिका	३००	७०४	४५	१०४९
२७५	दोलखा	३०१०२	बिगु गाउँपालिका	३००	७४२	४३	१०८५
२७६	दोलखा	३०१०३	कालिन्चोक गाउँपालिका	३२५	८८४	४४	१२५३
२७७	दोलखा	३०१०४	बैतस्वर गाउँपालिका	३००	८१६	५१	११६७
२७८	दोलखा	३०१०५	जिरी नगरपालिका	३००	६६८	५७	१०२५
२७९	दोलखा	३०१०६	तामाकोशी गाउँपालिका	३००	८००	४९	११४९
२८०	दोलखा	३०१०७	मेलुङ्गा गाउँपालिका	३००	८०८	४३	११५१
२८१	दोलखा	३०१०८	शैलुङ्गा गाउँपालिका	३००	७६९	४९	१११८
२८२	दोलखा	३०१०९	भिमेश्वर नगरपालिका	३५०	१२०३	५४	१६०७
२८३	सिन्धुपाल्चोक	३०२०१	भोटेकोशी गाउँपालिका	३००	७०४	६६	१०७०
२८४	सिन्धुपाल्चोक	३०२०२	जुगल गाउँपालिका	३००	७०५	५२	१०५७
२८५	सिन्धुपाल्चोक	३०२०३	पाँचपोखरी थाङपाल गाउँपालिका	३२५	७५९	६३	११४७
२८६	सिन्धुपाल्चोक	३०२०४	हेलम्बु गाउँपालिका	३००	७०४	४८	१०५२
२८७	सिन्धुपाल्चोक	३०२०५	मेलम्ची नगरपालिका	३७५	१३८३	६६	१८२४
२८८	सिन्धुपाल्चोक	३०२०६	ईन्द्रावती गाउँपालिका	३२५	१००६	४७	१३७८
२८९	सिन्धुपाल्चोक	३०२०७	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका	३७५	१४२३	५३	१८५१
२९०	सिन्धुपाल्चोक	३०२०८	बलेफी गाउँपालिका	३००	८०५	५४	११५९
२९१	सिन्धुपाल्चोक	३०२०९	बाह्रबिसे नगरपालिका	३२५	९७२	४६	१३४३
२९२	सिन्धुपाल्चोक	३०२१०	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	३००	५७७	६०	९३७
२९३	सिन्धुपाल्चोक	३०२११	लिसंखु पाखर गाउँपालिका	३००	६६८	५८	१०२६
२९४	सिन्धुपाल्चोक	३०२१२	सुनकोशी गाउँपालिका	३००	७३६	६१	१०९७
२९५	रसुवा	३०३०१	गोसाईकुण्ड गाउँपालिका	२७५	४६७	३९	७८१
२९६	रसुवा	३०३०२	आमाछोदिङमो गाउँपालिका	२७५	३७५	३८	६८८
२९७	रसुवा	३०३०३	उत्तरगया गाउँपालिका	२७५	४५३	३९	७६७
२९८	रसुवा	३०३०४	कालिका गाउँपालिका	३००	४८८	४३	८३१
२९९	रसुवा	३०३०५	नौकुण्ड गाउँपालिका	३००	४९५	३२	८२७
३००	धादिङ	३०४०१	रुवी भ्याली गाउँपालिका	३००	४११	४१	७५२
३०१	धादिङ	३०४०२	खनियाबास गाउँपालिका	३००	५५८	४८	९०६
३०२	धादिङ	३०४०३	गङ्गा जमुना गाउँपालिका	३००	८२८	५१	११७९

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय तहको नाम	वित्तीय समानीकरण अनुदान (रु.लाखमा)			
				न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्य सम्पादनमा आधारित	जम्मा
३०३	धादिङ	३०४०४	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	३२५	८९०	४८	१२६३
३०४	धादिङ	३०४०५	नेत्रावती डबजोड गाउँपालिका	३००	५७९	६२	९४१
३०५	धादिङ	३०४०६	नीलकण्ठ नगरपालिका	४००	१६८७	५८	२१४५
३०६	धादिङ	३०४०७	ज्वालामुखी गाउँपालिका	३२५	८९८	४५	१२६८
३०७	धादिङ	३०४०८	सिद्धलेक गाउँपालिका	३२५	८९९	६२	१२८६
३०८	धादिङ	३०४०९	बेनीघाट रोराङ्ग गाउँपालिका	३५०	१११०	४९	१५०९
३०९	धादिङ	३०४१०	गजुरी गाउँपालिका	३२५	१०१६	४३	१३८४
३१०	धादिङ	३०४११	गल्छी गाउँपालिका	३२५	९८०	५०	१३५५
३११	धादिङ	३०४१२	थाक्रे गाउँपालिका	३५०	११४८	४३	१५४१
३१२	धादिङ	३०४१३	धुनीबेंशी नगरपालिका	३२५	१०८६	५१	१४६२
३१३	नुवाकोट	३०५०१	दुप्लेखर गाउँपालिका	३२५	४७६	४३	८४४
३१४	नुवाकोट	३०५०२	तादी गाउँपालिका	३००	४४०	५१	७९१
३१५	नुवाकोट	३०५०३	सुर्यगढी गाउँपालिका	३००	४२१	४६	७६७
३१६	नुवाकोट	३०५०४	विदुर नगरपालिका	४००	१०३४	५७	१४९१
३१७	नुवाकोट	३०५०५	किस्पाङ्ग गाउँपालिका	३००	३८५	५४	७३९
३१८	नुवाकोट	३०५०६	म्यगङ गाउँपालिका	३००	३५३	५९	७१२
३१९	नुवाकोट	३०५०७	तारकेश्वर गाउँपालिका	३००	३९८	५२	७५०
३२०	नुवाकोट	३०५०८	बेलकोटगढी नगरपालिका	३५०	७९३	३७	११८०
३२१	नुवाकोट	३०५०९	लिखु गाउँपालिका	३००	४५०	६१	८११
३२२	नुवाकोट	३०५१०	पन्चकन्या गाउँपालिका	३००	४२१	५५	७७६
३२३	नुवाकोट	३०५११	शिवपुरी गाउँपालिका	३००	४९७	५२	८४९
३२४	नुवाकोट	३०५१२	ककनी गाउँपालिका	३२५	५९७	५४	९७६
३२५	काठमाडौं	३०६०१	शंङ्करपुर नगरपालिका	३२५	६४२	५५	१०२२
३२६	काठमाडौं	३०६०२	कागेश्वरी मनहरा नगरपालिका	६००	१२४२	५४	१८९६
३२७	काठमाडौं	३०६०३	गोकर्णेश्वर नगरपालिका	६२५	१८६०	५४	२५३९
३२८	काठमाडौं	३०६०४	बुढानिलकण्ठ नगरपालिका	७००	१९४८	५०	२६९८
३२९	काठमाडौं	३०६०५	टोखा नगरपालिका	६००	१७९१	५७	२४४८
३३०	काठमाडौं	३०६०६	तारकेश्वर नगरपालिका	६५०	१५३५	६३	२२४८
३३१	काठमाडौं	३०६०७	नागार्जुन नगरपालिका	५५०	१३८३	५७	१९९०
३३२	काठमाडौं	३०६०८	काठमाण्डौं महानगरपालिका	७७५	५९१९	५४	६७४८
३३३	काठमाडौं	३०६०९	किर्तिपुर नगरपालिका	४७५	१३९५	५३	१९२३
३३४	काठमाडौं	३०६१०	चन्द्रागिरी नगरपालिका	६००	१६०६	५६	२२६२
३३५	काठमाडौं	३०६११	दक्षिणकाली नगरपालिका	३२५	६४९	५३	१०२७
३३६	भक्तपुर	३०७०१	चाँगुनारायण नगरपालिका	४७५	११५१	५०	१६७६
३३७	भक्तपुर	३०७०२	भक्तपुर नगरपालिका	४५०	१५२३	५८	२०३१
३३८	भक्तपुर	३०७०३	मध्यपुर थिमी नगरपालिका	५५०	१५६३	४९	२१६२
३३९	भक्तपुर	३०७०४	सूर्यविनायक नगरपालिका	६२५	१४६१	५७	२१४३
३४०	ललितपुर	३०८०१	महालक्ष्मी नगरपालिका	५७५	१२५२	४६	१८७३
३४१	ललितपुर	३०८०२	ललितपुर महानगरपालिका	७७५	२९५०	५०	३७७५
३४२	ललितपुर	३०८०३	गोदावरी नगरपालिका	५००	१४३२	४४	१९७६
३४३	ललितपुर	३०८०४	कोन्ज्योसोम गाउँपालिका	२७५	३७५	५०	७००
३४४	ललितपुर	३०८०५	महाङ्गाल गाउँपालिका	२७५	३७५	५३	७०३
३४५	ललितपुर	३०८०६	बागमती गाउँपालिका	३००	३९०	४३	७३३
३४६	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०१	चौरीदेउराली गाउँपालिका	३००	५०७	५४	८६१
३४७	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०२	भुम्लु गाउँपालिका	३००	४७५	३७	८१२
३४८	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०३	मण्डन देउपुर नगरपालिका	३५०	७०१	३९	१०९०
३४९	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०४	बनेपा नगरपालिका	४२५	११४८	५७	१६३०
३५०	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०५	धुलिखेल नगरपालिका	३५०	७७२	५७	११७९

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय तहको नाम	वित्तीय समानीकरण अनुदान (रु.लाखमा)			
				न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्य सम्पादनमा आधारित	जम्मा
३५१	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०६	पाँचखाल नगरपालिका	३५०	८३८	५६	१२४४
३५२	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०७	तेमाल गाउँपालिका	३००	५४१	४५	८८६
३५३	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०८	नमोबुद्ध नगरपालिका	३२५	६६४	५३	१०४२
३५४	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०९	पनौती नगरपालिका	४००	९७१	४८	१४१९
३५५	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९१०	बेथानचोक गाउँपालिका	३००	४५७	५१	८०८
३५६	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९११	रोशी गाउँपालिका	३२५	६४३	६२	१०३०
३५७	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९१२	महाभारत गाउँपालिका	३००	४५५	५०	८०५
३५८	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९१३	खानीखोला गाउँपालिका	३००	३९२	४३	७३५
३५९	रामेछाप	३१००१	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३००	७४३	६०	११०३
३६०	रामेछाप	३१००२	गोकुलगङ्गा गाउँपालिका	३००	८२०	५६	११७६
३६१	रामेछाप	३१००३	लिखु तामाकोसी गाउँपालिका	३००	८७७	३५	१२१२
३६२	रामेछाप	३१००४	रामेछाप नगरपालिका	३२५	१०३४	५५	१४१४
३६३	रामेछाप	३१००५	मन्थली नगरपालिका	३५०	१४२२	४९	१८२१
३६४	रामेछाप	३१००६	खाँडादेवी गाउँपालिका	३००	९५८	४७	१३०५
३६५	रामेछाप	३१००७	दोरम्बा गाउँपालिका	३००	८२३	४५	११६८
३६६	रामेछाप	३१००८	सुनापती गाउँपालिका	३००	७३२	४१	१०७३
३६७	सिन्धुली	३११०१	दुधौली नगरपालिका	४५०	१०९१	६१	१६०२
३६८	सिन्धुली	३११०२	फिक्कल गाउँपालिका	३००	४३४	५८	७९२
३६९	सिन्धुली	३११०३	तीनपाटन गाउँपालिका	३५०	७५९	४०	११४९
३७०	सिन्धुली	३११०४	गोलन्जोर गाउँपालिका	३००	४९३	४०	८३३
३७१	सिन्धुली	३११०५	कमलामाई नगरपालिका	४५०	११७४	४८	१६७२
३७२	सिन्धुली	३११०६	सुनकोशी गाउँपालिका	३००	५३९	४४	८८३
३७३	सिन्धुली	३११०७	ध्याङलेख गाउँपालिका	३००	३५४	४१	६९५
३७४	सिन्धुली	३११०८	मरिण गाउँपालिका	३२५	५९४	५८	९७७
३७५	सिन्धुली	३११०९	हरिहरपुरगढी गाउँपालिका	३२५	५८८	४९	९६२
३७६	मकवानपुर	३१२०१	ईन्द्रसरोवर गाउँपालिका	३००	३८४	४२	७२६
३७७	मकवानपुर	३१२०२	थाहा नगरपालिका	३५०	८२६	५२	१२२८
३७८	मकवानपुर	३१२०३	कैलाश गाउँपालिका	३२५	५३१	४८	९०४
३७९	मकवानपुर	३१२०४	राक्सिराङ्ग गाउँपालिका	३२५	५७८	४१	९४४
३८०	मकवानपुर	३१२०५	मनहरी गाउँपालिका	३७५	८१६	४६	१२३७
३८१	मकवानपुर	३१२०६	हेटौडा उपमहानगरपालिका	७५०	२१९६	५२	२९९८
३८२	मकवानपुर	३१२०७	भिमफेदी गाउँपालिका	३२५	६१९	४८	९९२
३८३	मकवानपुर	३१२०८	मकवानपुरगढी गाउँपालिका	३२५	६०९	४८	९८२
३८४	मकवानपुर	३१२०९	बकैया गाउँपालिका	३७५	७७४	४२	११९१
३८५	मकवानपुर	३१२१०	बागमती गाउँपालिका	३५०	६५५	३४	१०३९
३८६	चितवन	३१३०१	राप्ती नगरपालिका	४२५	११५२	४८	१६२५
३८७	चितवन	३१३०२	कालिका नगरपालिका	४००	९३३	५९	१३९२
३८८	चितवन	३१३०३	इच्छाकामना गाउँपालिका	३२५	६१६	५६	९९७
३८९	चितवन	३१३०४	भरतपुर महानगरपालिका	७७५	२८६३	६८	३७०६
३९०	चितवन	३१३०५	रत्ननगर नगरपालिका	४७५	१३२४	६३	१८६२
३९१	चितवन	३१३०६	खैरहनी नगरपालिका	४२५	११३०	५९	१६१४
३९२	चितवन	३१३०७	माडी नगरपालिका	३५०	८२०	४३	१२१३
३९३	गोरखा	४०१०१	चुमनुव्री गाउँपालिका	२७५	३७५	५२	७०२
३९४	गोरखा	४०१०२	अजिरकोट गाउँपालिका	३००	७०३	५७	१०६०
३९५	गोरखा	४०१०३	बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका	३२५	९४५	५८	१३२८
३९६	गोरखा	४०१०४	घार्चे गाउँपालिका	३००	५३४	४९	८८३
३९७	गोरखा	४०१०५	आरुघाट गाउँपालिका	३२५	८९५	६२	१२८२
३९८	गोरखा	४०१०६	भिमसेनथापा गाउँपालिका	३००	८९१	५८	१२४९

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय तहको नाम	वित्तीय समानीकरण अनुदान (रु.लाखमा)			
				न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्य सम्पादनमा आधारित	जम्मा
३९९	गोरखा	४०१०७	सिरानचोक गाउँपालिका	३००	९४३	५७	१३००
४००	गोरखा	४०१०८	पालुङ्गटार नगरपालिका	३५०	१२९६	५५	१७०१
४०१	गोरखा	४०१०९	गोरखा नगरपालिका	४००	१६७२	४५	२११७
४०२	गोरखा	४०११०	शहीद लखन गाउँपालिका	३२५	१०४४	५५	१४२४
४०३	गोरखा	४०१११	गण्डकी गाउँपालिका	३२५	९१९	५३	१२९७
४०४	मनाङ	४०२०१	नार्पा भूमि गाउँपालिका	२७५	३७५	४७	६९७
४०५	मनाङ	४०२०२	मनाङ डिस्याङ गाउँपालिका	२७५	३७५	४७	६९७
४०६	मनाङ	४०२०३	चामे गाउँपालिका	२७५	३७५	३९	६८९
४०७	मनाङ	४०२०४	नासो गाउँपालिका	२७५	३७५	४२	६९२
४०८	मुस्ताङ	४०३०१	लो घेकर दामोदरकुण्ड गाउँपालिका	२७५	३७५	४२	६९२
४०९	मुस्ताङ	४०३०२	घरपझोड गाउँपालिका	२७५	३७५	४६	६९६
४१०	मुस्ताङ	४०३०३	बारागुड मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	२७५	३७५	४६	६९६
४११	मुस्ताङ	४०३०४	लोमन्थाङ गाउँपालिका	२७५	३७५	५६	७०६
४१२	मुस्ताङ	४०३०५	थासाङ गाउँपालिका	२७५	३७५	४६	६९६
४१३	म्याग्दी	४०४०१	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	३००	४०३	४४	७४७
४१४	म्याग्दी	४०४०२	रघुगंगा गाउँपालिका	३००	४४४	३८	७८२
४१५	म्याग्दी	४०४०३	धवलागिरी गाउँपालिका	३००	३९८	४४	७४२
४१६	म्याग्दी	४०४०४	मालिका गाउँपालिका	३००	५०४	३७	८४१
४१७	म्याग्दी	४०४०५	मंगला गाउँपालिका	३००	४५५	५०	८०५
४१८	म्याग्दी	४०४०६	बेनी नगरपालिका	३५०	७८९	५९	११९८
४१९	कास्की	४०५०१	मादी गाउँपालिका	३००	५००	५७	८५७
४२०	कास्की	४०५०२	माझापुच्छ्रे गाउँपालिका	३२५	५७४	५५	९५४
४२१	कास्की	४०५०३	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	३२५	६१२	५६	९९३
४२२	कास्की	४०५०४	पोखरा महानगरपालिका	७७५	३८२३	५३	४६५१
४२३	कास्की	४०५०५	रूपा गाउँपालिका	३००	४४२	४७	७८९
४२४	लमजुङ	४०६०१	दोदी गाउँपालिका	३००	४८२	५५	८३७
४२५	लमजुङ	४०६०२	मरुयाङ्गदी गाउँपालिका	३००	४९७	५१	८४८
४२६	लमजुङ	४०६०३	कव्होलासोथार गाउँपालिका	२७५	३७५	४६	६९६
४२७	लमजुङ	४०६०४	मध्यनेपाल नगरपालिका	३२५	६०१	५६	९८२
४२८	लमजुङ	४०६०५	बेसीशहर नगरपालिका	३५०	८९५	६१	१३०६
४२९	लमजुङ	४०६०६	सुन्दरबजार नगरपालिका	३२५	६७५	५६	१०५६
४३०	लमजुङ	४०६०७	राईनास नगरपालिका	३००	४९९	५२	८५१
४३१	लमजुङ	४०६०८	दुधपोखरी गाउँपालिका	२७५	३७५	४४	६९४
४३२	तनहुँ	४०७०१	भानु नगरपालिका	३७५	९४०	४६	१३६१
४३३	तनहुँ	४०७०२	ब्यास नगरपालिका	४५०	१३०९	५०	१८०९
४३४	तनहुँ	४०७०३	म्याग्दे गाउँपालिका	३२५	५८२	४१	९४८
४३५	तनहुँ	४०७०४	शुक्लागण्डकी नगरपालिका	४००	१००१	४५	१४४६
४३६	तनहुँ	४०७०५	भिमाम नगरपालिका	३२५	७१६	५६	१०९७
४३७	तनहुँ	४०७०६	घिरिङ्ग गाउँपालिका	३००	५०२	३९	८४१
४३८	तनहुँ	४०७०७	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	३००	६१२	४९	९६१
४३९	तनहुँ	४०७०८	देवघाट गाउँपालिका	३००	४४९	३४	७८३
४४०	तनहुँ	४०७०९	बन्दिपुर गाउँपालिका	३००	५२९	४१	८७०
४४१	तनहुँ	४०७१०	आँबुखैरेनी गाउँपालिका	३२५	५५७	५९	९४१
४४२	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०१	गैडाकोट नगरपालिका	४५०	११६०	६६	१६७६
४४३	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०२	बुलिङ्गटार गाउँपालिका	३००	४८९	३०	८१९

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय तहको नाम	वित्तीय समानीकरण अनुदान (रु.लाखमा)			
				न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्य सम्पादनमा आधारित	जम्मा
४४४	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०३	बौदीकाली गाउँपालिका	३००	४३६	५५	७९१
४४५	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०४	हुप्सेकोट गाउँपालिका	३२५	६०६	५५	९८६
४४६	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०५	देवचुली नगरपालिका	४००	९०८	६२	१३७०
४४७	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०६	कावासोती नगरपालिका	४७५	११९०	५५	१७२०
४४८	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०७	मध्यबिन्दु नगरपालिका	४२५	१०४३	५७	१५२५
४४९	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०८	बिनयी त्रिवेणी गाउँपालिका	३५०	७७०	४५	११६५
४५०	स्याङजा	४०९०१	पुतलीबजार नगरपालिका	३७५	९६२	५१	१३८८
४५१	स्याङजा	४०९०२	फेदीखोला गाउँपालिका	३००	३९१	५७	७४८
४५२	स्याङजा	४०९०३	आँधिखोला गाउँपालिका	३००	४७८	५८	८३६
४५३	स्याङजा	४०९०४	अर्जुनचौपारी गाउँपालिका	३००	४६४	५४	८१८
४५४	स्याङजा	४०९०५	भीरकोट नगरपालिका	३२५	६३७	६०	१०२२
४५५	स्याङजा	४०९०६	बिरुवा गाउँपालिका	३००	५११	५२	८६३
४५६	स्याङजा	४०९०७	हरिनास गाउँपालिका	३००	४८३	४०	८२३
४५७	स्याङजा	४०९०८	चापाकोट नगरपालिका	३२५	६३७	४५	१००७
४५८	स्याङजा	४०९०९	वालिङ्ग नगरपालिका	४००	१०५४	५६	१५१०
४५९	स्याङजा	४०९१०	गल्याङ नगरपालिका	३५०	८३९	५६	१२४५
४६०	स्याङजा	४०९११	कालीगण्डकी गाउँपालिका	३००	५८७	५७	९४४
४६१	पर्वत	४१००१	मोदी गाउँपालिका	३००	५६१	४५	९०६
४६२	पर्वत	४१००२	जलजला गाउँपालिका	३२५	५६८	४५	९३८
४६३	पर्वत	४१००३	कुश्मा नगरपालिका	३५०	८८०	३६	१२६६
४६४	पर्वत	४१००४	फलेबास नगरपालिका	३२५	६२२	३१	९७८
४६५	पर्वत	४१००५	महाशिला गाउँपालिका	२७५	३७५	६१	७११
४६६	पर्वत	४१००६	बिहादी गाउँपालिका	३००	४१४	५०	७६४
४६७	पर्वत	४१००७	पैयुँ गाउँपालिका	३००	४५७	५१	८०८
४६८	बागलुङ	४११०१	बागलुङ्ग नगरपालिका	४००	११४५	४२	१५८७
४६९	बागलुङ	४११०२	काठेखोला गाउँपालिका	३२५	६३१	४३	९९९
४७०	बागलुङ	४११०३	ताराखोला गाउँपालिका	३००	३६१	६२	७२३
४७१	बागलुङ	४११०४	तमानखोला गाउँपालिका	२७५	३७५	४६	६९६
४७२	बागलुङ	४११०५	ढोरपाटन नगरपालिका	३५०	५९५	४७	९९२
४७३	बागलुङ	४११०६	निसीखोला गाउँपालिका	३२५	५४७	४२	९१४
४७४	बागलुङ	४११०७	बडिगाड गाउँपालिका	३२५	७००	५१	१०७६
४७५	बागलुङ	४११०८	गल्कोट नगरपालिका	३५०	७३७	६०	११४७
४७६	बागलुङ	४११०९	बरेङ गाउँपालिका	३००	४१५	६१	७७६
४७७	बागलुङ	४१११०	जैमिनी नगरपालिका	३२५	७१८	४६	१०८९
४७८	रुकुम (पूर्वी भाग)	५०१०१	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका	३००	६६९	४२	१०११
४७९	रुकुम (पूर्वी भाग)	५०१०२	सिस्ने गाउँपालिका	३००	७१२	६१	१०७३
४८०	रुकुम (पूर्वी भाग)	५०१०३	भूमे गाउँपालिका	३००	७१३	५४	१०६७
४८१	रोल्पा	५०२०१	सुनछहरी गाउँपालिका	३००	३८१	५५	७३६
४८२	रोल्पा	५०२०२	थवाङ्ग गाउँपालिका	३००	३५०	४२	६९२
४८३	रोल्पा	५०२०३	परिवर्तन गाउँपालिका	३२५	४८५	५०	८६०
४८४	रोल्पा	५०२०४	गगादेव गाउँपालिका	३२५	४७३	३७	८३५
४८५	रोल्पा	५०२०५	माडी गाउँपालिका	३००	४३७	५१	७८८

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय तहको नाम	वित्तीय समानीकरण अनुदान (रु.लाखमा)			
				न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्य सम्पादनमा आधारित	जम्मा
४८६	रोल्पा	५०२०६	त्रिवेणी गाउँपालिका	३२५	५७५	४६	९४६
४८७	रोल्पा	५०२०७	रोल्पा नगरपालिका	३५०	७०२	५४	११०६
४८८	रोल्पा	५०२०८	रुन्टीगढी गाउँपालिका	३२५	६१७	५३	९९५
४८९	रोल्पा	५०२०९	सुनिल स्मृति गाउँपालिका	३५०	६०९	५२	१०११
४९०	रोल्पा	५०२१०	लुङ्ग्री गाउँपालिका	३२५	४९८	५७	८८०
४९१	प्यूठान	५०३०१	गौमुखी गाउँपालिका	३२५	५५५	५७	९३७
४९२	प्यूठान	५०३०२	नौबहिनी गाउँपालिका	३५०	६१५	५३	१०१८
४९३	प्यूठान	५०३०३	झिमरुक गाउँपालिका	३२५	६३१	५५	१०११
४९४	प्यूठान	५०३०४	प्यूठान नगरपालिका	३७५	७९५	५८	१२२८
४९५	प्यूठान	५०३०५	स्वर्गद्वारी नगरपालिका	३५०	६३२	५५	१०३७
४९६	प्यूठान	५०३०६	माण्डवी गाउँपालिका	३००	४०२	५६	७५८
४९७	प्यूठान	५०३०७	मल्लरानी गाउँपालिका	३००	४६९	६२	८३१
४९८	प्यूठान	५०३०८	ऐरावती गाउँपालिका	३२५	५३७	५१	९१३
४९९	प्यूठान	५०३०९	सरुमारानी गाउँपालिका	३००	४६४	६२	८२६
५००	गुल्मी	५०४०१	कालिगण्डकी गाउँपालिका	३००	५०१	५२	८५३
५०१	गुल्मी	५०४०२	सत्यवती गाउँपालिका	३००	५९७	५६	९५३
५०२	गुल्मी	५०४०३	चन्द्रकोट गाउँपालिका	३००	५६२	६५	९२७
५०३	गुल्मी	५०४०४	सुसिकोट नगरपालिका	३२५	७१९	५९	११०३
५०४	गुल्मी	५०४०५	ईस्मा गाउँपालिका	३००	५२४	५५	८७९
५०५	गुल्मी	५०४०६	मालिका गाउँपालिका	३२५	५३४	६८	९२७
५०६	गुल्मी	५०४०७	मदाने गाउँपालिका	३२५	५३९	५९	९२३
५०७	गुल्मी	५०४०८	धुर्कोट गाउँपालिका	३००	५६०	६१	९२१
५०८	गुल्मी	५०४०९	रेसुङ्गा नगरपालिका	३५०	७४१	६३	११५४
५०९	गुल्मी	५०४१०	गुल्मी दरवार गाउँपालिका	३००	५६३	५३	९१६
५१०	गुल्मी	५०४११	छत्रकोट गाउँपालिका	३००	५५४	६२	९१६
५११	गुल्मी	५०४१२	रुरु क्षेत्र गाउँपालिका	३००	५०६	५९	८६५
५१२	अर्घाखाँची	५०५०१	छत्रदेव गाउँपालिका	३२५	६२५	६३	१०१३
५१३	अर्घाखाँची	५०५०२	मालारानी गाउँपालिका	३२५	६६७	५६	१०४८
५१४	अर्घाखाँची	५०५०३	भुमिकास्थान नगरपालिका	३२५	७२०	५७	११०२
५१५	अर्घाखाँची	५०५०४	सन्धिखर्क नगरपालिका	३७५	८८०	७०	१३२५
५१६	अर्घाखाँची	५०५०५	पाणिनी गाउँपालिका	३२५	६५३	४९	१०२७
५१७	अर्घाखाँची	५०५०६	शितगंगा नगरपालिका	३५०	८७७	५३	१२८०
५१८	पाल्पा	५०६०१	रामपुर नगरपालिका	३७५	७८४	४७	१२०६
५१९	पाल्पा	५०६०२	पूर्वखोला गाउँपालिका	३००	५२५	३८	८६३
५२०	पाल्पा	५०६०३	रम्भा गाउँपालिका	३००	५४१	४८	८८९
५२१	पाल्पा	५०६०४	बगनासकाली गाउँपालिका	३००	५७४	५०	९२४
५२२	पाल्पा	५०६०५	तानसेन नगरपालिका	४००	१०८८	५३	१५४१
५२३	पाल्पा	५०६०६	रिब्दीकोट गाउँपालिका	३००	५११	५५	८६६
५२४	पाल्पा	५०६०७	रैनादेवी छहरा गाउँपालिका	३२५	६५१	५१	१०२७
५२५	पाल्पा	५०६०८	तिनाउ गाउँपालिका	३००	५१५	४७	८६२
५२६	पाल्पा	५०६०९	माथागढी गाउँपालिका	३२५	६२६	५२	१००३
५२७	पाल्पा	५०६१०	निस्दी गाउँपालिका	३००	५६५	५२	९१७
५२८	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	५०७०१	बर्दघाट नगरपालिका	४५०	११९०	५७	१६९७
५२९	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	५०७०२	सुनवल नगरपालिका	४५०	११३२	५०	१६३२
५३०	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	५०७०३	रामग्राम नगरपालिका	४२५	११५३	५२	१६३०

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय तहको नाम	वित्तीय समानीकरण अनुदान (रु.लाखमा)			
				न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्य सम्पादनमा आधारित	जम्मा
५३१	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	५०७०४	पाल्हीनन्दन गाउँपालिका	३५०	७७३	४०	११६३
५३२	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	५०७०५	सरावल गाउँपालिका	३७५	८१४	४९	१२३८
५३३	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	५०७०६	प्रतापपुर गाउँपालिका	३७५	९२४	३९	१३३८
५३४	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	५०७०७	सुस्ता गाउँपालिका	३७५	७७०	४५	११९०
५३५	रुपन्देही	५०८०१	देबदह नगरपालिका	४५०	१०७२	४७	१५६९
५३६	रुपन्देही	५०८०२	बुटवल उपमहानगरपालिका	७५०	२१४४	५१	२९४५
५३७	रुपन्देही	५०८०३	सैनामैना नगरपालिका	४५०	७६४	६०	१२७४
५३८	रुपन्देही	५०८०४	कन्चन गाउँपालिका	३७५	७७८	५५	१२०८
५३९	रुपन्देही	५०८०५	गौडहवा गाउँपालिका	४००	९२५	४५	१३७०
५४०	रुपन्देही	५०८०६	सुदोधन गाउँपालिका	३७५	७९२	३८	१२०५
५४१	रुपन्देही	५०८०७	सियारी गाउँपालिका	३७५	८५७	६०	१२९२
५४२	रुपन्देही	५०८०८	तिलोत्तमा नगरपालिका	६२५	१७३८	४९	२४१२
५४३	रुपन्देही	५०८०९	ओमसतिया गाउँपालिका	३७५	७९२	४८	१२१५
५४४	रुपन्देही	५०८१०	रोहिणी गाउँपालिका	३७५	८०१	४५	१२२१
५४५	रुपन्देही	५०८११	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	४५०	१३२१	५७	१८२८
५४६	रुपन्देही	५०८१२	मायादेवी गाउँपालिका	४००	९४३	४०	१३८३
५४७	रुपन्देही	५०८१३	लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिका	४७५	१२४१	३४	१७५०
५४८	रुपन्देही	५०८१४	कोटहीमाई गाउँपालिका	३७५	८३७	३४	१२४६
५४९	रुपन्देही	५०८१५	सम्मरीमाई गाउँपालिका	३७५	११९३	३७	१६०५
५५०	रुपन्देही	५०८१६	मर्चवारी गाउँपालिका	३७५	८०४	४५	१२२४
५५१	कपिलवस्तु	५०९०१	बाणगंगा नगरपालिका	५००	१३४९	६०	१९०९
५५२	कपिलवस्तु	५०९०२	बुद्धभूमी नगरपालिका	४५०	११६३	५२	१६६५
५५३	कपिलवस्तु	५०९०३	शिवराज नगरपालिका	४७५	११७२	४८	१६९५
५५४	कपिलवस्तु	५०९०४	बिजयनगर गाउँपालिका	३७५	७५२	३९	११६६
५५५	कपिलवस्तु	५०९०५	कृष्णनगर नगरपालिका	४५०	१११९	३४	१६०३
५५६	कपिलवस्तु	५०९०६	महाराजगन्ज नगरपालिका	४२५	९९०	४०	१४५५
५५७	कपिलवस्तु	५०९०७	कपिलवस्तु नगरपालिका	४७५	१३२३	४३	१८४१
५५८	कपिलवस्तु	५०९०८	यसोधरा गाउँपालिका	३७५	८०१	३८	१२१४
५५९	कपिलवस्तु	५०९०९	मायादेवी गाउँपालिका	४००	९४३	३७	१३८०
५६०	कपिलवस्तु	५०९१०	शुद्धोधन गाउँपालिका	४००	८७१	३८	१३०९
५६१	दाङ	५१००१	बंगलाचुली गाउँपालिका	३२५	५७०	४०	९३५
५६२	दाङ	५१००२	घोराही उपमहानगरपालिका	७७५	२२०२	५४	३०३१
५६३	दाङ	५१००३	तुल्सीपुर उपमहानगरपालिका	७००	२०४८	४८	२७९६
५६४	दाङ	५१००४	शान्तिनगर गाउँपालिका	३२५	६१५	५३	९९३
५६५	दाङ	५१००५	बवई गाउँपालिका	३५०	६३९	४४	१०३३
५६६	दाङ	५१००६	दंगीशरण गाउँपालिका	३२५	५५५	४६	९२६
५६७	दाङ	५१००७	लमही नगरपालिका	४००	९६६	४०	१४०६
५६८	दाङ	५१००८	राप्ती गाउँपालिका	४००	८६९	५१	१३२०
५६९	दाङ	५१००९	गढवा गाउँपालिका	३७५	८२१	४८	१२४४
५७०	दाङ	५१०१०	राजपुर गाउँपालिका	३२५	५८९	४०	९५४
५७१	बाँके	५११०१	राप्ती सोनारी गाउँपालिका	४२५	११०७	४७	१५७९
५७२	बाँके	५११०२	कोहलपुर नगरपालिका	५२५	१३३२	३९	१८९६
५७३	बाँके	५११०३	वैजनाथ गाउँपालिका	४२५	१०७८	३९	१५४२
५७४	बाँके	५११०४	खजुरा गाउँपालिका	४२५	१०२०	४८	१४९३

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय तहको नाम	वित्तीय समानीकरण अनुदान (रु.लाखमा)			
				न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्य सम्पादनमा आधारित	जम्मा
५७५	बाँके	५११०५	जानकी गाउँपालिका	३७५	७८०	४४	११९९
५७६	बाँके	५११०६	नेपालगञ्ज उपमहानगरपालिका	६७५	२०७९	४१	२७९५
५७७	बाँके	५११०७	डुडुवा गाउँपालिका	३७५	७४४	४५	११६४
५७८	बाँके	५११०८	नरैनापुर गाउँपालिका	३७५	६८१	५१	११०७
५७९	बर्दिया	५१२०१	बाँसगढी नगरपालिका	४२५	१०५३	४४	१५२२
५८०	बर्दिया	५१२०२	बारबर्दिया नगरपालिका	४५०	११८७	४२	१६७९
५८१	बर्दिया	५१२०३	ठाकुरबाबा नगरपालिका	३७५	९२१	४६	१३४२
५८२	बर्दिया	५१२०४	गेरुवा गाउँपालिका	३५०	७६६	४१	११५७
५८३	बर्दिया	५१२०५	राजापुर नगरपालिका	४२५	१०९७	५५	१५७७
५८४	बर्दिया	५१२०६	मधुवन नगरपालिका	४००	९३२	५७	१३८९
५८५	बर्दिया	५१२०७	गुलरीया नगरपालिका	४५०	१२१९	५५	१७२४
५८६	बर्दिया	५१२०८	बढैयाताल गाउँपालिका	४००	९७३	३५	१४०८
५८७	डोल्पा	६०१०१	डोल्पो बुद्ध गाउँपालिका	२७५	३७५	५०	७००
५८८	डोल्पा	६०१०२	शे फोक्सुण्डो गाउँपालिका	२७५	३७५	५३	७०३
५८९	डोल्पा	६०१०३	जगदुल्ला गाउँपालिका	२७५	३७५	६०	७१०
५९०	डोल्पा	६०१०४	मुड्केचुला गाउँपालिका	२७५	३७५	४३	६९३
५९१	डोल्पा	६०१०५	त्रिपुरासुन्दरी नगरपालिका	३००	५०६	४३	८४९
५९२	डोल्पा	६०१०६	ठुलीभेरी नगरपालिका	२७५	४७१	४८	७९४
५९३	डोल्पा	६०१०७	काइके गाउँपालिका	२७५	३७५	५४	७०४
५९४	डोल्पा	६०१०८	छार्का ताडसोड गाउँपालिका	२७५	३७५	४७	६९७
५९५	मुगु	६०२०१	मुगुमकार्मारोग गाउँपालिका	२७५	३७५	४९	६९९
५९६	मुगु	६०२०२	छार्यानाथ रारा नगरपालिका	३२५	८१३	४१	११७९
५९७	मुगु	६०२०३	सोरु गाउँपालिका	३००	५५३	३७	८९०
५९८	मुगु	६०२०४	खत्याड गाउँपालिका	३००	७०२	४०	१०४२
५९९	हुम्ला	६०३०१	चंखेली गाउँपालिका	२७५	३७५	३८	६८८
६००	हुम्ला	६०३०२	खार्पुनाथ गाउँपालिका	२७५	३७५	६२	७१२
६०१	हुम्ला	६०३०३	सिमकोट गाउँपालिका	३००	५७६	६३	९३९
६०२	हुम्ला	६०३०४	नाम्खा गाउँपालिका	२७५	३७५	४४	६९४
६०३	हुम्ला	६०३०५	सर्केगाड गाउँपालिका	३००	४५९	४७	८०६
६०४	हुम्ला	६०३०६	अदानचुली गाउँपालिका	२७५	३७५	३६	६८६
६०५	हुम्ला	६०३०७	ताँजाकोट गाउँपालिका	२७५	३७५	४९	६९९
६०६	जुम्ला	६०४०१	पातारासी गाउँपालिका	३००	६०६	३४	९४०
६०७	जुम्ला	६०४०२	कनका सुन्दरी गाउँपालिका	३००	५८६	४९	९३५
६०८	जुम्ला	६०४०३	सिंजा गाउँपालिका	३००	५५६	५१	९०७
६०९	जुम्ला	६०४०४	चन्दननाथ नगरपालिका	३२५	८७१	४६	१२४२
६१०	जुम्ला	६०४०५	गुठिचौर गाउँपालिका	३००	४९३	४४	८३७
६११	जुम्ला	६०४०६	तातोपानी गाउँपालिका	३००	६३१	४८	९७९
६१२	जुम्ला	६०४०७	तिला गाउँपालिका	३००	५९१	३९	९३०
६१३	जुम्ला	६०४०८	हिमा गाउँपालिका	३००	४९७	५१	८४८
६१४	कालिकोट	६०५०१	पलाता गाउँपालिका	३००	५८६	४३	९२९
६१५	कालिकोट	६०५०२	पचाल झरना गाउँपालिका	३००	५३१	४६	८७७
६१६	कालिकोट	६०५०३	रास्कोट नगरपालिका	३००	६४०	४६	९८६
६१७	कालिकोट	६०५०४	सान्नी त्रिवेणी गाउँपालिका	३००	५४९	४२	८९१
६१८	कालिकोट	६०५०५	नरहरिनाथ गाउँपालिका	३२५	७८२	४८	११५५
६१९	कालिकोट	६०५०६	खाँडाचक्र नगरपालिका	३२५	७९४	४१	११६०
६२०	कालिकोट	६०५०७	तिलागुफा नगरपालिका	३००	६४०	५५	९९५
६२१	कालिकोट	६०५०८	महावै गाउँपालिका	२७५	४२१	४१	७३७
६२२	कालिकोट	६०५०९	शुभ कालीका गाउँपालिका	३००	५८४	४३	९२७

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय तहको नाम	वित्तीय समानीकरण अनुदान (रु.लाखमा)			
				न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्य सम्पादनमा आधारित	जम्मा
६२३	दैलेख	६०६०१	नौमुले गाउँपालिका	३००	५१०	४५	८५५
६२४	दैलेख	६०६०२	महाबु गाउँपालिका	३००	४९०	३९	८२९
६२५	दैलेख	६०६०३	भैरवी गाउँपालिका	३००	५२५	३५	८६०
६२६	दैलेख	६०६०४	ठाँटीकाँध गाउँपालिका	३००	४५८	३७	७९५
६२७	दैलेख	६०६०५	आठबीस नगरपालिका	३५०	६१०	४०	१०००
६२८	दैलेख	६०६०६	चामुण्डा विन्द्रासैनी नगरपालिका	३२५	५८०	३७	९४२
६२९	दैलेख	६०६०७	दुल्लु नगरपालिका	३५०	८२२	४५	१२१७
६३०	दैलेख	६०६०८	नारायण नगरपालिका	३२५	६५९	५२	१०३६
६३१	दैलेख	६०६०९	भगवतीमाई गाउँपालिका	३००	४७४	४९	८२३
६३२	दैलेख	६०६१०	डुङ्गेध्वर गाउँपालिका	३००	४४४	४०	७८४
६३३	दैलेख	६०६११	गुराँस गाउँपालिका	३२५	५५५	४९	९२९
६३४	जाजरकोट	६०७०१	बारेकोट गाउँपालिका	३२५	४३६	४९	८०२
६३५	जाजरकोट	६०७०२	कुसे गाउँपालिका	३२५	४९९	४९	८६५
६३६	जाजरकोट	६०७०३	जुनीचाँदे गाउँपालिका	३२५	४९३	४३	८६१
६३७	जाजरकोट	६०७०४	छेडागाड नगरपालिका	३५०	७००	३७	१०८७
६३८	जाजरकोट	६०७०५	शिवालय गाउँपालिका	३००	४०६	४४	७५०
६३९	जाजरकोट	६०७०६	भेरीमालिका नगरपालिका	३५०	७१८	४७	१११५
६४०	जाजरकोट	६०७०७	नलगाड नगरपालिका	३२५	५५३	४४	९२२
६४१	रुकुम (पश्चिम भाग)	६०८०१	आठबिसकोट नगरपालिका	३५०	६७५	६५	१०९०
६४२	रुकुम (पश्चिम भाग)	६०८०२	सानीभेरी गाउँपालिका	३२५	५२८	५९	९१२
६४३	रुकुम (पश्चिम भाग)	६०८०३	बाँफिकोट गाउँपालिका	३२५	४७३	५८	८५६
६४४	रुकुम (पश्चिम भाग)	६०८०४	मुसिकोट नगरपालिका	३५०	७५०	५६	११५६
६४५	रुकुम (पश्चिम भाग)	६०८०५	त्रिवेणी गाउँपालिका	३२५	५०२	६९	८८८
६४६	रुकुम (पश्चिम भाग)	६०८०६	चौरजहारी नगरपालिका	३२५	६२८	५६	१००९
६४७	सल्यान	६०९०१	दार्मा गाउँपालिका	३२५	५०२	४८	८७५
६४८	सल्यान	६०९०२	कुमाख गाउँपालिका	३२५	५९२	३६	९५३
६४९	सल्यान	६०९०३	बनगाड कुपिण्डे नगरपालिका	३५०	७२३	३७	१११०
६५०	सल्यान	६०९०४	सिद्धकुमाख गाउँपालिका	३००	३७६	५९	७२७
६५१	सल्यान	६०९०५	बागचौर नगरपालिका	३५०	७४०	५२	११४२
६५२	सल्यान	६०९०६	छत्रेश्वरी गाउँपालिका	३२५	५४६	४५	९१६
६५३	सल्यान	६०९०७	शारदा नगरपालिका	३५०	७५२	४७	११४९
६५४	सल्यान	६०९०८	कालिमाटी गाउँपालिका	३२५	५६१	४९	९३५
६५५	सल्यान	६०९०९	त्रिवेणी गाउँपालिका	३००	४४८	४४	७९२
६५६	सल्यान	६०९१०	कपुरकोट गाउँपालिका	३००	४७७	५३	८३०
६५७	सुर्खेत	६१००१	सिम्ता गाउँपालिका	३२५	६३१	४९	१००५
६५८	सुर्खेत	६१००२	चिङ्गगाड गाउँपालिका	३००	४५८	४२	८००
६५९	सुर्खेत	६१००३	लेकवेशी नगरपालिका	३५०	७२०	४७	१११७
६६०	सुर्खेत	६१००४	गुर्भाकोट नगरपालिका	३७५	८९३	५०	१३१८
६६१	सुर्खेत	६१००५	भेरीगंगा नगरपालिका	३७५	८५३	४९	१२७७
६६२	सुर्खेत	६१००६	बीरिन्द्रनगर नगरपालिका	६५०	१७१८	४४	२४१२
६६३	सुर्खेत	६१००७	बराहताल गाउँपालिका	३२५	६३०	४२	९९७
६६४	सुर्खेत	६१००८	पञ्चपुरी नगरपालिका	३५०	७०७	४९	१०९८
६६५	सुर्खेत	६१००९	चौकुने गाउँपालिका	३२५	६००	३६	९६१
६६६	बाजुरा	७०१०१	हिमाली गाउँपालिका	३००	४२२	४८	७७०
६६७	बाजुरा	७०१०२	गौमुल गाउँपालिका	२७५	४१३	४०	७२८
६६८	बाजुरा	७०१०३	बुढीनन्दा नगरपालिका	३२५	७०३	५०	१०७८
६६९	बाजुरा	७०१०४	स्वामीकार्तिक खापर गाउँपालिका	३००	५३४	४८	८८२
६७०	बाजुरा	७०१०५	जगन्नाथ गाउँपालिका	३००	४२९	४३	७७२

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय तहको नाम	वित्तीय समानीकरण अनुदान (रु.लाखमा)			
				न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्य सम्पादनमा आधारित	जम्मा
६७१	बाजुरा	७०१०६	बडिमालिका नगरपालिका	३००	७०१	४६	१०४७
६७२	बाजुरा	७०१०७	खसड छेडेदह गाउँपालिका	३००	६९६	४८	१०४४
६७३	बाजुरा	७०१०८	बुढीगंगा नगरपालिका	३२५	७९२	३६	११५३
६७४	बाजुरा	७०१०९	त्रिवेणी नगरपालिका	३००	६९०	५५	१०४५
६७५	बझाङ	७०२०१	साइपाल गाउँपालिका	२७५	३७५	५२	७०२
६७६	बझाङ	७०२०२	बुंगल नगरपालिका	३५०	१०२०	४२	१४१२
६७७	बझाङ	७०२०३	सूर्मा गाउँपालिका	३००	४०२	४४	७४६
६७८	बझाङ	७०२०४	तालकोट गाउँपालिका	३००	५१३	४३	८५६
६७९	बझाङ	७०२०५	मष्टा गाउँपालिका	३००	५९७	५३	९५०
६८०	बझाङ	७०२०६	जयपृथ्वी नगरपालिका	३२५	८५०	५९	१२३४
६८१	बझाङ	७०२०७	छबिस पाथिभरा गाउँपालिका	३००	६५०	६०	१०१०
६८२	बझाङ	७०२०८	दुर्गाथली गाउँपालिका	३००	५४७	३९	८८६
६८३	बझाङ	७०२०९	केदारस्युँ गाउँपालिका	३२५	७६१	४८	११३४
६८४	बझाङ	७०२१०	बित्थडचिर गाउँपालिका	३००	६५४	४९	१००३
६८५	बझाङ	७०२११	थलारा गाउँपालिका	३००	६९७	५०	१०४७
६८६	बझाङ	७०२१२	खसडछान्ना गाउँपालिका	३००	६४१	४४	९८५
६८७	दार्चुला	७०३०१	ब्याँस गाउँपालिका	२७५	५२१	३५	८३१
६८८	दार्चुला	७०३०२	दुहुँ गाउँपालिका	२७५	५३२	४९	८५६
६८९	दार्चुला	७०३०३	महाकाली नगरपालिका	३२५	९१२	५७	१२९४
६९०	दार्चुला	७०३०४	नौगाड गाउँपालिका	३००	६६६	५९	१०२५
६९१	दार्चुला	७०३०५	अपिहिमाल गाउँपालिका	२७५	३९९	५८	७३२
६९२	दार्चुला	७०३०६	मार्मा गाउँपालिका	३००	६७०	४५	१०१५
६९३	दार्चुला	७०३०७	शैल्यशिखर नगरपालिका	३२५	८८६	४८	१२५९
६९४	दार्चुला	७०३०८	मालिकार्जुन गाउँपालिका	३००	७१०	५५	१०६५
६९५	दार्चुला	७०३०९	लेकम गाउँपालिका	३००	६७५	४३	१०१८
६९६	बैतडी	७०४०१	डीलासैनी गाउँपालिका	३२५	५५७	३९	९२१
६९७	बैतडी	७०४०२	दोगडाकेदार गाउँपालिका	३२५	५८५	४०	९५०
६९८	बैतडी	७०४०३	पुचौडी नगरपालिका	३५०	७५७	५३	११६०
६९९	बैतडी	७०४०४	सुर्नया गाउँपालिका	३००	४७८	४४	८२२
७००	बैतडी	७०४०५	दशरथचन्द्र नगरपालिका	३५०	७७०	४२	११६२
७०१	बैतडी	७०४०६	पन्चेश्वर गाउँपालिका	३००	४७२	४२	८१४
७०२	बैतडी	७०४०७	शिवनाथ गाउँपालिका	३००	४३३	४३	७७६
७०३	बैतडी	७०४०८	मेलौली नगरपालिका	३२५	५४२	४९	९१६
७०४	बैतडी	७०४०९	पाटन नगरपालिका	३२५	६८२	४४	१०५१
७०५	बैतडी	७०४१०	सिगास गाउँपालिका	३२५	५१८	४२	८८५
७०६	इँडेलधुरा	७०५०१	नवदुर्गा गाउँपालिका	३००	४९२	५०	८४२
७०७	इँडेलधुरा	७०५०२	अमरगढी नगरपालिका	३२५	५७३	६२	९६०
७०८	इँडेलधुरा	७०५०३	अजयमेरु गाउँपालिका	३००	४६०	५३	८१३
७०९	इँडेलधुरा	७०५०४	भागेश्वर गाउँपालिका	३००	४०९	५२	७६१
७१०	इँडेलधुरा	७०५०५	परशुराम नगरपालिका	३५०	७३१	५३	११३४
७११	इँडेलधुरा	७०५०६	आलिताल गाउँपालिका	३००	४८४	४८	८३२
७१२	इँडेलधुरा	७०५०७	गन्यापधुरा गाउँपालिका	३००	४१२	५६	७६८
७१३	डोटी	७०६०१	पुर्विचौकी गाउँपालिका	३२५	५१३	४०	८७८
७१४	डोटी	७०६०२	सायल गाउँपालिका	३२५	४५४	३४	८१३
७१५	डोटी	७०६०३	आदर्श गाउँपालिका	३२५	५३५	४७	९०७
७१६	डोटी	७०६०४	शिखर नगरपालिका	३५०	६६३	४२	१०५५
७१७	डोटी	७०६०५	दिपायल सिलगढी नगरपालिका	३५०	७७९	५९	११८८
७१८	डोटी	७०६०६	के.आई.सि. गाउँपालिका	३२५	४८६	४७	८५८

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय तहको नाम	वित्तीय समानीकरण अनुदान (रु.लाखमा)			
				न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	कार्य सम्पादनमा आधारित	जम्मा
७१९	डोटी	७०६०७	बोगटान फुडिसल गाउँपालिका	३००	४५०	३८	७८८
७२०	डोटी	७०६०८	बडीक्रेदार गाउँपालिका	३००	४४४	५२	७९६
७२१	डोटी	७०६०९	जोरायल गाउँपालिका	३००	५४५	४९	८९४
७२२	अछाम	७०७०१	पंचदेवल विनायक नगरपालिका	३२५	५५५	४२	९२२
७२३	अछाम	७०७०२	रामारोशन गाउँपालिका	३२५	५५०	४९	९१६
७२४	अछाम	७०७०३	मेल्लेख गाउँपालिका	३२५	५४०	४५	९१०
७२५	अछाम	७०७०४	साँफेबगर नगरपालिका	३२५	७००	४५	१०७०
७२६	अछाम	७०७०५	चौरपाटी गाउँपालिका	३२५	५२६	५४	९०५
७२७	अछाम	७०७०६	मंगलसेन नगरपालिका	३२५	६७३	६०	१०५८
७२८	अछाम	७०७०७	बान्नीगढी जयगढ गाउँपालिका	३००	४३७	४५	७८२
७२९	अछाम	७०७०८	कमलबजार नगरपालिका	३२५	५१३	३९	८७७
७३०	अछाम	७०७०९	ढकारी गाउँपालिका	३२५	४७२	४०	८३७
७३१	अछाम	७०७१०	तुर्माखाँद गाउँपालिका	३२५	५४६	४२	९१३
७३२	कैलाली	७०८०१	मोहन्याल गाउँपालिका	३२५	५३२	४९	८९८
७३३	कैलाली	७०८०२	चुरे गाउँपालिका	३२५	५०४	४४	८७३
७३४	कैलाली	७०८०३	गोदावरी नगरपालिका	५००	१३५५	५७	१९१२
७३५	कैलाली	७०८०४	गौरीगंगा नगरपालिका	४२५	१०८९	३८	१५५२
७३६	कैलाली	७०८०५	घोडाघोडी नगरपालिका	४७५	१२९८	५७	१८३०
७३७	कैलाली	७०८०६	बर्दगोरिया गाउँपालिका	३५०	७१२	४७	११०९
७३८	कैलाली	७०८०७	लम्कि चुहा नगरपालिका	५००	१२९३	३७	१८३०
७३९	कैलाली	७०८०८	जानकी गाउँपालिका	३७५	९६१	५२	१३८८
७४०	कैलाली	७०८०९	जोशीपुर गाउँपालिका	३५०	७७४	४४	११६८
७४१	कैलाली	७०८१०	टिकापुर नगरपालिका	४७५	१३३८	४९	१८६२
७४२	कैलाली	७०८११	भजनी नगरपालिका	४००	९७५	४०	१४१५
७४३	कैलाली	७०८१२	कैलारी गाउँपालिका	३७५	९५१	५६	१३८२
७४४	कैलाली	७०८१३	धनगढी उपमहानगरपालिका	७५०	१९७७	६१	२७८८
७४५	कञ्चनपुर	७०९०१	कृष्णपुर नगरपालिका	४५०	१०६४	३७	१५५१
७४६	कञ्चनपुर	७०९०२	शुक्लाफाँटा नगरपालिका	४००	९५२	५५	१४०७
७४७	कञ्चनपुर	७०९०३	बेदकोट नगरपालिका	४००	९९८	५२	१४५०
७४८	कञ्चनपुर	७०९०४	भिमदत्त नगरपालिका	५७५	१८०७	५९	२४४१
७४९	कञ्चनपुर	७०९०५	चाँदनी-दोधारा नगरपालिका	३७५	८४२	५०	१२६७
७५०	कञ्चनपुर	७०९०६	लालझाडी गाउँपालिका	३२५	५५५	५२	९३२
७५१	कञ्चनपुर	७०९०७	पुनर्वास नगरपालिका	४२५	१०३३	३५	१४९३
७५२	कञ्चनपुर	७०९०८	बेलौरी नगरपालिका	४००	१०४७	५६	१५०३
७५३	कञ्चनपुर	७०९०९	बेलडाँडी गाउँपालिका	३२५	५५९	४९	९२५
जम्मा				२६६८५०	५७७९५०	३५२००	८८००००

३.२.२ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, कोशी प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस मिति: २०८१/०१/०४

क. पृष्ठभूमि

सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको रहेको छ। नेपालको संविधानमा तीनै तहका सरकारका बीचमा राज्यशक्तिको बाँडफाँट गरिएको छ। तहगत सरकारबीचको सम्बन्ध सहकारिता, समन्वय, सह-अस्तित्व र पारस्परिक सहयोगको सिद्धान्तमा आधारित हुने व्यवस्था संविधानले नै सुनिश्चित गरेको छ। तीन तहबीचको सहकारिताको एउटा महत्वपूर्ण अवयवको रूपमा अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण रहेको छ।

स्थानीय सरकारहरूबीचमा रहने भौगोलिक तथा जनसाङ्ख्यिक विविधता र आर्थिक सामाजिक तथा भौतिक विकासको असमान अवस्थाले उनीहरूको खर्चको आवश्यकता र राजस्व परिचालन क्षमताबीचमा असमानता रहन्छ। त्यस्तो असमानतालाई न्यूनीकरण गर्दै उपलब्ध स्रोत र साधनको समन्यायिक वितरणलाई सुनिश्चित गर्न संविधान तथा कानूनद्वारा नै स्वतन्त्र संवैधानिक निकायको सिफारिसमा प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिएको छ।

प्रदेश सरकारले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ। साथै, त्यस्तो अनुदानको परिमाण निर्धारण गरी सिफारिस गर्ने जिम्मेवारी राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुने व्यवस्था संविधान र अन्य प्रचलित कानूनमा रहेको छ।

उल्लिखित संवैधानिक र कानूनी व्यवस्था कार्यान्वयन गरी सो अनुसारको दायित्व निर्वाह गर्ने क्रममा आगामी आ.व. २०८१/८२ का लागि नेपालको संविधान, सङ्घीय कानून र प्रदेश कानून बमोजिम कोशी प्रदेश सरकारले कोशी प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारहरूलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण आयोगबाट निर्धारण गरी कोशी प्रदेश सरकार समक्ष सिफारिस गरिएको छ।

ख. कानूनी व्यवस्था

१. नेपालको संविधान

प्रदेश कानूनबमोजिम प्रदेशले स्थानीय तहलाई दिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा नेपालको संविधानमा देहायका व्यवस्थाहरू रहेका छन्:

- संविधानको धारा ६० को उपधारा (३) - प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिस बमोजिम हुनेछ।
- संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) - प्रदेशले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानूनबमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नेछन्।

२. राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (क) मा प्रदेश कानूनबमोजिम प्रदेशले स्थानीय तहलाई दिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेशलाई सिफारिस गर्ने काम, कर्तव्य

र अधिकार राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा ३ को उपदफा (२) मा आयोगले संविधान तथा यस ऐन बमोजिम सुझाव वा सिफारिस दिँदा वा ढाँचा तयार गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको कार्य सम्पादनलाई समेत आधार लिने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (१) मा प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रचलित कानूनबमोजिम उपलब्ध गराउने वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा प्रदेशलाई सिफारिस गर्दा आयोगले देहायका आधार लिई सिफारिस गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छः

- (क) प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी जस्ता मानव विकास सूचकाङ्क,
- (ख) अन्य प्रदेश वा स्थानीय तहको सन्तुलित विकासको अवस्था,
- (ग) प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक वा अन्य कुनै प्रकारको विभेदको अवस्था,
- (घ) प्रदेश तथा स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्था र आवश्यकता,
- (ङ) प्रदेश तथा स्थानीय तहले जनतालाई पुन्याउनुपर्ने सेवा,
- (च) प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमता,
- (छ) प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता।

सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (३) मा आयोगले उपदफा (१) बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने न्यूनतम अनुदान र उपदफा (१) बमोजिमका आधारहरू बमोजिम प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

३. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ८ को उपदफा (२) मा नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठेको राजस्वलाई प्रदेशले प्रदेश भरका स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा प्रदेश कानूनबमोजिम आयोगको सिफारिसमा वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा १८ को उपदफा (३) मा प्रदेश सरकारले आयोगसँग परामर्श गरी चालु आर्थिक वर्षको चैत मसान्तभित्र संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) बमोजिम स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने वित्तीय समानीकरण अनुदानको अनुमानित विवरण स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा २८ मा यस ऐन वा प्रचलित कानूनबमोजिम प्राप्त भएको अनुदानको रकम जुन प्रयोजनको लागि प्राप्त भएको हो सोही प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

४. कोशी प्रदेशको प्रदेश वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५

प्रदेश नं. १ प्रदेश वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५ को दफा ४ को उपदफा (१) मा संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिसमा स्थानीय तहलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा ४ को उपदफा (२) मा प्रदेशले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्व समेतका आधारमा उपदफा (१) बमोजिम स्थानीय तहलाई बाँडफाँट हुने समानीकरण अनुदान रकम निर्धारण गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

ग. वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिसमा तथ्याङ्कको स्रोत

आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण निर्धारण गर्दा देहाय बमोजिमको तथ्याङ्क स्रोत प्रयोग गरिएको छः

क्र.सं.	तथ्याङ्क	स्रोत
१.	जनसङ्ख्या	• राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
२.	प्रदेश र स्थानीय तहको क्षेत्रफल (भूगोल)	• अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकिन गरिएको स्थानीय तहहरूको क्षेत्रफल
३.	मानव विकास सूचकाङ्क	• नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०२०, राष्ट्रिय योजना आयोग
४.	प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचकाङ्क	• राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७६)
५.	पूर्वाधार विकास • सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच), • विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच), • सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच), • खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच), • सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता)	• सडक विभाग, भवन तथा शहरी विकास विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विकास विभाग (२०१८) • राष्ट्रिय जनगणना २०७८ • राष्ट्रिय जनगणना २०७८ • राष्ट्रिय जनगणना २०७८ • राष्ट्रिय जनगणना २०७८
६.	राजस्वको अवस्था	• साविक बमोजिम समान अङ्क प्रदान गरिएको
७.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता	• राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७५)

घ. वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्न लिइएका आधार र ढाँचा तथा सोको व्याख्या एवम् विश्लेषण

१. न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि कोशी प्रदेशले प्रदेशभित्रका स्थानीय सरकारहरूलाई उपलब्ध गराउने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (३) बमोजिम प्रत्येक स्थानीय सरकारका लागि न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ। प्रत्येक स्थानीय सरकारलाई न्यूनतम अनुदान सिफारिस गर्दा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार १० हजार भन्दा कम जनसङ्ख्या हुने स्थानीय सरकारलाई रु. १२ लाख ५० हजार, १० हजार देखि २ लाख भन्दा कम जनसङ्ख्या भएको स्थानीय सरकारलाई प्रत्येक १० हजार जनसङ्ख्या वृद्धि हुँदा थप रु. १ लाख २५ हजार र २ लाख वा सो भन्दा बढी जनसङ्ख्या भएका स्थानीय सरकारहरूलाई रु. ३७ लाख ५० हजार हुने गरी देहायबमोजिम न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ।

न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान गणनाको आधार

क्र. सं.	सम्बद्ध स्थानीय तहको जनसङ्ख्या	स्थानीय तहको सङ्ख्या	न्यूनतम अनुदान (रु. लाखमा)	जम्मा (रु. लाखमा)
१	१०,००० भन्दा कम	१०	१२५०	१२५००
२	१०,००० देखि २०,००० भन्दा कम	५७	१३७५	७८३७५
३	२०,००० देखि ३०,००० भन्दा कम	१४	१५००	२१०००
४	३०,००० देखि ४०,००० भन्दा कम	१५	१६२५	२४३७५
५	४०,००० देखि ५०,००० भन्दा कम	१०	१७५०	१७५००
६	५०,००० देखि ६०,००० भन्दा कम	११	१८७५	२०६२५
७	६०,००० देखि ७०,००० भन्दा कम	४	२०००	८०००
८	७०,००० देखि ८०,००० भन्दा कम	५	२१२५	१०६२५
९	८०,००० देखि ९०,००० भन्दा कम	२	२२५०	४५००
१०	९०,००० देखि १,००,००० भन्दा कम	१	२३७५	२३७५
११	१,००,००० देखि १,१०,००० भन्दा कम	२	२५००	५०००
१२	१,१०,००० देखि १,२०,००० भन्दा कम	१	२६२५	२६२५
१३	१,२०,००० देखि १,३०,००० भन्दा कम	१	२७५०	२७५०
१४	१,३०,००० देखि १,४०,००० भन्दा कम	१	२८७५	२८७५
१५	१,४०,००० देखि १,५०,००० भन्दा कम	०	३०००	०
१६	१,५०,००० देखि १,६०,००० भन्दा कम	०	३१२५	०
१७	१,६०,००० देखि १,७०,००० भन्दा कम	१	३२५०	३२५०
१८	१,७०,००० देखि १,८०,००० भन्दा कम	०	३३७५	०
१९	१,८०,००० देखि १,९०,००० भन्दा कम	०	३५००	०
२०	१,९०,००० देखि २,००,००० भन्दा कम	१	३६२५	३६२५
२१	२,००,००० वा सो भन्दा बढी	१	३७५०	३७५०
	जम्मा	१३७	५२५००	२२३७५०

२. सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान

कोशी प्रदेशले प्रदेश भित्रका स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान रकममध्ये न्यूनतम अनुदान रकम छुट्याइसकेपछि बाँकी हुन आउने रकमलाई राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) मा वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिसका लागि उल्लेख गरिएका आधारहरूलाई मानव विकास सूचकाङ्क, आर्थिक सामाजिक असमानता, पूर्वाधारको अवस्था, राजस्वको अवस्था र खर्चको आवश्यकता तथा राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता गरी ५ वटा शीर्षकमा समेटेी मूल्याङ्कन गरिएको छ। आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भरका स्थानीय सरकारलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम यस आयोगबाट देहायका विस्तृत आधार र ढाँचामा निर्धारण गरी प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गरिएको छ।

सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदानको गणनामा लिइएको आधार/सूचक र भार

क्र.सं.	सूचक/उपसूचक	उपसूचकको भार	सूचकको भार
१.	मानव विकास सूचकाङ्क		१० %
२.	आर्थिक सामाजिक असमानता		५ %

क्र.सं.	सूचक/उपसूचक	उपसूचकको भार	सूचकको भार
३.	पूर्वाधार विकासको अवस्था <ul style="list-style-type: none"> • सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच), • विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच), • सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच), • खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच), • सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता) 	६० % १० % १० % १० % १० %	१० %
४.	राजस्वको अवस्था		५ %
५.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता		७० %
जम्मा			१०० %

अ. मानव विकास सूचकाङ्क

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) मा वित्तीय समानीकरण अनुदानको एउटा आधारको रूपमा प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य जस्ता मानव विकास सूचकाङ्कलाई लिनुपर्ने उल्लेख छ। यस प्रयोजनका लागि सन् २०२० मा प्रकाशित नेपाल मानव विकास प्रतिवेदनको तथ्याङ्कलाई यस सूचकमा प्रयोग गरिएको छ। सो प्रतिवेदनले राष्ट्रिय तहको अलावा प्रदेश तहसम्मको मानव विकास सूचकाङ्क प्रकाशन गरेको भए तापनि स्थानीय तहगत रूपमा त्यस्तो सूचकाङ्क उल्लेख गरिएको छैन। ऐनको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्ने क्रममा स्थानीय तहगत रूपमा नै मानव विकास सूचकाङ्क आवश्यक पर्ने हुँदा सो प्रतिवेदनमा उपलब्ध प्रादेशिक, भौगोलिक तथा शहरी र ग्रामिण सूचकाङ्क समेटलाई आधार बनाएर आयोगले सबै स्थानीय तहको मानव विकासको प्रतिविम्बित (Indicative) सूचकाङ्क विकास गरी अनुदान सिफारिसको प्रयोजनार्थ प्रयोगमा ल्याइएको छ। मानव विकास सूचकाङ्कले स्थानीय तहमा बसोबास गर्ने मानिसको शिक्षा, स्वास्थ्य र आयको मापन गर्दछ। जुन स्थानीय तहको मानव विकास सूचकाङ्क कम छ, त्यस स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रका जनताको जीवनस्तर उकास्नका लागि अतिरिक्त प्रयास गर्नुपर्ने हुन्छ, सोका लागि स्वभाविक रूपमा अतिरिक्त खर्चको आवश्यकता हुन्छ। यसै प्रयोजनका लागि मानव विकास सूचकाङ्कलाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

आ. आर्थिक सामाजिक असमानता

आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्क सम्बन्धमा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता मापन गर्नका लागि आर्थिक, सामाजिक र जलवायु परिवर्तन जोखिम तथा विपद् क्षेत्रका ६ वटा आयामहरूका २९ वटा उप-सूचकहरूका आधारमा आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचकाङ्क निर्माण गरिएको छ। आर्थिक सामाजिक असमानताको अवस्था उच्च रहेका स्थानीय तहले विकास निर्माण तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्ने कार्यमा प्रभावकारिता ल्याउन थप खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ। यसै प्रयोजनका लागि आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्कलाई ५ प्रतिशत भार दिइएको छ।

इ. पूर्वाधार विकासको अवस्था

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) अनुसार वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्था र आवश्यकतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्थाले सो स्थानीय तहको विकासको अवस्था निर्धारण गर्ने आधार दिन्छ। पूर्वाधार विकासको अवस्था कमजोर भएका स्थानीय तहले जनतालाई संविधानले मार्गदर्शन गरे अनुसारका सेवा सुविधा प्रदान गर्न अतिरिक्त खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ, जसले गर्दा सेवाको लागत वृद्धि गराउँदछ। आयोगले स्थानीय तहमा उपलब्ध सडक, विद्युत, सूचना प्रविधि, खानेपानी र सरसफाइको पहुँच तथा उपलब्धतालाई आधार मानी पूर्वाधार सूचकाङ्क तयार गरेको छ

र यसलाई १० प्रतिशत भार प्रदान गरेको छ। पूर्वाधार विकास अन्तर्गत सडक घनत्व, विद्युत सुविधा, सूचना प्रविधि सुविधा, खानेपानी सुविधा र सरसफाइलाई उपसूचकको रूपमा लिइएको छ।

- **सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच):** सडक सञ्जालको पहुँचले स्थानीय तहको विकासलाई प्रभावित गर्दछ, उनीहरूले प्रवाह गर्नुपर्ने सेवा प्रवाहको लागतमा असर पार्दछ। सार्वजनिक सेवा वितरणलाई प्रभावकारी बनाउन र आम सर्वसाधारण जनतालाई सुगम तथा सहज ढङ्गले सेवा प्रवाह गर्नका लागि पनि सडकको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ। अतः पूर्वाधार विकासलाई दिईएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट ६० प्रतिशत भार स्थानीय तहको सडक घनत्वलाई दिइएको छ।
- **विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच):** विकासको एउटा आवश्यकताको रूपमा लिइने विद्युतको सुविधाले स्थानीय तहको आर्थिक विकासमा बहु-आयामिक भूमिका खेल्दछ। जुन स्थानीय तहमा विद्युत सुविधाको पहुँच कमजोर रहेको छ, उसका लागि थप आर्थिक व्ययभार आवश्यक पर्दछ। यसै परिप्रेक्ष्यमा स्थानीय तहको विद्युत सुविधाको अवस्थालाई उपसूचकका रूपमा लिई पूर्वाधार विकासलाई दिईएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार विद्युत सुविधाको पहुँचलाई दिईएको छ।
- **सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच):** जुन स्थानीय तहको सूचना प्रविधिको पहुँचको अवस्था कमजोर छ, त्यस्ता स्थानीय तहले सूचना प्रविधिको पहुँच स्तर माथि उकास्न यथोचित लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। यसले स्थानीय तहको आर्थिक व्ययभार बढाउने गर्दछ। यसै पक्षलाई ख्याल गर्दै पूर्वाधार विकासका लागि तोकिएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार सूचना प्रविधिको पहुँचलाई दिइएको छ।
- **खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच):** संविधानले परिकल्पना गरे अनुसारको लोक कल्याणकारी राज्य व्यवस्थाको स्थापना गर्न अन्य कुराका अलावा प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी सुविधा उपलब्ध गराउनुपर्ने हुन्छ। स्थानीय तहमा खानेपानी सुविधाको पहुँच बढाउन थप आर्थिक स्रोतको आवश्यकता पर्दछ। अतः यसै पक्षलाई ख्याल राख्दै पूर्वाधार विकास अन्तर्गतको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार खानेपानी सुविधा उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।
- **सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता):** नेपालको संविधानले नै प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हकलाई मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरेको छ। सरसफाइको अवस्था कमजोर रहेको स्थानीय तहले सो सुविधा वृद्धि गर्नका लागि थप लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय तहमा हाल रहेका शौचालयहरूको उपलब्धतालाई सरसफाइ सूचक मानी पूर्वाधार विकास अन्तर्गतको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता) उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।

यसप्रकार पूर्वाधार विकास सम्बन्धी उल्लिखित सडक, विद्युत, सूचना प्रविधि, खानेपानी र सरसफाइसम्बन्धी सूचक उच्च भएका स्थानमा कम लगानी र त्यस्ता सूचकहरूको उपलब्धता न्यून भएको स्थानमा बढी लगानी गर्ने गरी आयोगले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरेको छ।

ई. राजस्वको अवस्था

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) ले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। यस सूचकका लागि आयोगले प्रत्येक स्थानीय तहले राजस्व सङ्कलनमा गरेका प्रयासहरू र उनीहरूले उठाएको राजस्वको अवस्थाको उपलब्ध तथ्याङ्कका आधारमा अध्ययन गर्दा स्थानीय सरकारले राजस्व सङ्कलनको व्यवस्था र

प्रयास गर्दै आएको देखिन्छ, तर सबै स्थानीय सरकारहरूको राजस्व सम्बन्धी पूर्ण तथ्याङ्क उपलब्ध हुन नसकेको कारणले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्ने प्रयोजनार्थ राजस्वको अवस्था सूचकका लागि समान अड्कभार प्रदान गरिएको छ।

उ. खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता

नेपालको संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) ले प्रदेशले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानूनबमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यसैगरी राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) ले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमता र प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यसै गरी प्रदेश ऐनले पनि प्रदेश सरकारले स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिसमा स्थानीय तहलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था गरेको छ।

उल्लिखित संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्थाअनुसार आयोगले वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिस गर्दा प्रत्येक स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकताका अलावा राजस्वको क्षमता निर्धारण गरी वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) पत्ता लगाउनुपर्ने हुन्छ। खर्चको आवश्यकता आंकलन गर्नका निमित्त संविधानको अनुसूचीमा उल्लिखित सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहका एकल र साझा अधिकार बमोजिमका कार्य जिम्मेवारीको थप प्रष्टता हुनुपर्ने, कार्य जिम्मेवारी अनुरूपको कार्यसम्पादनका लागि प्रत्येक तहले सम्पादन गर्नुपर्ने अलग अलग कार्यको स्पष्ट किटानी हुनुपर्ने, साथै प्रत्येक कामको न्यूनतम राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक मानदण्ड र राष्ट्रिय तथा तहगत लक्ष्य तय हुनुपर्ने हुन्छ। तोकिएको मानदण्ड र लक्ष्य बमोजिमको कार्य सम्पादन गर्नका लागि उक्त कामको प्रति इकाइ लागत निकाली कुल लागत निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ। हाल स्थानीय तहले सम्पादन गर्नुपर्ने कतिपय कार्यको आधारभूत मानदण्ड तथा तहगत लक्ष्य निर्धारण भैनसकेको अवस्थामा खर्चको आवश्यकताको यथार्थ आंकलन गर्ने कार्य कठिन हुने देखिन्छ।

त्यसैगरी राजस्व उठाउन सक्ने क्षमताको आंकलन गर्दा प्रत्येक स्थानीय तहको राजस्व अधिकार, राजस्वको सम्भाव्य दायरा र दर तथा राजस्व उठाउँदा हुने लाभ-लागत अनुपात र भैरहेको राजस्व सङ्कलनको कुल आकार समेतको विश्लेषण गर्नुपर्ने हुन्छ। तर सङ्घीयता कार्यान्वयनको छोटो अवधीमा यस सम्बन्धी विस्तृत तथ्याङ्कहरू उपलब्ध भइनसकेको अवस्थामा यथार्थ राजस्व असुलीको सम्भाव्यता एकिन गर्नु पनि उत्तिकै चुनौतीपूर्ण रहेको छ। यी सबै सीमाहरूका बीचबाट आयोगले निश्चित सूचक र विश्लेषणका आधारमा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आंकलन सम्बन्धी अध्ययन कार्य गरेको छ र आगामी दिनमा उक्त अध्ययनलाई अद्यावधिक गर्दै लगिने छ। आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा आयोगले गरेको अध्ययनबाट देखिएको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताबीचको वित्तीय अन्तरको सूचकलाई ७० प्रतिशत भार दिईएको छ।

ड. वित्तीय समानीकरण अनुदानसम्बन्धी सिफारिस

संविधान तथा कानूनतः प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहमा वित्तीय समानीकरण अनुदान उपलब्ध गराउँदा प्रदेश कानूनबमोजिम सिफारिस गर्नुपर्ने भनी उल्लेख गरिएको भएतापनि सो सम्बन्धमा प्रदेशका कानूनहरू अध्ययन गर्दा ती कानूनहरूमा पनि संविधान र सङ्घीय ऐनमा भएको व्यवस्थाभन्दा सो अनुदान सिफारिस गर्ने फरक र छुट्टै आधारहरू उल्लेख गरेको नपाईएकोले सङ्घीय ऐनकै आधार (सूचक) लाई अनुदान सिफारिसको आधारको रूपमा लिईएको छ। तसर्थ, नेपालको संविधान, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४, अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ र कोशी प्रदेशको प्रदेश वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५ मा वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा भएका

व्यवस्था अनुसार प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा सिफारिस गरिएको छ।

प्रदेश सरकारबाट प्रदेशभित्रका प्रत्येक स्थानीय तहहरूमा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान निर्धारण गर्दा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (३) को व्यवस्थाबमोजिम प्रत्येक स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने न्यूनतम अनुदान र सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (१) मा तोकिएका आधारहरू बमोजिम प्राप्त गर्ने सूत्रमा आधारित अनुदान छुट्टाछुट्टै गणना गरी कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ।

यसरी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि कोशी प्रदेशले प्रदेशभित्रका स्थानीय सरकारलाई प्रदान गर्ने न्यूनतम अनुदान रु.२२ करोड ३७ लाख ५० हजार र सूत्रमा आधारित अनुदान रु.७७ करोड ६२ लाख ५० हजार समेत गरी कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान रु.९ अर्ब सिफारिस गरिएको छ।

च. वित्तीय समानीकरण अनुदानसम्बन्धी सुझाव

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २८ मा उक्त ऐन वा प्रचलित कानूनबमोजिम प्राप्त भएको अनुदानको रकम जुन प्रयोजनको लागि प्राप्त भएको हो सोही प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ। वित्तीय समानीकरण अनुदानको मूल उद्देश्य स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको फरकबाट सिर्जना हुने वित्तीय अन्तर घटाई सन्तुलन कायम गर्नु हो। नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहलाई प्रदान गरिएको जिम्मेवारी पुरा गर्न आवश्यक पर्ने स्रोत अभावको समस्या घटाउन यो अनुदान हस्तान्तरण गरिन्छ। अतः स्थानीय तहले वित्तीय समानीकरण अनुदानको प्रयोग गर्दा नेपालको संविधान अनुसार आफूलाई प्राप्त कार्य जिम्मेवारी पुरा गर्न यस अनुदानको प्रयोग गर्नु पर्दछ। त्यसरी अनुदानको प्रयोग गर्दा कुनै विषयगत क्षेत्रका कार्यहरूमा मात्र बढी रकम विनियोजन गर्ने र अन्य विषयगत क्षेत्रका कार्यहरूका लागि आवश्यक रकम विनियोजन नै नहुने अवस्था आउन दिनु हुँदैन। त्यसैगरी आफ्ना अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयहरूको सन्तुलित एवम् नतिजामुखी कार्यान्वयनमा जोड दिनुपर्दछ। साथै, अनुदान सिफारिसका लागि लिइएका आधार तथा सूचकहरूले समावेश गरेका विषय तथा क्षेत्रहरूमा अपेक्षित विकास, सुधार तथा गुणस्तर कायम गर्ने गरी यस अनुदानको प्रयोग गरिनु पर्दछ।

उल्लिखित संवैधानिक व्यवस्था र कानूनमा तोकिएका आधारहरू बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई प्रदान गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा देहाय बमोजिमका सुझावहरू उपलब्ध गराईएको छः

- (१) सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान र विशेष अनुदानलाई संविधानको मर्म र भावनाबमोजिम वितरण गर्ने गरी व्यवस्थित गर्दै यस्ता अनुदानको परिमाणलाई न्यूनीकरण गर्ने र स्थानीय सरकारको वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) परिपूर्ति गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदानलाई क्रमशः बढाउँदै लाने नीति लिनुपर्ने।
- (२) नेपालको संविधानले सुरक्षित गरेका नागरिकका मौलिक हक कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गर्न, संविधानको अनुसूची ८ मा उल्लिखित स्थानीय सरकारको कार्यजिम्मेवारी पूरा गर्न तथा राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, नीति र दायित्व कार्यान्वयन हुने गरी वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (३) प्रादेशिक विकासको औषतभन्दा पछाडि परेका स्थानीय सरकारलाई प्रादेशिक औसत स्तरको नजिक ल्याउन वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (४) सबै वर्ग, क्षेत्र, समुदाय, जातजाति, अल्पसङ्ख्यक, सीमान्तकृत, अशक्त र असहायहरूको सशक्तिकरण गरी विकासको मूलप्रवाहमा ल्याउन वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।

- (५) स्थानीय सरकारले राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक मानदण्ड र राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक विकास लक्ष्य हासिल गर्ने दिशामा योगदान पुग्ने गरी वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (६) स्थानीय सरकारले उपलब्ध गराउनुपर्ने शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी जस्ता आधारभूत सेवा सुविधा प्रदान गर्न, स्थानीय सरकारहरूबीच विकास निर्माण र सेवा प्रवाहमा सकारात्मक प्रतिस्पर्धा गर्दै सन्तुलित विकास हासिल गर्न, स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक सामाजिक असमानता न्यूनीकरण गर्न, सडक, सिँचाइ, विद्युत, सञ्चार लगायतका पूर्वाधार विकास गर्न तथा संविधानले प्रत्याभूत गरेको खर्चको जिम्मेवारी पूरा गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (७) नागरिकहरूलाई बासस्थानको आधारमा भेदभाव नहुने गरी आधारभूत सार्वजनिक सेवाहरू न्यूनतम र समतामूलक (Minimum and Equitable) रूपमा प्रदान गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (८) अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २१ को उपदफा (४) मा प्रदेश तथा स्थानीय तहले आफूले उठाएको राजस्व र उक्त ऐन बमोजिम राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकमबाट प्रशासनिक खर्च पुग्ने गरी राजस्व र व्ययको अनुमान पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको हुँदा स्थानीय सरकारले अध्ययन भ्रमण, वैदेशिक भ्रमण, प्रशासनिक एवम् कार्यालय सञ्चालन जस्ता शीर्षक वा विषयमा वित्तीय समानीकरण अनुदानबाट प्राप्त रकमको प्रयोग गर्न नहुने।
- (९) प्रदेश सरकारले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई प्रदेश भित्रको स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेकोले आगामी वर्षमा प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदानको कुल सीमा निर्धारण गर्दा संविधानको व्यवस्थालाई आधार लिनुपर्ने।
- (१०) आर्थिक वर्षको अन्त्यमा खर्च हुन नसकी बाँकी रहेको वित्तीय समानीकरण अनुदानको रकम अर्को आर्थिक वर्षमा खर्च गर्दा वित्तीय समानीकरण अनुदान जुन प्रयोजनका लागि विनियोजन गरिएको हो सोही प्रयोजनमा मात्र खर्च गर्नुपर्ने। यस्तो रकम आन्तरिक आयको रूपमा गणना गरी चालु प्रकृतिका शीर्षकमा खर्च गर्न पाइने छैन।

छ. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि सिफारिस गरिएको वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण

तालिका ३.५: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, कोशी प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस

रकम रु. हजारमा

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
१	ताप्लेजुङ	१०१०१	फक्ताङलुङ्ग गाउँपालिका	१३७५	४४४३	५८१८
२	ताप्लेजुङ	१०१०२	मिक्वाखोला गाउँपालिका	१२५०	३६६८	४९१८
३	ताप्लेजुङ	१०१०३	मेरिङ्गदेन गाउँपालिका	१३७५	४८११	६१८६
४	ताप्लेजुङ	१०१०४	मैवाखोला गाउँपालिका	१३७५	४१७४	५५४९
५	ताप्लेजुङ	१०१०५	आठराई त्रिवेणी गाउँपालिका	१३७५	५०४०	६४१५
६	ताप्लेजुङ	१०१०६	फुङलिङ्ग नगरपालिका	१५००	८०९१	९५९१
७	ताप्लेजुङ	१०१०७	पाथिभरा याङ्वराक गाउँपालिका	१३७५	५०३९	६४१४
८	ताप्लेजुङ	१०१०८	सिरीजङ्गा गाउँपालिका	१३७५	५६६०	७०३५
९	ताप्लेजुङ	१०१०९	सिदिङ्गवा गाउँपालिका	१३७५	४५७६	५९५१
१०	संखुवासभा	१०२०१	भोटखोला गाउँपालिका	१२५०	२६४७	३८९७
११	संखुवासभा	१०२०२	मकालु गाउँपालिका	१३७५	४५९५	५९७०
१२	संखुवासभा	१०२०३	सिलीचोङ गाउँपालिका	१३७५	४४०२	५७७७

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
१३	संखुवासभा	१०२०४	चिचिला गाउँपालिका	१२५०	३०९४	४३४४
१४	संखुवासभा	१०२०५	सभापोखरी गाउँपालिका	१२५०	४०२०	५२७०
१५	संखुवासभा	१०२०६	खाँदबारी नगरपालिका	१६२५	८९८९	१०६१४
१६	संखुवासभा	१०२०७	पाँचखपन नगरपालिका	१३७५	५६३९	७०१४
१७	संखुवासभा	१०२०८	चैनपुर नगरपालिका	१५००	७८४३	९३४३
१८	संखुवासभा	१०२०९	मादी नगरपालिका	१३७५	५०४८	६४२३
१९	संखुवासभा	१०२१०	धर्मदेवी नगरपालिका	१३७५	५९०४	७२७९
२०	सोलुखुम्बु	१०३०१	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१२५०	३८७२	५१२२
२१	सोलुखुम्बु	१०३०२	माहाकुलुङ गाउँपालिका	१३७५	४२५३	५६२८
२२	सोलुखुम्बु	१०३०३	सोताङ गाउँपालिका	१२५०	३७२८	४९७८
२३	सोलुखुम्बु	१०३०४	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	१३७५	४८३१	६२०६
२४	सोलुखुम्बु	१०३०५	थुलुङ दुधकोशी गाउँपालिका	१३७५	६४३४	७८०९
२५	सोलुखुम्बु	१०३०६	नेचासल्यान गाउँपालिका	१३७५	५७९५	७१७०
२६	सोलुखुम्बु	१०३०७	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	१५००	६५५८	८०५८
२७	सोलुखुम्बु	१०३०८	लिखु पिके गाउँपालिका	१२५०	२६०१	३८५१
२८	ओखलढुङ्गा	१०४०१	चिशंखुगढी गाउँपालिका	१३७५	३१७०	४५४५
२९	ओखलढुङ्गा	१०४०२	सिद्धिचरण नगरपालिका	१५००	४८८७	६३८७
३०	ओखलढुङ्गा	१०४०३	मोलुङ्गा गाउँपालिका	१३७५	३३०९	४६८४
३१	ओखलढुङ्गा	१०४०४	खिजीदेम्बा गाउँपालिका	१३७५	३१०५	४४८०
३२	ओखलढुङ्गा	१०४०५	लिखु गाउँपालिका	१३७५	२९३०	४३०५
३३	ओखलढुङ्गा	१०४०६	चम्पादेवी गाउँपालिका	१३७५	३४१४	४७८९
३४	ओखलढुङ्गा	१०४०७	सुनकोशी गाउँपालिका	१३७५	३४९४	४८६९
३५	ओखलढुङ्गा	१०४०८	मानेभञ्ज्याङ्ग गाउँपालिका	१३७५	३८९८	५२७३
३६	खोटाङ	१०५०१	केपिलासगढी गाउँपालिका	१३७५	३१८७	४५६२
३७	खोटाङ	१०५०२	ऐसेलुखर्क गाउँपालिका	१३७५	३३२०	४६१५
३८	खोटाङ	१०५०३	रावा बेसी गाउँपालिका	१३७५	२९५७	४३३२
३९	खोटाङ	१०५०४	हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका	१५००	४९०३	६४०३
४०	खोटाङ	१०५०५	दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिका	१७५०	७१९२	८९४२
४१	खोटाङ	१०५०६	साकेला गाउँपालिका	१२५०	२७०९	३९५९
४२	खोटाङ	१०५०७	दिप्रुङ चुइचुम्मा गाउँपालिका	१३७५	४०२३	५३९८
४३	खोटाङ	१०५०८	खोटेहाङ गाउँपालिका	१३७५	४२५०	५६२५
४४	खोटाङ	१०५०९	जन्तेढुङ्गा गाउँपालिका	१३७५	३२१९	४५९४
४५	खोटाङ	१०५१०	बराहपोखरी गाउँपालिका	१३७५	३०७९	४४५४
४६	भोजपुर	१०६०१	षडानन्द नगरपालिका	१५००	५१५५	६६५५
४७	भोजपुर	१०६०२	साल्पासिलिछो गाउँपालिका	१३७५	२८४५	४२२०
४८	भोजपुर	१०६०३	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका	१३७५	३६८१	५०५६
४९	भोजपुर	१०६०४	भोजपुर नगरपालिका	१५००	४९११	६४११
५०	भोजपुर	१०६०५	अरुण गाउँपालिका	१३७५	३५८५	४९६०
५१	भोजपुर	१०६०६	पौवा दुङ्गा गाउँपालिका	१३७५	३२१६	४५९१
५२	भोजपुर	१०६०७	रामप्रसाद राई गाउँपालिका	१३७५	३६६२	५०३७
५३	भोजपुर	१०६०८	हतुवागढी गाउँपालिका	१३७५	३८५१	५२२६
५४	भोजपुर	१०६०९	आमचोक गाउँपालिका	१३७५	३६३०	५००५
५५	धनकुटा	१०७०१	महालक्ष्मी नगरपालिका	१५००	४३२४	५८२४
५६	धनकुटा	१०७०२	पाखिबास नगरपालिका	१३७५	४०७७	५४५२
५७	धनकुटा	१०७०३	छथर जोरपाटी गाउँपालिका	१३७५	३७३७	५११२

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
५८	धनकुटा	१०७०४	धनकुटा नगरपालिका	१६२५	६४१०	८०३५
५९	धनकुटा	१०७०५	सहिदभुमी गाउँपालिका	१३७५	३६९८	५०७३
६०	धनकुटा	१०७०६	साँगुरीगढी गाउँपालिका	१३७५	४०६३	५४३८
६१	धनकुटा	१०७०७	चौविसे गाउँपालिका	१३७५	३८६८	५२४३
६२	तेह्रथुम	१०८०१	आठराई गाउँपालिका	१३७५	४३५२	५७२७
६३	तेह्रथुम	१०८०२	फेदाप गाउँपालिका	१३७५	३७४१	५११६
६४	तेह्रथुम	१०८०३	मेन्छयायेम गाउँपालिका	१२५०	२१७८	३४२८
६५	तेह्रथुम	१०८०४	म्याङ्गलुङ्ग नगरपालिका	१३७५	४१०६	५४८१
६६	तेह्रथुम	१०८०५	लालीगुराँस नगरपालिका	१३७५	३४९७	४८७२
६७	तेह्रथुम	१०८०६	छथर गाउँपालिका	१३७५	३५६४	४९३९
६८	पाँचथर	१०९०१	याङवरक गाउँपालिका	१३७५	३७८७	५१६२
६९	पाँचथर	१०९०२	हिलिहाङ्ग गाउँपालिका	१३७५	४३९१	५७६६
७०	पाँचथर	१०९०३	फालेलुङ्ग गाउँपालिका	१५००	४१९५	५६९५
७१	पाँचथर	१०९०४	फिदिम नगरपालिका	१७५०	७४१२	९१६२
७२	पाँचथर	१०९०५	फाल्गुनन्द गाउँपालिका	१५००	४५३०	६०३०
७३	पाँचथर	१०९०६	कुम्मायक गाउँपालिका	१३७५	३३६८	४७४३
७४	पाँचथर	१०९०७	तुम्बेवा गाउँपालिका	१३७५	२९७१	४३४६
७५	पाँचथर	१०९०८	मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिका	१५००	४६०७	६१०७
७६	इलाम	११००१	माई जोगमाई गाउँपालिका	१३७५	४१६२	५५३७
७७	इलाम	११००२	सन्दकपुर गाउँपालिका	१३७५	३४१३	४७८८
७८	इलाम	११००३	ईलाम नगरपालिका	१८७५	७५३६	९४११
७९	इलाम	११००४	देउमाई नगरपालिका	१६२५	५५८९	७२१४
८०	इलाम	११००५	फाकफोकथुम गाउँपालिका	१३७५	४३१२	५६८७
८१	इलाम	११००६	माङसेबुङ गाउँपालिका	१३७५	३८२९	५२०४
८२	इलाम	११००७	चुलाचुली गाउँपालिका	१५००	४२३८	५७३८
८३	इलाम	११००८	माई नगरपालिका	१६२५	५४६४	७०८९
८४	इलाम	११००९	सूर्योदय नगरपालिका	१८७५	८२४२	१०११७
८५	इलाम	११०१०	रोङ गाउँपालिका	१३७५	३९१७	५२९२
८६	झापा	१११०१	मेचीनगर नगरपालिका	२८७५	१३५२३	१६३९८
८७	झापा	१११०२	बुद्धशान्ति गाउँपालिका	१८७५	६९३१	८८०६
८८	झापा	१११०३	अर्जुनधारा नगरपालिका	२२५०	८६६८	१०९१८
८९	झापा	१११०४	कन्काई नगरपालिका	१८७५	६५४४	८४१९
९०	झापा	१११०५	शिवसताक्षी नगरपालिका	२१२५	९०१२	१११३७
९१	झापा	१११०६	कमल गाउँपालिका	१८७५	७२६८	९१४३
९२	झापा	१११०७	दमक नगरपालिका	२५००	१०२००	१२७००
९३	झापा	१११०८	गौरादह नगरपालिका	२०००	७८९२	९८९२
९४	झापा	१११०९	गौरिगञ्ज गाउँपालिका	१६२५	५५९४	७२१९
९५	झापा	११११०	झापा गाउँपालिका	१६२५	५७१६	७३४१
९६	झापा	१११११	बाह्रदशी गाउँपालिका	१६२५	५७३०	७३५५
९७	झापा	११११२	बिर्तामोड नगरपालिका	२६२५	११११२	१३७३७
९८	झापा	११११३	हल्दीबारी गाउँपालिका	१६२५	५२६५	६८९०
९९	झापा	११११४	भद्रपुर नगरपालिका	२१२५	९३७६	११५०१
१००	झापा	११११५	कचनकवल गाउँपालिका	१७५०	६२९३	८०४३
१०१	मोरङ	११२०१	मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिका	१६२५	५३०२	६९२७
१०२	मोरङ	११२०२	लेटाङ नगरपालिका	१६२५	५५८१	७२०६

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
१०३	मोरङ	११२०३	केराबारी गाउँपालिका	१६२५	५४३४	७०५९
१०४	मोरङ	११२०४	सुन्दरहरैँचा नगरपालिका	२७५०	१०६२०	१३३७०
१०५	मोरङ	११२०५	बेलबारी नगरपालिका	२२५०	९०५७	११३०७
१०६	मोरङ	११२०६	कानेपोखरी गाउँपालिका	१७५०	६३८४	८१३४
१०७	मोरङ	११२०७	पथरी शनिश्चरे नगरपालिका	२१२५	८७३९	१०८६४
१०८	मोरङ	११२०८	उर्लाबारी नगरपालिका	२१२५	८१९३	१०३१८
१०९	मोरङ	११२०९	रतुवामाई नगरपालिका	२०००	७९१२	९९१२
११०	मोरङ	११२१०	सुनवर्षी नगरपालिका	१८७५	७२१०	९०८५
१११	मोरङ	११२११	रंगेली नगरपालिका	१८७५	७४६८	९३४३
११२	मोरङ	११२१२	ग्रामथान गाउँपालिका	१६२५	५६६८	७२९३
११३	मोरङ	११२१३	बुढीगंगा गाउँपालिका	१८७५	६८४०	८७१५
११४	मोरङ	११२१४	बिराटनगर महानगरपालिका	३७५०	२११७९	२४९२९
११५	मोरङ	११२१५	कटहरी गाउँपालिका	१७५०	६३०३	८०५३
११६	मोरङ	११२१६	धनपालथान गाउँपालिका	१७५०	६१४३	७८९३
११७	मोरङ	११२१७	जहदा गाउँपालिका	१७५०	६२६१	८०११
११८	सुनसरी	११३०१	धरान उपमहानगरपालिका	३२५०	१६००६	१९२५६
११९	सुनसरी	११३०२	बराहक्षेत्र नगरपालिका	२३७५	९८८५	१२२६०
१२०	सुनसरी	११३०३	कोशी गाउँपालिका	१७५०	६५०३	८२५३
१२१	सुनसरी	११३०४	भोक्राहा नरसिंह गाउँपालिका	१७५०	५८७९	७६२९
१२२	सुनसरी	११३०५	रामधुनी नगरपालिका	२०००	७५२७	९५२७
१२३	सुनसरी	११३०६	ईटहरी उपमहानगरपालिका	३६२५	१५८२०	१९४४५
१२४	सुनसरी	११३०७	दुहवी नगरपालिका	२०००	८०२९	१००२९
१२५	सुनसरी	११३०८	गढी गाउँपालिका	१६२५	५६६१	७२८६
१२६	सुनसरी	११३०९	इनरुवा नगरपालिका	२१२५	८८८१	११००६
१२७	सुनसरी	११३१०	हरिनगर गाउँपालिका	१७५०	६१९८	७९४८
१२८	सुनसरी	११३११	देवानगन्ज गाउँपालिका	१६२५	५६३८	७२६३
१२९	सुनसरी	११३१२	बर्जु गाउँपालिका	१६२५	५१५७	६७८२
१३०	उदयपुर	११४०१	बेलका नगरपालिका	१८७५	६२३३	८१०८
१३१	उदयपुर	११४०२	चौदण्डीगढी नगरपालिका	१८७५	७०१२	८८८७
१३२	उदयपुर	११४०३	त्रियुगा नगरपालिका	२५००	१०९९८	१३४९८
१३३	उदयपुर	११४०४	रौतामाई गाउँपालिका	१५००	४२३३	५७३३
१३४	उदयपुर	११४०५	लिम्चुङ्बुङ गाउँपालिका	१२५०	२५९७	३८४७
१३५	उदयपुर	११४०६	ताप्ली गाउँपालिका	१३७५	२९९५	४३७०
१३६	उदयपुर	११४०७	कटारी नगरपालिका	१८७५	४७४१	६६१६
१३७	उदयपुर	११४०८	उदयपुरगढी गाउँपालिका	१५००	७९२४	९४२४
जम्मा				२२३७५०	७७६२५०	१००००००

३.२.३ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, मधेश प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस मिति: २०८१/०१/०४

क. पृष्ठभूमि

सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको रहेको छ। नेपालको संविधानमा तीनै तहका सरकारका बीचमा राज्यशक्तिको बाँडफाँट गरिएको छ। तहगत सरकारबीचको सम्बन्ध सहकारिता, समन्वय, सह-अस्तित्व र पारस्परिक सहयोगको सिद्धान्तमा आधारित हुने व्यवस्था संविधानले नै सुनिश्चित गरेको छ। तीन तहबीचको सहकारिताको एउटा महत्वपूर्ण अवयवको रूपमा अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण रहेको छ।

स्थानीय सरकारहरूबीचमा रहने भौगोलिक तथा जनसाङ्ख्यिक विविधता र आर्थिक सामाजिक तथा भौतिक विकासको असमान अवस्थाले उनीहरूको खर्चको आवश्यकता र राजस्व परिचालन क्षमताबीचमा असमानता रहन्छ। त्यस्तो असमानतालाई न्यूनीकरण गर्दै उपलब्ध स्रोत र साधनको समन्यायिक वितरणलाई सुनिश्चित गर्न संविधान तथा कानूनद्वारा नै स्वतन्त्र संवैधानिक निकायको सिफारिसमा प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिएको छ।

प्रदेश सरकारले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ। साथै, त्यस्तो अनुदानको परिमाण निर्धारण गरी सिफारिस गर्ने जिम्मेवारी राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुने व्यवस्था संविधान र अन्य प्रचलित कानूनमा रहेको छ।

उल्लिखित संवैधानिक र कानूनी व्यवस्था कार्यान्वयन गरी सो अनुसारको दायित्व निर्वाह गर्ने क्रममा आगामी आ.व. २०८१/८२ का लागि नेपालको संविधान, सङ्घीय कानून र प्रदेश कानूनबमोजिम मधेश प्रदेश सरकारले मधेश प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारहरूलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण आयोगबाट निर्धारण गरी मधेश प्रदेश सरकार समक्ष सिफारिस गरिएको छ।

ख. कानूनी व्यवस्था

१. नेपालको संविधान

प्रदेश कानूनबमोजिम प्रदेशले स्थानीय तहलाई दिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा नेपालको संविधानमा देहायका व्यवस्थाहरू रहेका छन्:

- संविधानको धारा ६० को उपधारा (३) - प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिस बमोजिम हुनेछ।
- संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) - प्रदेशले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानूनबमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नेछन्।

२. राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (क) मा प्रदेश कानूनबमोजिम प्रदेशले स्थानीय तहलाई दिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेशलाई सिफारिस गर्ने काम, कर्तव्य

र अधिकार राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा ३ को उपदफा (२) मा आयोगले संविधान तथा यस ऐन बमोजिम सुझाव वा सिफारिस दिँदा वा ढाँचा तयार गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको कार्य सम्पादनलाई समेत आधार लिने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (१) मा प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रचलित कानूनबमोजिम उपलब्ध गराउने वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा प्रदेशलाई सिफारिस गर्दा आयोगले देहायका आधार लिई सिफारिस गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छः

- (क) प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी जस्ता मानव विकास सूचकाङ्क,
- (ख) अन्य प्रदेश वा स्थानीय तहको सन्तुलित विकासको अवस्था,
- (ग) प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक वा अन्य कुनै प्रकारको विभेदको अवस्था,
- (घ) प्रदेश तथा स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्था र आवश्यकता,
- (ङ) प्रदेश तथा स्थानीय तहले जनतालाई पुन्याउनुपर्ने सेवा,
- (च) प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमता,
- (छ) प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता।

सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (३) मा आयोगले उपदफा (१) बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने न्यूनतम अनुदान र उपदफा (१) बमोजिमका आधारहरू बमोजिम प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

३. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ८ को उपदफा (२) मा नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठेको राजस्वलाई प्रदेशले प्रदेश भरका स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा प्रदेश कानूनबमोजिम आयोगको सिफारिसमा वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा १८ को उपदफा (३) मा प्रदेश सरकारले आयोगसँग परामर्श गरी चालु आर्थिक वर्षको चैत मसान्तभित्र संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) बमोजिम स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने वित्तीय समानीकरण अनुदानको अनुमानित विवरण स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा २८ मा यस ऐन वा प्रचलित कानूनबमोजिम प्राप्त भएको अनुदानको रकम जुन प्रयोजनको लागि प्राप्त भएको हो सोही प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

४. प्रदेश वित्तीय हस्तान्तरण व्यवस्थापन ऐन, २०७५

प्रदेश वित्तीय हस्तान्तरण व्यवस्थापन ऐन, २०७५ को दफा ४ को उपदफा (१) मा प्रदेश सरकारले स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिसमा स्थानीय तहलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था रहेको छ। सोही ऐनको दफा ४ को उपदफा (२) मा प्रदेश सरकारले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्व समेतका आधारमा उपदफा (१) बमोजिम स्थानीय तहलाई बाँडफाँट हुने समानीकरण अनुदान रकम निर्धारण गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

ग. वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिसमा तथ्याङ्कको स्रोत

आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण निर्धारण गर्दा देहाय बमोजिमको तथ्याङ्क स्रोत प्रयोग गरिएको छः

क्र.सं.	तथ्याङ्क	स्रोत
१.	जनसङ्ख्या	• राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
२.	प्रदेश र स्थानीय तहको क्षेत्रफल (भूगोल)	• अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकिन गरिएको स्थानीय तहहरूको क्षेत्रफल
३.	मानव विकास सूचकाङ्क	• नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०२०, राष्ट्रिय योजना आयोग
४.	प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचकाङ्क	• राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७६)
५.	पूर्वाधार विकास • सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच), • विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच), • सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच), • खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच), • सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता)	• सडक विभाग, भवन तथा शहरी विकास विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विकास विभाग (२०१८) • राष्ट्रिय जनगणना २०७८ • राष्ट्रिय जनगणना २०७८ • राष्ट्रिय जनगणना २०७८ • राष्ट्रिय जनगणना २०७८
६.	राजस्वको अवस्था	• साविक बमोजिम समान अङ्क प्रदान गरिएको
७.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता	• राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७५)

घ. वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्न लिइएका आधार र ढाँचा तथा सोको व्याख्या एवम् विश्लेषण

१. न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि मधेश प्रदेशले प्रदेशभित्रका स्थानीय सरकारहरूलाई उपलब्ध गराउने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (३) बमोजिम प्रत्येक स्थानीय सरकारका लागि न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ। प्रत्येक स्थानीय सरकारलाई न्यूनतम अनुदान सिफारिस गर्दा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार १० हजार भन्दा कम जनसङ्ख्या हुने स्थानीय सरकारलाई रु. १२ लाख ५० हजार, १० हजार देखि २ लाख भन्दा कम जनसङ्ख्या भएको स्थानीय सरकारलाई प्रत्येक १० हजार जनसङ्ख्या वृद्धि हुँदा थप रु. १ लाख २५ हजार र २ लाख वा सो भन्दा बढी जनसङ्ख्या भएका स्थानीय सरकारहरूलाई रु. ३७ लाख ५० हजार हुने गरी देहाय बमोजिम न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ।

न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान गणनाको आधार

क्र. सं.	सम्बद्ध स्थानीय तहको जनसङ्ख्या	स्थानीय तहको सङ्ख्या	न्यूनतम अनुदान (रु. लाखमा)	जम्मा (रु. लाखमा)
१	१०,००० भन्दा कम	०	१२५०	०

क्र. सं.	सम्बद्ध स्थानीय तहको जनसङ्ख्या	स्थानीय तहको सङ्ख्या	न्यूनतम अनुदान (रु. लाखमा)	जम्मा (रु. लाखमा)
२	१०,००० देखि २०,००० भन्दा कम	१	१३७५	१३७५
३	२०,००० देखि ३०,००० भन्दा कम	४२	१५००	६३०००
४	३०,००० देखि ४०,००० भन्दा कम	३१	१६२५	५०३७५
५	४०,००० देखि ५०,००० भन्दा कम	२६	१७५०	४५५००
६	५०,००० देखि ६०,००० भन्दा कम	१९	१८७५	३५६२५
७	६०,००० देखि ७०,००० भन्दा कम	६	२०००	१२०००
८	७०,००० देखि ८०,००० भन्दा कम	३	२१२५	६३७५
९	८०,००० देखि ९०,००० भन्दा कम	२	२२५०	४५००
१०	९०,००० देखि १,००,००० भन्दा कम	१	२३७५	२३७५
११	१,००,००० देखि १,१०,००० भन्दा कम	१	२५००	२५००
१२	१,१०,००० देखि १,२०,००० भन्दा कम	०	२६२५	०
१३	१,२०,००० देखि १,३०,००० भन्दा कम	१	२७५०	२७५०
१४	१,३०,००० देखि १,४०,००० भन्दा कम	१	२८७५	२८७५
१५	१,४०,००० देखि १,५०,००० भन्दा कम	०	३०००	०
१६	१,५०,००० देखि १,६०,००० भन्दा कम	०	३१२५	०
१७	१,६०,००० देखि १,७०,००० भन्दा कम	०	३२५०	०
१८	१,७०,००० देखि १,८०,००० भन्दा कम	०	३३७५	०
१९	१,८०,००० देखि १,९०,००० भन्दा कम	०	३५००	०
२०	१,९०,००० देखि २,००,००० भन्दा कम	१	३६२५	३६२५
२१	२,००,००० वा सो भन्दा बढी	१	३७५०	३७५०
	जम्मा	१३६	५२५००	२३६६२५

२. सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान

मधेश प्रदेशले प्रदेश भित्रका स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान रकममध्ये न्यूनतम अनुदान रकम छुट्याइसकेपछि बाँकी हुन आउने रकमलाई राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) मा वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिसका लागि उल्लेख गरिएका आधारहरूलाई मानव विकास सूचकाङ्क, आर्थिक सामाजिक असमानता, पूर्वाधारको अवस्था, राजस्वको अवस्था र खर्चको आवश्यकता तथा राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता गरी ५ वटा शीर्षकमा समेटि मूल्याङ्कन गरिएको छ। आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भरका स्थानीय सरकारलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम यस आयोगबाट देहायका विस्तृत आधार र ढाँचामा निर्धारण गरी प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गरिएको छ।

सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदानको गणनामा लिइएको आधार/सूचक र भार

क्र.सं.	सूचक/उपसूचक	उपसूचकको भार	सूचकको भार
१.	मानव विकास सूचकाङ्क		१० %
२.	आर्थिक सामाजिक असमानता		५ %
३.	पूर्वाधार विकासको अवस्था		१० %
	• सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच),	६० %	
	• विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच),	१० %	

क्र.सं.	सूचक/उपसूचक	उपसूचकको भार	सूचकको भार
	<ul style="list-style-type: none"> सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच), खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच), सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता) 	१० %	
४.	राजस्वको अवस्था		५ %
५.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता		७० %
जम्मा			१०० %

अ. मानव विकास सूचकाङ्क

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) मा वित्तीय समानीकरण अनुदानको एउटा आधारको रूपमा प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य जस्ता मानव विकास सूचकाङ्कलाई लिनुपर्ने उल्लेख छ। यस प्रयोजनका लागि सन् २०२० मा प्रकाशित नेपाल मानव विकास प्रतिवेदनको तथ्याङ्कलाई यस सूचकमा प्रयोग गरिएको छ। सो प्रतिवेदनले राष्ट्रिय तहको अलावा प्रदेश तहसम्मको मानव विकास सूचकाङ्क प्रकाशन गरेको भए तापनि स्थानीय तहगत रूपमा त्यस्तो सूचकाङ्क उल्लेख गरिएको छैन। ऐनको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्ने क्रममा स्थानीय तहगत रूपमा नै मानव विकास सूचकाङ्क आवश्यक पर्ने हुँदा सो प्रतिवेदनमा उपलब्ध प्रादेशिक, भौगोलिक तथा शहरी र ग्रामिण सूचकाङ्क समेतलाई आधार बनाएर आयोगले सबै स्थानीय तहको मानव विकासको प्रतिविम्बित (Indicative) सूचकाङ्क विकास गरी अनुदान सिफारिसको प्रयोजनार्थ प्रयोगमा ल्याइएको छ। मानव विकास सूचकाङ्कले स्थानीय तहमा बसोबास गर्ने मानिसको शिक्षा, स्वास्थ्य र आयको मापन गर्दछ। जुन स्थानीय तहको मानव विकास सूचकाङ्क कम छ, त्यस स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रका जनताको जीवनस्तर उकास्नका लागि अतिरिक्त प्रयास गर्नुपर्ने हुन्छ, सोका लागि स्वभाविक रूपमा अतिरिक्त खर्चको आवश्यकता हुन्छ। यसै प्रयोजनका लागि मानव विकास सूचकाङ्कलाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

आ. आर्थिक सामाजिक असमानता

आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्क सम्बन्धमा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता मापन गर्नका लागि आर्थिक, सामाजिक र जलवायु परिवर्तन जोखिम तथा विपद् क्षेत्रका ६ वटा आयामहरूका २९ वटा उप-सूचकहरूका आधारमा आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचकाङ्क निर्माण गरिएको छ। आर्थिक सामाजिक असमानताको अवस्था उच्च रहेका स्थानीय तहले विकास निर्माण तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्ने कार्यमा प्रभावकारिता ल्याउन थप खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ। यसै प्रयोजनका लागि आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्कलाई ५ प्रतिशत भार दिइएको छ।

इ. पूर्वाधार विकासको अवस्था

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) अनुसार वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्था र आवश्यकतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्थाले सो स्थानीय तहको विकासको अवस्था निर्धारण गर्ने आधार दिन्छ। पूर्वाधार विकासको अवस्था कमजोर भएका स्थानीय तहले जनतालाई संविधानले मार्गदर्शन गरे अनुसारका सेवा सुविधा प्रदान गर्न अतिरिक्त खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ, जसले गर्दा सेवाको लागत वृद्धि गराउँदछ। आयोगले स्थानीय तहमा उपलब्ध सडक, विद्युत, सूचना प्रविधि, खानेपानी र सरसफाइको पहुँच तथा उपलब्धतालाई आधार मानी पूर्वाधार सूचकाङ्क तयार गरेको छ र यसलाई १० प्रतिशत भार प्रदान गरेको छ। पूर्वाधार विकास अन्तर्गत सडक घनत्व, विद्युत सुविधा, सूचना प्रविधि सुविधा, खानेपानी सुविधा र सरसफाइलाई उपसूचकको रूपमा लिइएको छ।

- **सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच):** सडक सञ्जालको पहुँचले स्थानीय तहको विकासलाई प्रभावित गर्दछ, उनीहरूले प्रवाह गर्नुपर्ने सेवा प्रवाहको लागतमा असर पर्दछ। सार्वजनिक सेवा वितरणलाई प्रभावकारी बनाउन र आम सर्वसाधारण जनतालाई सुगम तथा सहज ढङ्गले सेवा प्रवाह गर्नका लागि पनि सडकको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ। अतः पूर्वाधार विकासलाई दिईएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट ६० प्रतिशत भार स्थानीय तहको सडक घनत्वलाई दिईएको छ।
- **विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच):** विकासको एउटा आवश्यकताको रूपमा लिइने विद्युतको सुविधाले स्थानीय तहको आर्थिक विकासमा बहु-आयामिक भूमिका खेल्दछ। जुन स्थानीय तहमा विद्युत सुविधाको पहुँच कमजोर रहेको छ, उसका लागि थप आर्थिक व्ययभार आवश्यक पर्दछ। यसै परिप्रेक्ष्यमा स्थानीय तहको विद्युत सुविधाको अवस्थालाई उपसूचकका रूपमा लिई पूर्वाधार विकासलाई दिईएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार विद्युत सुविधाको पहुँचलाई दिईएको छ।
- **सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच):** जुन स्थानीय तहको सूचना प्रविधिको पहुँचको अवस्था कमजोर छ, त्यस्ता स्थानीय तहले सूचना प्रविधिको पहुँच स्तर माथि उकास्न यथोचित लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। यसले स्थानीय तहको आर्थिक व्ययभार बढाउने गर्दछ। यसै पक्षलाई ख्याल गर्दै पूर्वाधार विकासका लागि तोकिएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार सूचना प्रविधिको पहुँचलाई दिईएको छ।
- **खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच):** संविधानले परिकल्पना गरे अनुसारको लोक कल्याणकारी राज्य व्यवस्थाको स्थापना गर्न अन्य कुराका अलावा प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी सुविधा उपलब्ध गराउनुपर्ने हुन्छ। स्थानीय तहमा खानेपानी सुविधाको पहुँच बढाउन थप आर्थिक स्रोतको आवश्यकता पर्दछ। अतः यसै पक्षलाई ख्याल राख्दै पूर्वाधार विकास अन्तर्गतको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार खानेपानी सुविधा उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।
- **सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता):** नेपालको संविधानले नै प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हकलाई मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरेको छ। सरसफाइको अवस्था कमजोर रहेको स्थानीय तहले सो सुविधा वृद्धि गर्नका लागि थप लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय तहमा हाल रहेका शौचालयहरूको उपलब्धतालाई सरसफाइ सूचक मानी पूर्वाधार विकास अन्तर्गतको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता) उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।

यसप्रकार पूर्वाधार विकास सम्बन्धी उल्लिखित सडक, विद्युत, सूचना प्रविधि, खानेपानी र सरसफाइसम्बन्धी सूचक उच्च भएका स्थानमा कम लगानी र त्यस्ता सूचकहरूको उपलब्धता न्यून भएको स्थानमा बढी लगानी गर्ने गरी आयोगले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरेको छ।

ई. राजस्वको अवस्था

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) ले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। यस सूचकका लागि आयोगले प्रत्येक स्थानीय तहले राजस्व सङ्कलनमा गरेका प्रयासहरू र उनीहरूले उठाएको राजस्वको अवस्थाको उपलब्ध तथ्याङ्कका आधारमा अध्ययन गर्दा स्थानीय सरकारले राजस्व सङ्कलनको व्यवस्था र प्रयास गर्दै आएको देखिन्छ, तर सबै स्थानीय सरकारहरूको राजस्व सम्बन्धी पूर्ण तथ्याङ्क उपलब्ध हुन नसकेको कारणले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्ने प्रयोजनार्थ राजस्वको अवस्था सूचकका लागि समान अड्कभार प्रदान गरिएको

छ।

उ. खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता

नेपालको संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) ले प्रदेशले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानूनबमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यसैगरी राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) ले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमता र प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यसै गरी प्रदेश ऐनले पनि प्रदेश सरकारले स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिसमा स्थानीय तहलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था गरेको छ।

उल्लिखित संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्थाअनुसार आयोगले वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिस गर्दा प्रत्येक स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकताका अलावा राजस्वको क्षमता निर्धारण गरी वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) पत्ता लगाउनुपर्ने हुन्छ। खर्चको आवश्यकता आंकलन गर्नका निमित्त संविधानको अनुसूचीमा उल्लिखित सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहका एकल र साझा अधिकार बमोजिमका कार्य जिम्मेवारीको थप प्रष्टता हुनुपर्ने, कार्य जिम्मेवारी अनुरूपको कार्यसम्पादनका लागि प्रत्येक तहले सम्पादन गर्नुपर्ने अलग अलग कार्यको स्पष्ट किटानी हुनुपर्ने, साथै प्रत्येक कामको न्यूनतम राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक मानदण्ड र राष्ट्रिय तथा तहगत लक्ष्य तय हुनुपर्ने हुन्छ। तोकिएको मानदण्ड र लक्ष्य बमोजिमको कार्य सम्पादन गर्नका लागि उक्त कामको प्रति इकाइ लागत निकाली कुल लागत निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ। हाल स्थानीय तहले सम्पादन गर्नुपर्ने कतिपय कार्यको आधारभूत मानदण्ड तथा तहगत लक्ष्य निर्धारण भैनसकेको अवस्थामा खर्चको आवश्यकताको यथार्थ आंकलन गर्ने कार्य कठिन हुने देखिन्छ।

त्यसैगरी राजस्व उठाउन सक्ने क्षमताको आंकलन गर्दा प्रत्येक स्थानीय तहको राजस्व अधिकार, राजस्वको सम्भाव्य दायरा र दर तथा राजस्व उठाउँदा हुने लाभ-लागत अनुपात र भैरहेको राजस्व सङ्कलनको कुल आकार समेतको विश्लेषण गर्नुपर्ने हुन्छ। तर सङ्घीयता कार्यान्वयनको छोटो अवधीमा यस सम्बन्धी विस्तृत तथ्याङ्कहरू उपलब्ध भइनसकेको अवस्थामा यथार्थ राजस्व असुलीको सम्भाव्यता एकिन गर्नु पनि उत्तिकै चुनौतीपूर्ण रहेको छ। यी सबै सीमाहरूका बीचबाट आयोगले निश्चित सूचक र विश्लेषणका आधारमा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आंकलन सम्बन्धी अध्ययन कार्य गरेको छ र आगामी दिनमा उक्त अध्ययनलाई अद्यावधिक गर्दै लगिने छ। आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा आयोगले गरेको अध्ययनबाट देखिएको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताबीचको वित्तीय अन्तरको सूचकलाई ७० प्रतिशत भार दिईएको छ।

ड. वित्तीय समानीकरण अनुदानसम्बन्धी सिफारिस

संविधान तथा कानूनतः प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहमा वित्तीय समानीकरण अनुदान उपलब्ध गराउँदा प्रदेश कानूनबमोजिम सिफारिस गर्नुपर्ने भनी उल्लेख गरिएको भएतापनि सो सम्बन्धमा प्रदेशका कानूनहरू अध्ययन गर्दा ती कानूनहरूमा पनि संविधान र सङ्घीय ऐनमा भएको व्यवस्थाभन्दा सो अनुदान सिफारिस गर्ने फरक र छुट्टै आधारहरू उल्लेख गरेको नपाईएकोले सङ्घीय ऐनकै आधार (सूचक) लाई अनुदान सिफारिसको आधारको रूपमा लिईएको छ। तसर्थ, नेपालको संविधान, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४, अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ र प्रदेश वित्तीय हस्तान्तरण व्यवस्थापन ऐन, २०७५ मा वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा भएका व्यवस्था अनुसार प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा सिफारिस गरिएको छ।

प्रदेश सरकारबाट प्रदेशभित्रका प्रत्येक स्थानीय तहहरूमा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान निर्धारण गर्दा राष्ट्रिय

प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (३) को व्यवस्थाबमोजिम प्रत्येक स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने न्यूनतम अनुदान र सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (१) मा तोकिएका आधारहरू बमोजिम प्राप्त गर्ने सूत्रमा आधारित अनुदान छुट्टाछुट्टै गणना गरी कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ।

यसरी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि मधेश प्रदेशले प्रदेशभित्रका स्थानीय सरकारलाई प्रदान गर्ने न्यूनतम अनुदान रु.२३ करोड ६६ लाख २५ हजार र सूत्रमा आधारित अनुदान रु.९४ करोड ४१ लाख ७९ हजार समेत गरी कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान रु.१ अर्ब १८ करोड ८ लाख ४ हजार सिफारिस गरिएको छ।

च. वित्तीय समानीकरण अनुदानसम्बन्धी सुझाव

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २८ मा उक्त ऐन वा प्रचलित कानूनबमोजिम प्राप्त भएको अनुदानको रकम जुन प्रयोजनको लागि प्राप्त भएको हो सोही प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ। वित्तीय समानीकरण अनुदानको मूल उद्देश्य स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको फरकबाट सिर्जना हुने वित्तीय अन्तर घटाई सन्तुलन कायम गर्नु हो। नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहलाई प्रदान गरिएको जिम्मेवारी पुरा गर्न आवश्यक पर्ने स्रोत अभावको समस्या घटाउन यो अनुदान हस्तान्तरण गरिन्छ। अतः स्थानीय तहले वित्तीय समानीकरण अनुदानको प्रयोग गर्दा नेपालको संविधान अनुसार आफूलाई प्राप्त कार्य जिम्मेवारी पुरा गर्न यस अनुदानको प्रयोग गर्नु पर्दछ। त्यसरी अनुदानको प्रयोग गर्दा कुनै विषयगत क्षेत्रका कार्यहरूमा मात्र बढी रकम विनियोजन गर्ने र अन्य विषयगत क्षेत्रका कार्यहरूका लागि आवश्यक रकम विनियोजन नै नहुने अवस्था आउन दिनु हुँदैन। त्यसैगरी आफ्ना अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयहरूको सन्तुलित एवम् नतिजामुखी कार्यान्वयनमा जोड दिनुपर्दछ। साथै, अनुदान सिफारिसका लागि लिइएका आधार तथा सूचकहरूले समावेश गरेका विषय तथा क्षेत्रहरूमा अपेक्षित विकास, सुधार तथा गुणस्तर कायम गर्ने गरी यस अनुदानको प्रयोग गरिनु पर्दछ।

उल्लिखित संवैधानिक व्यवस्था र कानूनमा तोकिएका आधारहरू बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई प्रदान गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा देहाय बमोजिमका सुझावहरू उपलब्ध गराईएको छः

- (१) सशर्त अनुदान, सम्पूरक अनुदान र विशेष अनुदानलाई संविधानको मर्म र भावनाबमोजिम वितरण गर्ने गरी व्यवस्थित गर्दै यस्ता अनुदानको परिमाणलाई न्यूनीकरण गर्ने र स्थानीय सरकारको वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) परिपूर्ति गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदानलाई क्रमशः बढाउँदै लाने नीति लिनुपर्ने।
- (२) नेपालको संविधानले सुरक्षित गरेका नागरिकका मौलिक हक कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गर्न, संविधानको अनुसूची ८ मा उल्लिखित स्थानीय सरकारको कार्यजिम्मेवारी पूरा गर्न तथा राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, नीति र दायित्व कार्यान्वयन हुने गरी वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (३) प्रादेशिक विकासको औषतभन्दा पछाडि परेका स्थानीय सरकारलाई प्रादेशिक औसत स्तरको नजिक ल्याउन वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (४) सबै वर्ग, क्षेत्र, समुदाय, जातजाति, अल्पसङ्ख्यक, सीमान्तकृत, अशक्त र असहायहरूको सशक्तिकरण गरी विकासको मूलप्रवाहमा ल्याउन वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (५) स्थानीय सरकारले राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक मानदण्ड र राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक विकास लक्ष्य हासिल गर्ने दिशामा योगदान पुग्ने गरी वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।

- (६) स्थानीय सरकारले उपलब्ध गराउनुपर्ने शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी जस्ता आधारभूत सेवा सुविधा प्रदान गर्न, स्थानीय सरकारहरूबीच विकास निर्माण र सेवा प्रवाहमा सकारात्मक प्रतिस्पर्धा गर्दै सन्तुलित विकास हासिल गर्न, स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक सामाजिक असमानता न्यूनीकरण गर्न, सडक, सिँचाइ, विद्युत, सञ्चार लगायतका पूर्वाधार विकास गर्न तथा संविधानले प्रत्याभूत गरेको खर्चको जिम्मेवारी पूरा गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (७) नागरिकहरूलाई बासस्थानको आधारमा भेदभाव नहुने गरी आधारभूत सार्वजनिक सेवाहरू न्यूनतम र समतामूलक (Minimum and Equitable) रूपमा प्रदान गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (८) अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २१ को उपदफा (४) मा प्रदेश तथा स्थानीय तहले आफूले उठाएको राजस्व र उक्त ऐन बमोजिम राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकमबाट प्रशासनिक खर्च पुग्ने गरी राजस्व र व्ययको अनुमान पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको हुँदा स्थानीय सरकारले अध्ययन भ्रमण, वैदेशिक भ्रमण, प्रशासनिक एवम् कार्यालय सञ्चालन जस्ता शीर्षक वा विषयमा वित्तीय समानीकरण अनुदानबाट प्राप्त रकमको प्रयोग गर्न नहुने।
- (९) प्रदेश सरकारले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई प्रदेश भित्रको स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेकोले आगामी वर्षमा प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदानको कुल सीमा निर्धारण गर्दा संविधानको व्यवस्थालाई आधार लिनुपर्ने।
- (१०) आर्थिक वर्षको अन्त्यमा खर्च हुन नसकी बाँकी रहेको वित्तीय समानीकरण अनुदानको रकम अर्को आर्थिक वर्षमा खर्च गर्दा वित्तीय समानीकरण अनुदान जुन प्रयोजनका लागि विनियोजन गरिएको हो सोही प्रयोजनमा मात्र खर्च गर्नुपर्ने। यस्तो रकम आन्तरिक आयको रूपमा गणना गरी चालु प्रकृतिका शीर्षकमा खर्च गर्न पाइने छैन।

छ. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि सिफारिस गरिएको वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण

तालिका ३.६: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, मधेश प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस

रकम रु. हजारमा

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
१	सप्तरी	२०१०१	सप्तकोशी नगरपालिका	१५००	४७९२	६२९२
२	सप्तरी	२०१०२	कन्चनरूप नगरपालिका	१८७५	९०१५	१०८९०
३	सप्तरी	२०१०३	अगमीसयर कृष्ण सवरन गाउँपालिका	१६२५	५७०३	७३२८
४	सप्तरी	२०१०४	रूपनी गाउँपालिका	१५००	५५०९	७००९
५	सप्तरी	२०१०५	शम्भुनाथ नगरपालिका	१६२५	६६६२	८२८७
६	सप्तरी	२०१०६	खडक नगरपालिका	१८७५	७८७८	९७५३
७	सप्तरी	२०१०७	सुरुङ्गा नगरपालिका	१७५०	७७६७	९५१७
८	सप्तरी	२०१०८	बलान बिहुल गाउँपालिका	१५००	४८३३	६३३३
९	सप्तरी	२०१०९	बोदेबरसाईन नगरपालिका	१७५०	७७७८	९५२८
१०	सप्तरी	२०११०	डाक्नेश्वरी नगरपालिका	१७५०	७६२५	९३७५
११	सप्तरी	२०१११	राजगढ गाउँपालिका	१६२५	५८४२	७४६७
१२	सप्तरी	२०११२	बिष्णुपुर गाउँपालिका	१५००	५१७३	६६७३
१३	सप्तरी	२०११३	राजविराज नगरपालिका	२१२५	११५२३	१३६४८

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
१४	सप्तरी	२०११४	महादेवा गाउँपालिका	१६२५	५८७४	७४९९
१५	सप्तरी	२०११५	तिरहुत गाउँपालिका	१५००	४९२५	६४२५
१६	सप्तरी	२०११६	हनुमाननगर कङ्कालिनी नगरपालिका	१८७५	७९६७	९८४२
१७	सप्तरी	२०११७	तिलाठी कोईलाडी गाउँपालिका	१६२५	६४६१	८०८६
१८	सप्तरी	२०११८	छिन्नमस्ता गाउँपालिका	१५००	५८६०	७३६०
१९	सिरहा	२०२०१	लहान नगरपालिका	२५००	१३१२६	१५६२६
२०	सिरहा	२०२०२	धनगढीमाई नगरपालिका	१८७५	८०१६	९८९१
२१	सिरहा	२०२०३	गोलबजार नगरपालिका	२०००	८६६१	१०६६१
२२	सिरहा	२०२०४	मिर्चैया नगरपालिका	१८७५	८१४७	१००२२
२३	सिरहा	२०२०५	कर्जन्हा नगरपालिका	१६२५	५८८१	७५०६
२४	सिरहा	२०२०६	कल्याणपुर नगरपालिका	१८७५	७७८३	९६५८
२५	सिरहा	२०२०७	नरहा गाउँपालिका	१५००	४२२२	५७२२
२६	सिरहा	२०२०८	विष्णुपुर गाउँपालिका	१५००	४२१०	५७१०
२७	सिरहा	२०२०९	अर्नमा गाउँपालिका	१५००	४६७४	६१७४
२८	सिरहा	२०२१०	सुखीपुर नगरपालिका	१७५०	६६६९	८४१९
२९	सिरहा	२०२११	लक्ष्मीपुर पतारी गाउँपालिका	१६२५	५५८६	७२११
३०	सिरहा	२०२१२	सखुवानान्कारकट्टी गाउँपालिका	१५००	४१९७	५६९७
३१	सिरहा	२०२१३	भगवानपुर गाउँपालिका	१५००	४६०८	६१०८
३२	सिरहा	२०२१४	नवराजपुर गाउँपालिका	१५००	४१२९	५६२९
३३	सिरहा	२०२१५	बरियारपट्टी गाउँपालिका	१५००	५१२९	६६२९
३४	सिरहा	२०२१६	औरही गाउँपालिका	१५००	४८८३	६३८३
३५	सिरहा	२०२१७	सिराहा नगरपालिका	२३७५	११७१३	१४०८८
३६	धनुषा	२०३०१	गणेशमान चारनाथ नगरपालिका	१७५०	६५५५	८३०५
३७	धनुषा	२०३०२	धनुषाधाम नगरपालिका	१८७५	७६४४	९५१९
३८	धनुषा	२०३०३	मिथिला नगरपालिका	१७५०	८१८५	९९३५
३९	धनुषा	२०३०४	बटेश्वर गाउँपालिका	१५००	४८५८	६३५८
४०	धनुषा	२०३०५	क्षिरेश्वरनाथ नगरपालिका	१८७५	७४८०	९३५५
४१	धनुषा	२०३०६	लक्ष्मीनिया गाउँपालिका	१६२५	५७७४	७३९९
४२	धनुषा	२०३०७	मिथिला बिहारी नगरपालिका	१६२५	६१८५	७८१०
४३	धनुषा	२०३०८	हंसपुर नगरपालिका	१७५०	६८०४	८५५४
४४	धनुषा	२०३०९	सबैला नगरपालिका	२०००	८३६५	१०३६५
४५	धनुषा	२०३१०	शहीदनगर नगरपालिका	१८७५	७८१४	९६८९
४६	धनुषा	२०३११	कमला नगरपालिका	१७५०	६६१३	८३६३
४७	धनुषा	२०३१२	जनक नन्दिनी गाउँपालिका	१५००	५१३१	६६३१
४८	धनुषा	२०३१३	बिदेह नगरपालिका	१६२५	६०७१	७६९६
४९	धनुषा	२०३१४	औरही गाउँपालिका	१५००	४८२०	६३२०
५०	धनुषा	२०३१५	जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका	३६२५	२०६८२	२४३०७
५१	धनुषा	२०३१६	धनौजी गाउँपालिका	१५००	४६१०	६११०
५२	धनुषा	२०३१७	नगराइन नगरपालिका	१६२५	६६७४	८२९९
५३	धनुषा	२०३१८	मुखियापट्टी मुसहरमिया गाउँपालिका	१५००	५०६९	६५६९
५४	महोत्तरी	२०४०१	बर्दिबास नगरपालिका	२१२५	१०१८५	१२३१०

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
५५	महोत्तरी	२०४०२	गौशाला नगरपालिका	२१२५	९८२६	११९५१
५६	महोत्तरी	२०४०३	सोनमा गाउँपालिका	१७५०	६५९१	८३४१
५७	महोत्तरी	२०४०४	औरही नगरपालिका	१६२५	५६४५	७२७०
५८	महोत्तरी	२०४०५	भैगाहा नगरपालिका	१८७५	७४०२	९२७७
५९	महोत्तरी	२०४०६	लोहरपट्टी नगरपालिका	१७५०	६५५३	८३०३
६०	महोत्तरी	२०४०७	बलवा नगरपालिका	१७५०	६९१७	८६६७
६१	महोत्तरी	२०४०८	राम गोपालपुर नगरपालिका	१६२५	५३६४	६९८९
६२	महोत्तरी	२०४०९	साम्सी गाउँपालिका	१६२५	५८११	७४३६
६३	महोत्तरी	२०४१०	मनरा शिसवा नगरपालिका	१८७५	८२७९	१०१५४
६४	महोत्तरी	२०४११	एकडारा गाउँपालिका	१६२५	५६१०	७२३५
६५	महोत्तरी	२०४१२	महोत्तरी गाउँपालिका	१५००	५४८९	६९८९
६६	महोत्तरी	२०४१३	पिपरा गाउँपालिका	१७५०	६६७८	८४२८
६७	महोत्तरी	२०४१४	मटिहानी नगरपालिका	१६२५	५७४८	७३७३
६८	महोत्तरी	२०४१५	जलेश्वर नगरपालिका	२०००	९७४५	११७४५
६९	सर्लाही	२०५०१	लालबन्दी नगरपालिका	२०००	९७९४	११७९४
७०	सर्लाही	२०५०२	हरिवन नगरपालिका	१७५०	७९०४	९६५४
७१	सर्लाही	२०५०३	बागमती नगरपालिका	१७५०	७३३४	९०८४
७२	सर्लाही	२०५०४	बरहथवा नगरपालिका	२२५०	१०३६४	१२६१४
७३	सर्लाही	२०५०५	हरिपुर नगरपालिका	१७५०	६६७८	८४२८
७४	सर्लाही	२०५०६	ईश्वरपुर नगरपालिका	२०००	९३१८	११३१८
७५	सर्लाही	२०५०७	हरिपुरवा नगरपालिका	१६२५	६२५३	७८७८
७६	सर्लाही	२०५०८	पर्सा गाउँपालिका	१५००	४५०२	६००२
७७	सर्लाही	२०५०९	ब्रह्मपुरी गाउँपालिका	१६२५	५७४०	७३६५
७८	सर्लाही	२०५१०	चन्द्रनगर गाउँपालिका	१६२५	६११६	७७४१
७९	सर्लाही	२०५११	कविलासी नगरपालिका	१७५०	७०६३	८८१३
८०	सर्लाही	२०५१२	चक्रघट्टा गाउँपालिका	१५००	५३७४	६८७४
८१	सर्लाही	२०५१३	बसवरिया गाउँपालिका	१५००	४७१५	६२१५
८२	सर्लाही	२०५१४	धनकौल गाउँपालिका	१५००	४८४७	६३४७
८३	सर्लाही	२०५१५	रामनगर गाउँपालिका	१६२५	५५६८	७१९३
८४	सर्लाही	२०५१६	बलरा नगरपालिका	१७५०	७७३४	९४८४
८५	सर्लाही	२०५१७	गोडैटा नगरपालिका	१८७५	७७३९	९६१४
८६	सर्लाही	२०५१८	विष्णु गाउँपालिका	१५००	५०४२	६५४२
८७	सर्लाही	२०५१९	कौडेना गाउँपालिका	१५००	५१०९	६६०९
८८	सर्लाही	२०५२०	मलंगवा नगरपालिका	१८७५	८२९१	१०१६६
८९	रौतहट	२०६०१	चन्द्रपुर नगरपालिका	२२५०	११०७४	१३३२४
९०	रौतहट	२०६०२	गुजरा नगरपालिका	१८७५	७७३१	९६०६
९१	रौतहट	२०६०३	फतुवा विजयपुर नगरपालिका	१७५०	६४००	८१५०
९२	रौतहट	२०६०४	कटहरिया नगरपालिका	१७५०	६४८२	८२३२
९३	रौतहट	२०६०५	बृन्दावन नगरपालिका	१७५०	६८००	८५५०
९४	रौतहट	२०६०६	गढीमाई नगरपालिका	१७५०	६६११	८३६१
९५	रौतहट	२०६०७	माधव नारायण नगरपालिका	१७५०	६२२६	७९७६

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
९६	रौतहट	२०६०८	गरुडा नगरपालिका	२०००	८०७०	१००७०
९७	रौतहट	२०६०९	देवाही गोनाही नगरपालिका	१६२५	५५९८	७२२३
९८	रौतहट	२०६१०	मौलापुर नगरपालिका	१६२५	४९४०	६५६५
९९	रौतहट	२०६११	बौधीमाई नगरपालिका	१६२५	५९००	७५२५
१००	रौतहट	२०६१२	परोहा नगरपालिका	१७५०	६३५८	८१०८
१०१	रौतहट	२०६१३	राजपुर नगरपालिका	१८७५	६४४८	८३२३
१०२	रौतहट	२०६१४	यमुनामाई गाउँपालिका	१५००	४६८१	६१८१
१०३	रौतहट	२०६१५	दुर्गा भगवती गाउँपालिका	१५००	४९९४	६४९४
१०४	रौतहट	२०६१६	राजदेवी नगरपालिका	१६२५	६००५	७६३०
१०५	रौतहट	२०६१७	गौर नगरपालिका	१६२५	६९७८	८६०३
१०६	रौतहट	२०६१८	ईशानाथ नगरपालिका	१८७५	६९९२	८८६७
१०७	बारा	२०७०१	निजगढ नगरपालिका	१६२५	७०६८	८६९३
१०८	बारा	२०७०२	कोल्हवी नगरपालिका	१८७५	८२०८	१००८३
१०९	बारा	२०७०३	जीतपुर सिमरा उपमहानगरपालिका	२७५०	१६५३५	१९२८५
११०	बारा	२०७०४	परवानीपुर गाउँपालिका	१५००	५२६९	६७६९
१११	बारा	२०७०५	प्रसौनी गाउँपालिका	१५००	५६८२	७१८२
११२	बारा	२०७०६	विश्रामपुर गाउँपालिका	१५००	५२९७	६७९७
११३	बारा	२०७०७	फेटा गाउँपालिका	१५००	५६९३	७१९३
११४	बारा	२०७०८	कलैया उपमहानगरपालिका	२८७५	१६७९३	१९५८८
११५	बारा	२०७०९	करैयामाई गाउँपालिका	१५००	५६५६	७१५६
११६	बारा	२०७१०	बारागढी गाउँपालिका	१५००	५७४३	७२४३
११७	बारा	२०७११	आदर्श कोटवाल गाउँपालिका	१६२५	५५५३	७१७८
११८	बारा	२०७१२	सिम्रौनगढ नगरपालिका	१८७५	८२४८	१०१२३
११९	बारा	२०७१३	पचरौता नगरपालिका	१७५०	६३३२	८०८२
१२०	बारा	२०७१४	महागढीमाई नगरपालिका	१८७५	८९९६	१०८७१
१२१	बारा	२०७१५	देवताल गाउँपालिका	१५००	५०५०	६५५०
१२२	बारा	२०७१६	सुवर्ण गाउँपालिका	१६२५	५६९०	७३१५
१२३	पर्सा	२०८०१	ठोरी ढसुवर्णपुर) गाउँपालिका	१३७५	४९२०	६२९५
१२४	पर्सा	२०८०२	जिराभवानी गाउँपालिका	१५००	५०१९	६५१९
१२५	पर्सा	२०८०३	जगरनाथपुर गाउँपालिका	१६२५	६२०८	७८३३
१२६	पर्सा	२०८०४	पटेर्वा सुगौली गाउँपालिका	१५००	५११५	६६१५
१२७	पर्सा	२०८०५	सखुवा प्रसौनी गाउँपालिका	१६२५	६३७६	८००१
१२८	पर्सा	२०८०६	पर्सागढी नगरपालिका	१७५०	७०६५	८८१५
१२९	पर्सा	२०८०७	बिरगन्ज महानगरपालिका	३७५०	२७२५८	३१००८
१३०	पर्सा	२०८०८	बहुदरमाई नगरपालिका	१७५०	७१९०	८९४०
१३१	पर्सा	२०८०९	पोखरिया नगरपालिका	१६२५	६२६९	७८९४
१३२	पर्सा	२०८१०	कालिकामाई गाउँपालिका	१५००	४९५४	६४५४
१३३	पर्सा	२०८११	धोबीनी गाउँपालिका	१५००	४५१०	६०१०
१३४	पर्सा	२०८१२	छिपहरमाई गाउँपालिका	१५००	५५९३	७०९३
१३५	पर्सा	२०८१३	पकाहा मैनपुर गाउँपालिका	१५००	४७९४	६२९४
१३६	पर्सा	२०८१४	बिन्दबासिनी गाउँपालिका	१५००	५४०४	६९०४
जम्मा				२३६६२५	९४४१७९	११८०८०४

३.२.४ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, बागमती प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस मिति: २०८१/०१/०४

क. पृष्ठभूमि

सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको रहेको छ। नेपालको संविधानमा तीनै तहका सरकारका बीचमा राज्यशक्तिको बाँडफाँट गरिएको छ। तहगत सरकारबीचको सम्बन्ध सहकारिता, समन्वय, सह-अस्तित्व र पारस्परिक सहयोगको सिद्धान्तमा आधारित हुने व्यवस्था संविधानले नै सुनिश्चित गरेको छ। तीन तहबीचको सहकारिताको एउटा महत्वपूर्ण अवयवको रूपमा अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण रहेको छ।

स्थानीय सरकारहरूबीचमा रहने भौगोलिक तथा जनसाङ्ख्यिक विविधता र आर्थिक सामाजिक तथा भौतिक विकासको असमान अवस्थाले उनीहरूको खर्चको आवश्यकता र राजस्व परिचालन क्षमताबीचमा असमानता रहन्छ। त्यस्तो असमानतालाई न्यूनीकरण गर्दै उपलब्ध स्रोत र साधनको समन्यायिक वितरणलाई सुनिश्चित गर्न संविधान तथा कानूनद्वारा नै स्वतन्त्र संवैधानिक निकायको सिफारिसमा प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिएको छ।

प्रदेश सरकारले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ। साथै, त्यस्तो अनुदानको परिमाण निर्धारण गरी सिफारिस गर्ने जिम्मेवारी राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुने व्यवस्था संविधान र अन्य प्रचलित कानूनमा रहेको छ।

उल्लिखित संवैधानिक र कानूनी व्यवस्था कार्यान्वयन गरी सो अनुसारको दायित्व निर्वाह गर्ने क्रममा आगामी आ.व. २०८१/८२ का लागि नेपालको संविधान, सङ्घीय कानून र प्रदेश कानूनबमोजिम बागमती प्रदेश सरकारले बागमती प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारहरूलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण आयोगबाट निर्धारण गरी बागमती प्रदेश सरकार समक्ष सिफारिस गरिएको छ।

ख. कानूनी व्यवस्था

१. नेपालको संविधान

प्रदेश कानूनबमोजिम प्रदेशले स्थानीय तहलाई दिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा नेपालको संविधानमा देहायका व्यवस्थाहरू रहेका छन्:

- संविधानको धारा ६० को उपधारा (३) - प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिस बमोजिम हुनेछ।
- संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) - प्रदेशले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानूनबमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नेछन्।

२. राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (क) मा प्रदेश कानूनबमोजिम प्रदेशले स्थानीय तहलाई दिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेशलाई सिफारिस गर्ने काम, कर्तव्य

र अधिकार राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा ३ को उपदफा (२) मा आयोगले संविधान तथा यस ऐन बमोजिम सुझाव वा सिफारिस दिँदा वा ढाँचा तयार गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको कार्य सम्पादनलाई समेत आधार लिने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (१) मा प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रचलित कानूनबमोजिम उपलब्ध गराउने वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा प्रदेशलाई सिफारिस गर्दा आयोगले देहायका आधार लिई सिफारिस गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ:

- (क) प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी जस्ता मानव विकास सूचकाङ्क,
- (ख) अन्य प्रदेश वा स्थानीय तहको सन्तुलित विकासको अवस्था,
- (ग) प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक वा अन्य कुनै प्रकारको विभेदको अवस्था,
- (घ) प्रदेश तथा स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्था र आवश्यकता,
- (ङ) प्रदेश तथा स्थानीय तहले जनतालाई पुन्याउनुपर्ने सेवा,
- (च) प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमता,
- (छ) प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता।

सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (३) मा आयोगले उपदफा (१) बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने न्यूनतम अनुदान र उपदफा (१) बमोजिमका आधारहरू बमोजिम प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

३. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ८ को उपदफा (२) मा नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठेको राजस्वलाई प्रदेशले प्रदेश भरका स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा प्रदेश कानूनबमोजिम आयोगको सिफारिसमा वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा १८ को उपदफा (३) मा प्रदेश सरकारले आयोगसँग परामर्श गरी चालु आर्थिक वर्षको चैत मसान्तभित्र संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) बमोजिम स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने वित्तीय समानीकरण अनुदानको अनुमानित विवरण स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा २८ मा यस ऐन वा प्रचलित कानूनबमोजिम प्राप्त भएको अनुदानको रकम जुन प्रयोजनको लागि प्राप्त भएको हो सोही प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

४. प्रदेश वित्तीय हस्तान्तरण ऐन, २०७५

प्रदेश वित्तीय हस्तान्तरण ऐन, २०७५ को दफा ४ को उपदफा (१) मा प्रदेश सरकारले स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिसमा स्थानीय तहलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा ४ को उपदफा (२) मा प्रदेश सरकारले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्व समेतका आधारमा उपदफा (१) बमोजिम स्थानीय तहलाई बाँडफाँट हुने समानीकरण अनुदान रकम निर्धारण गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

ग. वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिसमा तथ्याङ्कको स्रोत

आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण निर्धारण गर्दा देहाय बमोजिमको तथ्याङ्क स्रोत प्रयोग गरिएको छः

क्र.सं.	तथ्याङ्क	स्रोत
१.	जनसङ्ख्या	• राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
२.	प्रदेश र स्थानीय तहको क्षेत्रफल (भूगोल)	• अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकिन गरिएको स्थानीय तहहरूको क्षेत्रफल
३.	मानव विकास सूचकाङ्क	• नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०२०, राष्ट्रिय योजना आयोग
४.	प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचकाङ्क	• राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७६)
५.	पूर्वाधार विकास • सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच), • विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच), • सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच), • खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच), • सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता)	• सडक विभाग, भवन तथा शहरी विकास विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विकास विभाग (२०१८) • राष्ट्रिय जनगणना २०७८ • राष्ट्रिय जनगणना २०७८ • राष्ट्रिय जनगणना २०७८ • राष्ट्रिय जनगणना २०७८
६.	राजस्वको अवस्था	• साविक बमोजिम समान अङ्क प्रदान गरिएको
७.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता	• राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७५)

घ. वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्न लिइएका आधार र ढाँचा तथा सोको व्याख्या एवम् विश्लेषण

१. न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि बागमती प्रदेशले प्रदेशभिन्नका स्थानीय सरकारहरूलाई उपलब्ध गराउने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (३) बमोजिम प्रत्येक स्थानीय सरकारका लागि न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ। प्रत्येक स्थानीय सरकारलाई न्यूनतम अनुदान सिफारिस गर्दा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार १० हजार भन्दा कम जनसङ्ख्या हुने स्थानीय सरकारलाई रु. १२ लाख ५० हजार, १० हजार देखि २ लाख भन्दा कम जनसङ्ख्या भएको स्थानीय सरकारलाई प्रत्येक १० हजार जनसङ्ख्या वृद्धि हुँदा थप रु. १ लाख २५ हजार र २ लाख वा सो भन्दा बढी जनसङ्ख्या भएका स्थानीय सरकारहरूलाई रु. ३७ लाख ५० हजार हुने गरी देहायबमोजिम न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ।

न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान गणनाको आधार

क्र. सं.	सम्बद्ध स्थानीय तहको जनसङ्ख्या	स्थानीय तहको सङ्ख्या	न्यूनतम अनुदान (रु. लाखमा)	जम्मा (रु. लाखमा)
१	१०,००० भन्दा कम	५	१२५०	६२५०
२	१०,००० देखि २०,००० भन्दा कम	४६	१३७५	६३२५०
३	२०,००० देखि ३०,००० भन्दा कम	२४	१५००	३६०००
४	३०,००० देखि ४०,००० भन्दा कम	१२	१६२५	१९५००
५	४०,००० देखि ५०,००० भन्दा कम	४	१७५०	७०००
६	५०,००० देखि ६०,००० भन्दा कम	४	१८७५	७५००
७	६०,००० देखि ७०,००० भन्दा कम	३	२०००	६०००
८	७०,००० देखि ८०,००० भन्दा कम	३	२१२५	६३७५
९	८०,००० देखि ९०,००० भन्दा कम	३	२२५०	६७५०
१०	९०,००० देखि १,००,००० भन्दा कम	१	२३७५	२३७५
११	१,००,००० देखि १,१०,००० भन्दा कम	०	२५००	०
१२	१,१०,००० देखि १,२०,००० भन्दा कम	२	२६२५	५२५०
१३	१,२०,००० देखि १,३०,००० भन्दा कम	१	२७५०	२७५०
१४	१,३०,००० देखि १,४०,००० भन्दा कम	३	२८७५	८६२५
१५	१,४०,००० देखि १,५०,००० भन्दा कम	२	३०००	६०००
१६	१,५०,००० देखि १,६०,००० भन्दा कम	१	३१२५	३१२५
१७	१,६०,००० देखि १,७०,००० भन्दा कम	०	३२५०	०
१८	१,७०,००० देखि १,८०,००० भन्दा कम	१	३३७५	३३७५
१९	१,८०,००० देखि १,९०,००० भन्दा कम	०	३५००	०
२०	१,९०,००० देखि २,००,००० भन्दा कम	१	३६२५	३६२५
२१	२,००,००० वा सो भन्दा बढी	३	३७५०	११२५०
	जम्मा	११९	५२५००	२०५०००

२. सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान

बागमती प्रदेशले प्रदेश भित्रका स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान रकममध्ये न्यूनतम अनुदान रकम छुट्याइसकेपछि बाँकी हुन आउने रकमलाई राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) मा वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिसका लागि उल्लेख गरिएका आधारहरूलाई मानव विकास सूचकाङ्क, आर्थिक सामाजिक असमानता, पूर्वाधारको अवस्था, राजस्वको अवस्था र खर्चको आवश्यकता तथा राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता गरी ५ वटा शीर्षकमा समेटेी मूल्याङ्कन गरिएको छ। आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भरका स्थानीय सरकारलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम यस आयोगबाट देहायका विस्तृत आधार र ढाँचामा निर्धारण गरी प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गरिएको छ।

सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदानको गणनामा लिइएको आधार/सूचक र भार

क्र.सं.	सूचक/उपसूचक	उपसूचकको भार	सूचकको भार
१.	मानव विकास सूचकाङ्क		१० %
२.	आर्थिक सामाजिक असमानता		५ %

क्र.सं.	सूचक/उपसूचक	उपसूचकको भार	सूचकको भार
३.	पूर्वाधार विकासको अवस्था <ul style="list-style-type: none"> • सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच), • विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच), • सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच), • खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच), • सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता) 	६० % १० % १० % १० % १० %	१० %
४.	राजस्वको अवस्था		५ %
५.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता		७० %
जम्मा			१०० %

अ. मानव विकास सूचकाङ्क

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) मा वित्तीय समानीकरण अनुदानको एउटा आधारको रूपमा प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य जस्ता मानव विकास सूचकाङ्कलाई लिनुपर्ने उल्लेख छ। यस प्रयोजनका लागि सन् २०२० मा प्रकाशित नेपाल मानव विकास प्रतिवेदनको तथ्याङ्कलाई यस सूचकमा प्रयोग गरिएको छ। सो प्रतिवेदनले राष्ट्रिय तहको अलावा प्रदेश तहसम्मको मानव विकास सूचकाङ्क प्रकाशन गरेको भए तापनि स्थानीय तहगत रूपमा त्यस्तो सूचकाङ्क उल्लेख गरिएको छैन।

ऐनको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्ने क्रममा स्थानीय तहगत रूपमा नै मानव विकास सूचकाङ्क आवश्यक पर्ने हुँदा सो प्रतिवेदनमा उपलब्ध प्रादेशिक, भौगोलिक तथा शहरी र ग्रामिण सूचकाङ्क समेतलाई आधार बनाएर आयोगले सबै स्थानीय तहको मानव विकासको प्रतिविम्बित (Indicative) सूचकाङ्क विकास गरी अनुदान सिफारिसको प्रयोजनार्थ प्रयोगमा ल्याइएको छ। मानव विकास सूचकाङ्कले स्थानीय तहमा बसोबास गर्ने मानिसको शिक्षा, स्वास्थ्य र आयको मापन गर्दछ। जुन स्थानीय तहको मानव विकास सूचकाङ्क कम छ, त्यस स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रका जनताको जीवनस्तर उकास्नका लागि अतिरिक्त प्रयास गर्नुपर्ने हुन्छ, सोका लागि स्वभाविक रूपमा अतिरिक्त खर्चको आवश्यकता हुन्छ। यसै प्रयोजनका लागि मानव विकास सूचकाङ्कलाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

आ. आर्थिक सामाजिक असमानता

आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्क सम्बन्धमा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता मापन गर्नका लागि आर्थिक, सामाजिक र जलवायु परिवर्तन जोखिम तथा विपद् क्षेत्रका ६ वटा आयामहरूका २९ वटा उप-सूचकहरूका आधारमा आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचकाङ्क निर्माण गरिएको छ। आर्थिक सामाजिक असमानताको अवस्था उच्च रहेका स्थानीय तहले विकास निर्माण तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्ने कार्यमा प्रभावकारिता ल्याउन थप खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ। यसै प्रयोजनका लागि आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्कलाई ५ प्रतिशत भार दिइएको छ।

इ. पूर्वाधार विकासको अवस्था

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) अनुसार वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्था र आवश्यकतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्थाले सो स्थानीय तहको विकासको अवस्था निर्धारण गर्ने आधार दिन्छ। पूर्वाधार विकासको अवस्था कमजोर भएका स्थानीय तहले जनतालाई संविधानले मार्गदर्शन गरे अनुसारका सेवा सुविधा प्रदान गर्न अतिरिक्त खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ, जसले गर्दा सेवाको लागत वृद्धि गराउँदछ। आयोगले स्थानीय तहमा उपलब्ध सडक,

विद्युत, सूचना प्रविधि, खानेपानी र सरसफाइको पहुँच तथा उपलब्धतालाई आधार मानी पूर्वाधार सूचकाङ्क तयार गरेको छ र यसलाई १० प्रतिशत भार प्रदान गरेको छ। पूर्वाधार विकास अन्तर्गत सडक घनत्व, विद्युत सुविधा, सूचना प्रविधि सुविधा, खानेपानी सुविधा र सरसफाइलाई उपसूचकको रूपमा लिइएको छ।

- **सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच):** सडक सञ्जालको पहुँचले स्थानीय तहको विकासलाई प्रभावित गर्दछ, उनीहरूले प्रवाह गर्नुपर्ने सेवा प्रवाहको लागतमा असर पार्दछ। सार्वजनिक सेवा वितरणलाई प्रभावकारी बनाउन र आम सर्वसाधारण जनतालाई सुगम तथा सहज ढङ्गले सेवा प्रवाह गर्नका लागि पनि सडकको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ। अतः पूर्वाधार विकासलाई दिइएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट ६० प्रतिशत भार स्थानीय तहको सडक घनत्वलाई दिइएको छ।
- **विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच):** विकासको एउटा आवश्यकताको रूपमा लिइने विद्युतको सुविधाले स्थानीय तहको आर्थिक विकासमा बहु-आयामिक भूमिका खेल्दछ। जुन स्थानीय तहमा विद्युत सुविधाको पहुँच कमजोर रहेको छ, उसका लागि थप आर्थिक व्ययभार आवश्यक पर्दछ। यसै परिप्रेक्ष्यमा स्थानीय तहको विद्युत सुविधाको अवस्थालाई उपसूचकका रूपमा लिई पूर्वाधार विकासलाई दिइएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार विद्युत सुविधाको पहुँचलाई दिइएको छ।
- **सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच):** जुन स्थानीय तहको सूचना प्रविधिको पहुँचको अवस्था कमजोर छ, त्यस्ता स्थानीय तहले सूचना प्रविधिको पहुँच स्तर माथि उकास्न यथोचित लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। यसले स्थानीय तहको आर्थिक व्ययभार बढाउने गर्दछ। यसै पक्षलाई ख्याल गर्दै पूर्वाधार विकासका लागि तोकिएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार सूचना प्रविधिको पहुँचलाई दिइएको छ।
- **खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच):** संविधानले परिकल्पना गरे अनुसारको लोक कल्याणकारी राज्य व्यवस्थाको स्थापना गर्न अन्य कुराका अलावा प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी सुविधा उपलब्ध गराउनुपर्ने हुन्छ। स्थानीय तहमा खानेपानी सुविधाको पहुँच बढाउन थप आर्थिक स्रोतको आवश्यकता पर्दछ। अतः यसै पक्षलाई ख्याल राख्दै पूर्वाधार विकास अन्तर्गतको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार खानेपानी सुविधा उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।
- **सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता):** नेपालको संविधानले नै प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हकलाई मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरेको छ। सरसफाइको अवस्था कमजोर रहेको स्थानीय तहले सो सुविधा वृद्धि गर्नका लागि थप लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय तहमा हाल रहेका शौचालयहरूको उपलब्धतालाई सरसफाइ सूचक मानी पूर्वाधार विकास अन्तर्गतको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता) उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।

यसप्रकार पूर्वाधार विकास सम्बन्धी उल्लिखित सडक, विद्युत, सूचना प्रविधि, खानेपानी र सरसफाइसम्बन्धी सूचक उच्च भएका स्थानमा कम लगानी र त्यस्ता सूचकहरूको उपलब्धता न्यून भएको स्थानमा बढी लगानी गर्ने गरी आयोगले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरेको छ।

ई. राजस्वको अवस्था

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) ले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। यस सूचकका लागि आयोगले प्रत्येक स्थानीय तहले राजस्व सङ्कलनमा गरेका प्रयासहरू र उनीहरूले उठाएको

राजस्वको अवस्थाको उपलब्ध तथ्याङ्कका आधारमा अध्ययन गर्दा स्थानीय सरकारले राजस्व सङ्कलनको व्यवस्था र प्रयास गर्दै आएको देखिन्छ, तर सबै स्थानीय सरकारहरूको राजस्व सम्बन्धी पूर्ण तथ्याङ्क उपलब्ध हुन नसकेको कारणले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्ने प्रयोजनार्थ राजस्वको अवस्था सूचकका लागि समान अङ्कभार प्रदान गरिएको छ।

उ. खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता

नेपालको संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) ले प्रदेशले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानूनबमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यसैगरी राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) ले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमता र प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यसै गरी प्रदेश ऐनले पनि प्रदेश सरकारले स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिसमा स्थानीय तहलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था गरेको छ।

उल्लिखित संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्थाअनुसार आयोगले वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिस गर्दा प्रत्येक स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकताका अलावा राजस्वको क्षमता निर्धारण गरी वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) पत्ता लगाउनुपर्ने हुन्छ। खर्चको आवश्यकता आंकलन गर्नका निमित्त संविधानको अनुसूचीमा उल्लिखित सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहका एकल र साझा अधिकार बमोजिमका कार्य जिम्मेवारीको थप प्रष्टता हुनुपर्ने, कार्य जिम्मेवारी अनुरूपको कार्यसम्पादनका लागि प्रत्येक तहले सम्पादन गर्नुपर्ने अलग अलग कार्यको स्पष्ट किटानी हुनुपर्ने, साथै प्रत्येक कामको न्यूनतम राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक मानदण्ड र राष्ट्रिय तथा तहगत लक्ष्य तय हुनुपर्ने हुन्छ। तोकिएको मानदण्ड र लक्ष्य बमोजिमको कार्य सम्पादन गर्नका लागि उक्त कामको प्रति इकाइ लागत निकाली कुल लागत निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ। हाल स्थानीय तहले सम्पादन गर्नुपर्ने कतिपय कार्यको आधारभूत मानदण्ड तथा तहगत लक्ष्य निर्धारण भैनसकेको अवस्थामा खर्चको आवश्यकताको यथार्थ आंकलन गर्ने कार्य कठिन हुने देखिन्छ।

त्यसैगरी राजस्व उठाउन सक्ने क्षमताको आंकलन गर्दा प्रत्येक स्थानीय तहको राजस्व अधिकार, राजस्वको सम्भाव्य दायरा र दर तथा राजस्व उठाउँदा हुने लाभ-लागत अनुपात र भैरहेको राजस्व सङ्कलनको कुल आकार समेतको विश्लेषण गर्नुपर्ने हुन्छ। तर सङ्घीयता कार्यान्वयनको छोटो अवधीमा यस सम्बन्धी विस्तृत तथ्याङ्कहरू उपलब्ध भइनसकेको अवस्थामा यथार्थ राजस्व असुलीको सम्भाव्यता एकिन गर्नु पनि उत्तिकै चुनौतीपूर्ण रहेको छ। यी सबै सीमाहरूका बीचबाट आयोगले निश्चित सूचक र विश्लेषणका आधारमा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आंकलन सम्बन्धी अध्ययन कार्य गरेको छ र आगामी दिनमा उक्त अध्ययनलाई अद्यावधिक गर्दै लगिने छ। आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा आयोगले गरेको अध्ययनबाट देखिएको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताबीचको वित्तीय अन्तरको सूचकलाई ७० प्रतिशत भार दिईएको छ।

ड. वित्तीय समानीकरण अनुदानसम्बन्धी सिफारिस

संविधान तथा कानूनतः प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहमा वित्तीय समानीकरण अनुदान उपलब्ध गराउँदा प्रदेश कानूनबमोजिम सिफारिस गर्नुपर्ने भनी उल्लेख गरिएको भएतापनि सो सम्बन्धमा प्रदेशका कानूनहरू अध्ययन गर्दा ती कानूनहरूमा पनि संविधान र सङ्घीय ऐनमा भएको व्यवस्थाभन्दा सो अनुदान सिफारिस गर्ने फरक र छुट्टै आधारहरू उल्लेख गरेको नपाईएकोले सङ्घीय ऐनकै आधार (सूचक) लाई अनुदान सिफारिसको आधारको रूपमा लिईएको छ। तसर्थ, नेपालको संविधान, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४, अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन,

२०७४ र प्रदेश वित्तीय हस्तान्तरण ऐन, २०७५ मा वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा भएका व्यवस्था अनुसार प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा सिफारिस गरिएको छ।

प्रदेश सरकारबाट प्रदेशभित्रका प्रत्येक स्थानीय तहहरूमा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान निर्धारण गर्दा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (३) को व्यवस्थाबमोजिम प्रत्येक स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने न्यूनतम अनुदान र सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (१) मा तोकिएका आधारहरू बमोजिम प्राप्त गर्ने सूत्रमा आधारित अनुदान छुट्टाछुट्टै गणना गरी कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ।

यसरी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि बागमती प्रदेशले प्रदेशभित्रका स्थानीय सरकारलाई प्रदान गर्ने न्यूनतम अनुदान रु.२० करोड ५० लाख र सूत्रमा आधारित अनुदान रु.१ अर्ब ४५ करोड ७५ लाख समेत गरी कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान रु.१ अर्ब ६६ करोड २५ लाख सिफारिस गरिएको छ।

च. वित्तीय समानीकरण अनुदानसम्बन्धी सुझाव

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २८ मा उक्त ऐन वा प्रचलित कानूनबमोजिम प्राप्त भएको अनुदानको रकम जुन प्रयोजनको लागि प्राप्त भएको हो सोही प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ। वित्तीय समानीकरण अनुदानको मूल उद्देश्य स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको फरकबाट सिर्जना हुने वित्तीय अन्तर घटाई सन्तुलन कायम गर्नु हो। नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहलाई प्रदान गरिएको जिम्मेवारी पुरा गर्न आवश्यक पर्ने स्रोत अभावको समस्या घटाउन यो अनुदान हस्तान्तरण गरिन्छ। अतः स्थानीय तहले वित्तीय समानीकरण अनुदानको प्रयोग गर्दा नेपालको संविधान अनुसार आफूलाई प्राप्त कार्य जिम्मेवारी पुरा गर्न यस अनुदानको प्रयोग गर्नु पर्दछ। त्यसरी अनुदानको प्रयोग गर्दा कुनै विषयगत क्षेत्रका कार्यहरूमा मात्र बढी रकम विनियोजन गर्ने र अन्य विषयगत क्षेत्रका कार्यहरूका लागि आवश्यक रकम विनियोजन नै नहुने अवस्था आउन दिनु हुँदैन। त्यसैगरी आफ्ना अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयहरूको सन्तुलित एवम् नतिजामुखी कार्यान्वयनमा जोड दिनुपर्दछ। साथै, अनुदान सिफारिसका लागि लिइएका आधार तथा सूचकहरूले समावेश गरेका विषय तथा क्षेत्रहरूमा अपेक्षित विकास, सुधार तथा गुणस्तर कायम गर्ने गरी यस अनुदानको प्रयोग गरिनु पर्दछ।

उल्लिखित संवैधानिक व्यवस्था र कानूनमा तोकिएका आधारहरू बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई प्रदान गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा देहाय बमोजिमका सुझावहरू उपलब्ध गराईएको छः

- (१) सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान र विशेष अनुदानलाई संविधानको मर्म र भावनाबमोजिम वितरण गर्ने गरी व्यवस्थित गर्दै यस्ता अनुदानको परिमाणलाई न्यूनीकरण गर्ने र स्थानीय सरकारको वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) परिपूर्ति गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदानलाई क्रमशः बढाउँदै लाने नीति लिनुपर्ने।
- (२) नेपालको संविधानले सुरक्षित गरेका नागरिकका मौलिक हक कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गर्न, संविधानको अनुसूची ८ मा उल्लिखित स्थानीय सरकारको कार्यजिम्मेवारी पूरा गर्न तथा राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, नीति र दायित्व कार्यान्वयन हुने गरी वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (३) प्रादेशिक विकासको औषतभन्दा पछाडि परेका स्थानीय सरकारलाई प्रादेशिक औसत स्तरको नजिक ल्याउन वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (४) सबै वर्ग, क्षेत्र, समुदाय, जातजाति, अल्पसङ्ख्यक, सीमान्तकृत, अशक्त र असहायहरूको सशक्तिकरण गरी विकासको मूलप्रवाहमा ल्याउन वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।

- (५) स्थानीय सरकारले राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक मानदण्ड र राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक विकास लक्ष्य हासिल गर्ने दिशामा योगदान पुग्ने गरी वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (६) स्थानीय सरकारले उपलब्ध गराउनुपर्ने शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी जस्ता आधारभूत सेवा सुविधा प्रदान गर्न, स्थानीय सरकारहरूबीच विकास निर्माण र सेवा प्रवाहमा सकारात्मक प्रतिस्पर्धा गर्दै सन्तुलित विकास हासिल गर्न, स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक सामाजिक असमानता न्यूनीकरण गर्न, सडक, सिँचाइ, विद्युत, सञ्चार लगायतका पूर्वाधार विकास गर्न तथा संविधानले प्रत्याभूत गरेको खर्चको जिम्मेवारी पूरा गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (७) नागरिकहरूलाई बासस्थानको आधारमा भेदभाव नहुने गरी आधारभूत सार्वजनिक सेवाहरू न्यूनतम र समतामूलक (Minimum and Equitable) रूपमा प्रदान गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (८) अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २१ को उपदफा (४) मा प्रदेश तथा स्थानीय तहले आफूले उठाएको राजस्व र उक्त ऐन बमोजिम राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकमबाट प्रशासनिक खर्च पुग्ने गरी राजस्व र व्ययको अनुमान पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको हुँदा स्थानीय सरकारले अध्ययन भ्रमण, वैदेशिक भ्रमण, प्रशासनिक एवम् कार्यालय सञ्चालन जस्ता शीर्षक वा विषयमा वित्तीय समानीकरण अनुदानबाट प्राप्त रकमको प्रयोग गर्न नहुने।
- (९) प्रदेश सरकारले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई प्रदेश भित्रको स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेकोले आगामी वर्षमा प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदानको कुल सीमा निर्धारण गर्दा संविधानको व्यवस्थालाई आधार लिनुपर्ने।
- (१०) आर्थिक वर्षको अन्त्यमा खर्च हुन नसकी बाँकी रहेको वित्तीय समानीकरण अनुदानको रकम अर्को आर्थिक वर्षमा खर्च गर्दा वित्तीय समानीकरण अनुदान जुन प्रयोजनका लागि विनियोजन गरिएको हो सोही प्रयोजनमा मात्र खर्च गर्नुपर्ने। यस्तो रकम आन्तरिक आयको रूपमा गणना गरी चालु प्रकृतिका शीर्षकमा खर्च गर्न पाइने छैन।

छ. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि सिफारिस गरिएको वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण

तालिका ३.७: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, बागमती प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस

रकम रु. हजारमा

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
१	दोलखा	३०१०१	गौरिशंकर गाउँपालिका	१३७५	९१८७	१०५६२
२	दोलखा	३०१०२	बिगु गाउँपालिका	१३७५	९६७८	११०५३
३	दोलखा	३०१०३	कालिन्चोक गाउँपालिका	१५००	११५२८	१३०२८
४	दोलखा	३०१०४	बैतेस्वर गाउँपालिका	१३७५	१०६४६	१२०२१
५	दोलखा	३०१०५	जिरी नगरपालिका	१३७५	८७२०	१००९५
६	दोलखा	३०१०६	तामाकोशी गाउँपालिका	१३७५	१०४३८	११८१३
७	दोलखा	३०१०७	मेलुङ्ग गाउँपालिका	१३७५	१०५४७	११९२२
८	दोलखा	३०१०८	शैलुङ गाउँपालिका	१३७५	१००३१	११४०६
९	दोलखा	३०१०९	भिमेश्वर नगरपालिका	१६२५	१५६८५	१७३१०
१०	सिन्धुपाल्चोक	३०२०१	भोटेकोशी गाउँपालिका	१३७५	९१८०	१०५५५
११	सिन्धुपाल्चोक	३०२०२	जुगल गाउँपालिका	१३७५	९२००	१०५७५
१२	सिन्धुपाल्चोक	३०२०३	पाँचपोखरी थाङपाल गाउँपालिका	१५००	९९०१	११४०१

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
१३	सिन्धुपाल्चोक	३०२०४	हेलम्बु गाउँपालिका	१३७५	९१८९	१०५६४
१४	सिन्धुपाल्चोक	३०२०५	मेलम्ची नगरपालिका	१७५०	१८०२१	१९७७१
१५	सिन्धुपाल्चोक	३०२०६	ईन्द्रावती गाउँपालिका	१५००	१३१२१	१४६२१
१६	सिन्धुपाल्चोक	३०२०७	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका	१७५०	१८५४३	२०२९३
१७	सिन्धुपाल्चोक	३०२०८	बलेफी गाउँपालिका	१३७५	१०५००	११८७५
१८	सिन्धुपाल्चोक	३०२०९	बाह्रबिसे नगरपालिका	१५००	१२६७१	१४१७१
१९	सिन्धुपाल्चोक	३०२१०	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	१३७५	७५२२	८८९७
२०	सिन्धुपाल्चोक	३०२११	लिसंखु पाखर गाउँपालिका	१३७५	८७२१	१००९६
२१	सिन्धुपाल्चोक	३०२१२	सुनकोशी गाउँपालिका	१३७५	९६०२	१०९७७
२२	रसुवा	३०३०१	गोसाईकुण्ड गाउँपालिका	१२५०	६१०१	७३५१
२३	रसुवा	३०३०२	आमाछोदिङमो गाउँपालिका	१२५०	४०७८	५३२८
२४	रसुवा	३०३०३	उत्तरगया गाउँपालिका	१२५०	५९१८	७१६८
२५	रसुवा	३०३०४	कालिका गाउँपालिका	१३७५	६३६८	७७४३
२६	रसुवा	३०३०५	नौकुण्ड गाउँपालिका	१३७५	६४६५	७८४०
२७	धादिङ	३०४०१	रुबी भ्याली गाउँपालिका	१३७५	५३६२	६७३७
२८	धादिङ	३०४०२	खनियाबास गाउँपालिका	१३७५	७२८०	८६५५
२९	धादिङ	३०४०३	गङ्गा जमुना गाउँपालिका	१३७५	१०८०७	१२१८२
३०	धादिङ	३०४०४	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	१५००	११६०९	१३१०९
३१	धादिङ	३०४०५	नेत्रावती डबजोड गाउँपालिका	१३७५	७५४७	८९२२
३२	धादिङ	३०४०६	नीलकण्ठ नगरपालिका	१८७५	२१९९७	२३८७२
३३	धादिङ	३०४०७	ज्वालामुखी गाउँपालिका	१५००	११७१५	१३२१५
३४	धादिङ	३०४०८	सिद्धलेक गाउँपालिका	१५००	११७३५	१३२३५
३५	धादिङ	३०४०९	बेनीघाट रोराङ्ग गाउँपालिका	१६२५	१४४८०	१६१०५
३६	धादिङ	३०४१०	गजुरी गाउँपालिका	१५००	१३२५६	१४७५६
३७	धादिङ	३०४११	गल्छी गाउँपालिका	१५००	१२७८९	१४२८९
३८	धादिङ	३०४१२	थाक्रे गाउँपालिका	१६२५	१४९७८	१६६०३
३९	धादिङ	३०४१३	धुनीवेशी नगरपालिका	१५००	१४१७५	१५६७५
४०	नुवाकोट	३०५०१	दुप्चेस्वर गाउँपालिका	१५००	६२१४	७७१४
४१	नुवाकोट	३०५०२	तादी गाउँपालिका	१३७५	५७४३	७११८
४२	नुवाकोट	३०५०३	सूर्यगढी गाउँपालिका	१३७५	५४९०	६८६५
४३	नुवाकोट	३०५०४	बिदुर नगरपालिका	१८७५	१३४९२	१५३६७
४४	नुवाकोट	३०५०५	किस्पाङ्ग गाउँपालिका	१३७५	५०२३	६३९८
४५	नुवाकोट	३०५०६	म्यगड गाउँपालिका	१३७५	४५९८	५९७३
४६	नुवाकोट	३०५०७	तारकेश्वर गाउँपालिका	१३७५	५१९२	६५६७
४७	नुवाकोट	३०५०८	बेलकोटगढी नगरपालिका	१६२५	१०३४६	११९७१
४८	नुवाकोट	३०५०९	लिखु गाउँपालिका	१३७५	५८७७	७२५२
४९	नुवाकोट	३०५१०	पन्चकन्या गाउँपालिका	१३७५	५४८६	६८६१
५०	नुवाकोट	३०५११	शिवपुरी गाउँपालिका	१३७५	६४८४	७८५९
५१	नुवाकोट	३०५१२	ककनी गाउँपालिका	१५००	७७९०	९२९०
५२	काठमाडौँ	३०६०१	शंङ्करापुर नगरपालिका	१५००	८३७२	९८७२
५३	काठमाडौँ	३०६०२	कारेश्वरी मनहरा नगरपालिका	२८७५	१६१९७	१९०७२
५४	काठमाडौँ	३०६०३	गोकर्णेश्वर नगरपालिका	३०००	२४२६५	२७२६५
५५	काठमाडौँ	३०६०४	बुढानिलकण्ठ नगरपालिका	३३७५	२५३९५	२८७७०
५६	काठमाडौँ	३०६०५	टोखा नगरपालिका	२८७५	२३३५४	२६२२९
५७	काठमाडौँ	३०६०६	तारकेश्वर नगरपालिका	३१२५	२०००६	२३१३१

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
५८	काठमाडौं	३०६०७	नागार्जुन नगरपालिका	२६२५	१८०३०	२०६५५
५९	काठमाडौं	३०६०८	काठमाण्डौ महानगरपालिका	३७५०	९१४८२	९५२३२
६०	काठमाडौं	३०६०९	किर्तिपुर नगरपालिका	२२५०	१८१७८	२०४२८
६१	काठमाडौं	३०६१०	चन्द्रागिरी नगरपालिका	२८७५	२०९४१	२३८१६
६२	काठमाडौं	३०६११	दक्षिणकाली नगरपालिका	१५००	८४६८	९९६८
६३	भक्तपुर	३०७०१	चाँगुनारायण नगरपालिका	२२५०	१४९९८	१७२४८
६४	भक्तपुर	३०७०२	भक्तपुर नगरपालिका	२१२५	१९८६०	२१९८५
६५	भक्तपुर	३०७०३	मध्यपुर थिमी नगरपालिका	२६२५	२०३८२	२३००७
६६	भक्तपुर	३०७०४	सूर्यविनायक नगरपालिका	३०००	१९०५४	२२०५४
६७	ललितपुर	३०८०१	महालक्ष्मी नगरपालिका	२७५०	१६३२३	१९०७३
६८	ललितपुर	३०८०२	ललितपुर महानगरपालिका	३७५०	४५७२९	४९४७९
६९	ललितपुर	३०८०३	गोदावरी नगरपालिका	२३७५	१८६८०	२१०५५
७०	ललितपुर	३०८०४	कोन्ज्योसोम गाउँपालिका	१२५०	४००२	५२५२
७१	ललितपुर	३०८०५	महाङ्गल गाउँपालिका	१२५०	४२२२	५४७२
७२	ललितपुर	३०८०६	बागमती गाउँपालिका	१३७५	५०८५	६४६०
७३	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०१	चौरीदेउराली गाउँपालिका	१३७५	६६०९	७९८४
७४	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०२	भुम्लु गाउँपालिका	१३७५	६१९०	७५६५
७५	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०३	मण्डन देउपुर नगरपालिका	१६२५	९१३९	१०७६४
७६	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०४	बनेपा नगरपालिका	२०००	१४९६३	१६९६३
७७	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०५	धुलिखेल नगरपालिका	१६२५	१००६७	११६९२
७८	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०६	पाँचखाल नगरपालिका	१६२५	१०९२३	१२५४८
७९	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०७	तेमाल गाउँपालिका	१३७५	७०५४	८४२९
८०	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०८	नमोबुद्ध नगरपालिका	१५००	८६५८	१०१५८
८१	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०९	पनौती नगरपालिका	१८७५	१२६६४	१४५३९
८२	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९१०	बेथानचोक गाउँपालिका	१३७५	५९५६	७३३१
८३	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९११	रोशी गाउँपालिका	१५००	८३९३	९८९३
८४	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९१२	महाभारत गाउँपालिका	१३७५	५९४१	७३१६
८५	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९१३	खानीखोला गाउँपालिका	१३७५	५१०९	६४८४
८६	रामेछाप	३१००१	उमाकुण्ड गाउँपालिका	१३७५	९७०१	११०७६
८७	रामेछाप	३१००२	गोकुलगङ्गा गाउँपालिका	१३७५	१०६९९	१२०७४
८८	रामेछाप	३१००३	लिखु तामाकोसी गाउँपालिका	१३७५	११४४४	१२८१९
८९	रामेछाप	३१००४	रामेछाप नगरपालिका	१५००	१३४८५	१४९८५
९०	रामेछाप	३१००५	मन्थली नगरपालिका	१६२५	१८५४४	२०१६९
९१	रामेछाप	३१००६	खाँडादेवी गाउँपालिका	१३७५	१२५०२	१३८७७
९२	रामेछाप	३१००७	दोरम्बा गाउँपालिका	१३७५	१०७३९	१२११४
९३	रामेछाप	३१००८	सुनापती गाउँपालिका	१३७५	९५५४	१०९२९
९४	सिन्धुली	३११०१	दुधौली नगरपालिका	२१२५	१४२३२	१६३५७
९५	सिन्धुली	३११०२	फिक्कल गाउँपालिका	१३७५	५६६०	७०३५
९६	सिन्धुली	३११०३	तीनपाटन गाउँपालिका	१६२५	९९०५	११५३०
९७	सिन्धुली	३११०४	गोलन्जोर गाउँपालिका	१३७५	६४३०	७८०५
९८	सिन्धुली	३११०५	कमलामाई नगरपालिका	२१२५	१५३१६	१७४४१
९९	सिन्धुली	३११०६	सुनकोशी गाउँपालिका	१३७५	७०३४	८४०९
१००	सिन्धुली	३११०७	ध्याङलेख गाउँपालिका	१३७५	४६०५	५९८०
१०१	सिन्धुली	३११०८	मरिण गाउँपालिका	१५००	७७५३	९२५३
१०२	सिन्धुली	३११०९	हरिहरपुरगढी गाउँपालिका	१५००	७६६९	९१६९

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
१०३	मकवानपुर	३१२०१	ईन्द्रसरोवर गाउँपालिका	१३७५	५०१५	६३९०
१०४	मकवानपुर	३१२०२	थाहा नगरपालिका	१६२५	१०७६५	१२३९०
१०५	मकवानपुर	३१२०३	कैलाश गाउँपालिका	१५००	६९३२	८४३२
१०६	मकवानपुर	३१२०४	राक्सिराङ्ग गाउँपालिका	१५००	७५४२	९०४२
१०७	मकवानपुर	३१२०५	मनहरी गाउँपालिका	१७५०	१०६५३	१२४०३
१०८	मकवानपुर	३१२०६	हेटौडा उपमहानगरपालिका	३६२५	२८६४४	३२२६९
१०९	मकवानपुर	३१२०७	भिमफेदी गाउँपालिका	१५००	८०७२	९५७२
११०	मकवानपुर	३१२०८	मकवानपुरगढी गाउँपालिका	१५००	७९४१	९४४१
१११	मकवानपुर	३१२०९	बकैया गाउँपालिका	१७५०	१००९६	११८४६
११२	मकवानपुर	३१२१०	बागमती गाउँपालिका	१६२५	८५५१	१०१७६
११३	चितवन	३१३०१	राप्ती नगरपालिका	२०००	१५०२४	१७०२४
११४	चितवन	३१३०२	कालिका नगरपालिका	१८७५	१२१६२	१४०३७
११५	चितवन	३१३०३	इच्छाकामना गाउँपालिका	१५००	८०३४	९५३४
११६	चितवन	३१३०४	भरतपुर महानगरपालिका	३७५०	४४३९७	४८१४७
११७	चितवन	३१३०५	रत्ननगर नगरपालिका	२२५०	१७२६९	१९५१९
११८	चितवन	३१३०६	खैरहनी नगरपालिका	२०००	१४७२५	१६७२५
११९	चितवन	३१३०७	माडी नगरपालिका	१६२५	१०६९१	१२३१६
जम्मा				२०५०००	१४५७५००	१६६२५००

३.२.५ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, गण्डकी प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस मिति: २०८१/०१/०४

क. पृष्ठभूमि

सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको रहेको छ। नेपालको संविधानमा तीनै तहका सरकारका बीचमा राज्यशक्तिको बाँडफाँट गरिएको छ। तहगत सरकारबीचको सम्बन्ध सहकारिता, समन्वय, सह-अस्तित्व र पारस्परिक सहयोगको सिद्धान्तमा आधारित हुने व्यवस्था संविधानले नै सुनिश्चित गरेको छ। तीन तहबीचको सहकारिताको एउटा महत्वपूर्ण अवयवको रूपमा अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण रहेको छ।

स्थानीय सरकारहरूबीचमा रहने भौगोलिक तथा जनसाङ्ख्यिक विविधता र आर्थिक सामाजिक तथा भौतिक विकासको असमान अवस्थाले उनीहरूको खर्चको आवश्यकता र राजस्व परिचालन क्षमताबीचमा असमानता रहन्छ। त्यस्तो असमानतालाई न्यूनीकरण गर्दै उपलब्ध स्रोत र साधनको समन्यायिक वितरणलाई सुनिश्चित गर्न संविधान तथा कानूनद्वारा नै स्वतन्त्र संवैधानिक निकायको सिफारिसमा प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिएको छ।

प्रदेश सरकारले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ। साथै, त्यस्तो अनुदानको परिमाण निर्धारण गरी सिफारिस गर्ने जिम्मेवारी राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुने व्यवस्था संविधान र अन्य प्रचलित कानूनमा रहेको छ।

उल्लिखित संवैधानिक र कानूनी व्यवस्था कार्यान्वयन गरी सो अनुसारको दायित्व निर्वाह गर्ने क्रममा आगामी आ.व. २०८१/८२ का लागि नेपालको संविधान, सङ्घीय कानून र प्रदेश कानूनबमोजिम गण्डकी प्रदेश सरकारले गण्डकी प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारहरूलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण आयोगबाट निर्धारण गरी गण्डकी प्रदेश सरकार समक्ष सिफारिस गरिएको छ।

ख. कानूनी व्यवस्था

१. नेपालको संविधान

प्रदेश कानूनबमोजिम प्रदेशले स्थानीय तहलाई दिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा नेपालको संविधानमा देहायका व्यवस्थाहरू रहेका छन्:

- संविधानको धारा ६० को उपधारा (३) - प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिस बमोजिम हुनेछ।
- संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) - प्रदेशले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानूनबमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नेछन्।

२. राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (क) मा प्रदेश कानूनबमोजिम प्रदेशले स्थानीय तहलाई दिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेशलाई सिफारिस गर्ने काम, कर्तव्य

र अधिकार राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा ३ को उपदफा (२) मा आयोगले संविधान तथा यस ऐन बमोजिम सुझाव वा सिफारिस दिँदा वा ढाँचा तयार गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको कार्य सम्पादनलाई समेत आधार लिने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (१) मा प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रचलित कानूनबमोजिम उपलब्ध गराउने वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा प्रदेशलाई सिफारिस गर्दा आयोगले देहायका आधार लिई सिफारिस गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छः

- (क) प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी जस्ता मानव विकास सूचकाङ्क,
- (ख) अन्य प्रदेश वा स्थानीय तहको सन्तुलित विकासको अवस्था,
- (ग) प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक वा अन्य कुनै प्रकारको विभेदको अवस्था,
- (घ) प्रदेश तथा स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्था र आवश्यकता,
- (ङ) प्रदेश तथा स्थानीय तहले जनतालाई पुन्याउनुपर्ने सेवा,
- (च) प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमता,
- (छ) प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता।

सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (३) मा आयोगले उपदफा (१) बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने न्यूनतम अनुदान र उपदफा (१) बमोजिमका आधारहरू बमोजिम प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

३. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ८ को उपदफा (२) मा नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठेको राजस्वलाई प्रदेशले प्रदेश भरका स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा प्रदेश कानूनबमोजिम आयोगको सिफारिसमा वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा १८ को उपदफा (३) मा प्रदेश सरकारले आयोगसँग परामर्श गरी चालु आर्थिक वर्षको चैत मसान्तभित्र संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) बमोजिम स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने वित्तीय समानीकरण अनुदानको अनुमानित विवरण स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा २८ मा यस ऐन वा प्रचलित कानूनबमोजिम प्राप्त भएको अनुदानको रकम जुन प्रयोजनको लागि प्राप्त भएको हो सोही प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

४. प्रदेश वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५

प्रदेश वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५ को दफा ४ को उपदफा (१) मा संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) तथा अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ८ को उपदफा (२) बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिसमा स्थानीय तहलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा ४ को उपदफा (२) मा प्रदेशले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्व समेतका आधारमा उपदफा (१) बमोजिम स्थानीय तहलाई बाँडफाँट हुने समानीकरण अनुदान रकम निर्धारण गर्ने व्यवस्था

रहेको छ।

ग. वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिसमा तथ्याङ्कको स्रोत

आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण निर्धारण गर्दा देहाय बमोजिमको तथ्याङ्क स्रोत प्रयोग गरिएको छ:

क्र.सं.	तथ्याङ्क	स्रोत
१.	जनसङ्ख्या	• राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
२.	प्रदेश र स्थानीय तहको क्षेत्रफल (भूगोल)	• अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकिन गरिएको स्थानीय तहहरूको क्षेत्रफल
३.	मानव विकास सूचकाङ्क	• नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०२०, राष्ट्रिय योजना आयोग
४.	प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचकाङ्क	• राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७६)
५.	पूर्वाधार विकास • सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच), • विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच), • सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच), • खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच), • सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता)	• सडक विभाग, भवन तथा शहरी विकास विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विकास विभाग (२०१८) • राष्ट्रिय जनगणना २०७८ • राष्ट्रिय जनगणना २०७८ • राष्ट्रिय जनगणना २०७८ • राष्ट्रिय जनगणना २०७८
६.	राजस्वको अवस्था	• साविक बमोजिम समान अङ्क प्रदान गरिएको
७.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता	• राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७५)

घ. वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्न लिइएका आधार र ढाँचा तथा सोको व्याख्या एवम् विश्लेषण

१. न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि गण्डकी प्रदेशले प्रदेशभित्रका स्थानीय सरकारहरूलाई उपलब्ध गराउने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (३) बमोजिम प्रत्येक स्थानीय सरकारका लागि न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ। प्रत्येक स्थानीय सरकारलाई न्यूनतम अनुदान सिफारिस गर्दा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार १० हजार भन्दा कम जनसङ्ख्या हुने स्थानीय सरकारलाई रु. १२ लाख ५० हजार, १० हजार देखि २ लाख भन्दा कम जनसङ्ख्या भएको स्थानीय सरकारलाई प्रत्येक १० हजार जनसङ्ख्या वृद्धि हुँदा थप रु. १ लाख २५ हजार र २ लाख वा सो भन्दा बढी जनसङ्ख्या भएका स्थानीय सरकारहरूलाई रु. ३७ लाख ५० हजार हुने गरी देहायबमोजिम न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ।

न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान गणनाको आधार

क्र. सं.	सम्बद्ध स्थानीय तहको जनसङ्ख्या	स्थानीय तहको सङ्ख्या	न्यूनतम अनुदान (रु. लाखमा)	जम्मा (रु. लाखमा)
१	१०,००० भन्दा कम	१४	१२५०	१७५००
२	१०,००० देखि २०,००० भन्दा कम	३१	१३७५	४२६२५
३	२०,००० देखि ३०,००० भन्दा कम	२०	१५००	३००००
४	३०,००० देखि ४०,००० भन्दा कम	८	१६२५	१३०००
५	४०,००० देखि ५०,००० भन्दा कम	२	१७५०	३५००
६	५०,००० देखि ६०,००० भन्दा कम	५	१८७५	९३७५
७	६०,००० देखि ७०,००० भन्दा कम	१	२०००	२०००
८	७०,००० देखि ८०,००० भन्दा कम	२	२१२५	४२५०
९	८०,००० देखि ९०,००० भन्दा कम	१	२२५०	२२५०
१०	९०,००० देखि १,००,००० भन्दा कम	०	२३७५	०
११	१,००,००० देखि १,१०,००० भन्दा कम	०	२५००	०
१२	१,१०,००० देखि १,२०,००० भन्दा कम	०	२६२५	०
१३	१,२०,००० देखि १,३०,००० भन्दा कम	०	२७५०	०
१४	१,३०,००० देखि १,४०,००० भन्दा कम	०	२८७५	०
१५	१,४०,००० देखि १,५०,००० भन्दा कम	०	३०००	०
१६	१,५०,००० देखि १,६०,००० भन्दा कम	०	३१२५	०
१७	१,६०,००० देखि १,७०,००० भन्दा कम	०	३२५०	०
१८	१,७०,००० देखि १,८०,००० भन्दा कम	०	३३७५	०
१९	१,८०,००० देखि १,९०,००० भन्दा कम	०	३५००	०
२०	१,९०,००० देखि २,००,००० भन्दा कम	०	३६२५	०
२१	२,००,००० वा सो भन्दा बढी	१	३७५०	३७५०
	जम्मा	८५	५२५००	१२८२५०

२. सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान

गण्डकी प्रदेशले प्रदेश भित्रका स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान रकममध्ये न्यूनतम अनुदान रकम छुट्याइसकेपछि बाँकी हुन आउने रकमलाई राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) मा वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिसका लागि उल्लेख गरिएका आधारहरूलाई मानव विकास सूचकाङ्क, आर्थिक सामाजिक असमानता, पूर्वाधारको अवस्था, राजस्वको अवस्था र खर्चको आवश्यकता तथा राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता गरी ५ वटा शीर्षकमा समेटेी मूल्याङ्कन गरिएको छ। आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भरका स्थानीय सरकारलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम यस आयोगबाट देहायका विस्तृत आधार र ढाँचामा निर्धारण गरी प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गरिएको छ।

सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदानको गणनामा लिइएको आधार/सूचक र भार

क्र.सं.	सूचक/उपसूचक	उपसूचकको भार	सूचकको भार
१.	मानव विकास सूचकाङ्क		१० %
२.	आर्थिक सामाजिक असमानता		५ %

क्र.सं.	सूचक/उपसूचक	उपसूचकको भार	सूचकको भार
३.	पूर्वाधार विकासको अवस्था <ul style="list-style-type: none"> • सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच), • विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच), • सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच), • खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच), • सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता) 	६० % १० % १० % १० % १० %	१० %
४.	राजस्वको अवस्था		५ %
५.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता		७० %
जम्मा			१०० %

अ. मानव विकास सूचकाङ्क

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) मा वित्तीय समानीकरण अनुदानको एउटा आधारको रूपमा प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य जस्ता मानव विकास सूचकाङ्कलाई लिनुपर्ने उल्लेख छ। यस प्रयोजनका लागि सन् २०२० मा प्रकाशित नेपाल मानव विकास प्रतिवेदनको तथ्याङ्कलाई यस सूचकमा प्रयोग गरिएको छ। सो प्रतिवेदनले राष्ट्रिय तहको अलावा प्रदेश तहसम्मको मानव विकास सूचकाङ्क प्रकाशन गरेको भए तापनि स्थानीय तहगत रूपमा त्यस्तो सूचकाङ्क उल्लेख गरिएको छैन।

ऐनको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्ने क्रममा स्थानीय तहगत रूपमा नै मानव विकास सूचकाङ्क आवश्यक पर्ने हुँदा सो प्रतिवेदनमा उपलब्ध प्रादेशिक, भौगोलिक तथा शहरी र ग्रामिण सूचकाङ्क समेतलाई आधार बनाएर आयोगले सबै स्थानीय तहको मानव विकासको प्रतिविम्बित (Indicative) सूचकाङ्क विकास गरी अनुदान सिफारिसको प्रयोजनार्थ प्रयोगमा ल्याइएको छ। मानव विकास सूचकाङ्कले स्थानीय तहमा बसोबास गर्ने मानिसको शिक्षा, स्वास्थ्य र आयको मापन गर्दछ। जुन स्थानीय तहको मानव विकास सूचकाङ्क कम छ, त्यस स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रका जनताको जीवनस्तर उकास्नका लागि अतिरिक्त प्रयास गर्नुपर्ने हुन्छ, सोका लागि स्वभाविक रूपमा अतिरिक्त खर्चको आवश्यकता हुन्छ। यसै प्रयोजनका लागि मानव विकास सूचकाङ्कलाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

आ. आर्थिक सामाजिक असमानता

आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्क सम्बन्धमा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता मापन गर्नका लागि आर्थिक, सामाजिक र जलवायु परिवर्तन जोखिम तथा विपद् क्षेत्रका ६ वटा आयामहरूका २९ वटा उप-सूचकहरूका आधारमा आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचकाङ्क निर्माण गरिएको छ। आर्थिक सामाजिक असमानताको अवस्था उच्च रहेका स्थानीय तहले विकास निर्माण तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्ने कार्यमा प्रभावकारिता ल्याउन थप खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ। यसै प्रयोजनका लागि आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्कलाई ५ प्रतिशत भार दिइएको छ।

इ. पूर्वाधार विकासको अवस्था

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) अनुसार वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्था र आवश्यकतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्थाले सो स्थानीय तहको विकासको अवस्था निर्धारण गर्ने आधार दिन्छ। पूर्वाधार विकासको अवस्था कमजोर भएका स्थानीय तहले जनतालाई संविधानले मार्गदर्शन गरे अनुसारका सेवा सुविधा प्रदान गर्न अतिरिक्त खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ, जसले गर्दा सेवाको लागत वृद्धि गराउँदछ। आयोगले स्थानीय तहमा उपलब्ध सडक,

विद्युत, सूचना प्रविधि, खानेपानी र सरसफाइको पहुँच तथा उपलब्धतालाई आधार मानी पूर्वाधार सूचकाङ्क तयार गरेको छ र यसलाई १० प्रतिशत भार प्रदान गरेको छ। पूर्वाधार विकास अन्तर्गत सडक घनत्व, विद्युत सुविधा, सूचना प्रविधि सुविधा, खानेपानी सुविधा र सरसफाइलाई उपसूचकको रूपमा लिइएको छ।

- **सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच):** सडक सञ्जालको पहुँचले स्थानीय तहको विकासलाई प्रभावित गर्दछ, उनीहरूले प्रवाह गर्नुपर्ने सेवा प्रवाहको लागतमा असर पार्दछ। सार्वजनिक सेवा वितरणलाई प्रभावकारी बनाउन र आम सर्वसाधारण जनतालाई सुगम तथा सहज ढङ्गले सेवा प्रवाह गर्नका लागि पनि सडकको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ। अतः पूर्वाधार विकासलाई दिइएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट ६० प्रतिशत भार स्थानीय तहको सडक घनत्वलाई दिइएको छ।
- **विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच):** विकासको एउटा आवश्यकताको रूपमा लिइने विद्युतको सुविधाले स्थानीय तहको आर्थिक विकासमा बहु-आयामिक भूमिका खेल्दछ। जुन स्थानीय तहमा विद्युत सुविधाको पहुँच कमजोर रहेको छ, उसका लागि थप आर्थिक व्ययभार आवश्यक पर्दछ। यसै परिप्रेक्ष्यमा स्थानीय तहको विद्युत सुविधाको अवस्थालाई उपसूचकका रूपमा लिई पूर्वाधार विकासलाई दिइएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार विद्युत सुविधाको पहुँचलाई दिइएको छ।
- **सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच):** जुन स्थानीय तहको सूचना प्रविधिको पहुँचको अवस्था कमजोर छ, त्यस्ता स्थानीय तहले सूचना प्रविधिको पहुँच स्तर माथि उकास्न यथोचित लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। यसले स्थानीय तहको आर्थिक व्ययभार बढाउने गर्दछ। यसै पक्षलाई ख्याल गर्दै पूर्वाधार विकासका लागि तोकिएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार सूचना प्रविधिको पहुँचलाई दिइएको छ।
- **खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच):** संविधानले परिकल्पना गरे अनुसारको लोक कल्याणकारी राज्य व्यवस्थाको स्थापना गर्न अन्य कुराका अलावा प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी सुविधा उपलब्ध गराउनुपर्ने हुन्छ। स्थानीय तहमा खानेपानी सुविधाको पहुँच बढाउन थप आर्थिक स्रोतको आवश्यकता पर्दछ। अतः यसै पक्षलाई ख्याल राख्दै पूर्वाधार विकास अन्तर्गतको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार खानेपानी सुविधा उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।
- **सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता):** नेपालको संविधानले नै प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हकलाई मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरेको छ। सरसफाइको अवस्था कमजोर रहेको स्थानीय तहले सो सुविधा वृद्धि गर्नका लागि थप लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय तहमा हाल रहेका शौचालयहरूको उपलब्धतालाई सरसफाइ सूचक मानी पूर्वाधार विकास अन्तर्गतको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता) उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।

यसप्रकार पूर्वाधार विकास सम्बन्धी उल्लिखित सडक, विद्युत, सूचना प्रविधि, खानेपानी र सरसफाइसम्बन्धी सूचक उच्च भएका स्थानमा कम लगानी र त्यस्ता सूचकहरूको उपलब्धता न्यून भएको स्थानमा बढी लगानी गर्ने गरी आयोगले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरेको छ।

ई. राजस्वको अवस्था

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) ले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। यस सूचकका लागि आयोगले प्रत्येक स्थानीय तहले राजस्व सङ्कलनमा गरेका प्रयासहरू र उनीहरूले उठाएको

राजस्वको अवस्थाको उपलब्ध तथ्याङ्कका आधारमा अध्ययन गर्दा स्थानीय सरकारले राजस्व सङ्कलनको व्यवस्था र प्रयास गर्दै आएको देखिन्छ, तर सबै स्थानीय सरकारहरूको राजस्व सम्बन्धी पूर्ण तथ्याङ्क उपलब्ध हुन नसकेको कारणले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्ने प्रयोजनार्थ राजस्वको अवस्था सूचकका लागि समान अङ्कभार प्रदान गरिएको छ।

उ. खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता

नेपालको संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) ले प्रदेशले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानूनबमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यसैगरी राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) ले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमता र प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यसै गरी प्रदेश ऐनले पनि प्रदेश सरकारले स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिसमा स्थानीय तहलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था गरेको छ।

उल्लिखित संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्थाअनुसार आयोगले वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिस गर्दा प्रत्येक स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकताका अलावा राजस्वको क्षमता निर्धारण गरी वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) पत्ता लगाउनुपर्ने हुन्छ। खर्चको आवश्यकता आंकलन गर्नका निमित्त संविधानको अनुसूचीमा उल्लिखित सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहका एकल र साझा अधिकार बमोजिमका कार्य जिम्मेवारीको थप प्रष्टता हुनुपर्ने, कार्य जिम्मेवारी अनुरूपको कार्यसम्पादनका लागि प्रत्येक तहले सम्पादन गर्नुपर्ने अलग अलग कार्यको स्पष्ट किटानी हुनुपर्ने, साथै प्रत्येक कामको न्यूनतम राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक मानदण्ड र राष्ट्रिय तथा तहगत लक्ष्य तय हुनुपर्ने हुन्छ। तोकिएको मानदण्ड र लक्ष्य बमोजिमको कार्य सम्पादन गर्नका लागि उक्त कामको प्रति इकाइ लागत निकाली कुल लागत निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ। हाल स्थानीय तहले सम्पादन गर्नुपर्ने कतिपय कार्यको आधारभूत मानदण्ड तथा तहगत लक्ष्य निर्धारण भैनसकेको अवस्थामा खर्चको आवश्यकताको यथार्थ आंकलन गर्ने कार्य कठिन हुने देखिन्छ।

त्यसैगरी राजस्व उठाउन सक्ने क्षमताको आंकलन गर्दा प्रत्येक स्थानीय तहको राजस्व अधिकार, राजस्वको सम्भाव्य दायरा र दर तथा राजस्व उठाउँदा हुने लाभ-लागत अनुपात र भैरहेको राजस्व सङ्कलनको कुल आकार समेतको विश्लेषण गर्नुपर्ने हुन्छ। तर सङ्घीयता कार्यान्वयनको छोटो अवधीमा यस सम्बन्धी विस्तृत तथ्याङ्कहरू उपलब्ध भइनसकेको अवस्थामा यथार्थ राजस्व असुलीको सम्भाव्यता एकिन गर्नु पनि उत्तिकै चुनौतीपूर्ण रहेको छ। यी सबै सीमाहरूकाबीचबाट आयोगले निश्चित सूचक र विश्लेषणका आधारमा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आंकलन सम्बन्धी अध्ययन कार्य गरेको छ र आगामी दिनमा उक्त अध्ययनलाई अद्यावधिक गर्दै लगिने छ। आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा आयोगले गरेको अध्ययनबाट देखिएको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताबीचको वित्तीय अन्तरको सूचकलाई ७० प्रतिशत भार दिईएको छ।

ड. वित्तीय समानीकरण अनुदानसम्बन्धी सिफारिस

संविधान तथा कानूनतः प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहमा वित्तीय समानीकरण अनुदान उपलब्ध गराउँदा प्रदेश कानूनबमोजिम सिफारिस गर्नुपर्ने भनी उल्लेख गरिएको भएतापनि सो सम्बन्धमा प्रदेशका कानूनहरू अध्ययन गर्दा ती कानूनहरूमा पनि संविधान र सङ्घीय ऐनमा भएको व्यवस्थाभन्दा सो अनुदान सिफारिस गर्ने फरक र छुट्टै आधारहरू उल्लेख गरेको नपाईएकोले सङ्घीय ऐनकै आधार (सूचक) लाई अनुदान सिफारिसको आधारको रूपमा लिईएको छ। तसर्थ, नेपालको संविधान, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४, अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन,

२०७४ र प्रदेश वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५ मा वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा भएका व्यवस्था अनुसार प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा सिफारिस गरिएको छ।

प्रदेश सरकारबाट प्रदेशभित्रका प्रत्येक स्थानीय तहहरूमा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान निर्धारण गर्दा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (३) को व्यवस्थाबमोजिम प्रत्येक स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने न्यूनतम अनुदान र सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (१) मा तोकिएका आधारहरू बमोजिम प्राप्त गर्ने सूत्रमा आधारित अनुदान छुट्टाछुट्टै गणना गरी कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ।

यसरी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि गण्डकी प्रदेशले प्रदेशभित्रका स्थानीय सरकारलाई प्रदान गर्ने न्यूनतम अनुदान रु.१२ करोड ८२ लाख ५० हजार र सूत्रमा आधारित अनुदान रु.१ अर्ब ३ करोड १७ लाख ५० हजार समेत कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान रु.१ अर्ब १६ करोड हुने गरी सिफारिस गरिएको छ।

च. वित्तीय समानीकरण अनुदानसम्बन्धी सुझाव

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २८ मा उक्त ऐन वा प्रचलित कानूनबमोजिम प्राप्त भएको अनुदानको रकम जुन प्रयोजनको लागि प्राप्त भएको हो सोही प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ। वित्तीय समानीकरण अनुदानको मूल उद्देश्य स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको फरकबाट सिर्जना हुने वित्तीय अन्तर घटाई सन्तुलन कायम गर्नु हो। नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहलाई प्रदान गरिएको जिम्मेवारी पुरा गर्न आवश्यक पर्ने स्रोत अभावको समस्या घटाउन यो अनुदान हस्तान्तरण गरिन्छ। अतः स्थानीय तहले वित्तीय समानीकरण अनुदानको प्रयोग गर्दा नेपालको संविधान अनुसार आफूलाई प्राप्त कार्य जिम्मेवारी पुरा गर्न यस अनुदानको प्रयोग गर्नु पर्दछ। त्यसरी अनुदानको प्रयोग गर्दा कुनै विषयगत क्षेत्रका कार्यहरूमा मात्र बढी रकम विनियोजन गर्ने र अन्य विषयगत क्षेत्रका कार्यहरूका लागि आवश्यक रकम विनियोजन नै नहुने अवस्था आउन दिनु हुँदैन। त्यसैगरी आफ्ना अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयहरूको सन्तुलित एवम् नतिजामुखी कार्यान्वयनमा जोड दिनुपर्दछ। साथै, अनुदान सिफारिसका लागि लिइएका आधार तथा सूचकहरूले समावेश गरेका विषय तथा क्षेत्रहरूमा अपेक्षित विकास, सुधार तथा गुणस्तर कायम गर्ने गरी यस अनुदानको प्रयोग गरिनु पर्दछ।

उल्लिखित संवैधानिक व्यवस्था र कानूनमा तोकिएका आधारहरू बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई प्रदान गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा देहाय बमोजिमका सुझावहरू उपलब्ध गराईएको छः

- (१) सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान र विशेष अनुदानलाई संविधानको मर्म र भावनाबमोजिम वितरण गर्ने गरी व्यवस्थित गर्दै यस्ता अनुदानको परिमाणलाई न्यूनीकरण गर्ने र स्थानीय सरकारको वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) परिपूर्ति गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदानलाई क्रमशः बढाउँदै लाने नीति लिनुपर्ने।
- (२) नेपालको संविधानले सुरक्षित गरेका नागरिकका मौलिक हक कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गर्न, संविधानको अनुसूची ८ मा उल्लिखित स्थानीय सरकारको कार्यजिम्मेवारी पूरा गर्न तथा राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, नीति र दायित्व कार्यान्वयन हुने गरी वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (३) प्रादेशिक विकासको औषतभन्दा पछाडि परेका स्थानीय सरकारलाई प्रादेशिक औसत स्तरको नजिक ल्याउन वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (४) सबै वर्ग, क्षेत्र, समुदाय, जातजाति, अल्पसङ्ख्यक, सीमान्तकृत, अशक्त र असहायहरूको सशक्तिकरण गरी विकासको मूलप्रवाहमा ल्याउन वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।

- (५) स्थानीय सरकारले राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक मानदण्ड र राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक विकास लक्ष्य हासिल गर्ने दिशामा योगदान पुग्ने गरी वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (६) स्थानीय सरकारले उपलब्ध गराउनुपर्ने शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी जस्ता आधारभूत सेवा सुविधा प्रदान गर्न, स्थानीय सरकारहरूबीच विकास निर्माण र सेवा प्रवाहमा सकारात्मक प्रतिस्पर्धा गर्दै सन्तुलित विकास हासिल गर्न, स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक सामाजिक असमानता न्यूनीकरण गर्न, सडक, सिँचाइ, विद्युत, सञ्चार लगायतका पूर्वाधार विकास गर्न तथा संविधानले प्रत्याभूत गरेको खर्चको जिम्मेवारी पूरा गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (७) नागरिकहरूलाई बासस्थानको आधारमा भेदभाव नहुने गरी आधारभूत सार्वजनिक सेवाहरू न्यूनतम र समतामूलक (Minimum and Equitable) रूपमा प्रदान गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (८) अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २१ को उपदफा (४) मा प्रदेश तथा स्थानीय तहले आफूले उठाएको राजस्व र उक्त ऐन बमोजिम राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकमबाट प्रशासनिक खर्च पुग्ने गरी राजस्व र व्ययको अनुमान पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको हुँदा स्थानीय सरकारले अध्ययन भ्रमण, वैदेशिक भ्रमण, प्रशासनिक एवम् कार्यालय सञ्चालन जस्ता शीर्षक वा विषयमा वित्तीय समानीकरण अनुदानबाट प्राप्त रकमको प्रयोग गर्न नहुने।
- (९) प्रदेश सरकारले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई प्रदेश भित्रको स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेकोले आगामी वर्षमा प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदानको कुल सीमा निर्धारण गर्दा संविधानको व्यवस्थालाई आधार लिनुपर्ने।
- (१०) आर्थिक वर्षको अन्त्यमा खर्च हुन नसकी बाँकी रहेको वित्तीय समानीकरण अनुदानको रकम अर्को आर्थिक वर्षमा खर्च गर्दा वित्तीय समानीकरण अनुदान जुन प्रयोजनका लागि विनियोजन गरिएको हो सोही प्रयोजनमा मात्र खर्च गर्नुपर्ने। यस्तो रकम आन्तरिक आयको रूपमा गणना गरी चालु प्रकृतिका शीर्षकमा खर्च गर्न पाइने छैन।

छ. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि सिफारिस गरिएको वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण

तालिका ३.८: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, गण्डकी प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस

रकम रु. हजारमा

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
१	गोरखा	४०१०१	चुमनुव्री गाउँपालिका	१२५०	६५६७	७८१७
२	गोरखा	४०१०२	अजिरकोट गाउँपालिका	१३७५	१२७८२	१४१५७
३	गोरखा	४०१०३	बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका	१५००	१७१९३	१८६९३
४	गोरखा	४०१०४	धार्चे गाउँपालिका	१३७५	९७१६	११०९१
५	गोरखा	४०१०५	आरुघाट गाउँपालिका	१५००	१६२७५	१७७७५
६	गोरखा	४०१०६	भिमसेनथापा गाउँपालिका	१३७५	१६२०७	१७५८२
७	गोरखा	४०१०७	सिरानचोक गाउँपालिका	१३७५	१७१५०	१८५२५
८	गोरखा	४०१०८	पालुङ्गटार नगरपालिका	१६२५	२३५६५	२५१९०
९	गोरखा	४०१०९	गोरखा नगरपालिका	१८७५	३०३८०	३२२५५
१०	गोरखा	४०११०	शहीद लखन गाउँपालिका	१५००	१८९७९	२०४७९
११	गोरखा	४०१११	गण्डकी गाउँपालिका	१५००	१६७०९	१८२०९
१२	मनाङ	४०२०१	नार्पा भूमि गाउँपालिका	१२५०	१३३९	२५८९

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
१३	मनाङ	४०२०२	मनाङ डिस्ट्याड गाउँपालिका	१२५०	३८१३	५०६३
१४	मनाङ	४०२०३	चामे गाउँपालिका	१२५०	२९९८	४२४८
१५	मनाङ	४०२०४	नासो गाउँपालिका	१२५०	३६९२	४९४२
१६	मुस्ताङ	४०३०१	लो घेकर दामोदरकुण्ड गाउँपालिका	१२५०	२५०२	३७५२
१७	मुस्ताङ	४०३०२	घरपझोड गाउँपालिका	१२५०	५४०१	६६५१
१८	मुस्ताङ	४०३०३	वारागुड मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	१२५०	३९३८	५१८८
१९	मुस्ताङ	४०३०४	लोमन्थाङ गाउँपालिका	१२५०	३३७२	४६२२
२०	मुस्ताङ	४०३०५	थासाङ गाउँपालिका	१२५०	४५४०	५७९०
२१	म्याग्दी	४०४०१	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	१३७५	७३३८	८७१३
२२	म्याग्दी	४०४०२	रघुगंगा गाउँपालिका	१३७५	८०८२	९४५७
२३	म्याग्दी	४०४०३	धवलागिरी गाउँपालिका	१३७५	७२३३	८६०८
२४	म्याग्दी	४०४०४	मालिका गाउँपालिका	१३७५	९१६०	१०५३५
२५	म्याग्दी	४०४०५	मंगला गाउँपालिका	१३७५	८२७६	९६५१
२६	म्याग्दी	४०४०६	बेनी नगरपालिका	१६२५	१४३१८	१५९४३
२७	कास्की	४०५०१	मादी गाउँपालिका	१३७५	९०९२	१०४६७
२८	कास्की	४०५०२	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	१५००	१०४४०	११९४०
२९	कास्की	४०५०३	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	१५००	१११२९	१२६२९
३०	कास्की	४०५०४	पोखरा महानगरपालिका	३७५०	८२६३१	८६३८१
३१	कास्की	४०५०५	रूपा गाउँपालिका	१३७५	८०३३	९४०८
३२	लमजुङ	४०६०१	दोदी गाउँपालिका	१३७५	८७६५	१०१४०
३३	लमजुङ	४०६०२	मर्याङ्गदी गाउँपालिका	१३७५	९०४०	१०४१५
३४	लमजुङ	४०६०३	क्व्होलासोथार गाउँपालिका	१२५०	५८६५	७११५
३५	लमजुङ	४०६०४	मध्यनेपाल नगरपालिका	१५००	१०९१९	१२४१९
३६	लमजुङ	४०६०५	बेंसीशहर नगरपालिका	१६२५	१६२५४	१७८७९
३७	लमजुङ	४०६०६	सुन्दरबजार नगरपालिका	१५००	१२२५५	१३७५५
३८	लमजुङ	४०६०७	राईनास नगरपालिका	१३७५	९०५५	१०४३०
३९	लमजुङ	४०६०८	दुधपोखरी गाउँपालिका	१२५०	६१५८	७४०८
४०	तनहुँ	४०७०१	भानु नगरपालिका	१७५०	१७०८८	१८८३८
४१	तनहुँ	४०७०२	ब्यास नगरपालिका	२१२५	२३७८३	२५९०८
४२	तनहुँ	४०७०३	म्याग्दे गाउँपालिका	१५००	१०५९२	१२०९२
४३	तनहुँ	४०७०४	शुक्लागण्डकी नगरपालिका	१८७५	१८१८४	२००५९
४४	तनहुँ	४०७०५	भिमाद नगरपालिका	१५००	१३००२	१४५०२
४५	तनहुँ	४०७०६	घिरिङ्ग गाउँपालिका	१३७५	९१२५	१०५००
४६	तनहुँ	४०७०७	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	१३७५	१११२२	१२४९७
४७	तनहुँ	४०७०८	देवघाट गाउँपालिका	१३७५	८१६२	९५३७
४८	तनहुँ	४०७०९	बन्दिपुर गाउँपालिका	१३७५	९६१२	१०९८७
४९	तनहुँ	४०७१०	आँबुखैरनी गाउँपालिका	१५००	१०१२७	११६२७
५०	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०१	गैडाकोट नगरपालिका	२१२५	२१०८५	२३२१०
५१	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०२	बुलिङ्गटार गाउँपालिका	१३७५	८९०२	१०२७७
५२	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०३	बौदीकाली गाउँपालिका	१३७५	७९२३	९२९८
५३	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०४	हुप्सेकोट गाउँपालिका	१५००	११०२१	१२५२१
५४	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०५	देवचुली नगरपालिका	१८७५	१६४९५	१८३७०
५५	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०६	कावासोती नगरपालिका	२२५०	२१६००	२३८५०
५६	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०७	मध्यबिन्दु नगरपालिका	२०००	१८९६१	२०९६१
५७	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०८	बिनयी त्रिवेणी गाउँपालिका	१६२५	१४००६	१५६३१

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
५८	स्याङजा	४०९०१	पुतलीबजार नगरपालिका	१७५०	१७४७१	१९२२१
५९	स्याङजा	४०९०२	फेदीखोला गाउँपालिका	१३७५	७१०६	८४८१
६०	स्याङजा	४०९०३	आँधिखोला गाउँपालिका	१३७५	८६८८	१००६३
६१	स्याङजा	४०९०४	अर्जुनचौपारी गाउँपालिका	१३७५	८४३९	९८१४
६२	स्याङजा	४०९०५	भीरकोट नगरपालिका	१५००	११५५५	१३०५५
६३	स्याङजा	४०९०६	बिरुवा गाउँपालिका	१३७५	९२९४	१०६६९
६४	स्याङजा	४०९०७	हरिनास गाउँपालिका	१३७५	८७८२	१०१५७
६५	स्याङजा	४०९०८	चापाकोट नगरपालिका	१५००	११५८१	१३०८१
६६	स्याङजा	४०९०९	वाल्लिङ्ग नगरपालिका	१८७५	१९१४७	२१०२२
६७	स्याङजा	४०९१०	गल्याङ नगरपालिका	१६२५	१५२४८	१६८७३
६८	स्याङजा	४०९११	कालीगण्डकी गाउँपालिका	१३७५	१०६६८	१२०४३
६९	पर्वत	४१००१	मोदी गाउँपालिका	१३७५	१०१९४	११५६९
७०	पर्वत	४१००२	जलजला गाउँपालिका	१५००	१०३२६	११८२६
७१	पर्वत	४१००३	कुश्मा नगरपालिका	१६२५	१५९८०	१७६०५
७२	पर्वत	४१००४	फलेबास नगरपालिका	१५००	११३००	१२८००
७३	पर्वत	४१००५	महाशिला गाउँपालिका	१२५०	६०१५	७२६५
७४	पर्वत	४१००६	बिहादी गाउँपालिका	१३७५	७५३१	८९०६
७५	पर्वत	४१००७	पैयुँ गाउँपालिका	१३७५	८३०७	९६८२
७६	बागलुङ	४११०१	बागलुङ्ग नगरपालिका	१८७५	२०८०१	२२६७६
७७	बागलुङ	४११०२	काठेखोला गाउँपालिका	१५००	११४६९	१२९६९
७८	बागलुङ	४११०३	ताराखोला गाउँपालिका	१३७५	६५७०	७९४५
७९	बागलुङ	४११०४	तमानखोला गाउँपालिका	१२५०	५८३६	७०८६
८०	बागलुङ	४११०५	ढोरपाटन नगरपालिका	१६२५	१०८१८	१२४४३
८१	बागलुङ	४११०६	निसीखोला गाउँपालिका	१५००	९९४३	११४४३
८२	बागलुङ	४११०७	बडिगाड गाउँपालिका	१५००	१२७३८	१४२३८
८३	बागलुङ	४११०८	गल्कोट नगरपालिका	१६२५	१३४०४	१५०२९
८४	बागलुङ	४११०९	बरेङ गाउँपालिका	१३७५	७५४२	८९१७
८५	बागलुङ	४१११०	जैमिनी नगरपालिका	१५००	१३०४६	१४५४६
जम्मा				१२८२५०	१०३१७५०	११६००००

३.२.६ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, लुम्बिनी प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस मिति: २०८१/०१/०४

क. पृष्ठभूमि

सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको रहेको छ। नेपालको संविधानमा तीनै तहका सरकारका बीचमा राज्यशक्तिको बाँडफाँट गरिएको छ। तहगत सरकारबीचको सम्बन्ध सहकारिता, समन्वय, सह-अस्तित्व र पारस्परिक सहयोगको सिद्धान्तमा आधारित हुने व्यवस्था संविधानले नै सुनिश्चित गरेको छ। तीन तहबीचको सहकारिताको एउटा महत्वपूर्ण अवयवको रूपमा अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण रहेको छ।

स्थानीय सरकारहरूबीचमा रहने भौगोलिक तथा जनसाङ्ख्यिक विविधता र आर्थिक सामाजिक तथा भौतिक विकासको असमान अवस्थाले उनीहरूको खर्चको आवश्यकता र राजस्व परिचालन क्षमताबीचमा असमानता रहन्छ। त्यस्तो असमानतालाई न्यूनीकरण गर्दै उपलब्ध स्रोत र साधनको समन्यायिक वितरणलाई सुनिश्चित गर्न संविधान तथा कानूनद्वारा नै स्वतन्त्र संवैधानिक निकायको सिफारिसमा प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिएको छ।

प्रदेश सरकारले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ। साथै, त्यस्तो अनुदानको परिमाण निर्धारण गरी सिफारिस गर्ने जिम्मेवारी राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुने व्यवस्था संविधान र अन्य प्रचलित कानूनमा रहेको छ।

उल्लिखित संवैधानिक र कानूनी व्यवस्था कार्यान्वयन गरी सो अनुसारको दायित्व निर्वाह गर्ने क्रममा आगामी आ.व. २०८१/८२ का लागि नेपालको संविधान, सङ्घीय कानून र प्रदेश कानूनबमोजिम लुम्बिनी प्रदेश सरकारले लुम्बिनी प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारहरूलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण आयोगबाट निर्धारण गरी लुम्बिनी प्रदेश सरकार समक्ष सिफारिस गरिएको छ।

ख. कानूनी व्यवस्था

१. नेपालको संविधान

प्रदेश कानूनबमोजिम प्रदेशले स्थानीय तहलाई दिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा नेपालको संविधानमा देहायका व्यवस्थाहरू रहेका छन्:

- संविधानको धारा ६० को उपधारा (३) - प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिस बमोजिम हुनेछ।
- संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) - प्रदेशले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानूनबमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नेछन्।

२. राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (क) मा प्रदेश कानूनबमोजिम प्रदेशले स्थानीय तहलाई दिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेशलाई सिफारिस गर्ने काम, कर्तव्य

र अधिकार राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा ३ को उपदफा (२) मा आयोगले संविधान तथा यस ऐन बमोजिम सुझाव वा सिफारिस दिँदा वा ढाँचा तयार गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको कार्य सम्पादनलाई समेत आधार लिने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (१) मा प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रचलित कानूनबमोजिम उपलब्ध गराउने वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा प्रदेशलाई सिफारिस गर्दा आयोगले देहायका आधार लिई सिफारिस गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छः

- (क) प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी जस्ता मानव विकास सूचकाङ्क,
- (ख) अन्य प्रदेश वा स्थानीय तहको सन्तुलित विकासको अवस्था,
- (ग) प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक वा अन्य कुनै प्रकारको विभेदको अवस्था,
- (घ) प्रदेश तथा स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्था र आवश्यकता,
- (ङ) प्रदेश तथा स्थानीय तहले जनतालाई पुन्याउनुपर्ने सेवा,
- (च) प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमता,
- (छ) प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता।

सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (३) मा आयोगले उपदफा (१) बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने न्यूनतम अनुदान र उपदफा (१) बमोजिमका आधारहरू बमोजिम प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

३. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ८ को उपदफा (२) मा नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठेको राजस्वलाई प्रदेशले प्रदेश भरका स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा प्रदेश कानूनबमोजिम आयोगको सिफारिसमा वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा १८ को उपदफा (३) मा प्रदेश सरकारले आयोगसँग परामर्श गरी चालु आर्थिक वर्षको चैत मसान्तभित्र संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) बमोजिम स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने वित्तीय समानीकरण अनुदानको अनुमानित विवरण स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा २८ मा यस ऐन वा प्रचलित कानूनबमोजिम प्राप्त भएको अनुदानको रकम जुन प्रयोजनको लागि प्राप्त भएको हो सोही प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

४. प्रदेश वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५

प्रदेश वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५ को दफा ४ को उपदफा (१) मा संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) तथा अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ८ को उपदफा (२) बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिसमा स्थानीय तहलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा ४ को उपदफा (२) मा प्रदेशले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्व समेतका आधारमा उपदफा (१) बमोजिम स्थानीय तहलाई बाँडफाँट हुने समानीकरण अनुदान रकम निर्धारण गर्ने व्यवस्था

रहेको छ।

ग. वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिसमा तथ्याङ्कको स्रोत

आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण निर्धारण गर्दा देहाय बमोजिमको तथ्याङ्क स्रोत प्रयोग गरिएको छः

क्र.सं.	तथ्याङ्क	स्रोत
१.	जनसङ्ख्या	• राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
२.	प्रदेश र स्थानीय तहको क्षेत्रफल (भूगोल)	• अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकिन गरिएको स्थानीय तहहरूको क्षेत्रफल
३.	मानव विकास सूचकाङ्क	• नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०२०, राष्ट्रिय योजना आयोग
४.	प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचकाङ्क	• राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७६)
५.	पूर्वाधार विकास • सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच), • विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच), • सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच), • खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच), • सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता)	• सडक विभाग, भवन तथा शहरी विकास विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विकास विभाग (२०१८) • राष्ट्रिय जनगणना २०७८ • राष्ट्रिय जनगणना २०७८ • राष्ट्रिय जनगणना २०७८ • राष्ट्रिय जनगणना २०७८
६.	राजस्वको अवस्था	• साविक बमोजिम समान अङ्क प्रदान गरिएको
७.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता	• राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७५)

घ. वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्न लिइएका आधार र ढाँचा तथा सोको व्याख्या एवम् विश्लेषण

१. न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि लुम्बिनी प्रदेशले प्रदेशभिन्नका स्थानीय सरकारहरूलाई उपलब्ध गराउने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (३) बमोजिम प्रत्येक स्थानीय सरकारका लागि न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ। प्रत्येक स्थानीय सरकारलाई न्यूनतम अनुदान सिफारिस गर्दा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार १० हजार भन्दा कम जनसङ्ख्या हुने स्थानीय सरकारलाई रु. १२ लाख ५० हजार, १० हजार देखि २ लाख भन्दा कम जनसङ्ख्या भएको स्थानीय सरकारलाई प्रत्येक १० हजार जनसङ्ख्या वृद्धि हुँदा थप रु. १ लाख २५ हजार र २ लाख वा सो भन्दा बढी जनसङ्ख्या भएका स्थानीय सरकारहरूलाई रु. ३७ लाख ५० हजार हुने गरी देहायबमोजिम न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ।

न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान गणनाको आधार

क्र. सं.	सम्बद्ध स्थानीय तहको जनसङ्ख्या	स्थानीय तहको सङ्ख्या	न्यूनतम अनुदान (रु. लाखमा)	जम्मा (रु. लाखमा)
१	१०,००० भन्दा कम	०	१२५०	०
२	१०,००० देखि २०,००० भन्दा कम	२३	१३७५	३१६२५
३	२०,००० देखि ३०,००० भन्दा कम	२१	१५००	३१५००
४	३०,००० देखि ४०,००० भन्दा कम	९	१६२५	१४६२५
५	४०,००० देखि ५०,००० भन्दा कम	२१	१७५०	३६७५०
६	५०,००० देखि ६०,००० भन्दा कम	९	१८७५	१६८७५
७	६०,००० देखि ७०,००० भन्दा कम	७	२०००	१४०००
८	७०,००० देखि ८०,००० भन्दा कम	९	२१२५	१९१२५
९	८०,००० देखि ९०,००० भन्दा कम	३	२२५०	६७५०
१०	९०,००० देखि १,००,००० भन्दा कम	१	२३७५	२३७५
११	१,००,००० देखि १,१०,००० भन्दा कम	१	२५००	२५००
१२	१,१०,००० देखि १,२०,००० भन्दा कम	०	२६२५	०
१३	१,२०,००० देखि १,३०,००० भन्दा कम	०	२७५०	०
१४	१,३०,००० देखि १,४०,००० भन्दा कम	०	२८७५	०
१५	१,४०,००० देखि १,५०,००० भन्दा कम	१	३०००	३०००
१६	१,५०,००० देखि १,६०,००० भन्दा कम	०	३१२५	०
१७	१,६०,००० देखि १,७०,००० भन्दा कम	१	३२५०	३२५०
१८	१,७०,००० देखि १,८०,००० भन्दा कम	१	३३७५	३३७५
१९	१,८०,००० देखि १,९०,००० भन्दा कम	०	३५००	०
२०	१,९०,००० देखि २,००,००० भन्दा कम	१	३६२५	३६२५
२१	२,००,००० वा सो भन्दा बढी	१	३७५०	३७५०
	जम्मा	१०९	५२५००	१९३१२५

२. सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान

लुम्बिनी प्रदेशले प्रदेश भित्रका स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान रकममध्ये न्यूनतम अनुदान रकम छुट्याइसकेपछि बाँकी हुन आउने रकमलाई राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) मा वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिसका लागि उल्लेख गरिएका आधारहरूलाई मानव विकास सूचकाङ्क, आर्थिक सामाजिक असमानता, पूर्वाधारको अवस्था, राजस्वको अवस्था र खर्चको आवश्यकता तथा राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता गरी ५ वटा शीर्षकमा समेटेी मूल्याङ्कन गरिएको छ। आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भरका स्थानीय सरकारलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम यस आयोगबाट देहायका विस्तृत आधार र ढाँचामा निर्धारण गरी प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गरिएको छ।

सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदानको गणनामा लिइएको आधार/सूचक र भार

क्र.सं.	सूचक/उपसूचक	उपसूचकको भार	सूचकको भार
१.	मानव विकास सूचकाङ्क		१० %
२.	आर्थिक सामाजिक असमानता		५ %

क्र.सं.	सूचक/उपसूचक	उपसूचकको भार	सूचकको भार
३.	पूर्वाधार विकासको अवस्था <ul style="list-style-type: none"> • सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच), • विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच), • सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच), • खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच), • सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता) 	६० % १० % १० % १० % १० %	१० %
४.	राजस्वको अवस्था		५ %
५.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता		७० %
जम्मा			१०० %

अ. मानव विकास सूचकाङ्क

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) मा वित्तीय समानीकरण अनुदानको एउटा आधारको रूपमा प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य जस्ता मानव विकास सूचकाङ्कलाई लिनुपर्ने उल्लेख छ। यस प्रयोजनका लागि सन् २०२० मा प्रकाशित नेपाल मानव विकास प्रतिवेदनको तथ्याङ्कलाई यस सूचकमा प्रयोग गरिएको छ। सो प्रतिवेदनले राष्ट्रिय तहको अलावा प्रदेश तहसम्मको मानव विकास सूचकाङ्क प्रकाशन गरेको भए तापनि स्थानीय तहगत रूपमा त्यस्तो सूचकाङ्क उल्लेख गरिएको छैन। ऐनको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्ने क्रममा स्थानीय तहगत रूपमा नै मानव विकास सूचकाङ्क आवश्यक पर्ने हुँदा सो प्रतिवेदनमा उपलब्ध प्रादेशिक, भौगोलिक तथा शहरी र ग्रामिण सूचकाङ्क समेटलाई आधार बनाएर आयोगले सबै स्थानीय तहको मानव विकासको प्रतिविम्बित (Indicative) सूचकाङ्क विकास गरी अनुदान सिफारिसको प्रयोजनार्थ प्रयोगमा ल्याइएको छ। मानव विकास सूचकाङ्कले स्थानीय तहमा बसोबास गर्ने मानिसको शिक्षा, स्वास्थ्य र आयको मापन गर्दछ। जुन स्थानीय तहको मानव विकास सूचकाङ्क कम छ, त्यस स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रका जनताको जीवनस्तर उकास्नका लागि अतिरिक्त प्रयास गर्नुपर्ने हुन्छ, सोका लागि स्वभाविक रूपमा अतिरिक्त खर्चको आवश्यकता हुन्छ। यसै प्रयोजनका लागि मानव विकास सूचकाङ्कलाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

आ. आर्थिक सामाजिक असमानता

आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्क सम्बन्धमा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता मापन गर्नका लागि आर्थिक, सामाजिक र जलवायु परिवर्तन जोखिम तथा विपद् क्षेत्रका ६ वटा आयामहरूका २९ वटा उप-सूचकहरूका आधारमा आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचकाङ्क निर्माण गरिएको छ। आर्थिक सामाजिक असमानताको अवस्था उच्च रहेका स्थानीय तहले विकास निर्माण तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्ने कार्यमा प्रभावकारिता ल्याउन थप खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ। यसै प्रयोजनका लागि आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्कलाई ५ प्रतिशत भार दिइएको छ।

इ. पूर्वाधार विकासको अवस्था

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) अनुसार वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्था र आवश्यकतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्थाले सो स्थानीय तहको विकासको अवस्था निर्धारण गर्ने आधार दिन्छ। पूर्वाधार विकासको अवस्था कमजोर भएका स्थानीय तहले जनतालाई संविधानले मार्गदर्शन गरे अनुसारका सेवा सुविधा प्रदान गर्न अतिरिक्त खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ, जसले गर्दा सेवाको लागत वृद्धि गराउँदछ। आयोगले स्थानीय तहमा उपलब्ध सडक, विद्युत, सूचना प्रविधि, खानेपानी र सरसफाइको पहुँच तथा उपलब्धतालाई आधार मानी पूर्वाधार सूचकाङ्क तयार गरेको छ

र यसलाई १० प्रतिशत भार प्रदान गरेको छ। पूर्वाधार विकास अन्तर्गत सडक घनत्व, विद्युत सुविधा, सूचना प्रविधि सुविधा, खानेपानी सुविधा र सरसफाइलाई उपसूचकको रूपमा लिइएको छ।

- **सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच):** सडक सञ्जालको पहुँचले स्थानीय तहको विकासलाई प्रभावित गर्दछ, उनीहरूले प्रवाह गर्नुपर्ने सेवा प्रवाहको लागतमा असर पार्दछ। सार्वजनिक सेवा वितरणलाई प्रभावकारी बनाउन र आम सर्वसाधारण जनतालाई सुगम तथा सहज ढङ्गले सेवा प्रवाह गर्नका लागि पनि सडकको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ। अतः पूर्वाधार विकासलाई दिईएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट ६० प्रतिशत भार स्थानीय तहको सडक घनत्वलाई दिइएको छ।
- **विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच):** विकासको एउटा आवश्यकताको रूपमा लिइने विद्युतको सुविधाले स्थानीय तहको आर्थिक विकासमा बहु-आयामिक भूमिका खेल्दछ। जुन स्थानीय तहमा विद्युत सुविधाको पहुँच कमजोर रहेको छ, उसका लागि थप आर्थिक व्ययभार आवश्यक पर्दछ। यसै परिप्रेक्ष्यमा स्थानीय तहको विद्युत सुविधाको अवस्थालाई उपसूचकका रूपमा लिई पूर्वाधार विकासलाई दिईएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार विद्युत सुविधाको पहुँचलाई दिईएको छ।
- **सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच):** जुन स्थानीय तहको सूचना प्रविधिको पहुँचको अवस्था कमजोर छ, त्यस्ता स्थानीय तहले सूचना प्रविधिको पहुँच स्तर माथि उकास्न यथोचित लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। यसले स्थानीय तहको आर्थिक व्ययभार बढाउने गर्दछ। यसै पक्षलाई ख्याल गर्दै पूर्वाधार विकासका लागि तोकिएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार सूचना प्रविधिको पहुँचलाई दिइएको छ।
- **खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच):** संविधानले परिकल्पना गरे अनुसारको लोक कल्याणकारी राज्य व्यवस्थाको स्थापना गर्न अन्य कुराका अलावा प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी सुविधा उपलब्ध गराउनुपर्ने हुन्छ। स्थानीय तहमा खानेपानी सुविधाको पहुँच बढाउन थप आर्थिक स्रोतको आवश्यकता पर्दछ। अतः यसै पक्षलाई ख्याल राख्दै पूर्वाधार विकास अन्तर्गतको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार खानेपानी सुविधा उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।
- **सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता):** नेपालको संविधानले नै प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हकलाई मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरेको छ। सरसफाइको अवस्था कमजोर रहेको स्थानीय तहले सो सुविधा वृद्धि गर्नका लागि थप लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय तहमा हाल रहेका शौचालयहरूको उपलब्धतालाई सरसफाइ सूचक मानी पूर्वाधार विकास अन्तर्गतको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता) उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।

यसप्रकार पूर्वाधार विकास सम्बन्धी उल्लिखित सडक, विद्युत, सूचना प्रविधि, खानेपानी र सरसफाइसम्बन्धी सूचक उच्च भएका स्थानमा कम लगानी र त्यस्ता सूचकहरूको उपलब्धता न्यून भएको स्थानमा बढी लगानी गर्ने गरी आयोगले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरेको छ।

ई. राजस्वको अवस्था

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) ले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। यस सूचकका लागि आयोगले प्रत्येक स्थानीय तहले राजस्व सङ्कलनमा गरेका प्रयासहरू र उनीहरूले उठाएको राजस्वको अवस्थाको उपलब्ध तथ्याङ्कका आधारमा अध्ययन गर्दा स्थानीय सरकारले राजस्व सङ्कलनको व्यवस्था र

प्रयास गर्दै आएको देखिन्छ, तर सबै स्थानीय सरकारहरूको राजस्व सम्बन्धी पूर्ण तथ्याङ्क उपलब्ध हुन नसकेको कारणले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्ने प्रयोजनार्थ राजस्वको अवस्था सूचकका लागि समान अड्कभार प्रदान गरिएको छ।

उ. खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता

नेपालको संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) ले प्रदेशले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानूनबमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यसैगरी राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) ले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमता र प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यसै गरी प्रदेश ऐनले पनि प्रदेश सरकारले स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिसमा स्थानीय तहलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था गरेको छ। उल्लिखित संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्थाअनुसार आयोगले वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिस गर्दा प्रत्येक स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकताका अलावा राजस्वको क्षमता निर्धारण गरी वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) पत्ता लगाउनुपर्ने हुन्छ।

खर्चको आवश्यकता आंकलन गर्नका निमित्त संविधानको अनुसूचीमा उल्लिखित सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहका एकल र साझा अधिकार बमोजिमका कार्य जिम्मेवारीको थप प्रष्टता हुनुपर्ने, कार्य जिम्मेवारी अनुरूपको कार्यसम्पादनका लागि प्रत्येक तहले सम्पादन गर्नुपर्ने अलग अलग कार्यको स्पष्ट किटानी हुनुपर्ने, साथै प्रत्येक कामको न्यूनतम राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक मानदण्ड र राष्ट्रिय तथा तहगत लक्ष्य तय हुनुपर्ने हुन्छ। तोकिएको मानदण्ड र लक्ष्य बमोजिमको कार्य सम्पादन गर्नका लागि उक्त कामको प्रति इकाइ लागत निकाली कुल लागत निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ। हाल स्थानीय तहले सम्पादन गर्नुपर्ने कतिपय कार्यको आधारभूत मानदण्ड तथा तहगत लक्ष्य निर्धारण भैनसकेको अवस्थामा खर्चको आवश्यकताको यथार्थ आंकलन गर्ने कार्य कठिन हुने देखिन्छ। त्यसैगरी राजस्व उठाउन सक्ने क्षमताको आंकलन गर्दा प्रत्येक स्थानीय तहको राजस्व अधिकार, राजस्वको सम्भाव्य दायरा र दर तथा राजस्व उठाउँदा हुने लाभ-लागत अनुपात र भैरहेको राजस्व सङ्कलनको कुल आकार समेतको विश्लेषण गर्नुपर्ने हुन्छ। तर सङ्घीयता कार्यान्वयनको छोटो अवधीमा यस सम्बन्धी विस्तृत तथ्याङ्कहरू उपलब्ध भइनसकेको अवस्थामा यथार्थ राजस्व असुलीको सम्भाव्यता एकिन गर्नु पनि उत्तिकै चुनौतीपूर्ण रहेको छ।

यी सबै सीमाहरूका बीचबाट आयोगले निश्चित सूचक र विश्लेषणका आधारमा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आंकलन सम्बन्धी अध्ययन कार्य गरेको छ र आगामी दिनमा उक्त अध्ययनलाई अद्यावधिक गर्दै लगिने छ। आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा आयोगले गरेको अध्ययनबाट देखिएको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताबीचको वित्तीय अन्तरको सूचकलाई ७० प्रतिशत भार दिईएको छ।

ड. वित्तीय समानीकरण अनुदानसम्बन्धी सिफारिस

संविधान तथा कानूनतः प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहमा वित्तीय समानीकरण अनुदान उपलब्ध गराउँदा प्रदेश कानूनबमोजिम सिफारिस गर्नुपर्ने भनी उल्लेख गरिएको भएतापनि सो सम्बन्धमा प्रदेशका कानूनहरू अध्ययन गर्दा ती कानूनहरूमा पनि संविधान र सङ्घीय ऐनमा भएको व्यवस्थाभन्दा सो अनुदान सिफारिस गर्ने फरक र छुट्टै आधारहरू उल्लेख गरेको नपाईएकोले सङ्घीय ऐनकै आधार (सूचक) लाई अनुदान सिफारिसको आधारको रूपमा लिईएको छ। तसर्थ, नेपालको संविधान, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४, अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन,

२०७४ र प्रदेश वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५ मा वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा भएका व्यवस्था अनुसार प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा सिफारिस गरिएको छ।

प्रदेश सरकारबाट प्रदेशभित्रका प्रत्येक स्थानीय तहहरूमा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान निर्धारण गर्दा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (३) को व्यवस्थाबमोजिम प्रत्येक स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने न्यूनतम अनुदान र सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (१) मा तोकिएका आधारहरू बमोजिम प्राप्त गर्ने सूत्रमा आधारित अनुदान छुट्टाछुट्टै गणना गरी कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ।

यसरी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि लुम्बिनी प्रदेशले प्रदेशभित्रका स्थानीय सरकारलाई प्रदान गर्ने न्यूनतम अनुदान रु.१९ करोड ३१ लाख २५ हजार र सूत्रमा आधारित अनुदान रु.७५ करोड ६८ लाख ७५ हजार समेत कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान रु.९५ करोड हुने गरी सिफारिस गरिएको छ।

च. वित्तीय समानीकरण अनुदानसम्बन्धी सुझाव

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २८ मा उक्त ऐन वा प्रचलित कानूनबमोजिम प्राप्त भएको अनुदानको रकम जुन प्रयोजनको लागि प्राप्त भएको हो सोही प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ। वित्तीय समानीकरण अनुदानको मूल उद्देश्य स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको फरकबाट सिर्जना हुने वित्तीय अन्तर घटाई सन्तुलन कायम गर्नु हो। नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहलाई प्रदान गरिएको जिम्मेवारी पुरा गर्न आवश्यक पर्ने स्रोत अभावको समस्या घटाउन यो अनुदान हस्तान्तरण गरिन्छ। अतः स्थानीय तहले वित्तीय समानीकरण अनुदानको प्रयोग गर्दा नेपालको संविधान अनुसार आफूलाई प्राप्त कार्य जिम्मेवारी पुरा गर्न यस अनुदानको प्रयोग गर्नु पर्दछ। त्यसरी अनुदानको प्रयोग गर्दा कुनै विषयगत क्षेत्रका कार्यहरूमा मात्र बढी रकम विनियोजन गर्ने र अन्य विषयगत क्षेत्रका कार्यहरूका लागि आवश्यक रकम विनियोजन नै नहुने अवस्था आउन दिनु हुँदैन। त्यसैगरी आफ्ना अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयहरूको सन्तुलित एवम् नतिजामुखी कार्यान्वयनमा जोड दिनुपर्दछ। साथै, अनुदान सिफारिसका लागि लिइएका आधार तथा सूचकहरूले समावेश गरेका विषय तथा क्षेत्रहरूमा अपेक्षित विकास, सुधार तथा गुणस्तर कायम गर्ने गरी यस अनुदानको प्रयोग गरिनु पर्दछ।

उल्लिखित संवैधानिक व्यवस्था र कानूनमा तोकिएका आधारहरू बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई प्रदान गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा देहाय बमोजिमका सुझावहरू उपलब्ध गराईएको छः

- (१) सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान र विशेष अनुदानलाई संविधानको मर्म र भावनाबमोजिम वितरण गर्ने गरी व्यवस्थित गर्दै यस्ता अनुदानको परिमाणलाई न्यूनीकरण गर्ने र स्थानीय सरकारको वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) परिपूर्ति गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदानलाई क्रमशः बढाउँदै लाने नीति लिनुपर्ने।
- (२) नेपालको संविधानले सुरक्षित गरेका नागरिकका मौलिक हक कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गर्न, संविधानको अनुसूची ८ मा उल्लिखित स्थानीय सरकारको कार्यजिम्मेवारी पूरा गर्न तथा राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, नीति र दायित्व कार्यान्वयन हुने गरी वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (३) प्रादेशिक विकासको औषतभन्दा पछाडि परेका स्थानीय सरकारलाई प्रादेशिक औसत स्तरको नजिक ल्याउन वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (४) सबै वर्ग, क्षेत्र, समुदाय, जातजाति, अल्पसङ्ख्यक, सीमान्तकृत, अशक्त र असहायहरूको सशक्तिकरण गरी विकासको मूलप्रवाहमा ल्याउन वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।

- (५) स्थानीय सरकारले राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक मानदण्ड र राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक विकास लक्ष्य हासिल गर्ने दिशामा योगदान पुग्ने गरी वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (६) स्थानीय सरकारले उपलब्ध गराउनुपर्ने शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी जस्ता आधारभूत सेवा सुविधा प्रदान गर्न, स्थानीय सरकारहरूबीच विकास निर्माण र सेवा प्रवाहमा सकारात्मक प्रतिस्पर्धा गर्दै सन्तुलित विकास हासिल गर्न, स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक सामाजिक असमानता न्यूनीकरण गर्न, सडक, सिँचाइ, विद्युत, सञ्चार लगायतका पूर्वाधार विकास गर्न तथा संविधानले प्रत्याभूत गरेको खर्चको जिम्मेवारी पूरा गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (७) नागरिकहरूलाई बासस्थानको आधारमा भेदभाव नहुने गरी आधारभूत सार्वजनिक सेवाहरू न्यूनतम र समतामूलक (Minimum and Equitable) रूपमा प्रदान गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (८) अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २१ को उपदफा (४) मा प्रदेश तथा स्थानीय तहले आफूले उठाएको राजस्व र उक्त ऐन बमोजिम राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकमबाट प्रशासनिक खर्च पुग्ने गरी राजस्व र व्ययको अनुमान पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको हुँदा स्थानीय सरकारले अध्ययन भ्रमण, वैदेशिक भ्रमण, प्रशासनिक एवम् कार्यालय सञ्चालन जस्ता शीर्षक वा विषयमा वित्तीय समानीकरण अनुदानबाट प्राप्त रकमको प्रयोग गर्न नहुने।
- (९) प्रदेश सरकारले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई प्रदेश भित्रको स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेकोले आगामी वर्षमा प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदानको कुल सीमा निर्धारण गर्दा संविधानको व्यवस्थालाई आधार लिनुपर्ने।
- (१०) आर्थिक वर्षको अन्त्यमा खर्च हुन नसकी बाँकी रहेको वित्तीय समानीकरण अनुदानको रकम अर्को आर्थिक वर्षमा खर्च गर्दा वित्तीय समानीकरण अनुदान जुन प्रयोजनका लागि विनियोजन गरिएको हो सोही प्रयोजनमा मात्र खर्च गर्नुपर्ने। यस्तो रकम आन्तरिक आयको रूपमा गणना गरी चालु प्रकृतिका शीर्षकमा खर्च गर्न पाइने छैन।

छ. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि सिफारिस गरिएको वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण

तालिका ३.९: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, लुम्बिनी प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस

रकम रु. हजारमा

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
१	रुकुम (पूर्वी भाग)	५०१०१	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका	१३७५	५५६४	६९३९
२	रुकुम (पूर्वी भाग)	५०१०२	सिस्ने गाउँपालिका	१३७५	५९१९	७२९४
३	रुकुम (पूर्वी भाग)	५०१०३	भूमे गाउँपालिका	१३७५	५९३०	७३०५
४	रोल्पा	५०२०१	सुनछहरी गाउँपालिका	१३७५	३१७१	४५४६
५	रोल्पा	५०२०२	थवाङ्ग गाउँपालिका	१३७५	२५५०	३९२५
६	रोल्पा	५०२०३	परिवर्तन गाउँपालिका	१५००	४०३४	५५३४
७	रोल्पा	५०२०४	गगादेव गाउँपालिका	१५००	३९३६	५४३६
८	रोल्पा	५०२०५	माडी गाउँपालिका	१३७५	३६३६	५०११
९	रोल्पा	५०२०६	त्रिवेणी गाउँपालिका	१५००	४७७८	६२७८
१०	रोल्पा	५०२०७	रोल्पा नगरपालिका	१६२५	५८३२	७४५७
११	रोल्पा	५०२०८	रुन्टीगढी गाउँपालिका	१५००	५१३२	६६३२
१२	रोल्पा	५०२०९	सुनिल स्मृति गाउँपालिका	१६२५	५०६१	६६८६

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
१३	रोल्पा	५०२१०	लुङ्ग्री गाउँपालिका	१५००	४१३९	५६३९
१४	प्यूठान	५०३०१	गौमुखी गाउँपालिका	१५००	४६१५	६११५
१५	प्यूठान	५०३०२	नौबहिनी गाउँपालिका	१६२५	५११७	६७४२
१६	प्यूठान	५०३०३	झिमरुक गाउँपालिका	१५००	५२४८	६७४८
१७	प्यूठान	५०३०४	प्यूठान नगरपालिका	१७५०	६६०८	८३५८
१८	प्यूठान	५०३०५	स्वर्गद्वारी नगरपालिका	१६२५	५२५७	६८८२
१९	प्यूठान	५०३०६	माण्डवी गाउँपालिका	१३७५	३३४०	४७१५
२०	प्यूठान	५०३०७	मल्लरानी गाउँपालिका	१३७५	३८९६	५२७१
२१	प्यूठान	५०३०८	ऐरावती गाउँपालिका	१५००	४४६९	५९६९
२२	प्यूठान	५०३०९	सरुमारानी गाउँपालिका	१३७५	३८५५	५२३०
२३	गुल्मी	५०४०१	कालिगण्डकी गाउँपालिका	१३७५	४१६७	५५४२
२४	गुल्मी	५०४०२	सत्यवती गाउँपालिका	१३७५	४९६३	६३३८
२५	गुल्मी	५०४०३	चन्द्रकोट गाउँपालिका	१३७५	४६६७	६०४२
२६	गुल्मी	५०४०४	मुसिकोट नगरपालिका	१५००	५९७२	७४७२
२७	गुल्मी	५०४०५	ईस्मा गाउँपालिका	१३७५	४३५४	५७२९
२८	गुल्मी	५०४०६	मालिका गाउँपालिका	१५००	४४४३	५९४३
२९	गुल्मी	५०४०७	मदाने गाउँपालिका	१५००	४४८०	५९८०
३०	गुल्मी	५०४०८	धुर्कोट गाउँपालिका	१३७५	४६५२	६०२७
३१	गुल्मी	५०४०९	रेसुङ्गा नगरपालिका	१६२५	६१५७	७७८२
३२	गुल्मी	५०४१०	गुल्मी दरबार गाउँपालिका	१३७५	४६७७	६०५२
३३	गुल्मी	५०४११	छत्रकोट गाउँपालिका	१३७५	४६०३	५९७८
३४	गुल्मी	५०४१२	रुरू क्षेत्र गाउँपालिका	१३७५	४२०२	५५७७
३५	अर्घाखाँची	५०५०१	छत्रदेव गाउँपालिका	१५००	५१९६	६६९६
३६	अर्घाखाँची	५०५०२	मालारानी गाउँपालिका	१५००	५५४९	७०४९
३७	अर्घाखाँची	५०५०३	भुमिकास्थान नगरपालिका	१५००	५९८२	७४८२
३८	अर्घाखाँची	५०५०४	सन्धिखर्क नगरपालिका	१७५०	७३०९	९०५९
३९	अर्घाखाँची	५०५०५	पाणिनी गाउँपालिका	१५००	५४२७	६९२७
४०	अर्घाखाँची	५०५०६	शितगंगा नगरपालिका	१६२५	७२९५	८९२०
४१	पाल्पा	५०६०१	रामपुर नगरपालिका	१७५०	६५१५	८२६५
४२	पाल्पा	५०६०२	पुर्वखोला गाउँपालिका	१३७५	४३६१	५७३६
४३	पाल्पा	५०६०३	रम्भा गाउँपालिका	१३७५	४५०१	५८७६
४४	पाल्पा	५०६०४	बगनासकाली गाउँपालिका	१३७५	४७७४	६१४९
४५	पाल्पा	५०६०५	तानसेन नगरपालिका	१८७५	९०३८	१०९१३
४६	पाल्पा	५०६०६	रिब्दीकोट गाउँपालिका	१३७५	४२४६	५६२१
४७	पाल्पा	५०६०७	रैनादेवी छहरा गाउँपालिका	१५००	५४१३	६९१३
४८	पाल्पा	५०६०८	तिनाउ गाउँपालिका	१३७५	४२८४	५६५९
४९	पाल्पा	५०६०९	माथागढी गाउँपालिका	१५००	५२०८	६७०८
५०	पाल्पा	५०६१०	निस्दी गाउँपालिका	१३७५	४६९६	६०७१
५१	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	५०७०१	बर्दघाट नगरपालिका	२१२५	९८९५	१२०२०
५२	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	५०७०२	सुनवल नगरपालिका	२१२५	९४०८	११५३३
५३	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	५०७०३	रामग्राम नगरपालिका	२०००	९५८१	११५८१
५४	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	५०७०४	पाल्हीनन्दन गाउँपालिका	१६२५	६४२८	८०५३
५५	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	५०७०५	सरावल गाउँपालिका	१७५०	६७६७	८५१७
५६	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	५०७०६	प्रतापपुर गाउँपालिका	१७५०	७६७९	९४२९
५७	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	५०७०७	सुस्ता गाउँपालिका	१७५०	६४००	८१५०

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
५८	रुपन्देही	५०८०१	देबदह नगरपालिका	२१२५	८९१२	११०३७
५९	रुपन्देही	५०८०२	बुटवल उपमहानगरपालिका	३६२५	१७७९६	२१४२१
६०	रुपन्देही	५०८०३	सैनामैना नगरपालिका	२१२५	६३४४	८४६९
६१	रुपन्देही	५०८०४	कन्चन गाउँपालिका	१७५०	६४६७	८२१७
६२	रुपन्देही	५०८०५	गौडहवा गाउँपालिका	१८७५	७६८८	९५६३
६३	रुपन्देही	५०८०६	सुद्धोधन गाउँपालिका	१७५०	६५८८	८३३८
६४	रुपन्देही	५०८०७	सियारी गाउँपालिका	१७५०	७१२२	८८७२
६५	रुपन्देही	५०८०८	तिलोत्तमा नगरपालिका	३०००	१४४२४	१७४२४
६६	रुपन्देही	५०८०९	ओमसतिया गाउँपालिका	१७५०	६५८५	८३३५
६७	रुपन्देही	५०८१०	रोहिणी गाउँपालिका	१७५०	६६६१	८४११
६८	रुपन्देही	५०८११	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	२१२५	१०९६७	१३०९२
६९	रुपन्देही	५०८१२	मायादेवी गाउँपालिका	१८७५	७८४०	९७१५
७०	रुपन्देही	५०८१३	लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिका	२२५०	१०३१९	१२५६९
७१	रुपन्देही	५०८१४	कोटहीमाई गाउँपालिका	१७५०	६९५९	८७०९
७२	रुपन्देही	५०८१५	सम्मरीमाई गाउँपालिका	१७५०	९९१४	११६६४
७३	रुपन्देही	५०८१६	मर्चवारी गाउँपालिका	१७५०	६६८३	८४३३
७४	कपिलवस्तु	५०९०१	बाणगंगा नगरपालिका	२३७५	११२११	१३५८६
७५	कपिलवस्तु	५०९०२	बुद्धभूमि नगरपालिका	२१२५	९६६८	११७९३
७६	कपिलवस्तु	५०९०३	शिवराज नगरपालिका	२२५०	९७४२	११९९२
७७	कपिलवस्तु	५०९०४	बिजयनगर गाउँपालिका	१७५०	६२४८	७९९८
७८	कपिलवस्तु	५०९०५	कृष्णनगर नगरपालिका	२१२५	९३००	११४२५
७९	कपिलवस्तु	५०९०६	महाराजगन्ज नगरपालिका	२०००	८२२९	१०२२९
८०	कपिलवस्तु	५०९०७	कपिलवस्तु नगरपालिका	२२५०	१०९९२	१३२४२
८१	कपिलवस्तु	५०९०८	यसोधरा गाउँपालिका	१७५०	६६५५	८४०५
८२	कपिलवस्तु	५०९०९	मायादेवी गाउँपालिका	१८७५	७८३४	९७०९
८३	कपिलवस्तु	५०९१०	शुद्धोधन गाउँपालिका	१८७५	७२३४	९१०९
८४	दाङ	५१००१	बंगलाचुली गाउँपालिका	१५००	४७३७	६२३७
८५	दाङ	५१००२	घोराही उपमहानगरपालिका	३७५०	१८२९७	२२०४७
८६	दाङ	५१००३	तुल्सीपुर उपमहानगरपालिका	३३७५	१७०२२	२०३९७
८७	दाङ	५१००४	शान्तिनगर गाउँपालिका	१५००	५११५	६६१५
८८	दाङ	५१००५	बबई गाउँपालिका	१६२५	५३१७	६९४२
८९	दाङ	५१००६	दंगीशरण गाउँपालिका	१५००	४६१५	६११५
९०	दाङ	५१००७	लमही नगरपालिका	१८७५	८०२७	९९०२
९१	दाङ	५१००८	राप्ती गाउँपालिका	१८७५	७२२६	९१०१
९२	दाङ	५१००९	गढवा गाउँपालिका	१७५०	६८३०	८५८०
९३	दाङ	५१०१०	राजपुर गाउँपालिका	१५००	४८९५	६३९५
९४	बाँके	५११०१	राप्ती सोनारी गाउँपालिका	२०००	९२०८	११२०८
९५	बाँके	५११०२	कोहलपुर नगरपालिका	२५००	११०६९	१३५६९
९६	बाँके	५११०३	बैजनाथ गाउँपालिका	२०००	८९६१	१०९६१
९७	बाँके	५११०४	खजुरा गाउँपालिका	२०००	८४७६	१०४७६
९८	बाँके	५११०५	जानकी गाउँपालिका	१७५०	६४८७	८२३७
९९	बाँके	५११०६	नेपालगञ्ज उपमहानगरपालिका	३२५०	१७२७१	२०५२१
१००	बाँके	५११०७	डुडुवा गाउँपालिका	१७५०	६१८९	७९३९
१०१	बाँके	५११०८	नरैनापुर गाउँपालिका	१७५०	५६६०	७४१०
१०२	बर्दिया	५१२०१	बाँसगढी नगरपालिका	२०००	८७५०	१०७५०

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
१०३	बर्दिया	५१२०२	बारबर्दिया नगरपालिका	२१२५	९८७१	११९९६
१०४	बर्दिया	५१२०३	ठाकुरबाबा नगरपालिका	१७५०	७६५०	९४००
१०५	बर्दिया	५१२०४	गेरुवा गाउँपालिका	१६२५	६३६८	७९९३
१०६	बर्दिया	५१२०५	राजापुर नगरपालिका	२०००	९१०७	१११०७
१०७	बर्दिया	५१२०६	मधुवन नगरपालिका	१८७५	७७५२	९६२७
१०८	बर्दिया	५१२०७	गुलरीया नगरपालिका	२१२५	१०१३०	१२२५५
१०९	बर्दिया	५१२०८	बढैयाताल गाउँपालिका	१८७५	८०८७	९९६२
जम्मा				१९३१२५	७५६८७५	९५००००

३.२.७ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, कर्णाली प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस मिति: २०८१/०१/०४

क. पृष्ठभूमि

सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको रहेको छ। नेपालको संविधानमा तीनै तहका सरकारका बीचमा राज्यशक्तिको बाँडफाँट गरिएको छ। तहगत सरकारबीचको सम्बन्ध सहकारिता, समन्वय, सह-अस्तित्व र पारस्परिक सहयोगको सिद्धान्तमा आधारित हुने व्यवस्था संविधानले नै सुनिश्चित गरेको छ। तीन तहबीचको सहकारिताको एउटा महत्वपूर्ण अवयवको रूपमा अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण रहेको छ।

स्थानीय सरकारहरूबीचमा रहने भौगोलिक तथा जनसाङ्ख्यिक विविधता र आर्थिक सामाजिक तथा भौतिक विकासको असमान अवस्थाले उनीहरूको खर्चको आवश्यकता र राजस्व परिचालन क्षमताबीचमा असमानता रहन्छ। त्यस्तो असमानतालाई न्यूनीकरण गर्दै उपलब्ध स्रोत र साधनको समन्यायिक वितरणलाई सुनिश्चित गर्न संविधान तथा कानूनद्वारा नै स्वतन्त्र संवैधानिक निकायको सिफारिसमा प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिएको छ।

प्रदेश सरकारले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ। साथै, त्यस्तो अनुदानको परिमाण निर्धारण गरी सिफारिस गर्ने जिम्मेवारी राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुने व्यवस्था संविधान र अन्य प्रचलित कानूनमा रहेको छ।

उल्लिखित संवैधानिक र कानूनी व्यवस्था कार्यान्वयन गरी सो अनुसारको दायित्व निर्वाह गर्ने क्रममा आगामी आ.व. २०८१/८२ का लागि नेपालको संविधान, सङ्घीय कानून र प्रदेश कानूनबमोजिम कर्णाली प्रदेश सरकारले कर्णाली प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारहरूलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण आयोगबाट निर्धारण गरी कर्णाली प्रदेश सरकार समक्ष सिफारिस गरिएको छ।

ख. कानूनी व्यवस्था

१. नेपालको संविधान

प्रदेश कानूनबमोजिम प्रदेशले स्थानीय तहलाई दिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा नेपालको संविधानमा देहायका व्यवस्थाहरू रहेका छन्:

- संविधानको धारा ६० को उपधारा (३) - प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिस बमोजिम हुनेछ।
- संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) - प्रदेशले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानूनबमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नेछन्।

२. राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (क) मा प्रदेश कानूनबमोजिम प्रदेशले स्थानीय तहलाई दिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेशलाई सिफारिस गर्ने काम, कर्तव्य

र अधिकार राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा ३ को उपदफा (२) मा आयोगले संविधान तथा यस ऐन बमोजिम सुझाव वा सिफारिस दिँदा वा ढाँचा तयार गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको कार्य सम्पादनलाई समेत आधार लिने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (१) मा प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रचलित कानूनबमोजिम उपलब्ध गराउने वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा प्रदेशलाई सिफारिस गर्दा आयोगले देहायका आधार लिई सिफारिस गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छः

- (क) प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी जस्ता मानव विकास सूचकाङ्क,
- (ख) अन्य प्रदेश वा स्थानीय तहको सन्तुलित विकासको अवस्था,
- (ग) प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक वा अन्य कुनै प्रकारको विभेदको अवस्था,
- (घ) प्रदेश तथा स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्था र आवश्यकता,
- (ङ) प्रदेश तथा स्थानीय तहले जनतालाई पुन्याउनुपर्ने सेवा,
- (च) प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमता,
- (छ) प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता।

सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (३) मा आयोगले उपदफा (१) बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने न्यूनतम अनुदान र उपदफा (१) बमोजिमका आधारहरू बमोजिम प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

३. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ८ को उपदफा (२) मा नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठेको राजस्वलाई प्रदेशले प्रदेश भरका स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा प्रदेश कानूनबमोजिम आयोगको सिफारिसमा वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा १८ को उपदफा (३) मा प्रदेश सरकारले आयोगसँग परामर्श गरी चालु आर्थिक वर्षको चैत मसान्तभित्र संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) बमोजिम स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने वित्तीय समानीकरण अनुदानको अनुमानित विवरण स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा २८ मा यस ऐन वा प्रचलित कानूनबमोजिम प्राप्त भएको अनुदानको रकम जुन प्रयोजनको लागि प्राप्त भएको हो सोही प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

४. कर्णाली प्रदेश वित्तीय हस्तान्तरण (व्यवस्थापन) ऐन, २०७५

कर्णाली प्रदेश वित्तीय हस्तान्तरण (व्यवस्थापन) ऐन, २०७५ को दफा ४ को उपदफा (१) मा प्रदेश सरकारले स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिसमा स्थानीय तहलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा ४ को उपदफा (२) मा प्रदेश सरकारले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्व समेतका आधारमा उपदफा (१) बमोजिम स्थानीय तहलाई बाँडफाँट हुने समानीकरण अनुदान रकम निर्धारण गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

ग. वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिसमा तथ्याङ्कको स्रोत

आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण निर्धारण गर्दा देहाय बमोजिमको तथ्याङ्क स्रोत प्रयोग गरिएको छः

क्र.सं.	तथ्याङ्क	स्रोत
१.	जनसङ्ख्या	• राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
२.	प्रदेश र स्थानीय तहको क्षेत्रफल (भूगोल)	• अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकिन गरिएको स्थानीय तहहरूको क्षेत्रफल
३.	मानव विकास सूचकाङ्क	• नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०२०, राष्ट्रिय योजना आयोग
४.	प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचकाङ्क	• राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७६)
५.	पूर्वाधार विकास • सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच), • विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच), • सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच), • खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच), • सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता)	• सडक विभाग, भवन तथा शहरी विकास विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विकास विभाग (२०१८) • राष्ट्रिय जनगणना २०७८ • राष्ट्रिय जनगणना २०७८ • राष्ट्रिय जनगणना २०७८ • राष्ट्रिय जनगणना २०७८
६.	राजस्वको अवस्था	• साविक बमोजिम समान अङ्क प्रदान गरिएको
७.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता	• राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७५)

घ. वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्न लिइएका आधार र ढाँचा तथा सोको व्याख्या एवम् विश्लेषण

१. न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि कर्णाली प्रदेशले प्रदेशभित्रका स्थानीय सरकारहरूलाई उपलब्ध गराउने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (३) बमोजिम प्रत्येक स्थानीय सरकारका लागि न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ। प्रत्येक स्थानीय सरकारलाई न्यूनतम अनुदान सिफारिस गर्दा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार १० हजार भन्दा कम जनसङ्ख्या हुने स्थानीय सरकारलाई रु. १२ लाख ५० हजार, १० हजार देखि २ लाख भन्दा कम जनसङ्ख्या भएको स्थानीय सरकारलाई प्रत्येक १० हजार जनसङ्ख्या वृद्धि हुँदा थप रु. १ लाख २५ हजार र २ लाख वा सो भन्दा बढी जनसङ्ख्या भएका स्थानीय सरकारहरूलाई रु. ३७ लाख ५० हजार हुने गरी देहायबमोजिम न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ।

न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान गणनाको आधार

क्र. सं.	सम्बद्ध स्थानीय तहको जनसङ्ख्या	स्थानीय तहको सङ्ख्या	न्यूनतम अनुदान (रु. लाखमा)	जम्मा (रु. लाखमा)
१	१०,००० भन्दा कम	१४	१२५०	१७५००
२	१०,००० देखि २०,००० भन्दा कम	२९	१३७५	३९८७५
३	२०,००० देखि ३०,००० भन्दा कम	२२	१५००	३३०००
४	३०,००० देखि ४०,००० भन्दा कम	११	१६२५	१७८७५
५	४०,००० देखि ५०,००० भन्दा कम	२	१७५०	३५००
६	५०,००० देखि ६०,००० भन्दा कम	०	१८७५	०
७	६०,००० देखि ७०,००० भन्दा कम	०	२०००	०
८	७०,००० देखि ८०,००० भन्दा कम	०	२१२५	०
९	८०,००० देखि ९०,००० भन्दा कम	०	२२५०	०
१०	९०,००० देखि १,००,००० भन्दा कम	०	२३७५	०
११	१,००,००० देखि १,१०,००० भन्दा कम	०	२५००	०
१२	१,१०,००० देखि १,२०,००० भन्दा कम	०	२६२५	०
१३	१,२०,००० देखि १,३०,००० भन्दा कम	०	२७५०	०
१४	१,३०,००० देखि १,४०,००० भन्दा कम	०	२८७५	०
१५	१,४०,००० देखि १,५०,००० भन्दा कम	०	३०००	०
१६	१,५०,००० देखि १,६०,००० भन्दा कम	१	३१२५	३१२५
१७	१,६०,००० देखि १,७०,००० भन्दा कम	०	३२५०	०
१८	१,७०,००० देखि १,८०,००० भन्दा कम	०	३३७५	०
१९	१,८०,००० देखि १,९०,००० भन्दा कम	०	३५००	०
२०	१,९०,००० देखि २,००,००० भन्दा कम	०	३६२५	०
२१	२,००,००० वा सो भन्दा बढी	०	३७५०	०
	जम्मा	७९	५२५००	११४८७५

२. सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान

कर्णाली प्रदेशले प्रदेश भित्रका स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान रकममध्ये न्यूनतम अनुदान रकम छुट्याइसकेपछि बाँकी हुन आउने रकमलाई राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) मा वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिसका लागि उल्लेख गरिएका आधारहरूलाई मानव विकास सूचकाङ्क, आर्थिक सामाजिक असमानता, पूर्वाधारको अवस्था, राजस्वको अवस्था र खर्चको आवश्यकता तथा राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता गरी ५ वटा शीर्षकमा समेटेी मूल्याङ्कन गरिएको छ। आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भरका स्थानीय सरकारलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम यस आयोगबाट देहायका विस्तृत आधार र ढाँचामा निर्धारण गरी प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गरिएको छ।

सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदानको गणनामा लिइएको आधार/सूचक र भार

क्र.सं.	सूचक/उपसूचक	उपसूचकको भार	सूचकको भार
१.	मानव विकास सूचकाङ्क		१० %
२.	आर्थिक सामाजिक असमानता		५ %

क्र.सं.	सूचक/उपसूचक	उपसूचकको भार	सूचकको भार
३.	पूर्वाधार विकासको अवस्था <ul style="list-style-type: none"> • सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच), • विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच), • सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच), • खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच), • सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता) 	६० % १० % १० % १० % १० %	१० %
४.	राजस्वको अवस्था		५ %
५.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता		७० %
जम्मा			१०० %

अ. मानव विकास सूचकाङ्क

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) मा वित्तीय समानीकरण अनुदानको एउटा आधारको रूपमा प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य जस्ता मानव विकास सूचकाङ्कलाई लिनुपर्ने उल्लेख छ। यस प्रयोजनका लागि सन् २०२० मा प्रकाशित नेपाल मानव विकास प्रतिवेदनको तथ्याङ्कलाई यस सूचकमा प्रयोग गरिएको छ। सो प्रतिवेदनले राष्ट्रिय तहको अलावा प्रदेश तहसम्मको मानव विकास सूचकाङ्क प्रकाशन गरेको भए तापनि स्थानीय तहगत रूपमा त्यस्तो सूचकाङ्क उल्लेख गरिएको छैन। ऐनको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्ने क्रममा स्थानीय तहगत रूपमा नै मानव विकास सूचकाङ्क आवश्यक पर्ने हुँदा सो प्रतिवेदनमा उपलब्ध प्रादेशिक, भौगोलिक तथा शहरी र ग्रामिण सूचकाङ्क समेटलाई आधार बनाएर आयोगले सबै स्थानीय तहको मानव विकासको प्रतिविम्बित (Indicative) सूचकाङ्क विकास गरी अनुदान सिफारिसको प्रयोजनार्थ प्रयोगमा ल्याइएको छ। मानव विकास सूचकाङ्कले स्थानीय तहमा बसोबास गर्ने मानिसको शिक्षा, स्वास्थ्य र आयको मापन गर्दछ। जुन स्थानीय तहको मानव विकास सूचकाङ्क कम छ, त्यस स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रका जनताको जीवनस्तर उकास्नका लागि अतिरिक्त प्रयास गर्नुपर्ने हुन्छ, सोका लागि स्वभाविक रूपमा अतिरिक्त खर्चको आवश्यकता हुन्छ। यसै प्रयोजनका लागि मानव विकास सूचकाङ्कलाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

आ. आर्थिक सामाजिक असमानता

आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्क सम्बन्धमा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता मापन गर्नका लागि आर्थिक, सामाजिक र जलवायु परिवर्तन जोखिम तथा विपद् क्षेत्रका ६ वटा आयामहरूका २९ वटा उप-सूचकहरूका आधारमा आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचकाङ्क निर्माण गरिएको छ। आर्थिक सामाजिक असमानताको अवस्था उच्च रहेका स्थानीय तहले विकास निर्माण तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्ने कार्यमा प्रभावकारिता ल्याउन थप खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ। यसै प्रयोजनका लागि आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्कलाई ५ प्रतिशत भार दिइएको छ।

इ. पूर्वाधार विकासको अवस्था

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) अनुसार वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्था र आवश्यकतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्थाले सो स्थानीय तहको विकासको अवस्था निर्धारण गर्ने आधार दिन्छ। पूर्वाधार विकासको अवस्था कमजोर भएका स्थानीय तहले जनतालाई संविधानले मार्गदर्शन गरे अनुसारका सेवा सुविधा प्रदान गर्न अतिरिक्त खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ, जसले गर्दा सेवाको लागत वृद्धि गराउँदछ। आयोगले स्थानीय तहमा उपलब्ध सडक, विद्युत, सूचना प्रविधि, खानेपानी र सरसफाइको पहुँच तथा उपलब्धतालाई आधार मानी पूर्वाधार सूचकाङ्क तयार गरेको छ

र यसलाई १० प्रतिशत भार प्रदान गरेको छ। पूर्वाधार विकास अन्तर्गत सडक घनत्व, विद्युत सुविधा, सूचना प्रविधि सुविधा, खानेपानी सुविधा र सरसफाइलाई उपसूचकको रूपमा लिइएको छ।

- **सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच):** सडक सञ्जालको पहुँचले स्थानीय तहको विकासलाई प्रभावित गर्दछ, उनीहरूले प्रवाह गर्नुपर्ने सेवा प्रवाहको लागतमा असर पार्दछ। सार्वजनिक सेवा वितरणलाई प्रभावकारी बनाउन र आम सर्वसाधारण जनतालाई सुगम तथा सहज ढङ्गले सेवा प्रवाह गर्नका लागि पनि सडकको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ। अतः पूर्वाधार विकासलाई दिईएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट ६० प्रतिशत भार स्थानीय तहको सडक घनत्वलाई दिइएको छ।
- **विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच):** विकासको एउटा आवश्यकताको रूपमा लिइने विद्युतको सुविधाले स्थानीय तहको आर्थिक विकासमा बहु-आयामिक भूमिका खेल्दछ। जुन स्थानीय तहमा विद्युत सुविधाको पहुँच कमजोर रहेको छ, उसका लागि थप आर्थिक व्ययभार आवश्यक पर्दछ। यसै परिप्रेक्ष्यमा स्थानीय तहको विद्युत सुविधाको अवस्थालाई उपसूचकका रूपमा लिई पूर्वाधार विकासलाई दिईएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार विद्युत सुविधाको पहुँचलाई दिईएको छ।
- **सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच):** जुन स्थानीय तहको सूचना प्रविधिको पहुँचको अवस्था कमजोर छ, त्यस्ता स्थानीय तहले सूचना प्रविधिको पहुँच स्तर माथि उकास्न यथोचित लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। यसले स्थानीय तहको आर्थिक व्ययभार बढाउने गर्दछ। यसै पक्षलाई ख्याल गर्दै पूर्वाधार विकासका लागि तोकिएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार सूचना प्रविधिको पहुँचलाई दिइएको छ।
- **खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच):** संविधानले परिकल्पना गरे अनुसारको लोक कल्याणकारी राज्य व्यवस्थाको स्थापना गर्न अन्य कुराका अलावा प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी सुविधा उपलब्ध गराउनुपर्ने हुन्छ। स्थानीय तहमा खानेपानी सुविधाको पहुँच बढाउन थप आर्थिक स्रोतको आवश्यकता पर्दछ। अतः यसै पक्षलाई ख्याल राख्दै पूर्वाधार विकास अन्तर्गतको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार खानेपानी सुविधा उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।
- **सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता):** नेपालको संविधानले नै प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हकलाई मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरेको छ। सरसफाइको अवस्था कमजोर रहेको स्थानीय तहले सो सुविधा वृद्धि गर्नका लागि थप लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय तहमा हाल रहेका शौचालयहरूको उपलब्धतालाई सरसफाइ सूचक मानी पूर्वाधार विकास अन्तर्गतको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता) उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।

यसप्रकार पूर्वाधार विकास सम्बन्धी उल्लिखित सडक, विद्युत, सूचना प्रविधि, खानेपानी र सरसफाइसम्बन्धी सूचक उच्च भएका स्थानमा कम लगानी र त्यस्ता सूचकहरूको उपलब्धता न्यून भएको स्थानमा बढी लगानी गर्ने गरी आयोगले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरेको छ।

ई. राजस्वको अवस्था

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) ले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। यस सूचकका लागि आयोगले प्रत्येक स्थानीय तहले राजस्व सङ्कलनमा गरेका प्रयासहरू र उनीहरूले उठाएको राजस्वको अवस्थाको उपलब्ध तथ्याङ्कका आधारमा अध्ययन गर्दा स्थानीय सरकारले राजस्व सङ्कलनको व्यवस्था र

प्रयास गर्दै आएको देखिन्छ, तर सबै स्थानीय सरकारहरूको राजस्व सम्बन्धी पूर्ण तथ्याङ्क उपलब्ध हुन नसकेको कारणले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्ने प्रयोजनार्थ राजस्वको अवस्था सूचकका लागि समान अड्कभार प्रदान गरिएको छ।

उ. खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता

नेपालको संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) ले प्रदेशले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानूनबमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यसैगरी राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) ले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमता र प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यसै गरी प्रदेश ऐनले पनि प्रदेश सरकारले स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिसमा स्थानीय तहलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था गरेको छ।

उल्लिखित संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्थाअनुसार आयोगले वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिस गर्दा प्रत्येक स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकताका अलावा राजस्वको क्षमता निर्धारण गरी वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) पत्ता लगाउनुपर्ने हुन्छ। खर्चको आवश्यकता आंकलन गर्नका निमित्त संविधानको अनुसूचीमा उल्लिखित सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहका एकल र साझा अधिकार बमोजिमका कार्य जिम्मेवारीको थप प्रष्टता हुनुपर्ने, कार्य जिम्मेवारी अनुरूपको कार्यसम्पादनका लागि प्रत्येक तहले सम्पादन गर्नुपर्ने अलग अलग कार्यको स्पष्ट किटानी हुनुपर्ने, साथै प्रत्येक कामको न्यूनतम राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक मानदण्ड र राष्ट्रिय तथा तहगत लक्ष्य तय हुनुपर्ने हुन्छ। तोकिएको मानदण्ड र लक्ष्य बमोजिमको कार्य सम्पादन गर्नका लागि उक्त कामको प्रति इकाइ लागत निकाली कुल लागत निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ। हाल स्थानीय तहले सम्पादन गर्नुपर्ने कतिपय कार्यको आधारभूत मानदण्ड तथा तहगत लक्ष्य निर्धारण भैनसकेको अवस्थामा खर्चको आवश्यकताको यथार्थ आंकलन गर्ने कार्य कठिन हुने देखिन्छ।

त्यसैगरी राजस्व उठाउन सक्ने क्षमताको आंकलन गर्दा प्रत्येक स्थानीय तहको राजस्व अधिकार, राजस्वको सम्भाव्य दायरा र दर तथा राजस्व उठाउँदा हुने लाभ-लागत अनुपात र भैरहेको राजस्व सङ्कलनको कुल आकार समेतको विश्लेषण गर्नुपर्ने हुन्छ। तर सङ्घीयता कार्यान्वयनको छोटो अवधीमा यस सम्बन्धी विस्तृत तथ्याङ्कहरू उपलब्ध भइनसकेको अवस्थामा यथार्थ राजस्व असुलीको सम्भाव्यता एकिन गर्नु पनि उत्तिकै चुनौतीपूर्ण रहेको छ। यी सबै सीमाहरूका बीचबाट आयोगले निश्चित सूचक र विश्लेषणका आधारमा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आंकलन सम्बन्धी अध्ययन कार्य गरेको छ र आगामी दिनमा उक्त अध्ययनलाई अद्यावधिक गर्दै लगिने छ। आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा आयोगले गरेको अध्ययनबाट देखिएको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताबीचको वित्तीय अन्तरको सूचकलाई ७० प्रतिशत भार दिईएको छ।

ड. वित्तीय समानीकरण अनुदानसम्बन्धी सिफारिस

संविधान तथा कानूनतः प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहमा वित्तीय समानीकरण अनुदान उपलब्ध गराउँदा प्रदेश कानूनबमोजिम सिफारिस गर्नुपर्ने भनी उल्लेख गरिएको भएतापनि सो सम्बन्धमा प्रदेशका कानूनहरू अध्ययन गर्दा ती कानूनहरूमा पनि संविधान र सङ्घीय ऐनमा भएको व्यवस्थाभन्दा सो अनुदान सिफारिस गर्ने फरक र छुट्टै आधारहरू उल्लेख गरेको नपाईएकोले सङ्घीय ऐनकै आधार (सूचक) लाई अनुदान सिफारिसको आधारको रूपमा लिईएको छ। तसर्थ, नेपालको संविधान, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४, अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ र कर्णाली प्रदेश वित्तीय हस्तान्तरण (व्यवस्थापन) ऐन, २०७५ मा वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा

भएका व्यवस्था अनुसार प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा सिफारिस गरिएको छ।

प्रदेश सरकारबाट प्रदेशभित्रका प्रत्येक स्थानीय तहहरूमा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान निर्धारण गर्दा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (३) को व्यवस्थाबमोजिम प्रत्येक स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने न्यूनतम अनुदान र सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (१) मा तोकिएका आधारहरू बमोजिम प्राप्त गर्ने सूत्रमा आधारित अनुदान छुट्टाछुट्टै गणना गरी कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ।

यसरी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि कर्णाली प्रदेशले प्रदेशभित्रका स्थानीय सरकारलाई प्रदान गर्ने न्यूनतम अनुदान रु. ११ करोड ४८ लाख ७५ हजार र सूत्रमा आधारित अनुदान रु. ६८ करोड ५१ लाख २५ हजार समेत कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान रु. ८० करोड हुने गरी सिफारिस गरिएको छ।

च. वित्तीय समानीकरण अनुदानसम्बन्धी सुझाव

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २८ मा उक्त ऐन वा प्रचलित कानूनबमोजिम प्राप्त भएको अनुदानको रकम जुन प्रयोजनको लागि प्राप्त भएको हो सोही प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ। वित्तीय समानीकरण अनुदानको मूल उद्देश्य स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको फरकबाट सिर्जना हुने वित्तीय अन्तर घटाई सन्तुलन कायम गर्नु हो। नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहलाई प्रदान गरिएको जिम्मेवारी पुरा गर्न आवश्यक पर्ने स्रोत अभावको समस्या घटाउन यो अनुदान हस्तान्तरण गरिन्छ। अतः स्थानीय तहले वित्तीय समानीकरण अनुदानको प्रयोग गर्दा नेपालको संविधान अनुसार आफूलाई प्राप्त कार्य जिम्मेवारी पुरा गर्न यस अनुदानको प्रयोग गर्नु पर्दछ। त्यसरी अनुदानको प्रयोग गर्दा कुनै विषयगत क्षेत्रका कार्यहरूमा मात्र बढी रकम विनियोजन गर्ने र अन्य विषयगत क्षेत्रका कार्यहरूका लागि आवश्यक रकम विनियोजन नै नहुने अवस्था आउन दिनु हुँदैन। त्यसैगरी आफ्ना अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयहरूको सन्तुलित एवम् नतिजामुखी कार्यान्वयनमा जोड दिनुपर्दछ। साथै, अनुदान सिफारिसका लागि लिइएका आधार तथा सूचकहरूले समावेश गरेका विषय तथा क्षेत्रहरूमा अपेक्षित विकास, सुधार तथा गुणस्तर कायम गर्ने गरी यस अनुदानको प्रयोग गरिनु पर्दछ।

उल्लिखित संवैधानिक व्यवस्था र कानूनमा तोकिएका आधारहरू बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई प्रदान गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा देहाय बमोजिमका सुझावहरू उपलब्ध गराईएको छः

- (१) सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान र विशेष अनुदानलाई संविधानको मर्म र भावनाबमोजिम वितरण गर्ने गरी व्यवस्थित गर्दै यस्ता अनुदानको परिमाणलाई न्यूनीकरण गर्ने र स्थानीय सरकारको वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) परिपूर्ति गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदानलाई क्रमशः बढाउँदै लाने नीति लिनुपर्ने।
- (२) नेपालको संविधानले सुरक्षित गरेका नागरिकका मौलिक हक कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गर्न, संविधानको अनुसूची ८ मा उल्लिखित स्थानीय सरकारको कार्यजिम्मेवारी पूरा गर्न तथा राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, नीति र दायित्व कार्यान्वयन हुने गरी वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (३) प्रादेशिक विकासको औषतभन्दा पछाडि परेका स्थानीय सरकारलाई प्रादेशिक औसत स्तरको नजिक ल्याउन वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (४) सबै वर्ग, क्षेत्र, समुदाय, जातजाति, अल्पसङ्ख्यक, सीमान्तकृत, अशक्त र असहायहरूको सशक्तिकरण गरी विकासको मूलप्रवाहमा ल्याउन वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।

- (५) स्थानीय सरकारले राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक मानदण्ड र राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक विकास लक्ष्य हासिल गर्ने दिशामा योगदान पुग्ने गरी वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (६) स्थानीय सरकारले उपलब्ध गराउनुपर्ने शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी जस्ता आधारभूत सेवा सुविधा प्रदान गर्न, स्थानीय सरकारहरूबीच विकास निर्माण र सेवा प्रवाहमा सकारात्मक प्रतिस्पर्धा गर्दै सन्तुलित विकास हासिल गर्न, स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक सामाजिक असमानता न्यूनीकरण गर्न, सडक, सिँचाइ, विद्युत, सञ्चार लगायतका पूर्वाधार विकास गर्न तथा संविधानले प्रत्याभूत गरेको खर्चको जिम्मेवारी पूरा गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (७) नागरिकहरूलाई बासस्थानको आधारमा भेदभाव नहुने गरी आधारभूत सार्वजनिक सेवाहरू न्यूनतम र समतामूलक (Minimum and Equitable) रूपमा प्रदान गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (८) अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २१ को उपदफा (४) मा प्रदेश तथा स्थानीय तहले आफूले उठाएको राजस्व र उक्त ऐन बमोजिम राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकमबाट प्रशासनिक खर्च पुग्ने गरी राजस्व र व्ययको अनुमान पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको हुँदा स्थानीय सरकारले अध्ययन भ्रमण, वैदेशिक भ्रमण, प्रशासनिक एवम् कार्यालय सञ्चालन जस्ता शीर्षक वा विषयमा वित्तीय समानीकरण अनुदानबाट प्राप्त रकमको प्रयोग गर्न नहुने।
- (९) प्रदेश सरकारले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई प्रदेश भित्रको स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेकोले आगामी वर्षमा प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदानको कुल सीमा निर्धारण गर्दा संविधानको व्यवस्थालाई आधार लिनुपर्ने।
- (१०) आर्थिक वर्षको अन्त्यमा खर्च हुन नसकी बाँकी रहेको वित्तीय समानीकरण अनुदानको रकम अर्को आर्थिक वर्षमा खर्च गर्दा वित्तीय समानीकरण अनुदान जुन प्रयोजनका लागि विनियोजन गरिएको हो सोही प्रयोजनमा मात्र खर्च गर्नुपर्ने। यस्तो रकम आन्तरिक आयको रूपमा गणना गरी चालु प्रकृतिका शीर्षकमा खर्च गर्न पाइने छैन।

छ. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि सिफारिस गरिएको वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण

तालिका ३.१०: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, कर्णाली प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस

रकम रु. हजारमा

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
१	डोल्पा	६०१०१	डोल्पो बुद्ध गाउँपालिका	१२५०	२०१९	३२६९
२	डोल्पा	६०१०२	शे फोकसुण्डो गाउँपालिका	१२५०	२९४९	४१९९
३	डोल्पा	६०१०३	जगदुल्ला गाउँपालिका	१२५०	२९२३	४१७३
४	डोल्पा	६०१०४	मुङ्केचुला गाउँपालिका	१२५०	५०१०	६२६०
५	डोल्पा	६०१०५	त्रिपुरासुन्दरी नगरपालिका	१३७५	७९११	९२८६
६	डोल्पा	६०१०६	ठुलीभेरी नगरपालिका	१२५०	७३६४	८६१४
७	डोल्पा	६०१०७	काइके गाउँपालिका	१२५०	३६२७	४८७७
८	डोल्पा	६०१०८	छार्का ताडसोड गाउँपालिका	१२५०	१७५९	३००९
९	मुगु	६०२०१	मुगुमकार्मारोग गाउँपालिका	१२५०	४५८५	५८३५
१०	मुगु	६०२०२	छायौनाथ रारा नगरपालिका	१५००	१२६९८	१४१९८
११	मुगु	६०२०३	सोरु गाउँपालिका	१३७५	८६५०	१००२५
१२	मुगु	६०२०४	खत्याड गाउँपालिका	१३७५	१०९७४	१२३४९

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
१३	हुम्ला	६०३०१	चंखेली गाउँपालिका	१२५०	४९००	६१५०
१४	हुम्ला	६०३०२	खार्पुनाथ गाउँपालिका	१२५०	५१५५	६४०५
१५	हुम्ला	६०३०३	सिमकोट गाउँपालिका	१३७५	८९९९	१०३७४
१६	हुम्ला	६०३०४	नाम्खा गाउँपालिका	१२५०	३७११	४९६१
१७	हुम्ला	६०३०५	सर्केगाड गाउँपालिका	१३७५	७१७३	८५४८
१८	हुम्ला	६०३०६	अदानचुली गाउँपालिका	१२५०	५५९२	६८४२
१९	हुम्ला	६०३०७	ताँजाकोट गाउँपालिका	१२५०	४९८३	६२३३
२०	जुम्ला	६०४०१	पातारासी गाउँपालिका	१३७५	९४६४	१०८३९
२१	जुम्ला	६०४०२	कनका सुन्दरी गाउँपालिका	१३७५	९१५८	१०५३३
२२	जुम्ला	६०४०३	सिंजा गाउँपालिका	१३७५	८६८०	१००५५
२३	जुम्ला	६०४०४	चन्दननाथ नगरपालिका	१५००	१३५९३	१५०९३
२४	जुम्ला	६०४०५	गुठिचौर गाउँपालिका	१३७५	७६९९	९०७४
२५	जुम्ला	६०४०६	तातोपानी गाउँपालिका	१३७५	९८५५	११२३०
२६	जुम्ला	६०४०७	तिला गाउँपालिका	१३७५	९२४२	१०६१७
२७	जुम्ला	६०४०८	हिमा गाउँपालिका	१३७५	७७५९	९१३४
२८	कालिकोट	६०५०१	पलाता गाउँपालिका	१३७५	९१६७	१०५४२
२९	कालिकोट	६०५०२	पचाल झरना गाउँपालिका	१३७५	८२९४	९६६९
३०	कालिकोट	६०५०३	रास्कोट नगरपालिका	१३७५	९९९७	११३७२
३१	कालिकोट	६०५०४	सान्नी त्रिवेणी गाउँपालिका	१३७५	८५७८	९९५३
३२	कालिकोट	६०५०५	नरहरिनाथ गाउँपालिका	१५००	१२२१६	१३७१६
३३	कालिकोट	६०५०६	खाँडाचक्र नगरपालिका	१५००	१२३८८	१३८८८
३४	कालिकोट	६०५०७	तिलागुफा नगरपालिका	१३७५	१०००४	११३७९
३५	कालिकोट	६०५०८	महावै गाउँपालिका	१२५०	६५८१	७८३१
३६	कालिकोट	६०५०९	शुभ कालीका गाउँपालिका	१३७५	९१३८	१०५१३
३७	दैलेख	६०६०१	नौमुले गाउँपालिका	१३७५	७९७०	९३४५
३८	दैलेख	६०६०२	महाबु गाउँपालिका	१३७५	७६४५	९०२०
३९	दैलेख	६०६०३	भैरवी गाउँपालिका	१३७५	८१९८	९५७३
४०	दैलेख	६०६०४	ठाँटीकाँध गाउँपालिका	१३७५	७१४५	८५२०
४१	दैलेख	६०६०५	आठवीस नगरपालिका	१६२५	९५१४	१११३९
४२	दैलेख	६०६०६	चामुण्डा बिन्द्रासैनी नगरपालिका	१५००	९०४८	१०५४८
४३	दैलेख	६०६०७	दुल्लु नगरपालिका	१६२५	१२८०७	१४४३२
४४	दैलेख	६०६०८	नारायण नगरपालिका	१५००	१०२६९	११७६९
४५	दैलेख	६०६०९	भगवतीमाई गाउँपालिका	१३७५	७४०९	८७८४
४६	दैलेख	६०६१०	डुङ्गेधर गाउँपालिका	१३७५	६९२६	८३०१
४७	दैलेख	६०६११	गुराँस गाउँपालिका	१५००	८६५९	१०१५९
४८	जाजरकोट	६०७०१	बारेकोट गाउँपालिका	१५००	६८२२	८३२२
४९	जाजरकोट	६०७०२	कुसे गाउँपालिका	१५००	७८०३	९३०३
५०	जाजरकोट	६०७०३	जुनीचाँदे गाउँपालिका	१५००	७७१४	९२१४
५१	जाजरकोट	६०७०४	छेडागाड नगरपालिका	१६२५	१०९४१	१२५६६
५२	जाजरकोट	६०७०५	शिवालय गाउँपालिका	१३७५	६३४०	७७१५
५३	जाजरकोट	६०७०६	भेरीमालिका नगरपालिका	१६२५	११२०२	१२८२७
५४	जाजरकोट	६०७०७	नलगाड नगरपालिका	१५००	८६४१	१०१४१
५५	रुकुम (पश्चिम भाग)	६०८०१	आठबिसकोट नगरपालिका	१६२५	१०५३३	१२१५८
५६	रुकुम (पश्चिम भाग)	६०८०२	सान्नीभेरी गाउँपालिका	१५००	८२५३	९७५३
५७	रुकुम (पश्चिम भाग)	६०८०३	बाँफिकोट गाउँपालिका	१५००	७३८६	८८८६

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
५८	रुकुम (पश्चिम भाग)	६०८०४	मुसिकोट नगरपालिका	१६२५	११७०७	१३३३२
५९	रुकुम (पश्चिम भाग)	६०८०५	त्रिवेणी गाउँपालिका	१५००	७८३३	९३३३
६०	रुकुम (पश्चिम भाग)	६०८०६	चौरजहारी नगरपालिका	१५००	९८१३	११३१३
६१	सल्यान	६०९०१	दार्मा गाउँपालिका	१५००	७८३७	९३३७
६२	सल्यान	६०९०२	कुमाख गाउँपालिका	१५००	९२५२	१०७५२
६३	सल्यान	६०९०३	बनगाड कुपिण्डे नगरपालिका	१६२५	११२७२	१२८९७
६४	सल्यान	६०९०४	सिद्धकुमाख गाउँपालिका	१३७५	५८७७	७२५२
६५	सल्यान	६०९०५	बागचौर नगरपालिका	१६२५	११५४९	१३१७४
६६	सल्यान	६०९०६	छत्रेश्वरी गाउँपालिका	१५००	८५२९	१००२९
६७	सल्यान	६०९०७	शारदा नगरपालिका	१६२५	११७०८	१३३३३
६८	सल्यान	६०९०८	कालिमाटी गाउँपालिका	१५००	८७६८	१०२६८
६९	सल्यान	६०९०९	त्रिवेणी गाउँपालिका	१३७५	६९९१	८३६६
७०	सल्यान	६०९१०	कपुरकोट गाउँपालिका	१३७५	७४४८	८८२३
७१	सुर्खेत	६१००१	सिम्ता गाउँपालिका	१५००	९८४७	११३४७
७२	सुर्खेत	६१००२	चिङ्गगाड गाउँपालिका	१३७५	७१५४	८५२९
७३	सुर्खेत	६१००३	लेकवेशी नगरपालिका	१६२५	११२२६	१२८५१
७४	सुर्खेत	६१००४	गुर्भाकोट नगरपालिका	१७५०	१३९२२	१५६७२
७५	सुर्खेत	६१००५	भेरीगंगा नगरपालिका	१७५०	१३३१६	१५०६६
७६	सुर्खेत	६१००६	बीरेन्द्रनगर नगरपालिका	३१२५	२६७८९	२९९१४
७७	सुर्खेत	६१००७	बराहताल गाउँपालिका	१५००	९८४३	११३४३
७८	सुर्खेत	६१००८	पञ्चपुरी नगरपालिका	१६२५	११०४६	१२६७१
७९	सुर्खेत	६१००९	चौकुने गाउँपालिका	१५००	९३७८	१०८७८
जम्मा				११४८७५	६८५१२५	८०००००

३.२.८ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, सुदूरपश्चिम प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस मिति: २०८१/०१/०४

क. पृष्ठभूमि

सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको रहेको छ। नेपालको संविधानमा तीनै तहका सरकारका बीचमा राज्यशक्तिको बाँडफाँट गरिएको छ। तहगत सरकारबीचको सम्बन्ध सहकारिता, समन्वय, सह-अस्तित्व र पारस्परिक सहयोगको सिद्धान्तमा आधारित हुने व्यवस्था संविधानले नै सुनिश्चित गरेको छ। तीन तहबीचको सहकारिताको एउटा महत्वपूर्ण अवयवको रूपमा अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण रहेको छ।

स्थानीय सरकारहरूबीचमा रहने भौगोलिक तथा जनसाङ्ख्यिक विविधता र आर्थिक सामाजिक तथा भौतिक विकासको असमान अवस्थाले उनीहरूको खर्चको आवश्यकता र राजस्व परिचालन क्षमताबीचमा असमानता रहन्छ। त्यस्तो असमानतालाई न्यूनीकरण गर्दै उपलब्ध स्रोत र साधनको समन्यायिक वितरणलाई सुनिश्चित गर्न संविधान तथा कानूनद्वारा नै स्वतन्त्र संवैधानिक निकायको सिफारिसमा प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिएको छ।

प्रदेश सरकारले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ। साथै, त्यस्तो अनुदानको परिमाण निर्धारण गरी सिफारिस गर्ने जिम्मेवारी राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुने व्यवस्था संविधान र अन्य प्रचलित कानूनमा रहेको छ।

उल्लिखित संवैधानिक र कानूनी व्यवस्था कार्यान्वयन गरी सो अनुसारको दायित्व निर्वाह गर्ने क्रममा आगामी आ.व. २०८१/८२ का लागि नेपालको संविधान, सङ्घीय कानून र प्रदेश कानूनबमोजिम सुदूर पश्चिम प्रदेश सरकारले सुदूर पश्चिम प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारहरूलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण आयोगबाट निर्धारण गरी सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार समक्ष सिफारिस गरिएको छ।

ख. कानूनी व्यवस्था

१. नेपालको संविधान

प्रदेश कानूनबमोजिम प्रदेशले स्थानीय तहलाई दिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा नेपालको संविधानमा देहायका व्यवस्थाहरू रहेका छन्:

- संविधानको धारा ६० को उपधारा (३) - प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिस बमोजिम हुनेछ।
- संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) - प्रदेशले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानूनबमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नेछन्।

२. राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (क) मा प्रदेश कानूनबमोजिम प्रदेशले स्थानीय तहलाई दिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेशलाई सिफारिस गर्ने काम, कर्तव्य

र अधिकार राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा ३ को उपदफा (२) मा आयोगले संविधान तथा यस ऐन बमोजिम सुझाव वा सिफारिस दिँदा वा ढाँचा तयार गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको कार्य सम्पादनलाई समेत आधार लिने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (१) मा प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रचलित कानूनबमोजिम उपलब्ध गराउने वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा प्रदेशलाई सिफारिस गर्दा आयोगले देहायका आधार लिई सिफारिस गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छः

- (क) प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी जस्ता मानव विकास सूचकाङ्क,
- (ख) अन्य प्रदेश वा स्थानीय तहको सन्तुलित विकासको अवस्था,
- (ग) प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक वा अन्य कुनै प्रकारको विभेदको अवस्था,
- (घ) प्रदेश तथा स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्था र आवश्यकता,
- (ङ) प्रदेश तथा स्थानीय तहले जनतालाई पुन्याउनुपर्ने सेवा,
- (च) प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमता,
- (छ) प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता।

सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (३) मा आयोगले उपदफा (१) बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने न्यूनतम अनुदान र उपदफा (१) बमोजिमका आधारहरू बमोजिम प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

३. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ८ को उपदफा (२) मा नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठेको राजस्वलाई प्रदेशले प्रदेश भरका स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा प्रदेश कानूनबमोजिम आयोगको सिफारिसमा वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा १८ को उपदफा (३) मा प्रदेश सरकारले आयोगसँग परामर्श गरी चालु आर्थिक वर्षको चैत मसान्तभित्र संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) बमोजिम स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने वित्तीय समानीकरण अनुदानको अनुमानित विवरण स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा २८ मा यस ऐन वा प्रचलित कानूनबमोजिम प्राप्त भएको अनुदानको रकम जुन प्रयोजनको लागि प्राप्त भएको हो सोही प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

४. वित्तीय हस्तान्तरण व्यवस्थापन ऐन, २०७५

वित्तीय हस्तान्तरण व्यवस्थापन ऐन, २०७५ को दफा ४ को उपदफा (१) संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) तथा अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ८ को उपदफा (२) बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिसमा स्थानीय तहलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा ४ को उपदफा (२) मा प्रदेशले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्व समेतका आधारमा उपदफा (१) बमोजिम स्थानीय तहलाई बाँडफाँट हुने समानीकरण अनुदान रकम निर्धारण गर्ने व्यवस्था

रहेको छ।

ग. वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिसमा तथ्याङ्कको स्रोत

आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण निर्धारण गर्दा देहाय बमोजिमको तथ्याङ्क स्रोत प्रयोग गरिएको छः

क्र.सं.	तथ्याङ्क	स्रोत
१.	जनसङ्ख्या	• राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
२.	प्रदेश र स्थानीय तहको क्षेत्रफल (भूगोल)	• अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकिन गरिएको स्थानीय तहहरूको क्षेत्रफल
३.	मानव विकास सूचकाङ्क	• नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०२०, राष्ट्रिय योजना आयोग
४.	प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचकाङ्क	• राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७६)
५.	पूर्वाधार विकास • सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच), • विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच), • सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच), • खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच), • सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता)	• सडक विभाग, भवन तथा शहरी विकास विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विकास विभाग (२०१८) • राष्ट्रिय जनगणना २०७८ • राष्ट्रिय जनगणना २०७८ • राष्ट्रिय जनगणना २०७८ • राष्ट्रिय जनगणना २०७८
६.	राजस्वको अवस्था	• साविक बमोजिम समान अङ्क प्रदान गरिएको
७.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता	• राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन (२०७५)

घ. वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्न लिइएका आधार र ढाँचा तथा सोको व्याख्या एवम् विश्लेषण

१. न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि सुदूरपश्चिम प्रदेशले प्रदेशभित्रका स्थानीय सरकारहरूलाई उपलब्ध गराउने न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (३) बमोजिम प्रत्येक स्थानीय सरकारका लागि न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ। प्रत्येक स्थानीय सरकारलाई न्यूनतम अनुदान सिफारिस गर्दा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार १० हजार भन्दा कम जनसङ्ख्या हुने स्थानीय सरकारलाई रु. १२ लाख ५० हजार, १० हजार देखि २ लाख भन्दा कम जनसङ्ख्या भएको स्थानीय सरकारलाई प्रत्येक १० हजार जनसङ्ख्या वृद्धि हुँदा थप रु. १ लाख २५ हजार र २ लाख वा सो भन्दा बढी जनसङ्ख्या भएका स्थानीय सरकारहरूलाई रु.३७ लाख ५० हजार हुने गरी देहायबमोजिम न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ।

न्यूनतम वित्तीय समानीकरण अनुदान गणनाको आधार

क्र. सं.	सम्बद्ध स्थानीय तहको जनसङ्ख्या	स्थानीय तहको सङ्ख्या	न्यूनतम अनुदान (रु. लाखमा)	जम्मा (रु. लाखमा)
१	१०,००० भन्दा कम	५	१२५०	६२५०
२	१०,००० देखि २०,००० भन्दा कम	३०	१३७५	४१२५०
३	२०,००० देखि ३०,००० भन्दा कम	२९	१५००	४३५००
४	३०,००० देखि ४०,००० भन्दा कम	८	१६२५	१३०००
५	४०,००० देखि ५०,००० भन्दा कम	३	१७५०	५२५०
६	५०,००० देखि ६०,००० भन्दा कम	४	१८७५	७५००
७	६०,००० देखि ७०,००० भन्दा कम	२	२०००	४०००
८	७०,००० देखि ८०,००० भन्दा कम	१	२१२५	२१२५
९	८०,००० देखि ९०,००० भन्दा कम	२	२२५०	४५००
१०	९०,००० देखि १,००,००० भन्दा कम	२	२३७५	४७५०
११	१,००,००० देखि १,१०,००० भन्दा कम	०	२५००	०
१२	१,१०,००० देखि १,२०,००० भन्दा कम	०	२६२५	०
१३	१,२०,००० देखि १,३०,००० भन्दा कम	१	२७५०	२७५०
१४	१,३०,००० देखि १,४०,००० भन्दा कम	०	२८७५	०
१५	१,४०,००० देखि १,५०,००० भन्दा कम	०	३०००	०
१६	१,५०,००० देखि १,६०,००० भन्दा कम	०	३१२५	०
१७	१,६०,००० देखि १,७०,००० भन्दा कम	०	३२५०	०
१८	१,७०,००० देखि १,८०,००० भन्दा कम	०	३३७५	०
१९	१,८०,००० देखि १,९०,००० भन्दा कम	०	३५००	०
२०	१,९०,००० देखि २,००,००० भन्दा कम	१	३६२५	३६२५
२१	२,००,००० वा सो भन्दा बढी	०	३७५०	०
	जम्मा	८८	५२५००	१३८५००

२. सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदान

सुदूरपश्चिम प्रदेशले प्रदेश भित्रका स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान रकममध्ये न्यूनतम अनुदान रकम छुट्याइसकेपछि बाँकी हुन आउने रकमलाई राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) मा वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिसका लागि उल्लेख गरिएका आधारहरूलाई मानव विकास सूचकाङ्क, आर्थिक सामाजिक असमानता, पूर्वाधारको अवस्था, राजस्वको अवस्था र खर्चको आवश्यकता तथा राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता गरी ५ वटा शीर्षकमा समेटेी मूल्याङ्कन गरिएको छ। आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भरका स्थानीय सरकारलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम यस आयोगबाट देहायका विस्तृत आधार र ढाँचामा निर्धारण गरी प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गरिएको छ।

सूत्रमा आधारित वित्तीय समानीकरण अनुदानको गणनामा लिइएको आधार/सूचक र भार

क्र.सं.	सूचक/उपसूचक	उपसूचकको भार	सूचकको भार
१.	मानव विकास सूचकाङ्क		१० %
२.	आर्थिक सामाजिक असमानता		५ %

क्र.सं.	सूचक/उपसूचक	उपसूचकको भार	सूचकको भार
३.	पूर्वाधार विकासको अवस्था <ul style="list-style-type: none"> • सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच), • विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच), • सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच), • खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच), • सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता) 	६० % १० % १० % १० % १० %	१० %
४.	राजस्वको अवस्था		५ %
५.	खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता		७० %
जम्मा			१०० %

अ. मानव विकास सूचकाङ्क

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) मा वित्तीय समानीकरण अनुदानको एउटा आधारको रूपमा प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य जस्ता मानव विकास सूचकाङ्कलाई लिनुपर्ने उल्लेख छ। यस प्रयोजनका लागि सन् २०२० मा प्रकाशित नेपाल मानव विकास प्रतिवेदनको तथ्याङ्कलाई यस सूचकमा प्रयोग गरिएको छ। सो प्रतिवेदनले राष्ट्रिय तहको अलावा प्रदेश तहसम्मको मानव विकास सूचकाङ्क प्रकाशन गरेको भए तापनि स्थानीय तहगत रूपमा त्यस्तो सूचकाङ्क उल्लेख गरिएको छैन।

ऐनको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्ने क्रममा स्थानीय तहगत रूपमा नै मानव विकास सूचकाङ्क आवश्यक पर्ने हुँदा सो प्रतिवेदनमा उपलब्ध प्रादेशिक, भौगोलिक तथा शहरी र ग्रामिण सूचकाङ्क समेतलाई आधार बनाएर आयोगले सबै स्थानीय तहको मानव विकासको प्रतिविम्बित (Indicative) सूचकाङ्क विकास गरी अनुदान सिफारिसको प्रयोजनार्थ प्रयोगमा ल्याइएको छ। मानव विकास सूचकाङ्कले स्थानीय तहमा बसोबास गर्ने मानिसको शिक्षा, स्वास्थ्य र आयको मापन गर्दछ। जुन स्थानीय तहको मानव विकास सूचकाङ्क कम छ, त्यस स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रका जनताको जीवनस्तर उकास्नका लागि अतिरिक्त प्रयास गर्नुपर्ने हुन्छ, सोका लागि स्वभाविक रूपमा अतिरिक्त खर्चको आवश्यकता हुन्छ। यसै प्रयोजनका लागि मानव विकास सूचकाङ्कलाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

आ. आर्थिक सामाजिक असमानता

आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्क सम्बन्धमा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता मापन गर्नका लागि आर्थिक, सामाजिक र जलवायु परिवर्तन जोखिम तथा विपद् क्षेत्रका ६ वटा आयामहरूका २९ वटा उप-सूचकहरूका आधारमा आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचकाङ्क निर्माण गरिएको छ। आर्थिक सामाजिक असमानताको अवस्था उच्च रहेका स्थानीय तहले विकास निर्माण तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्ने कार्यमा प्रभावकारिता ल्याउन थप खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ। यसै प्रयोजनका लागि आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्कलाई ५ प्रतिशत भार दिइएको छ।

इ. पूर्वाधार विकासको अवस्था

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) अनुसार वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्था र आवश्यकतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्थाले सो स्थानीय तहको विकासको अवस्था निर्धारण गर्ने आधार दिन्छ। पूर्वाधार विकासको अवस्था कमजोर भएका स्थानीय तहले जनतालाई संविधानले मार्गदर्शन गरे अनुसारका सेवा सुविधा प्रदान गर्न अतिरिक्त खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ, जसले गर्दा सेवाको लागत वृद्धि गराउँदछ। आयोगले स्थानीय तहमा उपलब्ध सडक,

विद्युत, सूचना प्रविधि, खानेपानी र सरसफाइको पहुँच तथा उपलब्धतालाई आधार मानी पूर्वाधार सूचकाङ्क तयार गरेको छ र यसलाई १० प्रतिशत भार प्रदान गरेको छ। पूर्वाधार विकास अन्तर्गत सडक घनत्व, विद्युत सुविधा, सूचना प्रविधि सुविधा, खानेपानी सुविधा र सरसफाइलाई उपसूचकको रूपमा लिइएको छ।

- **सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच):** सडक सञ्जालको पहुँचले स्थानीय तहको विकासलाई प्रभावित गर्दछ, उनीहरूले प्रवाह गर्नुपर्ने सेवा प्रवाहको लागतमा असर पार्दछ। सार्वजनिक सेवा वितरणलाई प्रभावकारी बनाउन र आम सर्वसाधारण जनतालाई सुगम तथा सहज ढङ्गले सेवा प्रवाह गर्नका लागि पनि सडकको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ। अतः पूर्वाधार विकासलाई दिइएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट ६० प्रतिशत भार स्थानीय तहको सडक घनत्वलाई दिइएको छ।
- **विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच):** विकासको एउटा आवश्यकताको रूपमा लिइने विद्युतको सुविधाले स्थानीय तहको आर्थिक विकासमा बहु-आयामिक भूमिका खेल्दछ। जुन स्थानीय तहमा विद्युत सुविधाको पहुँच कमजोर रहेको छ, उसका लागि थप आर्थिक व्ययभार आवश्यक पर्दछ। यसै परिप्रेक्ष्यमा स्थानीय तहको विद्युत सुविधाको अवस्थालाई उपसूचकका रूपमा लिई पूर्वाधार विकासलाई दिइएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार विद्युत सुविधाको पहुँचलाई दिइएको छ।
- **सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच):** जुन स्थानीय तहको सूचना प्रविधिको पहुँचको अवस्था कमजोर छ, त्यस्ता स्थानीय तहले सूचना प्रविधिको पहुँच स्तर माथि उकास्न यथोचित लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। यसले स्थानीय तहको आर्थिक व्ययभार बढाउने गर्दछ। यसै पक्षलाई ख्याल गर्दै पूर्वाधार विकासका लागि तोकिएको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार सूचना प्रविधिको पहुँचलाई दिइएको छ।
- **खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच):** संविधानले परिकल्पना गरे अनुसारको लोक कल्याणकारी राज्य व्यवस्थाको स्थापना गर्न अन्य कुराका अलावा प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी सुविधा उपलब्ध गराउनुपर्ने हुन्छ। स्थानीय तहमा खानेपानी सुविधाको पहुँच बढाउन थप आर्थिक स्रोतको आवश्यकता पर्दछ। अतः यसै पक्षलाई ख्याल राख्दै पूर्वाधार विकास अन्तर्गतको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार खानेपानी सुविधा उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।
- **सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता):** नेपालको संविधानले नै प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हकलाई मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरेको छ। सरसफाइको अवस्था कमजोर रहेको स्थानीय तहले सो सुविधा वृद्धि गर्नका लागि थप लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय तहमा हाल रहेका शौचालयहरूको उपलब्धतालाई सरसफाइ सूचक मानी पूर्वाधार विकास अन्तर्गतको १० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो शत प्रतिशतबाट १० प्रतिशत भार सरसफाइ (शौचालयको उपलब्धता) उपसूचकलाई प्रदान गरिएको छ।

यसप्रकार पूर्वाधार विकास सम्बन्धी उल्लिखित सडक, विद्युत, सूचना प्रविधि, खानेपानी र सरसफाइसम्बन्धी सूचक उच्च भएका स्थानमा कम लगानी र त्यस्ता सूचकहरूको उपलब्धता न्यून भएको स्थानमा बढी लगानी गर्ने गरी आयोगले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरेको छ।

ई. राजस्वको अवस्था

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) ले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। यस सूचकका लागि आयोगले प्रत्येक स्थानीय तहले राजस्व सङ्कलनमा गरेका प्रयासहरू र उनीहरूले उठाएको

राजस्वको अवस्थाको उपलब्ध तथ्याङ्कका आधारमा अध्ययन गर्दा स्थानीय सरकारले राजस्व सङ्कलनको व्यवस्था र प्रयास गर्दै आएको देखिन्छ, तर सबै स्थानीय सरकारहरूको राजस्व सम्बन्धी पूर्ण तथ्याङ्क उपलब्ध हुन नसकेको कारणले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्ने प्रयोजनार्थ राजस्वको अवस्था सूचकका लागि समान अङ्कभार प्रदान गरिएको छ।

उ. खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता

नेपालको संविधानको धारा ६० को उपधारा (५) ले प्रदेशले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई मातहतको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानूनबमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यसैगरी राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (१) ले वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमता र प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकतालाई आधार लिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यसै गरी प्रदेश ऐनले पनि प्रदेश सरकारले स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिसमा स्थानीय तहलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने व्यवस्था गरेको छ।

उल्लिखित संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्थाअनुसार आयोगले वित्तीय समानीकरण अनुदानको सिफारिस गर्दा प्रत्येक स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकताका अलावा राजस्वको क्षमता निर्धारण गरी वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) पत्ता लगाउनुपर्ने हुन्छ। खर्चको आवश्यकता आंकलन गर्नका निमित्त संविधानको अनुसूचीमा उल्लिखित सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहका एकल र साझा अधिकार बमोजिमका कार्य जिम्मेवारीको थप प्रष्टता हुनुपर्ने, कार्य जिम्मेवारी अनुरूपको कार्यसम्पादनका लागि प्रत्येक तहले सम्पादन गर्नुपर्ने अलग अलग कार्यको स्पष्ट किटानी हुनुपर्ने, साथै प्रत्येक कामको न्यूनतम राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक मानदण्ड र राष्ट्रिय तथा तहगत लक्ष्य तय हुनुपर्ने हुन्छ। तोकिएको मानदण्ड र लक्ष्य बमोजिमको कार्य सम्पादन गर्नका लागि उक्त कामको प्रति इकाइ लागत निकाली कुल लागत निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ। हाल स्थानीय तहले सम्पादन गर्नुपर्ने कतिपय कार्यको आधारभूत मानदण्ड तथा तहगत लक्ष्य निर्धारण भैनसकेको अवस्थामा खर्चको आवश्यकताको यथार्थ आंकलन गर्ने कार्य कठिन हुने देखिन्छ।

त्यसैगरी राजस्व उठाउन सक्ने क्षमताको आंकलन गर्दा प्रत्येक स्थानीय तहको राजस्व अधिकार, राजस्वको सम्भाव्य दायरा र दर तथा राजस्व उठाउँदा हुने लाभ-लागत अनुपात र भैरहेको राजस्व सङ्कलनको कुल आकार समेतको विश्लेषण गर्नुपर्ने हुन्छ। तर सङ्घीयता कार्यान्वयनको छोटो अवधीमा यस सम्बन्धी विस्तृत तथ्याङ्कहरू उपलब्ध भइनसकेको अवस्थामा यथार्थ राजस्व असुलीको सम्भाव्यता एकिन गर्नु पनि उत्तिकै चुनौतीपूर्ण रहेको छ। यी सबै सीमाहरूका बीचबाट आयोगले निश्चित सूचक र विश्लेषणका आधारमा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आंकलन सम्बन्धी अध्ययन कार्य गरेको छ र आगामी दिनमा उक्त अध्ययनलाई अद्यावधिक गर्दै लगिने छ। आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गर्दा आयोगले गरेको अध्ययनबाट देखिएको स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताबीचको वित्तीय अन्तरको सूचकलाई ७० प्रतिशत भार दिईएको छ।

ड. वित्तीय समानीकरण अनुदानसम्बन्धी सिफारिस

संविधान तथा कानूनतः प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहमा वित्तीय समानीकरण अनुदान उपलब्ध गराउँदा प्रदेश कानूनबमोजिम सिफारिस गर्नुपर्ने भनी उल्लेख गरिएको भएतापनि सो सम्बन्धमा प्रदेशका कानूनहरू अध्ययन गर्दा ती कानूनहरूमा पनि संविधान र सङ्घीय ऐनमा भएको व्यवस्थाभन्दा सो अनुदान सिफारिस गर्ने फरक र छुट्टै आधारहरू उल्लेख गरेको नपाईएकोले सङ्घीय ऐनकै आधार (सूचक) लाई अनुदान सिफारिसको आधारको रूपमा लिईएको छ। तसर्थ, नेपालको संविधान, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४, अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन,

२०७४ र वित्तीय हस्तान्तरण व्यवस्थापन ऐन, २०७५ मा वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा भएका व्यवस्था अनुसार प्रदेश सरकारबाट स्थानीय तहलाई हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा सिफारिस गरिएको छ।

प्रदेश सरकारबाट प्रदेशभित्रका प्रत्येक स्थानीय तहहरूमा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान निर्धारण गर्दा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (३) को व्यवस्थाबमोजिम प्रत्येक स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने न्यूनतम अनुदान र सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (१) मा तोकिएका आधारहरू बमोजिम प्राप्त गर्ने सूत्रमा आधारित अनुदान छुट्टाछुट्टै गणना गरी कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस गरिएको छ।

यसरी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि सुदूरपश्चिम प्रदेशले प्रदेशभित्रका स्थानीय सरकारलाई प्रदान गर्ने न्यूनतम अनुदान रु. १३ करोड ८५ लाख र सूत्रमा आधारित अनुदान रु. ७२ करोड १५ लाख गरी कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान रु. ८६ करोड सिफारिस गरिएको छ।

च. वित्तीय समानीकरण अनुदानसम्बन्धी सुझाव

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २८ मा उक्त ऐन वा प्रचलित कानूनबमोजिम प्राप्त भएको अनुदानको रकम जुन प्रयोजनको लागि प्राप्त भएको हो सोही प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ। वित्तीय समानीकरण अनुदानको मूल उद्देश्य स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको फरकबाट सिर्जना हुने वित्तीय अन्तर घटाई सन्तुलन कायम गर्नु हो। नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहलाई प्रदान गरिएको जिम्मेवारी पुरा गर्न आवश्यक पर्ने स्रोत अभावको समस्या घटाउन यो अनुदान हस्तान्तरण गरिन्छ। अतः स्थानीय तहले वित्तीय समानीकरण अनुदानको प्रयोग गर्दा नेपालको संविधान अनुसार आफूलाई प्राप्त कार्य जिम्मेवारी पुरा गर्न यस अनुदानको प्रयोग गर्नु पर्दछ। त्यसरी अनुदानको प्रयोग गर्दा कुनै विषयगत क्षेत्रका कार्यहरूमा मात्र बढी रकम विनियोजन गर्ने र अन्य विषयगत क्षेत्रका कार्यहरूका लागि आवश्यक रकम विनियोजन नै नहुने अवस्था आउन दिनु हुँदैन। त्यसैगरी आफ्ना अधिकारक्षेत्र भित्रका विषयहरूको सन्तुलित एवम् नतिजामुखी कार्यान्वयनमा जोड दिनुपर्दछ। साथै, अनुदान सिफारिसका लागि लिइएका आधार तथा सूचकहरूले समावेश गरेका विषय तथा क्षेत्रहरूमा अपेक्षित विकास, सुधार तथा गुणस्तर कायम गर्ने गरी यस अनुदानको प्रयोग गरिनु पर्दछ।

उल्लिखित संवैधानिक व्यवस्था र कानूनमा तोकिएका आधारहरू बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई प्रदान गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा देहाय बमोजिमका सुझावहरू उपलब्ध गराईएको छः

- (१) सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान र विशेष अनुदानलाई संविधानको मर्म र भावनाबमोजिम वितरण गर्ने गरी व्यवस्थित गर्दै यस्ता अनुदानको परिमाणलाई न्यूनीकरण गर्ने र स्थानीय सरकारको वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) परिपूर्ति गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदानलाई क्रमशः बढाउँदै लाने नीति लिनुपर्ने।
- (२) नेपालको संविधानले सुरक्षित गरेका नागरिकका मौलिक हक कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गर्न, संविधानको अनुसूची ८ मा उल्लिखित स्थानीय सरकारको कार्यजिम्मेवारी पूरा गर्न तथा राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, नीति र दायित्व कार्यान्वयन हुने गरी वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (३) प्रादेशिक विकासको औषतभन्दा पछाडि परेका स्थानीय सरकारलाई प्रादेशिक औसत स्तरको नजिक ल्याउन वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (४) सबै वर्ग, क्षेत्र, समुदाय, जातजाति, अल्पसङ्ख्यक, सीमान्तकृत, अशक्त र असहायहरूको सशक्तिकरण गरी विकासको मूलप्रवाहमा ल्याउन वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।

- (५) स्थानीय सरकारले राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक मानदण्ड र राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक विकास लक्ष्य हासिल गर्ने दिशामा योगदान पुग्ने गरी वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (६) स्थानीय सरकारले उपलब्ध गराउनुपर्ने शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी जस्ता आधारभूत सेवा सुविधा प्रदान गर्न, स्थानीय सरकारहरूबीच विकास निर्माण र सेवा प्रवाहमा सकारात्मक प्रतिस्पर्धा गर्दै सन्तुलित विकास हासिल गर्न, स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक सामाजिक असमानता न्यूनीकरण गर्न, सडक, सिँचाइ, विद्युत, सञ्चार लगायतका पूर्वाधार विकास गर्न तथा संविधानले प्रत्याभूत गरेको खर्चको जिम्मेवारी पूरा गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (७) नागरिकहरूलाई बासस्थानको आधारमा भेदभाव नहुने गरी आधारभूत सार्वजनिक सेवाहरू न्यूनतम र समतामूलक (Minimum and Equitable) रूपमा प्रदान गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदान उपयोग गर्नुपर्ने।
- (८) अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २१ को उपदफा (४) मा प्रदेश तथा स्थानीय तहले आफूले उठाएको राजस्व र उक्त ऐन बमोजिम राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकमबाट प्रशासनिक खर्च पुग्ने गरी राजस्व र व्ययको अनुमान पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको हुँदा स्थानीय सरकारले अध्ययन भ्रमण, वैदेशिक भ्रमण, प्रशासनिक एवम् कार्यालय सञ्चालन जस्ता शीर्षक वा विषयमा वित्तीय समानीकरण अनुदानबाट प्राप्त रकमको प्रयोग गर्न नहुने।
- (९) प्रदेश सरकारले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई प्रदेश भित्रको स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेकोले आगामी वर्षमा प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदानको कुल सीमा निर्धारण गर्दा संविधानको व्यवस्थालाई आधार लिनुपर्ने।
- (१०) आर्थिक वर्षको अन्त्यमा खर्च हुन नसकी बाँकी रहेको वित्तीय समानीकरण अनुदानको रकम अर्को आर्थिक वर्षमा खर्च गर्दा वित्तीय समानीकरण अनुदान जुन प्रयोजनका लागि विनियोजन गरिएको हो सोही प्रयोजनमा मात्र खर्च गर्नुपर्ने। यस्तो रकम आन्तरिक आयको रूपमा गणना गरी चालु प्रकृतिका शीर्षकमा खर्च गर्न पाइने छैन।

छ. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि सिफारिस गरिएको वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण

तालिका ३.११: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, सुदूरपश्चिम प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस

रकम रु. हजारमा

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
१	बाजुरा	७०१०१	हिमाली गाउँपालिका	१३७५	४९८४	६३५९
२	बाजुरा	७०१०२	गौमुल गाउँपालिका	१२५०	४८७०	६१२०
३	बाजुरा	७०१०३	बुढीनन्दा नगरपालिका	१५००	८२८०	९७८०
४	बाजुरा	७०१०४	स्वामीकार्तिक खापर गाउँपालिका	१३७५	६२९८	७६७३
५	बाजुरा	७०१०५	जगन्नाथ गाउँपालिका	१३७५	५०६७	६४४२
६	बाजुरा	७०१०६	बडिमालिका नगरपालिका	१३७५	८२७७	९६५२
७	बाजुरा	७०१०७	खसड छेडेदह गाउँपालिका	१३७५	८२१२	९५८७
८	बाजुरा	७०१०८	बुढीगंगा नगरपालिका	१५००	९३११	१०८११
९	बाजुरा	७०१०९	त्रिवेणी नगरपालिका	१३७५	८१२८	९५०३
१०	बझाङ	७०२०१	साइपाल गाउँपालिका	१२५०	१७८७	३०३७
११	बझाङ	७०२०२	बुंगल नगरपालिका	१६२५	१२०२५	१३६५०
१२	बझाङ	७०२०३	सूर्मा गाउँपालिका	१३७५	४७४७	६१२२

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
१३	बझाङ	७०२०४	तालकोट गाउँपालिका	१३७५	६०५९	७४३४
१४	बझाङ	७०२०५	मष्टा गाउँपालिका	१३७५	७०४४	८४१९
१५	बझाङ	७०२०६	जयपृथ्वी नगरपालिका	१५००	१००२३	११५२३
१६	बझाङ	७०२०७	छबिस पाथिभरा गाउँपालिका	१३७५	७६७१	९०४६
१७	बझाङ	७०२०८	दुर्गाथली गाउँपालिका	१३७५	६४५९	७८३४
१८	बझाङ	७०२०९	केदारस्युँ गाउँपालिका	१५००	८९८४	१०४८४
१९	बझाङ	७०२१०	बित्थडचिर गाउँपालिका	१३७५	७७१०	९०८५
२०	बझाङ	७०२११	थलारा गाउँपालिका	१३७५	८२२४	९५९९
२१	बझाङ	७०२१२	खप्तडछान्ना गाउँपालिका	१३७५	७५६६	८९४१
२२	दार्चुला	७०३०१	ब्याँस गाउँपालिका	१२५०	६१४४	७३९४
२३	दार्चुला	७०३०२	दुहुँ गाउँपालिका	१२५०	६२७६	७५२६
२४	दार्चुला	७०३०३	महाकाली नगरपालिका	१५००	१०७५७	१२२५७
२५	दार्चुला	७०३०४	नौगाड गाउँपालिका	१३७५	७८५७	९२३२
२६	दार्चुला	७०३०५	अपिहिमाल गाउँपालिका	१२५०	४७०६	५९५६
२७	दार्चुला	७०३०६	मार्मा गाउँपालिका	१३७५	७९०९	९२८४
२८	दार्चुला	७०३०७	शैल्यशिखर नगरपालिका	१५००	१०४४३	११९४३
२९	दार्चुला	७०३०८	मालिकार्जुन गाउँपालिका	१३७५	८३७५	९७५०
३०	दार्चुला	७०३०९	लेकम गाउँपालिका	१३७५	७९६३	९३३८
३१	बैतडी	७०४०१	डीलासैनी गाउँपालिका	१५००	६५७९	८०७९
३२	बैतडी	७०४०२	दोगडाकेदार गाउँपालिका	१५००	६८९६	८३९६
३३	बैतडी	७०४०३	पुर्चौडी नगरपालिका	१६२५	८९३२	१०५५७
३४	बैतडी	७०४०४	सुर्नया गाउँपालिका	१३७५	५६४४	७०१९
३५	बैतडी	७०४०५	दशरथचन्द्र नगरपालिका	१६२५	९०८३	१०७०८
३६	बैतडी	७०४०६	पन्चेश्वर गाउँपालिका	१३७५	५५७५	६९५०
३७	बैतडी	७०४०७	शिवनाथ गाउँपालिका	१३७५	५११२	६४८७
३८	बैतडी	७०४०८	मेलौली नगरपालिका	१५००	६३८६	७८८६
३९	बैतडी	७०४०९	पाटन नगरपालिका	१५००	८०४३	९५४३
४०	बैतडी	७०४१०	सिगास गाउँपालिका	१५००	६११४	७६१४
४१	डडेलधुरा	७०५०१	नवदुर्गा गाउँपालिका	१३७५	५८१०	७१८५
४२	डडेलधुरा	७०५०२	अमरगढी नगरपालिका	१५००	६७५६	८२५६
४३	डडेलधुरा	७०५०३	अजयमेरु गाउँपालिका	१३७५	५४२७	६८०२
४४	डडेलधुरा	७०५०४	भागेश्वर गाउँपालिका	१३७५	४८२४	६१९९
४५	डडेलधुरा	७०५०५	परशुराम नगरपालिका	१६२५	८६२७	१०२५२
४६	डडेलधुरा	७०५०६	आलिताल गाउँपालिका	१३७५	५७०८	७०८३
४७	डडेलधुरा	७०५०७	गन्यापधुरा गाउँपालिका	१३७५	४८५७	६२३२
४८	डोटी	७०६०१	पुर्विचौकी गाउँपालिका	१५००	६०५४	७५५४
४९	डोटी	७०६०२	सायल गाउँपालिका	१५००	५३५५	६८५५
५०	डोटी	७०६०३	आदर्श गाउँपालिका	१५००	६३१७	७८१७
५१	डोटी	७०६०४	शिखर नगरपालिका	१६२५	७८१२	९४३७
५२	डोटी	७०६०५	दिपायल सिलगढी नगरपालिका	१६२५	९१८९	१०८१४
५३	डोटी	७०६०६	के.आई.सि. गाउँपालिका	१५००	५७३४	७२३४
५४	डोटी	७०६०७	बोगटान फुडिसल गाउँपालिका	१३७५	५३१२	६६८७
५५	डोटी	७०६०८	बडीकेदार गाउँपालिका	१३७५	५२३३	६६०८
५६	डोटी	७०६०९	जोरायल गाउँपालिका	१३७५	६४३४	७८०९
५७	अछाम	७०७०१	पंचदेवल विनायक नगरपालिका	१५००	६५४२	८०४२

क्र.सं.	जिल्ला	सङ्केत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	न्यूनतम	सूत्रमा आधारित	जम्मा
५८	अछाम	७०७०२	रामारोशन गाउँपालिका	१५००	६४९४	७९९४
५९	अछाम	७०७०३	मेल्लेख गाउँपालिका	१५००	६३६६	७८६६
६०	अछाम	७०७०४	साँफेबगर नगरपालिका	१५००	८२६०	९७६०
६१	अछाम	७०७०५	चौरपाटी गाउँपालिका	१५००	६२०६	७७०६
६२	अछाम	७०७०६	मंगलसेन नगरपालिका	१५००	७९३०	९४३०
६३	अछाम	७०७०७	बान्नीगढी जयगढ गाउँपालिका	१३७५	५१५९	६५३४
६४	अछाम	७०७०८	कमलबजार नगरपालिका	१५००	६०५०	७५५०
६५	अछाम	७०७०९	ढकारी गाउँपालिका	१५००	५५६७	७०६७
६६	अछाम	७०७१०	तुर्माखाँद गाउँपालिका	१५००	६४४४	७९४४
६७	कैलाली	७०८०१	मोहन्याल गाउँपालिका	१५००	६२८३	७७८३
६८	कैलाली	७०८०२	चुरे गाउँपालिका	१५००	५९४१	७४४१
६९	कैलाली	७०८०३	गोदावरी नगरपालिका	२३७५	१५९८१	१८३५६
७०	कैलाली	७०८०४	गौरीगंगा नगरपालिका	२०००	१२८२९	१४८२९
७१	कैलाली	७०८०५	घोडाघोडी नगरपालिका	२२५०	१५३०८	१७५५८
७२	कैलाली	७०८०६	बर्दगोरिया गाउँपालिका	१६२५	८३९५	१००२०
७३	कैलाली	७०८०७	लम्कि चुहा नगरपालिका	२३७५	१५२१५	१७५९०
७४	कैलाली	७०८०८	जानकी गाउँपालिका	१७५०	११३३१	१३०८१
७५	कैलाली	७०८०९	जोशीपुर गाउँपालिका	१६२५	९१२१	१०७४६
७६	कैलाली	७०८१०	टिकापुर नगरपालिका	२२५०	१५७४९	१७९९९
७७	कैलाली	७०८११	भजनी नगरपालिका	१८७५	११५००	१३३७५
७८	कैलाली	७०८१२	कैलारी गाउँपालिका	१७५०	११२१०	१२९६०
७९	कैलाली	७०८१३	धनगढी उपमहानगरपालिका	३६२५	२३२८१	२६९०६
८०	कञ्चनपुर	७०९०१	कृष्णपुर नगरपालिका	२१२५	१२५५४	१४६७९
८१	कञ्चनपुर	७०९०२	शुक्लाफाँटा नगरपालिका	१८७५	११२१६	१३०९१
८२	कञ्चनपुर	७०९०३	बेदकोट नगरपालिका	१८७५	११७५१	१३६२६
८३	कञ्चनपुर	७०९०४	भिमदत्त नगरपालिका	२७५०	२१२९३	२४०४३
८४	कञ्चनपुर	७०९०५	महाकाली नगरपालिका	१७५०	९९३५	११६८५
८५	कञ्चनपुर	७०९०६	लालझाडी गाउँपालिका	१५००	६५४६	८०४६
८६	कञ्चनपुर	७०९०७	पुनर्वास नगरपालिका	२०००	१२१४५	१४१४५
८७	कञ्चनपुर	७०९०८	बेलौरी नगरपालिका	१८७५	१२३३९	१४२१४
८८	कञ्चनपुर	७०९०९	बेलडाँडी गाउँपालिका	१५००	६५९०	८०९०
जम्मा				१३८५००	७२१५००	८६००००

३.३ सशर्त अनुदानको आधार

३.३.१ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि नेपाल सरकारबाट प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारहरूलाई प्रदान गरिने सशर्त अनुदानका आधार सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस मिति: २०८०/१२/२५

क. पृष्ठभूमि

सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकार गरी तीन तहको रहेको छ। नेपालको संविधानमा तीनै तहका सरकारका बीचमा राज्यशक्तिको बाँडफाँट गरिएको छ। तहगत सरकारबीचको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित हुने व्यवस्था संविधानले नै सुनिश्चित गरेको छ। तीन तहबीचको सहकारिताको एउटा महत्वपूर्ण अवयवको रूपमा अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण रहेको छ। सङ्घीय प्रणालीलाई गतिशील बनाउने कार्य वित्तीय सङ्घीयताले गर्दछ र यसको सबैभन्दा महत्वपूर्ण कडीको रूपमा अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण रहेको हुन्छ। अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण अन्तर्गत सङ्घीय संरचना भएका मुलुकहरूमा विशिष्ट राष्ट्रिय उद्देश्य प्राप्तिका साथै बहुतहगत सरकारबीचमा नीतिगत समन्वय कायम गर्न र सार्वजनिक सेवाको मानक तथा गुणस्तर हासिल गर्न सङ्घीय सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई शर्त सहितको वित्तीय अनुदान उपलब्ध गराउने अभ्यास रहेको पाइन्छ।

प्रदेश तथा स्थानीय सरकारमा रहेको पूर्वाधारको न्यूनतालाई पूर्ति गर्ने एवम् राष्ट्रिय नीति र कार्यक्रम तथा मानकको प्रदेश तथा स्थानीय सरकारमा कार्यान्वयन गर्ने र प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको वित्तीय स्वायत्तता कायम गरी यी दुई पक्षबीचमा सन्तुलन कायम गर्ने विषय आफैमा महत्वपूर्ण रहेको छ। अतः वित्तीय समानीकरण अनुदान र सशर्त अनुदानबीच सन्तुलन कायम गरी प्रदेश वा स्थानीय सरकारको कार्यगत स्वायत्ततालाई अक्षुण्ण राख्ने चुनौतीपूर्ण रहेको छ। सङ्घीय शासन प्रणालीको लामो अनुभव भएका मुलुकहरू समेत अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापनका यस्ता समस्याबाट पूर्ण रूपमा मुक्त भएको पाइँदैन। नेपालको सन्दर्भमा पनि सङ्घीय सञ्चित कोषबाट प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई सशर्त अनुदान प्रदान गर्ने संवैधानिक र कानुनी व्यवस्था रहेको छ। त्यसरी सशर्त अनुदान प्रदान गर्दा एकातर्फ अनुदान वितरणमा समन्यायिकता होस् र अर्कोतर्फ प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको स्वायत्ततालाई पनि अक्षुण्ण राख्न सकियोस् भन्ने हेतुले नै सशर्त अनुदानको सम्बन्धमा अध्ययन अनुसन्धान गरी आधार तयार गर्ने र ती आधारहरू कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने काम, कर्तव्य र अधिकार राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुने व्यवस्था नेपालको संविधान र अन्य प्रचलित ऐनहरू समेतमा गरिएको छ। सोही व्यवस्थाबमोजिम आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि नेपाल सरकारबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने सशर्त अनुदानको आधार यस आयोगबाट तयार गरी नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिस गरिएको छ।

ख. कानुनी व्यवस्था

१. नेपालको संविधान

नेपाल सरकारले प्रदेश र स्थानीय तहलाई प्रदान गर्ने सशर्त अनुदान सम्बन्धमा नेपालको संविधानमा देहायका व्यवस्थाहरू रहेका छन्:

- धारा ६० को उपधारा (३) - प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिस बमोजिम हुनेछ।

- धारा ६० को उपधारा (६) - नेपाल सरकारले सङ्घीय सञ्चित कोषबाट प्रदान गर्ने सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान वा अन्य प्रयोजनका लागि दिने विशेष अनुदान वितरण सम्बन्धी व्यवस्था सङ्घीय कानून बमोजिम हुनेछ।
- धारा २५१ को उपधारा (१) देहाय (ग) - राष्ट्रिय नीति तथा कार्यक्रम, मानक, पूर्वाधारको अवस्था अनुसार प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने सशर्त अनुदानको सम्बन्धमा अध्ययन अनुसन्धान गरी आधार तयार गर्ने काम, कर्तव्य र अधिकार राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुनेछ।

२. राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (१) देहाय (घ) मा नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई दिने अनुदान सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई सुझाव दिने काम, कर्तव्य र अधिकार यस आयोगको हुने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (२) मा नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई र प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रचलित कानून बमोजिम उपलब्ध गराउने सशर्त अनुदानका सम्बन्धमा नेपाल सरकार तथा प्रदेशलाई सिफारिस गर्दा आयोगले संविधानको धारा २५१ को उपधारा (१) देहाय (ग) र सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (१) मा उल्लिखित विषयहरूलाई आधार लिई गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। उक्त उपदफा (१) मा नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई र प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रचलित कानून बमोजिम उपलब्ध गराउने वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा नेपाल सरकार तथा प्रदेशलाई सिफारिस गर्दा आयोगले देहायका आधार लिई सिफारिस गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ:

- (क) प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी जस्ता मानव विकास सूचकाङ्क,
- (ख) अन्य प्रदेश वा स्थानीय तहको सन्तुलित विकासको अवस्था,
- (ग) प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक वा अन्य कुनै प्रकारको विभेदको अवस्था,
- (घ) प्रदेश तथा स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्था र आवश्यकता,
- (ङ) प्रदेश तथा स्थानीय तहले जनतालाई पुन्याउनु पर्ने सेवा,
- (च) प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमता,
- (छ) प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता।

३. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ९ को उपदफा (१) मा नेपाल सरकारले प्रदेश वा स्थानीय तह वा नेपाल सरकारको कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न संविधानको धारा २५१ को उपधारा (१) देहाय (ग) अनुसार आयोगले तोकेको आधार बमोजिम प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई सशर्त अनुदान प्रदान गर्नेछ भन्ने व्यवस्था रहेको छ। साथै, सोही दफाको उपदफा (२) मा उपदफा (१) बमोजिम सशर्त अनुदान प्रदान गर्दा नेपाल सरकारले योजना कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक शर्त तोक्नेछ र सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहले त्यस्तो शर्तको पालना गर्नुपर्नेछ भन्ने व्यवस्था रहेको छ।

४. आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा २२ बमोजिम सङ्घीय सञ्चित कोषबाट प्रदेश र स्थानीय तहलाई प्रदान गरिने राजस्व बाँडफाँट र अनुदान रकमको हस्तान्तरण प्रचलित कानूनबमोजिम अर्थ मन्त्रालयबाट हुनेछ।

५. सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह (समन्वय तथा अन्तरसम्बन्ध) ऐन, २०७७

सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह (समन्वय तथा अन्तरसम्बन्ध) ऐन, २०७७ को दफा १३ मा प्रदेश भित्र पर्ने र प्रदेशबाट कार्यान्वयन हुने प्रदेशस्तरीय आयोजनाको तर्जुमा प्रदेश सरकारले गर्नेछ र स्थानीय तह भित्र पर्ने र स्थानीय तहबाट कार्यान्वयन हुने स्थानीयस्तरीय आयोजनाको तर्जुमा स्थानीय सरकारले गर्नेछ भन्ने प्रावधान रहेको छ।

६. राष्ट्रिय सभा सङ्घीयता कार्यान्वयन अध्ययन तथा अनुगमन संसदीय विशेष समिति, २०७९

- नेपाल सरकारबाट प्रदेश र स्थानीय तह र प्रदेशबाट स्थानीय तहको वित्तीय हस्तान्तरणमा वित्तीय समानीकरण अनुदानको अंश बजेटको अनुपातमा बढाउँदै लैजाने विधिको परिपालना गर्ने।
- सङ्घले प्रदेश र स्थानीय तह तथा प्रदेशले स्थानीय तहलाई सशर्त अनुदान पठाउँदा क्रियाकलापगत रूपमा नपठाई विषयगत रूपमा क्षेत्रगत शर्त, लक्ष्य र अपेक्षित उपलब्धि तोकेर एकमुष्ट पठाउने व्यवस्था गर्ने।

७. नेपाल सरकारको सङ्घीयता कार्यान्वयनसम्बन्धी कार्ययोजना, २०७९

सशर्त अनुदानका नाममा स-साना योजना तथा कार्यक्रम बाँडफाँट गर्ने प्रवृत्ति अन्त्य गराउने।

८. राष्ट्रिय समन्वय परिषदको निर्णय २०८० आषाढ

- कार्यविस्तृतीकरण परिमार्जन गरी तीनै तहको अधिकारमा स्पष्टता ल्याउने।
- तीन तहका सरकारबीच विकास आयोजनामा दोहोरोपना हटाउने र तादात्म्यता कायम गर्ने।
- तीनै तहबाट जाने अनुदानको शीर्षक, रकम र प्रकृति अध्ययन गरी दोहोरो अनुदान बन्द गर्ने।

९. सङ्घीय बजेट २०८०/८१ को बुँदा नं ४२३

नेपालको संविधानमा व्यवस्था भए बमोजिम राजस्व बाँडफाँट र वित्तीय हस्तान्तरणलाई प्रभावकारी बनाई सङ्घीयतालाई सफल बनाइनेछ।

१०. राष्ट्रिय विकास समस्या समाधान समिति (NDAC) को ५० औं र ५१ औं बैठकका निर्णयहरू

- मिति २०८० भाद्र ११ गतेको ५१ औं बैठकको निर्णय नम्बर ७: समानीकरण, सशर्त, समपूरक र विशेष अनुदान हस्तान्तरणका सम्बन्धमा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको उपयुक्त माग सम्बोधन हुने गरी आगामी वर्षको बजेट तर्जुमा अगावै अर्थ मन्त्रालयले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग र राष्ट्रिय योजना आयोगसंग समन्वय गरी आवश्यक प्रकृया र विधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने।
- मिति २०७९ चैत्र २३ गतेको ५० औं बैठकको निर्णय नम्बर २०: सङ्घीय सरकारले स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण गर्ने सशर्त अनुदानको लागि निश्चित आयोजना वा कार्यक्रम नतोकी हासिल गर्नुपर्ने नतिजा सूचक क्षेत्र तोकी विनियोजन गर्ने र आयोजना/कार्यक्रमको छनौट सम्बन्धित स्थानीय सरकारले नै गर्ने गरी अर्थ मन्त्रालय र सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले आवश्यक व्यवस्था मिलाउने।

ग. सशर्त अनुदान सम्बन्धमा आयोगले गरेको अध्ययन, अनुसन्धान तथा विश्लेषण

सशर्त अनुदानको आधार तयार गर्ने क्रममा संविधानको धारा २५१ को उपधारा (१) देहाय (ग) ले मार्गदर्शन गरेबमोजिम आयोगले आवश्यक अध्ययन अनुसन्धानको कार्य सम्पादन गर्दै आएको छ। यस क्रममा सशर्त अनुदानको सैद्धान्तिक आधार एवम् नीतिगत व्यवस्थाको सूक्ष्म विश्लेषण गर्नुका साथै हालसम्मको कार्यान्वयनको अवस्था र अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यासलाई समेतसँगै राखेर विश्लेषण गर्ने गरिएको छ। सशर्त अनुदान प्रदान गर्ने पक्ष अर्थात् नेपाल सरकारका विभिन्न मन्त्रालयका

उच्च पदस्थ कर्मचारीहरू तथा त्यस्तो अनुदान प्राप्त गरी कार्यान्वयन गर्ने पक्ष अर्थात् प्रदेश र स्थानीय सरकारका पदाधिकारी तथा अधिकृत कर्मचारीहरूसँग छलफल अन्तर्क्रिया सम्पन्न गरी सशर्त अनुदान कार्यान्वयनको अवस्था सम्बन्धमा जानकारी लिने र सुधारका उपायहरूको खोजी गर्ने कार्य भएको छ।

सशर्त अनुदानको सम्बन्धमा आयोगले गरेको सिफारिस कार्यान्वयनको अवस्था अध्ययन गर्न सशर्त अनुदानको कार्यक्रमको मन्त्रालयगत बजेट विनियोजन र आयोगको सिफारिस अनुसारका ५ वटा आधारमध्ये कुन आधारलाई लिइएको हो, सो व्यहोरा खुल्ने गरी क्रयाकलापगत बजेट विनियोजनको विवरण माग गरिएकोमा नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालयले सशर्त अनुदान अन्तरगतका कार्यक्रमहरूको एकमुष्ट विवरण उपलब्ध गराएको तर आयोगले सशर्त अनुदानका लागि सिफारिस गरेको कुन आधारलाई लिएर ती कार्यक्रमहरूमा सशर्त अनुदान हस्तान्तरण भएको हो भन्ने उक्त विवरणमा उल्लेख नभएको हुँदा आयोगको सिफारिस अनुसार सशर्त अनुदानमा बजेटको व्यवस्था गरे वा नगरेको विश्लेषण गर्न सकिएन।

साथै, अर्थ मन्त्रालयबाट उपलब्ध कार्यक्रमहरूको सरसर्ती विश्लेषण गर्दा आयोगले एकमुष्ट रूपमा सशर्त अनुदान हस्तान्तरणका लागि दिएको सुझाव विपरीत धेरै सङ्ख्यामा टुक्रे प्रकृतिका कार्यक्रमहरूमा सशर्त अनुदान हस्तान्तरण भएको, प्रादेशिक तथा स्थानीय सरकारहरूमा हस्तान्तरित रकममा भौगोलिक र क्षेत्रगत असन्तुलन रहेको र उक्त अनुदानले वित्तीय अन्तरमा पार्ने प्रभाव विश्लेषण नगरेको देखिन्छ।

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले वित्तीय सङ्घीयतासम्बन्धी विषय विज्ञहरूसँग अन्तर्क्रियाको माध्यमबाट राय परामर्श, सशर्त अनुदान वितरण सम्बन्धमा आयोगले विगतमा सिफारिस गरेका आधारहरू र सोको कार्यान्वयन अवस्था अवलोकन तथा सरोकारवालाहरूसँगको अन्तर्क्रियाबाट सशर्त अनुदानको औचित्य र प्रभावकारिता परीक्षण गरिएको छ। साथै, यस सम्बन्धमा बजेटको उपलब्धता अनुरूप बाह्य विज्ञमार्फत स्वतन्त्र अध्ययन, अनुसन्धान गराएर समेत आयोगले पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने गरेको छ।

सशर्त अनुदान सम्बन्धमा आयोगबाट भएको अन्तर्क्रियाका क्रममा प्राप्त हुन आएका सुझाव, आयोगले विगतमा गरेको अध्ययन, अनुसन्धान तथा सरोकारवाला निकायहरूसँग गरेको अन्तर्क्रियाको क्रममा सहभागीहरूबाट औल्याईएको विद्यमान अवस्था र सुधारका लागि प्राप्त सुझावको संक्षिप्त विवरण देहायबमोजिम रहेको छः

१. सशर्त अनुदानको तथ्याङ्कीय प्रवृत्ति विश्लेषण

सङ्घीय सञ्चित कोषबाट प्रदेश तथा स्थानीय सरकारका लागि हस्तान्तरण गर्न विनियोजन गरिएको वित्तीय समानीकरण तथा सशर्त अनुदानको प्रवृत्तिको विश्लेषण देहायबमोजिम रहेको छः

अ. प्रदेशमा हस्तान्तरणको लागि विनियोजन गरिएको सशर्त अनुदानको विश्लेषण

रकम रु. करोडमा

आर्थिक वर्ष	सङ्घीय सरकारको कुल बजेट रकम रु.	प्रदेशमा हस्तान्तरणको लागि विनियोजन गरिएको कुल अनुदान		प्रदेशमा हस्तान्तरणको लागि विनियोजन गरिएको सशर्त अनुदान		प्रदेशमा हस्तान्तरणको लागि विनियोजन गरिएको वित्तीय समानीकरण अनुदान	
		रकम रु.	कुल बजेटमा प्रतिशत	रकम रु.	कुल अनुदानमा प्रतिशत	रकम रु.	कुल अनुदानमा प्रतिशत
२०७५/७६	१३१५१६	११३४३	८.६२	६३१३	५५.६६	५०३०	४४.३४
२०७६/७७	१५३२९६	९९८४	६.५१	४४५४	४४.६१	५५३०	५५.३९
२०७७/७८	१४७४६४	९९८७	६.७७	३६३५	३६.४०	५५१९	५५.२६
२०७८/७९	१६३२८३	१०३७०	६.३५	३५८७	३४.५९	५७९५	५५.८८
२०७९/८०	१७९३८३	१२९४६	७.२१	५७१६	४४.१५	६१४३	४७.४५
२०८०/८१	१७५१३१	१०५०६	५.९९	३५७२	३३.९९	५८६७	५५.८४

(स्रोत: बजेट वक्तव्य/अन्तर-सरकारी वित्त हस्तान्तरण पुस्तिका, अर्थ मन्त्रालय)

- सङ्घीय सरकारको कुल बजेटमा प्रदेश तहमा हस्तान्तरणको लागि विनियोजन गरिएको कुल अनुदानको परिमाण आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा रु.१ खर्ब २९ अर्ब ४६ करोड रहेकोमा चालु आ.व. २०८०/०८१ मा घटेर रु.१ खर्ब ५ अर्ब ६ करोड रहेको देखिन्छ। साथै कुल बजेटमा प्रदेशका लागि विनियोजित कुल अनुदानको हिस्सा आ.व. २०७५/०७६ मा ८.६२ प्रतिशत रहेकोमा चालु आ.व. २०८०/८१ मा घटेर ५.९९ प्रतिशतमात्र रहेको देखिन्छ।
- सङ्घीय सरकारको कुल बजेटमा प्रदेशमा हस्तान्तरणको लागि विनियोजन गरिएको कुल सशर्त अनुदानको हिस्सा आर्थिक वर्ष २०७५/७६ देखि २०७८/७९ सम्म घट्दो क्रममा रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा अघिल्ला वर्षको तुलनामा सामान्य रूपमा वृद्धि भएको थियो। आ.व. २०८०/०८१ मा पुनः प्रतिशत घटेर हाल सम्मकै न्युन अर्थात् ३३.९९ रहेको देखिन्छ।
- साथै समानीकरण अनुदान आ.व. २०७५/०७६ मा कुल अनुदानको तुलनामा ४४.३४ प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७८/०७९ मा बढेर ५५.८८ प्रतिशत पुगेको देखिन्छ। आ.व.२०७९/८० मा पुनः गिरावट भई ४७.४५ प्रतिशतमा झरेकोमा यस आ.व.मा पुनः बढेर ५५.८४ प्रतिशत पुगेको देखिन्छ। प्रादेशिक रूपमा समानीकरण अनुदानको हिस्सा वा प्रतिशत केही बढेको भएपनि अंकमा तुलना गर्दा आ.व. २०७५/०७६ मा रु.५० खर्ब ३० अर्ब समानीकरण अनुदानतर्फ प्रदेशमा हस्तान्तरणका लागि विनियोजन भएकोमा आ.व. २०७९/८० मा रु.६१ अर्ब ४३ करोड पुगेको थियो तर चालु आ.व. २०८०/८१ मा उक्त रकम घटेर रु.५८ खर्ब ६६ अर्ब मात्र विनियोजन भएको देखिन्छ। यसबाट समानीकरण अनुदानको परिमाणमा वृद्धि गर्नुपर्ने सुझाव समेत कार्यान्वयन भएको देखिएन।

आ. प्रदेशमा हस्तान्तरणको लागि विनियोजन गरिएको सशर्त अनुदानको विश्लेषण

रकम रु. करोडमा

आर्थिक वर्ष	सङ्घीय सरकारको कुल बजेट रकम रु.	स्थानीय तहमा हस्तान्तरणको लागि विनियोजन गरिएको कुल अनुदान		स्थानीय तहमा हस्तान्तरणको लागि विनियोजन गरिएको सशर्त अनुदान		स्थानीय तहमा हस्तान्तरणको लागि विनियोजन गरिएको वित्तीय समानीकरण अनुदान	
		रकम रु.	कुल बजेटमा प्रतिशत	रकम रु.	कुल अनुदानमा प्रतिशत	रकम रु.	कुल अनुदानमा प्रतिशत
२०७५/७६	१३१५१६	१९५०५	१४.८३	१०९८४	५६.३१	८५२०	४३.६८
२०७६/७७	१५३२९६	२१३८२	१३.९५	१२३८७	५७.९३	८९९४	४२.०६
२०७७/७८	१४७४६४	२६२७५	१७.८२	१६१०८	६१.३१	९००५	३४.२७
२०७८/७९	१६३२८३	२८३०१	१७.३३	१७३४९	६१.३०	९४५५	३३.४१
२०७९/८०	१७९३८३	३००३७	१६.७५	१८३७२	६१.१६	१००२३	३३.३६
२०८०/८१	१७५१३१	२९५०२	१६.८५	१९१८९	६५.०४	८७३५.२९	२९.६०

(स्रोत: बजेट वक्तव्य/अन्तर-सरकारी वित्त हस्तान्तरण पुस्तिका, अर्थ मन्त्रालय)

- सङ्घीय सरकारको कुल बजेटमा स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरणको लागि विनियोजन गरिएको कुल अनुदानको परिमाण आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा रु.३ खर्ब ३७ करोड रहेकोमा चालु आ.व. २०८०/०८१ मा घटेर रु.२ खर्ब ९५ अर्ब २ करोड रहेको देखिन्छ। साथै कुल बजेटमा स्थानीय सरकारका लागि विनियोजित कुल अनुदानको हिस्सा आ.व. २०७५/०७६ मा १४.८३ प्रतिशत रहेकोमा चालु आ.व. २०८०/०८१ मा केही बढेर १६.८५ प्रतिशत पुगेको देखिन्छ।

- स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरणको लागि विनियोजन गरिएको कुल वित्तीय हस्तान्तरणमा सशर्त अनुदानको हिस्सा आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा ५६.३१ प्रतिशत रहेकोमा बढ्दै गएर आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा ६५.०४ प्रतिशत पुगेको देखिन्छ। यसरी सशर्त अनुदानको हिस्सा बढाउदै लैजानुबाट आयोगको सशर्त अनुदान घटाउने र समानीकरण अनुदान बढाउदै लैजाने सुझावको मर्म तथा स्थानीय सरकारहरूको वित्तीय स्वायत्ततामाथि अंकुश लगाउने दिशातर्फ त बढीरहेको छैन भन्ने विषयमा सोच्नु पर्ने अवस्था देखिन्छ।
- यसै गरी स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरणको लागि विनियोजन गरिएको कुल वित्तीय हस्तान्तरणमा वित्तीय समानीकरण अनुदानको हिस्सा आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा ४३.६८ प्रतिशत रहेकोमा निरन्तर घटेर चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा हालसम्मकै न्युन अर्थात् २९.६० प्रतिशतमा सीमित हुन पुगेको देखिन्छ। उक्त न्युन रकम विनियोजनमा पनि गत आर्थिक वर्षमा अन्तिम किस्ता निकासामा कटौती गरिएको र चालु आ.व. २०८०/८१ को मघावधिक बजेट समीक्षा प्रतिवेदनमा सुरु अनुदान रकममा थप कटौती हुने संशोधित आंकडाबाट देखिन्छ।
- यसबाट स्थानीय सरकारले प्रदान गर्नुपर्ने सेवा प्रवाह र विकास निर्माणका लागि स्रोत अभाव हुन सक्ने समेत देखिएकोले आगामी दिनमा आर्थिक वर्षको बिचमा बजेट कटौती गर्ने परिपाटीमा सुधार आउन पर्ने देखिन्छ। आयोगले विगत देखि दिदै आएको सुझाव अनुसार समानीकरण अनुदान बढाउनु पर्ने, सिफारिस भएको सशर्त अनुदानका आधार भित्र रही एक अर्को तह र निकायका आयोजनाहरूमा दोहोरो नपर्ने गरी तथा एक अर्को तहको कार्यक्षेत्र अतिक्रमण नहुने गरी सशर्त अनुदान प्रदान गरिनुपर्ने देखिन्छ।
- महालेखा परीक्षकको वार्षिक प्रतिवेदनमा सशर्त अनुदान अन्तरगत हस्तान्तरण भएका तर समयभित्र कार्यान्वयन हुन नसकेका कार्यक्रमहरूको बजेट नियमानुसार समयमै सङ्घीय सञ्चित कोषमा फिर्ता हुन नसकेको भन्ने भनाइ र अर्को तर्फ समयमै बजेट निकास एंव कार्यविधी प्राप्त हुन नसक्नु आदी विभिन्न कारणले उक्त आ.व भित्र सम्पन्न हुन नसकेका अधुरा कार्यक्रममा पुनः बजेट व्यवस्था हुन नसकेको भन्ने स्थानीय सरकारहरूको गुनासा सम्बोधन गर्न सम्बन्धित सबै पक्षहरू जिम्मेवार एवम् जवाफदेही हुनुपर्ने देखिन्छ। आयोगबाट सिफारिस गरिएको आधार बाहिर गई सशर्त अनुदान हस्तान्तरण भए नभएको सम्बन्धमा अन्य नियमनकारी निकायबाट समेत अनुगमन र प्रतिवेदन हुन जरुरी देखिन्छ।

इ. प्रदेशमा हस्तान्तरणको लागि विनियोजन गरिएको वित्तीय समानीकरण अनुदान र सशर्त अनुदानको अनुपात

रकम रु. करोडमा

प्रदेशको नाम	आर्थिक वर्ष २०७९/८०				आर्थिक वर्ष २०८०/८१			
	वित्तीय समानीकरण अनुदान		सशर्त अनुदान		वित्तीय समानीकरण अनुदान		सशर्त अनुदान	
	रकम	प्रतिशत	रकम रु.	प्रतिशत	रकम रु.	प्रतिशत	रकम रु.	प्रतिशत
कोशी	९००	१४.६६	८६९	१५.२१	८७८	१४.९६	५८४	१६.३४
मधेश	७८१	१२.७२	१००६	१७.६१	७४१	१२.६३	४५६	१२.७६
बागमती	८४०	१३.६८	१००९	१७.६६	८०१	१३.६५	५७६	१६.१२
गण्डकी	७९२	१२.९०	६९१	१२.१०	७६२	१२.९८	४४४	१२.४३
लुम्बिनी	८५४	१३.९१	८७१	१५.२५	८१४	१३.८७	५८३	१६.३२
कर्णाली	१०७२	१७.४६	५६९	९.९६	१०१६	१७.३१	४७५	१३.३०
सुदूरपश्चिम	९००	१४.६६	६९८	१२.२२	८५२	१४.५२	४५१	१२.६३
कुल	६१४३	१००	५७१६	१००	५८६७	१००	३५७२	१००

(स्रोत: बजेट वक्तव्य/अन्तर-सरकारी वित्त हस्तान्तरण पुस्तिका, अर्थ मन्त्रालय)

- प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई यस आयोगले संविधान तथा कानूनबमोजिम उनीहरूको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमता समेतको विश्लेषणका आधारमा वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम उपलब्ध गराउन सिफारिस गर्दै आएको छ। त्यस्तो अनुदान रकमलाई प्रदेश-प्रदेशबीच तथा स्थानीय सरकारबीचको क्षितीजीय वित्तीय अन्तर (Horizontal Fiscal Gap) सम्बोधनका लागि आदर्श अनुपातमा अनुदान वितरणको रूपमा लिँदा ती प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले प्राप्त गर्ने सशर्त अनुदानको असमान विनियोजनबाट उक्त अनुपातमा ठूलो उतार-चढाव आउने देखिन्छ।
- माथिको तालिकामा उल्लेख भए अनुसार नेपाल सरकारले सातवटै प्रदेश सरकारहरूलाई आ.व. २०७९/८० को तुलनामा २०८०/८१ मा विनियोजन गरेको सशर्त अनुदान र समानीकरण अनुदानको रकम दुबै घटेको देखिन्छ।
- गत आ.व.मा मधेश प्रदेश, बागमती प्रदेश र लुम्बिनी प्रदेशमा हस्तान्तरण गरिएको समानीकरण अनुदान भन्दा सशर्त अनुदान बढी रहेकोमा चालु आ.व. २०८०/८१ मा सबै प्रदेश सरकारलाई हस्तान्तरणका लागि विनियोजन गरिएको समानीकरण अनुदान रकमको तुलनामा सशर्त अनुदानको रकम कम देखिन्छ। आ.व. २०७९/८० को सशर्त अनुदान रकमको तुलनामा आ.व. २०८०/८१ को सशर्त अनुदान रकम जुन अनुपातमा घटेको छ, सो अनुपातमा आ.व. २०८०/८१ को समानीकरण अनुदान बढ्नसकेको देखिँदैन। यसरी हेर्दा कुल वित्तीय अनुदान कुल बजेटको तुलनामा घट्न गएको छ (आ.व. २०७९/८० मा ६.६१ प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०८०/८१ मा घटेर ५.३८ प्रतिशत मात्र देखिन्छ)।

ई. स्थानीय तहमा हस्तान्तरणको लागि विनियोजन गरिएको वित्तीय समानीकरण अनुदान र सशर्त अनुदानको रकम र अनुपात

रकम रु. करोडमा

आर्थिक वर्ष	वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम	सशर्त अनुदान रकम	वित्तीय समानीकरण र सशर्त अनुदानको अनुपात
२०७७/७८	९००५	१६१०८	१:१.७९
२०७८/७९	९४५५	१७३४९	१:१.८३
२०७९/८०	१००२३	१८३७२	१:१.८३
२०८०/८१	८७३५.२९	१९१८९.४७	१:२.२

(स्रोत: बजेट वक्तव्य/अन्तर-सरकारी वित्त हस्तान्तरण पुस्तिका, अर्थ मन्त्रालय)

- स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिएको कुल वित्तीय समानीकरण अनुदान र कुल सशर्त अनुदानको अनुपात आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा १:१.७९ रहेकोमा त्यस्तो अनुपात वृद्धि भई आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा १:१.८३ पुगेकोमा चालु आ.व. २०८०/८१ मा त्यस्तो अनुपात थप वृद्धि भइ १:२.२ पुगेको देखिन्छ।
- आयोगले गरेको सिफारिसमा समानीकरण अनुदान बढाउदै लैजाने र सशर्त अनुदान घटाउँदै लैजाने सुझाव दिइएकोमा सोको विपरीत चालु आ.व. २०८०/८१मा समानीकरण अनुदान भन्दा दुई गुणा भन्दा पनि बढी सशर्त अनुदान स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण गर्नेगरी बजेट विनियोजन भएबाट नेपाल सरकार आयोगको सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने तर्फ गम्भीर भएको देखिएन। अतः आयोगको विगत देखि कै सुझावलाई प्राथमिकतामा राखि कार्यान्वयनमा लैजान सम्बन्धित पक्ष जिम्मेवार हुनैपर्ने देखिन्छ।

- स्थानीय सरकारबीचमा रहेको क्षितीजीय वित्तीय अन्तर (Horizontal Fiscal Gap) लाई वित्तीय समानीकरण अनुदानमार्फत समानुपातिक र समन्यायिक रूपमा सम्बोधन गर्न गरिएको प्रयासलाई सशर्त अनुदानको बढ्दो प्रवृत्तिका कारण असर पर्न गएको छ। अतः आगामी दिनमा सशर्त अनुदान वितरण गर्दा यसलाई वित्तीय समानीकरण अनुदानसँग प्रतिस्पर्धी (Competitive) नभई परिपूरक (Complementary) को रूपमा आयोगले निर्धारण गरेको निश्चित आधारहरूमा आधारित रहेर वितरण गर्नु पर्ने आवश्यकता देखिन्छ।

२. चालु आर्थिक वर्ष तथा विगत वर्षहरूमा भएका अध्ययन एवम् अभ्यासहरूको विश्लेषण

- संघ र प्रदेश सरकारबाट यस आयोगले सिफारिस गरेको आधार बमोजिम सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्नुपर्ने संवैधानिक र कानूनी जिम्मेवारीको सम्बन्धमा विश्लेषण गर्ने प्रयोजनार्थ आयोगबाट सङ्घीय सरकारका सबै मन्त्रालय तथा प्रदेश सरकारहरूका अर्थ/आर्थिक मामिला मन्त्रालयहरूबाट आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को सशर्त अनुदानको विनियोजित विवरण र गत आर्थिक वर्षको हस्तान्तरणको विवरण माग गरिएकोमा सिफारिस गर्ने समय सम्ममा देहायका निकायहरूबाट मात्र विवरण पेश हुन आयो। ती विवरणमा देखिएको मूल कैफियतहरू समेत तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

विवरण पेश गर्ने निकाय	मुख्य व्यहोरा/कैफियत
रक्षा मन्त्रालय	सशर्त अनुदान अन्तरगत कुनै कार्यक्रम नरहेको जानकारी प्राप्त हुन आएको।
अर्थ मन्त्रालय	सशर्त अनुदान अन्तरगतका कार्यक्रमहरूको एकमुष्ट विद्युतीय विवरण प्राप्त भएको तर क्षेत्रगत रूपमा खण्डीकृत विवरण प्राप्त नभएको र आयोगबाट सिफारिस गरिएको आधार विवरणमा नखुलाइएको कारण थप विश्लेषण गर्न नसकिएको। एकमुष्ट हस्तान्तरण नगरी धेरै सङ्ख्यामा कार्यक्रमहरूमा सशर्त अनुदानतर्फ विनियोजन भएको देखिएको।
सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय	सशर्त अनुदान अन्तरगत कुनै कार्यक्रम नरहेको जानकारी प्राप्त हुन आएको।
वन तथा वातावरण मन्त्रालय	आयोगले सिफारिस गरेको आधार भनी ४(छ), ४(ज) मात्र उल्लेख भई आएकोले के आधार लिइएको भन्ने विश्लेषण गर्न नसकिएको।
उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	आयोगले सिफारिस गरेको आधार नखुलाई सबै स्थानीय सरकारमा एकमुष्ट रकम उल्लेख भएकोले स्थानीयतहको सभाबाट पारित बजेट तथा कार्यक्रम बाहिरबाट यस्ता कार्यक्रममा खर्च हुने अवस्था देखिएको।
भूमि व्यवस्था सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय	आयोगले सिफारिस गरेको आधार नखुलाई सबै स्थानीय सरकारमा एकमुष्ट रकम उल्लेख भएकोले स्थानीयतहको सभाबाट स्वीकृत बजेट तथा कार्यक्रममा समावेश नगरी खर्च हुने अवस्था देखिएको।
शहरी विकास मन्त्रालय	आयोगले सिफारिस गरेको आधार र क्षेत्रगत विवरण नखुलाई सशर्त अनुदानका कार्यक्रमहरूको सूचीमात्र प्राप्त भएको।
खानेपानी मन्त्रालय	प्रदेशगत सशर्त अनुदानका कार्यक्रमहरूको विवरण पेश हुन आएकोमा नेपाल सरकारको अधिकारको सूची भित्रका कुनै विषय वा कार्यक्रम र आयोजना प्रदेश वा स्थानीय सरकारबाट कार्यान्वयन गर्नुपर्ने अवस्थालाई प्रदेश तर्फ र अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक सहायता परिचालन भएका कार्यक्रम वा आयोजना प्रदेश वा स्थानीय सरकारबाट कार्यान्वयन गर्नुपर्ने अवस्थालाई स्थानीय सरकारतर्फ सशर्त अनुदान हस्तान्तरणको आधार लिइएको।

विवरण पेश गर्ने निकाय	मुख्य व्यहोरा/कैफियत
महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक मन्त्रालय	लुम्बिनी प्रदेश सरकार तथा विभिन्न स्थानीय सरकारलाई सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गरिएको भनी विवरण प्राप्त भएको तर स्थानीय सरकारको नाम र आयोगले तोकेको आधार एवम् हस्तान्तरणको क्षेत्रगत विवरण उल्लेख नभएको। साथै डिपिआर बनाउने काममा अनुदान दिएकोमा पचास प्रतिशत खर्च भएको तर डिपिआर तयार नभएको।
शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय	सशर्त अनुदान हस्तान्तरणको कार्यक्रमगत र तहगत विवरण प्राप्त भएको तर सबै कार्यक्रमका लागि आयोगले तोकेका पाँच वटा आधारहरू एकमुष्ट उल्लेख भएको।
श्रम रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय	क्षेत्रगत विवरण प्राप्त भएको तर सशर्त अनुदान हस्तान्तरणको आधारमा संविधान, रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन तथा नियमावली तथा अन्य विषयगत कानूनहरू लगायत एकमुष्ट उल्लेख भएको।

- माथि उल्लेख गरिएका मन्त्रालयहरूबाट प्राप्त विवरण अनुसार अधिकांशले कार्यक्रमगत रूपमा सशर्त अनुदान हस्तान्तरणगर्दा आयोगले तोकेको आधार खुलाएको पाइएन। कतिपय मन्त्रालयले आयोगले तोकेको भन्दा फरक आधार खुलाई सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गरेको देखियो। केही मन्त्रालयले सम्बन्धित आर्थिक वर्षभन्दा अघिल्ला आर्थिक वर्षमा सिफारिस गरिएको आधारलाई पछिल्लो वर्षमा समेत आधारका रूपमा निरन्तर उल्लेख गरेको पाइयो। माथि तालिकामा उल्लेख भएका बाहेकका अन्य सङ्घीय मन्त्रालयबाट माग भएको विवरण हालसम्म पेश हुन नआएको कारण सशर्त अनुदानसम्बन्धी आधार कार्यान्वयनको अवस्था विश्लेषण गर्न सकिएन। आगामी दिनमा सबै मन्त्रालयहरूले अनिवार्य रूपमा आयोगले सम्बन्धित वर्षका लागि तोकेको आधार, शर्त र सुझाव समेतका आधारमा अध्ययन विश्लेषण गरी सशर्त अनुदान पठाउने र सोको विवरण समयमै यस आयोगमा पठाउने कार्यमा थप ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ।
- सङ्घीय सञ्चित कोषबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारमा आर्थिक वर्षको बीचमा पनि सशर्त अनुदानका कार्यक्रमहरू जाने गरेको देखिन्छ। कतिपय अवस्थामा विनियोजन ऐनमा समावेश नगरी अख्तियारी मोडलबाट समेत सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गरेको पाइएकोले त्यस्तो अभ्यास नेपालको संविधान र वित्तीय सङ्घीयताको मर्म विपरीत हुनेहुँदा वैधानिक तरीकाबाट मात्र अनुदान हस्तान्तरण हुने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ। साथै, आर्थिक वर्षका बीचमा सशर्त अनुदान पठाउने प्रवृत्तिले प्रदेश र स्थानीय सरकारको बजेटमा समावेश नगरी खर्च हुने अवस्था सृजना भएको देखिन्छ। संविधान र प्रचलित कानूनको पालना नगरेको कारणले वित्तीय सङ्घीयताको कार्यान्वयन र प्रभावकारिता असर पर्ने देखिन्छ।

३. प्राप्त सुझावहरू

चालु आ.व. तथा विगत आ.व.मा गरिएका छलफल, अन्तर्क्रिया तथा अन्य माध्यमबाट आयोगमा प्राप्त हुन आएका सुझावहरू देहाय बमोजिम रहेका छन्:

अ. नेपाल सरकारका मन्त्रालयहरूसँगको छलफल एवम् अन्तर्क्रियाबाट प्राप्त राय/सुझाव

- (१) सशर्त अनुदानको रकम क्षेत्रगत उपलब्धिहरू तोकी एकमुष्ट उपलब्ध गराउने,
- (२) सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबाट एउटै वा उस्तै प्रकृतिका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू सँगसँगै सञ्चालन गर्ने अवस्थाको अन्त्य गर्नुपर्ने,

- (३) मन्त्रालगत बजेट सूचना प्रणाली (LMBIS) मा बजेट प्रविष्टि गर्दा आयोगले सिफारिस गरेका सशर्त अनुदानका आधारहरू खुलाउनुपर्ने,
- (४) प्रदेश तथा स्थानीय सरकारमा समायोजन भई गएका कर्मचारीहरूको तलब भत्ता लगायतका सुविधाहरू वित्तीय समानीकरण अनुदानबाट पठाउने,
- (५) सशर्त अनुदान प्रदान गर्दा आयोजना नतोकी नतिजासँग आबद्ध गर्ने।

आ. प्रदेश सरकारका मन्त्रालयसँगको छलफल एवम् अन्तर्क्रियाबाट प्राप्त राय/सुझाव

- (१) सशर्त अनुदानमा सञ्चालन हुने आयोजना प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको प्राथमिकतामा आधारित हुनुपर्ने,
- (२) सबै किसिमका अनुदानहरूको बजेट सीमा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले निर्धारित समयभित्र पाउनुपर्ने,
- (३) आयोजना बैंकमा समावेश भएका आयोजनाहरूबाट संभाव्य आयोजना छनौट गरी सशर्त अनुदान परिचालन गर्नुपर्ने,
- (४) सरकारका तहहरूबीचको अन्तर सरकारी वित्त हस्तान्तरणलाई पारदर्शी र उत्तरदायी बनाउनुपर्ने,
- (५) टुक्रे कार्यक्रम र आयोजना नियन्त्रण गरी आयोजना कार्यान्वयनलाई नतिजामुखी बनाउने,
- (६) सशर्त अनुदानको न्यूनतम र अधिकतम सीमा तोकिनुपर्ने। साथै, निश्चित सूचकको प्रगतिको आधारमा सशर्त अनुदान प्रदान गर्नुपर्ने,
- (७) प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता, पूर्वाधारको अवस्था, आन्तरिक स्रोतको उपलब्धता तथा कार्यान्वयन क्षमताको आधारमा सशर्त अनुदान प्रदान गर्नुपर्ने,
- (८) नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई सशर्त अनुदान प्रदान गर्दा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले निर्धारण गरी सिफारिस गरेका सशर्त अनुदानका आधार र सुझावहरू पूर्ण रूपमा पालना गर्नुपर्ने,
- (९) नेपाल सरकारले सङ्घीय बजेटको अर्धवार्षिक समीक्षा मार्फत प्रदेशसभाबाट पारित बजेटमा समावेश भएका सशर्त अनुदानका कार्यक्रमहरू फिर्ता लिएको कारणले प्रदेश सरकारको स्वायत्तताको प्रतिकूल असर पर्ने हुँदा आगामी दिनमा त्यस्तो अवस्था आउन नदिने।

इ. स्थानीय सरकारसँगको छलफल एवम् अन्तर्क्रियाबाट प्राप्त राय/सुझाव

- (१) संघ तथा प्रदेश सरकारबाट आयोजना तथा कार्यक्रम पहिचान, विकास र छनौट गर्दा स्थानीय सरकारसँग परामर्श र समन्वय नगरिएको तथा अति नै न्यून रकमका कार्यक्रमहरू समेत सशर्त अनुदानको रूपमा हस्तान्तरण हुने गरेको कारणबाट एकातर्फ स्थानीय सरकारहरूको वित्तीय स्वायत्ततामा असर परेको तथा अर्को तर्फ ती कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन प्रभावकारी हुन नसकेकोले सोमा सुधार गर्नुपर्ने,
- (२) नेपाल सरकारबाट स्वीकृति लिइ अध्ययन विदा, सुत्केरी विदामा बसेका स्थायी कर्मचारीको स्थानमा राखिएका अस्थायी कर्मचारीको तलब भत्ता सशर्त अनुदानबाट उपलब्ध गराइदिनु पर्ने,
- (३) आर्थिक वर्षको अन्त्यतिर सशर्त अनुदानको कार्यक्रममा बजेट विनियोजन हुँदा सोको कार्यान्वयन गर्न तथा गुणस्तर कायम गर्न कठिनाई परेकोले सुरु विनियोजनमा नै सबै रकम समावेश गर्ने,
- (४) कार्यक्षेत्र, लक्ष्य र उद्देश्यमात्र तोकी एकमुष्ट सशर्त अनुदान हस्तान्तरण हुने र स्थानीय सरकारले योजना तथा बजेट निर्माणको अधिकारको उपभोग गर्ने व्यवस्था मिलाइनुपर्ने,

- (५) कतिपय स्थानीय सरकारमा दरबन्दीको २० प्रतिशत पनि कर्मचारी पदपूर्ति नहुँदा सशर्त अनुदान कार्यान्वयन लगायत समग्र कार्यसम्पादनमा बाधा परेकोले सोको सम्बोधन हुनुपर्ने,
- (६) नेपाल सरकारले प्रदान गर्ने सशर्त अनुदानका आयोजना तथा कार्यक्रमहरू स्थानीय सरकारको आवश्यकता र प्राथमिकता अनुकूलको हुनुपर्ने,
- (७) विनियोजन भएका सशर्त अनुदान अन्तरगतका कार्यक्रमहरू आर्थिक वर्षको बीचमा खोसिने वा कटौतीमा पर्ने गरेको कारणले भूकम्प प्रभावित क्षेत्रमा अनुदानको कमजोर अनुमानयोग्यता हुनुका साथै राहत तथा पुनःनिर्माणको काममा बाधा परेको तर्फ नेपाल सरकार गम्भीर हुनुपर्ने,
- (८) संविधानतः स्थानीय सरकारको एकल अधिकार भित्रको विषय र आन्तरिक स्रोत विनियोजन मार्फत् आयोजना वा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिरहेको क्षेत्रमा पनि सशर्त अनुदान प्राप्त हुँदा आयोजना वा कार्यक्रममा दोहोरोपना/तेहोरोपना हुन गई उपलब्ध स्रोतसाधनको सन्तुलित वितरण र मितव्ययीपूर्ण उपयोगमा चुनौती सिर्जना भएको हुँदा सशर्त अनुदान प्रदान गर्ने क्षेत्र, आधार र मानदण्ड स्पष्ट हुनुपर्ने र सोका लागि संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले क्षेत्रगत र रकमगत रूपमा गर्न पाउने आयोजना तथा कार्यक्रमको स्पष्ट सीमा तोक्ने गरी सङ्घीय कानूनमा व्यवस्था हुनुपर्ने,
- (९) सशर्त अनुदान अन्तर्गत सुरु भएका तर सम्बन्धित आर्थिक वर्ष भित्र कार्यसम्पन्न हुन नसकेका कार्यक्रमहरूमा अर्को वर्ष बजेट विनियोजन नहुँदा कार्यक्रम नै अलपत्र हुने गरेको कारणले कार्यान्वयनयोग्यताका आधारमा मात्र सशर्त अनुदान हस्तान्तरण हुनुपर्ने,
- (१०) सशर्त अनुदानको तुलनामा समानीकरण अनुदान कम हुँदै गएको, पालिकाले माग गरेको कार्यक्रममा अनुदान प्राप्त नभएको र माग नै नगरेको कार्यक्रममा अनुदान आउने गरेको लगायतका कारणले कार्यान्वयनमा कठिनाई भएकोले समग्र अनुदानमा वित्तीय समानीकरणको हिस्सा बढी र सशर्तको हिस्सा कमगर्दै आवश्यक विषयमा मात्र अनुदान हस्तान्तरण हुनुपर्ने,
- (११) स्थानीय सरकारमा उपलब्ध जनशक्ति तथा प्राविधिक क्षमताभन्दा बाहिरका कार्यक्रममा समेत सशर्त अनुदान प्राप्त हुने गरेबाट त्यस्ता कार्यक्रम कार्यान्वयन हुन नसकी स्थानीय सरकारको कार्य प्रगतिको अवस्था कमजोर देखिन गएको हुँदा क्षमता विकासमा जोड दिनुपर्ने,
- (१२) स्थानीय सरकारहरूमा शिक्षा र स्वास्थ्य तर्फ कर्मचारी न्यूनता अधिक रहेकोले सङ्घीय सरकारले अनुदानको रकम बढाउनुपर्ने,
- (१३) केही गाउँपालिकामा सशर्त अनुदानका कार्यक्रमहरूमा दोहोरोपना रहेको र समुदाय केन्द्रित भन्दापनि व्यक्ति तोकेर अनुदान हस्तान्तरण गरिदा कार्यान्वयनमा समस्या भएकोले उक्त प्रवृत्ति हटाउनुपर्ने।

घ. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि नेपाल सरकारबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने सशर्त अनुदानको लागि आयोगबाट सिफारिस गरिएका आधारहरू

नेपालको संविधानको व्यवस्था, प्रचलित कानूनमा तोकिएका आधारहरू र नेपाल सरकारको राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिवद्धताहरूसमेतलाई दृष्टिगत गर्दै मुख्यतया: देशव्यापी रूपमा राष्ट्रिय नीति तथा कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्ने, राष्ट्रिय मानक स्थापित गर्ने वा सोको सुनिश्चितता गर्ने र प्रदेश तथा स्थानीय सरकारमा रहेको पूर्वाधारको न्यूनतालाई पूर्ति गर्ने विषयहरूलाई मार्गदर्शनका रूपमा लिई आयोगद्वारा गरिएका अध्ययन अनुसन्धान समेतका आधारमा नेपालको संविधानको धारा २५१ को उपधारा (१) देहाय (ग) बमोजिम सङ्घीय सञ्चित कोषबाट प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई प्रदान गर्ने

सशर्त अनुदानका सम्बन्धमा देहायका आधारहरू तयार गरी नेपाल सरकारसमक्ष सिफारिस गरिएको छः

- क. **नेपाल सरकारको अधिकारको सूची भित्रका कुनै विषय वा कार्यक्रम र आयोजना प्रदेश वा स्थानीय सरकारबाट कार्यान्वयन गर्नुपर्ने अवस्था:** नेपालको संविधानको अनुसूची-५ बमोजिम नेपाल सरकारको अधिकार क्षेत्रभित्र रहेका कुनै विषय सम्बन्धी आयोजना वा कार्यक्रम कुनै प्रदेश वा स्थानीय सरकारबाट कार्यान्वयन गराउँदा लागतका दृष्टिले मितव्ययी, सेवा प्रवाहका दृष्टिले प्रभावकारी एवम् व्यवस्थापनका हिसाबले सान्दर्भिक र दीगो हुने देखिएमा त्यस्तो आयोजना तथा कार्यक्रमका लागि आवश्यक सशर्त अनुदान उपलब्ध गराउन सक्ने।
- ख. **राष्ट्रिय नीति तथा कार्यक्रमलाई प्रदेश तथा स्थानीय सरकारमार्फत् कार्यान्वयन गर्नुपर्ने अवस्था:** नेपाल सरकारले जारी गरेको सङ्घीय सरकारको कार्यक्षेत्र भित्रको राष्ट्रिय नीति तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने क्रममा मूलतः नेपाल सरकारको कार्य जिम्मेवारीमा रहेको कुनै आयोजना वा कार्यक्रमलाई प्रदेश वा स्थानीय सरकारबाट कार्यान्वयन गर्नुपर्ने अवस्था भएमा नेपाल सरकारले सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय सरकारलाई सशर्त अनुदान उपलब्ध गराउन सक्ने।
- ग. **प्रदेश तथा स्थानीय सरकारमा राष्ट्रिय मानक स्थापना वा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने अवस्था:** नागरिकका मौलिक हकको कार्यान्वयन तथा राज्यको तर्फबाट आम नागरिकलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने आधारभूत सेवा सुविधाको सम्बन्धमा नेपाल सरकारबाट तय भएका न्यूनतम राष्ट्रिय मानकलाई प्रदेश वा स्थानीय सरकारमा उपलब्ध अन्य वित्तीय स्रोतबाट कार्यान्वयन वा स्थापित गराउन नसकिने अवस्था विश्लेषणबाट देखिन आएमा त्यस्ता राष्ट्रिय मानकको सम्बन्धित तहमा कार्यान्वयन गराउन आवश्यक रकम सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय सरकारलाई सशर्त अनुदानको रूपमा उपलब्ध गराउन सक्ने।
- घ. **अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक सहायता परिचालन भएका कार्यक्रम वा आयोजना प्रदेश वा स्थानीय सरकारबाट कार्यान्वयन गर्नुपर्ने अवस्था:** नेपालको राष्ट्रिय हित प्रवर्द्धन हुने गरी राष्ट्रिय आवश्यकता र प्राथमिकताका क्षेत्रमा लगानी वा खर्च गर्न सरकार र अन्तर्राष्ट्रिय विकास साझेदार/दातृ निकाय वा मुलुकसँग भएको सम्झौताबमोजिम प्राप्त हुने वैदेशिक सहायताबाट सञ्चालन हुने कुनै आयोजना वा कार्यक्रम प्रदेश वा स्थानीय सरकारबाट कार्यान्वयन गर्दा बढी प्रभावकारी, मितव्ययी र दीगो हुने अध्ययनबाट देखिएको कारणले प्रदेश वा स्थानीय सरकारसमेतबाट कार्यान्वयन गर्ने गरी सम्झौता भएको अवस्थामा त्यस्तो आयोजना वा कार्यक्रमका लागि उपलब्ध वित्तीय स्रोत सशर्त अनुदानको रूपमा प्रदेश वा स्थानीय सरकारलाई उपलब्ध गराउन सक्ने।
- ङ. **सन्तुलित विकासका निमित्त आवश्यक रणनीतिक महत्वका परियोजनाहरू:** अध्ययन, अनुसन्धान र विश्लेषणबाट कुनै प्रदेश वा स्थानीय सरकार आर्थिक, सामाजिक तथा पूर्वाधार विकासको राष्ट्रिय औषत स्तरभन्दा सारभूत रूपमा पछाडि रहेको पाइएमा त्यस्तो निश्चित विषय क्षेत्रलाई सम्बोधन गरी तोकिएको लक्ष्य प्राप्त गर्ने खालका रणनीतिक महत्वका आयोजना वा कार्यक्रम त्यस्तो तहबाट सञ्चालन गर्न उपयुक्त देखिएमा लक्ष्य र नतिजा सूचक समेत किटान गरी सशर्त अनुदान उपलब्ध गराउन सक्ने।
- च. **एकमुष्ट अनुदान हस्तान्तरण गर्ने:** सङ्घीय सरकारले स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण गर्ने सशर्त अनुदानको लागि निश्चित आयोजना वा कार्यक्रम नतोकी हासिल गर्नुपर्ने नतिजा सूचक क्षेत्र तोकी एकमुष्ट विनियोजन गर्ने र आयोजना/कार्यक्रमको छनौट सम्बन्धित स्थानीय सरकारले नै गर्ने गरी नेपाल सरकारले आवश्यक व्यवस्था मिलाउने।

छ. **वित्तीय समानीकरण अनुदानका आधारहरू:** राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १६ को उपदफा (२) बमोजिम दफा १६ को उपदफा (१) मा उल्लेखित देहायका आधारहरूको विश्लेषण गरी समन्यायिकता कायम हुने सुनिश्चितता गरेर मात्र सशर्त अनुदान उपलब्ध गराउनु पर्ने कानूनी व्यवस्था बमोजिम सशर्त अनुदानको परिमाण निर्धारण गरी हस्तान्तरण गर्नुपर्ने।

अ. मानव विकास सूचकाङ्कको अवस्था

मानव विकास सूचकाङ्कले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूमा बसोबास गर्ने मानिसको शिक्षा, स्वास्थ्य र आयको मापन गर्दछ। जुन प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको मानव विकास सूचकाङ्क कम छ, त्यस प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूले आफ्नो क्षेत्रका जनताको जीवनस्तर उकास्नका लागि अतिरिक्त प्रयास गर्नुपर्ने हुन्छ, सोका लागि स्वभाविक रूपमा अतिरिक्त खर्चको आवश्यकता हुन्छ। सशर्त अनुदान हस्तान्तरणको आवश्यकता पहिचान गर्दा सम्बन्धित तहको मानव विकासको अवस्था विश्लेषण गर्नुपर्दछ।

आ. आर्थिक सामाजिक असमानताको अवस्था

आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्कको अध्ययन र विश्लेषण गरी असमानता बढी रहेको तहमा उक्त असमानता न्यूनीकरण गरी कम्तिमा राष्ट्रिय औषत स्तरमा पुर्याउनका लागि सशर्त अनुदान प्रदान गर्न सकिन्छ। आर्थिक सामाजिक असमानताको अवस्था उच्च रहेका प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूले विकास निर्माण तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्ने कार्यमा प्रभावकारिता ल्याउन थप खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ। प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता मापन गर्नका लागि आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचकाङ्क जस्तै लैंगिक असमानता, बहुआयामिक गरिबी लगायतको अध्ययन र विश्लेषण गर्नुपर्दछ।

इ. पूर्वाधार विकासको अवस्था

नेपाल सरकारले पूर्वाधार विकासका कार्यक्रममा सशर्त अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको पूर्वाधार विकासको अवस्था र आवश्यकतालाई आधार लिनुपर्ने छ। प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको पूर्वाधार विकासको अवस्थाले सो प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको विकासको अवस्था निर्धारण गर्ने आधार दिन्छ। पूर्वाधार विकासको अवस्था कमजोर भएका प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूले जनतालाई संविधानले मार्गदर्शन गरे अनुसारका सेवा सुविधा प्रदान गर्न अतिरिक्त खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ, जसले गर्दा सेवाको लागत वृद्धि गराउँदछ। साथै भौगोलिक अवस्थिति र विकासको अवस्था समेतका आधारमा पूर्वाधार विकासको लागतमा समेत विविधता रहन्छ। नेपाल सरकारले देहायका पूर्वाधार विकासका सूचकहरूका साथै अन्य उपयुक्त सूचकहरूको अध्ययन विश्लेषण गरेर अत्यावश्यक र प्राथमिकताप्राप्त कार्यका लागि मात्र सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्नुपर्दछ।

- **सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच):** सडक सञ्जालको पहुँचले प्रदेश वा स्थानीय सरकारहरूको विकासलाई प्रभावित गर्नुका साथै उनीहरूले प्रवाह गर्नुपर्ने सेवा प्रवाहको लागतमा असर पार्दछ। सार्वजनिक सेवा वितरणलाई प्रभावकारी बनाउन र आम सर्वसाधारण जनतालाई सुगम तथा सहज ढङ्गले सेवा प्रवाह गर्नका लागि पनि सडकको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ। न्यूनतम सडकको पहुँच, सडकको गुणस्तर र घनत्व समेतका आधारमा विश्लेषण गरी सशर्त अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ।

- **विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच):** विकासको एक महत्वपूर्ण पूर्वधारको रूपमा रहेको उर्जा वा विद्युतको सुविधाले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको आर्थिक विकासमा बहु-आयामिक भूमिका खेल्दछ। जुन प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूमा विद्युत सुविधाको पहुँच कमजोर रहेको छ, त्यसका लागि थप आर्थिक व्ययभार आवश्यक पर्दछ। विद्युतमा पहुँच, प्रतिव्यक्ति विद्युत खपत, स्वच्छ र नवीकरणीय उर्जा खपतमा गरेको प्रयास समेतका आधारमा विश्लेषण गरी सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्नुपर्दछ।
- **सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच):** जुन प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको सूचना प्रविधिको पहुँचको अवस्था कमजोर छ, त्यस्ता प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूले सूचना प्रविधिको पहुँच स्तर माथि उकास्न यथोचित लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। यसले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको आर्थिक व्ययभार बढाउने गर्दछ। प्रदेश र स्थानीय सरकारमा उपलब्ध आमसञ्चार, डिजिटल सञ्चार, इन्टरनेट सुविधा लगायतका सूचकहरूको अध्ययन विश्लेषण गरी सशर्त अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ।
- **खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच):** नागरिकको जीवनको संरक्षण र स्वस्थता प्रवर्द्धनका लागि प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी सुविधा उपलब्ध गराउनुपर्ने हुन्छ। प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूमा खानेपानी सुविधाको पहुँच बढाउन थप आर्थिक स्रोतको आवश्यकता पर्दछ। सम्बन्धित तहमा न्यूनतम तथा सुरक्षित खानेपानी उपलब्धताको अवस्था, विगतमा गरिएको लगानी र उपलब्धि, खानेपानी पूर्वाधार लागतमा रहेको फरकपना र सोको दिगो व्यवस्थापन एवम् संरक्षणमा सम्बन्धित तहको सरकार तथा नागरिकको जिम्मेवारी समेतलाई विश्लेषण गरी सुरक्षित रूपमा खानेपानीको पूर्वाधार विकास र सेवाप्रवाह सुनिश्चित हुनेगरी सशर्त अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ।
- **सरसफाइको अवस्था:** नेपालको संविधानले नै प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हकलाई मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरेको छ। सरसफाइको अवस्था कमजोर रहेको प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूले सो सुविधा वृद्धि गर्नका लागि थप लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूमा हाल रहेका शौचालयहरूको उपलब्धता, ढल निकास, फोहोरमैला सङ्कलन तथा प्रशोधन केन्द्र, धुँवा धुलो निवारणमा गरेको प्रयास र प्रदुषणको अवस्था समेतको अध्ययन विश्लेषण गरी सरसफाइ प्रवर्द्धनमा सकारात्मक भूमिका खेलेका तर स्रोत अभाव रहेका प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूलाई सशर्त अनुदान प्रदान गर्न सकिन्छ।

ई. राजस्वको अवस्था

नेपाल सरकारले सशर्त अनुदान सिफारिस गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको राजस्वको अवस्था, विगतमा राजस्व सङ्कलनमा गरेको प्रयास र उठाउन सक्ने क्षमतालाई आधार लिनुपर्ने हुन्छ। राजस्व क्षमता कम भएको तर राजस्व सङ्कलनमा उल्लेख्य प्रयास गरेको प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई तोकिएको क्षेत्र र कार्यमा खर्च गरी निर्धारित लक्ष्य हासिल गर्ने शर्तमा सशर्त अनुदान प्रदान गर्न सकिन्छ।

उ. खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता

नेपाल सरकारले प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्दा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारहरूको राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता र खर्चको आवश्यकतालाई समेत आधार लिनुपर्ने हुन्छ। सोका लागि प्रत्येक प्रदेश तथा प्रत्येक स्थानीय सरकारहरूको खर्चको आवश्यकताका अतिरिक्त राजस्वको क्षमता

समेत निर्धारण गरी वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) यकीन गर्नुपर्दछ। वित्तीय अन्तर बढी रहेको प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई उक्त वित्तीय अन्तर कम हुने गरी सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्नुपर्दछ। साथै सशर्त, समपूरक र विशेष अनुदानले वित्तीय अन्तरमा नकारात्मक प्रभाव नपर्नेगरी समन्यायिक हिसाबले हस्तान्तरणको व्यवस्था मिलाउनुपर्दछ। यसका लागि नेपाल सरकारले तीनवटै तहका सरकारको संलग्नता/सहमतिमा नेपालको संविधान अनुसारको कार्यजिम्मेवारी थप स्पष्ट पार्ने र तीन वटै तहका सरकारबाट नागरिकलाई प्रदान गरिने सेवा, उपलब्ध गराउने सुविधा र पूर्वाधारको न्यूनतम मापदण्ड अनिवार्य रूपमा निर्धारण गर्नुपर्दछ।

ज. **कार्यसम्पादन मूल्यांकनको अवस्था विश्लेषण गरी सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्नुपर्ने:** राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (२) को व्यवस्था बमोजिम नेपाल सरकारले सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्नुपूर्व प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूको कार्यसम्पादनको अवस्था यकीन गर्नुपर्दछ। यसका लागि नेपालको संविधानमा उल्लिखित मौलिक हक र राज्यको निर्देशक सिद्धान्त, नीति तथा दायित्वको कार्यान्वयनमा सम्बन्धित तहले गरेको लगानी र उपलब्धिको अवस्था, अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौताहरूको नेपाल सरकार पक्ष राष्ट्र भई सिर्जित दायित्व पालनामा प्राप्त उपलब्धिको अवस्था, नेपालको राष्ट्रिय नीति र कानूनले निर्दिष्ट गरेको उद्देश्य र गन्तव्य प्राप्तिसमा सम्बन्धित सरकारहरूले खेलेको भूमिका र प्रगति, गत आर्थिक वर्ष सम्मका लागि तोकिएको दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिसमा गरिएको लगानी र प्राप्त उपलब्धिको अवस्था, आगामी आर्थिक वर्षहरूमा दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू र सोका लागि आवश्यक पर्ने स्रोतको विश्लेषण, सम्बन्धित तहको आवधिक योजना तथा नीति कार्यान्वयनमा भएको प्रगति, आ.व. २०८१/०८२ को लागि नेपाल सरकारबाट प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारहरूलाई वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण सिफारिस गर्दा आयोगले उपयोग गरेको कार्यसम्पादन मूल्यांकनका सूचकहरू लगायतका कार्यसम्पादन सम्बन्धी आगत र निर्गत (Input and Output based indicators) तहका सूचकहरूको विकास र विश्लेषण गरी सोही आधारमा सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्नुपर्नेछ।

झ. **विशेष अवस्था:** प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूको क्षेत्रभित्र गम्भीर किसिमका प्राकृतिक विपदमा परेको, सुख्खा क्षेत्र अधिक भएको, अन्तर्राष्ट्रिय सीमानाले छोएको, राष्ट्रिय निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्र भित्र परेको, लामो समयदेखि फोहोरमैला वा प्रदुषण वा उच्च जोखिमबाट गुज्रिरहेको तथा दुर्गम एवम् पिछडिएको क्षेत्रको अवस्था विश्लेषण गरी जोखिम न्यूनीकरण, जीवनयापन सहजीकरण तथा पूर्वाधारको पूनः निर्माण वा विकासका कार्यमा खर्च गर्ने गरी नेपाल सरकारले माग र आवश्यकताका आधारमा सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्न सक्नेछ।

ड. सशर्त अनुदान हस्तान्तरण र व्यवस्थापनमा पालना गर्नुपर्ने सुझावहरू

नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई प्रदान गर्ने सशर्त अनुदान सम्बन्धमा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (१) देहाय (घ) ले गरेको व्यवस्था बमोजिम आयोगको तर्फबाट नेपाल सरकारलाई निम्न बमोजिमका सुझावहरू दिइएको छः

- (१) नेपालको संविधानको धारा ६० को उपधारा (३) मा “प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिस बमोजिम हुनेछ” भन्ने उल्लेख भए अनुसार राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको भूमिका सुनिश्चित हुने गरी नेपाल सरकारले विद्यमान ऐन, कानून र कार्यप्रणालीमा यथाशीघ्र आवश्यक संशोधन र व्यवस्थापन गर्नुपर्ने।
- (२) नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई प्रदान गर्ने सशर्त अनुदानको सम्बन्धमा यस आयोगले तयार गरी कार्यान्वयनका लागि सिफारिस गरिएका आधारहरूको अनिवार्य रूपमा पालना गर्नुपर्ने। यसका निमित्त सिफारिस

भएका आधारहरू नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्बाट स्वीकृत गरी अनिवार्य कार्यान्वयनका लागि सबै मन्त्रालयहरू एवं सरोकारवाला निकायहरूलाई सञ्चार गर्नुपर्ने।

- (३) नेपाल सरकारले बजेट तथा कार्यक्रम तयारीको चरणदेखि नै सशर्त अनुदान अन्तर्गत प्रस्तावित कुनै पनि आयोजना वा कार्यक्रम आयोगले सिफारिस गरेको कुन आधार अनुरूपको हो भनी अध्ययन विश्लेषण गरेको विवरण सहित खातामा प्रविष्टि, अभिलेख र प्रतिवेदनको प्रणाली सुनिश्चित गर्नुपर्ने। आयोगले सिफारिस गरेका आधारहरू लिंदा एकभन्दा बढी आधारहरू आकर्षित हुने देखिएमा कुनै एकमात्र आधार लिएर सशर्त अनुदान हस्तान्तरण नगर्ने।
- (४) नेपाल सरकारले सशर्त अनुदानबाट कार्यान्वयन गरिने आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको लागि शर्त तथा निर्देशनहरू तोक्दा आयोगले तोकेका आधार, शर्त र सुझावहरूलाई परिपूरण गर्नेगरी समयमै सोको विवरण पठाउने। साथै तोकिएका शर्तहरू स्पष्ट, मापनयोग्य र कार्यान्वयनयोग्य हुनुपर्ने।
- (५) सशर्त अनुदानलाई मुलुकको सन्तुलित विकासको लक्ष्यसँग आवद्ध गरी निश्चित नीति, सूचक र मानदण्डका आधारमा अध्ययन विश्लेषण गरी तथ्यपरक, पारदर्शी, सन्तुलित र समन्यायिक रूपमा प्रदान गर्नुपर्ने। अर्थ मन्त्रालय र सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्ने मन्त्रालयहरूले आयोगले सिफारिस गरेको आधार समेत खुल्ने गरी सशर्त अनुदान हस्तान्तरणको क्षेत्रगत र स्रोतगत विवरण भौतिक तथा विद्युतीय स्वरूपमा आयोगमा उपलब्ध गराउनुपर्ने।
- (६) नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई सशर्त अनुदान प्रदान गर्दा राष्ट्रिय नीति, मानक वा मापदण्ड अनुसारका उच्च प्राथमिकतामा परेका र दीर्घकालीन लाभ सहितको फराकिलो तथा समतामूलक आर्थिक वृद्धिलाई प्रत्यक्ष टेवा दिने प्रकृतिका ठूला तथा मझौला र रणनीतिक महत्वका आयोजनाहरूको कार्यान्वयनमा जोड दिनुपर्ने तर प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको एकल अधिकार र जिम्मेवारी भित्रका विषयमा वा स-साना टुक्रे आयोजना र कार्यक्रममा यस्तो अनुदान उपलब्ध नगराउने।
- (७) प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको वित्तीय स्वायत्तता र व्यवस्थापकीय क्षमतालाई बलियो बनाउँदै लैजाने उद्देश्यसहित कुल अनुदानमा सशर्त अनुदानको हिस्सा क्रमशः कम गर्दै लैजाने र त्यसको परिपूर्ति वित्तीय समानीकरण अनुदानमार्फत गरी कुल वित्तीय हस्तान्तरणमा वित्तीय समानीकरण अनुदानको हिस्सा बढाउने।
- (८) सशर्त अनुदानबाट सञ्चालन हुने आयोजनाप्रति सम्बन्धित तहको अधिकतम स्वामित्व कायम गर्न र कार्यान्वयन प्रक्रियामा व्यवस्थापकीय कुशलता र खर्च दक्षता समेत सुनिश्चित गर्नका लागि नेपाल सरकारले सशर्त अनुदान उपलब्ध गराउँदा आयोजना भित्रका खर्च शीर्षक वा उपशीर्षक नै नतोकी त्यस किसिमको स्वायत्तता सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय सरकारलाई नै हुने गरी क्षेत्रगत आयोजना वा कार्यक्रम र लक्ष्य तथा अपेक्षित उपलब्धि जस्ता विषयहरू मात्र तोकेर एकमुष्ट अनुदान हस्तान्तरण गर्नुपर्ने।
- (९) नेपालको संविधानको अनुसूची-६ (प्रदेशको अधिकारको सूची) र अनुसूची - ८ (स्थानीय सरकारको अधिकारको सूची) का विषयहरू राष्ट्रिय नीति तथा कार्यक्रम र मानदण्डभित्र रही कार्यान्वयन गर्नुपर्ने अवस्था रहेको कुनै अध्ययन विश्लेषणबाट देखिएको खण्डमा अन्तरिम वा अल्पकालीन रूपमा निश्चित अवधि वा सीमा तोकेर निश्चित पटकका लागि मात्र त्यस्ता कार्यजिम्मेवारी पूरा गर्नका लागि सशर्त अनुदान प्रदान गर्ने, सो बाहेकका प्रदेश र स्थानीय सरकारका अधिकारसूचीमा रहेका निरन्तर रूपमा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने कार्यक्रम वा आयोजनाहरूमा सशर्त अनुदान हस्तान्तरण नगरी ती कामका लागि आवश्यक वित्तीय स्रोत वित्तीय समानीकरण अनुदानबाट हस्तान्तरण गर्ने।

- (१०) शिक्षा, स्वास्थ्य जस्ता सामाजिक पूर्वाधार विकासका क्षेत्रमा राष्ट्रिय औषत भन्दा तल रहेका प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूलाई लक्ष्य तोकी थप सशर्त अनुदान दिने व्यवस्था नेपाल सरकारले मिलाउने।
- (११) साविकमा नेपाल सरकारबाट बहुवर्षीय ठेक्का स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा गएको तर प्रदेश वा स्थानीय सरकारको एकल अधिकारसूचीमा पर्ने विषयसंग सम्बन्धित क्रमागत अधुरा कार्यक्रम वा आयोजनालाई सशर्त अनुदान दिन बन्द गर्ने। पूर्णता दिन बाँकी रहेका आयोजनाहरूको हकमा प्रदेश र स्थानीय सरकारको सिफारिसमा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि एकमुष्ट रूपमा अनुदान हस्तान्तरण गर्ने।
- (१२) प्रदेश वा स्थानीय सरकारले सालबसाली रूपमा खर्च गर्नुपर्ने, चालु प्रकृतिका वा विद्यमान पूर्वाधारको मर्मत सम्भार र सञ्चालनसँग सम्बन्धित तथा उपभोक्ता समितिको सहभागिता वा लागत साझेदारीमा निरन्तर रूपमा सञ्चालन हुने परियोजना वा कार्यक्रमको हकमा सशर्त अनुदान विनियोजन नगरी सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय सरकारको आन्तरिक स्रोत परिचालनलाई प्रश्रय दिने।
- (१३) समान प्रकृतिका उद्देश्य प्राप्तिका लागि विभिन्न विषयगत मन्त्रालयहरूबाट तर्जुमा/छनौट गरिएका कार्यक्रम वा आयोजना कार्यान्वयनका लागि सशर्त अनुदान प्रदान गर्दा त्यस्ता कार्यक्रम वा आयोजनामा दोहोरोपना नपर्ने गरी एकीकृत रूपमा सशर्त अनुदान प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउने।
- (१४) सशर्त अनुदानबाट सञ्चालन भएका योजना, कार्यक्रम तथा आयोजनाको प्रगति विवरण नेपाल सरकारका सम्बन्धित विषयगत मन्त्रालयमा नियमित रूपमा प्रतिवेदन हुने सुनिश्चितता गराई नेपाल सरकारले त्यस्ता आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको नतिजामूलक अनुगमन र निरन्तर सुधारको व्यवस्था मिलाउने।
- (१५) नेपाल सरकारले बजेट तर्जुमा गर्दा मन्त्रालयगत रूपमा अबण्डा राखी आर्थिक वर्षको बीचमा रकम बाँड्ने प्रवृत्तिले प्रदेश र स्थानीय सरकारको बजेटमा समावेश नगरी खर्च हुने अवस्था सृजना भएको हुँदा नेपालको संविधान र प्रचलित कानूनले तोकेको कानून बमोजिम मात्र खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्थाको प्रतिकुल हुन गएकोले आर्थिक वर्षको बीचमा रकम बाँड्ने प्रवृत्तिको अन्त्य गरी सशर्त अनुदानको सबै रकम बजेट तर्जुमाकै बखत विनियोजन गर्नुपर्ने।
- (१६) साविकमा नेपाल सरकारबाट नियुक्ति पाई हाल प्रदेश वा स्थानीय सरकारको कार्यक्षेत्र भित्रको सेवामा संलग्न रहेका शिक्षक, स्वास्थ्यकर्मी तथा अन्य राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरूको पारिश्रमिक र सेवा सुविधाबापतको रकम सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय सरकारलाई वित्तीय समानीकरण अनुदानमार्फत उपलब्ध गराउने सम्बन्धी आयोगको निर्णय कार्यान्वयन हुनुपर्ने।
- (१७) वैदेशिक सहयोगबाट सञ्चालित आयोजना तथा कार्यक्रमहरू वैदेशिक सहायता सञ्जोता एंव आयोजना तर्जुमा (Project Design) गर्दा कै अवस्थामा सङ्घीयताको अवधारणा र तहगत सरकारको कार्य जिम्मेवारी अनुसार परिचालन हुने परिपाटी अवलम्बन गर्ने।
- (१८) नियमनकारी निकायहरूले नेपालको संविधान र प्रचलित कानून बमोजिम यस आयोगले गरेको सिफारिस, तोकेको आधार, शर्त र सुझावहरू कार्यान्वयन भए नभएको सम्बन्धमा अनुगमन मूल्यांकन गरी सोको व्यहोरालाई आफ्नो वार्षिक प्रतिवेदनको महत्वपूर्ण अङ्गको रूपमा समावेश गर्ने।
- (१९) सशर्त, समपूरक र विशेष अनुदानको फरक वा पृथकता कानूनमा स्पष्ट किटान गरी क्षेत्रगत र तहगत दोहोरोपना नहुने गरी ती अनुदान प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउने र सोबाट वित्तीय समानीकरण अनुदान हस्तान्तरणमा पर्नसक्ने प्रभावको विश्लेषण गरी आयोगले समानीकरण अनुदानको परिमाण सिफारिस गर्नु अगाडि नै आयोगमा विवरण पठाउने।

३.३.२ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारहरूलाई प्रदान गरिने सशर्त अनुदानका आधार सम्बन्धमा प्रदेश सरकारहरूलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस मिति: २०८१/०२/०४

क. पृष्ठभूमि

सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मूल संरचना सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तहको रहेको छ। नेपालको संविधानमा तीनै तहका सरकारका बीचमा राज्यशक्तिको बाँडफाँट गरिएको छ। तहगत सरकारबीचको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित हुने व्यवस्था संविधानले नै सुनिश्चित गरेको छ। तीन तहबीचको सहकारिताको एउटा महत्वपूर्ण अवयवको रूपमा अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण रहेको छ। सङ्घीय प्रणालीलाई गतिशील बनाउने कार्य वित्तीय सङ्घीयताले गर्दछ र यसको सबैभन्दा महत्वपूर्ण कडीको रूपमा अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण रहेको हुन्छ। अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण अन्तर्गत सङ्घीय संरचना भएका मुलुकहरूमा विशिष्ट राष्ट्रिय उद्देश्य प्राप्तिका साथै बहुतहगत सरकारबीचमा नीतिगत समन्वय कायम गर्न र सार्वजनिक सेवाको मानक तथा गुणस्तर हासिल गर्न सङ्घ सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई शर्त सहितको वित्तीय अनुदान उपलब्ध गराउने अभ्यास रहेको पाइन्छ। स्थानीय सरकारमा रहेको पूर्वाधारको न्यूनतालाई पूर्ति गर्ने एवम् प्रादेशिक नीति र कार्यक्रम तथा मानकको स्थानीय सरकारमा कार्यान्वयन गर्ने र स्थानीय सरकारको वित्तीय स्वायत्तता कायम गरी यी दुई पक्षबीचमा सन्तुलन कायम गर्ने विषय आफैमा अत्यन्त महत्वपूर्ण रहेको छ।

अतः वित्तीय समानीकरण अनुदान र सशर्त अनुदानबीच सन्तुलन कायम गरी प्रदेश वा स्थानीय सरकारको कार्यगत स्वायत्ततालाई अक्षुण्ण राख्ने चुनौती पनि रहेकै हुन्छ। सङ्घीय शासन प्रणालीको लामो अनुभव भएका मुलुकहरू समेत अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापनका यस्ता समस्याबाट पूर्ण रूपमा मुक्त भएको पाइँदैन। नेपालको सन्दर्भमा पनि प्रादेशिक सञ्चित कोषबाट सम्बन्धित प्रदेशले स्थानीय सरकारलाई सशर्त अनुदान प्रदान गर्ने संवैधानिक र कानुनी व्यवस्था रहेको छ। त्यसरी सशर्त अनुदान प्रदान गर्दा एकातर्फ अनुदान वितरणमा समन्यायिकता होस् र अर्कोतर्फ स्थानीय सरकारको स्वायत्ततालाई पनि अक्षुण्ण राख्न सकियोस् भन्ने हेतुले नै सशर्त अनुदानको सम्बन्धमा अध्ययन अनुसन्धान गरी आधार तयार गर्ने र ती आधारहरू कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गर्ने काम, कर्तव्य र अधिकार राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुने व्यवस्था नेपालको संविधान र अन्य प्रचलित ऐनहरू समेतमा गरिएको छ। सोही व्यवस्था बमोजिम आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने सशर्त अनुदानको आधार यस आयोगबाट निर्धारण गरी प्रदेश सरकारहरूसमक्ष सिफारिस गरिएको छ।

ख. कानुनी व्यवस्था

१. नेपालको संविधान

प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई प्रदान गर्ने सशर्त अनुदान सम्बन्धमा नेपालको संविधानमा देहायका व्यवस्थाहरू रहेका छन्:

- धारा ६० को उपधारा (३) - प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिस बमोजिम हुनेछ।
- धारा २५१ को उपधारा (१) देहाय (ग) - राष्ट्रिय नीति तथा कार्यक्रम, मानक, पूर्वाधारको अवस्था अनुसार प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने सशर्त अनुदानको सम्बन्धमा अध्ययन अनुसन्धान गरी आधार तयार गर्ने काम, कर्तव्य र अधिकार राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुनेछ।

२. राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (१) को देहाय (ख) मा प्रदेश कानून बमोजिम प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रदान गर्ने सशर्त अनुदानको आधार तयार गरी प्रदेशलाई सिफारिस गर्ने काम, कर्तव्य र अधिकार यस आयोगको हुने व्यवस्था रहेको छ।

सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (२) मा नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई र प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रचलित कानूनबमोजिम उपलब्ध गराउने सशर्त अनुदानका सम्बन्धमा नेपाल सरकार तथा प्रदेशलाई सिफारिस गर्दा आयोगले संविधानको धारा २५१ को उपधारा (१) देहाय (ग) र सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (१) मा उल्लिखित विषयहरूलाई आधार लिई गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। उक्त उपदफा (१) मा नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई र प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रचलित कानून बमोजिम उपलब्ध गराउने वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा नेपाल सरकार तथा प्रदेशलाई सिफारिस गर्दा आयोगले देहायका आधार लिई सिफारिस गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छः

- (क) प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी जस्ता मानव विकास सूचकाङ्क,
- (ख) अन्य प्रदेश वा स्थानीय तहको सन्तुलित विकासको अवस्था,
- (ग) प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको आर्थिक, सामाजिक वा अन्य कुनै प्रकारको विभेदको अवस्था,
- (घ) प्रदेश तथा स्थानीय तहको पूर्वाधार विकासको अवस्था र आवश्यकता,
- (ङ) प्रदेश तथा स्थानीय तहले जनतालाई पुऱ्याउनु पर्ने सेवा,
- (च) प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमता,
- (छ) प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता।

३. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ९ को उपदफा (३) मा प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रदेश कानूनबमोजिम आयोगले तोकेको आधारबमोजिम सशर्त अनुदान प्रदान गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

४. सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह (समन्वय तथा अन्तरसम्बन्ध) ऐन, २०७७

सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह (समन्वय तथा अन्तरसम्बन्ध) ऐन, २०७७ को दफा १३ मा देहायको व्यवस्था गरिएको छः

- प्रदेश भित्र पर्ने र प्रदेशबाट कार्यान्वयन हुने प्रदेशस्तरीय आयोजनाको तर्जुमा प्रदेश सरकारले गर्नेछ।
- स्थानीय तह भित्र पर्ने र स्थानीय तहबाट कार्यान्वयन हुने स्थानीयस्तरीय आयोजनाको तर्जुमा स्थानीय सरकारले गर्नेछ।

५. राष्ट्रिय सभा सङ्घीयता कार्यान्वयन अध्ययन तथा अनुगमन संसदीय विशेष समिति, २०७९

राष्ट्रिय सभा सङ्घीयता कार्यान्वयन अध्ययन तथा अनुगमन संसदीय विशेष समिति, २०७९ ले नेपाल सरकार र सरोकारवाला निकायलाई कार्यान्वयनको लागि गरेको सिफारिसमा वित्तीय सङ्घीयता सम्बन्धमा देहायका सिफारिसहरू समेत गरिएको छः

- नेपाल सरकारबाट प्रदेश र स्थानीय तह र प्रदेशबाट स्थानीय तहको वित्तीय हस्तान्तरणमा वित्तीय समानीकरण अनुदानको अंश बजेटको अनुपातमा बढाउँदै लैजाने विधिको परिपालना गर्ने।

- सङ्घले प्रदेश र स्थानीय तह तथा प्रदेशले स्थानीय तहलाई सशर्त अनुदान पठाउँदा क्रियाकलापगत रूपमा नपठाई विषयगत रूपमा क्षेत्रगत शर्त, लक्ष्य र अपेक्षित उपलब्धि तोकेर एकमुष्ट पठाउने व्यवस्था गर्ने।

६. कोशी प्रदेशको प्रदेश नं. १ प्रदेश वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५

दफा ५: सशर्त अनुदान प्रदेश सरकारले स्थानीय तह वा प्रदेश सरकारको कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न संविधानको धारा २५१ को उपधारा १ को खण्ड (ग) बमोजिम आयोगले तोकेको आधार बमोजिम स्थानीय तहलाई सशर्त अनुदान प्रदान गर्नेछ।

७. मधेश प्रदेशको प्रदेश वित्तीय हस्तान्तरण व्यवस्थापन ऐन, २०७५

दफा ५: सशर्त अनुदान प्रदेश सरकारले स्थानीय तह वा प्रदेश सरकारको कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न संविधानको धारा २५१ को उपधारा १ को खण्ड ग बमोजिम आयोगले तोकेको आधार बमोजिम स्थानीय तहलाई सशर्त अनुदान प्रदान गर्नेछ।

८. बागमती प्रदेशको प्रदेश वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५

दफा ५: सशर्त अनुदान प्रदेश सरकारले स्थानीय तह वा प्रदेश सरकारको कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न संविधानको धारा २५१ को उपधारा १ को खण्ड (ग) बमोजिम आयोगले तोकेको आधार बमोजिम स्थानीय तहलाई सशर्त अनुदान प्रदान गर्नेछ।

९. गण्डकी प्रदेशको प्रदेश वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५

दफा ५: अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ९ को उपदफा (३) बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तह वा प्रदेश सरकारको कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न संविधानको धारा २५१ को उपधारा (१) को खण्ड (ग) बमोजिम आयोगले तोकेको आधार बमोजिम स्थानीय तहलाई सशर्त अनुदान प्रदान गर्नेछ।

१०. लुम्बिनी प्रदेशको प्रदेश नं. ५ प्रदेश वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७५

दफा ५: अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ९ को उपदफा (३) बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तह वा प्रदेश सरकारको कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न संविधानको धारा २५१ को उपधारा (१) को खण्ड (ग) बमोजिम आयोगले तोकेको आधार बमोजिम स्थानीय तहलाई सशर्त अनुदान प्रदान गर्नेछ।

११. कर्णाली प्रदेश वित्तीय हस्तान्तरण (व्यवस्थापन) ऐन, २०७५

दफा ५: सशर्त अनुदान प्रदेश सरकारले स्थानीय तह वा प्रदेश सरकारको कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न संविधानको धारा २५१ को उपधारा १ को खण्ड (ग) बमोजिम आयोगले तोकेको आधार बमोजिम स्थानीय तहलाई सशर्त अनुदान प्रदान गर्नेछ।

१२. सुदूरपश्चिम प्रदेशको वित्तीय हस्तान्तरण व्यवस्थापन ऐन, २०७५

दफा ५: अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ९ को उपदफा ३ बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तह वा प्रदेश सरकारको कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न संविधानको धारा २५१ को उपधारा १ को खण्ड (ग) बमोजिम आयोगले तोकेको आधार बमोजिम स्थानीय तहलाई सशर्त अनुदान प्रदान गर्नेछ।

१३. नेपाल सरकारको सङ्घीयता कार्यान्वयनसम्बन्धी कार्ययोजना, २०७९

सशर्त अनुदानका नाममा स-साना योजना तथा कार्यक्रम बाँडफाँट गर्ने प्रवृत्ति अन्त्य गराउने।

१४. राष्ट्रिय समन्वय परिषदको निर्णय २०८० आषाढ

- कार्यविस्तृतीकरण परिमार्जन गरी तीनै तहको अधिकारमा स्पष्टता ल्याउने।
- तीन तहका सरकारबीच विकास आयोजनामा दोहोरोपना हटाउने र तादात्म्यता कायम गर्ने।
- तीनै तहबाट जाने अनुदानको शीर्षक, रकम र प्रकृति अध्ययन गरी दोहोरो अनुदान बन्द गर्ने।

१५. सङ्घीय बजेट २०८०/८१ को बुँदा नं ४२३

नेपालको संविधानमा व्यवस्था भए बमोजिम राजस्व बाँडफाँट र वित्तीय हस्तान्तरणलाई प्रभावकारी बनाई सङ्घीयतालाई सवल बनाइनेछ।

१६. राष्ट्रिय विकास समस्या समाधान समिति (NDAC) को ५० औं र ५१ औं बैठकका निर्णयहरू

- मिति २०७९ चैत्र २३ गतेको ५० औं बैठकको निर्णय नम्बर २०: सङ्घीय सरकारले स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण गर्ने सशर्त अनुदानको लागि निश्चित आयोजना वा कार्यक्रम नतोकी हासिल गर्नुपर्ने नतिजा सूचक क्षेत्र तोकी विनियोजन गर्ने र आयोजना/कार्यक्रमको छनौट सम्बन्धित स्थानीय सरकारले नै गर्ने गरी अर्थ मन्त्रालय र सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले आवश्यक व्यवस्था मिलाउने।
- मिति २०८० भाद्र ११ गतेको ५१ औं बैठकको निर्णय नम्बर ७: समानीकरण, सशर्त, समपूरक र विशेष अनुदान हस्तान्तरणका सम्बन्धमा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको उपयुक्त माग सम्बोधन हुने गरी आगामी वर्षको बजेट तर्जुमा अगावै अर्थ मन्त्रालयले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग र राष्ट्रिय योजना आयोगसंग समन्वय गरी आवश्यक प्रकृया र विधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने।

ग. सशर्त अनुदानको तथ्याङ्कीय प्रवृत्ति विश्लेषण

प्रदेश सञ्चित कोषबाट स्थानीय सरकारका लागि हस्तान्तरण गर्न विनियोजन गरिएको पछिल्ला ४ आर्थिक वर्षको वित्तीय समानीकरण तथा सशर्त अनुदानको प्रवृत्ति विश्लेषण देहायबमोजिम रहेको छः

१. स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरणको लागि विनियोजन गरिएको अन्तर सरकारी बजेटको प्रदेशगत विश्लेषण

रकम रु. लाखमा

प्रदेश	आर्थिक वर्ष २०७७/७८			आर्थिक वर्ष २०७८/७९			आर्थिक वर्ष २०७९/८०			आर्थिक वर्ष २०८०/८१		
	कुल बजेट	अन्तर सरकारी वित्त	प्रतिशत (अन्तर सरकारी वित्त/ बजेट)	कुल बजेट	अन्तर सरकारी वित्त	प्रतिशत (अन्तर सरकारी वित्त/ बजेट)	कुल बजेट	अन्तर सरकारी वित्त	प्रतिशत (अन्तर सरकारी वित्त/ बजेट)	कुल बजेट	अन्तर सरकारी वित्त	प्रतिशत (अन्तर सरकारी वित्त/ बजेट)
कोशी	४०८९९९	२८७४२	७.०३	३२४६९२	३२२४२	९.९३	३९७३८३	३१५१५	७.९३	३६७४३५	३६६७३	९.९८
मधेश	३३५६१०	२८३६०	८.४५	३३७९१४	३१६५०	९.३७	४६८८०९	२०६६०	४.४१	४४११४६	१८९२३	४.२८
बागमती	५१४२७५	७२४३२	१४.०८	५७७२०९	७५०५६	१३.००	७०९३९२	८३५२७	११.७७	६२७०९०	७५७४७	१२.०७
गण्डकी	३४८४२२	२१४४०	६.१५	३००३९४	१९५००	६.४९	३५९०९०	२१११०	५.८८	३३४२७२	२१०५५	६.३०
लुम्बिनी	३६३५२५	५१४०१	१४.१४	४०९५९७	४८४२४	११.८२	४२६३५७	४८३१०	११.३३	४०४७९७	३५८९७	८.८७
कर्णाली	३३७४१४	२९९६५	८.८८	३६५४६६	३४०००	९.३०	३२६१६२	४०१५७	१२.३१	३३३७९७	४८००४	१४.३८
सुदूरपश्चिम	३३३८१३	२१३५०	६.४०	३०३३९५	१७२४५	५.६८	३६७४६५	१३६४०	३.७१	२९२६५९	२३४७६	८.०२

स्रोत: प्रदेश सरकारका बजेट वक्तव्य र अन्तर सरकारी वित्त हस्तान्तरण पुस्तिका २०७७/७८, २०७८/७९, २०७९/८०, २०८०/८१

माथिको तालिका विश्लेषण गर्दा कर्णाली प्रदेशमा आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा अन्तरसरकारी वित्त हस्तान्तरण बजेट कुल बजेट विनियोजनको ८.८८ प्रतिशत रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा १४.३८ पुगेको देखिन्छ। अन्य प्रदेशमा अन्तरसरकारी वित्त हस्तान्तरणको बजेट उल्लेख्य रूपमा बढेको देखिएन। बागमती प्रदेशमा आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा

बजेटमा वित्तीय हस्तान्तरणको हिस्सा १४.०८ प्रतिशतबाट घटेर चालु आर्थिक वर्षको बजेटमा १२.०७ प्रतिशतमात्र रहेको देखिन्छ। प्रदेश सरकारहरूबाट वित्तीय हस्तान्तरण बजेट घटाउने कार्य वित्तीय सङ्घीयतामैत्री मान्न सक्ने अवस्था देखिएन। कर्णाली प्रदेशमा वित्तीय हस्तान्तरण बजेट बढेको भएतापनि वित्तीय समानीकरण अनुदान सुरुदेखि नै न्यून विनियोजन गर्ने तर सशर्त अनुदान निरन्तर बढाइरहने अभ्यास देखिन्छ जुन वित्तीय समन्यायिकता र स्थानीय सरकारको स्वायत्तताको मर्म विपरीत हुन जान्छ। सङ्घीय व्यवस्थाको सफलताको लागि प्रदेश सरकारले बजेट विनियोजन गर्दा नागरिकको नजिक रहेको स्थानीय सरकारलाई स्रोतसाधन सम्पन्न बनाउने गरी समानीकरण अनुदान र वित्तीय हस्तान्तरण बजेट वृद्धि गर्दै जानुपर्दछ।

२. स्थानीय तहमा हस्तान्तरणको लागि विनियोजन गरिएको वित्तीय समानीकरण र सशर्त अनुदानको अनुपात विश्लेषण

अ. कोशी प्रदेशको वित्तीय समानीकरण र सशर्त अनुदानको अनुपात विश्लेषण

रकम रु. लाखमा

आर्थिक वर्ष	कुल वित्तीय हस्तान्तरण	वित्तीय समानीकरण अनुदान		सशर्त अनुदान	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
२०७६/७७	६८१८५	१००००	१४.६७	३८१८५	५६.००
२०७७/७८	२८७४२	१००००	३४.७९	४६७२.५०	१६.२६
२०७८/७९	३२२४२	१००००	३१.०२	८५४१.७०	२६.४९
२०७९/८०	३१५१५	१००००	३१.७३	७९१४	२५.११
२०८०/८१	३६६७३.४५	१००००	२७.२७	१२४७२.१९	३४.०८

स्रोत: कोशी प्रदेशको बजेट वक्तव्य २०७६/७७, २०७७/७८, २०७८/७९, २०७९/८०, २०८०/८१

माथिको तालिकाको विश्लेषण गर्दा कोशी प्रदेशको बजेटमा कुल अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण घट्दै गएको र यस्तो हस्तान्तरणमा वित्तीय समानीकरण अनुदानको हिस्सा समेत कम हुँदै गएको देखिन्छ। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा समानीकरण अनुदानको हिस्सा ३४.७९ प्रतिशत रहेकोमा निरन्तर घटेर आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा २७.२७ प्रतिशत पुगेको देखिन्छ। तर आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा सशर्त अनुदानको हिस्सा १६.२६ प्रतिशत रहेकोमा निरन्तर बढेर आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा ३४.०८ प्रतिशत पुगेको देखिन्छ।

यसले कोशी प्रदेशले वित्तीय समानीकरण अनुदान भन्दापनि सशर्त अनुदान, सम्पूरक अनुदान र विशेष अनुदानमा रुचि बढाउँदै लगेको पाइन्छ। यस्तो प्रवृत्ति वित्तीय सङ्घीयता अनुकूल हुने देखिँदैन। अतः वित्तीय सङ्घीयताको सृष्टीकरणको लागि अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको अंश बढाउनुपर्ने र त्यस्तो हस्तान्तरणमा वित्तीय समानीकरण अनुदानको अंश उल्लेखनीय मात्रामा वृद्धि गरिनुपर्दछ।

आ. मधेश प्रदेशको वित्तीय समानीकरण र सशर्त अनुदानको अनुपात विश्लेषण

रकम रु. लाखमा

आर्थिक वर्ष	कुल वित्तीय हस्तान्तरण	वित्तीय समानीकरण अनुदान		सशर्त अनुदान	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
२०७६/७७	२९७७०	१००००	३३.५९	१११५०	३७.४५
२०७७/७८	२८३६०	१००००	३५.२६	११२१०	३९.५३
२०७८/७९	३१६५०	१२०००	३७.९१	९१२५	२८.८३
२०७९/८०	२०६६०	१३२००	६३.८९	३३५	१.६२
२०८०/८१	१८९२३	११८०८	६२.४०	०.००	०.००

स्रोत: मधेश प्रदेशको बजेट वक्तव्य २०७६/७७, २०७७/७८, २०७८/७९, २०७९/८०, २०८०/८१

मधेश प्रदेश सरकारको अर्थ मन्त्रालयको वेवसाइट भ्रमण गर्दा उपलब्ध भएको मधेश प्रदेश विनियोजन ऐन, २०८०/८१ अनुसार प्रदेश सरकारबाट अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरणतर्फ अनुदान संकेत ८०१ मा रु.१ अर्ब ८९ करोड २३ लाख चार हजार विनियोजन भएको देखिन्छ। साथै, मधेश सरकार, अर्थ मन्त्रालयको वेवसाइटमा रहेको अन्तरसरकारी तथा वित्तीय हस्तान्तरण २०८०/८१ मा उल्लेख भए अनुसार सशर्त अनुदानतर्फ शुन्य रकम राखिएको देखिन्छ। तर सोही मन्त्रालयको वेवसाइटमा आ.व. २०८०/८१ को प्रदेश सशर्त अनुदान कार्यविधि, २०८० को अनुसूची-१ बमोजिम योजना/कार्यक्रम पठाउने सम्बन्धी सूचना प्रकाशन गरेको देखिन्छ।

यसबाट मधेश प्रदेश सरकारले प्रदेश सभामा पेश गरेको अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको विवरणमा सशर्त अनुदान शुन्य देखाउने तर सूचना जारी गरी स्थानीय सरकारमार्फत सशर्त अनुदानका लागि योजना तथा कार्यक्रम सङ्कलन गर्न खोजेको जस्तो देखिन्छ। यदि सभाबाट पारित विनियोजन ऐन र बजेट प्रस्तावमा समावेश नगरी सोभन्दा बाहिरबाट खर्च गरिएमा उक्त कार्य नेपालको संविधान र प्रचलित कानून विपरीत हुने देखिन्छ। अतः बजेट प्रस्ताव र विनियोजन विधेयकमा स्पष्ट रूपमा समावेश गरी सभाबाट स्वीकृत गरेर बाहेक कुनै पनि खर्च नगर्न नगराउन प्रदेश सरकार र अन्य सरोकारवाला निकायहरू जिम्मेवार हुनुपर्ने देखिन्छ।

विगत वर्षको उपलब्ध तथ्याङ्क विश्लेषण गर्दा मधेश प्रदेशले सशर्त अनुदानलाई साघुरो पाउँदै आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा कुल अन्तर सरकारी वित्त हस्तान्तरणमा सशर्त अनुदानको हिस्सा १.६२ प्रतिशतमा सीमित गरेको देखिन्छ। गत आर्थिक वर्षमा मधेश प्रदेश सरकारले विनियोजनभन्दा बढी सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गरे नगरेको सम्बन्धमा विवरणको अनुपलब्धतामा थप विश्लेषण गर्न सकिएन। साथै, मधेश प्रदेश सरकारले वित्तीय समानीकरण अनुदान भन्दा समपूरक र विशेष अनुदानको हस्तान्तरण बढाउँदै लगेको देखिन्छ। यस्तो प्रवृत्ति वित्तीय सङ्घीयता अनुकूल हुने देखिँदैन। अतः वित्तीय सङ्घीयताको सृष्टीकरणको लागि अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको अंश बढाउँदै त्यस्तो हस्तान्तरणमा वित्तीय समानीकरण अनुदानको अंश उल्लेखनीय मात्रामा वृद्धि गर्नुपर्ने आयोगको सुझाव अनिवार्य रूपमा कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ।

इ. बागमती प्रदेशको वित्तीय समानीकरण र सशर्त अनुदानको अनुपात विश्लेषण

रकम रु. लाखमा

आर्थिक वर्ष	कुल वित्तीय हस्तान्तरण	वित्तीय समानीकरण अनुदान		सशर्त अनुदान	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
२०७६/७७	१८३८२	१२५००	६८.००	५८८२	३२.००
२०७७/७८	७२४३२	१२५००	१७.२६	३०६४६	४२.३१
२०७८/७९	७५०५६	१५०००	१९.९८	२६६३१	३५.४८
२०७९/८०	८३५२७	१७५००	२०.९५	२९८९४	३५.७९
२०८०/८१	७५७४६.९६	१६६२५	२१.९४	२८२४२.९६	३७.२८

स्रोत: बागमती प्रदेशको बजेट वक्तव्य २०७६/७७, २०७७/७८, २०७८/७९, २०७९/८०, २०८०/८१

तालिकाको विश्लेषण गर्दा बागमती प्रदेशमा समेत कुल वित्तीय हस्तान्तरणमा वित्तीय समानीकरण अनुदान र सशर्त अनुदानको परिमाण घट्दो अवस्थामा देखिन्छ। आर्थिक वर्ष २०७६/७७ मा वित्तीय समानीकरण अनुदानको अंश कुल वित्तीय हस्तान्तरणमा ६८ प्रतिशत रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा यसको अनुपात घटेर २१.९४ प्रतिशतमा सीमित भएको छ। सशर्त अनुदान यो अवधिमा ३२ प्रतिशतबाट बढेर ३७.२८ प्रतिशत विनियोजन भएको देखिन्छ। यस प्रदेशले वित्तीय समानीकरण अनुदान भन्दापनि सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान र विशेष अनुदानमा रुचि बढाउँदै लगेको अवस्था छ। यस्तो प्रवृत्ति वित्तीय सङ्घीयता अनुकूल हुने देखिँदैन। अतः वित्तीय सङ्घीयताको सृष्टीकरणको लागि अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको अंश बढाउनुपर्ने र त्यस्तो हस्तान्तरणमा वित्तीय समानीकरण अनुदानको अंश उल्लेखनीय मात्रामा वृद्धि

गरिनुपर्दछ।

ई. गण्डकी प्रदेशको वित्तीय समानीकरण र सशर्त अनुदानको अनुपात विश्लेषण

रकम रु. लाखमा

आर्थिक वर्ष	कुल वित्तीय हस्तान्तरण	वित्तीय समानीकरण अनुदान		सशर्त अनुदान	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
२०७६/७७	२४५७८	१०५००	४२.७२	४५८०	१८.६३
२०७७/७८	२१४४०	१०५००	४८.९७	२७१०	१२.६४
२०७८/७९	१९५००	११०००	५६.४१	२२३५	११.४६
२०७९/८०	२१११०	११६००	५४.९५	१८१०	८.५७
२०८०/८१	२१०५५	११६००	५५.०९	२४४५	११.६१

स्रोत: गण्डकी प्रदेशको बजेट वक्तव्य २०७६/७७, २०७७/७८, २०७८/७९, २०७९/८०, २०८०/८१

माथिको तालिका विश्लेषण गर्दा गण्डकी प्रदेशले आ.व.२०७६/७७ मा वित्तीय समानीकरण अनुदानबापत रु. १ अर्ब ५ करोड रुपैयाँ विनियोजन गर्ने गरी बजेट प्रस्ताव गरेकोमा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा यसको परिमाण १ अर्ब १६ करोड रुपैयाँ पुगेको देखिन्छ।

यसरी हेर्दा कुल वित्तीय हस्तान्तरणमा वित्तीय समानीकरण अनुदानको अंश आ.व. २०८०/८१ मा ५५.०९ प्रतिशत रहेको छ। अर्कोतर्फ आ.व. २०८०/८१ मा सशर्त अनुदानको हिस्सा ११.६१ प्रतिशत रहेको देखिन्छ जुन अघिल्लो आर्थिक वर्ष २०७९/८० को भन्दा बढी रहेको छ। तुलनात्मक रूपमा गण्डकी प्रदेशमा सशर्त अनुदानको हिस्सा न्यून देखिएपनि उक्त अनुदान हस्तान्तरण गर्दा वस्तुनिष्ठ आधार लिनुपर्ने र एक अर्को तहको कार्यक्षेत्रमा हस्तक्षेप गर्न नहुने तर्फ सचेत हुनुपर्ने देखिन्छ।

उ. लुम्बिनी प्रदेशको वित्तीय समानीकरण र सशर्त अनुदानको अनुपात विश्लेषण

रकम रु. लाखमा

आर्थिक वर्ष	कुल वित्तीय हस्तान्तरण	वित्तीय समानीकरण अनुदान		सशर्त अनुदान	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
२०७६/७७	४३८९८	५०००	११.३९	१३८९८	३१.६६
२०७७/७८	५१४०१	६०००	११.६७	२०४०१	३९.६९
२०७८/७९	४८४२४	७०००	१४.४६	१२८९९	२६.६४
२०७९/८०	४८३१०	८५००	१७.५९	११२६०	२३.३१
२०८०/८१	३५८९७	१००००	२७.८६	१११५७	३१.०८

स्रोत: लुम्बिनी प्रदेशको बजेट वक्तव्य २०७६/७७, २०७७/७८, २०७८/७९, २०७९/८०, २०८०/८१

तालिकाको विश्लेषण गर्दा लुम्बिनी प्रदेशमा आ.व.२०७६/७७ मा कुल वित्तीय हस्तान्तरणमा सशर्त र वित्तीय समानीकरण अनुदानको हिस्सा क्रमशः ३१.६६ प्रतिशत र ११.३९ प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०८०/८१ मा यस्तो हिस्सा क्रमशः २७.८६ प्रतिशत र ३१.०८ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। यस प्रदेशले वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम क्रमशः बढाउँदै लगेको देखिन्छ भने सशर्त अनुदानको रकम क्रमशः कम गर्दै लगेकोमा चालु आर्थिक वर्षमा उल्लेख्य बढाएर ३१.०८ प्रतिशत पुर्याएको देखिन्छ।

कुल वित्तीय हस्तान्तरणको रकम गत आ.व.मा रु.४ अर्ब ८३ करोड रहेकोमा चालु आ.व.मा घटेर रु.३ अर्ब ५८ करोड ९७ लाख मात्र रहेको देखिन्छ। यस प्रदेशको चालु आर्थिक वर्षको बजेटमा विशेष र समपूरक अनुदानको हिस्सा कुल वित्तीय हस्तान्तरणको करिब ४२ प्रतिशत रहेको छ।

यसरी समानीकरण अनुदानभन्दा सशर्त अनुदान बढी दिने र समपूरक तथा विशेष अनुदान बढाउँदै लैजाने प्रवृत्ति वित्तीय सङ्घीयता र समन्यायिकताको अनुकूल नरहेको देखिएकोले आयोगको सिफारिस र सुझाव अनुसार समानीकरण अनुदान बढाउने र सबैखाले सशर्त अनुदान घटाउनेतर्फ प्रदेश सरकारहरू संवेदनशील र जवाफदेही बन्नुपर्दछ।

ऊ. कर्णाली प्रदेशको वित्तीय समानीकरण र सशर्त अनुदानको अनुपात विश्लेषण

रकम रु. लाखमा

आर्थिक वर्ष	कुल वित्तीय हस्तान्तरण	वित्तीय समानीकरण अनुदान		सशर्त अनुदान	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
२०७६/७७	२६०००	८०००	३०.७७	५०००	१९.२३
२०७७/७८	२९९६५	८०००	२६.७०	६६००	२२.०३
२०७८/७९	३४०००	८०००	२३.५२	१३०००	३८.२३
२०७९/८०	४०९५७	८०००	१९.९२	२३९८७	५९.७३
२०८०/८१	४८००४.४	८०००	१६.६७	२८८२४.४	६०.०४

स्रोत: कर्णाली प्रदेशको बजेट वक्तव्य २०७६/७७, २०७७/७८, २०७८/७९, २०७९/८०, २०८०/८१

कर्णाली प्रदेशले आर्थिक वर्ष २०७६/७७ देखि आर्थिक वर्ष २०८०/८१ सम्म वित्तीय समानीकरण अनुदानका लागि प्रत्येक वर्ष रु. ८० करोड रुपैयाँ विनियोजन गर्दै आएको देखिन्छ। सोही अवधिमा सशर्त अनुदानको परिमाण रु. ५० करोड रुपैयाँबाट बढाउँदै आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा रु. २ अर्ब ८८ करोड पुर्याइएको छ। यसरी यस प्रदेशले आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा वित्तीय समानीकरण अनुदानतर्फ समान रकम विनियोजन गर्दा सशर्त अनुदानतर्फ भने करिब ४ गुणा बढी हुने गरी ठूलो रकम विनियोजन गरेको देखिन्छ। निशर्त अनुदान भन्दा सशर्त अनुदान उच्च मात्रामा दिइएको कारणबाट स्थानीय सरकारको वित्तीय स्वायत्ततामा गम्भीर प्रहार गर्नुका साथै वित्तीय अन्तरमा झनै असन्तुलन हुनेहुँदा आयोगको सुझाव बमोजिम अन्तर सरकारी वित्त हस्तान्तरणमा सशर्त अनुदानको अनुपात कम गरी वित्तीय समानीकरण अनुदानको अनुपात बढाउँदै लैजानुपर्ने देखिन्छ।

ए. सुदूरपश्चिम प्रदेशको वित्तीय समानीकरण र सशर्त अनुदानको अनुपात विश्लेषण

रकम रु. लाखमा

आर्थिक वर्ष	कुल वित्तीय हस्तान्तरण	वित्तीय समानीकरण अनुदान		सशर्त अनुदान	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
२०७६/७७	४५९५०	६२२२	१३.५४	६७६४	१४.७२
२०७७/७८	२९३५०	६३००	२१.५९	५०	०.२३
२०७८/७९	९७२४५	७२४५	४२.०९	०	०.००
२०७९/८०	९३६४०	७६४०	५६.०९	०	०.००
२०८०/८१	२३४७५.७	८०६९.३५	३४.३४	४९४३.५०	२१.०६

स्रोत: सुदूरपश्चिम प्रदेशको बजेट वक्तव्य २०७६/७७, २०७७/७८, २०७८/७९, २०७९/८०, २०८०/८१

तालिकाको विश्लेषण गर्दा सुदूरपश्चिम प्रदेशले कुल अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण क्रमशः घटाउँदै लगेकोमा चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा केही रकम बढाएर विनियोजन गरेको देखिन्छ। प्रदेशबाट स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण सामान्य बढेको देखिए पनि पछिल्ला दुई आर्थिक वर्षमा सशर्त अनुदान बापत कुनै रकम विनियोजन गरेको देखिएन। तर चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा भने कुल वित्तीय हस्तान्तरणको २९ प्रतिशत सशर्त अनुदानमा विनियोजन भएको देखिन्छ। साथै, कुल वित्तीय हस्तान्तरणको करिब ४५ प्रतिशत समपूरक अनुदान र विशेष अनुदानतर्फ विनियोजन भएको देखिन्छ। यसरी निशर्त भन्दा सशर्त अनुदान उल्लेख्य

बढाउँदै लैजाने प्रवृत्तिले सुदूरपश्चिम सरकार वित्तीय सङ्घीयता र समन्यायिकताको मर्मबाट विषयान्तर हुँदै गएकोले तत्काल सचिवालय सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ।

घ. चालु आर्थिक वर्षको कार्यक्रमहरूको विश्लेषण

प्रदेश सरकारले विगतका वर्षहरूमा स्थानीय सरकारलाई उपलब्ध गराएको सशर्त अनुदानका सम्बन्धमा आयोगले गरेको सिफारिस कार्यान्वयनको अवस्था अध्ययन गर्न आ.व. २०७९/८० र २०८०/८१ का लागि प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण गरिने सशर्त अनुदानको आयोगबाट सिफारिस गरिएको आधार खुल्ने गरी विषयगत मन्त्रालय अनुसारको विनियोजित बजेट एवम् कार्यक्रम/क्रियाकलापको विवरण सबै प्रदेशका आर्थिक मामिला हेर्ने मन्त्रालयहरूसँग माग गरिएकोमा केही प्रदेश सरकारहरूबाट मात्रै विवरण प्राप्त हुन आयो। प्राप्त विवरणको विश्लेषण गर्दा देहायको अवस्था रहेको देखियो।

१. आयोगको सुझाव अनुसार प्रदेश सरकारहरूबाट क्षेत्रगत लक्ष्य उद्देश्य, नतिजासूचक र शर्त मात्र तोकी एकमुष्ट सशर्त अनुदान हस्तान्तरण भएको देखिएन।
२. अधिकांश प्रदेश सरकारले सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्दा कार्यक्रम र आयोजनाहरू आयोगले तोकेको कुन आधार अन्तर्गत हस्तान्तरण गरेको हो भन्ने अलग अलग नखुलाई एकमुष्ट रूपमा एउटै आधार मात्र उल्लेख गरेको देखिन्छ।
३. केही प्रदेश सरकारले आयोजना तथा कार्यक्रम छनौट गर्दा आयोगले तोकेको आधार समेत नखुलाई सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गरेको देखियो।
४. प्रदेश सरकारको अधिकारक्षेत्रको विषय स्थानीय सरकारबाट कार्यान्वयन हुनुपर्ने आधार लिई सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्दा उक्त कार्यक्रम कुन तहको अधिकारक्षेत्रको विषय हो भन्ने विश्लेषण भएको समेत देखिएन।
५. कार्यक्रमहरू छनौट गर्दा भौगोलिक सन्तुलन मिलेको तथा आर्थिक सामाजिक सूचकहरूको आधारमा प्राथमिकीकरण गरेको वा भएको देखिएन।

ङ. सशर्त अनुदान सम्बन्धमा आयोगले गरेको अध्ययन अनुसन्धान तथा विश्लेषण

सशर्त अनुदानको आधार तयार गर्ने क्रममा संविधानको धारा २५१ को उपधारा (१) देहाय (ग) ले मार्गदर्शन गरेबमोजिम आयोगले आवश्यक अध्ययन अनुसन्धानको कार्य सम्पादन गरेको छ। यस क्रममा सशर्त अनुदानको सैद्धान्तिक आधार एवम् नीतिगत व्यवस्थाको सूक्ष्म विश्लेषण गर्नुका साथै हालसम्मको कार्यान्वयनको अवस्था र अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यासलाई समेत सँगै राखेर विश्लेषण तथा अध्ययन अनुसन्धान गरिएको छ। सङ्घीय शासन प्रणालीमा वित्तीय सङ्घीयता र सशर्त अनुदानको भूमिका सम्बन्धमा विषय विज्ञहरूसँग अन्तर्क्रियाको माध्यमबाट राय परामर्श लिईएको छ। सशर्त अनुदान वितरण सम्बन्धमा आयोगले विगतमा सिफारिस गरेका आधारहरू र सोको कार्यान्वयन अवस्था समेतलाई हेरेर तिनको औचित्य र प्रभावकारिता परीक्षण गरिएको छ। साथै, यस सम्बन्धमा बाह्य विज्ञमार्फत् स्वतन्त्र अध्ययन/अनुसन्धान गराएर समेत आयोगले पृष्ठपोषण प्राप्त गरेको छ। सशर्त अनुदान सम्बन्धमा आयोगले गरेको अध्ययन अनुसन्धान तथा सरोकारवाला निकायहरूसँग गरेको अन्तर्क्रियाको क्रममा सहभागीहरूबाट औल्याइएको विद्यमान अवस्था र सुधारका लागि प्राप्त सुझावको संक्षिप्त विवरण देहायबमोजिम रहेको छः

१. प्राप्त सुझावहरू

चालु आ.व. तथा विगत आ.व.मा गरिएका छलफल, अन्तर्क्रिया तथा अन्य माध्यमबाट आयोगमा प्राप्त हुन आएका सुझावहरू देहाय बमोजिम रहेका छन्:

अ. नेपाल सरकारका मन्त्रालयहरूसँगको छलफल एवम् अन्तर्क्रियाबाट प्राप्त राय/सुझाव

१. सशर्त अनुदानको रकम क्षेत्रगत उपलब्धिहरू तोकी एकमुष्ट उपलब्ध गराउने,
२. सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबाट एउटै वा उस्तै प्रकृतिका कार्यक्रम तथा आयोजनाहरू सँगसँगै सञ्चालन गर्ने अवस्थाको अन्त्य गर्नुपर्ने,
३. मन्त्रालगत बजेट सूचना प्रणाली (LMBIS) मा बजेट प्रविष्टि गर्दा आयोगले सिफारिस गरेका सशर्त अनुदानका आधारहरू खुलाउनुपर्ने,
४. प्रदेश तथा स्थानीय सरकारमा समायोजन भई गएका कर्मचारीहरूको तलब भत्ता लगायतका सुविधाहरू वित्तीय समानीकरण अनुदानबाट पठाउने,
५. सशर्त अनुदान प्रदान गर्दा आयोजना नतोकी नतिजासँग आबद्ध गर्ने।

आ. प्रदेश सरकारका मन्त्रालयसँगको छलफल एवम् अन्तर्क्रियाबाट प्राप्त राय/सुझाव

१. सशर्त अनुदानमा सञ्चालन हुने आयोजना प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको प्राथमिकतामा आधारित हुनुपर्ने,
२. सबै किसिमका अनुदानहरूको बजेट सीमा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले निर्धारित समयभित्र पाउनुपर्ने,
३. आयोजना बैंकमा सूचीकृत मध्येबाट संभाव्य आयोजना छनौट गरी सशर्त अनुदान परिचालन गर्नुपर्ने,
४. सरकारका तहहरूबीचको अन्तर सरकारी वित्त हस्तान्तरणलाई पारदर्शी र उत्तरदायी बनाउनुपर्ने,
५. टुक्रे कार्यक्रम र आयोजना नियन्त्रण गरी आयोजना कार्यान्वयनलाई नतिजामुखी बनाउने,
६. सशर्त अनुदानको न्यूनतम र अधिकतम सीमा तोकी प्रगति सूचकको आधारमा सशर्त अनुदान प्रदान गर्नुपर्ने,
७. प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता, पूर्वाधारको अवस्था, आन्तरिक स्रोतको उपलब्धता तथा कार्यान्वयन क्षमताको आधारमा सशर्त अनुदान प्रदान गर्नुपर्ने,
८. नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई सशर्त अनुदान प्रदान गर्दा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले सिफारिस गरेका सशर्त अनुदानका आधार र सुझावहरू पूर्ण रूपमा पालना गर्नुपर्ने,
९. नेपाल सरकारले सङ्घीय बजेटको अर्धवार्षिक समीक्षा मार्फत प्रदेशसभाबाट पारित बजेटमा समावेश भएका सशर्त अनुदानका कार्यक्रमहरू फिर्ता लिएको कारणले प्रदेश सरकारको स्वायत्तताको प्रतिकूल असर पर्ने हुँदा आगामी दिनमा त्यस्तो अवस्था आउन नदिने।

इ. स्थानीय सरकारसँगको छलफल एवम् अन्तर्क्रियाबाट प्राप्त राय/सुझाव

१. संघ तथा प्रदेश सरकारबाट आयोजना तथा कार्यक्रम पहिचान, विकास र छनौट गर्दा स्थानीय सरकारसँग परामर्श र समन्वय नगरिएको तथा अति नै न्यून रकमका कार्यक्रमहरू समेत सशर्त अनुदानको रूपमा हस्तान्तरण हुने गरेको कारणबाट एकातर्फ स्थानीय सरकारहरूको वित्तीय स्वायत्ततामा असर परेको तथा अर्को तर्फ ती कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन प्रभावकारी हुन नसकेकोले

सोमा सुधार गर्नुपर्ने,

२. नेपाल सरकारबाट स्वीकृति लिइ अध्ययन विदा, सुत्केरी विदामा बसेका स्थायी कर्मचारीको स्थानमा राखिएका अस्थायी कर्मचारीको तलब भत्ता सशर्त अनुदानबाट उपलब्ध गराइदिनु पर्ने,
३. आर्थिक वर्षको अन्त्यतिर सशर्त अनुदानको कार्यक्रममा बजेट विनियोजन हुँदा सोको कार्यान्वयन गर्न तथा गुणस्तर कायम गर्न कठिनाई परेकोले सुरु विनियोजनमा नै सबै रकम समावेश गर्ने,
४. कार्यक्षेत्र, लक्ष्य र उद्देश्यमात्र तोकी एकमुष्ट सशर्त अनुदान हस्तान्तरण हुने र स्थानीय सरकारले योजना तथा बजेट निर्माणको अधिकारको उपभोग गर्ने व्यवस्था मिलाइनुपर्ने,
५. कतिपय स्थानीय सरकारमा दरबन्दीको २० प्रतिशत पनि कर्मचारी पदपूर्ति नहुँदा सशर्त अनुदान कार्यान्वयन लगायत समग्र कार्यसम्पादनमा बाधा परेकोले सोको सम्बोधन हुनुपर्ने,
६. नेपाल सरकारले प्रदान गर्ने सशर्त अनुदानका आयोजना तथा कार्यक्रमहरू स्थानीय सरकारको आवश्यकता र प्राथमिकता अनुकूलको हुनुपर्ने,
७. विनियोजन भएका सशर्त अनुदान अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू आर्थिक वर्षको बीचमा खोसिने वा कटौतीमा पर्ने गरेको कारणले भूकम्प प्रभावित क्षेत्रमा अनुदानको कमजोर अनुमानयोग्यता हुनुका साथै राहत तथा पुनःनिर्माणको काममा बाधा परेको तर्फ नेपाल सरकार गम्भीर हुनुपर्ने,
८. संविधानतः स्थानीय सरकारको एकल अधिकार भित्रको विषय र आन्तरिक स्रोत विनियोजन मार्फत् आयोजना वा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिरहेको क्षेत्रमा पनि सशर्त अनुदान प्राप्त हुँदा आयोजना वा कार्यक्रममा दोहोरोपना/तेहोरोपना हुन गई उपलब्ध स्रोतसाधनको सन्तुलित वितरण र मितव्ययीपूर्ण उपयोगमा चुनौती सिर्जना भएको हुँदा सशर्त अनुदान प्रदान गर्ने क्षेत्र, आधार र मानदण्ड स्पष्ट हुनुपर्ने र सोका लागि संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले क्षेत्रगत र रकमगत रूपमा गर्न पाउने आयोजना तथा कार्यक्रमको स्पष्ट सीमा तोक्ने गरी सङ्घीय कानूनमा व्यवस्था हुनुपर्ने,
९. सशर्त अनुदान अन्तर्गत सुरु भएका तर सम्बन्धित आर्थिक वर्ष भित्र कार्यसम्पन्न हुन नसकेका कार्यक्रमहरूमा अर्को वर्ष बजेट विनियोजन नहुँदा कार्यक्रम नै अलपत्र हुने गरेको कारणले कार्यान्वयनयोग्यताका आधारमा मात्र सशर्त अनुदान हस्तान्तरण हुनुपर्ने,
१०. सशर्त अनुदानको तुलनामा समानीकरण अनुदान कम हुँदै गएको, पालिकाले माग गरेको कार्यक्रममा अनुदान प्राप्त नभएको र माग नै नगरेको कार्यक्रममा अनुदान आउने गरेको लगायतका कारणले कार्यान्वयनमा कठिनाई भएकोले समग्र अनुदानमा वित्तीय समानीकरणको हिस्सा बढी र सशर्तको हिस्सा कमगर्दै आवश्यक विषयमा मात्र अनुदान हस्तान्तरण हुनुपर्ने,
११. स्थानीय सरकारमा उपलब्ध जनशक्ति तथा प्राविधिक क्षमताभन्दा बाहिरका कार्यक्रममा समेत सशर्त अनुदान प्राप्त हुने गरेबाट त्यस्ता कार्यक्रम कार्यान्वयन हुन नसकी स्थानीय सरकारको कार्य प्रगतिको अवस्था कमजोर देखिन गएको हुँदा क्षमता विकासमा जोड दिनुपर्ने,

१२. स्थानीय सरकारहरूमा शिक्षा र स्वास्थ्य तर्फ कर्मचारी न्युनता अधिक रहेकोले सङ्घीय सरकारले अनुदानको रकम बढाउनुपर्ने,

१३. केही गाउँपालिकामा सशर्त अनुदानका कार्यक्रमहरूमा दोहोरोपना रहेको र समुदाय केन्द्रित भन्दापनि व्यक्ति तोकेर अनुदान हस्तान्तरण गरिदा कार्यान्वयनमा समस्या भएकोले उक्त प्रवृत्ति हटाउनुपर्ने।

च. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारहरूलाई प्रदान गरिने सशर्त अनुदान हस्तान्तरणका लागि सिफारिस गरिएको आधारहरू

नेपालको संविधान तथा प्रचलित कानूनमा भएका व्यवस्था र तोकिएका आधारहरूलाई दृष्टिगत गर्दै मुख्यतया प्रादेशिक रूपमा राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक नीति तथा कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्ने, राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक मानक स्थापित गर्ने वा सोको सुनिश्चितता गर्ने र स्थानीय सरकारमा रहेको पूर्वाधारको न्यूनतालाई पूर्ति गर्ने विषयहरूलाई मार्गदर्शनका रूपमा लिई आयोगद्वारा गरिएको अध्ययन अनुसन्धान समेतका आधारमा नेपालको संविधानको धारा २५१ को उपधारा (१) को खण्ड (ग) र राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) तथा सोही ऐनको दफा १६ को उपदफा (२) बमोजिम आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई प्रदान गर्ने सशर्त अनुदानको सम्बन्धमा देहायका आधारहरू निर्धारण गरी प्रदेश सरकारसमक्ष सिफारिस गरिएको छः

१. प्रदेश सरकारको अधिकारको सूची भित्रका कुनै विषय वा कार्यक्रम र आयोजना प्रदेश वा स्थानीय सरकारबाट कार्यान्वयन गर्नुपर्ने अवस्था

नेपालको संविधानको अनुसूची-६ बमोजिम प्रदेश सरकारको अधिकार क्षेत्रभित्र रहेका कुनै विषय सम्बन्धी आयोजना वा कार्यक्रम कुनै स्थानीय सरकारबाट कार्यान्वयन गराउँदा लागतका दृष्टिले मितव्ययी, सेवा प्रवाहका दृष्टिले प्रभावकारी एवम् व्यवस्थापनका हिसाबले सान्दर्भिक र दीगो हुने देखिएमा अधिकारक्षेत्रको अतिक्रमण र दोहोरोपना नहुने गरी प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई त्यस्तो आयोजना तथा कार्यक्रमका लागि सशर्त अनुदान उपलब्ध गराउन सक्ने।

२. प्रादेशिक नीति तथा कार्यक्रमलाई स्थानीय सरकारमार्फत् कार्यान्वयन गर्नुपर्ने अवस्था

नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारले जारी गरेको सम्बन्धित सरकारको कार्यक्षेत्र भित्रको राष्ट्रिय नीति तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने क्रममा मूलतः प्रदेश सरकारको कार्य जिम्मेवारीमा रहेको कुनै आयोजना वा कार्यक्रम स्थानीय सरकारबाट कार्यान्वयन गराउँदा लागतका दृष्टिले मितव्ययी, सेवा प्रवाहका दृष्टिले प्रभावकारी एवम् व्यवस्थापनका हिसाबले सान्दर्भिक र दीगो हुने देखिएमा अधिकारक्षेत्रको अतिक्रमण र दोहोरोपना नहुने गरी प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई त्यस्तो आयोजना तथा कार्यक्रमका लागि सशर्त अनुदान उपलब्ध गराउन सक्ने।

३. स्थानीय सरकारमा प्रादेशिक मानक स्थापना वा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने अवस्था

नागरिकका मौलिक हकको कार्यान्वयन तथा राज्यको तर्फबाट आम नागरिकलाई उपलब्ध गराउनुपर्ने आधारभूत सेवा सुविधा र प्रदेश सरकारको कार्यक्षेत्रको सम्बन्धमा प्रदेश सरकारबाट तय भएका न्यूनतम प्रादेशिक मानकलाई स्थानीय सरकारको उपलब्ध वित्तीय स्रोतबाट कार्यान्वयन वा स्थापित गराउन नसकिने अध्ययन विश्लेषणबाट देखिन आएमा त्यस्ता प्रादेशिक मानकको सम्बन्धित तहमा कार्यान्वयन/स्थापित गराउन प्रदेश सरकारले सम्बन्धित स्थानीय सरकारलाई सशर्त अनुदान उपलब्ध गराउन सक्ने।

४. सन्तुलित विकासका निमित्त आवश्यक रणनीतिक महत्वका परियोजनाहरू

कुनै स्थानीय सरकार आर्थिक, सामाजिक तथा पूर्वाधार विकासको राष्ट्रिय र प्रादेशिक औषत स्तरभन्दा सारभूत रूपमा पछाडि रहेको तर अन्य वित्तीय स्रोत र कार्यक्रमबाट सोको सम्बोधन हुन नसक्ने अवस्था रहेको र त्यस्तो निश्चित विषय क्षेत्रलाई सम्बोधन गरी तोकिएको लक्ष्य प्राप्त गर्ने खालका रणनीतिक महत्वका आयोजना वा कार्यक्रम स्थानीय सरकारबाट सञ्चालन गर्न उपयुक्त देखिएमा लक्ष्य र नतिजा सूचक समेत किटान गरी प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई सशर्त अनुदान उपलब्ध गराउन सक्ने।

५. एकमुष्ट अनुदान हस्तान्तरण गर्ने

प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण गर्ने सशर्त अनुदानको लागि निश्चित आयोजना वा कार्यक्रम नतोकी हासिल गर्नुपर्ने नतिजा सूचक र क्षेत्र तोकी एकमुष्ट रकम विनियोजन गर्ने र आयोजना/कार्यक्रमको छनौट सम्बन्धित स्थानीय सरकारले नै गर्ने गरी प्रदेश सरकारले आवश्यक व्यवस्था मिलाउने।

६. मानव विकास सूचकाङ्कको अवस्था

मानव विकास सूचकाङ्कले स्थानीय सरकारहरूमा बसोबास गर्ने मानिसको शिक्षा, स्वास्थ्य र आयको मापन गर्दछ। जुन स्थानीय सरकारहरूको मानव विकास सूचकाङ्क कम छ, त्यस स्थानीय सरकारहरूले आफ्नो क्षेत्रका जनताको जीवनस्तर उकास्नका लागि अतिरिक्त प्रयास गर्नुपर्ने हुन्छ, सोका लागि स्वभाविक रूपमा अतिरिक्त खर्चको आवश्यकता हुन्छ। सशर्त अनुदान हस्तान्तरणको आवश्यकता पहिचान गर्दा सम्बन्धित तहको मानव विकासको अवस्था विश्लेषण गर्नुपर्दछ।

७. आर्थिक सामाजिक असमानताको अवस्था

आर्थिक सामाजिक असमानता सूचकाङ्क को अध्ययन र विश्लेषण गरी असमानता बढी रहेको तहमा उक्त असमानता न्यूनीकरण गरी कम्तिमा राष्ट्रिय औषत स्तरमा पुर्याउनका लागि सशर्त अनुदान प्रदान गर्न सकिन्छ। आर्थिक सामाजिक असमानताको अवस्था उच्च रहेका स्थानीय सरकारहरूले विकास निर्माण तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्ने कार्यमा प्रभावकारिता ल्याउन थप खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय सरकारहरूमा रहेको आर्थिक, सामाजिक असमानता मापन गर्नका लागि आर्थिक, सामाजिक असमानता सूचकाङ्क जस्तै लैंगिक असमानता, बहुआयामिक गरिबी लगायतको अध्ययन र विश्लेषण गर्नुपर्दछ।

८. पूर्वाधार विकासको अवस्था

प्रदेश सरकारले पूर्वाधार विकासका कार्यक्रममा सशर्त अनुदान सिफारिस गर्दा स्थानीय सरकारहरूको पूर्वाधार विकासको अवस्था र आवश्यकतालाई आधार लिनुपर्ने छ। स्थानीय सरकारहरूको पूर्वाधार विकासको अवस्थाले सो स्थानीय सरकारहरूको विकासको अवस्था निर्धारण गर्ने आधार दिन्छ। पूर्वाधार विकासको अवस्था कमजोर भएका स्थानीय सरकारहरूले जनतालाई संविधानले मार्गदर्शन गरे अनुसारका सेवा सुविधा प्रदान गर्न अतिरिक्त खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ, जसले गर्दा सेवाको लागत वृद्धि गराउँदछ। साथै भौगोलिक अवस्थिति र विकासको अवस्था समेतका आधारमा पूर्वाधार विकासको लागतमा समेत विविधता रहन्छ। प्रदेश सरकारले देहायका पूर्वाधार विकासका सूचकहरूका साथै अन्य उपयुक्त सूचकहरूको अध्ययन विश्लेषण गरेर अत्यावश्यक र प्राथमिकताप्राप्त कार्यका लागि मात्र सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्नुपर्दछ।

९. सडकको घनत्व (सडकमा पहुँच)

सडक सञ्जालको पहुँचले स्थानीय सरकारहरूको विकासलाई प्रभावित गर्नुका साथै उनीहरूले प्रवाह गर्नुपर्ने सेवा प्रवाहको लागतमा असर पार्दछ। सार्वजनिक सेवा वितरणलाई प्रभावकारी बनाउन र आम सर्वसाधारण जनतालाई सुगम तथा सहज ढङ्गले सेवा प्रवाह गर्नका लागि पनि सडकको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ। न्यूनतम सडकको पहुँच, सडकको गुणस्तर र घनत्व समेतका आधारमा विश्लेषण गरी सशर्त अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ।

१०. विद्युतको सुविधा (विद्युतमा पहुँच)

विकासको एक महत्वपूर्ण पूर्वधारको रूपमा रहेको उर्जा वा विद्युतको सुविधाले स्थानीय सरकारहरूको आर्थिक विकासमा बहु-आयामिक भूमिका खेल्दछ। जुन स्थानीय सरकारहरूमा विद्युत सुविधाको पहुँच कमजोर रहेको छ, त्यसका लागि थप आर्थिक व्ययभार आवश्यक पर्दछ।

विद्युतमा पहुँच, प्रतिव्यक्ति विद्युत खपत, स्वच्छ र नवीकरणीय उर्जा खपतमा गरेको प्रयास समेतका आधारमा विश्लेषण गरी सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्नुपर्दछ।

११. सूचना प्रविधिको सुविधा (सूचना प्रविधिमा पहुँच)

जुन स्थानीय सरकारहरूको सूचना प्रविधिको पहुँचको अवस्था कमजोर छ, त्यस्ता स्थानीय सरकारहरूले सूचना प्रविधिको पहुँच स्तर माथि उकास्न यथोचित लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। यसले स्थानीय सरकारहरूको आर्थिक व्ययभार बढाउने गर्दछ। स्थानीय सरकारमा उपलब्ध आमसञ्चार, डिजिटल सञ्चार, इन्टरनेट सुविधा लगायतका सूचकहरूको अध्ययन विश्लेषण गरी सशर्त अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ।

१२. खानेपानीको सुविधा (खानेपानीमा पहुँच)

नागरिकको जीवनको संरक्षण र स्वस्थता प्रवर्द्धनका लागि प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी सुविधा उपलब्ध गराउनुपर्ने हुन्छ। स्थानीय सरकारहरूमा खानेपानी सुविधाको पहुँच बढाउन थप आर्थिक स्रोतको आवश्यकता पर्दछ। सम्बन्धित तहमा न्यूनतम तथा सुरक्षित खानेपानी उपलब्धताको अवस्था, विगतमा गरिएको लगानी र उपलब्धि, खानेपानी पूर्वाधार लागतमा रहेको फरकपना र सोको दिगो व्यवस्थापन एवम् संरक्षणमा सम्बन्धित तहको सरकार तथा नागरिकको जिम्मेवारी समेतलाई विश्लेषण गरी सुरक्षित रूपमा खानेपानीको पूर्वाधार विकास र सेवाप्रवाह सुनिश्चित हुनेगरी सशर्त अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ।

१३. सरसफाइको अवस्था

नेपालको संविधानले नै प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने हकलाई मौलिक हकको रूपमा स्थापित गरेको छ। सरसफाइको अवस्था कमजोर रहेको स्थानीय सरकारहरूले सो सुविधा वृद्धि गर्नका लागि थप लगानी गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय सरकारहरूमा हाल रहेका शौचालयहरूको उपलब्धता, ढल निकास, फोहोरमैला सङ्कलन तथा प्रशोधन केन्द्र, धुँवा धुलो निवारणमा गरेको प्रयास र प्रदुषणको अवस्था समेतको अध्ययन विश्लेषण गरी सरसफाइ प्रवर्द्धनमा सकारात्मक भूमिका खेलेका तर स्रोत अभाव रहेका स्थानीय सरकारहरूलाई सशर्त अनुदान प्रदान गर्न सकिन्छ।

१४. राजस्वको अवस्था

प्रदेश सरकारले सशर्त अनुदान सिफारिस गर्दा स्थानीय सरकारहरूको राजस्वको अवस्था, विगतमा राजस्व सङ्कलनमा गरेको प्रयास र उठाउन सक्ने क्षमतालाई आधार लिनुपर्ने हुन्छ। राजस्व क्षमता कम भएको तर राजस्व सङ्कलनमा उल्लेख्य प्रयास गरेको स्थानीय सरकारलाई तोकिएको क्षेत्र र कार्यमा खर्च गरी निर्धारित लक्ष्य हासिल गर्ने शर्तमा सशर्त अनुदान प्रदान गर्न सकिन्छ।

१५. खर्चको आवश्यकता र राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता

प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्दा स्थानीय सरकारहरूको राजस्व उठाउन सक्ने क्षमता र खर्चको आवश्यकतालाई समेत आधार लिनुपर्ने हुन्छ। सोका लागि प्रत्येक प्रत्येक स्थानीय सरकारहरूको खर्चको आवश्यकताका अतिरिक्त राजस्वको क्षमता समेत निर्धारण गरी वित्तीय अन्तर (Fiscal Gap) यकीन गर्नुपर्दछ।

वित्तीय अन्तर बढी रहेको स्थानीय सरकारलाई उक्त वित्तीय अन्तर कम हुने गरी सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्नुपर्दछ। साथै सशर्त, समपूरक र विशेष अनुदानले वित्तीय अन्तरमा नकारात्मक प्रभाव नपर्नेगरी समन्यायिक हिसाबले हस्तान्तरणको व्यवस्था मिलाउनुपर्दछ। यसका लागि नेपाल सरकारले तीनवटै तहका सरकारको संलग्नता/सहमतिमा नेपालको संविधान अनुसारको कार्यजिम्मेवारी थप स्पष्ट पार्ने र तीन वटै तहका सरकारबाट नागरिकलाई प्रदान गरिने सेवा, उपलब्ध गराउने सुविधा र पूर्वाधारको न्यूनतम मापदण्ड अनिवार्य रूपमा निर्धारण गर्नुपर्दछ।

१६. कार्यसम्पादन मूल्यांकनको अवस्था विश्लेषण गरी सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्नुपर्ने

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (२) को व्यवस्था बमोजिम प्रदेश सरकारले सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्नुपूर्व स्थानीय सरकारहरूको कार्यसम्पादनको अवस्था यकीन गर्नुपर्दछ। यसका लागि नेपालको संविधानमा उल्लिखित मौलिक हक र राज्यको निर्देशक सिद्धान्त, नीति तथा दायित्वको कार्यान्वयनमा सम्बन्धित तहले गरेको लगानी र उपलब्धिको अवस्था, अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौताहरूको नेपाल सरकार पक्ष राष्ट्र भई सिर्जित दायित्व पालनामा प्राप्त उपलब्धिको अवस्था, नेपालको राष्ट्रिय नीति र कानूनले निर्दिष्ट गरेको उद्देश्य र गन्तव्य प्राप्तिसमा सम्बन्धित सरकारहरूले खेलेको भूमिका र प्रगति, गत आर्थिक वर्ष सम्मका लागि तोकिएको दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिसमा गरिएको लगानी र प्राप्त उपलब्धिको अवस्था, आगामी आर्थिक वर्षहरूमा दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिसका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरू र सोका लागि आवश्यक पर्ने स्रोतको विश्लेषण, सम्बन्धित तहको आवधिक योजना तथा नीति कार्यान्वयनमा भएको प्रगति, आ.व. २०८१/८२ को लागि नेपाल सरकारबाट स्थानीय सरकारहरूलाई वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण सिफारिस गर्दा आयोगले उपयोग गरेको कार्यसम्पादन मूल्यांकनका सूचकहरू लगायतका कार्यसम्पादन सम्बन्धी आगत र निर्गत (Input and Output based indicators) तहका सूचकहरूको विकास र विश्लेषण गरी सोही आधारमा सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्नुपर्नेछ।

१७. विशेष अवस्था

स्थानीय सरकारहरूको क्षेत्रभित्र गम्भीर किसिमका भूकम्प, बाढी, पहिरो, महामारी, आगलागी जस्ता प्राकृतिक विपद आइपरेको, सुख्खा क्षेत्र अधिक भएको, अन्तर्राष्ट्रिय सीमानाले छोएको, राष्ट्रिय निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्र भित्र परेको, लामो समयदेखि फोहोरमैला वा प्रदुषण वा उच्च जोखिमबाट गुज्रिरहेको तथा दुर्गम एवम् पिछडिएको क्षेत्रको अवस्था विश्लेषण गरी जोखिम न्यूनीकरण, जीवनयापन सहजीकरण तथा पूर्वाधारको पूनःनिर्माण वा विकासका कार्यमा खर्च गर्ने गरी प्रदेश सरकारले माग र आवश्यकताका आधारमा सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्न सक्नेछ।

छ. सशर्त अनुदान हस्तान्तरण र व्यवस्थापनमा पालना गर्नुपर्ने सुझावहरू

प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई प्रदान गर्ने सशर्त अनुदान सम्बन्धमा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (१) देहाय (ख) ले गरेको व्यवस्था बमोजिम आयोगको तर्फबाट प्रदेश सरकारलाई निम्न बमोजिमका सुझावहरू दिइएको छः

१. नेपालको संविधानको धारा ६० को उपधारा (३) मा “प्रदेश र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिस बमोजिम हुनेछ” भन्ने उल्लेख भए अनुसार राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको भूमिका सुनिश्चित हुने गरी प्रदेश सरकारले विद्यमान ऐन, कानून र कार्यप्रणालीमा यथाशीघ्र आवश्यक संशोधन र व्यवस्थापन गर्नुपर्ने।
२. प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई प्रदान गर्ने सशर्त अनुदानको सम्बन्धमा यस आयोगले तयार गरी कार्यान्वयनका लागि सिफारिस गरिएका आधारहरूको अनिवार्य रूपमा पालना गर्नुपर्ने। यसका निमित्त सिफारिस भएका आधारहरू प्रदेश सरकार, मन्त्रपरिषद्बाट स्वीकृत गरी अनिवार्य कार्यान्वयनका लागि सबै मन्त्रालयहरू एवम् सरोकारवाला निकायहरूलाई सञ्चार गर्नुपर्ने।
३. प्रदेश सरकारले बजेट तथा कार्यक्रम तयारीको चरणदेखि नै सशर्त अनुदान अन्तर्गत प्रस्तावित कुनै पनि आयोजना वा कार्यक्रम आयोगले सिफारिस गरेको कुन आधार अनुरूपको हो भनी अध्ययन विश्लेषण गरेको विवरण सहित खातामा प्रविष्टि, अभिलेख र प्रतिवेदनको प्रणाली सुनिश्चित गर्नुपर्ने। आयोगले सिफारिस गरेका आधारहरू लिंदा एकभन्दा बढी आधारहरू आकर्षित हुने देखिएमा कुनै एकमात्र आधार लिएर सशर्त अनुदान हस्तान्तरण नगर्ने।
४. प्रदेश सरकारले सशर्त अनुदानबाट कार्यान्वयन गरिने आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको लागि शर्त तथा निर्देशनहरू तोक्दा आयोगले तोकेका आधार, शर्त र सुझावहरूलाई परिपूरण गर्नेगरी समयमै सोको विवरण पठाउने। साथै तोकिएका शर्तहरू स्पष्ट, मापनयोग्य र कार्यान्वयनयोग्य हुनुपर्ने।
५. सशर्त अनुदानलाई देश र प्रदेशको सन्तुलित विकासको लक्ष्यसँग आवद्ध गरी निश्चित नीति, सूचक र मानदण्डका आधारमा अध्ययन विश्लेषण गरी तथ्यपरक, पारदर्शी, सन्तुलित र समन्यायिक रूपमा प्रदान गर्नुपर्ने। आर्थिक मामिला सम्बन्धी मन्त्रालय र सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्ने मन्त्रालयहरूले आयोगले सिफारिस गरेको आधार समेत खुल्ने गरी सशर्त अनुदान हस्तान्तरणको क्षेत्रगत र स्रोतगत विवरण भौतिक तथा विद्युतीय स्वरूपमा आयोगमा उपलब्ध गराउनुपर्ने।
६. प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई सशर्त अनुदान प्रदान गर्दा प्रदेश नीति, मानक वा मापदण्ड अनुसारका उच्च प्राथमिकतामा परेका र दीर्घकालीन लाभ सहितको फराकिलो तथा समतामूलक आर्थिक वृद्धिलाई प्रत्यक्ष टेवा दिने प्रकृतिका रणनीतिक महत्वका आयोजनाहरूको कार्यान्वयनमा जोड दिनुपर्ने तर स्थानीय सरकारको एकल अधिकार र जिम्मेवारी भित्रका विषयमा वा स-साना टुक्रे आयोजना र कार्यक्रममा यस्तो अनुदान उपलब्ध नगराउने।
७. स्थानीय सरकारको वित्तीय स्वायत्तता र व्यवस्थापकीय क्षमतालाई बलियो बनाउँदै लैजाने उद्देश्यसहित कुल अनुदानमा सशर्त अनुदानको हिस्सा क्रमशः कम गर्दै लैजाने र त्यसको परिपूर्ति वित्तीय समानीकरण अनुदानमार्फत गरी कुल वित्तीय हस्तान्तरणमा वित्तीय समानीकरण अनुदानको हिस्सा बढाउने।
८. सशर्त अनुदानबाट सञ्चालन हुने आयोजनाप्रति स्थानीय सरकारको अधिकतम स्वामित्व कायम गर्न र कार्यान्वयन प्रक्रियामा व्यवस्थापकीय कुशलता र खर्च दक्षता समेत सुनिश्चित गर्नका लागि प्रदेश सरकारले सशर्त अनुदान उपलब्ध गराउँदा आयोजना भित्रका खर्च शीर्षक वा उपशीर्षक नै नतोकी त्यस किसिमको स्वायत्तता सम्बन्धित स्थानीय

सरकारलाई नै हुने गरी क्षेत्रगत लक्ष्य तथा अपेक्षित उपलब्धि जस्ता विषयहरू मात्र तोकेर एकमुष्ट अनुदान हस्तान्तरण गर्नुपर्ने।

९. नेपालको संविधानको अनुसूची - ८ (स्थानीय सरकारको अधिकारको सूची)का विषयहरू प्रदेश नीति तथा कार्यक्रम र मानदण्डभित्र रही कार्यान्वयन गर्नुपर्ने अवस्था रहेको कुनै अध्ययन विश्लेषणबाट देखिएको खण्डमा अन्तरिम वा अल्पकालीन रूपमा निश्चित अवधि वा सीमा तोकेर निश्चित पटकका लागि मात्र त्यस्ता कार्यजिम्मेवारी पूरा गर्नका लागि सशर्त अनुदान प्रदान गर्ने, सो बाहेकका स्थानीय सरकारको अधिकारसूचीमा रहेका निरन्तर रूपमा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने कार्यक्रम वा आयोजनाहरूमा सशर्त अनुदान हस्तान्तरण नगरी ती कामका लागि आवश्यक वित्तीय स्रोत वित्तीय समानीकरण अनुदानबाट हस्तान्तरण गर्ने।
१०. शिक्षा, स्वास्थ्य जस्ता सामाजिक पूर्वाधार विकासका क्षेत्रमा राष्ट्रिय/प्रादेशिक औषत भन्दा तल रहेका स्थानीय सरकारहरूलाई लक्ष्य तोकी थप सशर्त अनुदान दिने व्यवस्था प्रदेश सरकारले मिलाउने।
११. स्थानीय सरकारले सालबसाली रूपमा खर्च गर्नुपर्ने, चालु प्रकृतिका वा विद्यमान पूर्वाधारको मर्मत सम्भार र सञ्चालनसँग सम्बन्धित तथा उपभोक्ता समितिको सहभागिता वा लागत साझेदारीमा निरन्तर रूपमा सञ्चालन हुने परियोजना वा कार्यक्रमको हकमा सशर्त अनुदान विनियोजन नगरी सम्बन्धित स्थानीय सरकारको आन्तरिक स्रोत परिचालनलाई प्रश्रय दिने।
१२. समान प्रकृतिका उद्देश्य प्राप्तिका लागि विभिन्न विषयगत मन्त्रालयहरूबाट हस्तान्तरण गरिने सशर्त अनुदानमा दोहोरोपना नहुने गरी एकीकृत रूपमा हस्तान्तरणको व्यवस्था मिलाउने।
१३. स्थानीय सरकारहरूले सशर्त अनुदानबाट सञ्चालन गरेका योजना, कार्यक्रम तथा आयोजनाको प्रगति विवरण प्रदेश सरकारको सम्बन्धित विषयगत मन्त्रालयमा नियमित रूपमा प्रतिवेदन गरी अनुगमनको व्यवस्था मिलाउने।
१४. प्रदेश सरकारले बजेट तर्जुमा गर्दा मन्त्रालयगत रूपमा अबण्डा राखी आर्थिक वर्षको बीचमा रकम बाँड्ने प्रवृत्तिले स्थानीय सरकारको बजेटमा समावेश नभई खर्च हुने अवस्था सृजना हुनेहुँदा नेपालको संविधान र प्रचलित कानून बमोजिम मात्र खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्थाको प्रतिकूल हुन गएकोले आर्थिक वर्षको बीचमा रकम बाँड्ने प्रवृत्तिको अन्त्य गरी सशर्त अनुदानको सबै रकम बजेट तर्जुमाको बखत विनियोजन हुने व्यवस्था मिलाउने।
१५. नियमनकारी निकायहरूले नेपालको संविधान र प्रचलित कानून बमोजिम यस आयोगले गरेको सिफारिस, तोकेको आधार, शर्त र सुझावहरू कार्यान्वयन भए नभएको सम्बन्धमा अनुगमन मूल्यांकन गरी सोको व्यहोरालाई आफ्नो वार्षिक प्रतिवेदनको महत्वपूर्ण अङ्गको रूपमा समावेश गर्ने।
१६. सशर्त, समपूरक र विशेष अनुदानको फरक वा पृथकता कानूनमा स्पष्ट किटान गरी क्षेत्रगत र तहगत दोहोरोपना नहुने गरी ती अनुदान प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउने र सोबाट वित्तीय समानीकरण अनुदान हस्तान्तरणमा पर्नसक्ने प्रभावको विश्लेषण गरी आयोगले समानीकरण अनुदानको परिमाण सिफारिस गर्नु अगाडि नै आयोगमा विवरण पठाउने।
१७. सबै प्रदेश सरकारहरूले आगामी आर्थिक वर्षका लागि प्रदेशबाट स्थानीय सरकारहरूमा सशर्त अनुदान हस्तान्तरणको सीमा तय गरी समयमै सोको जानकारी आयोगलाई गराउनुपर्ने। साथै, प्रदेश सभाबाट बजेट तथा कार्यक्रम पारित भएपछि अर्थ सम्बन्धी मन्त्रालय र सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्ने मन्त्रालयहरूले आयोगले सिफारिस गरेको आधार समेत खुल्ने गरी सशर्त अनुदानका कार्यक्रमहरूको भौतिक तथा विद्युतीय विवरण १५ दिन भित्र आयोगमा उपलब्ध गराउनुपर्ने।

३.४ आन्तरिक ऋणको सीमा

३.४.१ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले लिन सक्ने आन्तरिक ऋणको सीमा सम्बन्धमा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस मिति: २०८१/०१/२५

क. पृष्ठभूमि

सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको संरचना सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको रहेको छ। तीनै तहका सरकारकाबीचमा राज्यशक्तिको बाँडफाँट गरिएको छ। सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्राधिकारभित्र रही आर्थिक अधिकारसम्बन्धी विषयमा कानून बनाउने, नीति तथा योजना तयार गर्ने, वार्षिक बजेट तर्जुमा तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन, लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्ने र लेखापरीक्षण गराउने कार्य गर्नुपर्दछ। बजेट अनुमान गर्दा अनुमानित आयभन्दा व्यय बढी हुने अवस्थामा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारले घाटा बजेट ल्याउन सक्ने र सोको व्यवस्थापन सङ्घीय कानून बमोजिम हुने व्यवस्था छ। घाटा बजेट पेश गर्दा तीनै तहका सरकारले घाटा पूर्ति गर्ने स्रोतको स्पष्ट आधार समेत खुलाउनु पर्ने व्यवस्था अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ मा रहेको छ। संविधानतः तीनै तहका सरकारले बजेट घाटा पूर्तिका लागि कानूनबमोजिम ऋण लिन सक्छन्।

घाटा बजेट पूर्तिको एक महत्वपूर्ण स्रोतको रूपमा सार्वजनिक ऋणलाई लिइन्छ। सार्वजनिक ऋण अन्तरगत देशभित्रबाट सङ्कलन गरिने आन्तरिक ऋण र वैदेशिक स्रोतबाट प्राप्त गरिने बाह्य ऋण पर्दछ। समष्टिगत आर्थिक सूचकहरूको विश्लेषण गरी सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले लिन सक्ने आन्तरिक ऋणको सीमा सिफारिस गर्ने काम, कर्तव्य र अधिकार राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुने संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ। उल्लिखित व्यवस्थाबमोजिम आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले लिन सक्ने आन्तरिक ऋणको सीमा यस आयोगबाट निर्धारण गरी सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारसमक्ष सिफारिस गरिएको छ।

ख. कानुनी व्यवस्था

१. नेपालको संविधान

सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले लिन सक्ने आन्तरिक ऋणको सीमा सम्बन्धमा नेपालको संविधानमा देहायका व्यवस्थाहरू रहेका छन्:

- धारा ५९ को उपधारा (१) - सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार भित्रको आर्थिक अधिकारसम्बन्धी विषयमा कानून बनाउने, वार्षिक बजेट बनाउने, निर्णय गर्ने, नीति तथा योजना तयार गर्ने र त्यसको कार्यान्वयन गर्ने छन्।
- धारा ५९ को उपधारा (७) - सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको बजेट घाटा व्यवस्थापन तथा वित्तीय अनुशासनसम्बन्धी व्यवस्था सङ्घीय कानूनबमोजिम हुनेछ।
- धारा ११५ को उपधारा (२) - सङ्घीय कानूनबमोजिम बाहेक नेपाल सरकारले कुनै ऋण लिने र जमानत दिने छैन।
- धारा २०३ को उपधारा (२) - सङ्घीय कानूनबमोजिम बाहेक प्रदेश सरकारले कुनै ऋण लिने र जमानत दिने छैन।

- धारा २२८ को उपधारा (१) - कानून बमोजिम बाहेक स्थानीय तहमा कुनै कर लगाउन, उठाउन र ऋण लिन पाइने छैन।
- धारा २३० को उपधारा (१) - गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिकाले प्रत्येक आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान स्थानीय कानूनबमोजिम गाउँ सभा वा नगर सभामा पेश गरी पारित गराउनु पर्नेछ।
- धारा २३० को उपधारा (२) - गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिकाले राजस्व र व्ययको अनुमान पेश गर्दा घाटा बजेट निर्माण गर्नुपर्ने भएमा सङ्घीय कानून र प्रदेश कानूनबमोजिम घाटा पूर्ति गर्ने स्रोत समेतको प्रस्ताव गर्नु पर्नेछ।
- धारा २५१ को उपधारा (१) को खण्ड (च) - समष्टिगत आर्थिक सूचकहरूको विश्लेषण गरी सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले लिन सक्ने आन्तरिक ऋणको सीमा सिफारिस गर्ने काम, कर्तव्य र अधिकार राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुनेछ।

२. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहले लिन सक्ने आन्तरिक ऋणको सीमा, नेपाल सरकारले ऋण दिन सक्ने र घाटा बजेट पेश गर्न सक्ने सम्बन्धमा अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ मा देहायका व्यवस्थाहरू रहेका छन्:

- दफा १४: आन्तरिक ऋण
 - (१) नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहले आयोगले सिफारिस गरेको सीमाभित्र रही आन्तरिक ऋण लिन सक्नेछ।
तर प्रदेश तथा स्थानीय तहले आन्तरिक ऋण लिनु अघि नेपाल सरकारको सहमति लिनु पर्नेछ।
 - (२) नेपाल सरकार तथा प्रदेशले प्रचलित कानूनको अधीनमा रही ऋणपत्र जारी गरी आन्तरिक ऋण उठाउन सक्नेछ।
 - (३) प्रदेश तथा स्थानीय तहले आन्तरिक ऋण लिन नेपाल सरकारको सहमति माग गर्दा आन्तरिक ऋण लिन खोजिएको योजना, योजनाबाट प्राप्त हुन सक्ने प्रतिफल र उपलब्धि, ऋण भुक्तानी योजना, ऋण दिने संस्थाको विवरण सहितको प्रस्ताव अर्थ मन्त्रालय समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ।
 - (४) उपदफा (३) बमोजिम पेश भएको प्रस्ताव कार्यान्वयनयोग्य देखिएमा नेपाल सरकारले सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय तहलाई आन्तरिक ऋण लिन सहमति दिन सक्नेछ।
- दफा १५: नेपाल सरकारले ऋण दिन सक्ने
 - (१) नेपाल सरकारले प्रदेश वा स्थानीय तहलाई ऋण दिन सक्नेछ।
 - (२) प्रदेश वा स्थानीय तहले ऋण रकमको उपयोग, भुक्तानीको तरिका तथा समय सीमा समेत उल्लेख गरी ऋणको लागि मन्त्रालय समक्ष अनुरोध गर्न सक्नेछ।
 - (३) उपदफा (२) बमोजिम प्राप्त अनुरोध मनासिब देखिएमा नेपाल सरकारले ऋण प्रदान गर्ने स्वीकृति दिन सक्नेछ।
 - (४) उपदफा (३) बमोजिम नेपाल सरकारबाट ऋण प्रदान गर्ने स्वीकृति भएमा मन्त्रालयले सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय तहसँग सम्झौता गर्नेछ।

- (५) नेपाल सरकारबाट प्राप्त ऋण प्रदेश वा स्थानीय तहले सम्झौतामा उल्लिखित अवधिभित्र चुक्ता नगरेमा नेपाल सरकारले सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने अनुदानबाट त्यस्तो ऋण रकम असुली गर्न सक्नेछ।
- दफा २३: घाटा बजेट पेश गर्न सक्ने
 - (१) नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहले सम्बन्धित व्यवस्थापिकामा आवश्यकता अनुसार घाटा बजेट पेश गर्न सक्नेछ।
 - (२) उपदफा (१) बमोजिम घाटा बजेट पेश गर्दा बजेट घाटा पूर्ति गर्ने स्रोतको स्पष्ट आधार समेत खुलाउनु पर्नेछ।
 - (३) उपदफा (१) बमोजिम प्रदेश तथा स्थानीय तहले घाटा बजेट पेश गर्दा नेपाल सरकारले संविधान र प्रचलित कानून बमोजिम कुनै सुझाव वा निर्देशन दिएको भए सोको पालना गर्नु पर्नेछ।
 - (४) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि प्रशासनिक खर्च व्यहोर्न घाटा बजेट पेश गर्न सकिने छैन।

३. सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन ऐन, २०७९

- दफा ५
 - (२) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहको योजना तथा कार्यक्रम वा नेपाल सरकारद्वारा स्वीकृत परियोजना कार्यान्वयनको लागि नेपाल सरकारले कुनै विदेशी सरकार, विदेशी सरकारी बैंक वा वित्तीय संस्था वा एजेन्सीबाट आवश्यकता अनुसार जम्मा ऋणको कुल अंक अधिल्लो आर्थिक वर्षको कुल गार्हस्थ उत्पादनको प्रचलित मूल्यमा कायम गर्दा हुने रकमको एकतिहाइमा नबढ्ने गरी त्यतिसम्म अंकको प्रचलित विनिमय दरले हुने विदेशी मुद्रा एकै पटक वा पटक पटक गरी ऋण लिन सक्नेछ।
- दफा ६
 - (१) नेपाल सरकारले वा नेपाल सरकारको सहमतिमा प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहले आयोगले सिफारिस गरेको सीमाभित्र रही आवश्यक परिमाणमा एकै पटक वा पटक पटक गरी कुनै एक वा बढी प्रकारको ऋणपत्र निष्कासन गरी प्रचलित कानूनको अधीनमा रही आन्तरिक ऋण उठाउन सक्नेछ।
- दफा १४
 - (४) उपदफा (२) वा (३) बमोजिम नेपाल सरकारले जमानत वा प्रतिजमानत दिनुपूर्व त्यस्तो सार्वजनिक संस्था वा प्रदेश वा स्थानीय तहले ऋण लिनुपर्ने कारण, ऋण लिँदा हुने राष्ट्रिय हित र ऋण उपलब्ध गराउने विदेशी सरकार, विदेशी सरकारी बैंक वा वित्तीय संस्था वा एजेन्सी वा संगठित संस्थासँग भएको सम्झौतामा तोकिएको समयमा ऋणको सावाँ र व्याज चुक्ता गर्न सक्ने वा नसक्ने कुराको समेत विश्लेषण गर्नु पर्नेछ।

ग. सार्वजनिक ऋण सम्बन्धी अध्ययन विश्लेषण

अ. आन्तरिक ऋण परिचालन सम्बन्धी केही अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यासहरू

- भारतको वित्तीय उत्तरदायित्व तथा बजेट व्यवस्थापन ऐन, २००३ को दफा ४ मा आर्थिक वर्ष २०२४/२५ सम्ममा कुल गार्हस्थ उत्पादन (कू.गा.उ.) को ६० प्रतिशतको सीमाभित्र कुल सार्वजनिक ऋणलाई सीमित गर्ने व्यवस्था रहेको छ। जसमध्ये संघ सरकारलाई ४० प्रतिशतको एवम् राज्य सरकार र ग्राम तथा नगर

पञ्चायतलाई २० प्रतिशतको सीमा तोकिएको छ।

- भारतको पन्ध्रौँ वित्तीय आयोगको प्रतिवेदनले सङ्घीय र राज्य सरकार तथा स्थानीय तहलाई बजेट घाटाको सीमा सिफारिस गरेको छ। जस अनुसार सङ्घीय सरकारले आर्थिक वर्ष २०२५/२६ सम्ममा कुल घाटा बजेटलाई कुल गार्हस्थ उत्पादनको ४ प्रतिशतमा सीमित गर्नुपर्ने उल्लेख छ। राज्य सरकारहरूले कुल बजेट घाटालाई आर्थिक वर्ष २०२१/२२ मा राज्यको कुल गार्हस्थ उत्पादनको अधिकतम ४ प्रतिशत, २०२२/२३ मा अधिकतम ३.५ प्रतिशत र २०२३/२४ देखि २०२५/२६ सम्ममा अधिकतम ३ प्रतिशतमा सीमित गर्नुपर्ने तथा राज्य सरकारले उर्जा क्षेत्रमा कार्यसम्पादनका आधारमा राज्यको कुल गार्हस्थ उत्पादनको अधिकतम ०.५ प्रतिशत थप सार्वजनिक ऋण परिचालन गर्न सक्ने गरी सिफारिस भएको छ। साथै, कुनै एक आर्थिक वर्षमा तोकिएको सीमाभन्दा कम ऋण परिचालन गरेको राज्य सरकारले सिफारिस गरिएको अवधिको पछिल्ला वर्षहरूमा उक्त बाँकी सीमा समेत परिचालन गर्न सक्ने उल्लेख छ।
- अमेरिका, क्यानडा, अष्ट्रेलिया र भारतका केही राज्य सरकारहरूले सङ्घीय सरकारको स्वीकृति नलिइकन आन्तरिक ऋण परिचालन गर्दै आएका छन्। भारतमा स्थानीय तहले राज्य सरकारको स्वीकृतिमा आन्तरिक ऋण परिचालन गर्न सक्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। इथियोपियामा सङ्घीय सरकारले राज्य सरकारको वित्तीय क्षमताको पर्यवेक्षण गरी आन्तरिक ऋण परिचालनको अनुमति दिने गरेको छ।
- नाइजेरियाको वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २००७ को दफा ४१ मा पूँजीगत खर्च र मानव विकासका लागि मात्र सार्वजनिक ऋण परिचालन गर्न सकिने व्यवस्था छ। सोही ऐनको दफा १२ मा विशेष अवस्थामा बाहेक वार्षिक रूपमा कुल गार्हस्थ उत्पादनको ३ प्रतिशतमात्र घाटा बजेट पेश गर्न सकिने उल्लेख छ।
- International Monetary Fund (IMF) र International Development Agency (IDA) ले सन् २००५ मा अध्ययन गरी न्यून आय भएका देशहरूको ऋण दिगोपना ढाँचा (Debt Sustainability Framework) निर्धारण गरेका थिए। जस अनुसार कुल गार्हस्थ उत्पादन, निर्यात व्यापार, राजस्वको अवस्था, वित्तीय व्यवस्था खर्च र कुल सार्वजनिक ऋणको हिस्सालाई सार्वजनिक ऋणको दिगोपना अध्ययनको प्रमुख सूचकका रूपमा लिइएको पाइन्छ।

आ. नेपालको सार्वजनिक ऋणको दिगोपना सम्बन्धमा भएका अध्ययन प्रतिवेदनका प्रमुख विषयहरू

- विश्व बैंक र अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषले गरेको डेव्ट सस्टेनेबिलिटी एनालाइसिस सम्बन्धी संयुक्त अध्ययन प्रतिवेदन २०२० अनुसार नेपालको बाह्य ऋण र समग्र ऋण जोखिम न्यून रहेको छ। यद्यपी आर्थिक वृद्धि र निर्यातका सूचकहरू कमजोर रहेकाले भावी जोखिमलाई संकेत गरेको छ। नेपालमा बढ्दो वित्त घाटा र चालु खाता घाटाको अवस्थाले आगामी दिनमा सार्वजनिक ऋण झनै बढ्ने देखिन्छ।
- IMF र IDA ले सन् २०२३ मा गरेको अध्ययनका अनुसार नेपालमा कुल गार्हस्थ उत्पादन र निर्यातको अनुपात तुलनात्मक रूपमा न्यून रहेको तथा ऋणात्मक नगद सन्तुलन (Negative cash balance) को अवस्था देखिएको बाहेकका अन्य सूचकहरूमा नेपालको अवस्था राम्रो रहेकोले सार्वजनिक ऋण तनाव (Debt Stress) मा नरहेको निष्कर्ष निकालिएको छ। नेपाल सरकारको संभावित दायित्व विश्लेषण अन्तर्गत नेपाल सरकारले सार्वजनिक संस्थानमा गरेको लगानी, सार्वजनिक निजी साझेदारीका परियोजनामा गरेको लगानी र वैदेशिक निजी ऋण लगानी समेत सुरक्षित सीमाभित्र रहेको उक्त प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ।
- आयोगले आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा गरेको अध्ययनमा आर्थिक वृद्धिदर, कुल राष्ट्रिय उत्पादन, बचत, लगानी र रोजगारी, सरकारी राजस्व र खर्च, उपभोक्ता मूल्यसूची, भुक्तानी सन्तुलन र विप्रेषणका अतिरिक्त मानव विकास सूचकांकलाई समेत आन्तरिक ऋणको सीमा सिफारिसमा विश्लेषणका लागि उपयुक्त हुने सूचकमा समावेश

गरिएको छ। साथै, कुल आन्तरिक ऋणको सीमा निश्चित अंकमा नतोकी अनुमानित कुल गार्हस्थ उत्पादनको न्यूनतम ३ देखि अधिकतम ७ प्रतिशतको कोरिडोर तोक्न सकिने सुझाव समेत दिइएको छ।

- सोही प्रतिवेदनमा अधिकतम ७ प्रतिशतको सीमा मध्ये सङ्घीय सरकारलाई कुल गार्हस्थ उत्पादनको अधिकतम ६ प्रतिशतसम्म र प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई कुल गार्हस्थ उत्पादनको क्रमशः ०.५ र ०.५ प्रतिशतसम्म अधिकतम सीमा निर्धारण गर्न सकिने सुझाव रहेको छ। साथै, प्रदेश र स्थानीय तहले बाँडफाँटबाट प्राप्त गरेको र आन्तरिक रूपमा सङ्कलन गरेको कुल राजस्व योगफलको अधिकतम १५ प्रतिशतसम्म वार्षिक आन्तरिक ऋण परिचालन गर्न सक्ने गरी सीमा निर्धारण गर्न सकिने समेत सुझाव गरिएको छ।

इ. नेपालको आन्तरिक ऋण परिचालन सम्बन्धी विगतको अभ्यास र प्रवृत्ति विश्लेषण

- नेपालले आर्थिक वर्ष २०३१/३२ देखि पछिल्ला ४६ वर्षहरूमा (आर्थिक वर्ष २०३८/३९ बाहेक) अनुमानित कुल गार्हस्थ उत्पादनको ५ प्रतिशतको सीमाभित्र रहेर आन्तरिक ऋण परिचालन गर्दै आएको पाइन्छ।
- सङ्घीयता कार्यान्वयन हुनु अगाडि नेपाल सरकारले राजस्व वृद्धि, आर्थिक वृद्धि, मूल्य वृद्धि र बजेट खर्चको अनुमानित विवरणका आधारमा आन्तरिक ऋण परिचालन गर्दै आएको भएता पनि अधिकांश वर्षमा अनुमान बमोजिम आर्थिक उपलब्धि हासिल हुन सकेको देखिँदैन।
- नेपालमा पछिल्ला वर्षहरूमा आन्तरिक ऋण उच्च मात्रामा बढिरहेको छ। नेपालमा आर्थिक वर्ष २०७१/७२ पछाडिका वर्षहरूमा आन्तरिक ऋण ६ गुणाले बढेको तर सोही अवधिमा बाह्य ऋण ३ गुणाले बढेको देखिन्छ।
- राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट विगत आर्थिक वर्षहरूमा देहाय बमोजिम आन्तरिक ऋणको सीमा सिफारिस भएको छ:

तालिका ३.१२: आयोगले विगतमा सिफारिस गरेको सीमा र सुझावहरू

आर्थिक वर्ष	सङ्घीय सरकारलाई सीमा सिफारिस	प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई सीमा सिफारिस
२०७५/७६	आ.व. २०७५/७६ को अनुमानित कुल गार्हस्थ उत्पादनको ५ प्रतिशत	आन्तरिक राजस्व र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकमको १०/१० प्रतिशत
२०७६/७७	आ.व. २०७६/७७ को अनुमानित कुल गार्हस्थ उत्पादनको ५ प्रतिशत	आन्तरिक राजस्व र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकमको १०/१० प्रतिशत
२०७७/७८	आ.व. २०७७/७८ को अनुमानित कुल गार्हस्थ उत्पादनको ५.५ प्रतिशत	आन्तरिक राजस्व र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकमको १२/१२ प्रतिशत
२०७८/७९	आ.व. २०७८/७९ को अनुमानित कुल गार्हस्थ उत्पादनको ५.५ प्रतिशत	आन्तरिक राजस्व र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकमको १२/१२ प्रतिशत
२०७९/८०	आ.व. २०७९/८० को अनुमानित कुल गार्हस्थ उत्पादनको ५.५ प्रतिशत	आन्तरिक राजस्व र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकमको १२/१२ प्रतिशत
२०८०/८१	तीनै तहका सरकारले परिचालन गर्ने आन्तरिक ऋण आ.व. २०८०/८१ को अनुमानित कुल गार्हस्थ उत्पादनको ५ प्रतिशत	आन्तरिक राजस्व र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकमको १२/१२ प्रतिशत

- नेपाल सरकारले विगतका वर्षहरूमा आयोगको सिफारिसको सीमाभित्र रहेर आन्तरिक ऋण परिचालन गर्दै आएको देखिन्छ। तर आयोगको अधिकांश सुझाव कार्यान्वयनको अवस्था भने कमजोर रहेको छ। व्यय अनुमान तयार गर्दा खर्चको शीर्षकगत र स्रोतगत विवरणमा आन्तरिक ऋण उल्लेख गर्नुपर्ने सुझाव कार्यान्वयन भएको पाइएन। साथै, पूँजी निर्माण हुने खालका आयोजनाहरूमा ऋण परिचालन गर्नुपर्ने सुझाव समेत सरकारले वेवास्ता गरेको देखिन्छ। केही प्रदेश र स्थानीय सरकारले वार्षिक बजेटको स्रोतमा आन्तरिक ऋण समावेश गर्दै आएका भएपनि आन्तरिक ऋण सङ्कलन र परिचालन गरेको देखिदैन। यद्यपी स्थानीय सरकारहरूले विगत देखि नै नगर विकास कोषमार्फत ऋण लिई उपयोग गर्दै आइरहेको देखिन्छ।
- नेपाल सरकारले विगत पाँच वर्षमा परिचालन गरेको कुल र खुद आन्तरिक ऋणको अवस्था देहाय बमोजिम रहेको देखिन्छ :

तालिका ३.१३: आन्तरिक ऋण परिचालनको अवस्था र प्रवृत्ति

आर्थिक वर्ष	कू.गा.उ. रु. करोडमा	आन्तरिक ऋण रकम रु. करोडमा				कू.गा.उ.को प्रतिशतमा		
		लक्ष्य	कुल परिचालन	सावौं, ब्याज र कमिसन भुक्तानी	खुद परिचालन	लक्ष्य	कूल परिचालन	खुद परिचालन
२०७५/७६	३४६४३२	१७२००	९६३८.२	५०५२.२५	४५८५.९५	४.९६	२.७८	१.३२
२०७६/७७	३७६७०४	१९५००	१९४९०.२९	५४७९.९५	१४०१०.३४	५.१८	५.१७	३.७२
२०७७/७८	४२६६३२	२२५००	२२४००.९१	६५४६.९१	१५८५४	५.२७	५.२५	३.७२
२०७८/७९	४८५१६२	२५०००	२३१८४.५५	८५०३.८७	१४६८०.६८	५.१५	४.७८	३.०३
२०७९/८०	५३८१३३	२५६००	२५५९९.७७	१७९७२.५५	७६२७.२२	४.७६	४.७६	१.४२

स्रोत: अर्थ मन्त्रालय (सम्बन्धित आर्थिक वर्षको आर्थिक सर्वेक्षण) र सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालय

- माथिको तालिका अनुसार आयोगले गरेको सिफारिसको सीमाभित्र रहेर नेपाल सरकारले आन्तरिक ऋण परिचालन गरेको देखिन्छ। कुल आन्तरिक ऋण परिचालनको रकम क्रमशः बढेतापनि अधिकांश हिस्सा आन्तरिक ऋणको सावौं फिर्ता, ब्याज र कमिसन भुक्तानीमा प्रयोग भएकोले खुद आन्तरिक ऋण परिचालन न्यून रहेको देखिन्छ। वित्तीय व्यवस्थापन खर्च बढ्दै गएको कारण परिचालित अधिकांश आन्तरिक ऋण पुरानो ऋण भुक्तानीमा प्रयोग भएको देखिएकोले उक्त ऋण परिचालनबाट पूँजी निर्माण हुने र अर्थतन्त्रको विस्तारमा अपेक्षित योगदान पुग्ने अवस्था देखिएन।
- आयोगले आर्थिक वर्ष २०७५/७६ र सो भन्दा पछिल्ला आर्थिक वर्षमा गरेको सिफारिसमा सङ्घीय सरकारलाई पूँजी निर्माण हुने कार्यमा आन्तरिक ऋणको परिचालन गर्न सुझाव दिँदै आएको छ भने प्रदेश र स्थानीय सरकारको हकमा साधारण प्रकृतिका र प्रशासनिक खर्चमा आन्तरिक ऋण परिचालन नगर्न सुझाव दिइएको छ। नेपाल सरकारबाट परिचालित आन्तरिक ऋण कुन कुन क्षेत्रमा परिचालन गरिएको हो भन्ने सम्पूर्ण विवरण उपलब्ध हुन नसक्दा ऋणको उपयोग र सुझाव कार्यान्वयन सम्बन्धी विश्लेषण हुन सकेको छैन।
- आर्थिक वर्ष २०७७/७८ देखि २०७९/८० सम्ममा कोरोना महामारी कायमै रहेको र अर्थतन्त्रलाई चलायमान बनाउन थप स्रोत परिचालन गर्नुपर्ने बाध्यता समेत परेको कारण तीनवटै तहका सरकारले गरी ५ प्रतिशतको सीमाभन्दा बढी अर्थात् अनुमानित कुल गार्हस्थ उत्पादनको ५.५ प्रतिशतसम्म आन्तरिक ऋण परिचालन गर्न सक्ने गरी आन्तरिक ऋणको सीमा सिफारिस भएको अवस्था छ।

इ. समष्टिगत आर्थिक परिसूचकहरू र सार्वजनिक ऋणको अवस्था

तालिका ३.१४: कुल सार्वजनिक ऋण, कुल गार्हस्थ उत्पादन, आर्थिक वृद्धिदर, राजस्व र निर्यातको अवस्था

आर्थिक वर्ष	कूल तिर्न बाँकी सार्वजनिक ऋण रु.	कु.गा.उ. (GDP) को प्रतिशतमा				आर्थिक वृद्धिदर
		कूल तिर्न बाँकी ऋण	ऋण सेवा खर्च भुक्तानी	कूल निर्यात	कूल राजस्व सङ्कलन	
२०७७/७८	१७३७.६३	४०.७२	०.८२	३.३१	२१.५	४.४९
२०७८/७९	२०१३.२९	४१.५०	०.९१	४.१२	२१.६	५.२६
२०७९/८०	२२९९.३५	४२.७३	१.३७	२.९२	१९.३	२.१६
२०८०/८१	२३८८.२६	४४.३८				

स्रोत: अर्थ मन्त्रालय (सम्बन्धित आर्थिक वर्षको आर्थिक सर्वेक्षण) र सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालय

- नेपालको कुल गार्हस्थ उत्पादनको अनुपातमा कुल तिर्न बाँकी सार्वजनिक ऋणको हिस्सा निरन्तर बढिरहेको देखिन्छ। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा ४०.७२ प्रतिशत रहेकोमा त्यस्तो हिस्सा बढेर २०८०/८१ को माघ मसान्त सम्ममा ४४.३८ प्रतिशत पुगेको देखिन्छ।
- ऋण सेवा भुक्तानी समेत निरन्तर बढेर आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को तुलनामा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा करिब दुई गुणा पुगेको देखिन्छ। यसबाट बजेट घाटामा चाप पर्न जाने र पूँजीगत बजेट विनियोजन सङ्कुचन हुने अवस्था चित्रित हुन्छ। सार्वजनिक ऋणको हिस्सा बढेपनि आर्थिक वृद्धिदर र निर्यातको अवस्था कमजोर रहनुका साथै, राजस्वको हिस्सा समेत घट्टै गएकोले सार्वजनिक ऋण परिचालन गर्दा उल्लिखित सूचकहरूमा सकारात्मक प्रभाव पर्ने सुनिश्चतता हुनु आवश्यक देखिन्छ।

तालिका ३.१५: कुल तिर्न बाँकी आन्तरिक ऋण र वार्षिक ऋण परिचालनको अवस्था

आर्थिक वर्ष	रकम रु. अर्बमा		कु.गा.उ. (GDP) को प्रतिशतमा		आयोगबाट नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरिएको आन्तरिक ऋणको सीमा
	कूल तिर्न बाँकी आन्तरिक ऋण	कु.गा.उ.	कूल तिर्न बाँकी आन्तरिक ऋण	परिचालित आन्तरिक ऋण	
२०७७/७८	८०२.९४	४२.६६	१८.८२	५.२५	५.५
२०७८/७९	९८७.४५	४८.५१	२०.३५	४.७५	५.५
२०७९/८०	११२९.१०	५३.८१	२०.९८	४.७६	५.५
२०८०/८१	११८५.५३	५३.८१	२२.०९	३.०३	५.०

स्रोत: अर्थ मन्त्रालय (सम्बन्धित आर्थिक वर्षको आर्थिक सर्वेक्षण) र सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालय

नोट: आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को माघ मसान्त सम्मको विवरण समावेश गरिएको छ।

- माथिको तालिका अनुसार नेपाल सरकारले विगत तीन वर्षमा आयोगले सिफारिस गरेको सीमाभित्र रहेर आन्तरिक ऋण परिचालन गरेको देखिएता पनि प्रत्येक आर्थिक वर्षमा आन्तरिक ऋण परिचालनको कुल हिस्सा वृद्धि हुँदै गएको छ।
- कूल तिर्न बाँकी आन्तरिक ऋण आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा रु. ८ सय २ अर्ब रहेकोमा करिब ४८ प्रतिशतले बढेर आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को माघ मसान्तसम्म रु. ११ सय ८५ अर्ब पुगेको देखिन्छ।

तालिका ३.१६: आन्तरिक ऋण निष्काशनको वार्षिक लक्ष्यको अवस्था

(रकम रु. करोडमा)

विवरण	आर्थिक वर्षमा निष्काशनको लक्ष्य				
	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
ट्रेजरी बिल्स	५६००	९०००	९०००	१०५००	१५०००
विकास ऋणपत्र	७३००	१००००	१३०००	१२९५०	१००००
राष्ट्रिय बचतपत्र	०	०	०	०	०
नागरिक बचतपत्र	०	४००	४००	४००	५००
वैदेशिक रोजगार बचतपत्र	०	१००	१००	५०	१००
कूल आन्तरिक ऋण	१२९००	१९५००	२२५००	२३९००	२५६००
दीर्घकालीन उपकरण	५७%	५४%	६०%	५६%	४९%
अल्पकालीन उपकरण	४३%	४६%	४०%	४४%	५९%

स्रोत: अर्थ मन्त्रालय (सम्बन्धित आर्थिक वर्षको आर्थिक सर्वेक्षण) र सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालय

- माथिको तालिका अनुसार नेपाल सरकारले वार्षिक बजेटमा लिएको अल्पकालीन आन्तरिक ऋणका उपकरणको निष्काशनको लक्ष्य निरन्तर बढिरहेको देखिन्छ। आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा रु. ५ हजार ६ सय करोडको ट्रेजरी बिल्स निष्काशनको लक्ष्य रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा आइपुग्दा उक्त लक्ष्य १५ हजार करोड पुगेको देखिन्छ। सोही अवधिमा दीर्घकालीन उपकरण निष्काशनको लक्ष्य निरन्तर घटेर ५७ प्रतिशतबाट ४९ प्रतिशतमा झरेको तर अल्पकालीन उपकरण निष्काशनको लक्ष्य निरन्तर बढेर ४३ प्रतिशतबाट ५९ प्रतिशत पुगेको देखिन्छ।
- यसबाट सरकारले चालु प्रकृतिका कार्यहरूमा उपयोग गर्ने गरी आन्तरिक ऋण परिचालनको लक्ष्य बढाउँदै गएको अनुमान गर्न सकिने हुँदा अल्पकालीन ऋण उपकरणको प्रयोगलाई नीतिमा आधारित भई निश्चित सीमाभित्र राख्नु उपयुक्त हुन्छ।

तालिका ३.१७: कुल आन्तरिक ऋण परिचालनको संरचनागत अवस्था

(रकम रु. करोडमा)

विवरण	आर्थिक वर्षमा परिचालित कुल आन्तरिक ऋण				
	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
ट्रेजरी बिल्स	२६४३.५	९३००	९०००	१०३९९.६६	१५३६९
विकास ऋणपत्र	६९९४.७	१००००	१३०००	१२४५०	१००००
राष्ट्रिय बचतपत्र	०	०	०	०	०
नागरिक बचतपत्र	०	१६०.५२	३९५.३९	२८२.९८	२३६.९३
वैदेशिक रोजगार बचतपत्र	०	३.७९२	५.५२२	५.६६८	२.६४
कूल आन्तरिक ऋण	९६३८.२	१९४६४.२३	२२४००.९९	२३९३०.३१	२५५९९.८
दीर्घकालीन उपकरण	७२.५७%	५२.२२%	५९.८२%	५५.०७%	४०.००%
अल्पकालीन उपकरण	२७.४३%	४७.७८%	४०.१८%	४४.९३%	६०.००%

स्रोत: अर्थ मन्त्रालय (सम्बन्धित आर्थिक वर्षको आर्थिक सर्वेक्षण) र सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालय

- माथिको तालिका अनुसार कुल आन्तरिक ऋण परिचालन उल्लेख्य मात्रामा बढेको तर दीर्घकालीन उपकरणको प्रयोग क्रमशः घट्दै गएको देखिन्छ। आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा कुल परिचालित आन्तरिक ऋण रु. ९ हजार ६३८ करोड रहेकोमा १६५.६ प्रतिशत ले बढेर आर्थिक वर्ष २०७९/८० को अन्तमा रु.२५ हजार ५९९ करोड पुगेको देखिन्छ।

- साथै, आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा कुल परिचालित आन्तरिक ऋणमा दीर्घकालीन उपकरणको हिस्सा ७२.५७ प्रतिशत रहेकोमा क्रमशः घटेर आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा ४०.०० प्रतिशत पुगेको देखिन्छ। सरकारले आन्तरिक ऋण परिचालन गर्दा सकेसम्म अधिकतम उपकरणको उपयोग बढी गर्ने गरी नीतिगत व्यवस्था गरी सो बमोजिम नै उपकरण परिचालन गर्नुपर्ने देखिन्छ।

तालिका ३.१८: वार्षिक आन्तरिक ऋणको सावौं फिर्ताको विवरण

(रकम रु. करोडमा)

विवरण	आर्थिक वर्षमा फिर्ता गरिएको सावौं				
	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
ट्रेजरी बिल्स	२४४९	२४५७.४८	२५६२.६६	२९००	५०३०.२५
विकास ऋणपत्र	८५०	७४०	६००	९८००	६४००
राष्ट्रिय बचतपत्र	९०.६५	०	०	०	०
नागरिक बचतपत्र	३४.०२	२३३.९४	५००	२८.५७	७५.९९
वैदेशिक रोजगार बचतपत्र	७.६४	८.३७	२७.४५	५.२९	४.९२
कूल भुक्तानी	३४३९.३	३४३९.८	३६९०.९	४७३३.८	९९५०९.५
दीर्घकालीन उपकरण	२९%	२९%	३९%	३९%	५६%
अल्पकालीन उपकरण	७१%	७१%	६९%	६९%	४४%

स्रोत: अर्थ मन्त्रालय (सम्बन्धित आर्थिक वर्षको आर्थिक सर्वेक्षण) र सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालय

- माथिको तालिका अनुसार नेपाल सरकारको ऋण भुक्तानी निरन्तर बढ्दो क्रममा रहेको छ। आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा कुल सावौं फिर्ता रु. ३ हजार ४३९ करोड रहेकोमा २३५ प्रतिशतले बढेर आर्थिक वर्ष २०७९/८० को अन्तमा रु. ९९ हजार ५०९ करोड पुगेको देखिन्छ।
- साथै, सरकारले दीर्घकालीन ऋणको भुक्तानी सम्झौता अनुसार गर्नेपर्ने भएकोले सोको भुक्तानी गरेको कारणले दीर्घकालीन ऋणको सावौं फिर्ता वृद्धि हुँदै गएको तर अल्पकालीन आन्तरिक ऋणको भुक्तानी गर्नुका साटो मल्टिपल रोलओभर गरिरहेको कारणले अल्पकालीन ऋणको हिस्सा बढेपनि सावौं भुक्तानीको हिस्सा घटिरहेको अनुमान गर्न सकिने हुँदा सरकारले नियमित रूपमा अल्पकालीन ऋणको सावौं भुक्तानी गर्ने र संसदीय नियन्त्रणमा रहेर मात्र ट्रेजरी बिल्सको रोलओभर गर्नुपर्दछ।

तालिका ३.१९: आन्तरिक ऋणको ब्याज तथा कमिसन भुक्तानीको वार्षिक विवरण

(रकम रु. करोडमा)

विवरण	आर्थिक वर्ष अनुसार ब्याज र कमिसन भुक्तानी (ऋण सेवा खर्च)				
	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
ट्रेजरी बिल्स	५०३.८३	५२०.८०	५८५.७९	९०७२.९८	२८९३.३९
विकास ऋणपत्र	९००५.८३	९४३९.५०	२९८०.४३	२६२३.३६	३५८४.९०
राष्ट्रिय बचतपत्र	३.७३	०	०	०	०
नागरिक बचतपत्र	६९.८२	६७.७८	६३.५२	५९.९०	८५.५९
वैदेशिक रोजगार बचतपत्र	४.५९	४.९७	३.७७	९.८५	९.९०
कूल खर्च	९५८७.७२	२०२४.२५	२८३३.४३	३७५६.४९	६४८५.७
दीर्घकालीन उपकरण	६८.२७%	७४.२७%	७९.३३%	७९.४६%	५६.६२%
अल्पकालीन उपकरण	३१.७३%	२५.७३%	२०.६७%	२०.५४%	४३.३८%

स्रोत: अर्थ मन्त्रालय (सम्बन्धित आर्थिक वर्षको आर्थिक सर्वेक्षण) र सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालय

- माथिको तालिका अनुसार नेपाल सरकारको ऋण सेवा खर्च निरन्तर बढिरहेको छ। आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा कुल आन्तरिक ऋण सेवा खर्च रु.एक हजार ५८७ करोड रहेकोमा क्रमशः बढेर आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा रु.छ हजार ४८५ करोड पुगेको देखिन्छ। नेपाल सरकारले आन्तरिक राजस्वबाट ऋण सेवा खर्च धान्न सक्ने कुराको सुनिश्चितता दिने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ।

तालिका ३.२०: तिर्न बाँकी कुल आन्तरिक ऋण दायित्वको विवरण

(रकम रु. करोडमा)

विवरण	आर्थिक वर्ष अनुसार कुल तिर्न बाँकी आन्तरिक ऋण दायित्व				
	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
ट्रेजरी बिल्लस	१४६७९.२९	२१५२१.८१	२७९५९.१५	३५५८४.०५	४५७८१.५६
विकास ऋणपत्र	२९७३४.७०	३८९९४.७०	५१३९४.७०	६२०४४.७०	६५६४४.७०
राष्ट्रिय बचतपत्र	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
नागरिक बचतपत्र	८३७.६२	७६४.२०	६५९.५९	९१४.००	१०७५.०२
वैदेशिक रोजगार बचतपत्र	४५.१५	४०.५०	१८.५७	१९.०२	१७.५४
IMF मूल्य समायोजन	२६.२८	५२.३४	२६२.१६	१८३.१६	३९१.५५
कूल परिचालन	४५३२३.०४	६१३७३.५५	८०२९४.१७	९८७४४.९३	११२९१०.३७
दीर्घकालीन उपकरण	६७.६१%	६४.९३%	६५.१८%	६३.९६%	५९.४५%
अल्पकालीन उपकरण	३२.३९%	३५.०७%	३४.८२%	३६.०४%	४०.५५%

- माथिको तालिका अनुसार तिर्न बाँकी कुल आन्तरिक ऋण दायित्व निरन्तर बढ्दै गएकोमा अल्पकालीन ऋणको हिस्सा बढ्दै गएको तर दीर्घकालीन ऋणको हिस्सा घट्दै गएको देखिन्छ। आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा अल्पकालीन ऋण उपकरणको हिस्सा ३२.३९ प्रतिशत रहेकोमा आर्थिक वर्ष २०७९/८० को अन्तमा बढेर ४०.५५ प्रतिशत पुगेको देखिन्छ। आयोगले दिएको सुझाव अनुसार अल्पकालीन र दीर्घकालीन ऋणको परिचालन निश्चित सीमाभित्र रहेर गर्नुका साथै लाभदायक आयोजनाहरूमा मात्र ऋणको उपयोग गर्नेतर्फ सरकारले ध्यान दिनुपर्छ।

तालिका ३.२१: नगर विकास कोषबाट परिचालित ऋण दायित्वको क्षेत्रगत विवरण

(रकम रु. लाखमा)

आर्थिक वर्ष	शहरी पूर्वाधार		खानेपानी आयोजना		यातायात पूर्वाधार		जम्मा	
	लगानी	उठ्न बाँकी	लगानी	उठ्न बाँकी	लगानी	उठ्न बाँकी	लगानी	उठ्न बाँकी
२०७७/७८	४६४१०.२२	३५५६७.६९	६११२३.८८	५४४९१.८३	५५७.९१	४४१.८९	१०८०९२.०१	९०५०१.४१
२०७८/७९	४८७१५.०६	३६४८५.५५	६३७५६.०७	६०२३७.८७	५५७.९१	४४१.८९	११३०२९.०४	९७१६५.३१
२०७९/८०	४८६२९.३९	३८०५२.८३	७०२०९.०८	६४६३९.८५	५५७.९१	४४१.८९	११९३९६.३८	१०३१२६.५७
२०८०/८१	४९४३७.९८	३८९६९.२५	७२३०८.६६	६६९९८.६७	५५७.९१	४४१.८९	१२२३०४.५५	१०५६०१.८१

स्रोत: नगर विकास कोष

नोट: आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को फाल्गुण मसान्त सम्मको विवरण समावेश छ।

- आर्थिक वर्ष २०७६/७७ र २०७७/७८ मा स्थानीय तहको सिफारिस खण्डमा स्थानीय तहको पूर्वाधार निर्माणमा ऋण प्रवाह गर्ने प्रयोजनका साथ नेपाल सरकारले गठन गरेको नगर विकास कोष लगायतका विशिष्टीकृत संस्थाले गर्ने ऋण लगानीको हकमा सिफारिस गरिएको सीमा लागू नहुने उल्लेख गरिएको थियो।

- आर्थिक वर्ष २०७८/७९, २०७९/८० र २०८०/८१ को सिफारिसमा नगर विकास कोष जस्ता संस्थामार्फत प्रवाह हुने ऋण समेतलाई आयोगले सिफारिस गरेको सम्बन्धित तहको आन्तरिक ऋणको सीमाभित्र राख्नुपर्ने भनी सुझाव दिइएको छ। नगर विकास कोषबाट प्रदान गरिएको ऋणको विवरण उपलब्ध भएपनि स्थानीय सरकारहरूको ऋण र राजस्वको विवरण पूर्ण रूपमा प्राप्त नहुँदा यस सम्बन्धी विश्लेषण हुन सकेको छैन।

तालिका ३.२२: नेपाल सरकारको राजस्व, चालु खर्च र ब्याज कमिसन भुक्तानीको अवस्था

(रकम रु. लाखमा)

आर्थिक वर्ष	राजस्व परिचालन	चालु खर्च	राजस्व र चालु खर्चको फरक	आन्तरिक ऋणको सावै भुक्तानी	आन्तरिक ऋणको ब्याज कमिसन भुक्तानी
२०७८/७९	९८६७८३४	९३७६८४०	४९०९९४	४७३३८०	३७५६४९
२०७९/८०	८८७३६२९	९८७३२५५	-९९९६३४	९९५०९५०	६४८५७०

स्रोत: महालेखा नियन्त्रक कार्यालय र सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालय

- नेपाल सरकारको चालु खर्च विगत वर्षदेखि नै निरन्तर बढिरहेको तर चालु खर्च वृद्धिको अनुपातमा राजस्व सङ्कलनको वृद्धिदर न्यून रहेको देखिन्छ। माथिको तालिका अनुसार आर्थिक वर्ष २०७८/७९ र २०७९/८० मा सङ्घीय सरकारको राजस्व आम्दानी भन्दा आन्तरिक ऋणको वित्तीय व्यवस्थापन खर्च र चालु खर्चको योगफल बढी देखिएकोले सरकारले चालु खर्चमा सुझबुझपूर्ण मितव्ययिता अपनाउनुका साथै, राजस्वको दायरा विस्तार र चुहावट नियन्त्रण गरी राजस्व सङ्कलनमा उल्लेख्य वृद्धि गर्नुपर्दछ।

घ. आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि आन्तरिक ऋणको सीमा सिफारिस

सार्वजनिक ऋण सम्बन्धी विभिन्न मुलुकको अभ्यास, अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूले न्यून आय भएका मुलुक र नेपालको सार्वजनिक ऋणको सम्बन्धमा गरेको अध्ययन प्रतिवेदनका विषयहरू, नेपालको विगतको अभ्यास र अनुभव एवम् समष्टिगत अर्थतन्त्रका सम्बन्धमा माथि प्रस्तुत तथ्याङ्क र विवरण समेतका आधारमा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले लिन सक्ने आन्तरिक ऋणको सीमा देहाय बमोजिम निर्धारण गरी सिफारिस गरिएको छ:

१. नेपाल सरकार

नेपालको समष्टिगत आर्थिक स्थिति, राजस्व र खर्चको अनुमान र बजार सहजता समेतको विश्लेषण गरी नेपाल सरकारले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि अनुमानित कुल गार्हस्थ उत्पादनको ५.० प्रतिशतमा नबढ्ने गरी राष्ट्रिय नीति/योजनामा आधारित भई लागत लाभ विश्लेषण (Cost Benefit Analysis) बाट आन्तरिक प्रतिफल दर (Internal Rate of Return - IRR) वा खुद वर्तमान मूल्य (Net Present Value - NPV) उपयुक्त देखिएका आयोजना/परियोजना कार्यान्वयनका लागि आन्तरिक ऋण उठाउन सक्नेछ। साथै, राष्ट्रिय गौरवका आयोजना, रुपान्तरणकारी आयोजना र मध्यमकालीन खर्च संरचना अन्तर्गतको पहिलो प्राथमिकता प्राप्त आयोजना कार्यान्वयनका लागि रकम नपुग भएमा आयोगले देहायको प्रकरण २ र ३ अनुसार प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई सिफारिस गरिएको आन्तरिक ऋणको सीमा मध्ये प्रदेश र स्थानीय सरकारले उक्त आर्थिक वर्षमा परिचालन नगरेको हदसम्म, कुल गार्हस्थ उत्पादनको ०.५ प्रतिशतले नबढ्ने गरी थप आन्तरिक ऋण परिचालन गर्न सक्नेछ।

२. प्रदेश सरकार

प्रदेश सरकारहरूले आन्तरिक ऋण परिचालनको संरचनागत र प्रकृयागत प्रबन्ध पूरा भएको अवस्थामा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने राजस्व बाँडफाँटको रकम र प्रदेश सरकारको आफ्नो आन्तरिक स्रोतबाट

प्राप्त हुने राजस्व रकमको योगफलको १२ प्रतिशतमा नबढ्ने गरी राष्ट्रिय र प्रादेशिक नीति/योजनामा आधारित भई लागत लाभ विश्लेषणबाट आन्तरिक प्रतिफल दर (Internal Rate of Return - IRR) वा खुद वर्तमान मूल्य (Net Present Value - NPV) उपयुक्त देखिएका आयोजना/परियोजना कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकारको स्वीकृतिमा आन्तरिक ऋण उठाउन सक्नेछन्।

३. स्थानीय सरकार

स्थानीय सरकारहरूले आन्तरिक ऋण परिचालनको संरचना र प्रकृयागत प्रबन्ध पूरा भएको अवस्थामा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने राजस्व बाँडफाँटको रकम र स्थानीय सरकारको आफ्नो आन्तरिक स्रोतबाट प्राप्त हुने राजस्व रकमको योगफलको १२ प्रतिशतमा नबढ्ने गरी राष्ट्रिय, प्रादेशिक र स्थानीय नीति/योजनामा आधारित भई लागत लाभ विश्लेषणबाट आन्तरिक प्रतिफल दर (Internal Rate of Return - IRR) वा खुद वर्तमान मूल्य (Net Present Value - NPV) उपयुक्त देखिएका आयोजना/परियोजना कार्यान्वयनका लागि आन्तरिक ऋण उठाउन सक्नेछन्।

ड. आन्तरिक ऋण उठाउने सम्बन्धमा आयोगका सुझावहरू

आन्तरिक ऋणको परिचालनको सन्दर्भमा आयोगको तर्फबाट निम्न बमोजिमका सुझावहरू दिइएको छः

- क. आयोजनाहरूको लागत लाभ विश्लेषण (C/B Analysis), खुद वर्तमान मूल्य (NPV) र आन्तरिक प्रतिफल दरको विश्लेषण गरी प्रचलित पूँजीको लागत भन्दा वित्तीय आन्तरिक प्रतिफल दर (Financial internal rate of return- FIRR) बढी भएका नाफामूलक (Bankable) आयोजना र आर्थिक आन्तरिक प्रतिफलदर (Economic internal rate of return- EIRR) बढी भएका सामाजिक क्षेत्रका आयोजनामा मात्र आन्तरिक ऋणको उपयोग गर्ने।
- ख. ऋण लगानी गरी सञ्चालन हुने क्रमागत आयोजना वा नयाँ आयोजनाको पहिचान, विकास र छनौट गर्दा अन्य विषयका अतिरिक्त आयोजना वा कार्यक्रमको कार्यान्वयनबाट प्राप्त हुने प्रतिफलबाट ऋण लगानीको साँवा र ब्याज भुक्तानी गर्न सकिने सुनिश्चित गर्ने र उत्पादन वृद्धि, रोजगारी सिर्जना, आय वृद्धि, पूर्वाधार विकास र पूँजी निर्माण हुने खालका पूर्व तयारी सम्पन्न भएका आयोजना/परियोजनामा मात्र आन्तरिक ऋण परिचालन गर्ने।
- ग. आन्तरिक ऋण परिचालनको लागि आवश्यक सम्पूर्ण पूर्वाधार तथा संरचनाहरू विकास भइसकेको अवस्थामा अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १४ मा उल्लेख भए बमोजिम नेपाल सरकारको स्वीकृति प्राप्त भएपछि मात्र प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूले आन्तरिक ऋणलाई बजेटमा स्रोतको रूपमा उल्लेख गर्ने र तीन वटै तहका सरकारहरूले बजेट तर्जुमा गर्दा आयोजना/कार्यक्रमको स्रोतगत विवरण खण्डमा अनिवार्य रूपमा आन्तरिक ऋण उल्लेख गर्ने।
- घ. नेपाल राष्ट्र बैंकले तीन तहका सरकारलाई उपलब्ध गराएको तर एक वर्ष भित्र फरफारक हुन नसकेको अधिविकर्ष कर्जा (Overdraft loan), स्थानीय शहरी पूर्वाधारका क्षेत्रमा ऋण प्रवाह गर्ने प्रयोजनका साथ स्थापना भएका नगर विकास कोष जस्ता विशिष्टीकृत वित्तीय मध्यस्थकर्ता संस्था र अन्य कानून बमोजिम सार्वजनिक दायित्व सिर्जना हुनेगरी वा सरकार जमानत/प्रतिजमानत बसी प्रवाह गरिने जुनसुकै प्रकृतिका ऋणहरू समेतलाई आयोगले सिफारिस गरेको सम्बन्धित सङ्घीय इकाइको आन्तरिक ऋणको सीमाभित्र व्यवस्थित गर्ने।

- ड. सार्वजनिक ऋण व्यवस्थापन कार्यालयमार्फत नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारले तीनवटै तहबाट परिचालित आन्तरिक ऋण र समग्र सार्वजनिक ऋणको एकीकृत विद्युतीय सूचना व्यवस्थापन, लेखाइकन र प्रतिवेदन प्रणालीको व्यवस्था मिलाउने, त्यस्तो प्रणालीमाथि आयोगको समेत पहुँच रहने गरी सुविधा प्रदान गर्ने।
- च. आन्तरिक ऋणको अल्पकालीन उपकरण प्रयोग गरी उठाइने सार्वजनिक ऋण बजारमा ब्याजदर न्यून भएको समयमा उठाउने व्यवस्था मिलाउने र अल्पकालीन ऋण उपकरणको नवीकरणलाई समेत नयाँ ऋणको रूपमा बजेट प्रस्तावमा समावेश गरी संसदबाट अनुमोदन गरेरमात्र परिचालन, लेखाइकन र प्रतिवेदन गर्ने।
- छ. तीनवटै तहका सरकारहरूबाट राजस्व र व्ययको अनुमान सभामा पेश भएपछिको विवरण र हरेक आर्थिक वर्षको अन्तिमसम्मको आन्तरिक ऋण परिचालनको अनुमानित र वास्तविक रकमको विवरण क्षेत्रगत, आयोजनागत, शीर्षकगत र स्रोतगत रूपमा खुलाई वार्षिक रूपमा यस आयोगमा उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाउने।
- ज. आन्तरिक ऋण परिचालनलाई भविष्यको राजस्व वर्तमानमा खर्च गरे सरह मानिने भएकोले आन्तरिक आम्दानीबाट आन्तरिक ऋणको सावँ ब्याज भुक्तानी गर्न सकिने अवस्थामा पुग्न तीन तहका सरकारले सिफारिस भएको सीमा बमोजिमको आन्तरिक ऋण परिचालन र राजस्व सुधार कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने।

३.५ सवारी साधन करको बाँडफाँट

३.५.१ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि एकल कर प्रशासन अन्तर्गत प्रदेश सरकारले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँट सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, कोशी प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस मिति: २०८०/१२/२५

क. पृष्ठभूमि

सङ्घीय शासन प्रणालीको महत्वपूर्ण आधारस्तम्भको रूपमा वित्तीय सङ्घीयता रहेको हुन्छ। वित्तीय सङ्घीयताका विभिन्न अवयवहरू मध्येको एक भनेको सङ्घीय इकाइहरूबीचमा राजस्व अधिकारको बाँडफाँट हो। तहगत सरकारबीचमा एकातर्फ खर्चको आवश्यकताका आधारमा राजस्व अधिकारको बाँडफाँट गरिन्छ भने अर्कोतर्फ समग्र राजस्व प्रशासनलाई मितव्ययी एवम् प्रभावकारी बनाउन र करदाताहरूको कर कानून पालनालाई सहज तुल्याउन पनि तहगत सरकारबीच राजस्व प्रशासन सम्बन्धमा आवश्यक समन्वय तथा सहकार्यको आवश्यकता पर्दछ।

नेपालको संविधानले सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारको एकल तथा साझा अधिकारका विषयहरू सूचीकृत गर्नुका साथै तीनै तहको आर्थिक कार्यप्रणाली सम्बन्धमा समेत छुट्टाछुट्टै व्यवस्था गरेको छ। साथै, तहगत सरकारबीचको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित हुने समेत स्पष्ट उल्लेख गरिएको छ। संविधानको उल्लिखित व्यवस्थालाई आत्मसात गर्दै प्रदेश र स्थानीय सरकार दुवैको एकल अधिकार क्षेत्रभित्र परेका घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, मनोरञ्जन कर र विज्ञापन कर उठाउने अधिकारलाई अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले एकल कर प्रशासनको दायरामा ल्याई त्यसरी सङ्कलित राजस्व आयलाई प्रदेश र स्थानीय तहबीचमा बाँडफाँटको व्यवस्था गरेको छ।

एकल कर प्रशासन अन्तर्गत सवारी साधन करको दर निर्धारण र सङ्कलनको कार्य प्रदेश सरकारले गर्दछ भने त्यसरी सङ्कलित कर रकमको ६० प्रतिशतले हुने रकम प्रदेश सरकारलाई र ४० प्रतिशतले हुने रकम स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्ने व्यवस्था अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६क. को उपदफा (२) ले गरेको छ। साथै, स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट हुने कुल रकमलाई प्रदेशभित्र रहेका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँटको आधार र ढाँचा निर्धारण गरी सिफारिसको जिम्मेवारी संवैधानिक निकायको रूपमा रहेको राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको रहेको छ। यसै व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गर्ने क्रममा विगतका वर्षहरूमा जस्तै आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि पनि प्रदेश सरकारले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको आधार, ढाँचा र हिस्सा यस आयोगबाट निर्धारण गरी प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गरिएको छ।

ख. कानुनी व्यवस्था

१. नेपालको संविधान

• धारा ६० - राजस्व स्रोतको बाँडफाँट

(१) सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहले आफ्नो आर्थिक अधिकार क्षेत्रभित्रको विषयमा कर लगाउन र ती स्रोतहरूबाट राजस्व उठाउन सक्नेछन्। तर साझा सूचीभित्रको विषयमा र कुनै पनि तहको सूचीमा नपरेका विषयमा कर लगाउने र राजस्व उठाउने व्यवस्था नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

(७) सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच राजस्वको बाँडफाँट गर्दा सन्तुलित र पारदर्शी रूपमा गर्नु पर्नेछ।

- अनुसूची ६ - प्रदेशको अधिकारको सूची: क्र.सं.४ मा सवारी साधन कर समेत रहेको।
- अनुसूची ८ - स्थानीय तहको अधिकारको सूची: क्र.सं.४ मा सवारी साधन कर समेत रहेको।

२. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

• दफा ५ - एकल कर प्रशासन

(१) यस ऐन तथा प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि संविधानको अनुसूचीमा प्रदेश र स्थानीय तह दुबैको अधिकारसूचीमा रहेका देहायको कर देहाय बमोजिम लगाइने र उठाइनेछः

(क) सवारी साधन करको दर प्रदेशले लगाउने र उठाउने,

तर टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा र विद्युतीय रिक्सामा सवारी साधन करको दर गाउँपालिका वा नगरपालिकाले लगाउने र उठाउनेछ।

• दफा ६क. - सवारी साधन करको बाँडफाँट

(१) दफा ५ उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिम प्रदेशले लगाएको र उठाएको सवारी साधन करबाट उठेको रकम प्रदेश सरकारले प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा गर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकममध्ये साठी प्रतिशत प्रदेश सरकारलाई र चालीस प्रतिशत स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गरिनेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकममध्ये प्रदेश सरकारले प्राप्त गर्ने रकम प्रदेश सञ्चित कोषमा दाखिला गरिनेछ र स्थानीय तहलाई प्रदान गरिने रकम स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गरिनेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकम संविधान र यस ऐनको अधीनमा रही आयोगले निर्धारण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गर्नेछ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम बाँडफाँटबाट प्रत्येक स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने रकम प्रदेश सरकारले मासिक रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ।

(६) यस दफा बमोजिम बाँडफाँट हुने रकम आर्थिक वर्षको अन्तिम महिनामा हिसाब मिलान गरिनेछ।

ग. सवारी साधन कर बाँडफाँटको सिफारिसमा प्रयोग गरिएका तथ्याङ्कको स्रोत

सवारी साधन करलाई प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्दा आयोगको निर्णयबाट निर्धारित सूचक(आधार) र भार प्रतिशत(ढाँचा) बमोजिम आवश्यक तथ्याङ्कहरू विभिन्न स्रोतहरूबाट सङ्कलन गरिएको छ, जसको विवरण यसप्रकार रहेको छः

क्र.सं.	सूचक	स्रोत
१.	जनसङ्ख्या	राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
२.	सडकको लम्बाइ	सडक विभाग, शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विभाग (२०१८)
३.	वन/पर्यावरण - (वनले ढाकेको क्षेत्रफल)	वन तथा वातावरण मन्त्रालय
४.	क्षेत्रफल	अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकीन गरिएको स्थानीय तहको क्षेत्रफल

घ. सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गर्न लिइएका आधार र ढाँचा तथा सोको व्याख्या एवम् विश्लेषण

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँट सम्बन्धमा यस आयोगले अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६क. को उपदफा (४) ले गरेको व्यवस्था बमोजिम देहायको सूचक (आधार) र भार प्रतिशत (ढाँचा) निर्धारण गरी सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गरेको छः

क्र.सं.	सूचक	भार प्रतिशत
१.	जनसङ्ख्या	४०%
२.	सडकको लम्बाई	४०%
३.	वन/पर्यावरण-(वनले ढाकेको क्षेत्रफल)	१०%
४.	क्षेत्रफल	१०%
	जम्मा	१००%

१. जनसङ्ख्या

प्रत्येक स्थानीय सरकारमा प्रयोगमा आउने सवारी साधनको सङ्ख्याको निर्धारण प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सोही स्थानमा बसोबास गर्ने जनताको सङ्ख्याले निर्धारण गरेको हुन्छ भने सवारी साधनको प्रयोगसँगै हुने सकारात्मक तथा नकारात्मक असर/प्रभाव पनि स्थानीय जनतामा नै सबैभन्दा बढी परेको हुन्छ। यस अर्थमा सवारी साधनबाट प्राप्त हुने करको बाँडफाँटको एउटा महत्वपूर्ण सूचकको रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सरकारका जनताको सङ्ख्या रहनुपर्ने हुन्छ। यसै यथार्थतालाई स्वीकार गर्दै, सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्ने प्रयोजनार्थ राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट प्राप्त स्थानीय सरकारको जनसङ्ख्याको आधारमा यस जनसङ्ख्या सूचकलाई जम्मा ४० प्रतिशत भार दिइएको छ।

२. सडकको लम्बाई

सडक सञ्जाल र सवारी साधनको सङ्ख्याबीचमा सीधा सम्बन्ध रहन्छ। जहाँ धेरै सवारी साधन हुन्छन्, त्यहाँ धेरै सडक विस्तारको आवश्यकता पर्दछ। जहाँ सडक सञ्जाल पुगेको हुन्छ, त्यहाँ सवारी साधनको आवागमन हुन्छ। सवारी साधन कर सङ्कलनको एउटा महत्वपूर्ण उद्देश्य भनेको ती सवारी साधन गुड्ने सडकको मर्मत सम्भार एवम् स्तरोन्नति गर्नु पनि हो। यस अर्थमा सवारी साधन करको बाँडफाँटको एउटा महत्वपूर्ण सूचकको रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सरकारमा रहेको सडक सञ्जाल (सडकको लम्बाई) लाई लिनु आवश्यक हुन्छ। अतः प्रत्येक स्थानीय सरकारमा रहेको सडकको लम्बाइलाई सवारी साधन कर बाँडफाँटको एउटा आधार वा सूचकको रूपमा समावेश गरिएको छ। साथै, समग्र सूचकहरूको सङ्ख्या र सडक लम्बाइको सापेक्षित महत्व समेतलाई ध्यानमा राख्दै सडक विभाग, भवन तथा शहरी विकास विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विकास विभाग (२०१८) बाट प्राप्त तथ्याङ्कको आधारमा यस सडकको लम्बाइ सूचकलाई ४० प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ।

३. वन/पर्यावरण

सवारी साधनको उपयोगमा वृद्धि हुँदै जाँदा यसले वातावरणीय पक्षमा विस्तारै नकारात्मक असर पार्दछ। सवारी साधनको अत्यधिक प्रयोगले कार्बनजन्य प्रदूषणको समस्या सिर्जना हुन्छ। सवारी साधनहरूले निस्सृत गर्ने कार्बनजन्य प्रदूषणको उपयुक्त र भरपर्दो समाधानका लागि वन तथा हरियालीको संरक्षण र प्रवर्द्धनले सहयोग पुऱ्याउनेछ। वन क्षेत्रको विस्तार विकास हुन सकेमा अन्ततः पर्यावरणमा टेवा पुग्नेमा दुईमत छैन। वन क्षेत्रको विद्यमान अवस्थितिलाई कायमै राख्न तथा थप वन क्षेत्रको विस्तार गरी पर्यावरणीय सन्तुलनको लागि स्थानीय सरकारले गरेका प्रयासहरूलाई कर बाँडफाँटको

माध्यमबाट प्रोत्साहित गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय सरकारगत रूपमा प्रत्येक वर्ष वन क्षेत्रको विस्तारसम्बन्धी विस्तृत तथ्याङ्क उपलब्ध हुन नसकेको र पर्यावरणभित्र व्यापक र विस्तृत आवरण रहेको र यस सम्बन्धी आधिकारिक तथ्याङ्क उपलब्ध हुन नसकेको विद्यमान अवस्थामा वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट वनको क्षेत्रसम्बन्धी प्राप्त पछिल्लो तथ्याङ्कको आधारमा वन/पर्यावरणलाई सवारी साधन कर बाँडफाँटको एउटा आधारको रूपमा समावेश गरिएको छ। साथै, भविष्यमा वन/पर्यावरण क्षेत्रको विस्तारमा गरेको वार्षिक प्रगतिलाई समेत थप सूचकको रूपमा समावेश गर्दै लगिनेछ। सवारी साधन करको रकमलाई वन क्षेत्रको संरक्षण र विस्तारमा परिचालन गर्न सकियोस् भन्ने उद्देश्यका साथ स्थानीय सरकारको वनले ढाकेको क्षेत्रफललाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

४. क्षेत्रफल

सवारी साधनको सहज आवागमनको लागि आवश्यक सडक पूर्वाधारको विस्तार तथा मर्मत सम्भार गर्नुको साथै सवारी साधनको प्रयोगबाट उत्पन्न हुन सक्ने सम्भाव्य नकरात्मक असर तथा प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न आवश्यक नियन्त्रणात्मक उपायहरू अपनाउन आवश्यक स्रोतको व्यवस्थापन गर्नुसमेत रहेको हुँदा सडकको पहुँच नभएका स्थानीय तहमा समेत सडक पूर्वाधारको विस्तार गर्न थप स्रोतको आवश्यकता पर्ने हुन्छ। सडकको पहुँच नभएका तर ठूलो क्षेत्रफल भएका स्थानीय तहको सडक पूर्वाधारको विस्तारको आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्नको लागि अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकीन गरिएको स्थानीय तहहरूको क्षेत्रफलसम्बन्धी उपलब्ध तथ्याङ्कको आधारमा सवारी साधन कर बाँडफाँटको आधार र ढाँचामा स्थानीय तहको क्षेत्रफल (भूगोल) लाई सूचकको रूपमा समावेश गरी क्षेत्रफललाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

उपरोक्त आधार र ढाँचामा रहेर आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकार, कोशी प्रदेशले सडकलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई सो प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँटको हिस्सा तालिका ३.२३ बमोजिम हुने गरी सिफारिस गरिएको छः

ड. सवारी साधन कर सडकलन तथा बाँडफाँट र उपयोगसम्बन्धी सुझावहरू

- एक प्रदेशमा दर्ता एवम् नवीकरण भएका सवारी साधनहरू अन्य प्रदेशहरूमा पनि निर्वाध रूपमा आवागमन गर्न पाउने व्यवस्था सुरक्षित रहेको छ। यस क्रममा कतिपय सवारी धनीले आफूले तिर्नु बुझाउनुपर्ने सवारी साधन कर नेपालभित्र आफू जुन स्थानमा बसेको छ, सो नजिकै रहेको सवारी साधन कर उठाउने कार्यालयबाट बुझाउन मिल्ने व्यवस्था मिलाउँदा करदातालाई सहज हुनेछ भने त्यसरी सडकलन हुने राजस्वलाई प्रदेश-प्रदेशबीचको समन्वयमा सम्बन्धित प्रदेशमा हस्तान्तरण गर्न सकिनेछ। अतः यसतर्फ सम्बन्धित प्रदेश सरकारले ध्यान दिनु उपयुक्त हुनेछ। साथै, आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोग गर्दै विद्युतीय प्रणालीबाट सवारी साधन करको भुक्तानी व्यवस्था मिलाउँदा राजस्व भुक्तानी र सडकलनमा थप सहजता आउनेछ।
- प्रदेश सरकारले सडकलन गरेको कुल सवारी साधन करको ४० प्रतिशतले हुने रकम स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्नुपूर्व स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गरिने र त्यस्तो कोषमा जम्मा भएको रकमलाई राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले सिफारिस गरेको हिस्सा बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारको सञ्चित कोषमा मासिक रूपमा हस्तान्तरण गर्दै जानुपर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। तर हालसम्मको अभ्यासमा प्रदेश सरकारले सवारी साधन कर बाँडफाँटको रकमलाई मासिक रूपमा स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी हस्तान्तरण गरेको पाइएको छैन। यस किसिमको व्यवहारले कानूनी व्यवस्थाको पूर्ण पालना नभएको कारणले स्थानीय सरकारको स्रोत व्यवस्थापनमा कठिनाई उत्पन्न भएको छ। अतः सबै प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्नुपर्ने सवारी साधन करको रकम मासिक रूपमा स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी अनिवार्य

हस्तान्तरण गर्नु पर्नेछ।

- प्रदेश सरकारले सडकलन गरेको सवारी साधन करलाई यथार्थ समयमा आधारित (Real Time Based) रहेर कानूनबमोजिम प्रदेश विभाज्य कोष र तत् पश्चात् स्थानीय विभाज्य कोषमा स्वतः जम्मा हुने र मासिक रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सरकारको सञ्चित कोषमा जम्मा हुने किसिमको विद्युतीय प्रणालीको स्थापना र सञ्चालन गर्न सक्दा सवारी साधन करको बाँडफाँटमा थप प्रभावकारिता र पारदर्शिताको विकास हुनेछ।
- सवारी साधन कर सडकलनको कार्य सरकारको समग्र राजस्व आय सडकलनसँग मात्र आवद्ध नगरी यसको विशिष्ट उद्देश्यलाई समेत ध्यान दिनु आवश्यक छ। सवारी साधन कर सडकलनको उद्देश्य सवारी साधनको सहज आवागमनका लागि आवश्यक सडक पूर्वाधारको विस्तार र मर्मत सम्भार गर्नुको साथै सवारी साधनको प्रयोगबाट उत्पन्न हुन सक्ने सम्भाव्य नकारात्मक असर तथा प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न आवश्यक नियन्त्रणात्मक उपायहरू अपनाउन आवश्यक स्रोतको व्यवस्थापन गर्नु समेत हो। यसै सन्दर्भमा सवारी साधन कर बाँडफाँटको रकमलाई प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले मूलतः देहायका कार्यमा विनियोजन र खर्च गर्नु आवश्यक देखिन्छः
 - प्रादेशिक तथा स्थानीय सडकको मर्मत सम्भार गर्न,
 - प्रादेशिक तथा स्थानीय सडकको सुरक्षासम्बन्धी आवश्यक सडकेत चिन्ह, सूचना लगायतका पूर्वाधारको स्थापना र मर्मत सम्भार गर्न,
 - सवारी चालक तथा सहचालकहरू, यात्रुहरू र आम नागरिकहरूका बीचमा सडकको सुरक्षित उपयोगसम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न,
 - सवारी साधनको प्रयोगसँगै यसबाट वातावरणमा पर्ने असर/प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्ने कार्य, मूलतः वनजङ्गलको संरक्षण र प्रवर्द्धनसम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न,
 - वातावरणमैत्री सवारी साधनको प्रवर्द्धन गर्न,
 - प्रदेश र स्थानीय सरकारको सार्वजनिक यातायात प्रणालीलाई व्यवस्थित बनाउन मूलतः बसपार्क, यात्रु प्रतिकालय तथा सार्वजनिक शौचालय निर्माण लगायतका पूर्वाधार निर्माण गर्न।

तालिका ३.२३: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि एकल कर प्रशासनअन्तर्गत प्रदेश सरकार, कोशी प्रदेशले सडकलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करको स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको हिस्सा

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
१	ताप्लेजुङ	१०१०१	फक्ताङ्लुङ्ग गाउँपालिका	०.०१३६७३१४
२	ताप्लेजुङ	१०१०२	मिक्वाखोला गाउँपालिका	०.००४७२२७२
३	ताप्लेजुङ	१०१०३	मेरिङ्गदेन गाउँपालिका	०.००३५७५३८
४	ताप्लेजुङ	१०१०४	मैवाखोला गाउँपालिका	०.००२५९६५६
५	ताप्लेजुङ	१०१०५	आठराई त्रिवेणी गाउँपालिका	०.००२३५०४१
६	ताप्लेजुङ	१०१०६	फुङलिङ्ग नगरपालिका	०.०११०२५०७
७	ताप्लेजुङ	१०१०७	पाथिभरा याङ्वराक गाउँपालिका	०.००२७७१२५
८	ताप्लेजुङ	१०१०८	सिरीजङ्गा गाउँपालिका	०.००५७३६४६
९	ताप्लेजुङ	१०१०९	सिदिङ्गवा गाउँपालिका	०.००३२५२९५
१०	संखुवासभा	१०२०१	भोटखोला गाउँपालिका	०.००७७१६८१
११	संखुवासभा	१०२०२	मकालु गाउँपालिका	०.०११५४७७५
१२	संखुवासभा	१०२०३	सिलीचोङ गाउँपालिका	०.००६०६४८१
१३	संखुवासभा	१०२०४	चिचिला गाउँपालिका	०.००१९३११९

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
१४	संखुवासभा	१०२०५	सभापोखरी गाउँपालिका	०.००३५०३३५
१५	संखुवासभा	१०२०६	खाँदबारी नगरपालिका	०.०१०३२६०५
१६	संखुवासभा	१०२०७	पाँचखपन नगरपालिका	०.००४०३४७८
१७	संखुवासभा	१०२०८	चैनपुर नगरपालिका	०.०१५६७२४२
१८	संखुवासभा	१०२०९	मादी नगरपालिका	०.००२७३३७२
१९	संखुवासभा	१०२१०	धर्मदेवी नगरपालिका	०.००४१५८३६
२०	सोलुखुम्बु	१०३०१	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	०.००८४३४६८
२१	सोलुखुम्बु	१०३०२	माहाकुलुङ गाउँपालिका	०.००५६५९३९
२२	सोलुखुम्बु	१०३०३	सोताङ गाउँपालिका	०.००१७०९३०
२३	सोलुखुम्बु	१०३०४	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	०.००२५८४९५
२४	सोलुखुम्बु	१०३०५	थुलुङ दुधकोशी गाउँपालिका	०.००३२७४५६
२५	सोलुखुम्बु	१०३०६	नेचासल्यान गाउँपालिका	०.००२१८१६८
२६	सोलुखुम्बु	१०३०७	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	०.०११२८५५५
२७	सोलुखुम्बु	१०३०८	लिखु पिके गाउँपालिका	०.००२३०४७८
२८	ओखलढुङ्गा	१०४०१	चिशंखुगढी गाउँपालिका	०.००२४४६९६
२९	ओखलढुङ्गा	१०४०२	सिद्धिचरण नगरपालिका	०.००८८८०८५
३०	ओखलढुङ्गा	१०४०३	मोलुङ्गा गाउँपालिका	०.००३१३९५९
३१	ओखलढुङ्गा	१०४०४	खिजीदेम्बा गाउँपालिका	०.००३५१३१९
३२	ओखलढुङ्गा	१०४०५	लिखु गाउँपालिका	०.००२५१८६१
३३	ओखलढुङ्गा	१०४०६	चम्पादेवी गाउँपालिका	०.००३१२३४३
३४	ओखलढुङ्गा	१०४०७	सुनकोशी गाउँपालिका	०.००३५६९२०
३५	ओखलढुङ्गा	१०४०८	मानेभन्ज्याङ्ग गाउँपालिका	०.००४५४६४१
३६	खोटाङ	१०५०१	केपिलासगढी गाउँपालिका	०.००४२३०७५
३७	खोटाङ	१०५०२	ऐसेलुखर्क गाउँपालिका	०.००२७०४७
३८	खोटाङ	१०५०३	रावा बेसी गाउँपालिका	०.००३१३७४७
३९	खोटाङ	१०५०४	हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका	०.०१६४५०९५
४०	खोटाङ	१०५०५	दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिका	०.०१९६६०६५
४१	खोटाङ	१०५०६	साकेला गाउँपालिका	०.००२८१९८७
४२	खोटाङ	१०५०७	दिप्रुङ चुइचुम्मा गाउँपालिका	०.००४०७४०८
४३	खोटाङ	१०५०८	खोटेहाङ गाउँपालिका	०.००५२४५२८
४४	खोटाङ	१०५०९	जन्तेढुङ्गा गाउँपालिका	०.००३११७४३
४५	खोटाङ	१०५१०	बराहपोखरी गाउँपालिका	०.००३३९६६५
४६	भोजपुर	१०६०१	षडानन्द नगरपालिका	०.०१४०९४८०
४७	भोजपुर	१०६०२	साल्पासिलिछो गाउँपालिका	०.००३२५४५५
४८	भोजपुर	१०६०३	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका	०.००३९८९८०
४९	भोजपुर	१०६०४	भोजपुर नगरपालिका	०.०१९९५५९७
५०	भोजपुर	१०६०५	अरुण गाउँपालिका	०.००४५६२११
५१	भोजपुर	१०६०६	पौवा दुङ्गा गाउँपालिका	०.००२६४३१२
५२	भोजपुर	१०६०७	रामप्रसाद राई गाउँपालिका	०.००४३४४९०
५३	भोजपुर	१०६०८	हतुवागढी गाउँपालिका	०.००२९२७९०
५४	भोजपुर	१०६०९	आमचोक गाउँपालिका	०.००३३३२०८
५५	धनकुटा	१०७०१	महालक्ष्मी नगरपालिका	०.००४६२५१५
५६	धनकुटा	१०७०२	पाखिबास नगरपालिका	०.००८४४७०१
५७	धनकुटा	१०७०३	छथर जोरपाटी गाउँपालिका	०.००३२४७००
५८	धनकुटा	१०७०४	धनकुटा नगरपालिका	०.००८१८३१७

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
५९	धनकुटा	१०७०५	सहिदभुमी गाउँपालिका	०.००२६७१२७
६०	धनकुटा	१०७०६	साँगुरीगढी गाउँपालिका	०.००४५७०३१
६१	धनकुटा	१०७०७	चौविसे गाउँपालिका	०.००४३९४९८
६२	तेह्रथुम	१०८०१	आठराई गाउँपालिका	०.००५४७९२८
६३	तेह्रथुम	१०८०२	फेदाप गाउँपालिका	०.००४३१३५०
६४	तेह्रथुम	१०८०३	मेन्छयायेम गाउँपालिका	०.००१७९८९२
६५	तेह्रथुम	१०८०४	म्याङ्गलुङ्ग नगरपालिका	०.०१०६७२७८
६६	तेह्रथुम	१०८०५	लालीगुराँस नगरपालिका	०.००४०५८७९
६७	तेह्रथुम	१०८०६	छथर गाउँपालिका	०.००३६१३७८
६८	पाँचथर	१०९०१	याङवरक गाउँपालिका	०.००४८२४३५
६९	पाँचथर	१०९०२	हिलिहाङ्ग गाउँपालिका	०.००४०४६६६
७०	पाँचथर	१०९०३	फालेलुङ्ग गाउँपालिका	०.००४८२६५९
७१	पाँचथर	१०९०४	फिदिम नगरपालिका	०.०१०९५३९०
७२	पाँचथर	१०९०५	फाल्गुनन्द गाउँपालिका	०.००३६७०६०
७३	पाँचथर	१०९०६	कुम्मायक गाउँपालिका	०.००३०६७४७
७४	पाँचथर	१०९०७	तुम्बेवा गाउँपालिका	०.००२४२६२७
७५	पाँचथर	१०९०८	मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिका	०.००५२५२०८
७६	इलाम	११००१	माई जोगमाई गाउँपालिका	०.००४९५१९१
७७	इलाम	११००२	सन्दकपुर गाउँपालिका	०.००५०७९६५
७८	इलाम	११००३	ईलाम नगरपालिका	०.०१२५५८८५
७९	इलाम	११००४	देउमाई नगरपालिका	०.००६५३६३४
८०	इलाम	११००५	फाकफोकथुम गाउँपालिका	०.००४९६२९८
८१	इलाम	११००६	माडसेबुङ्ग गाउँपालिका	०.००५२०१३५
८२	इलाम	११००७	चुलाचुली गाउँपालिका	०.००४१८७२७
८३	इलाम	११००८	माई नगरपालिका	०.००६४७९९९
८४	इलाम	११००९	सूर्योदय नगरपालिका	०.०२३९१०८९
८५	इलाम	११०१०	रोङ्ग गाउँपालिका	०.००४८५५७६
८६	झापा	१११०१	मेचीनगर नगरपालिका	०.०१८१७३७
८७	झापा	१११०२	बुद्धशान्ति गाउँपालिका	०.००५९३१४५
८८	झापा	१११०३	अर्जुनधारा नगरपालिका	०.०१७७२८५१
८९	झापा	१११०४	कन्काई नगरपालिका	०.०११०३५८८
९०	झापा	१११०५	शिवसताक्षी नगरपालिका	०.०१३९१९६८
९१	झापा	१११०६	कमल गाउँपालिका	०.००७४०५१५
९२	झापा	१११०७	दमक नगरपालिका	०.००९४७०१४
९३	झापा	१११०८	गौरादह नगरपालिका	०.००७९१८१६
९४	झापा	१११०९	गौरिगञ्ज गाउँपालिका	०.००४६०५६१
९५	झापा	११११०	झापा गाउँपालिका	०.००४७६४८२
९६	झापा	१११११	बाह्रदशी गाउँपालिका	०.००४६७०६१
९७	झापा	११११२	बिर्तामोड नगरपालिका	०.०१४२७६२०
९८	झापा	११११३	हल्दीबारी गाउँपालिका	०.००४६५९८२
९९	झापा	११११४	भद्रपुर नगरपालिका	०.००८३०८४२
१००	झापा	११११५	कचनकवल गाउँपालिका	०.००४७३४७४
१०१	मोरङ	११२०१	मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिका	०.००५६५०१६
१०२	मोरङ	११२०२	लेटाङ्ग नगरपालिका	०.००७६६२३७
१०३	मोरङ	११२०३	केराबारी गाउँपालिका	०.००६५२१५७

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
१०४	मोरङ	११२०४	सुन्दरहरैँचा नगरपालिका	०.०१९६६७४७
१०५	मोरङ	११२०५	बेलवारी नगरपालिका	०.०१७४५७४५
१०६	मोरङ	११२०६	कानेपोखरी गाउँपालिका	०.००५५६२५१
१०७	मोरङ	११२०७	पथरी शनिश्चरे नगरपालिका	०.०१५६२३९७
१०८	मोरङ	११२०८	उर्लावारी नगरपालिका	०.०१०३९८६५
१०९	मोरङ	११२०९	रतुवामाई नगरपालिका	०.००७७९८०७
११०	मोरङ	११२१०	सुनवर्षी नगरपालिका	०.००७२७६५८
१११	मोरङ	११२११	रंगेली नगरपालिका	०.००८३०५६८
११२	मोरङ	११२१२	ग्रामथान गाउँपालिका	०.००४४५२७७
११३	मोरङ	११२१३	बुढीगंगा गाउँपालिका	०.००५५४९३५
११४	मोरङ	११२१४	बिराटनगर महानगरपालिका	०.०४११७०८५
११५	मोरङ	११२१५	कटहरी गाउँपालिका	०.००५२३४८३
११६	मोरङ	११२१६	धनपालथान गाउँपालिका	०.००५२७२९५
११७	मोरङ	११२१७	जहदा गाउँपालिका	०.००५३७९२१
११८	सुनसरी	११३०१	धरान उपमहानगरपालिका	०.०२०३७२४५
११९	सुनसरी	११३०२	बराहक्षेत्र नगरपालिका	०.०१०७२९८२
१२०	सुनसरी	११३०३	कोशी गाउँपालिका	०.००४९१०८६
१२१	सुनसरी	११३०४	भोक्राहा नरसिंह गाउँपालिका	०.००५०५९७५
१२२	सुनसरी	११३०५	रामधुनी नगरपालिका	०.००६४२७५७
१२३	सुनसरी	११३०६	ईटहरी उपमहानगरपालिका	०.०२४८३९१२
१२४	सुनसरी	११३०७	दुहवी नगरपालिका	०.०११०९०१५
१२५	सुनसरी	११३०८	गढी गाउँपालिका	०.००४३३३९२
१२६	सुनसरी	११३०९	इनरुवा नगरपालिका	०.००९३८९१६
१२७	सुनसरी	११३१०	हरिनगर गाउँपालिका	०.००४७७४८९
१२८	सुनसरी	११३११	देवानगन्ज गाउँपालिका	०.००४२२१६९
१२९	सुनसरी	११३१२	बर्जु गाउँपालिका	०.००४००२२७
१३०	उदयपुर	११४०१	बेलका नगरपालिका	०.००८४७३९६
१३१	उदयपुर	११४०२	चौदण्डीगढी नगरपालिका	०.०१८१८७३८
१३२	उदयपुर	११४०३	त्रियुगा नगरपालिका	०.०२०४३८७९
१३३	उदयपुर	११४०४	रौतामाई गाउँपालिका	०.००५२०९२६
१३४	उदयपुर	११४०५	लिम्चुङ्बुङ गाउँपालिका	०.००२४४७०१
१३५	उदयपुर	११४०६	ताप्ली गाउँपालिका	०.००३१७४५९
१३६	उदयपुर	११४०७	कटारी नगरपालिका	०.०२२८५८००
१३७	उदयपुर	११४०८	उदयपुरगढी गाउँपालिका	०.००६१९३५७
			जम्मा	१.००००००००

३.५.२ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि एकल कर प्रशासन अन्तर्गत प्रदेश सरकारले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँट सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, मधेश प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस मिति: २०८०/१२/२५

क. पृष्ठभूमि

सङ्घीय शासन प्रणालीको महत्वपूर्ण आधारस्तम्भको रूपमा वित्तीय सङ्घीयता रहेको हुन्छ। वित्तीय सङ्घीयताका विभिन्न अवयवहरू मध्येको एक भनेको सङ्घीय इकाइहरूबीचमा राजस्व अधिकारको बाँडफाँट हो। तहगत सरकारबीचमा एकातर्फ खर्चको आवश्यकताका आधारमा राजस्व अधिकारको बाँडफाँट गरिन्छ भने अर्कोतर्फ समग्र राजस्व प्रशासनलाई मितव्ययी एवम् प्रभावकारी बनाउन र करदाताहरूको कर कानून पालनालाई सहज तुल्याउन पनि तहगत सरकारबीच राजस्व प्रशासन सम्बन्धमा आवश्यक समन्वय तथा सहकार्यको आवश्यकता पर्दछ।

नेपालको संविधानले सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारको एकल तथा साझा अधिकारका विषयहरू सूचीकृत गर्नुका साथै तीनै तहको आर्थिक कार्यप्रणाली सम्बन्धमा समेत छुट्टाछुट्टै व्यवस्था गरेको छ। साथै, तहगत सरकारबीचको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित हुने समेत स्पष्ट उल्लेख गरिएको छ। संविधानको उल्लिखित व्यवस्थालाई आत्मसात गर्दै प्रदेश र स्थानीय सरकार दुवैको एकल अधिकार क्षेत्रभित्र परेका घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, मनोरञ्जन कर र विज्ञापन कर उठाउने अधिकारलाई अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले एकल कर प्रशासनको दायरामा ल्याई त्यसरी सङ्कलित राजस्व आयलाई प्रदेश र स्थानीय तहबीचमा बाँडफाँटको व्यवस्था गरेको छ।

एकल कर प्रशासन अन्तर्गत सवारी साधन करको दर निर्धारण र सङ्कलनको कार्य प्रदेश सरकारले गर्दछ भने त्यसरी सङ्कलित कर रकमको ६० प्रतिशतले हुने रकम प्रदेश सरकारलाई र ४० प्रतिशतले हुने रकम स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्ने व्यवस्था अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६क. को उपदफा (२) ले गरेको छ। साथै, स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट हुने कुल रकमलाई प्रदेशभित्र रहेका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँटको आधार र ढाँचा निर्धारण गरी सिफारिसको जिम्मेवारी संवैधानिक निकायको रूपमा रहेको राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको रहेको छ। यसै व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गर्ने क्रममा विगतका वर्षहरूमा जस्तै आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि पनि प्रदेश सरकारले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको आधार, ढाँचा र हिस्सा यस आयोगबाट निर्धारण गरी प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गरिएको छ।

ख. कानुनी व्यवस्था

१. नेपालको संविधान

• धारा ६० - राजस्व स्रोतको बाँडफाँट

(१) सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहले आफ्नो आर्थिक अधिकार क्षेत्रभित्रको विषयमा कर लगाउन र ती स्रोतहरूबाट राजस्व उठाउन सक्नेछन्। तर साझा सूचीभित्रको विषयमा र कुनै पनि तहको सूचीमा नपरेका विषयमा कर लगाउने र राजस्व उठाउने व्यवस्था नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

(७) सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच राजस्वको बाँडफाँट गर्दा सन्तुलित र पारदर्शी रूपमा गर्नु पर्नेछ।

• अनुसूची ६ - प्रदेशको अधिकारको सूची: क्र.सं.४ मा सवारी साधन कर समेत रहेको।

• अनुसूची ८ - स्थानीय तहको अधिकारको सूची: क्र.सं.४ मा सवारी साधन कर समेत रहेको।

२. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

• दफा ५ - एकल कर प्रशासन

(१) यस ऐन तथा प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि संविधानको अनुसूचीमा प्रदेश र स्थानीय तह दुवैको अधिकारसूचीमा रहेका देहायको कर देहाय बमोजिम लगाइने र उठाइनेछः

(क) सवारी साधन करको दर प्रदेशले लगाउने र उठाउने,

तर टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा र विद्युतीय रिक्सामा सवारी साधन करको दर गाउँपालिका वा नगरपालिकाले लगाउने र उठाउनेछ।

• दफा ६क. - सवारी साधन करको बाँडफाँट

(१) दफा ५ उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिम प्रदेशले लगाएको र उठाएको सवारी साधन करबाट उठेको रकम प्रदेश सरकारले प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा गर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकममध्ये साठी प्रतिशत प्रदेश सरकारलाई र चालीस प्रतिशत स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गरिनेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकममध्ये प्रदेश सरकारले प्राप्त गर्ने रकम प्रदेश सञ्चित कोषमा दाखिला गरिनेछ र स्थानीय तहलाई प्रदान गरिने रकम स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गरिनेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकम संविधान र यस ऐनको अधीनमा रही आयोगले निर्धारण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गर्नेछ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम बाँडफाँटबाट प्रत्येक स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने रकम प्रदेश सरकारले मासिक रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ।

(६) यस दफा बमोजिम बाँडफाँट हुने रकम आर्थिक वर्षको अन्तिम महिनामा हिसाब मिलान गरिनेछ।

ग. सवारी साधन कर बाँडफाँटको सिफारिसमा प्रयोग गरिएका तथ्याङ्कको स्रोत

सवारी साधन करलाई प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्दा आयोगको निर्णयबाट निर्धारित सूचक(आधार) र भार प्रतिशत(ढाँचा) बमोजिम आवश्यक तथ्याङ्कहरू विभिन्न स्रोतहरूबाट सङ्कलन गरिएको छ, जसको विवरण यसप्रकार रहेको छः

क्र.सं.	सूचक	स्रोत
१.	जनसङ्ख्या	राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
२.	सडकको लम्बाइ	सडक विभाग, शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विभाग (२०१८)
३.	वन/पर्यावरण - (वनले ढाकेको क्षेत्रफल)	वन तथा वातावरण मन्त्रालय
४.	क्षेत्रफल	अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकीन गरिएको स्थानीय तहको क्षेत्रफल

घ. सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गर्न लिइएका आधार र ढाँचा तथा सोको व्याख्या एवम् विश्लेषण

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारले सडकलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँट सम्बन्धमा यस आयोगले अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६क. को उपदफा (४) ले गरेको व्यवस्था बमोजिम देहायको सूचक (आधार) र भार प्रतिशत (ढाँचा) निर्धारण गरी सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गरेको छः

क्र.सं.	सूचक	भार प्रतिशत
१.	जनसङ्ख्या	४०%
२.	सडकको लम्बाई	४०%
३.	वन/पर्यावरण-(वनले ढाकेको क्षेत्रफल)	१०%
४.	क्षेत्रफल	१०%
	जम्मा	१००%

१. जनसङ्ख्या

प्रत्येक स्थानीय सरकारमा प्रयोगमा आउने सवारी साधनको सङ्ख्याको निर्धारण प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सोही स्थानमा बसोबास गर्ने जनताको सङ्ख्याले निर्धारण गरेको हुन्छ भने सवारी साधनको प्रयोगसँगै हुने सकारात्मक तथा नकारात्मक असर/प्रभाव पनि स्थानीय जनतामा नै सबैभन्दा बढी परेको हुन्छ। यस अर्थमा सवारी साधनबाट प्राप्त हुने करको बाँडफाँटको एउटा महत्वपूर्ण सूचकको रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सरकारका जनताको सङ्ख्या रहनुपर्ने हुन्छ। यसै यथार्थतालाई स्वीकार गर्दै, सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्ने प्रयोजनार्थ राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट प्राप्त स्थानीय सरकारको जनसङ्ख्याको आधारमा यस जनसङ्ख्या सूचकलाई जम्मा ४० प्रतिशत भार दिइएको छ।

२. सडकको लम्बाइ

सडक सञ्जाल र सवारी साधनको सङ्ख्याबीचमा सीधा सम्बन्ध रहन्छ। जहाँ धेरै सवारी साधन हुन्छन्, त्यहाँ धेरै सडक विस्तारको आवश्यकता पर्दछ। जहाँ सडक सञ्जाल पुगेको हुन्छ, त्यहाँ सवारी साधनको आवागमन हुन्छ। सवारी साधन कर सडकलनको एउटा महत्वपूर्ण उद्देश्य भनेको ती सवारी साधन गुड्ने सडकको मर्मत सम्भार एवम् स्तरोन्नति गर्नु पनि हो। यस अर्थमा सवारी साधन करको बाँडफाँटको एउटा महत्वपूर्ण सूचकको रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सरकारमा रहेको सडक सञ्जाल (सडकको लम्बाइ) लाई लिनु आवश्यक हुन्छ। अतः प्रत्येक स्थानीय सरकारमा रहेको सडकको लम्बाइलाई सवारी साधन कर बाँडफाँटको एउटा आधार वा सूचकको रूपमा समावेश गरिएको छ। साथै, समग्र सूचकहरूको सङ्ख्या र सडक लम्बाइको सापेक्षित महत्व समेतलाई ध्यानमा राख्दै सडक विभाग, भवन तथा शहरी विकास विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विकास विभाग (२०१८) बाट प्राप्त तथ्याङ्कको आधारमा यस सडकको लम्बाइ सूचकलाई ४० प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ।

३. वन/पर्यावरण

सवारी साधनको उपयोगमा वृद्धि हुँदै जाँदा यसले वातावरणीय पक्षमा विस्तारै नकारात्मक असर पार्दछ। सवारी साधनको अत्यधिक प्रयोगले कार्बनजन्य प्रदूषणको समस्या सिर्जना हुन्छ। सवारी साधनहरूले निसृत गर्ने कार्बनजन्य प्रदूषणको उपयुक्त र भरपर्दो समाधानका लागि वन तथा हरियालीको संरक्षण र प्रवर्द्धनले सहयोग पुऱ्याउनेछ। वन क्षेत्रको विस्तार विकास हुन सकेमा अन्ततः पर्यावरणमा टेवा पुग्नेमा दुईमत छैन। वन क्षेत्रको विद्यमान अवस्थितिलाई कायमै राख्न तथा थप वन क्षेत्रको विस्तार गरी पर्यावरणीय सन्तुलनको लागि स्थानीय सरकारले गरेका प्रयासहरूलाई कर बाँडफाँटको माध्यमबाट प्रोत्साहित गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय सरकारगत रूपमा प्रत्येक वर्ष वन क्षेत्रको विस्तारसम्बन्धी विस्तृत तथ्याङ्क

उपलब्ध हुन नसकेको र पर्यावरणभित्र व्यापक र विस्तृत आवरण रहेको र यस सम्बन्धी आधिकारिक तथ्याङ्क उपलब्ध हुन नसकेको विद्यमान अवस्थामा वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट वनको क्षेत्रसम्बन्धी प्राप्त पछिल्लो तथ्याङ्कको आधारमा वन/पर्यावरणलाई सवारी साधन कर बाँडफाँटको एउटा आधारको रूपमा समावेश गरिएको छ। साथै, भविष्यमा वन/पर्यावरण क्षेत्रको विस्तारमा गरेको वार्षिक प्रगतिलाई समेत थप सूचकको रूपमा समावेश गर्दै लगिनेछ। सवारी साधन करको रकमलाई वन क्षेत्रको संरक्षण र विस्तारमा परिचालन गर्न सकियोस् भन्ने उद्देश्यका साथ स्थानीय सरकारको वनले ढाकेको क्षेत्रफललाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

४. क्षेत्रफल

सवारी साधनको सहज आवागमनको लागि आवश्यक सडक पूर्वाधारको विस्तार तथा मर्मत सम्भार गर्नुको साथै सवारी साधनको प्रयोगबाट उत्पन्न हुन सक्ने सम्भाव्य नकरात्मक असर तथा प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न आवश्यक नियन्त्रणात्मक उपायहरू अपनाउन आवश्यक स्रोतको व्यवस्थापन गर्नुसमेत रहेको हुँदा सडकको पहुँच नभएका स्थानीय तहमा समेत सडक पूर्वाधारको विस्तार गर्न थप स्रोतको आवश्यकता पर्ने हुन्छ। सडकको पहुँच नभएका तर ठूलो क्षेत्रफल भएका स्थानीय तहको सडक पूर्वाधारको विस्तारको आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्नको लागि अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकीन गरिएको स्थानीय तहहरूको क्षेत्रफलसम्बन्धी उपलब्ध तथ्याङ्कको आधारमा सवारी साधन कर बाँडफाँटको आधार र ढाँचामा स्थानीय तहको क्षेत्रफल (भूगोल) लाई सूचकको रूपमा समावेश गरी क्षेत्रफललाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

उपरोक्त आधार र ढाँचामा रहेर आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकार, मधेश प्रदेशले सडकलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई सो प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँटको हिस्सा तालिका ३.२४ बमोजिम हुने गरी सिफारिस गरिएको छ:

ड. सवारी साधन कर सडकलन तथा बाँडफाँट र उपयोगसम्बन्धी सुझावहरू

- एक प्रदेशमा दर्ता एवम् नवीकरण भएका सवारी साधनहरू अन्य प्रदेशहरूमा पनि निर्वाध रूपमा आवागमन गर्न पाउने व्यवस्था सुरक्षित रहेको छ। यस क्रममा कतिपय सवारी धनीले आफूले तिर्नु बुझाउनुपर्ने सवारी साधन कर नेपालभित्र आफू जुन स्थानमा बसेको छ, सो नजिकै रहेको सवारी साधन कर उठाउने कार्यालयबाट बुझाउन मिल्ने व्यवस्था मिलाउँदा करदातालाई सहज हुनेछ भने त्यसरी सडकलन हुने राजस्वलाई प्रदेश-प्रदेशबीचको समन्वयमा सम्बन्धित प्रदेशमा हस्तान्तरण गर्न सकिनेछ। अतः यसतर्फ सम्बन्धित प्रदेश सरकारले ध्यान दिनु उपयुक्त हुनेछ। साथै, आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोग गर्दै विद्युतीय प्रणालीबाट सवारी साधन करको भुक्तानी व्यवस्था मिलाउँदा राजस्व भुक्तानी र सडकलनमा थप सहजता आउनेछ।
- प्रदेश सरकारले सडकलन गरेको कुल सवारी साधन करको ४० प्रतिशतले हुने रकम स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्नुपूर्व स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गरिने र त्यस्तो कोषमा जम्मा भएको रकमलाई राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले सिफारिस गरेको हिस्सा बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारको सञ्चित कोषमा मासिक रूपमा हस्तान्तरण गर्दै जानुपर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। तर हालसम्मको अभ्यासमा प्रदेश सरकारले सवारी साधन कर बाँडफाँटको रकमलाई मासिक रूपमा स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी हस्तान्तरण गरेको पाइएको छैन। यस किसिमको व्यवहारले कानूनी व्यवस्थाको पूर्ण पालना नभएको कारणले स्थानीय सरकारको स्रोत व्यवस्थापनमा कठिनाई उत्पन्न भएको छ। अतः सबै प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्नुपर्ने सवारी साधन करको रकम मासिक रूपमा स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी अनिवार्य हस्तान्तरण गर्नु पर्नेछ।

- प्रदेश सरकारले सडकलन गरेको सवारी साधन करलाई यथार्थ समयमा आधारित (Real Time Based) रहेर कानूनबमोजिम प्रदेश विभाज्य कोष र तत् पश्चात् स्थानीय विभाज्य कोषमा स्वतः जम्मा हुने र मासिक रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सरकारको सञ्चित कोषमा जम्मा हुने किसिमको विद्युतीय प्रणालीको स्थापना र सञ्चालन गर्न सक्दा सवारी साधन करको बाँडफाँटमा थप प्रभावकारिता र पारदर्शिताको विकास हुनेछ।
- सवारी साधन कर सडकलनको कार्य सरकारको समग्र राजस्व आय सडकलनसँग मात्र आवद्ध नगरी यसको विशिष्ट उद्देश्यलाई समेत ध्यान दिनु आवश्यक छ। सवारी साधन कर सडकलनको उद्देश्य सवारी साधनको सहज आवागमनका लागि आवश्यक सडक पूर्वाधारको विस्तार र मर्मत सम्भार गर्नुको साथै सवारी साधनको प्रयोगबाट उत्पन्न हुन सक्ने सम्भाव्य नकारात्मक असर तथा प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न आवश्यक नियन्त्रणात्मक उपायहरू अपनाउन आवश्यक स्रोतको व्यवस्थापन गर्नु समेत हो। यसै सन्दर्भमा सवारी साधन कर बाँडफाँटको रकमलाई प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले मूलतः देहायका कार्यमा विनियोजन र खर्च गर्नु आवश्यक देखिन्छः
 - प्रादेशिक तथा स्थानीय सडकको मर्मत सम्भार गर्न,
 - प्रादेशिक तथा स्थानीय सडकको सुरक्षासम्बन्धी आवश्यक सडकेत चिन्ह, सूचना लगायतका पूर्वाधारको स्थापना र मर्मत सम्भार गर्न,
 - सवारी चालक तथा सहचालकहरू, यात्रुहरू र आम नागरिकहरूका बीचमा सडकको सुरक्षित उपयोगसम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न,
 - सवारी साधनको प्रयोगसँगै यसबाट वातावरणमा पर्ने असर/प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्ने कार्य, मूलतः वनजडुगलको संरक्षण र प्रवर्द्धनसम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न,
 - वातावरणमैत्री सवारी साधनको प्रवर्द्धन गर्न,
 - प्रदेश र स्थानीय सरकारको सार्वजनिक यातायात प्रणालीलाई व्यवस्थित बनाउन मूलतः बसपार्क, यात्रु प्रतिकालय तथा सार्वजनिक शौचालय निर्माण लगायतका पूर्वाधार निर्माण गर्न।

तालिका ३.२४: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि एकल कर प्रशासनअन्तर्गत प्रदेश सरकार, मधेश प्रदेशले सडकलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करको स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको हिस्सा

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
१	सप्तरी	२०१०१	सप्तकोशी नगरपालिका	०.००६५०६०६
२	सप्तरी	२०१०२	कन्चनरूप नगरपालिका	०.०१२८४८८९
३	सप्तरी	२०१०३	अग्नीसथर कृष्ण सवरन गाउँपालिका	०.००६९९६१०
४	सप्तरी	२०१०४	रूपनी गाउँपालिका	०.००४०७४३४
५	सप्तरी	२०१०५	शम्भुनाथ नगरपालिका	०.००७७११४७
६	सप्तरी	२०१०६	खडक नगरपालिका	०.०११३६४५५
७	सप्तरी	२०१०७	सुरुङ्गा नगरपालिका	०.०१२६०१७६
८	सप्तरी	२०१०८	बलान बिहुल गाउँपालिका	०.००३०९०१६
९	सप्तरी	२०१०९	बोदेबरसाईन नगरपालिका	०.००५८२४९८
१०	सप्तरी	२०११०	डाक्नेधरी नगरपालिका	०.००८९९४७९
११	सप्तरी	२०१११	राजगढ गाउँपालिका	०.००४०८२१५
१२	सप्तरी	२०११२	विष्णुपुर गाउँपालिका	०.००३११७९३
१३	सप्तरी	२०११३	राजविराज नगरपालिका	०.००७४४२६३
१४	सप्तरी	२०११४	महादेवा गाउँपालिका	०.००३६५५१७
१५	सप्तरी	२०११५	तिरहुत गाउँपालिका	०.००३२७४२९

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
१६	सप्तरी	२०११६	हनुमाननगर कङ्कालिनी नगरपालिका	०.०१००८१२२
१७	सप्तरी	२०११७	तिलाठी कोईलाडी गाउँपालिका	०.००३४००११
१८	सप्तरी	२०११८	छिन्नमस्ता गाउँपालिका	०.००३४९५३४
१९	सिरहा	२०२०१	लहान नगरपालिका	०.०२३५१८४६
२०	सिरहा	२०२०२	धनगढीमाई नगरपालिका	०.०१६५३९४१
२१	सिरहा	२०२०३	गोलबजार नगरपालिका	०.०१४९५०४८
२२	सिरहा	२०२०४	मिर्चैया नगरपालिका	०.०१०७४७६८
२३	सिरहा	२०२०५	कर्जन्हा नगरपालिका	०.००५४३४८८
२४	सिरहा	२०२०६	कल्याणपुर नगरपालिका	०.०११४७६९०
२५	सिरहा	२०२०७	नरहा गाउँपालिका	०.००२७३१३६
२६	सिरहा	२०२०८	विष्णुपुर गाउँपालिका	०.००२२०१५३
२७	सिरहा	२०२०९	अर्नमा गाउँपालिका	०.००३१६३४८
२८	सिरहा	२०२१०	सुखीपुर नगरपालिका	०.००८८५११९
२९	सिरहा	२०२११	लक्ष्मीपुर पतारी गाउँपालिका	०.००३६७६९४
३०	सिरहा	२०२१२	सखुवानान्कारकट्टी गाउँपालिका	०.००२२८७३१
३१	सिरहा	२०२१३	भगवानपुर गाउँपालिका	०.००२४३५१६
३२	सिरहा	२०२१४	नवराजपुर गाउँपालिका	०.००२५४२७४
३३	सिरहा	२०२१५	बरियारपट्टी गाउँपालिका	०.००३४४५४५
३४	सिरहा	२०२१६	औरही गाउँपालिका	०.००३०७३३३
३५	सिरहा	२०२१७	सिराहा नगरपालिका	०.०११२००२७
३६	धनुषा	२०३०१	गणेशमान चारनाथ नगरपालिका	०.०१९४४६५९
३७	धनुषा	२०३०२	धनुषाधाम नगरपालिका	०.०१०६३७७५
३८	धनुषा	२०३०३	मिथिला नगरपालिका	०.०१६३३५२०
३९	धनुषा	२०३०४	बटेश्वर गाउँपालिका	०.००२७०७६७
४०	धनुषा	२०३०५	क्षिरेश्वरनाथ नगरपालिका	०.०१०३३७०३
४१	धनुषा	२०३०६	लक्ष्मीनिया गाउँपालिका	०.००३०२०१९
४२	धनुषा	२०३०७	मिथिला बिहारी नगरपालिका	०.००४०६४६०
४३	धनुषा	२०३०८	हंसपुर नगरपालिका	०.००४३५७६६
४४	धनुषा	२०३०९	सबैला नगरपालिका	०.००६१२८१०
४५	धनुषा	२०३१०	शहीदनगर नगरपालिका	०.००५२९६७५
४६	धनुषा	२०३११	कमला नगरपालिका	०.००४८८९९२
४७	धनुषा	२०३१२	जनक नन्दिनी गाउँपालिका	०.००२८०६३८
४८	धनुषा	२०३१३	बिदेह नगरपालिका	०.००५७५१२३
४९	धनुषा	२०३१४	औरही गाउँपालिका	०.००२४६३५३
५०	धनुषा	२०३१५	जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका	०.०२०७४१९२
५१	धनुषा	२०३१६	धनौजी गाउँपालिका	०.००२१३०१६
५२	धनुषा	२०३१७	नगराइन नगरपालिका	०.००६५५५३५
५३	धनुषा	२०३१८	मुखियापट्टी मुसहरमिया गाउँपालिका	०.००५९९९६५
५४	महोत्तरी	२०४०१	बर्दिबास नगरपालिका	०.०२०२७०५३
५५	महोत्तरी	२०४०२	गौशाला नगरपालिका	०.०१८१९७८६
५६	महोत्तरी	२०४०३	सोनमा गाउँपालिका	०.००४३६४९२
५७	महोत्तरी	२०४०४	औरही नगरपालिका	०.००३७३५४३
५८	महोत्तरी	२०४०५	भैगाहा नगरपालिका	०.००६५२७१४
५९	महोत्तरी	२०४०६	लोहरपट्टी नगरपालिका	०.००५१८३२९
६०	महोत्तरी	२०४०७	बलवा नगरपालिका	०.००८५४३९६

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
६१	महोत्तरी	२०४०८	राम गोपालपुर नगरपालिका	०.००३८००६३
६२	महोत्तरी	२०४०९	साम्सी गाउँपालिका	०.००३५२११४
६३	महोत्तरी	२०४१०	मनरा शिसवा नगरपालिका	०.००८३२०६३
६४	महोत्तरी	२०४११	एकडारा गाउँपालिका	०.००३०८५६४
६५	महोत्तरी	२०४१२	महोत्तरी गाउँपालिका	०.००३०४१२९
६६	महोत्तरी	२०४१३	पिपरा गाउँपालिका	०.००४२११४६
६७	महोत्तरी	२०४१४	मटिहानी नगरपालिका	०.००३५२४७
६८	महोत्तरी	२०४१५	जलेश्वर नगरपालिका	०.००७०३०६८
६९	सर्लाही	२०५०१	लालबन्दी नगरपालिका	०.०१८५९४७३
७०	सर्लाही	२०५०२	हरिवन नगरपालिका	०.०१३००६२८
७१	सर्लाही	२०५०३	बागमती नगरपालिका	०.०१४२८६२७
७२	सर्लाही	२०५०४	बरहथवा नगरपालिका	०.०१७६३३१५
७३	सर्लाही	२०५०५	हरिपुर नगरपालिका	०.००९३२१४४
७४	सर्लाही	२०५०६	ईश्वरपुर नगरपालिका	०.०१८०७११०
७५	सर्लाही	२०५०७	हरिपुरवा नगरपालिका	०.००३४०१८४
७६	सर्लाही	२०५०८	पर्सा गाउँपालिका	०.००२२८०१३
७७	सर्लाही	२०५०९	ब्रह्मपुरी गाउँपालिका	०.००२८४१३७
७८	सर्लाही	२०५१०	चन्द्रनगर गाउँपालिका	०.००३७७८६१
७९	सर्लाही	२०५११	कविलासी नगरपालिका	०.००७५८५२३
८०	सर्लाही	२०५१२	चक्रघट्टा गाउँपालिका	०.००२६९०३४
८१	सर्लाही	२०५१३	बसबरिया गाउँपालिका	०.००२३६५६५
८२	सर्लाही	२०५१४	धनकौल गाउँपालिका	०.००३०५३८४
८३	सर्लाही	२०५१५	रामनगर गाउँपालिका	०.००२७८१८८
८४	सर्लाही	२०५१६	बलरा नगरपालिका	०.००९०८९९४
८५	सर्लाही	२०५१७	गोडैटा नगरपालिका	०.०१००५५५६
८६	सर्लाही	२०५१८	विष्णु गाउँपालिका	०.००२६५९२०
८७	सर्लाही	२०५१९	कौडेना गाउँपालिका	०.००२६३९६१
८८	सर्लाही	२०५२०	मलंगवा नगरपालिका	०.००५७५०१४
८९	रौतहट	२०६०१	चन्द्रपुर नगरपालिका	०.०२४६७५८२
९०	रौतहट	२०६०२	गुजरा नगरपालिका	०.०१९६९८८६
९१	रौतहट	२०६०३	फतुवा विजयपुर नगरपालिका	०.००५२६३९७
९२	रौतहट	२०६०४	कटहरिया नगरपालिका	०.००४६५५००
९३	रौतहट	२०६०५	बृन्दावन नगरपालिका	०.०१०७५९१३
९४	रौतहट	२०६०६	गढीमाई नगरपालिका	०.००५०३१११
९५	रौतहट	२०६०७	माधव नारायण नगरपालिका	०.००४५५४०९
९६	रौतहट	२०६०८	गरुडा नगरपालिका	०.०१००९६६६
९७	रौतहट	२०६०९	देवाही गोनाही नगरपालिका	०.००३८३२००
९८	रौतहट	२०६१०	मौलापुर नगरपालिका	०.००३५४२७६
९९	रौतहट	२०६११	बौधीमाई नगरपालिका	०.००४२६९४३
१००	रौतहट	२०६१२	परोहा नगरपालिका	०.००४६८८०२
१०१	रौतहट	२०६१३	राजपुर नगरपालिका	०.००५००६९२
१०२	रौतहट	२०६१४	यमुनामाई गाउँपालिका	०.००२९२२३३
१०३	रौतहट	२०६१५	दुर्गा भगवती गाउँपालिका	०.००२३९८७१
१०४	रौतहट	२०६१६	राजदेवी नगरपालिका	०.००३५४५४३
१०५	रौतहट	२०६१७	गौर नगरपालिका	०.००५२६७०२

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
१०६	रौतहट	२०६१८	ईशनाथ नगरपालिका	०.००४८४९२१
१०७	बारा	२०७०१	निजगढ नगरपालिका	०.०२३८६१५०
१०८	बारा	२०७०२	कोल्हवी नगरपालिका	०.०२११९३१७
१०९	बारा	२०७०३	जीतपुर सिमरा उपमहानगरपालिका	०.०३४८९७३४
११०	बारा	२०७०४	परवानीपुर गाउँपालिका	०.००२४०८१८
१११	बारा	२०७०५	प्रसौनी गाउँपालिका	०.००२७३२७२
११२	बारा	२०७०६	विश्रामपुर गाउँपालिका	०.००२४१४८५
११३	बारा	२०७०७	फेटा गाउँपालिका	०.००२९९१६०
११४	बारा	२०७०८	कलैया उपमहानगरपालिका	०.०२४७७८३३
११५	बारा	२०७०९	करैयामाई गाउँपालिका	०.००३५९८२७
११६	बारा	२०७१०	बारागढी गाउँपालिका	०.००३१९४३१
११७	बारा	२०७११	आदर्श कोटवाल गाउँपालिका	०.००३५१७५०
११८	बारा	२०७१२	सिम्रौनगढ नगरपालिका	०.००९८०८६४
११९	बारा	२०७१३	पचरौता नगरपालिका	०.००४१३१४८
१२०	बारा	२०७१४	महागढीमाई नगरपालिका	०.००६२०८८४
१२१	बारा	२०७१५	देवताल गाउँपालिका	०.००२९४६४८
१२२	बारा	२०७१६	सुवर्ण गाउँपालिका	०.००३४८८११
१२३	पर्सा	२०८०१	ठोरी (सुवर्णपुर) गाउँपालिका	०.००६७९८७६
१२४	पर्सा	२०८०२	जिराभवानी गाउँपालिका	०.००४०३५२६
१२५	पर्सा	२०८०३	जगरनाथपुर गाउँपालिका	०.००४०२११०
१२६	पर्सा	२०८०४	पटेर्वा सुगौली गाउँपालिका	०.००४५६६८९
१२७	पर्सा	२०८०५	सखुवा प्रसौनी गाउँपालिका	०.००५६८५९३
१२८	पर्सा	२०८०६	पर्सागढी नगरपालिका	०.००७६१२३६
१२९	पर्सा	२०८०७	बिरगन्ज महानगरपालिका	०.०२९२१२०३
१३०	पर्सा	२०८०८	बहुदरमाई नगरपालिका	०.००४२७२५५
१३१	पर्सा	२०८०९	पोखरिया नगरपालिका	०.००७०३४५८
१३२	पर्सा	२०८१०	कालिकामाई गाउँपालिका	०.००२६८९४०
१३३	पर्सा	२०८११	धोबीनी गाउँपालिका	०.००२६०९०१
१३४	पर्सा	२०८१२	छिपहरमाई गाउँपालिका	०.००३०१९७२
१३५	पर्सा	२०८१३	पकाहा मैनपुर गाउँपालिका	०.००२६०७७९
१३६	पर्सा	२०८१४	बिन्दवासिनी गाउँपालिका	०.००२९५५३४
			जम्मा	१.०००००००

३.५.३ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि एकल कर प्रशासन अन्तर्गत प्रदेश सरकारले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँट सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, बागमती प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस मिति: २०८०/१२/२५

क. पृष्ठभूमि

सङ्घीय शासन प्रणालीको महत्वपूर्ण आधारस्तम्भको रूपमा वित्तीय सङ्घीयता रहेको हुन्छ। वित्तीय सङ्घीयताका विभिन्न अवयवहरू मध्येको एक भनेको सङ्घीय इकाइहरूबीचमा राजस्व अधिकारको बाँडफाँट हो। तहगत सरकारबीचमा एकातर्फ खर्चको आवश्यकताका आधारमा राजस्व अधिकारको बाँडफाँट गरिन्छ भने अर्कोतर्फ समग्र राजस्व प्रशासनलाई मितव्ययी एवम् प्रभावकारी बनाउन र करदाताहरूको कर कानून पालनालाई सहज तुल्याउन पनि तहगत सरकारबीच राजस्व प्रशासन सम्बन्धमा आवश्यक समन्वय तथा सहकार्यको आवश्यकता पर्दछ।

नेपालको संविधानले सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारको एकल तथा साझा अधिकारका विषयहरू सूचीकृत गर्नुका साथै तीनै तहको आर्थिक कार्यप्रणाली सम्बन्धमा समेत छुट्टाछुट्टै व्यवस्था गरेको छ। साथै, तहगत सरकारबीचको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित हुने समेत स्पष्ट उल्लेख गरिएको छ। संविधानको उल्लिखित व्यवस्थालाई आत्मसात गर्दै प्रदेश र स्थानीय सरकार दुवैको एकल अधिकार क्षेत्रभित्र परेका घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, मनोरञ्जन कर र विज्ञापन कर उठाउने अधिकारलाई अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले एकल कर प्रशासनको दायरामा ल्याई त्यसरी सङ्कलित राजस्व आयलाई प्रदेश र स्थानीय तहबीचमा बाँडफाँटको व्यवस्था गरेको छ।

एकल कर प्रशासन अन्तर्गत सवारी साधन करको दर निर्धारण र सङ्कलनको कार्य प्रदेश सरकारले गर्दछ भने त्यसरी सङ्कलित कर रकमको ६० प्रतिशतले हुने रकम प्रदेश सरकारलाई र ४० प्रतिशतले हुने रकम स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्ने व्यवस्था अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६क. को उपदफा (२) ले गरेको छ। साथै, स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट हुने कुल रकमलाई प्रदेशभित्र रहेका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँटको आधार र ढाँचा निर्धारण गरी सिफारिसको जिम्मेवारी संवैधानिक निकायको रूपमा रहेको राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको रहेको छ। यसै व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गर्ने क्रममा विगतका वर्षहरूमा जस्तै आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि पनि प्रदेश सरकारले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको आधार, ढाँचा र हिस्सा यस आयोगबाट निर्धारण गरी प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गरिएको छ।

ख. कानुनी व्यवस्था

१. नेपालको संविधान

• धारा ६० - राजस्व स्रोतको बाँडफाँट

(१) सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहले आफ्नो आर्थिक अधिकार क्षेत्रभित्रको विषयमा कर लगाउन र ती स्रोतहरूबाट राजस्व उठाउन सक्नेछन्। तर साझा सूचीभित्रको विषयमा र कुनै पनि तहको सूचीमा नपरेका विषयमा कर लगाउने र राजस्व उठाउने व्यवस्था नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

(७) सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच राजस्वको बाँडफाँट गर्दा सन्तुलित र पारदर्शी रूपमा गर्नु पर्नेछ।

• अनुसूची ६ - प्रदेशको अधिकारको सूची: क्र.सं.४ मा सवारी साधन कर समेत रहेको।

• अनुसूची ८ - स्थानीय तहको अधिकारको सूची: क्र.सं.४ मा सवारी साधन कर समेत रहेको।

२. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

• दफा ५ - एकल कर प्रशासन

(१) यस ऐन तथा प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि संविधानको अनुसूचीमा प्रदेश र स्थानीय तह दुवैको अधिकारसूचीमा रहेका देहायको कर देहाय बमोजिम लगाइने र उठाइनेछः

(क) सवारी साधन करको दर प्रदेशले लगाउने र उठाउने,

तर टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा र विद्युतीय रिक्सामा सवारी साधन करको दर गाउँपालिका वा नगरपालिकाले लगाउने र उठाउनेछ।

• दफा ६क. - सवारी साधन करको बाँडफाँट

(१) दफा ५ उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिम प्रदेशले लगाएको र उठाएको सवारी साधन करबाट उठेको रकम प्रदेश सरकारले प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा गर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकममध्ये साठी प्रतिशत प्रदेश सरकारलाई र चालीस प्रतिशत स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गरिनेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकममध्ये प्रदेश सरकारले प्राप्त गर्ने रकम प्रदेश सञ्चित कोषमा दाखिला गरिनेछ र स्थानीय तहलाई प्रदान गरिने रकम स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गरिनेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकम संविधान र यस ऐनको अधीनमा रही आयोगले निर्धारण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गर्नेछ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम बाँडफाँटबाट प्रत्येक स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने रकम प्रदेश सरकारले मासिक रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ।

(६) यस दफा बमोजिम बाँडफाँट हुने रकम आर्थिक वर्षको अन्तिम महिनामा हिसाब मिलान गरिनेछ।

ग. सवारी साधन कर बाँडफाँटको सिफारिसमा प्रयोग गरिएका तथ्याङ्कको स्रोत

सवारी साधन करलाई प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्दा आयोगको निर्णयबाट निर्धारित सूचक(आधार) र भार प्रतिशत(ढाँचा) बमोजिम आवश्यक तथ्याङ्कहरू विभिन्न स्रोतहरूबाट सङ्कलन गरिएको छ, जसको विवरण यसप्रकार रहेको छः

क्र.सं.	सूचक	स्रोत
१.	जनसङ्ख्या	राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
२.	सडकको लम्बाइ	सडक विभाग, शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विभाग (२०१८)
३.	वन/पर्यावरण - (वनले ढाकेको क्षेत्रफल)	वन तथा वातावरण मन्त्रालय
४.	क्षेत्रफल	अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकीन गरिएको स्थानीय तहको क्षेत्रफल

घ. सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गर्न लिइएका आधार र ढाँचा तथा सोको व्याख्या एवम् विश्लेषण

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारले सडकलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँट सम्बन्धमा यस आयोगले अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६क. को उपदफा (४) ले गरेको व्यवस्था बमोजिम देहायको सूचक (आधार) र भार प्रतिशत (ढाँचा) निर्धारण गरी सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गरेको छः

क्र.सं.	सूचक	भार प्रतिशत
१.	जनसङ्ख्या	४०%
२.	सडकको लम्बाई	४०%
३.	वन/पर्यावरण-(वनले ढाकेको क्षेत्रफल)	१०%
४.	क्षेत्रफल	१०%
	जम्मा	१००%

१. जनसङ्ख्या

प्रत्येक स्थानीय सरकारमा प्रयोगमा आउने सवारी साधनको सङ्ख्याको निर्धारण प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सोही स्थानमा बसोबास गर्ने जनताको सङ्ख्याले निर्धारण गरेको हुन्छ भने सवारी साधनको प्रयोगसँगै हुने सकारात्मक तथा नकारात्मक असर/प्रभाव पनि स्थानीय जनतामा नै सबैभन्दा बढी परेको हुन्छ। यस अर्थमा सवारी साधनबाट प्राप्त हुने करको बाँडफाँटको एउटा महत्वपूर्ण सूचकको रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सरकारका जनताको सङ्ख्या रहनुपर्ने हुन्छ। यसै यथार्थतालाई स्वीकार गर्दै, सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्ने प्रयोजनार्थ राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट प्राप्त स्थानीय सरकारको जनसङ्ख्याको आधारमा यस जनसङ्ख्या सूचकलाई जम्मा ४० प्रतिशत भार दिइएको छ।

२. सडकको लम्बाइ

सडक सञ्जाल र सवारी साधनको सङ्ख्याबीचमा सीधा सम्बन्ध रहन्छ। जहाँ धेरै सवारी साधन हुन्छन्, त्यहाँ धेरै सडक विस्तारको आवश्यकता पर्दछ। जहाँ सडक सञ्जाल पुगेको हुन्छ, त्यहाँ सवारी साधनको आवागमन हुन्छ। सवारी साधन कर सडकलनको एउटा महत्वपूर्ण उद्देश्य भनेको ती सवारी साधन गुड्ने सडकको मर्मत सम्भार एवम् स्तरोन्नति गर्नु पनि हो। यस अर्थमा सवारी साधन करको बाँडफाँटको एउटा महत्वपूर्ण सूचकको रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सरकारमा रहेको सडक सञ्जाल (सडकको लम्बाइ) लाई लिनु आवश्यक हुन्छ। अतः प्रत्येक स्थानीय सरकारमा रहेको सडकको लम्बाइलाई सवारी साधन कर बाँडफाँटको एउटा आधार वा सूचकको रूपमा समावेश गरिएको छ। साथै, समग्र सूचकहरूको सङ्ख्या र सडक लम्बाइको सापेक्षित महत्व समेतलाई ध्यानमा राख्दै सडक विभाग, भवन तथा शहरी विकास विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विकास विभाग (२०१८) बाट प्राप्त तथ्याङ्कको आधारमा यस सडकको लम्बाइ सूचकलाई ४० प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ।

३. वन/पर्यावरण

सवारी साधनको उपयोगमा वृद्धि हुँदै जाँदा यसले वातावरणीय पक्षमा विस्तारै नकारात्मक असर पार्दछ। सवारी साधनको अत्यधिक प्रयोगले कार्बनजन्य प्रदूषणको समस्या सिर्जना हुन्छ। सवारी साधनहरूले निसृत गर्ने कार्बनजन्य प्रदूषणको उपयुक्त र भरपर्दो समाधानका लागि वन तथा हरियालीको संरक्षण र प्रवर्द्धनले सहयोग पुऱ्याउनेछ। वन क्षेत्रको विस्तार विकास हुन सकेमा अन्ततः पर्यावरणमा टेवा पुग्नेमा दुईमत छैन। वन क्षेत्रको विद्यमान अवस्थितिलाई कायमै राख्न तथा थप वन क्षेत्रको विस्तार गरी पर्यावरणीय सन्तुलनको लागि स्थानीय सरकारले गरेका प्रयासहरूलाई कर बाँडफाँटको माध्यमबाट प्रोत्साहित गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय सरकारगत रूपमा प्रत्येक वर्ष वन क्षेत्रको विस्तारसम्बन्धी विस्तृत तथ्याङ्क

उपलब्ध हुन नसकेको र पर्यावरणभित्र व्यापक र विस्तृत आवरण रहेको र यस सम्बन्धी आधिकारिक तथ्याङ्क उपलब्ध हुन नसकेको विद्यमान अवस्थामा वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट वनको क्षेत्रसम्बन्धी प्राप्त पछिल्लो तथ्याङ्कको आधारमा वन/पर्यावरणलाई सवारी साधन कर बाँडफाँटको एउटा आधारको रूपमा समावेश गरिएको छ। साथै, भविष्यमा वन/पर्यावरण क्षेत्रको विस्तारमा गरेको वार्षिक प्रगतिलाई समेत थप सूचकको रूपमा समावेश गर्दै लगिनेछ। सवारी साधन करको रकमलाई वन क्षेत्रको संरक्षण र विस्तारमा परिचालन गर्न सकियोस् भन्ने उद्देश्यका साथ स्थानीय सरकारको वनले ढाकेको क्षेत्रफललाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

४. क्षेत्रफल

सवारी साधनको सहज आवागमनको लागि आवश्यक सडक पूर्वाधारको विस्तार तथा मर्मत सम्भार गर्नुको साथै सवारी साधनको प्रयोगबाट उत्पन्न हुन सक्ने सम्भाव्य नकरात्मक असर तथा प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न आवश्यक नियन्त्रणात्मक उपायहरू अपनाउन आवश्यक स्रोतको व्यवस्थापन गर्नुसमेत रहेको हुँदा सडकको पहुँच नभएका स्थानीय तहमा समेत सडक पूर्वाधारको विस्तार गर्न थप स्रोतको आवश्यकता पर्ने हुन्छ। सडकको पहुँच नभएका तर ठूलो क्षेत्रफल भएका स्थानीय तहको सडक पूर्वाधारको विस्तारको आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्नको लागि अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकीन गरिएको स्थानीय तहहरूको क्षेत्रफलसम्बन्धी उपलब्ध तथ्याङ्कको आधारमा सवारी साधन कर बाँडफाँटको आधार र ढाँचामा स्थानीय तहको क्षेत्रफल (भूगोल) लाई सूचकको रूपमा समावेश गरी क्षेत्रफललाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

उपरोक्त आधार र ढाँचामा रहेर आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकार, बागमती प्रदेशले सडकलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई सो प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँटको हिस्सा तालिका ३.२५ बमोजिम हुने गरी सिफारिस गरिएको छ:

ड. सवारी साधन कर सडकलन तथा बाँडफाँट र उपयोगसम्बन्धी सुझावहरू

- एक प्रदेशमा दर्ता एवम् नवीकरण भएका सवारी साधनहरू अन्य प्रदेशहरूमा पनि निर्वाध रूपमा आवागमन गर्न पाउने व्यवस्था सुरक्षित रहेको छ। यस क्रममा कतिपय सवारी धनीले आफूले तिर्नु बुझाउनुपर्ने सवारी साधन कर नेपालभित्र आफू जुन स्थानमा बसेको छ, सो नजिकै रहेको सवारी साधन कर उठाउने कार्यालयबाट बुझाउन मिल्ने व्यवस्था मिलाउँदा करदातालाई सहज हुनेछ भने त्यसरी सडकलन हुने राजस्वलाई प्रदेश-प्रदेशबीचको समन्वयमा सम्बन्धित प्रदेशमा हस्तान्तरण गर्न सकिनेछ। अतः यसतर्फ सम्बन्धित प्रदेश सरकारले ध्यान दिनु उपयुक्त हुनेछ। साथै, आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोग गर्दै विद्युतीय प्रणालीबाट सवारी साधन करको भुक्तानी व्यवस्था मिलाउँदा राजस्व भुक्तानी र सडकलनमा थप सहजता आउनेछ।
- प्रदेश सरकारले सडकलन गरेको कुल सवारी साधन करको ४० प्रतिशतले हुने रकम स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्नुपूर्व स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गरिने र त्यस्तो कोषमा जम्मा भएको रकमलाई राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले सिफारिस गरेको हिस्सा बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारको सञ्चित कोषमा मासिक रूपमा हस्तान्तरण गर्दै जानुपर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। तर हालसम्मको अभ्यासमा प्रदेश सरकारले सवारी साधन कर बाँडफाँटको रकमलाई मासिक रूपमा स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी हस्तान्तरण गरेको पाइएको छैन। यस किसिमको व्यवहारले कानूनी व्यवस्थाको पूर्ण पालना नभएको कारणले स्थानीय सरकारको स्रोत व्यवस्थापनमा कठिनाई उत्पन्न भएको छ। अतः सबै प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्नुपर्ने सवारी साधन करको रकम मासिक रूपमा स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी अनिवार्य हस्तान्तरण गर्नु पर्नेछ।

- प्रदेश सरकारले सडकलन गरेको सवारी साधन करलाई यथार्थ समयमा आधारित (Real Time Based) रहेर कानूनबमोजिम प्रदेश विभाज्य कोष र तत् पश्चात् स्थानीय विभाज्य कोषमा स्वतः जम्मा हुने र मासिक रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सरकारको सञ्चित कोषमा जम्मा हुने किसिमको विद्युतीय प्रणालीको स्थापना र सञ्चालन गर्न सक्दा सवारी साधन करको बाँडफाँटमा थप प्रभावकारिता र पारदर्शिताको विकास हुनेछ।
- सवारी साधन कर सडकलनको कार्य सरकारको समग्र राजस्व आय सडकलनसँग मात्र आवद्ध नगरी यसको विशिष्ट उद्देश्यलाई समेत ध्यान दिनु आवश्यक छ। सवारी साधन कर सडकलनको उद्देश्य सवारी साधनको सहज आवागमनका लागि आवश्यक सडक पूर्वाधारको विस्तार र मर्मत सम्भार गर्नुको साथै सवारी साधनको प्रयोगबाट उत्पन्न हुन सक्ने सम्भाव्य नकारात्मक असर तथा प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न आवश्यक नियन्त्रणात्मक उपायहरू अपनाउन आवश्यक स्रोतको व्यवस्थापन गर्नु समेत हो। यसै सन्दर्भमा सवारी साधन कर बाँडफाँटको रकमलाई प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले मूलतः देहायका कार्यमा विनियोजन र खर्च गर्नु आवश्यक देखिन्छः
 - प्रादेशिक तथा स्थानीय सडकको मर्मत सम्भार गर्न,
 - प्रादेशिक तथा स्थानीय सडकको सुरक्षासम्बन्धी आवश्यक सडकेत चिन्ह, सूचना लगायतका पूर्वाधारको स्थापना र मर्मत सम्भार गर्न,
 - सवारी चालक तथा सहचालकहरू, यात्रुहरू र आम नागरिकहरूका बीचमा सडकको सुरक्षित उपयोगसम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न,
 - सवारी साधनको प्रयोगसँगै यसबाट वातावरणमा पर्ने असर/प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्ने कार्य, मूलतः वनजडुगलको संरक्षण र प्रवर्द्धनसम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न,
 - वातावरणमैत्री सवारी साधनको प्रवर्द्धन गर्न,
 - प्रदेश र स्थानीय सरकारको सार्वजनिक यातायात प्रणालीलाई व्यवस्थित बनाउन मूलतः बसपार्क, यात्रु प्रतिकालय तथा सार्वजनिक शौचालय निर्माण लगायतका पूर्वाधार निर्माण गर्न।

तालिका ३.२५: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि एकल कर प्रशासनअन्तर्गत प्रदेश सरकार, बागमती प्रदेशले सडकलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करको स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको हिस्सा

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
१	दोलखा	३०१०१	गौरिशंकर गाउँपालिका	०.००८७२७३३
२	दोलखा	३०१०२	बिगु गाउँपालिका	०.००९१२२०८
३	दोलखा	३०१०३	कालिन्चोक गाउँपालिका	०.००४२५४१०
४	दोलखा	३०१०४	बैतेस्वर गाउँपालिका	०.००३६५५६६
५	दोलखा	३०१०५	जिरी नगरपालिका	०.००५०४३०४
६	दोलखा	३०१०६	तामाकोशी गाउँपालिका	०.००३४८७९६
७	दोलखा	३०१०७	मेलुङ्ग गाउँपालिका	०.००३३६०५८
८	दोलखा	३०१०८	शैलुङ गाउँपालिका	०.००४८५८९८
९	दोलखा	३०१०९	भिमेश्वर नगरपालिका	०.००८२८३७०
१०	सिन्धुपाल्चोक	३०२०१	भोटेकोशी गाउँपालिका	०.००५९५५३७
११	सिन्धुपाल्चोक	३०२०२	जुगल गाउँपालिका	०.००७३४८२६
१२	सिन्धुपाल्चोक	३०२०३	पाँचपोखरी थाङपाल गाउँपालिका	०.००७८१४४५
१३	सिन्धुपाल्चोक	३०२०४	हेलम्बु गाउँपालिका	०.००७२९८६०
१४	सिन्धुपाल्चोक	३०२०५	मेलम्ची नगरपालिका	०.०२४७२३२७
१५	सिन्धुपाल्चोक	३०२०६	ईन्द्रावती गाउँपालिका	०.००५९३८४३

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
१६	सिन्धुपाल्चोक	३०२०७	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका	०.०२३४१८१९
१७	सिन्धुपाल्चोक	३०२०८	बलेफी गाउँपालिका	०.००३९४५२३
१८	सिन्धुपाल्चोक	३०२०९	बाह्रबिसे नगरपालिका	०.०१०८११८६
१९	सिन्धुपाल्चोक	३०२१०	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	०.००३३३९५६
२०	सिन्धुपाल्चोक	३०२११	लिसंखु पाखर गाउँपालिका	०.००४२८६३२
२१	सिन्धुपाल्चोक	३०२१२	सुनकोशी गाउँपालिका	०.००४३१५३३
२२	रसुवा	३०३०१	गोसाईकुण्ड गाउँपालिका	०.००९४१९३४
२३	रसुवा	३०३०२	आमाछोदिङमो गाउँपालिका	०.००३९४९८१
२४	रसुवा	३०३०३	उत्तरगया गाउँपालिका	०.००२८०६६७
२५	रसुवा	३०३०४	कालिका गाउँपालिका	०.००२१९९७३
२६	रसुवा	३०३०५	नौकुण्ड गाउँपालिका	०.००२६५५३७
२७	धादिङ	३०४०१	रुबी भ्याली गाउँपालिका	०.००५२६०८१
२८	धादिङ	३०४०२	खनियाबास गाउँपालिका	०.००२३४५५४
२९	धादिङ	३०४०३	गङ्गा जमुना गाउँपालिका	०.००३८५२२७
३०	धादिङ	३०४०४	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	०.००३९७५८९
३१	धादिङ	३०४०५	नेत्रावती डबजोड गाउँपालिका	०.००३२७४१६
३२	धादिङ	३०४०६	नीलकण्ठ नगरपालिका	०.०१३१८४४८
३३	धादिङ	३०४०७	ज्वालामुखी गाउँपालिका	०.००३५९३०४
३४	धादिङ	३०४०८	सिद्धलेक गाउँपालिका	०.००३५८२७०
३५	धादिङ	३०४०९	वेनीघाट रोराङ्ग गाउँपालिका	०.००७९९१९४
३६	धादिङ	३०४१०	गजुरी गाउँपालिका	०.००४५१९४०
३७	धादिङ	३०४११	गल्छी गाउँपालिका	०.००४३८४४२
३८	धादिङ	३०४१२	थाक्रे गाउँपालिका	०.००४७२२८६
३९	धादिङ	३०४१३	धुनीबेंशी नगरपालिका	०.००४२९३१०
४०	नुवाकोट	३०५०१	दुप्चेश्वर गाउँपालिका	०.००४६५०७२
४१	नुवाकोट	३०५०२	तादी गाउँपालिका	०.००२७९४१२
४२	नुवाकोट	३०५०३	सुर्यगढी गाउँपालिका	०.००२१००४०
४३	नुवाकोट	३०५०४	बिदुर नगरपालिका	०.००८११५७२
४४	नुवाकोट	३०५०५	किस्पाङ्ग गाउँपालिका	०.००२४८३३२
४५	नुवाकोट	३०५०६	म्यगङ्ग गाउँपालिका	०.००३७९६४१
४६	नुवाकोट	३०५०७	तारकेश्वर गाउँपालिका	०.००३२११५९
४७	नुवाकोट	३०५०८	बेलकोटगढी नगरपालिका	०.००७५९३२९
४८	नुवाकोट	३०५०९	लिखु गाउँपालिका	०.००२८१४०३
४९	नुवाकोट	३०५१०	पन्चकन्या गाउँपालिका	०.००२८९१०८
५०	नुवाकोट	३०५११	शिवपुरी गाउँपालिका	०.००४९०९०१
५१	नुवाकोट	३०५१२	ककनी गाउँपालिका	०.००४५९८०६
५२	काठमाडौँ	३०६०१	शंङ्करापुर नगरपालिका	०.००५१९१४९
५३	काठमाडौँ	३०६०२	कागेश्वरी मनहरा नगरपालिका	०.०१०५०१५९
५४	काठमाडौँ	३०६०३	गोकर्णेश्वर नगरपालिका	०.०१२६४०५८
५५	काठमाडौँ	३०६०४	बुढानिलकण्ठ नगरपालिका	०.०१४३०१३०
५६	काठमाडौँ	३०६०५	टोखा नगरपालिका	०.०१०३१७९५
५७	काठमाडौँ	३०६०६	तारकेश्वर नगरपालिका	०.०१२८१२००
५८	काठमाडौँ	३०६०७	नागार्जुन नगरपालिका	०.००९६२२६५
५९	काठमाडौँ	३०६०८	काठमाण्डौ महानगरपालिका	०.०७९६८७५०
६०	काठमाडौँ	३०६०९	किर्तिपुर नगरपालिका	०.००७५१७६३

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
६१	काठमाडौं	३०६१०	चन्द्रागिरी नगरपालिका	०.०१२१६६३९
६२	काठमाडौं	३०६११	दक्षिणकाली नगरपालिका	०.००४०२०९५
६३	भक्तपुर	३०७०१	चाँगुनारायण नगरपालिका	०.०१६२६६९६
६४	भक्तपुर	३०७०२	भक्तपुर नगरपालिका	०.००५७६२६१
६५	भक्तपुर	३०७०३	मध्यपुर थिमी नगरपालिका	०.००८४३०१०
६६	भक्तपुर	३०७०४	सूर्यविनायक नगरपालिका	०.०११७२२८३
६७	ललितपुर	३०८०१	महालक्ष्मी नगरपालिका	०.००९७८७००
६८	ललितपुर	३०८०२	ललितपुर महानगरपालिका	०.०२३३८७५३
६९	ललितपुर	३०८०३	गोदावरी नगरपालिका	०.०११३१४९५
७०	ललितपुर	३०८०४	कोन्ज्योसोम गाउँपालिका	०.००२६९७८४
७१	ललितपुर	३०८०५	महाङ्काल गाउँपालिका	०.००३६४९६७
७२	ललितपुर	३०८०६	बागमती गाउँपालिका	०.००४४२५६२
७३	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०१	चौरीदेउराली गाउँपालिका	०.००४४८३१२
७४	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०२	भुम्लु गाउँपालिका	०.००४१८८०९
७५	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०३	मण्डन देउपुर नगरपालिका	०.००४७६३३२
७६	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०४	बनेपा नगरपालिका	०.००८५०८७६
७७	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०५	धुलिखेल नगरपालिका	०.००५७१७०५
७८	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०६	पाँचखाल नगरपालिका	०.००८८५०९९
७९	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०७	तेमाल गाउँपालिका	०.००४०५४३६
८०	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०८	नमोबुद्ध नगरपालिका	०.००५५९८८७
८१	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९०९	पनौती नगरपालिका	०.००७९८४५९
८२	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९१०	बेथानचोक गाउँपालिका	०.००३८०४४६
८३	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९११	रोशी गाउँपालिका	०.००६९३१७७
८४	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९१२	महाभारत गाउँपालिका	०.००३७४९६१
८५	काभ्रेपलाञ्चोक	३०९१३	खानीखोला गाउँपालिका	०.००३२८१५६
८६	रामेछाप	३१००१	उमाकुण्ड गाउँपालिका	०.००८४१५५८
८७	रामेछाप	३१००२	गोकुलगङ्गा गाउँपालिका	०.००६३५६२३
८८	रामेछाप	३१००३	लिखु तामाकोसी गाउँपालिका	०.००४८०८२३
८९	रामेछाप	३१००४	रामेछाप नगरपालिका	०.०१५७०२८३
९०	रामेछाप	३१००५	मन्थली नगरपालिका	०.०१०२९६७९
९१	रामेछाप	३१००६	खाँडादेवी गाउँपालिका	०.००६०८६४३
९२	रामेछाप	३१००७	दोरम्बा गाउँपालिका	०.००५७२५२६
९३	रामेछाप	३१००८	सुनापती गाउँपालिका	०.००३९२२४२
९४	सिन्धुली	३११०१	दुधौली नगरपालिका	०.०१३०३५५८
९५	सिन्धुली	३११०२	फिक्कल गाउँपालिका	०.००५९९४१६
९६	सिन्धुली	३११०३	तीनपाटन गाउँपालिका	०.००८८७५४७
९७	सिन्धुली	३११०४	गोलन्जोर गाउँपालिका	०.००६८९१५७
९८	सिन्धुली	३११०५	कमलामाई नगरपालिका	०.०२५०६८१४
९९	सिन्धुली	३११०६	सुनकोशी गाउँपालिका	०.००६२५१३८
१००	सिन्धुली	३११०७	ध्याङलेख गाउँपालिका	०.००४३९२३४
१०१	सिन्धुली	३११०८	मरिण गाउँपालिका	०.००७१२५९१
१०२	सिन्धुली	३११०९	हरिहरपुरगढी गाउँपालिका	०.००८४६०३०
१०३	मकवानपुर	३१२०१	ईन्द्रसरोवर गाउँपालिका	०.००४०३८६३
१०४	मकवानपुर	३१२०२	थाहा नगरपालिका	०.०१६२५४५४
१०५	मकवानपुर	३१२०३	कैलाश गाउँपालिका	०.००५०६७३४

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
१०६	मकवानपुर	३१२०४	राक्सिराङ्ग गाउँपालिका	०.००४९३९२७
१०७	मकवानपुर	३१२०५	मनहरी गाउँपालिका	०.००७१६३०
१०८	मकवानपुर	३१२०६	हेटौडा उपमहानगरपालिका	०.०२३२०३२८
१०९	मकवानपुर	३१२०७	भिमफेदी गाउँपालिका	०.००७०५८२७
११०	मकवानपुर	३१२०८	मकवानपुरगढी गाउँपालिका	०.००४१३०६९
१११	मकवानपुर	३१२०९	बकैया गाउँपालिका	०.००९६०९५५
११२	मकवानपुर	३१२१०	बागमती गाउँपालिका	०.००७०४२५०
११३	चितवन	३१३०१	राप्ती नगरपालिका	०.०११७६९६
११४	चितवन	३१३०२	कालिका नगरपालिका	०.०१२३५४२०
११५	चितवन	३१३०३	इच्छाकामना गाउँपालिका	०.००५३१२९८
११६	चितवन	३१३०४	भरतपुर महानगरपालिका	०.०५१५१३५४
११७	चितवन	३१३०५	रत्ननगर नगरपालिका	०.०१०१५५८०
११८	चितवन	३१३०६	खैरहनी नगरपालिका	०.०१५०१५६७
११९	चितवन	३१३०७	माडी नगरपालिका	०.०१४८४०५९
			जम्मा	१.००००००००

३.५.४ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि एकल कर प्रशासन अन्तर्गत प्रदेश सरकारले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँट सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, गण्डकी प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस मिति: २०८०/१२/२५

क. पृष्ठभूमि

सङ्घीय शासन प्रणालीको महत्वपूर्ण आधारस्तम्भको रूपमा वित्तीय सङ्घीयता रहेको हुन्छ। वित्तीय सङ्घीयताका विभिन्न अवयवहरू मध्येको एक भनेको सङ्घीय इकाइहरूबीचमा राजस्व अधिकारको बाँडफाँट हो। तहगत सरकारबीचमा एकातर्फ खर्चको आवश्यकताका आधारमा राजस्व अधिकारको बाँडफाँट गरिन्छ भने अर्कोतर्फ समग्र राजस्व प्रशासनलाई मितव्ययी एवम् प्रभावकारी बनाउन र करदाताहरूको कर कानून पालनालाई सहज तुल्याउन पनि तहगत सरकारबीच राजस्व प्रशासन सम्बन्धमा आवश्यक समन्वय तथा सहकार्यको आवश्यकता पर्दछ।

नेपालको संविधानले सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारको एकल तथा साझा अधिकारका विषयहरू सूचीकृत गर्नुका साथै तीनै तहको आर्थिक कार्यप्रणाली सम्बन्धमा समेत छुट्टाछुट्टै व्यवस्था गरेको छ। साथै, तहगत सरकारबीचको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित हुने समेत स्पष्ट उल्लेख गरिएको छ। संविधानको उल्लिखित व्यवस्थालाई आत्मसात गर्दै प्रदेश र स्थानीय सरकार दुवैको एकल अधिकार क्षेत्रभित्र परेका घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, मनोरञ्जन कर र विज्ञापन कर उठाउने अधिकारलाई अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले एकल कर प्रशासनको दायरामा ल्याई त्यसरी सङ्कलित राजस्व आयलाई प्रदेश र स्थानीय तहबीचमा बाँडफाँटको व्यवस्था गरेको छ।

एकल कर प्रशासन अन्तर्गत सवारी साधन करको दर निर्धारण र सङ्कलनको कार्य प्रदेश सरकारले गर्दछ भने त्यसरी सङ्कलित कर रकमको ६० प्रतिशतले हुने रकम प्रदेश सरकारलाई र ४० प्रतिशतले हुने रकम स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्ने व्यवस्था अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६क. को उपदफा (२) ले गरेको छ। साथै, स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट हुने कुल रकमलाई प्रदेशभित्र रहेका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँटको आधार र ढाँचा निर्धारण गरी सिफारिसको जिम्मेवारी संवैधानिक निकायको रूपमा रहेको राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको रहेको छ। यसै व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गर्ने क्रममा विगतका वर्षहरूमा जस्तै आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि पनि प्रदेश सरकारले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको आधार, ढाँचा र हिस्सा यस आयोगबाट निर्धारण गरी प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गरिएको छ।

ख. कानुनी व्यवस्था

१. नेपालको संविधान

• धारा ६० - राजस्व स्रोतको बाँडफाँट

(१) सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहले आफ्नो आर्थिक अधिकार क्षेत्रभित्रको विषयमा कर लगाउन र ती स्रोतहरूबाट राजस्व उठाउन सक्नेछन्। तर साझा सूचीभित्रको विषयमा र कुनै पनि तहको सूचीमा नपरेका विषयमा कर लगाउने र राजस्व उठाउने व्यवस्था नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

(७) सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच राजस्वको बाँडफाँट गर्दा सन्तुलित र पारदर्शी रूपमा गर्नु पर्नेछ।

• अनुसूची ६ - प्रदेशको अधिकारको सूची: क्र.सं.४ मा सवारी साधन कर समेत रहेको।

• अनुसूची ८ - स्थानीय तहको अधिकारको सूची: क्र.सं.४ मा सवारी साधन कर समेत रहेको।

२. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

• दफा ५ - एकल कर प्रशासन

(१) यस ऐन तथा प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि संविधानको अनुसूचीमा प्रदेश र स्थानीय तह दुवैको अधिकारसूचीमा रहेका देहायको कर देहाय बमोजिम लगाइने र उठाइनेछः

(क) सवारी साधन करको दर प्रदेशले लगाउने र उठाउने,

तर टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा र विद्युतीय रिक्सामा सवारी साधन करको दर गाउँपालिका वा नगरपालिकाले लगाउने र उठाउनेछ।

• दफा ६क. - सवारी साधन करको बाँडफाँट

(१) दफा ५ उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिम प्रदेशले लगाएको र उठाएको सवारी साधन करबाट उठेको रकम प्रदेश सरकारले प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा गर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकममध्ये साठी प्रतिशत प्रदेश सरकारलाई र चालीस प्रतिशत स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गरिनेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकममध्ये प्रदेश सरकारले प्राप्त गर्ने रकम प्रदेश सञ्चित कोषमा दाखिला गरिनेछ र स्थानीय तहलाई प्रदान गरिने रकम स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गरिनेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकम संविधान र यस ऐनको अधीनमा रही आयोगले निर्धारण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गर्नेछ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम बाँडफाँटबाट प्रत्येक स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने रकम प्रदेश सरकारले मासिक रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ।

(६) यस दफा बमोजिम बाँडफाँट हुने रकम आर्थिक वर्षको अन्तिम महिनामा हिसाब मिलान गरिनेछ।

ग. सवारी साधन कर बाँडफाँटको सिफारिसमा प्रयोग गरिएका तथ्याङ्कको स्रोत

सवारी साधन करलाई प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्दा आयोगको निर्णयबाट निर्धारित सूचक(आधार) र भार प्रतिशत(ढाँचा) बमोजिम आवश्यक तथ्याङ्कहरू विभिन्न स्रोतहरूबाट सङ्कलन गरिएको छ, जसको विवरण यसप्रकार रहेको छः

क्र.सं.	सूचक	स्रोत
१.	जनसङ्ख्या	राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
२.	सडकको लम्बाइ	सडक विभाग, शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विभाग (२०१८)
३.	वन/पर्यावरण - (वनले ढाकेको क्षेत्रफल)	वन तथा वातावरण मन्त्रालय
४.	क्षेत्रफल	अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकीन गरिएको स्थानीय तहको क्षेत्रफल

घ. सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गर्न लिइएका आधार र ढाँचा तथा सोको व्याख्या एवम् विश्लेषण

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारले सडकलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँट सम्बन्धमा यस आयोगले अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६क. को उपदफा (४) ले गरेको व्यवस्था बमोजिम देहायको सूचक (आधार) र भार प्रतिशत (ढाँचा) निर्धारण गरी सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गरेको छः

क्र.सं.	सूचक	भार प्रतिशत
१.	जनसङ्ख्या	४०%
२.	सडकको लम्बाई	४०%
३.	वन/पर्यावरण-(वनले ढाकेको क्षेत्रफल)	१०%
४.	क्षेत्रफल	१०%
	जम्मा	१००%

१. जनसङ्ख्या

प्रत्येक स्थानीय सरकारमा प्रयोगमा आउने सवारी साधनको सङ्ख्याको निर्धारण प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सोही स्थानमा बसोबास गर्ने जनताको सङ्ख्याले निर्धारण गरेको हुन्छ भने सवारी साधनको प्रयोगसँगै हुने सकारात्मक तथा नकारात्मक असर/प्रभाव पनि स्थानीय जनतामा नै सबैभन्दा बढी परेको हुन्छ। यस अर्थमा सवारी साधनबाट प्राप्त हुने करको बाँडफाँटको एउटा महत्वपूर्ण सूचकको रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सरकारका जनताको सङ्ख्या रहनुपर्ने हुन्छ। यसै यथार्थतालाई स्वीकार गर्दै, सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्ने प्रयोजनार्थ राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट प्राप्त स्थानीय सरकारको जनसङ्ख्याको आधारमा यस जनसङ्ख्या सूचकलाई जम्मा ४० प्रतिशत भार दिइएको छ।

२. सडकको लम्बाइ

सडक सञ्जाल र सवारी साधनको सङ्ख्याबीचमा सीधा सम्बन्ध रहन्छ। जहाँ धेरै सवारी साधन हुन्छन्, त्यहाँ धेरै सडक विस्तारको आवश्यकता पर्दछ। जहाँ सडक सञ्जाल पुगेको हुन्छ, त्यहाँ सवारी साधनको आवागमन हुन्छ। सवारी साधन कर सडकलनको एउटा महत्वपूर्ण उद्देश्य भनेको ती सवारी साधन गुड्ने सडकको मर्मत सम्भार एवम् स्तरोन्नति गर्नु पनि हो। यस अर्थमा सवारी साधन करको बाँडफाँटको एउटा महत्वपूर्ण सूचकको रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सरकारमा रहेको सडक सञ्जाल (सडकको लम्बाइ) लाई लिनु आवश्यक हुन्छ। अतः प्रत्येक स्थानीय सरकारमा रहेको सडकको लम्बाइलाई सवारी साधन कर बाँडफाँटको एउटा आधार वा सूचकको रूपमा समावेश गरिएको छ। साथै, समग्र सूचकहरूको सङ्ख्या र सडक लम्बाइको सापेक्षित महत्व समेतलाई ध्यानमा राख्दै सडक विभाग, भवन तथा शहरी विकास विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विकास विभाग (२०१८) बाट प्राप्त तथ्याङ्कको आधारमा यस सडकको लम्बाइ सूचकलाई ४० प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ।

३. वन/पर्यावरण

सवारी साधनको उपयोगमा वृद्धि हुँदै जाँदा यसले वातावरणीय पक्षमा विस्तारै नकारात्मक असर पार्दछ। सवारी साधनको अत्यधिक प्रयोगले कार्बनजन्य प्रदूषणको समस्या सिर्जना हुन्छ। सवारी साधनहरूले निसृत गर्ने कार्बनजन्य प्रदूषणको उपयुक्त र भरपर्दो समाधानका लागि वन तथा हरियालीको संरक्षण र प्रवर्द्धनले सहयोग पुऱ्याउनेछ। वन क्षेत्रको विस्तार विकास हुन सकेमा अन्ततः पर्यावरणमा टेवा पुग्नेमा दुईमत छैन। वन क्षेत्रको विद्यमान अवस्थितिलाई कायमै राख्न तथा थप वन क्षेत्रको विस्तार गरी पर्यावरणीय सन्तुलनको लागि स्थानीय सरकारले गरेका प्रयासहरूलाई कर बाँडफाँटको माध्यमबाट प्रोत्साहित गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय सरकारगत रूपमा प्रत्येक वर्ष वन क्षेत्रको विस्तारसम्बन्धी विस्तृत तथ्याङ्क

उपलब्ध हुन नसकेको र पर्यावरणभित्र व्यापक र विस्तृत आवरण रहेको र यस सम्बन्धी आधिकारिक तथ्याङ्क उपलब्ध हुन नसकेको विद्यमान अवस्थामा वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट वनको क्षेत्रसम्बन्धी प्राप्त पछिल्लो तथ्याङ्कको आधारमा वन/पर्यावरणलाई सवारी साधन कर बाँडफाँटको एउटा आधारको रूपमा समावेश गरिएको छ। साथै, भविष्यमा वन/पर्यावरण क्षेत्रको विस्तारमा गरेको वार्षिक प्रगतिलाई समेत थप सूचकको रूपमा समावेश गर्दै लगिनेछ। सवारी साधन करको रकमलाई वन क्षेत्रको संरक्षण र विस्तारमा परिचालन गर्न सक्तियोस् भन्ने उद्देश्यका साथ स्थानीय सरकारको वनले ढाकेको क्षेत्रफललाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

४. क्षेत्रफल

सवारी साधनको सहज आवागमनको लागि आवश्यक सडक पूर्वाधारको विस्तार तथा मर्मत सम्भार गर्नुको साथै सवारी साधनको प्रयोगबाट उत्पन्न हुन सक्ने सम्भाव्य नकरात्मक असर तथा प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न आवश्यक नियन्त्रणात्मक उपायहरू अपनाउन आवश्यक स्रोतको व्यवस्थापन गर्नुसमेत रहेको हुँदा सडकको पहुँच नभएका स्थानीय तहमा समेत सडक पूर्वाधारको विस्तार गर्न थप स्रोतको आवश्यकता पर्ने हुन्छ। सडकको पहुँच नभएका तर ठूलो क्षेत्रफल भएका स्थानीय तहको सडक पूर्वाधारको विस्तारको आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्नको लागि अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकीन गरिएको स्थानीय तहहरूको क्षेत्रफलसम्बन्धी उपलब्ध तथ्याङ्कको आधारमा सवारी साधन कर बाँडफाँटको आधार र ढाँचामा स्थानीय तहको क्षेत्रफल (भूगोल) लाई सूचकको रूपमा समावेश गरी क्षेत्रफललाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

उपरोक्त आधार र ढाँचामा रहेर आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकार, गण्डकी प्रदेशले सडकलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई सो प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँटको हिस्सा तालिका ३.२६ बमोजिम हुने गरी सिफारिस गरिएको छ:

ड. सवारी साधन कर सडकलन तथा बाँडफाँट र उपयोगसम्बन्धी सुझावहरू

- एक प्रदेशमा दर्ता एवम् नवीकरण भएका सवारी साधनहरू अन्य प्रदेशहरूमा पनि निर्वाध रूपमा आवागमन गर्न पाउने व्यवस्था सुरक्षित रहेको छ। यस क्रममा कतिपय सवारी धनीले आफूले तिर्नु बुझाउनुपर्ने सवारी साधन कर नेपालभित्र आफू जुन स्थानमा बसेको छ, सो नजिकै रहेको सवारी साधन कर उठाउने कार्यालयबाट बुझाउन मिल्ने व्यवस्था मिलाउँदा करदातालाई सहज हुनेछ भने त्यसरी सडकलन हुने राजस्वलाई प्रदेश-प्रदेशबीचको समन्वयमा सम्बन्धित प्रदेशमा हस्तान्तरण गर्न सकिनेछ। अतः यसतर्फ सम्बन्धित प्रदेश सरकारले ध्यान दिनु उपयुक्त हुनेछ। साथै, आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोग गर्दै विद्युतीय प्रणालीबाट सवारी साधन करको भुक्तानी व्यवस्था मिलाउँदा राजस्व भुक्तानी र सडकलनमा थप सहजता आउनेछ।
- प्रदेश सरकारले सडकलन गरेको कुल सवारी साधन करको ४० प्रतिशतले हुने रकम स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्नुपूर्व स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गरिने र त्यस्तो कोषमा जम्मा भएको रकमलाई राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले सिफारिस गरेको हिस्सा बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारको सञ्चित कोषमा मासिक रूपमा हस्तान्तरण गर्दै जानुपर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। तर हालसम्मको अभ्यासमा प्रदेश सरकारले सवारी साधन कर बाँडफाँटको रकमलाई मासिक रूपमा स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी हस्तान्तरण गरेको पाइएको छैन। यस किसिमको व्यवहारले कानूनी व्यवस्थाको पूर्ण पालना नभएको कारणले स्थानीय सरकारको स्रोत व्यवस्थापनमा कठिनाई उत्पन्न भएको छ। अतः सबै प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्नुपर्ने सवारी साधन करको रकम मासिक रूपमा स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी अनिवार्य हस्तान्तरण गर्नु पर्नेछ।

- प्रदेश सरकारले सडकलन गरेको सवारी साधन करलाई यथार्थ समयमा आधारित (Real Time Based) रहेर कानूनबमोजिम प्रदेश विभाज्य कोष र तत् पश्चात् स्थानीय विभाज्य कोषमा स्वतः जम्मा हुने र मासिक रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सरकारको सञ्चित कोषमा जम्मा हुने किसिमको विद्युतीय प्रणालीको स्थापना र सञ्चालन गर्न सक्दा सवारी साधन करको बाँडफाँटमा थप प्रभावकारिता र पारदर्शिताको विकास हुनेछ।
- सवारी साधन कर सडकलनको कार्य सरकारको समग्र राजस्व आय सडकलनसँग मात्र आवद्ध नगरी यसको विशिष्ट उद्देश्यलाई समेत ध्यान दिनु आवश्यक छ। सवारी साधन कर सडकलनको उद्देश्य सवारी साधनको सहज आवागमनका लागि आवश्यक सडक पूर्वाधारको विस्तार र मर्मत सम्भार गर्नुको साथै सवारी साधनको प्रयोगबाट उत्पन्न हुन सक्ने सम्भाव्य नकारात्मक असर तथा प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न आवश्यक नियन्त्रणात्मक उपायहरू अपनाउन आवश्यक स्रोतको व्यवस्थापन गर्नु समेत हो। यसै सन्दर्भमा सवारी साधन कर बाँडफाँटको रकमलाई प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले मूलतः देहायका कार्यमा विनियोजन र खर्च गर्नु आवश्यक देखिन्छः
 - प्रादेशिक तथा स्थानीय सडकको मर्मत सम्भार गर्न,
 - प्रादेशिक तथा स्थानीय सडकको सुरक्षासम्बन्धी आवश्यक सडकेत चिन्ह, सूचना लगायतका पूर्वाधारको स्थापना र मर्मत सम्भार गर्न,
 - सवारी चालक तथा सहचालकहरू, यात्रुहरू र आम नागरिकहरूका बीचमा सडकको सुरक्षित उपयोगसम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न,
 - सवारी साधनको प्रयोगसँगै यसबाट वातावरणमा पर्ने असर/प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्ने कार्य, मूलतः वनजड्गलको संरक्षण र प्रवर्द्धनसम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न,
 - वातावरणमैत्री सवारी साधनको प्रवर्द्धन गर्न,
 - प्रदेश र स्थानीय सरकारको सार्वजनिक यातायात प्रणालीलाई व्यवस्थित बनाउन मूलतः बसपार्क, यात्रु प्रतिकालय तथा सार्वजनिक शौचालय निर्माण लगायतका पूर्वाधार निर्माण गर्न।

तालिका ३.२६: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि एकल कर प्रशासनअन्तर्गत प्रदेश सरकार, गण्डकी प्रदेशले सडकलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करको स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको हिस्सा

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
१	गोरखा	४०१०१	चुमनुव्री गाउँपालिका	०.०१५४६८२३
२	गोरखा	४०१०२	अजिरकोट गाउँपालिका	०.००६२८४९६
३	गोरखा	४०१०३	बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका	०.००९०३५९३
४	गोरखा	४०१०४	धार्चे गाउँपालिका	०.०११०५३३६
५	गोरखा	४०१०५	आरुघाट गाउँपालिका	०.००८०३५७८
६	गोरखा	४०१०६	भिमसेनथापा गाउँपालिका	०.००६१४४६२
७	गोरखा	४०१०७	सिरानचोक गाउँपालिका	०.००७६८८०९
८	गोरखा	४०१०८	पालुङ्गटार नगरपालिका	०.०११७३८६९
९	गोरखा	४०१०९	गोरखा नगरपालिका	०.०२०१२२४३
१०	गोरखा	४०११०	शहीद लखन गाउँपालिका	०.००८८२७८६
११	गोरखा	४०१११	गण्डकी गाउँपालिका	०.००९२२२३४
१२	मनाङ	४०२०१	नार्पा भूमि गाउँपालिका	०.००४३५६६०
१३	मनाङ	४०२०२	मनाङ डिस्याङ गाउँपालिका	०.००४६९३१४
१४	मनाङ	४०२०३	चामे गाउँपालिका	०.००११६२५९
१५	मनाङ	४०२०४	नासो गाउँपालिका	०.००७०९३८५

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
१६	मुस्ताङ	४०३०१	लो घेकर दामोदरकुण्ड गाउँपालिका	०.००९५१६६८
१७	मुस्ताङ	४०३०२	घरपझोड गाउँपालिका	०.००३७१३७८
१८	मुस्ताङ	४०३०३	वारागुड मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	०.००८७८२५४
१९	मुस्ताङ	४०३०४	लोमन्थाङ गाउँपालिका	०.००६०५८३३
२०	मुस्ताङ	४०३०५	थासाङ गाउँपालिका	०.००४५८३४२
२१	म्याग्दी	४०४०१	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	०.०११४५०४६
२२	म्याग्दी	४०४०२	रघुगंगा गाउँपालिका	०.०१००६९९३
२३	म्याग्दी	४०४०३	धवलागिरी गाउँपालिका	०.०१०८८३२६
२४	म्याग्दी	४०४०४	मालिका गाउँपालिका	०.००६४२८०६
२५	म्याग्दी	४०४०५	मंगला गाउँपालिका	०.००६७६३८४
२६	म्याग्दी	४०४०६	बेनी नगरपालिका	०.०२२०४६२२
२७	कास्की	४०५०१	मादी गाउँपालिका	०.०१२७११२०
२८	कास्की	४०५०२	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	०.०११२४४७०
२९	कास्की	४०५०३	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	०.००९७५५४
३०	कास्की	४०५०४	पोखरा महानगरपालिका	०.१०९५३१४०
३१	कास्की	४०५०५	रूपा गाउँपालिका	०.००५८८५२६
३२	लमजुङ	४०६०१	दोर्दी गाउँपालिका	०.००९९०४७६
३३	लमजुङ	४०६०२	मर्याङ्गदी गाउँपालिका	०.०१२७०७९१
३४	लमजुङ	४०६०३	कब्जोलासोथार गाउँपालिका	०.००५०९५०६
३५	लमजुङ	४०६०४	मध्यनेपाल नगरपालिका	०.०२१४२८६१
३६	लमजुङ	४०६०५	बेंसीशहर नगरपालिका	०.०१८०२९९४
३७	लमजुङ	४०६०६	सुन्दरबजार नगरपालिका	०.०१४७३५२८
३८	लमजुङ	४०६०७	राईनास नगरपालिका	०.०१०७४७२९
३९	लमजुङ	४०६०८	दुधपोखरी गाउँपालिका	०.००५५९५३५
४०	तनहुँ	४०७०१	भानु नगरपालिका	०.०१५३७९८६
४१	तनहुँ	४०७०२	ब्यास नगरपालिका	०.०२२३५८५९
४२	तनहुँ	४०७०३	म्याग्दे गाउँपालिका	०.००७४२४३२
४३	तनहुँ	४०७०४	शुक्लागण्डकी नगरपालिका	०.०२२०९२६४
४४	तनहुँ	४०७०५	भिमाद नगरपालिका	०.०२२६०८२५
४५	तनहुँ	४०७०६	घिरिङ्ग गाउँपालिका	०.००६५८४०५
४६	तनहुँ	४०७०७	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	०.००८९५६५२
४७	तनहुँ	४०७०८	देवघाट गाउँपालिका	०.००६१०९६८
४८	तनहुँ	४०७०९	बन्दिपुर गाउँपालिका	०.०१३४७४२८
४९	तनहुँ	४०७१०	आँबुखैरेनी गाउँपालिका	०.००६८९३४५
५०	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०१	गैडाकोट नगरपालिका	०.०२३८४४२२
५१	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०२	बुलिङ्गटार गाउँपालिका	०.००६४४६६९
५२	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०३	बौदीकाली गाउँपालिका	०.००४२५६७०
५३	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०४	हुप्सेकोट गाउँपालिका	०.०१०४०१८८
५४	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०५	देवचुली नगरपालिका	०.०१७९३७६२
५५	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०६	कावासोती नगरपालिका	०.०३२३७३८१
५६	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०७	मध्यबिन्दु नगरपालिका	०.०१८०७०१९
५७	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	४०८०८	बिनयी त्रिवेणी गाउँपालिका	०.०१२७५८७७
५८	स्याङ्जा	४०९०१	पुतलीबजार नगरपालिका	०.०१७९५७४५
५९	स्याङ्जा	४०९०२	फेदीखोला गाउँपालिका	०.००३९२५४०
६०	स्याङ्जा	४०९०३	आँधिखोला गाउँपालिका	०.००४६२२७३

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन गरेको बाँडफाँट हिस्सा
६१	स्याङजा	४०९०४	अर्जुनचौपारी गाउँपालिका	०.००४५४७३६
६२	स्याङजा	४०९०५	भीरकोट नगरपालिका	०.०१६४७७९२
६३	स्याङजा	४०९०६	बिरुवा गाउँपालिका	०.००५१६८२६
६४	स्याङजा	४०९०७	हरिनास गाउँपालिका	०.००५८१८७७
६५	स्याङजा	४०९०८	चापाकोट नगरपालिका	०.०१५४०९७३
६६	स्याङजा	४०९०९	बालिङ्ग नगरपालिका	०.०१७७१७२५
६७	स्याङजा	४०९१०	गल्याङ नगरपालिका	०.०१७३९४०३
६८	स्याङजा	४०९११	कालीगण्डकी गाउँपालिका	०.००५७४४०४
६९	पर्वत	४१००१	मोदी गाउँपालिका	०.००८७५७५८
७०	पर्वत	४१००२	जलजला गाउँपालिका	०.००७२५७७३
७१	पर्वत	४१००३	कुश्मा नगरपालिका	०.०१८१७४००
७२	पर्वत	४१००४	फलेबास नगरपालिका	०.००७९८४५९
७३	पर्वत	४१००५	महाशिला गाउँपालिका	०.००३२७६००
७४	पर्वत	४१००६	बिहादी गाउँपालिका	०.००३६९७१७
७५	पर्वत	४१००७	पैयुँ गाउँपालिका	०.००३३०७६२
७६	बागलुङ	४११०१	बागलुङ्ग नगरपालिका	०.०१८२६१५१
७७	बागलुङ	४११०२	काठेखोला गाउँपालिका	०.००७४१०३०
७८	बागलुङ	४११०३	ताराखोला गाउँपालिका	०.००५११११५
७९	बागलुङ	४११०४	तमानखोला गाउँपालिका	०.००४०३३४२
८०	बागलुङ	४११०५	ढोरपाटन नगरपालिका	०.०१०७११०५
८१	बागलुङ	४११०६	निसीखोला गाउँपालिका	०.००८००१५५
८२	बागलुङ	४११०७	बडिगाड गाउँपालिका	०.०१०३८९३८
८३	बागलुङ	४११०८	गल्कोट नगरपालिका	०.०१२५६४१६
८४	बागलुङ	४११०९	बरेङ गाउँपालिका	०.००४५००७४
८५	बागलुङ	४१११०	जैमिनी नगरपालिका	०.००९२५०३०
			जम्मा	१.००००००००

३.५.५ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि एकल कर प्रशासन अन्तर्गत प्रदेश सरकारले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँट सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, लुम्बिनी प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस मिति: २०८०/१२/२५

क. पृष्ठभूमि

सङ्घीय शासन प्रणालीको महत्वपूर्ण आधारस्तम्भको रूपमा वित्तीय सङ्घीयता रहेको हुन्छ। वित्तीय सङ्घीयताका विभिन्न अवयवहरू मध्येको एक भनेको सङ्घीय इकाइहरूबीचमा राजस्व अधिकारको बाँडफाँट हो। तहगत सरकारबीचमा एकातर्फ खर्चको आवश्यकताका आधारमा राजस्व अधिकारको बाँडफाँट गरिन्छ भने अर्कोतर्फ समग्र राजस्व प्रशासनलाई मितव्ययी एवम् प्रभावकारी बनाउन र करदाताहरूको कर कानून पालनालाई सहज तुल्याउन पनि तहगत सरकारबीच राजस्व प्रशासन सम्बन्धमा आवश्यक समन्वय तथा सहकार्यको आवश्यकता पर्दछ।

नेपालको संविधानले सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारको एकल तथा साझा अधिकारका विषयहरू सूचीकृत गर्नुका साथै तीनै तहको आर्थिक कार्यप्रणाली सम्बन्धमा समेत छुट्टाछुट्टै व्यवस्था गरेको छ। साथै, तहगत सरकारबीचको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित हुने समेत स्पष्ट उल्लेख गरिएको छ। संविधानको उल्लिखित व्यवस्थालाई आत्मसात गर्दै प्रदेश र स्थानीय सरकार दुवैको एकल अधिकार क्षेत्रभित्र परेका घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, मनोरञ्जन कर र विज्ञापन कर उठाउने अधिकारलाई अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले एकल कर प्रशासनको दायरामा ल्याई त्यसरी सङ्कलित राजस्व आयलाई प्रदेश र स्थानीय तहबीचमा बाँडफाँटको व्यवस्था गरेको छ।

एकल कर प्रशासन अन्तर्गत सवारी साधन करको दर निर्धारण र सङ्कलनको कार्य प्रदेश सरकारले गर्दछ भने त्यसरी सङ्कलित कर रकमको ६० प्रतिशतले हुने रकम प्रदेश सरकारलाई र ४० प्रतिशतले हुने रकम स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्ने व्यवस्था अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६क. को उपदफा (२) ले गरेको छ। साथै, स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट हुने कुल रकमलाई प्रदेशभित्र रहेका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँटको आधार र ढाँचा निर्धारण गरी सिफारिसको जिम्मेवारी संवैधानिक निकायको रूपमा रहेको राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको रहेको छ। यसै व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गर्ने क्रममा विगतका वर्षहरूमा जस्तै आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि पनि प्रदेश सरकारले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको आधार, ढाँचा र हिस्सा यस आयोगबाट निर्धारण गरी प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गरिएको छ।

ख. कानुनी व्यवस्था

१. नेपालको संविधान

• धारा ६० - राजस्व स्रोतको बाँडफाँट

(१) सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहले आफ्नो आर्थिक अधिकार क्षेत्रभित्रको विषयमा कर लगाउन र ती स्रोतहरूबाट राजस्व उठाउन सक्नेछन्। तर साझा सूचीभित्रको विषयमा र कुनै पनि तहको सूचीमा नपरेका विषयमा कर लगाउने र राजस्व उठाउने व्यवस्था नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

(७) सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच राजस्वको बाँडफाँट गर्दा सन्तुलित र पारदर्शी रूपमा गर्नु पर्नेछ।

• अनुसूची ६ - प्रदेशको अधिकारको सूची: क्र.सं.४ मा सवारी साधन कर समेत रहेको।

• अनुसूची ८ - स्थानीय तहको अधिकारको सूची: क्र.सं.४ मा सवारी साधन कर समेत रहेको।

२. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

• दफा ५ - एकल कर प्रशासन

(१) यस ऐन तथा प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि संविधानको अनुसूचीमा प्रदेश र स्थानीय तह दुवैको अधिकारसूचीमा रहेका देहायको कर देहाय बमोजिम लगाइने र उठाइनेछः

(क) सवारी साधन करको दर प्रदेशले लगाउने र उठाउने,

तर टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा र विद्युतीय रिक्सामा सवारी साधन करको दर गाउँपालिका वा नगरपालिकाले लगाउने र उठाउनेछ।

• दफा ६क. - सवारी साधन करको बाँडफाँट

(१) दफा ५ उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिम प्रदेशले लगाएको र उठाएको सवारी साधन करबाट उठेको रकम प्रदेश सरकारले प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा गर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकममध्ये साठी प्रतिशत प्रदेश सरकारलाई र चालीस प्रतिशत स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गरिनेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकममध्ये प्रदेश सरकारले प्राप्त गर्ने रकम प्रदेश सञ्चित कोषमा दाखिला गरिनेछ र स्थानीय तहलाई प्रदान गरिने रकम स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गरिनेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकम संविधान र यस ऐनको अधीनमा रही आयोगले निर्धारण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गर्नेछ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम बाँडफाँटबाट प्रत्येक स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने रकम प्रदेश सरकारले मासिक रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ।

(६) यस दफा बमोजिम बाँडफाँट हुने रकम आर्थिक वर्षको अन्तिम महिनामा हिसाब मिलान गरिनेछ।

ग. सवारी साधन कर बाँडफाँटको सिफारिसमा प्रयोग गरिएका तथ्याङ्कको स्रोत

सवारी साधन करलाई प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्दा आयोगको निर्णयबाट निर्धारित सूचक(आधार) र भार प्रतिशत(ढाँचा) बमोजिम आवश्यक तथ्याङ्कहरू विभिन्न स्रोतहरूबाट सङ्कलन गरिएको छ, जसको विवरण यसप्रकार रहेको छः

क्र.सं.	सूचक	स्रोत
१.	जनसङ्ख्या	राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
२.	सडकको लम्बाइ	सडक विभाग, शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विभाग (२०१८)
३.	वन/पर्यावरण - (वनले ढाकेको क्षेत्रफल)	वन तथा वातावरण मन्त्रालय
४.	क्षेत्रफल	अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकीन गरिएको स्थानीय तहको क्षेत्रफल

घ. सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गर्न लिइएका आधार र ढाँचा तथा सोको व्याख्या एवम् विश्लेषण

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारले सडकलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँट सम्बन्धमा यस आयोगले अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६क. को उपदफा (४) ले गरेको व्यवस्था बमोजिम देहायको सूचक (आधार) र भार प्रतिशत (ढाँचा) निर्धारण गरी सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गरेको छः

क्र.सं.	सूचक	भार प्रतिशत
१.	जनसङ्ख्या	४०%
२.	सडकको लम्बाई	४०%
३.	वन/पर्यावरण-(वनले ढाकेको क्षेत्रफल)	१०%
४.	क्षेत्रफल	१०%
	जम्मा	१००%

१. जनसङ्ख्या

प्रत्येक स्थानीय सरकारमा प्रयोगमा आउने सवारी साधनको सङ्ख्याको निर्धारण प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सोही स्थानमा बसोबास गर्ने जनताको सङ्ख्याले निर्धारण गरेको हुन्छ भने सवारी साधनको प्रयोगसँगै हुने सकारात्मक तथा नकारात्मक असर/प्रभाव पनि स्थानीय जनतामा नै सबैभन्दा बढी परेको हुन्छ। यस अर्थमा सवारी साधनबाट प्राप्त हुने करको बाँडफाँटको एउटा महत्वपूर्ण सूचकको रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सरकारका जनताको सङ्ख्या रहनुपर्ने हुन्छ। यसै यथार्थतालाई स्वीकार गर्दै, सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्ने प्रयोजनार्थ राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट प्राप्त स्थानीय सरकारको जनसङ्ख्याको आधारमा यस जनसङ्ख्या सूचकलाई जम्मा ४० प्रतिशत भार दिइएको छ।

२. सडकको लम्बाइ

सडक सञ्जाल र सवारी साधनको सङ्ख्याबीचमा सीधा सम्बन्ध रहन्छ। जहाँ धेरै सवारी साधन हुन्छन, त्यहाँ धेरै सडक विस्तारको आवश्यकता पर्दछ। जहाँ सडक सञ्जाल पुगेको हुन्छ, त्यहाँ सवारी साधनको आवागमन हुन्छ। सवारी साधन कर सडकलनको एउटा महत्वपूर्ण उद्देश्य भनेको ती सवारी साधन गुड्ने सडकको मर्मत सम्भार एवम् स्तरोन्नति गर्नु पनि हो। यस अर्थमा सवारी साधन करको बाँडफाँटको एउटा महत्वपूर्ण सूचकको रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सरकारमा रहेको सडक सञ्जाल (सडकको लम्बाइ) लाई लिनु आवश्यक हुन्छ। अतः प्रत्येक स्थानीय सरकारमा रहेको सडकको लम्बाइलाई सवारी साधन कर बाँडफाँटको एउटा आधार वा सूचकको रूपमा समावेश गरिएको छ। साथै, समग्र सूचकहरूको सङ्ख्या र सडक लम्बाइको सापेक्षित महत्व समेतलाई ध्यानमा राख्दै सडक विभाग, भवन तथा शहरी विकास विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विकास विभाग (२०१८) बाट प्राप्त तथ्याङ्कको आधारमा यस सडकको लम्बाइ सूचकलाई ४० प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ।

३. वन/पर्यावरण

सवारी साधनको उपयोगमा वृद्धि हुँदै जाँदा यसले वातावरणीय पक्षमा विस्तारै नकारात्मक असर पार्दछ। सवारी साधनको अत्यधिक प्रयोगले कार्बनजन्य प्रदूषणको समस्या सिर्जना हुन्छ। सवारी साधनहरूले निसृत गर्ने कार्बनजन्य प्रदूषणको उपयुक्त र भरपर्दो समाधानका लागि वन तथा हरियालीको संरक्षण र प्रवर्द्धनले सहयोग पुऱ्याउनेछ। वन क्षेत्रको विस्तार विकास हुन सकेमा अन्ततः पर्यावरणमा टेवा पुग्नेमा दुईमत छैन। वन क्षेत्रको विद्यमान अवस्थितिलाई कायमै राख्न तथा थप वन क्षेत्रको विस्तार गरी पर्यावरणीय सन्तुलनको लागि स्थानीय सरकारले गरेका प्रयासहरूलाई कर बाँडफाँटको माध्यमबाट प्रोत्साहित गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय सरकारगत रूपमा प्रत्येक वर्ष वन क्षेत्रको विस्तारसम्बन्धी विस्तृत तथ्याङ्क

उपलब्ध हुन नसकेको र पर्यावरणभित्र व्यापक र विस्तृत आवरण रहेको र यस सम्बन्धी आधिकारिक तथ्याङ्क उपलब्ध हुन नसकेको विद्यमान अवस्थामा वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट वनको क्षेत्रसम्बन्धी प्राप्त पछिल्लो तथ्याङ्कको आधारमा वन/पर्यावरणलाई सवारी साधन कर बाँडफाँटको एउटा आधारको रूपमा समावेश गरिएको छ। साथै, भविष्यमा वन/पर्यावरण क्षेत्रको विस्तारमा गरेको वार्षिक प्रगतिलाई समेत थप सूचकको रूपमा समावेश गर्दै लगिनेछ। सवारी साधन करको रकमलाई वन क्षेत्रको संरक्षण र विस्तारमा परिचालन गर्न सकियोस् भन्ने उद्देश्यका साथ स्थानीय सरकारको वनले ढाकेको क्षेत्रफललाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

४. क्षेत्रफल

सवारी साधनको सहज आवागमनको लागि आवश्यक सडक पूर्वाधारको विस्तार तथा मर्मत सम्भार गर्नुको साथै सवारी साधनको प्रयोगबाट उत्पन्न हुन सक्ने सम्भाव्य नकरात्मक असर तथा प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न आवश्यक नियन्त्रणात्मक उपायहरू अपनाउन आवश्यक स्रोतको व्यवस्थापन गर्नुसमेत रहेको हुँदा सडकको पहुँच नभएका स्थानीय तहमा समेत सडक पूर्वाधारको विस्तार गर्न थप स्रोतको आवश्यकता पर्ने हुन्छ। सडकको पहुँच नभएका तर ठूलो क्षेत्रफल भएका स्थानीय तहको सडक पूर्वाधारको विस्तारको आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्नको लागि अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकीन गरिएको स्थानीय तहहरूको क्षेत्रफलसम्बन्धी उपलब्ध तथ्याङ्कको आधारमा सवारी साधन कर बाँडफाँटको आधार र ढाँचामा स्थानीय तहको क्षेत्रफल (भूगोल) लाई सूचकको रूपमा समावेश गरी क्षेत्रफललाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

उपरोक्त आधार र ढाँचामा रहेर आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकार, लुम्बिनी प्रदेशले सडकलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई सो प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँटको हिस्सा तालिका ३.२७ बमोजिम हुने गरी सिफारिस गरिएको छ:

ड. सवारी साधन कर सडकलन तथा बाँडफाँट र उपयोगसम्बन्धी सुझावहरू

- एक प्रदेशमा दर्ता एवम् नवीकरण भएका सवारी साधनहरू अन्य प्रदेशहरूमा पनि निर्वाध रूपमा आवागमन गर्न पाउने व्यवस्था सुरक्षित रहेको छ। यस क्रममा कतिपय सवारी धनीले आफूले तिर्नु बुझाउनुपर्ने सवारी साधन कर नेपालभित्र आफू जुन स्थानमा बसेको छ, सो नजिकै रहेको सवारी साधन कर उठाउने कार्यालयबाट बुझाउन मिल्ने व्यवस्था मिलाउँदा करदातालाई सहज हुनेछ भने त्यसरी सडकलन हुने राजस्वलाई प्रदेश-प्रदेशबीचको समन्वयमा सम्बन्धित प्रदेशमा हस्तान्तरण गर्न सकिनेछ। अतः यसतर्फ सम्बन्धित प्रदेश सरकारले ध्यान दिनु उपयुक्त हुनेछ। साथै, आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोग गर्दै विद्युतीय प्रणालीबाट सवारी साधन करको भुक्तानी व्यवस्था मिलाउँदा राजस्व भुक्तानी र सडकलनमा थप सहजता आउनेछ।
- प्रदेश सरकारले सडकलन गरेको कुल सवारी साधन करको ४० प्रतिशतले हुने रकम स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्नुपूर्व स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गरिने र त्यस्तो कोषमा जम्मा भएको रकमलाई राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले सिफारिस गरेको हिस्सा बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारको सञ्चित कोषमा मासिक रूपमा हस्तान्तरण गर्दै जानुपर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। तर हालसम्मको अभ्यासमा प्रदेश सरकारले सवारी साधन कर बाँडफाँटको रकमलाई मासिक रूपमा स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी हस्तान्तरण गरेको पाइएको छैन। यस किसिमको व्यवहारले कानूनी व्यवस्थाको पूर्ण पालना नभएको कारणले स्थानीय सरकारको स्रोत व्यवस्थापनमा कठिनाई उत्पन्न भएको छ। अतः सबै प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्नुपर्ने सवारी साधन करको रकम मासिक रूपमा स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी अनिवार्य हस्तान्तरण गर्नु पर्नेछ।

- प्रदेश सरकारले सडकलन गरेको सवारी साधन करलाई यथार्थ समयमा आधारित (Real Time Based) रहेर कानूनबमोजिम प्रदेश विभाज्य कोष र तत् पश्चात् स्थानीय विभाज्य कोषमा स्वतः जम्मा हुने र मासिक रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सरकारको सञ्चित कोषमा जम्मा हुने किसिमको विद्युतीय प्रणालीको स्थापना र सञ्चालन गर्न सक्दा सवारी साधन करको बाँडफाँटमा थप प्रभावकारिता र पारदर्शिताको विकास हुनेछ।
- सवारी साधन कर सडकलनको कार्य सरकारको समग्र राजस्व आय सडकलनसँग मात्र आवद्ध नगरी यसको विशिष्ट उद्देश्यलाई समेत ध्यान दिनु आवश्यक छ। सवारी साधन कर सडकलनको उद्देश्य सवारी साधनको सहज आवागमनका लागि आवश्यक सडक पूर्वाधारको विस्तार र मर्मत सम्भार गर्नुको साथै सवारी साधनको प्रयोगबाट उत्पन्न हुन सक्ने सम्भाव्य नकारात्मक असर तथा प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न आवश्यक नियन्त्रणात्मक उपायहरू अपनाउन आवश्यक स्रोतको व्यवस्थापन गर्नु समेत हो। यसै सन्दर्भमा सवारी साधन कर बाँडफाँटको रकमलाई प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले मूलतः देहायका कार्यमा विनियोजन र खर्च गर्नु आवश्यक देखिन्छः
 - प्रादेशिक तथा स्थानीय सडकको मर्मत सम्भार गर्न,
 - प्रादेशिक तथा स्थानीय सडकको सुरक्षासम्बन्धी आवश्यक सडकेत चिन्ह, सूचना लगायतका पूर्वाधारको स्थापना र मर्मत सम्भार गर्न,
 - सवारी चालक तथा सहचालकहरू, यात्रुहरू र आम नागरिकहरूका बीचमा सडकको सुरक्षित उपयोगसम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न,
 - सवारी साधनको प्रयोगसँगै यसबाट वातावरणमा पर्ने असर/प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्ने कार्य, मूलतः वनजड्गलको संरक्षण र प्रवर्द्धनसम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न,
 - वातावरणमैत्री सवारी साधनको प्रवर्द्धन गर्न,
 - प्रदेश र स्थानीय सरकारको सार्वजनिक यातायात प्रणालीलाई व्यवस्थित बनाउन मूलतः बसपार्क, यात्रु प्रतिकालय तथा सार्वजनिक शौचालय निर्माण लगायतका पूर्वाधार निर्माण गर्न।

तालिका ३.२७: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि एकल कर प्रशासनअन्तर्गत प्रदेश सरकार, लुम्बिनी प्रदेशले सडकलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करको स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको हिस्सा

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
१	रुकुम (पूर्वी भाग)	५०१०१	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका	०.००७८४७४३
२	रुकुम (पूर्वी भाग)	५०१०२	सिस्ने गाउँपालिका	०.००५८५२५२
३	रुकुम (पूर्वी भाग)	५०१०३	भूमे गाउँपालिका	०.००५९५५७८
४	रोल्पा	५०२०१	सुनछहरी गाउँपालिका	०.००४९४७६२
५	रोल्पा	५०२०२	थबाङ्ग गाउँपालिका	०.००३९९९९९
६	रोल्पा	५०२०३	परिवर्तन गाउँपालिका	०.००४२३६५६
७	रोल्पा	५०२०४	गगादेव गाउँपालिका	०.००४४४९३७
८	रोल्पा	५०२०५	माडी गाउँपालिका	०.००४५९००९
९	रोल्पा	५०२०६	त्रिवेणी गाउँपालिका	०.००७०५८४४
१०	रोल्पा	५०२०७	रोल्पा नगरपालिका	०.०९९०९६७७
११	रोल्पा	५०२०८	रुन्टीगढी गाउँपालिका	०.००७६७२९६
१२	रोल्पा	५०२०९	सुनिल स्मृति गाउँपालिका	०.००६४०३२४
१३	रोल्पा	५०२१०	लुङ्ग्री गाउँपालिका	०.००४७३९८६
१४	प्यूठान	५०३०१	गौमुखी गाउँपालिका	०.००४४५२३६
१५	प्यूठान	५०३०२	नौबहिनी गाउँपालिका	०.००६०२६५४

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
१६	प्यूठान	५०३०३	झिमरुक गाउँपालिका	०.००४६२०९७
१७	प्यूठान	५०३०४	प्यूठान नगरपालिका	०.०१०३३३६२
१८	प्यूठान	५०३०५	स्वर्गद्वारी नगरपालिका	०.०११०६५५६
१९	प्यूठान	५०३०६	माण्डवी गाउँपालिका	०.००४७२१२५
२०	प्यूठान	५०३०७	मल्लरानी गाउँपालिका	०.००३१२२६९
२१	प्यूठान	५०३०८	ऐरावती गाउँपालिका	०.००४६०३२१
२२	प्यूठान	५०३०९	सरुमारानी गाउँपालिका	०.००५१२३१५
२३	गुल्मी	५०४०१	कालिगण्डकी गाउँपालिका	०.००५२२६३५
२४	गुल्मी	५०४०२	सत्यवती गाउँपालिका	०.००५५६५४१
२५	गुल्मी	५०४०३	चन्द्रकोट गाउँपालिका	०.००६१४७६५
२६	गुल्मी	५०४०४	मुसिकोट नगरपालिका	०.०१११९३५७
२७	गुल्मी	५०४०५	ईस्मा गाउँपालिका	०.००४६०१३६
२८	गुल्मी	५०४०६	मालिका गाउँपालिका	०.००४७३५०८
२९	गुल्मी	५०४०७	मदाने गाउँपालिका	०.००४६९३००
३०	गुल्मी	५०४०८	धुर्कोट गाउँपालिका	०.००४६४३६०
३१	गुल्मी	५०४०९	रेसुङ्गा नगरपालिका	०.००९६५३७६
३२	गुल्मी	५०४१०	गुल्मी दरबार गाउँपालिका	०.००४१२२७६
३३	गुल्मी	५०४११	छत्रकोट गाउँपालिका	०.००४३६१८१
३४	गुल्मी	५०४१२	रुरु क्षेत्र गाउँपालिका	०.००४४९६३७
३५	अर्घाखाँची	५०५०१	छत्रदेव गाउँपालिका	०.००४६४२९४
३६	अर्घाखाँची	५०५०२	मालारानी गाउँपालिका	०.००४६२३६५
३७	अर्घाखाँची	५०५०३	भुमिकास्थान नगरपालिका	०.०१५५९२६५
३८	अर्घाखाँची	५०५०४	सन्धिखर्क नगरपालिका	०.०१६९५२३२
३९	अर्घाखाँची	५०५०५	पाणिनी गाउँपालिका	०.००६०११४२
४०	अर्घाखाँची	५०५०६	शितगंगा नगरपालिका	०.०२०२७७२३
४१	पाल्पा	५०६०१	रामपुर नगरपालिका	०.०१०१७४९७
४२	पाल्पा	५०६०२	पुर्वखोला गाउँपालिका	०.००५१६३९३
४३	पाल्पा	५०६०३	रम्भा गाउँपालिका	०.००४२१४१०
४४	पाल्पा	५०६०४	बगनासकाली गाउँपालिका	०.००४६०७६०
४५	पाल्पा	५०६०५	तानसेन नगरपालिका	०.०१०००१८४
४६	पाल्पा	५०६०६	रिब्दीकोट गाउँपालिका	०.००५१०८१६
४७	पाल्पा	५०६०७	रैनादेवी छहरा गाउँपालिका	०.००७६३३३६
४८	पाल्पा	५०६०८	तिनाउ गाउँपालिका	०.००६७२६२२
४९	पाल्पा	५०६०९	माथागढी गाउँपालिका	०.००७३५९४४
५०	पाल्पा	५०६१०	निस्दी गाउँपालिका	०.००६४९२१०
५१	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	५०७०१	बर्दघाट नगरपालिका	०.०११५७९३२
५२	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	५०७०२	सुनवल नगरपालिका	०.०१७६६२२
५३	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	५०७०३	रामग्राम नगरपालिका	०.००९७६१९१
५४	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	५०७०४	पाल्हीनन्दन गाउँपालिका	०.००४६९९७३
५५	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	५०७०५	सरावल गाउँपालिका	०.००५९६०४३
५६	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	५०७०६	प्रतापपुर गाउँपालिका	०.००६७४३४९
५७	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	५०७०७	सुस्ता गाउँपालिका	०.००५१५२२१
५८	रुपन्देही	५०८०१	देवदह नगरपालिका	०.०१०२२९५७
५९	रुपन्देही	५०८०२	बुटवल उपमहानगरपालिका	०.०२७७१३५६
६०	रुपन्देही	५०८०३	सैनामैना नगरपालिका	०.०१६२३५६२

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
६१	रुपन्देही	५०८०४	कन्चन गाउँपालिका	०.००४८९९७२
६२	रुपन्देही	५०८०५	गैडहवा गाउँपालिका	०.००६३६७५६
६३	रुपन्देही	५०८०६	सुद्धोधन गाउँपालिका	०.००४४९९२०
६४	रुपन्देही	५०८०७	सियारी गाउँपालिका	०.००४८४०५२
६५	रुपन्देही	५०८०८	तिलोत्तमा नगरपालिका	०.०२९४६३६६
६६	रुपन्देही	५०८०९	ओमसतिया गाउँपालिका	०.००४४२६६३
६७	रुपन्देही	५०८१०	रोहिणी गाउँपालिका	०.००५२५३६९
६८	रुपन्देही	५०८११	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	०.००९६३५७६
६९	रुपन्देही	५०८१२	मायादेवी गाउँपालिका	०.००५८८५७८
७०	रुपन्देही	५०८१३	लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिका	०.००९४५४८१
७१	रुपन्देही	५०८१४	कोटहीमाई गाउँपालिका	०.००५७३०००
७२	रुपन्देही	५०८१५	सम्मरीमाई गाउँपालिका	०.००४४३९९३
७३	रुपन्देही	५०८१६	मर्चवारी गाउँपालिका	०.००४३३६६०
७४	कपिलवस्तु	५०९०१	बाणगंगा नगरपालिका	०.०१९१११३६
७५	कपिलवस्तु	५०९०२	बुद्धभूमी नगरपालिका	०.०१८७२५२५
७६	कपिलवस्तु	५०९०३	शिवराज नगरपालिका	०.०१७५३३५९
७७	कपिलवस्तु	५०९०४	बिजयनगर गाउँपालिका	०.००७४५९१२
७८	कपिलवस्तु	५०९०५	कृष्णनगर नगरपालिका	०.०१०२८०६५
७९	कपिलवस्तु	५०९०६	महाराजगन्ज नगरपालिका	०.००७५८४९७
८०	कपिलवस्तु	५०९०७	कपिलवस्तु नगरपालिका	०.०१३५४५३०
८१	कपिलवस्तु	५०९०८	यसोधरा गाउँपालिका	०.००५९९०१०
८२	कपिलवस्तु	५०९०९	मायादेवी गाउँपालिका	०.००७६०५६२
८३	कपिलवस्तु	५०९१०	शुद्धोधन गाउँपालिका	०.०१०२२२६०
८४	दाङ	५१००१	बंगलाचुली गाउँपालिका	०.००६५१४३२
८५	दाङ	५१००२	घोराही उपमहानगरपालिका	०.०३५३२८८९
८६	दाङ	५१००३	तुल्सीपुर उपमहानगरपालिका	०.०२६४६५९२
८७	दाङ	५१००४	शान्तिनगर गाउँपालिका	०.००४५२६३९
८८	दाङ	५१००५	बबई गाउँपालिका	०.००६००१६३
८९	दाङ	५१००६	दंगीशरण गाउँपालिका	०.००४२५६८८
९०	दाङ	५१००७	लमही नगरपालिका	०.०२२९१८२३
९१	दाङ	५१००८	राप्ती गाउँपालिका	०.००७८४०५२
९२	दाङ	५१००९	गढवा गाउँपालिका	०.०११०९४३३
९३	दाङ	५१०१०	राजपुर गाउँपालिका	०.०१२६६९०२
९४	बाँके	५११०१	राप्ती सोनारी गाउँपालिका	०.०२७०९८५०
९५	बाँके	५११०२	कोहलपुर नगरपालिका	०.०१४९३५७७
९६	बाँके	५११०३	बैजनाथ गाउँपालिका	०.००९०९५८०
९७	बाँके	५११०४	खजुरा गाउँपालिका	०.००७६७९९९
९८	बाँके	५११०५	जानकी गाउँपालिका	०.००५४९३३६
९९	बाँके	५११०६	नेपालगञ्ज उपमहानगरपालिका	०.०१७९०७०५
१००	बाँके	५११०७	हुडुवा गाउँपालिका	०.००५५१०००
१०१	बाँके	५११०८	नरैनापुर गाउँपालिका	०.००६५३४८१
१०२	बर्दिया	५१२०१	बाँसगढी नगरपालिका	०.०१९८२०३७
१०३	बर्दिया	५१२०२	बारबर्दिया नगरपालिका	०.०११४६२९७
१०४	बर्दिया	५१२०३	ठाकुरबाबा नगरपालिका	०.०१०७२४६७
१०५	बर्दिया	५१२०४	गेरुवा गाउँपालिका	०.००५१०४९९

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
१०६	बर्दिया	५१२०५	राजापुर नगरपालिका	०.०१६९११७४
१०७	बर्दिया	५१२०६	मधुवन नगरपालिका	०.००७०२०५९
१०८	बर्दिया	५१२०७	गुलरीया नगरपालिका	०.०१२४२३२६
१०९	बर्दिया	५१२०८	बढैयाताल गाउँपालिका	०.००७७७४४५
			जम्मा	१.००००००००

३.५.६ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि एकल कर प्रशासन अन्तर्गत प्रदेश सरकारले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँट सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, कर्णाली प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस मिति: २०८०/१२/२५

क. पृष्ठभूमि

सङ्घीय शासन प्रणालीको महत्वपूर्ण आधारस्तम्भको रूपमा वित्तीय सङ्घीयता रहेको हुन्छ। वित्तीय सङ्घीयताका विभिन्न अवयवहरू मध्येको एक भनेको सङ्घीय इकाइहरूबीचमा राजस्व अधिकारको बाँडफाँट हो। तहगत सरकारबीचमा एकातर्फ खर्चको आवश्यकताका आधारमा राजस्व अधिकारको बाँडफाँट गरिन्छ भने अर्कोतर्फ समग्र राजस्व प्रशासनलाई मितव्ययी एवम् प्रभावकारी बनाउन र करदाताहरूको कर कानून पालनालाई सहज तुल्याउन पनि तहगत सरकारबीच राजस्व प्रशासन सम्बन्धमा आवश्यक समन्वय तथा सहकार्यको आवश्यकता पर्दछ।

नेपालको संविधानले सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारको एकल तथा साझा अधिकारका विषयहरू सूचीकृत गर्नुका साथै तीनै तहको आर्थिक कार्यप्रणाली सम्बन्धमा समेत छुट्टाछुट्टै व्यवस्था गरेको छ। साथै, तहगत सरकारबीचको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित हुने समेत स्पष्ट उल्लेख गरिएको छ। संविधानको उल्लिखित व्यवस्थालाई आत्मसात गर्दै प्रदेश र स्थानीय सरकार दुवैको एकल अधिकार क्षेत्रभित्र परेका घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, मनोरञ्जन कर र विज्ञापन कर उठाउने अधिकारलाई अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले एकल कर प्रशासनको दायरामा ल्याई त्यसरी सङ्कलित राजस्व आयलाई प्रदेश र स्थानीय तहबीचमा बाँडफाँटको व्यवस्था गरेको छ।

एकल कर प्रशासन अन्तर्गत सवारी साधन करको दर निर्धारण र सङ्कलनको कार्य प्रदेश सरकारले गर्दछ भने त्यसरी सङ्कलित कर रकमको ६० प्रतिशतले हुने रकम प्रदेश सरकारलाई र ४० प्रतिशतले हुने रकम स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्ने व्यवस्था अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६क. को उपदफा (२) ले गरेको छ। साथै, स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट हुने कुल रकमलाई प्रदेशभित्र रहेका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँटको आधार र ढाँचा निर्धारण गरी सिफारिसको जिम्मेवारी संवैधानिक निकायको रूपमा रहेको राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको रहेको छ। यसै व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गर्ने क्रममा विगतका वर्षहरूमा जस्तै आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि पनि प्रदेश सरकारले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको आधार, ढाँचा र हिस्सा यस आयोगबाट निर्धारण गरी प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गरिएको छ।

ख. कानुनी व्यवस्था

१. नेपालको संविधान

- धारा ६० - राजस्व स्रोतको बाँडफाँट

(१) सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहले आफ्नो आर्थिक अधिकार क्षेत्रभित्रको विषयमा कर लगाउन र ती स्रोतहरूबाट राजस्व उठाउन सक्नेछन्। तर साझा सूचीभित्रको विषयमा र कुनै पनि तहको सूचीमा नपरेका विषयमा कर लगाउने र राजस्व उठाउने व्यवस्था नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

(७) सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच राजस्वको बाँडफाँट गर्दा सन्तुलित र पारदर्शी रूपमा गर्नु पर्नेछ।

- अनुसूची ६ - प्रदेशको अधिकारको सूची: क्र.सं.४ मा सवारी साधन कर समेत रहेको।

- अनुसूची ८ - स्थानीय तहको अधिकारको सूची: क्र.सं.४ मा सवारी साधन कर समेत रहेको।

२. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

• दफा ५ - एकल कर प्रशासन

(१) यस ऐन तथा प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि संविधानको अनुसूचीमा प्रदेश र स्थानीय तह दुवैको अधिकारसूचीमा रहेका देहायको कर देहाय बमोजिम लगाइने र उठाइनेछः

(क) सवारी साधन करको दर प्रदेशले लगाउने र उठाउने,

तर टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा र विद्युतीय रिक्सामा सवारी साधन करको दर गाउँपालिका वा नगरपालिकाले लगाउने र उठाउनेछ।

• दफा ६क. - सवारी साधन करको बाँडफाँट

(१) दफा ५ उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिम प्रदेशले लगाएको र उठाएको सवारी साधन करबाट उठेको रकम प्रदेश सरकारले प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा गर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकममध्ये साठी प्रतिशत प्रदेश सरकारलाई र चालीस प्रतिशत स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गरिनेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकममध्ये प्रदेश सरकारले प्राप्त गर्ने रकम प्रदेश सञ्चित कोषमा दाखिला गरिनेछ र स्थानीय तहलाई प्रदान गरिने रकम स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गरिनेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकम संविधान र यस ऐनको अधीनमा रही आयोगले निर्धारण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गर्नेछ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम बाँडफाँटबाट प्रत्येक स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने रकम प्रदेश सरकारले मासिक रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ।

(६) यस दफा बमोजिम बाँडफाँट हुने रकम आर्थिक वर्षको अन्तिम महिनामा हिसाब मिलान गरिनेछ।

ग. सवारी साधन कर बाँडफाँटको सिफारिसमा प्रयोग गरिएका तथ्याङ्कको स्रोत

सवारी साधन करलाई प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्दा आयोगको निर्णयबाट निर्धारित सूचक(आधार) र भार प्रतिशत(ढाँचा) बमोजिम आवश्यक तथ्याङ्कहरू विभिन्न स्रोतहरूबाट सङ्कलन गरिएको छ, जसको विवरण यसप्रकार रहेको छः

क्र.सं.	सूचक	स्रोत
१.	जनसङ्ख्या	राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
२.	सडकको लम्बाइ	सडक विभाग, शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विभाग (२०१८)
३.	वन/पर्यावरण - (वनले ढाकेको क्षेत्रफल)	वन तथा वातावरण मन्त्रालय
४.	क्षेत्रफल	अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकीन गरिएको स्थानीय तहको क्षेत्रफल

घ. सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गर्न लिइएका आधार र ढाँचा तथा सोको व्याख्या एवम् विश्लेषण

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारले सडकलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँट सम्बन्धमा यस आयोगले अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६क. को उपदफा (४) ले गरेको व्यवस्था बमोजिम देहायको सूचक (आधार) र भार प्रतिशत (ढाँचा) निर्धारण गरी सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गरेको छः

क्र.सं.	सूचक	भार प्रतिशत
१.	जनसङ्ख्या	४०%
२.	सडकको लम्बाई	४०%
३.	वन/पर्यावरण-(वनले ढाकेको क्षेत्रफल)	१०%
४.	क्षेत्रफल	१०%
	जम्मा	१००%

१. जनसङ्ख्या

प्रत्येक स्थानीय सरकारमा प्रयोगमा आउने सवारी साधनको सङ्ख्याको निर्धारण प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सोही स्थानमा बसोबास गर्ने जनताको सङ्ख्याले निर्धारण गरेको हुन्छ भने सवारी साधनको प्रयोगसँगै हुने सकारात्मक तथा नकारात्मक असर/प्रभाव पनि स्थानीय जनतामा नै सबैभन्दा बढी परेको हुन्छ। यस अर्थमा सवारी साधनबाट प्राप्त हुने करको बाँडफाँटको एउटा महत्वपूर्ण सूचकको रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सरकारका जनताको सङ्ख्या रहनुपर्ने हुन्छ। यसै यथार्थतालाई स्वीकार गर्दै, सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्ने प्रयोजनार्थ राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट प्राप्त स्थानीय सरकारको जनसङ्ख्याको आधारमा यस जनसङ्ख्या सूचकलाई जम्मा ४० प्रतिशत भार दिइएको छ।

२. सडकको लम्बाइ

सडक सञ्जाल र सवारी साधनको सङ्ख्याबीचमा सीधा सम्बन्ध रहन्छ। जहाँ धेरै सवारी साधन हुन्छन्, त्यहाँ धेरै सडक विस्तारको आवश्यकता पर्दछ। जहाँ सडक सञ्जाल पुगेको हुन्छ, त्यहाँ सवारी साधनको आवागमन हुन्छ। सवारी साधन कर सडकलनको एउटा महत्वपूर्ण उद्देश्य भनेको ती सवारी साधन गुड्ने सडकको मर्मत सम्भार एवम् स्तरोन्नति गर्नु पनि हो। यस अर्थमा सवारी साधन करको बाँडफाँटको एउटा महत्वपूर्ण सूचकको रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सरकारमा रहेको सडक सञ्जाल (सडकको लम्बाइ) लाई लिनु आवश्यक हुन्छ। अतः प्रत्येक स्थानीय सरकारमा रहेको सडकको लम्बाइलाई सवारी साधन कर बाँडफाँटको एउटा आधार वा सूचकको रूपमा समावेश गरिएको छ। साथै, समग्र सूचकहरूको सङ्ख्या र सडक लम्बाइको सापेक्षित महत्व समेतलाई ध्यानमा राख्दै सडक विभाग, भवन तथा शहरी विकास विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विकास विभाग (२०१८) बाट प्राप्त तथ्याङ्कको आधारमा यस सडकको लम्बाइ सूचकलाई ४० प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ।

३. वन/पर्यावरण

सवारी साधनको उपयोगमा वृद्धि हुँदै जाँदा यसले वातावरणीय पक्षमा विस्तारै नकारात्मक असर पार्दछ। सवारी साधनको अत्यधिक प्रयोगले कार्बनजन्य प्रदूषणको समस्या सिर्जना हुन्छ। सवारी साधनहरूले निसृत गर्ने कार्बनजन्य प्रदूषणको उपयुक्त र भरपर्दो समाधानका लागि वन तथा हरियालीको संरक्षण र प्रवर्द्धनले सहयोग पुऱ्याउनेछ। वन क्षेत्रको विस्तार विकास हुन सकेमा अन्ततः पर्यावरणमा टेवा पुग्नेमा दुईमत छैन। वन क्षेत्रको विद्यमान अवस्थितिलाई कायमै राख्न तथा थप वन क्षेत्रको विस्तार गरी पर्यावरणीय सन्तुलनको लागि स्थानीय सरकारले गरेका प्रयासहरूलाई कर बाँडफाँटको माध्यमबाट प्रोत्साहित गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय सरकारगत रूपमा प्रत्येक वर्ष वन क्षेत्रको विस्तारसम्बन्धी विस्तृत तथ्याङ्क

उपलब्ध हुन नसकेको र पर्यावरणभित्र व्यापक र विस्तृत आवरण रहेको र यस सम्बन्धी आधिकारिक तथ्याङ्क उपलब्ध हुन नसकेको विद्यमान अवस्थामा वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट वनको क्षेत्रसम्बन्धी प्राप्त पछिल्लो तथ्याङ्कको आधारमा वन/पर्यावरणलाई सवारी साधन कर बाँडफाँटको एउटा आधारको रूपमा समावेश गरिएको छ। साथै, भविष्यमा वन/पर्यावरण क्षेत्रको विस्तारमा गरेको वार्षिक प्रगतिलाई समेत थप सूचकको रूपमा समावेश गर्दै लगिनेछ। सवारी साधन करको रकमलाई वन क्षेत्रको संरक्षण र विस्तारमा परिचालन गर्न सकियोस् भन्ने उद्देश्यका साथ स्थानीय सरकारको वनले ढाकेको क्षेत्रफललाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

४. क्षेत्रफल

सवारी साधनको सहज आवागमनको लागि आवश्यक सडक पूर्वाधारको विस्तार तथा मर्मत सम्भार गर्नुको साथै सवारी साधनको प्रयोगबाट उत्पन्न हुन सक्ने सम्भाव्य नकरात्मक असर तथा प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न आवश्यक नियन्त्रणात्मक उपायहरू अपनाउन आवश्यक स्रोतको व्यवस्थापन गर्नुसमेत रहेको हुँदा सडकको पहुँच नभएका स्थानीय तहमा समेत सडक पूर्वाधारको विस्तार गर्न थप स्रोतको आवश्यकता पर्ने हुन्छ। सडकको पहुँच नभएका तर ठूलो क्षेत्रफल भएका स्थानीय तहको सडक पूर्वाधारको विस्तारको आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्नको लागि अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकीन गरिएको स्थानीय तहहरूको क्षेत्रफलसम्बन्धी उपलब्ध तथ्याङ्कको आधारमा सवारी साधन कर बाँडफाँटको आधार र ढाँचामा स्थानीय तहको क्षेत्रफल (भूगोल) लाई सूचकको रूपमा समावेश गरी क्षेत्रफललाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

उपरोक्त आधार र ढाँचामा रहेर आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकार, कर्णाली प्रदेशले सडकलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई सो प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँटको हिस्सा तालिका ३.२८ बमोजिम हुने गरी सिफारिस गरिएको छ:

ड. सवारी साधन कर सडकलन तथा बाँडफाँट र उपयोगसम्बन्धी सुझावहरू

- एक प्रदेशमा दर्ता एवम् नवीकरण भएका सवारी साधनहरू अन्य प्रदेशहरूमा पनि निर्वाध रूपमा आवागमन गर्न पाउने व्यवस्था सुरक्षित रहेको छ। यस क्रममा कतिपय सवारी धनीले आफूले तिर्नु बुझाउनुपर्ने सवारी साधन कर नेपालभित्र आफू जुन स्थानमा बसेको छ, सो नजिकै रहेको सवारी साधन कर उठाउने कार्यालयबाट बुझाउन मिल्ने व्यवस्था मिलाउँदा करदातालाई सहज हुनेछ भने त्यसरी सडकलन हुने राजस्वलाई प्रदेश-प्रदेशबीचको समन्वयमा सम्बन्धित प्रदेशमा हस्तान्तरण गर्न सकिनेछ। अतः यसतर्फ सम्बन्धित प्रदेश सरकारले ध्यान दिनु उपयुक्त हुनेछ। साथै, आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोग गर्दै विद्युतीय प्रणालीबाट सवारी साधन करको भुक्तानी व्यवस्था मिलाउँदा राजस्व भुक्तानी र सडकलनमा थप सहजता आउनेछ।
- प्रदेश सरकारले सडकलन गरेको कुल सवारी साधन करको ४० प्रतिशतले हुने रकम स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्नुपूर्व स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गरिने र त्यस्तो कोषमा जम्मा भएको रकमलाई राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले सिफारिस गरेको हिस्सा बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारको सञ्चित कोषमा मासिक रूपमा हस्तान्तरण गर्दै जानुपर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। तर हालसम्मको अभ्यासमा प्रदेश सरकारले सवारी साधन कर बाँडफाँटको रकमलाई मासिक रूपमा स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी हस्तान्तरण गरेको पाइएको छैन। यस किसिमको व्यवहारले कानूनी व्यवस्थाको पूर्ण पालना नभएको कारणले स्थानीय सरकारको स्रोत व्यवस्थापनमा कठिनाई उत्पन्न भएको छ। अतः सबै प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्नुपर्ने सवारी साधन करको रकम मासिक रूपमा स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी अनिवार्य हस्तान्तरण गर्नु पर्नेछ।

- प्रदेश सरकारले सडकलन गरेको सवारी साधन करलाई यथार्थ समयमा आधारित (Real Time Based) रहेर कानूनबमोजिम प्रदेश विभाज्य कोष र तत् पश्चात् स्थानीय विभाज्य कोषमा स्वतः जम्मा हुने र मासिक रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सरकारको सञ्चित कोषमा जम्मा हुने किसिमको विद्युतीय प्रणालीको स्थापना र सञ्चालन गर्न सक्दा सवारी साधन करको बाँडफाँटमा थप प्रभावकारिता र पारदर्शिताको विकास हुनेछ।
- सवारी साधन कर सडकलनको कार्य सरकारको समग्र राजस्व आय सडकलनसँग मात्र आवद्ध नगरी यसको विशिष्ट उद्देश्यलाई समेत ध्यान दिनु आवश्यक छ। सवारी साधन कर सडकलनको उद्देश्य सवारी साधनको सहज आवागमनका लागि आवश्यक सडक पूर्वाधारको विस्तार र मर्मत सम्भार गर्नुको साथै सवारी साधनको प्रयोगबाट उत्पन्न हुन सक्ने सम्भाव्य नकारात्मक असर तथा प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न आवश्यक नियन्त्रणात्मक उपायहरू अपनाउन आवश्यक स्रोतको व्यवस्थापन गर्नु समेत हो। यसै सन्दर्भमा सवारी साधन कर बाँडफाँटको रकमलाई प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले मूलतः देहायका कार्यमा विनियोजन र खर्च गर्नु आवश्यक देखिन्छः
 - प्रादेशिक तथा स्थानीय सडकको मर्मत सम्भार गर्न,
 - प्रादेशिक तथा स्थानीय सडकको सुरक्षासम्बन्धी आवश्यक सडकेत चिन्ह, सूचना लगायतका पूर्वाधारको स्थापना र मर्मत सम्भार गर्न,
 - सवारी चालक तथा सहचालकहरू, यात्रुहरू र आम नागरिकहरूका बीचमा सडकको सुरक्षित उपयोगसम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न,
 - सवारी साधनको प्रयोगसँगै यसबाट वातावरणमा पर्ने असर/प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्ने कार्य, मूलतः वनजडुगलको संरक्षण र प्रवर्द्धनसम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न,
 - वातावरणमैत्री सवारी साधनको प्रवर्द्धन गर्न,
 - प्रदेश र स्थानीय सरकारको सार्वजनिक यातायात प्रणालीलाई व्यवस्थित बनाउन मूलतः बसपार्क, यात्रु प्रतिकालय तथा सार्वजनिक शौचालय निर्माण लगायतका पूर्वाधार निर्माण गर्न।

तालिका ३.२८: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि एकल कर प्रशासनअन्तर्गत प्रदेश सरकार, कर्णाली प्रदेशले सडकलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करको स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको हिस्सा

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
१	डोल्पा	६०१०१	डोल्पो बुद्ध गाउँपालिका	०.००४४७२८२
२	डोल्पा	६०१०२	शे फोक्सुण्डो गाउँपालिका	०.०१०६८१५४
३	डोल्पा	६०१०३	जगदुल्ला गाउँपालिका	०.००४५०५१०
४	डोल्पा	६०१०४	मुडुकेचुला गाउँपालिका	०.००३८७५५७
५	डोल्पा	६०१०५	त्रिपुरासुन्दरी नगरपालिका	०.००८२८७८०
६	डोल्पा	६०१०६	ठुलीभेरी नगरपालिका	०.००७५२२४६
७	डोल्पा	६०१०७	काइके गाउँपालिका	०.००४३०६९९
८	डोल्पा	६०१०८	छार्का ताडसोड गाउँपालिका	०.००७७४२४३
९	मुगु	६०२०१	मुगुमकामारोग गाउँपालिका	०.०११८२१०२
१०	मुगु	६०२०२	छायौनाथ रारा नगरपालिका	०.०२३९७९८३
११	मुगु	६०२०३	सोरु गाउँपालिका	०.००६९८२०५
१२	मुगु	६०२०४	खत्याड गाउँपालिका	०.००९८२८४०
१३	हुम्ला	६०३०१	चंखेली गाउँपालिका	०.००८०४९००
१४	हुम्ला	६०३०२	खार्पुनाथ गाउँपालिका	०.००७४४१९६
१५	हुम्ला	६०३०३	सिमकोट गाउँपालिका	०.००७४११८२

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन गरेको बाँडफाँट हिस्सा
१६	हुम्ला	६०३०४	नाम्खा गाउँपालिका	०.०१६०७७०१
१७	हुम्ला	६०३०५	सर्केगाड गाउँपालिका	०.००९४२०३८
१८	हुम्ला	६०३०६	अदानचुली गाउँपालिका	०.००४४४७९७
१९	हुम्ला	६०३०७	ताँजाकोट गाउँपालिका	०.००३५१९०५
२०	जुम्ला	६०४०१	पातारासी गाउँपालिका	०.०११७५२३२
२१	जुम्ला	६०४०२	कनका सुन्दरी गाउँपालिका	०.०१०२३३००
२२	जुम्ला	६०४०३	सिंजा गाउँपालिका	०.००६०४०७२
२३	जुम्ला	६०४०४	चन्दननाथ नगरपालिका	०.०१२१७४४३
२४	जुम्ला	६०४०५	गुठिचौर गाउँपालिका	०.००८४५२७०
२५	जुम्ला	६०४०६	तातोपानी गाउँपालिका	०.००९११०२६
२६	जुम्ला	६०४०७	तिला गाउँपालिका	०.००६०१६०१
२७	जुम्ला	६०४०८	हिमा गाउँपालिका	०.००६०००२६
२८	कालिकोट	६०५०१	पलाता गाउँपालिका	०.००७३९८२५
२९	कालिकोट	६०५०२	पचाल झरना गाउँपालिका	०.००६२५८०३
३०	कालिकोट	६०५०३	रास्कोट नगरपालिका	०.००४९९६५९
३१	कालिकोट	६०५०४	सान्नी त्रिवेणी गाउँपालिका	०.००५०९८९८
३२	कालिकोट	६०५०५	नरहरिनाथ गाउँपालिका	०.००६९२४४२
३३	कालिकोट	६०५०६	खाँडाचक्र नगरपालिका	०.०१६६३२५२
३४	कालिकोट	६०५०७	तिलागुफा नगरपालिका	०.००७५९५३३
३५	कालिकोट	६०५०८	महावै गाउँपालिका	०.००५१०२८६
३६	कालिकोट	६०५०९	शुभ कालीका गाउँपालिका	०.००४२३५३६
३७	दैलेख	६०६०१	नौमुले गाउँपालिका	०.०१०२४२७८
३८	दैलेख	६०६०२	महाबु गाउँपालिका	०.००८०९६०५
३९	दैलेख	६०६०३	भैरवी गाउँपालिका	०.००८७३५३४
४०	दैलेख	६०६०४	ठाँटीकाँध गाउँपालिका	०.००७०५६८५
४१	दैलेख	६०६०५	आठबीस नगरपालिका	०.०१५८७४७८
४२	दैलेख	६०६०६	चामुण्डा विन्द्रासैनी नगरपालिका	०.०१७५७६०१
४३	दैलेख	६०६०७	दुल्लु नगरपालिका	०.०३१२७९४०
४४	दैलेख	६०६०८	नारायण नगरपालिका	०.०२६४१९६२
४५	दैलेख	६०६०९	भगवतीमाई गाउँपालिका	०.००९८९९५२
४६	दैलेख	६०६१०	डुङ्गेश्वर गाउँपालिका	०.००७२७०७०
४७	दैलेख	६०६११	गुराँस गाउँपालिका	०.०१५०२०१७
४८	जाजरकोट	६०७०१	बारेकोट गाउँपालिका	०.००९९९९९६
४९	जाजरकोट	६०७०२	कुसे गाउँपालिका	०.००८८४६१७
५०	जाजरकोट	६०७०३	जुनीचाँदे गाउँपालिका	०.००८६९८६५
५१	जाजरकोट	६०७०४	छेडागाड नगरपालिका	०.०१५४४५०८
५२	जाजरकोट	६०७०५	शिवालय गाउँपालिका	०.००५९१३४९
५३	जाजरकोट	६०७०६	भेरीमालिका नगरपालिका	०.०१७५३४८९
५४	जाजरकोट	६०७०७	नलगाड नगरपालिका	०.०१४०६७५४
५५	रुकुम (पश्चिम भाग)	६०८०१	आठबिसकोट नगरपालिका	०.०३३३८७९०
५६	रुकुम (पश्चिम भाग)	६०८०२	सान्नीभेरी गाउँपालिका	०.००८४४५८७
५७	रुकुम (पश्चिम भाग)	६०८०३	बाँफिकोट गाउँपालिका	०.००९३४४२८
५८	रुकुम (पश्चिम भाग)	६०८०४	मुसिकोट नगरपालिका	०.०१७१०३८५
५९	रुकुम (पश्चिम भाग)	६०८०५	त्रिवेणी गाउँपालिका	०.००७९०६१२
६०	रुकुम (पश्चिम भाग)	६०८०६	चौरजहारी नगरपालिका	०.०१०७५९२८

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन गरेको बाँडफाँट हिस्सा
६१	सल्यान	६०९०१	दार्मा गाउँपालिका	०.००९९९५२२
६२	सल्यान	६०९०२	कुमाख गाउँपालिका	०.०११५९३२७
६३	सल्यान	६०९०३	बनगाड कुपिण्डे नगरपालिका	०.०४४८८४५९
६४	सल्यान	६०९०४	सिद्धकुमाख गाउँपालिका	०.००६९७५१२
६५	सल्यान	६०९०५	बागचौर नगरपालिका	०.०१६३९८१२
६६	सल्यान	६०९०६	छत्रेश्वरी गाउँपालिका	०.०११६९७६१
६७	सल्यान	६०९०७	शारदा नगरपालिका	०.०३८९०६०८
६८	सल्यान	६०९०८	कालिमाटी गाउँपालिका	०.०१५६१०७५
६९	सल्यान	६०९०९	त्रिवेणी गाउँपालिका	०.००७३६४७१
७०	सल्यान	६०९१०	कपुरकोट गाउँपालिका	०.०१०२०८११
७१	सुर्खेत	६१००१	सिम्ता गाउँपालिका	०.०१६२८५७०
७२	सुर्खेत	६१००२	चिङ्गागाड गाउँपालिका	०.००७६६०६६
७३	सुर्खेत	६१००३	लेकवेशी नगरपालिका	०.०२४५०१३७
७४	सुर्खेत	६१००४	गुर्भाकोट नगरपालिका	०.०३३४५२७२
७५	सुर्खेत	६१००५	भेरीगंगा नगरपालिका	०.०१८७३८४२
७६	सुर्खेत	६१००६	वीरेन्द्रनगर नगरपालिका	०.०५६५०५४५
७७	सुर्खेत	६१००७	बराहताल गाउँपालिका	०.०१९८४७७१
७८	सुर्खेत	६१००८	पञ्चपुरी नगरपालिका	०.०१५९१२६३
७९	सुर्खेत	६१००९	चौकुने गाउँपालिका	०.०१४१४३०२
			जम्मा	१.००००००००

३.५.७ आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि एकल कर प्रशासन अन्तर्गत प्रदेश सरकारले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँट सम्बन्धमा प्रदेश सरकार, सुदूरपश्चिम प्रदेशलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस मिति: २०८०/१२/२५

क. पृष्ठभूमि

सङ्घीय शासन प्रणालीको महत्वपूर्ण आधारस्तम्भको रूपमा वित्तीय सङ्घीयता रहेको हुन्छ। वित्तीय सङ्घीयताका विभिन्न अवयवहरू मध्येको एक भनेको सङ्घीय इकाइहरूबीचमा राजस्व अधिकारको बाँडफाँट हो। तहगत सरकारबीचमा एकातर्फ खर्चको आवश्यकताका आधारमा राजस्व अधिकारको बाँडफाँट गरिन्छ भने अर्कोतर्फ समग्र राजस्व प्रशासनलाई मितव्ययी एवम् प्रभावकारी बनाउन र करदाताहरूको कर कानून पालनालाई सहज तुल्याउन पनि तहगत सरकारबीच राजस्व प्रशासन सम्बन्धमा आवश्यक समन्वय तथा सहकार्यको आवश्यकता पर्दछ।

नेपालको संविधानले सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारको एकल तथा साझा अधिकारका विषयहरू सूचीकृत गर्नुका साथै तीनै तहको आर्थिक कार्यप्रणाली सम्बन्धमा समेत छुट्टाछुट्टै व्यवस्था गरेको छ। साथै, तहगत सरकारबीचको सम्बन्ध सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित हुने समेत स्पष्ट उल्लेख गरिएको छ। संविधानको उल्लिखित व्यवस्थालाई आत्मसात गर्दै प्रदेश र स्थानीय सरकार दुवैको एकल अधिकार क्षेत्रभित्र परेका घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, मनोरञ्जन कर र विज्ञापन कर उठाउने अधिकारलाई अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले एकल कर प्रशासनको दायरामा ल्याई त्यसरी सङ्कलित राजस्व आयलाई प्रदेश र स्थानीय तहबीचमा बाँडफाँटको व्यवस्था गरेको छ।

एकल कर प्रशासन अन्तर्गत सवारी साधन करको दर निर्धारण र सङ्कलनको कार्य प्रदेश सरकारले गर्दछ भने त्यसरी सङ्कलित कर रकमको ६० प्रतिशतले हुने रकम प्रदेश सरकारलाई र ४० प्रतिशतले हुने रकम स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्ने व्यवस्था अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६क. को उपदफा (२) ले गरेको छ। साथै, स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट हुने कुल रकमलाई प्रदेशभित्र रहेका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँटको आधार र ढाँचा निर्धारण गरी सिफारिसको जिम्मेवारी संवैधानिक निकायको रूपमा रहेको राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको रहेको छ। यसै व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गर्ने क्रममा विगतका वर्षहरूमा जस्तै आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि पनि प्रदेश सरकारले सङ्कलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको आधार, ढाँचा र हिस्सा यस आयोगबाट निर्धारण गरी प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गरिएको छ।

ख. कानुनी व्यवस्था

१. नेपालको संविधान

• धारा ६० - राजस्व स्रोतको बाँडफाँट

(१) सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहले आफ्नो आर्थिक अधिकार क्षेत्रभित्रको विषयमा कर लगाउन र ती स्रोतहरूबाट राजस्व उठाउन सक्नेछन्। तर साझा सूचीभित्रको विषयमा र कुनै पनि तहको सूचीमा नपरेका विषयमा कर लगाउने र राजस्व उठाउने व्यवस्था नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

(७) सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच राजस्वको बाँडफाँट गर्दा सन्तुलित र पारदर्शी रूपमा गर्नु पर्नेछ।

• अनुसूची ६ - प्रदेशको अधिकारको सूची: क्र.सं.४ मा सवारी साधन कर समेत रहेको।

• अनुसूची ८ - स्थानीय तहको अधिकारको सूची: क्र.सं.४ मा सवारी साधन कर समेत रहेको।

२. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

• दफा ५ - एकल कर प्रशासन

(१) यस ऐन तथा प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि संविधानको अनुसूचीमा प्रदेश र स्थानीय तह दुवैको अधिकारसूचीमा रहेका देहायको कर देहाय बमोजिम लगाइने र उठाइनेछः

(क) सवारी साधन करको दर प्रदेशले लगाउने र उठाउने,

तर टाँगा, रिक्सा, अटोरिक्सा र विद्युतीय रिक्सामा सवारी साधन करको दर गाउँपालिका वा नगरपालिकाले लगाउने र उठाउनेछ।

• दफा ६क. - सवारी साधन करको बाँडफाँट

(१) दफा ५ उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिम प्रदेशले लगाएको र उठाएको सवारी साधन करबाट उठेको रकम प्रदेश सरकारले प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा गर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकममध्ये साठी प्रतिशत प्रदेश सरकारलाई र चालीस प्रतिशत स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गरिनेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकममध्ये प्रदेश सरकारले प्राप्त गर्ने रकम प्रदेश सञ्चित कोषमा दाखिला गरिनेछ र स्थानीय तहलाई प्रदान गरिने रकम स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गरिनेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकम संविधान र यस ऐनको अधीनमा रही आयोगले निर्धारण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गर्नेछ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम बाँडफाँटबाट प्रत्येक स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने रकम प्रदेश सरकारले मासिक रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ।

(६) यस दफा बमोजिम बाँडफाँट हुने रकम आर्थिक वर्षको अन्तिम महिनामा हिसाब मिलान गरिनेछ।

ग. सवारी साधन कर बाँडफाँटको सिफारिसमा प्रयोग गरिएका तथ्याङ्कको स्रोत

सवारी साधन करलाई प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्दा आयोगको निर्णयबाट निर्धारित सूचक(आधार) र भार प्रतिशत(ढाँचा) बमोजिम आवश्यक तथ्याङ्कहरू विभिन्न स्रोतहरूबाट सङ्कलन गरिएको छ, जसको विवरण यसप्रकार रहेको छः

क्र.सं.	सूचक	स्रोत
१.	जनसङ्ख्या	राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
२.	सडकको लम्बाइ	सडक विभाग, शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विभाग (२०१८)
३.	वन/पर्यावरण - (वनले ढाकेको क्षेत्रफल)	वन तथा वातावरण मन्त्रालय
४.	क्षेत्रफल	अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकीन गरिएको स्थानीय तहको क्षेत्रफल

घ. सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गर्न लिइएका आधार र ढाँचा तथा सोको व्याख्या एवम् विश्लेषण

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकारले सडकलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँट सम्बन्धमा यस आयोगले अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६क. को उपदफा (४) ले गरेको व्यवस्था बमोजिम देहायको सूचक (आधार) र भार प्रतिशत (ढाँचा) निर्धारण गरी सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गरेको छः

क्र.सं.	सूचक	भार प्रतिशत
१.	जनसङ्ख्या	४०%
२.	सडकको लम्बाई	४०%
३.	वन/पर्यावरण-(वनले ढाकेको क्षेत्रफल)	१०%
४.	क्षेत्रफल	१०%
	जम्मा	१००%

१. जनसङ्ख्या

प्रत्येक स्थानीय सरकारमा प्रयोगमा आउने सवारी साधनको सङ्ख्याको निर्धारण प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सोही स्थानमा बसोबास गर्ने जनताको सङ्ख्याले निर्धारण गरेको हुन्छ भने सवारी साधनको प्रयोगसँगै हुने सकारात्मक तथा नकारात्मक असर/प्रभाव पनि स्थानीय जनतामा नै सबैभन्दा बढी परेको हुन्छ। यस अर्थमा सवारी साधनबाट प्राप्त हुने करको बाँडफाँटको एउटा महत्वपूर्ण सूचकको रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सरकारका जनताको सङ्ख्या रहनुपर्ने हुन्छ। यसै यथार्थतालाई स्वीकार गर्दै, सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्ने प्रयोजनार्थ राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट प्राप्त स्थानीय सरकारको जनसङ्ख्याको आधारमा यस जनसङ्ख्या सूचकलाई जम्मा ४० प्रतिशत भार दिइएको छ।

२. सडकको लम्बाइ

सडक सञ्जाल र सवारी साधनको सङ्ख्याबीचमा सीधा सम्बन्ध रहन्छ। जहाँ धेरै सवारी साधन हुन्छन्, त्यहाँ धेरै सडक विस्तारको आवश्यकता पर्दछ। जहाँ सडक सञ्जाल पुगेको हुन्छ, त्यहाँ सवारी साधनको आवागमन हुन्छ। सवारी साधन कर सडकलनको एउटा महत्वपूर्ण उद्देश्य भनेको ती सवारी साधन गुड्ने सडकको मर्मत सम्भार एवम् स्तरोन्नति गर्नु पनि हो। यस अर्थमा सवारी साधन करको बाँडफाँटको एउटा महत्वपूर्ण सूचकको रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सरकारमा रहेको सडक सञ्जाल (सडकको लम्बाइ) लाई लिनु आवश्यक हुन्छ। अतः प्रत्येक स्थानीय सरकारमा रहेको सडकको लम्बाइलाई सवारी साधन कर बाँडफाँटको एउटा आधार वा सूचकको रूपमा समावेश गरिएको छ। साथै, समग्र सूचकहरूको सङ्ख्या र सडक लम्बाइको सापेक्षित महत्व समेतलाई ध्यानमा राख्दै सडक विभाग, भवन तथा शहरी विकास विभाग र स्थानीय पूर्वाधार विकास विभाग (२०१८) बाट प्राप्त तथ्याङ्कको आधारमा यस सडकको लम्बाइ सूचकलाई ४० प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ।

३. वन/पर्यावरण

सवारी साधनको उपयोगमा वृद्धि हुँदै जाँदा यसले वातावरणीय पक्षमा विस्तारै नकारात्मक असर पार्दछ। सवारी साधनको अत्यधिक प्रयोगले कार्बनजन्य प्रदूषणको समस्या सिर्जना हुन्छ। सवारी साधनहरूले निसृत गर्ने कार्बनजन्य प्रदूषणको उपयुक्त र भरपर्दो समाधानका लागि वन तथा हरियालीको संरक्षण र प्रवर्द्धनले सहयोग पुऱ्याउनेछ। वन क्षेत्रको विस्तार विकास हुन सकेमा अन्ततः पर्यावरणमा टेवा पुग्नेमा दुईमत छैन। वन क्षेत्रको विद्यमान अवस्थितिलाई कायमै राख्न तथा थप वन क्षेत्रको विस्तार गरी पर्यावरणीय सन्तुलनको लागि स्थानीय सरकारले गरेका प्रयासहरूलाई कर बाँडफाँटको माध्यमबाट प्रोत्साहित गर्नुपर्ने हुन्छ। स्थानीय सरकारगत रूपमा प्रत्येक वर्ष वन क्षेत्रको विस्तारसम्बन्धी विस्तृत तथ्याङ्क

उपलब्ध हुन नसकेको र पर्यावरणभित्र व्यापक र विस्तृत आवरण रहेको र यस सम्बन्धी आधिकारिक तथ्याङ्क उपलब्ध हुन नसकेको विद्यमान अवस्थामा वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट वनको क्षेत्रसम्बन्धी प्राप्त पछिल्लो तथ्याङ्कको आधारमा वन/पर्यावरणलाई सवारी साधन कर बाँडफाँटको एउटा आधारको रूपमा समावेश गरिएको छ। साथै, भविष्यमा वन/पर्यावरण क्षेत्रको विस्तारमा गरेको वार्षिक प्रगतिलाई समेत थप सूचकको रूपमा समावेश गर्दै लगिनेछ। सवारी साधन करको रकमलाई वन क्षेत्रको संरक्षण र विस्तारमा परिचालन गर्न सकियोस् भन्ने उद्देश्यका साथ स्थानीय सरकारको वनले ढाकेको क्षेत्रफललाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

४. क्षेत्रफल

सवारी साधनको सहज आवागमनको लागि आवश्यक सडक पूर्वाधारको विस्तार तथा मर्मत सम्भार गर्नुको साथै सवारी साधनको प्रयोगबाट उत्पन्न हुन सक्ने सम्भाव्य नकरात्मक असर तथा प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न आवश्यक नियन्त्रणात्मक उपायहरू अपनाउन आवश्यक स्रोतको व्यवस्थापन गर्नुसमेत रहेको हुँदा सडकको पहुँच नभएका स्थानीय तहमा समेत सडक पूर्वाधारको विस्तार गर्न थप स्रोतको आवश्यकता पर्ने हुन्छ। सडकको पहुँच नभएका तर ठूलो क्षेत्रफल भएका स्थानीय तहको सडक पूर्वाधारको विस्तारको आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्नको लागि अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनका लागि एकीन गरिएको स्थानीय तहहरूको क्षेत्रफलसम्बन्धी उपलब्ध तथ्याङ्कको आधारमा सवारी साधन कर बाँडफाँटको आधार र ढाँचामा स्थानीय तहको क्षेत्रफल (भूगोल) लाई सूचकको रूपमा समावेश गरी क्षेत्रफललाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।

उपरोक्त आधार र ढाँचामा रहेर आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि प्रदेश सरकार, सुदूरपश्चिम प्रदेशले सडकलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करलाई सो प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारबीचमा बाँडफाँटको हिस्सा तालिका ३.२९ बमोजिम हुने गरी सिफारिस गरिएको छ:

ड. सवारी साधन कर सडकलन तथा बाँडफाँट र उपयोगसम्बन्धी सुझावहरू

- एक प्रदेशमा दर्ता एवम् नवीकरण भएका सवारी साधनहरू अन्य प्रदेशहरूमा पनि निर्वाध रूपमा आवागमन गर्न पाउने व्यवस्था सुरक्षित रहेको छ। यस क्रममा कतिपय सवारी धनीले आफूले तिर्नु बुझाउनुपर्ने सवारी साधन कर नेपालभित्र आफू जुन स्थानमा बसेको छ, सो नजिकै रहेको सवारी साधन कर उठाउने कार्यालयबाट बुझाउन मिल्ने व्यवस्था मिलाउँदा करदातालाई सहज हुनेछ भने त्यसरी सडकलन हुने राजस्वलाई प्रदेश-प्रदेशबीचको समन्वयमा सम्बन्धित प्रदेशमा हस्तान्तरण गर्न सकिनेछ। अतः यसतर्फ सम्बन्धित प्रदेश सरकारले ध्यान दिनु उपयुक्त हुनेछ। साथै, आधुनिक सूचना प्रविधिको प्रयोग गर्दै विद्युतीय प्रणालीबाट सवारी साधन करको भुक्तानी व्यवस्था मिलाउँदा राजस्व भुक्तानी र सडकलनमा थप सहजता आउनेछ।
- प्रदेश सरकारले सडकलन गरेको कुल सवारी साधन करको ४० प्रतिशतले हुने रकम स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्नुपूर्व स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गरिने र त्यस्तो कोषमा जम्मा भएको रकमलाई राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले सिफारिस गरेको हिस्सा बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारको सञ्चित कोषमा मासिक रूपमा हस्तान्तरण गर्दै जानुपर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। तर हालसम्मको अभ्यासमा प्रदेश सरकारले सवारी साधन कर बाँडफाँटको रकमलाई मासिक रूपमा स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी हस्तान्तरण गरेको पाइएको छैन। यस किसिमको व्यवहारले कानूनी व्यवस्थाको पूर्ण पालना नभएको कारणले स्थानीय सरकारको स्रोत व्यवस्थापनमा कठिनाई उत्पन्न भएको छ। अतः सबै प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्नुपर्ने सवारी साधन करको रकम मासिक रूपमा स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी अनिवार्य हस्तान्तरण गर्नु पर्नेछ।

- प्रदेश सरकारले सडकलन गरेको सवारी साधन करलाई यथार्थ समयमा आधारित (Real Time Based) रहेर कानूनबमोजिम प्रदेश विभाज्य कोष र तत् पश्चात् स्थानीय विभाज्य कोषमा स्वतः जम्मा हुने र मासिक रूपमा सम्बन्धित स्थानीय सरकारको सञ्चित कोषमा जम्मा हुने किसिमको विद्युतीय प्रणालीको स्थापना र सञ्चालन गर्न सक्दा सवारी साधन करको बाँडफाँटमा थप प्रभावकारिता र पारदर्शिताको विकास हुनेछ।
- सवारी साधन कर सडकलनको कार्य सरकारको समग्र राजस्व आय सडकलनसँग मात्र आवद्ध नगरी यसको विशिष्ट उद्देश्यलाई समेत ध्यान दिनु आवश्यक छ। सवारी साधन कर सडकलनको उद्देश्य सवारी साधनको सहज आवागमनका लागि आवश्यक सडक पूर्वाधारको विस्तार र मर्मत सम्भार गर्नुको साथै सवारी साधनको प्रयोगबाट उत्पन्न हुन सक्ने सम्भाव्य नकारात्मक असर तथा प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्न आवश्यक नियन्त्रणात्मक उपायहरू अपनाउन आवश्यक स्रोतको व्यवस्थापन गर्नु समेत हो। यसै सन्दर्भमा सवारी साधन कर बाँडफाँटको रकमलाई प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले मूलतः देहायका कार्यमा विनियोजन र खर्च गर्नु आवश्यक देखिन्छः
 - प्रादेशिक तथा स्थानीय सडकको मर्मत सम्भार गर्न,
 - प्रादेशिक तथा स्थानीय सडकको सुरक्षासम्बन्धी आवश्यक सडकेत चिन्ह, सूचना लगायतका पूर्वाधारको स्थापना र मर्मत सम्भार गर्न,
 - सवारी चालक तथा सहचालकहरू, यात्रुहरू र आम नागरिकहरूका बीचमा सडकको सुरक्षित उपयोगसम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न,
 - सवारी साधनको प्रयोगसँगै यसबाट वातावरणमा पर्ने असर/प्रभावलाई न्यूनीकरण गर्ने कार्य, मूलतः वनजडुगलको संरक्षण र प्रवर्द्धनसम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न,
 - वातावरणमैत्री सवारी साधनको प्रवर्द्धन गर्न,
 - प्रदेश र स्थानीय सरकारको सार्वजनिक यातायात प्रणालीलाई व्यवस्थित बनाउन मूलतः बसपार्क, यात्रु प्रतिकालय तथा सार्वजनिक शौचालय निर्माण लगायतका पूर्वाधार निर्माण गर्न।

तालिका ३.२९: आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि एकल कर प्रशासनअन्तर्गत प्रदेश सरकार, सुदूरपश्चिम प्रदेशले सडकलन गरी स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने सवारी साधन करको स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँटको हिस्सा

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
१	बाजुरा	७०१०१	हिमाली गाउँपालिका	०.००९९७८६४
२	बाजुरा	७०१०२	गौमुल गाउँपालिका	०.००४९०६९७
३	बाजुरा	७०१०३	बुढीनन्दा नगरपालिका	०.०२१७५७४५
४	बाजुरा	७०१०४	स्वामीकार्तिक खापर गाउँपालिका	०.००३१०९९६
५	बाजुरा	७०१०५	जगन्नाथ गाउँपालिका	०.००४४०६०६
६	बाजुरा	७०१०६	बडिमालिका नगरपालिका	०.००७५८९०८
७	बाजुरा	७०१०७	खप्तड छेडेदह गाउँपालिका	०.००५०५३१०
८	बाजुरा	७०१०८	बुढीगंगा नगरपालिका	०.०१८१९५७९
९	बाजुरा	७०१०९	त्रिवेणी नगरपालिका	०.०१७९२९५२
१०	बझाङ	७०२०१	साइपाल गाउँपालिका	०.०१२४००६२
११	बझाङ	७०२०२	बुंगल नगरपालिका	०.०२४९८२६३
१२	बझाङ	७०२०३	सूर्मा गाउँपालिका	०.००४४०६२३
१३	बझाङ	७०२०४	तालकोट गाउँपालिका	०.००७४७०४४
१४	बझाङ	७०२०५	मष्टा गाउँपालिका	०.००३२९६३०
१५	बझाङ	७०२०६	जयपृथ्वी नगरपालिका	०.००७४८५९३

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
१६	बझाङ	७०२०७	छबिस पाथिभरा गाउँपालिका	०.००४०७०५९
१७	बझाङ	७०२०८	दुर्गाथली गाउँपालिका	०.००२८०९५४
१८	बझाङ	७०२०९	केदारस्युँ गाउँपालिका	०.००५३४०५७
१९	बझाङ	७०२१०	बित्थडचिर गाउँपालिका	०.००४७८९१३
२०	बझाङ	७०२११	थलारा गाउँपालिका	०.००४८४६६४
२१	बझाङ	७०२१२	खप्तडछान्ना गाउँपालिका	०.००४०९९४१
२२	दार्चुला	७०३०१	व्याँस गाउँपालिका	०.०१०४२७६६
२३	दार्चुला	७०३०२	दुहुँ गाउँपालिका	०.००४८१३५१
२४	दार्चुला	७०३०३	महाकाली नगरपालिका	०.००६७००८२
२५	दार्चुला	७०३०४	नौगाड गाउँपालिका	०.००५०८२१७
२६	दार्चुला	७०३०५	अपिहिमाल गाउँपालिका	०.००६७१४२१
२७	दार्चुला	७०३०६	मार्मा गाउँपालिका	०.००४६८१६३
२८	दार्चुला	७०३०७	शैल्यशिखर नगरपालिका	०.०१४१६१२५
२९	दार्चुला	७०३०८	मालिकार्जुन गाउँपालिका	०.००४३८५०३
३०	दार्चुला	७०३०९	लेकम गाउँपालिका	०.००३१०१२८
३१	बैतडी	७०४०१	डीलासैनी गाउँपालिका	०.००५०८७६४
३२	बैतडी	७०४०२	दोगडाकेदार गाउँपालिका	०.००६६६०४५
३३	बैतडी	७०४०३	पुचौडी नगरपालिका	०.००८९५३३९
३४	बैतडी	७०४०४	सुर्नया गाउँपालिका	०.००४९९५८५
३५	बैतडी	७०४०५	दशरथचन्द्र नगरपालिका	०.००८६६९७१
३६	बैतडी	७०४०६	पन्चेश्वर गाउँपालिका	०.००४२९३९०
३७	बैतडी	७०४०७	शिवनाथ गाउँपालिका	०.००३७७७०६
३८	बैतडी	७०४०८	मेलौली नगरपालिका	०.०१४३६९०९
३९	बैतडी	७०४०९	पाटन नगरपालिका	०.०१०४७३१९
४०	बैतडी	७०४१०	सिगास गाउँपालिका	०.००६६५८०९
४१	डडेलधुरा	७०५०१	नवदुर्गा गाउँपालिका	०.००५०८३६४
४२	डडेलधुरा	७०५०२	अमरगढी नगरपालिका	०.०१०३८९६३
४३	डडेलधुरा	७०५०३	अजयमेरु गाउँपालिका	०.००५५९०६७
४४	डडेलधुरा	७०५०४	भागेश्वर गाउँपालिका	०.००६२३७०२
४५	डडेलधुरा	७०५०५	परशुराम नगरपालिका	०.०१४४४८९०
४६	डडेलधुरा	७०५०६	अलिताल गाउँपालिका	०.००८३०२७७
४७	डडेलधुरा	७०५०७	गन्यापधुरा गाउँपालिका	०.००५७९१७४
४८	डोटी	७०६०१	पुर्विचौकी गाउँपालिका	०.००७९६८३४
४९	डोटी	७०६०२	सायल गाउँपालिका	०.००५७३४४२
५०	डोटी	७०६०३	आदर्श गाउँपालिका	०.००६३११९३
५१	डोटी	७०६०४	शिखर नगरपालिका	०.०२२२४३३८
५२	डोटी	७०६०५	दिपायल सिलगढी नगरपालिका	०.०११२०६१०
५३	डोटी	७०६०६	के.आई.सिं. गाउँपालिका	०.००७२४७१७
५४	डोटी	७०६०७	बोगटान फुडिसल गाउँपालिका	०.००९८२७८१
५५	डोटी	७०६०८	बडीकेदार गाउँपालिका	०.०१०२१५१७
५६	डोटी	७०६०९	जोरायल गाउँपालिका	०.०१२५०७१६
५७	अछाम	७०७०१	पंचदेवल विनायक नगरपालिका	०.०१७१२०३
५८	अछाम	७०७०२	रामारोशन गाउँपालिका	०.००६५६९३८
५९	अछाम	७०७०३	मेल्लेख गाउँपालिका	०.००६१२०५०
६०	अछाम	७०७०४	साँफेबगर नगरपालिका	०.००९१२५७०

क्र.सं.	जिल्ला	संकेत नं.	स्थानीय सरकारको नाम	सवारी साधन करको बाँडफाँट हिस्सा
६१	अछाम	७०७०५	चौरपाटी गाउँपालिका	०.००९१२९६१
६२	अछाम	७०७०६	मंगलसेन नगरपालिका	०.०२०६४९५८
६३	अछाम	७०७०७	बान्नीगढी जयगढ गाउँपालिका	०.००४३२०५७
६४	अछाम	७०७०८	कमलबजार नगरपालिका	०.००७२२७८२
६५	अछाम	७०७०९	ढकारी गाउँपालिका	०.००७२९७४९
६६	अछाम	७०७१०	तुर्माखाँद गाउँपालिका	०.००८१७९३५
६७	कैलाली	७०८०१	मोहन्याल गाउँपालिका	०.०१४५५५००
६८	कैलाली	७०८०२	चुरे गाउँपालिका	०.०१३३५४३९
६९	कैलाली	७०८०३	गोदावरी नगरपालिका	०.०२२९५१७६
७०	कैलाली	७०८०४	गौरिगंगा नगरपालिका	०.०२९९६९१४
७१	कैलाली	७०८०५	घोडाघोडी नगरपालिका	०.०२९९५४७३
७२	कैलाली	७०८०६	बर्दगोरिया गाउँपालिका	०.००८४३२७०
७३	कैलाली	७०८०७	लम्कि चुहा नगरपालिका	०.०४५५६९०२
७४	कैलाली	७०८०८	जानकी गाउँपालिका	०.०१०२५४२५
७५	कैलाली	७०८०९	जोशीपुर गाउँपालिका	०.००८६२७०४
७६	कैलाली	७०८१०	टिकापुर नगरपालिका	०.०३१०६५६९
७७	कैलाली	७०८११	भजनी नगरपालिका	०.०१३४३७१८
७८	कैलाली	७०८१२	कैलारी गाउँपालिका	०.०१४८२६४१
७९	कैलाली	७०८१३	धनगढी उपमहानगरपालिका	०.०५३६४७२३
८०	कञ्चनपुर	७०९०१	कृष्णपुर नगरपालिका	०.०१५१४७६०
८१	कञ्चनपुर	७०९०२	शुक्लाफाँटा नगरपालिका	०.०१८५५१०१
८२	कञ्चनपुर	७०९०३	बेदकोट नगरपालिका	०.०२५९७९७०
८३	कञ्चनपुर	७०९०४	भिमदत्त नगरपालिका	०.०२७६३२४८
८४	कञ्चनपुर	७०९०५	चाँदनी-दोधारा नगरपालिका	०.००७६८३९२
८५	कञ्चनपुर	७०९०६	लालझाडी गाउँपालिका	०.००७२२६५८
८६	कञ्चनपुर	७०९०७	पुनर्वास नगरपालिका	०.०३३३३३१४
८७	कञ्चनपुर	७०९०८	बेलौरी नगरपालिका	०.०१५६६६६३
८८	कञ्चनपुर	७०९०९	बेलडाँडी गाउँपालिका	०.००४३६३५९
			जम्मा	१.००००००००

३.६ प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँट

३.६.१ आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सङ्कलन भएको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारबीच दूरसञ्चार फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँटको सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस मिति: २०८०/०५/२४

क. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानको धारा २५० बमोजिम गठित राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगलाई राज्यमा उपलब्ध हुने प्राकृतिक एवम् वित्तीय स्रोतको संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीचमा समन्यायिक ढंगले परिचालन, बाँडफाँट र वितरण गर्नका लागि सिफारिस गर्ने जिम्मेवारी प्रदान गरिएको छ। यसै सन्दर्भमा तीनै तहका सरकारले प्राकृतिक स्रोतको परिचालन वा विकासबाट प्राप्त लाभको समन्यायिक वितरण गर्नका लागि त्यस्तो लाभको निश्चित अंश रोयल्टी, सेवा वा वस्तुको रूपमा प्रभावित क्षेत्र र स्थानीय समुदायलाई वितरण गर्नुपर्ने हुन्छ। सरकारका तीन तहबीच प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँटका लागि सिफारिस गर्ने, प्राकृतिक स्रोतको परिचालन गर्दा लगानी तथा प्रतिफलको हिस्सा निर्धारणको आधार तय गरी सिफारिस गर्ने र प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट सम्बन्धी विषयमा उठ्न सक्ने सम्भावित विवाद निवारण गर्न समन्वयात्मक रूपमा काम गर्न सुझाव दिने एवम् प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट गर्दा सोसँग सम्बन्धित वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा आवश्यक अध्ययन र अनुसन्धान गरी नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने जिम्मेवारी समेत आयोगको रहेको छ।

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगलाई नेपालको संविधान, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४, अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले संघ प्रदेश र स्थानीय सरकारहरूबीच सार्वजनिक वित्त तथा प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट गर्दा समष्टिगत वित्तीय स्वास्थ्य सुनिश्चित हुने गरी वित्तीय समानता कायम गर्ने जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ।

संविधानको धारा ५९ को उपधारा(४) बमोजिम संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले प्राकृतिक स्रोतको प्रयोग वा विकासबाट प्राप्त लाभको समन्यायिक वितरणको व्यवस्था गर्नु पर्ने र त्यस्तो लाभको निश्चित अंश रोयल्टी, सेवा वा वस्तुको रूपमा परियोजना प्रभावित क्षेत्र र स्थानीय समुदायलाई कानून बमोजिम वितरण गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यस्तै धारा २५१ को उपधारा को (१) खण्ड (ज) बमोजिम प्राकृतिक स्रोतको परिचालन गर्दा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहको लगानी तथा प्रतिफलको हिस्सा निर्धारणको आधार तय गरी सिफारिस गर्ने र खण्ड (झ) बमोजिम प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट सम्बन्धी विषयमा संघ र प्रदेश, प्रदेश र प्रदेश, प्रदेश र स्थानीय तह तथा स्थानीय तहहरूबीच उठ्न सक्ने सम्भावित विवादको विषयमा अध्ययन अनुसन्धान गरी त्यसको निवारण गर्न समन्वयात्मक रूपमा काम गर्न सुझाव दिन राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएको छ।

अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ७. बमोजिम तीन तहका सरकारहरूबीच प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँट गर्न नेपाल सरकारले एक सङ्घीय विभाज्य कोष खडा गरी त्यस्तो रोयल्टीबाट प्राप्त रकम उक्त कोषमा जम्मा गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ। पर्वतारोहण, वन, खानी, विद्युत र पानी तथा अन्य प्राकृतिक स्रोतबाट जम्मा भएको रोयल्टी रकम सोही ऐन बमोजिम ५०, २५ र २५ प्रतिशतका दरले क्रमशः संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी बाँडफाँट गरी उपलब्ध गराउने कानूनी व्यवस्था छ। साथै दूरसञ्चार सेवा रेडियो फ्रिक्वेन्सीलाई समेत आयोगले पानी तथा अन्य प्राकृतिक स्रोतको रूपमा पहिचान गरेको छ।

राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १४ मा प्राकृतिक स्रोतको परिचालन गर्दा आयोगले नेपाल

सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहले गर्ने लगानीको हिस्सा तथा प्राकृतिक स्रोत परिचालनबाट प्राप्त हुने प्रतिफलको हिस्सालाई निर्धारणको आधार तोकेको र सोही आधारमा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्नु पर्ने कानूनी व्यवस्था गरेको छ।

ख. संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्था

१. संवैधानिक व्यवस्था

नेपालको संविधानले प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण, सम्बर्द्धन, उपयोग, परिचालन, बाँडफाँट तथा यसबाट प्राप्त हुने प्रतिफलको न्यायोचित वितरणको सुनिश्चितताको लागि निम्न बमोजिम व्यवस्था गरेको छः

अ. प्राकृतिक स्रोत सम्बन्धी राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको भूमिका

संविधानको धारा २५१ मा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकारको व्यवस्था गरिएको छ। जस अनुसार प्राकृतिक स्रोतको परिचालन गर्दा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारको लगानी तथा प्रतिफलको हिस्सा निर्धारणको आधार तयार गरी सिफारिस गर्ने, प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट सम्बन्धी विषयमा संघ र प्रदेश, प्रदेश र प्रदेश, प्रदेश र स्थानीय सरकार तथा स्थानीय सरकारबीच उठ्न सक्ने सम्भावित विवादको विषयमा अध्ययन अनुसन्धान गरी त्यसको निवारण गर्न समन्वयात्मक रूपमा काम गर्न सुझाव दिने र प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट गर्दा सोसँग सम्बन्धित वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा आवश्यक अध्ययन र अनुसन्धान गरी नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भूमिका आयोगको रहेको छ।

आ. प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टीको अधिकार

नेपालको संविधानको अनुसूची-९ मा प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारको साझा सूचीमा राखिएको छ।

२. कानूनी व्यवस्था

प्राकृतिक स्रोतको परिचालन तथा बाँडफाँट सम्बन्धमा देहाय बमोजिमको कानूनी व्यवस्था रहेको छः

अ. राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४

आयोगले प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण र उपयोगका विषयमा नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई आवश्यक सुझाव दिने लगायतका व्यवस्था यस ऐनले गरेको छ।

आ. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

यस ऐनले प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँट सम्बन्धमा देहाय बमोजिम व्यवस्था गरेको छः

- (१) दफा ७ को उपदफा (१): नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय तहबीच सङ्घीय कानून बमोजिम प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँट गर्न नेपाल सरकारले एक सङ्घीय विभाज्य कोष खडा गरी त्यस्तो रोयल्टीबाट प्राप्त रकम सो कोषमा जम्मा गर्नेछ।
- (२) दफा ७ को उपदफा (२): दफा ७ को उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा रहेको रोयल्टीको बाँडफाँट नेपाल सरकारले अनुसूची-४ बमोजिम वार्षिक रूपमा गर्नेछ।
- (३) दफा ७ को उपदफा (३): दफा ७ को उपदफा (२) बमोजिम बाँडफाँट भएको रकम मध्ये नेपाल सरकारले प्राप्त गर्ने रकम सङ्घीय सञ्चित कोषमा, प्रदेशले प्राप्त गर्ने रकम सम्बन्धित प्रदेश सञ्चित कोषमा र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने रकम सम्बन्धित स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी उपलब्ध गराइनेछ।

(४) अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को अनुसूची-४

प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीको बाँडफाँट (प्रतिशतमा)

क्र.सं.	रोयल्टी शीर्षक	नेपाल सरकार	सम्बन्धित प्रदेश	सम्बन्धित स्थानीय तह
१	पर्वतारोहण	५०	२५	२५
२	विद्युत	५०	२५	२५
३	वन	५०	२५	२५
४	खानी तथा खनिज	५०	२५	२५
५	पानी तथा अन्य प्राकृतिक स्रोत	५०	२५	२५

(५) अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को अनुसूची-४ को द्रष्टव्य १: नेपाल सरकारले आयोगको सिफारिसमा प्राकृतिक स्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने प्रदेश तथा स्थानीय तह (सम्बन्धित स्थानीय तह, जिल्ला समन्वय समिति) लाई त्यसरी प्रभावित भएको अनुपातमा समन्यायिक रूपमा प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीको बाँडफाँट तथा वितरण गर्नेछ।

ग. दूरसञ्चार सेवा रेडियो फ्रिक्वेन्सीको रोयल्टी सिफारिस सम्बन्धी अन्य आधार

संवैधानिक एवम् कानूनी व्यवस्था बमोजिम आयोगको मिति २०७९।०३।०८ को निर्णयानुसार दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीलाई पानी तथा अन्य प्राकृतिक स्रोत अन्तरगत प्राकृतिक स्रोतको रूपमा पहिचान गरी दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त हुने रोयल्टी सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा हुने व्यवस्था मिलाउन सम्बन्धित निकायलाई लेखी पठाईसकिएको छ।

आयोगले पुनः मिति २०८०।०३।२२ मा दूरसञ्चार फ्रिक्वेन्सीको रोयल्टी हस्तान्तरण गर्न देहाय बमोजिमको सूचक र भार तय गरी प्रदेश तथा स्थानीय तहमा दूरसञ्चार फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त हुने रोयल्टी वितरणको हिस्सा निर्धारण गर्ने निर्णय गरेको छ:-

सूचक	भार
१. प्रदेश तथा स्थानीय तहको क्षेत्रफल	३०%
२. प्रदेश तथा स्थानीय तह रहेको BTS-Tower को सङ्ख्या	३०%
३. प्रदेश तथा स्थानीय तहको कुल जनसङ्ख्या	२५%
४. प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेका मोबाईल प्रयोग गर्ने परिवारको सङ्ख्या	१५%

यसै आधारमा प्राकृतिक स्रोतको परिचालन र बाँडफाँट सम्बन्धी विद्यमान संवैधानिक तथा कानूनी प्रावधान तथा आयोगले गरेको निर्णय बमोजिम दूरसञ्चार फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँट सम्बन्धी सिफारिस गरेको छ। अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ७ को उपदफा २ मा पर्वतारोहण, विद्युत, वन, खानी तथा खनिज र पानी तथा अन्य प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको ५० प्रतिशत हिस्सा नेपाल सरकारलाई, २५ प्रतिशत हिस्सा सम्बन्धित प्रदेशलाई र २५ प्रतिशत हिस्सा सम्बन्धित स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्नुपर्ने व्यवस्था भए अनुरूप आ.व. ०७९/०८० मा सङ्कलन भएको समेत दूरसञ्चार फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त रोयल्टी आयोगले आगामी आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँटका लागि तालिका ३.३० र तालिका ३.३१ बमोजिम हिस्सा निर्धारण गरी नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरेको छ।

घ. दूरसञ्चार सेवा रेडियो फ्रिक्वेन्सीको रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट सिफारिसमा प्रयोग गरिएका तथ्याङ्कको स्रोत आगामी आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि दूरसञ्चार सेवा रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको हिस्सा सिफारिस

गर्दा प्रयोग गरिएका तथ्याङ्कको स्रोतको विवरण यसप्रकार रहेको छ।

क्र.सं.	सूचक/तथ्याङ्क	स्रोत	प्रयोग
१.	क्षेत्रफल	नापी विभाग र सम्बन्धित विभागहरू।	सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तह।
२.	जनसङ्ख्या	राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।	
३.	प्रदेश तथा स्थानीय तह रहेको BTS-Tower को सङ्ख्या	सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय	
४.	प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेको मोबाईल प्रयोगकर्ताको परिवार सङ्ख्या	राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।	

ड. प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट गर्न लिइएका सूचक र भार तथा सोको व्याख्या एवम् विप्लेषण

नेपाल सरकारले आयोगको सिफारिसमा प्राकृतिक स्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई त्यसरी प्रभावित भएको अनुपातमा समन्यायिक रूपमा प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीको अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को अनुसूची-४ बमोजिम बाँडफाँट तथा वितरण गर्नुपर्ने हुन्छ। सो अनुसार पाँच प्रकारका रोयल्टी शीर्षक रहेकोमा क्रम सङ्ख्या ५ मा रहेको पानी तथा अन्य प्राकृतिक स्रोत अन्तर्गत दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सी शीर्षकबाट सङ्घीय विभाज्य कोषमा सङ्कलन भएको रोयल्टी बाँडफाँट सिफारिस गर्न लिइएका सूचक र भार तथा सोको व्याख्या तथा विप्लेषण यस प्रकार छ।

१. प्रदेश तथा स्थानीय तहको क्षेत्रफल

देशका सबै प्रदेश तथा स्थानीय तहले ओगटेको क्षेत्रफलमा दूरसञ्चार सेवा रेडियो फ्रिक्वेन्सीको प्रभाव समान रूपमा पर्ने भएको हुँदा सबै प्रदेश तथा स्थानीय तहको क्षेत्रफलको आधारमा दूरसञ्चार फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त रोयल्टी सबै स्थानीय तहलाई संरक्षित क्षेत्रको भूगोल समावेश नगरी बाँडफाँट गरिएको छ। देशको कुल क्षेत्रफलमा प्रदेश तथा स्थानीय तहले ओगटेको क्षेत्रफलको अनुपातलाई क्षेत्रफलको सूचकको रूपमा लिइएको छ। यसर्थ प्रदेश तथा स्थानीय तहको भूगोललाई महत्वपूर्ण सूचककारूपमा लिई ३० प्रतिशत भार दिइएको छ।

२. प्रदेश तथा स्थानीय तह रहेको BTS-Tower को सङ्ख्या

दूरसञ्चार सेवा प्रवाहका लागि ठूलो सङ्ख्यामा BTS-Tower राख्नुपर्ने हुन्छ। उक्त टावर स्थापना गर्दा पाले घर, टावर, व्याट्री लगायतका सामाग्री भण्डारण गर्नुपर्ने हुँदा धेरै जमिन प्रयोग हुन्छ। साथै BTS-Tower को क्षेत्र वरपर चट्याङ्ग पर्ने सम्भावना पनि बढी हुने र वन क्षेत्रमा टावर भएमा जंगली जनावरको घुमफिरमा समेत अवरोध हुने हुँदा प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहमा रहेका BTS-Tower को सङ्ख्यालाई दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्ने महत्वपूर्ण सूचकको रूपमा लिइ ३० प्रतिशत भार दिइएको छ। उक्त सूचकको गणना गर्दा संरक्षित क्षेत्र भित्र रहेका BTS-Tower को सङ्ख्यालाई समावेश गरिएको छैन।

३. प्रदेश तथा स्थानीय तहको कुल जनसङ्ख्या

नेपालको संविधानले प्रदेश तथा स्थानीय तहका सम्बन्धमा अनुसूचीमा व्यवस्था गरिएको कार्य जिम्मेवारी अनुसार प्रदेश तथा स्थानीय तहले आ-आफ्नो जनसङ्ख्यालाई सेवा प्रवाह गर्नुपर्ने हुन्छ। प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहको जनसङ्ख्यामा दूरसञ्चार सेवाको प्रयोगबाट सकारात्मक र नकारात्मक असर/प्रभाव समेत पर्ने गरेको हुन्छ। साथै दूरसञ्चार उपकरणको प्रयोगबाट सिर्जना हुने विद्युतीय फोहोर व्यवस्थापनको असर समेत जनसङ्ख्यामा पर्ने हुँदा रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्दा

जनसङ्ख्यालाई २५ प्रतिशत भार दिइएको छ। प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहको जनसङ्ख्याको विवरण राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ बाट लिइएको छ भने जनसङ्ख्याको विवरण लिदा संस्थागत जनसङ्ख्या गणना गरिएको छैन।

४. प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेका मोबाइल प्रयोग गर्ने परिवारको सङ्ख्या

दूरसञ्चार सेवा प्राप्तिका लागि मोबाइल लगायतका विद्युतीय सामग्री प्रयोगमा परिवारको धेरै लगानी हुन्छ। यसको प्रयोगबाट घरपरिवारका सदस्यमा आर्थिक सामाजिक रूपमा सकारात्मक प्रभाव परे पनि ध्वनी प्रदुषण, रेडियसन प्रभाव जस्ता केही नकारात्मक प्रभाव समेत घरपरिवारमा पर्ने हुँदा दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँटको लागि प्रत्येक प्रदेश तथा स्थानीय तहमा मोबाइल प्रयोग गर्ने परिवारलाई सूचकको रूपमा लिइ १५ प्रतिशत भार दिइएको छ। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार मोबाइल प्रयोगकर्ता घरपरिवारको सङ्ख्या ९३.२ प्रतिशत हुन आउछ। स्थानीय तहअनुसार मोबाइल प्रयोगकर्ता घरपरिवारको सङ्ख्या १२६ देखि २ लाख ३८ हजार ९ सय ६६ छ भने प्रतिशतमा ५८ देखि ९८ सम्म रहेको छ। स्थानीय तहमा रहेको जनसङ्ख्याको वितरण अनुसार नै मोबाइल प्रयोगकर्ताको घरपरिवार सङ्ख्या रहेको तथा स्थानीय तहमा रहेको जनसङ्ख्यालाई सूचकको रूपमा अलगगै लिइएको र रोयल्टी बाँडफाँट समन्यायिक समेत हुने भएकोले मोबाइल प्रयोगकर्ता घरपरिवार सङ्ख्याको प्रतिशतलाई सूचकको रूपमा लिई गणना गरिएको छ।

च. प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट सिफारिस

सम्बन्धित प्राकृतिक स्रोत परिचालनमा जिम्मेवार स्रोतगत निकायहरूले प्राकृतिक स्रोत परिचालनबाट प्राप्त हुने रोयल्टी रकम सङ्कलन गरी महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले व्यवस्थापन गरेको सङ्घीय विभाज्य कोषमा दाखिला गर्नुपर्ने हुन्छ। सो विवरणका आधारमा आयोगको बाँडफाँट सिफारिस बमोजिमको रोयल्टीको हिस्साबाट निर्धारित रकम नेपाल सरकारको निर्णयानुसार महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहको सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गर्दछ।

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को व्यवस्था अनुसार आयोगले विस्तृत आधार र ढाँचा तय गरी सम्बन्धित प्रदेश सरकार तथा सम्बन्धित स्थानीय तहलाई प्रभावको अनुपातमा रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गर्दछ। सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहहरूलाई आयोगबाट सिफारिस गरिएको रोयल्टीको हिस्साका आधारमा रोयल्टी रकम वितरण गर्ने समयमा आर्थिक वर्ष २०७९/८० को वास्तविक सङ्कलित रोयल्टी रकमले सम्बन्धित प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सालाई गुणन (हिस्सा × सङ्कलित रोयल्टी रकम = बाँडफाँट गरिने रोयल्टी रकम) गरी हुन आउने रकम सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई नेपाल सरकारले वितरण गर्नुपर्नेछ।

तालिका ३.३०: आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्रदेशबीच हुने रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट सम्बन्धी सिफारिस

दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सी

क्र.सं.	प्रदेशको नाम	रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा
१	कोशी प्रदेश	०.१७६६६९
२	मधेश प्रदेश	०.१३९४७९
३	बागमती प्रदेश	०.१९७३६९
४	गण्डकी प्रदेश	०.१९९५८८
५	लुम्बिनी प्रदेश	०.१५२३५०
६	कर्णाली प्रदेश	०.१०७३१३
७	सुदूरपश्चिम प्रदेश	०.१०७२४८
	जम्मा	१

तालिका ३.३१: आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा स्थानीय तहबीच हुने रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट सम्बन्धी सिफारिस

दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सी

प्रदेश	स्थानीय तहको संकेत	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा
कोशी	१०१०१	फक्ताङ्लुङ्ग गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.००४३४९
कोशी	१०१०२	मिक्वाखोला गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.००१२८७
कोशी	१०१०३	मेरिङ्गदेन गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.०००८००
कोशी	१०१०४	मैवाखोला गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.०००६४२
कोशी	१०१०५	आठराई त्रिवेणी गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.०००५९३
कोशी	१०१०६	फुङलिङ्ग नगरपालिका	ताप्लेजुङ	०.००१०५९
कोशी	१०१०७	पाथिभरा याङ्वराक गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.०००५७३
कोशी	१०१०८	सिरीजङ्गा गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.००१४३१
कोशी	१०१०९	सिदिङ्गवा गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.०००८५३
कोशी	१०२०१	भोटखोला गाउँपालिका	संखुवासभा	०.००१७८३
कोशी	१०२०२	मकालु गाउँपालिका	संखुवासभा	०.००२९७३
कोशी	१०२०३	सिलीचोङ गाउँपालिका	संखुवासभा	०.००१३९५
कोशी	१०२०४	चिचिला गाउँपालिका	संखुवासभा	०.०००५१४
कोशी	१०२०५	सभापोखरी गाउँपालिका	संखुवासभा	०.०००८८६
कोशी	१०२०६	खाँदवारी नगरपालिका	संखुवासभा	०.००११४९
कोशी	१०२०७	पाँचखपन नगरपालिका	संखुवासभा	०.०००७२१
कोशी	१०२०८	चैनपुर नगरपालिका	संखुवासभा	०.००११७६
कोशी	१०२०९	मादी नगरपालिका	संखुवासभा	०.०००६५४
कोशी	१०२१०	धर्मदेवी नगरपालिका	संखुवासभा	०.०००८६२
कोशी	१०३०१	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	सोलुखुम्बु	०.००४११४
कोशी	१०३०२	माहाकुलुङ गाउँपालिका	सोलुखुम्बु	०.००१७४९
कोशी	१०३०३	सोताङ गाउँपालिका	सोलुखुम्बु	०.०००५४२
कोशी	१०३०४	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	सोलुखुम्बु	०.०००७२१
कोशी	१०३०५	थुलुङ दुधकोशी गाउँपालिका	सोलुखुम्बु	०.०००८२३
कोशी	१०३०६	नेचासल्यान गाउँपालिका	सोलुखुम्बु	०.०००४७०
कोशी	१०३०७	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	सोलुखुम्बु	०.००२०२०
कोशी	१०३०८	लिखु पिके गाउँपालिका	सोलुखुम्बु	०.०००५८६
कोशी	१०४०१	चिशंखुगढी गाउँपालिका	ओखलढुङ्गा	०.०००६७६
कोशी	१०४०२	सिद्धिचरण नगरपालिका	ओखलढुङ्गा	०.००१२२६
कोशी	१०४०३	मोलुङ्ग गाउँपालिका	ओखलढुङ्गा	०.०००६८०
कोशी	१०४०४	खिजीदेम्बा गाउँपालिका	ओखलढुङ्गा	०.०००८७१
कोशी	१०४०५	लिखु गाउँपालिका	ओखलढुङ्गा	०.०००६११
कोशी	१०४०६	चम्पादेवी गाउँपालिका	ओखलढुङ्गा	०.०००७४४
कोशी	१०४०७	सुनकोशी गाउँपालिका	ओखलढुङ्गा	०.००१०९७
कोशी	१०४०८	मानेभन्ज्याङ्ग गाउँपालिका	ओखलढुङ्गा	०.०००८१०
कोशी	१०५०१	केपिलासगढी गाउँपालिका	खोटाङ	०.०००७६९
कोशी	१०५०२	ऐसेलुखर्क गाउँपालिका	खोटाङ	०.०००६७१
कोशी	१०५०३	रावा बेसी गाउँपालिका	खोटाङ	०.०००६३०
कोशी	१०५०४	हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका	खोटाङ	०.००१२९१

प्रदेश	स्थानीय तहको संकेत	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा
कोशी	१०५०५	दित्केल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिका	खोटाङ	०.००१४६६
कोशी	१०५०६	साकेला गाउँपालिका	खोटाङ	०.०००५९३
कोशी	१०५०७	दिप्रुङ चुइचुम्मा गाउँपालिका	खोटाङ	०.०००७३४
कोशी	१०५०८	खोटेहाङ गाउँपालिका	खोटाङ	०.०००८५५
कोशी	१०५०९	जन्तेढुङ्गा गाउँपालिका	खोटाङ	०.०००६६८
कोशी	१०५१०	बराहपोखरी गाउँपालिका	खोटाङ	०.०००६९९
कोशी	१०६०१	षडानन्द नगरपालिका	भोजपुर	०.००११९६
कोशी	१०६०२	साल्पासिलिछो गाउँपालिका	भोजपुर	०.०००७३५
कोशी	१०६०३	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका	भोजपुर	०.०००८३३
कोशी	१०६०४	भोजपुर नगरपालिका	भोजपुर	०.००१०६७
कोशी	१०६०५	अरुण गाउँपालिका	भोजपुर	०.०००८९४
कोशी	१०६०६	पौवा दुङ्गा गाउँपालिका	भोजपुर	०.०००६९८
कोशी	१०६०७	रामप्रसाद राई गाउँपालिका	भोजपुर	०.०००८३२
कोशी	१०६०८	हतुवागढी गाउँपालिका	भोजपुर	०.०००७९८
कोशी	१०६०९	आमचोक गाउँपालिका	भोजपुर	०.०००८१४
कोशी	१०७०१	महालक्ष्मी नगरपालिका	धनकुटा	०.०००८४७
कोशी	१०७०२	पाखिबास नगरपालिका	धनकुटा	०.०००९१८
कोशी	१०७०३	छथर जोरपाटी गाउँपालिका	धनकुटा	०.०००८०७
कोशी	१०७०४	धनकुटा नगरपालिका	धनकुटा	०.००१२६८
कोशी	१०७०५	सहिदभुमी गाउँपालिका	धनकुटा	०.०००७०४
कोशी	१०७०६	साँगुरीगढी गाउँपालिका	धनकुटा	०.००११३३
कोशी	१०७०७	चौविसे गाउँपालिका	धनकुटा	०.०००९०८
कोशी	१०८०१	आठराई गाउँपालिका	तेह्रथुम	०.०००८४७
कोशी	१०८०२	फेदाप गाउँपालिका	तेह्रथुम	०.०००७०५
कोशी	१०८०३	मेन्छयायेम गाउँपालिका	तेह्रथुम	०.०००४५१
कोशी	१०८०४	म्याङ्गलुङ्ग नगरपालिका	तेह्रथुम	०.०००७८८
कोशी	१०८०५	लालीगुराँस नगरपालिका	तेह्रथुम	०.०००६३५
कोशी	१०८०६	छथर गाउँपालिका	तेह्रथुम	०.०००८४५
कोशी	१०९०१	याङवरक गाउँपालिका	पाँचथर	०.०००९५९
कोशी	१०९०२	हिलिहाङ्ग गाउँपालिका	पाँचथर	०.०००९०२
कोशी	१०९०३	फालेलुङ्ग गाउँपालिका	पाँचथर	०.००१०१८
कोशी	१०९०४	फिदिम नगरपालिका	पाँचथर	०.००१५७४
कोशी	१०९०५	फाल्गुनन्द गाउँपालिका	पाँचथर	०.०००८१७
कोशी	१०९०६	कुम्मायक गाउँपालिका	पाँचथर	०.०००७४९
कोशी	१०९०७	तुम्बेवा गाउँपालिका	पाँचथर	०.०००६४५
कोशी	१०९०८	मिक्लाजुङ गाउँपालिका	पाँचथर	०.००१००४
कोशी	११००१	माई जोगमाई गाउँपालिका	इलाम	०.०००८३०
कोशी	११००२	सन्दकपुर गाउँपालिका	इलाम	०.०००९०७
कोशी	११००३	ईलाम नगरपालिका	इलाम	०.००१७२४
कोशी	११००४	देउमाई नगरपालिका	इलाम	०.००१२८६
कोशी	११००५	फाकफोकथुम गाउँपालिका	इलाम	०.०००७०३
कोशी	११००६	माङसेबुङ गाउँपालिका	इलाम	०.०००८७६
कोशी	११००७	चुलाचुली गाउँपालिका	इलाम	०.०००८०६

प्रदेश	स्थानीय तहको संकेत	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा
कोशी	११००८	माई नगरपालिका	इलाम	०.००१२६३
कोशी	११००९	सूर्योदय नगरपालिका	इलाम	०.००१८७२
कोशी	११०१०	रोङ गाउँपालिका	इलाम	०.०००९८५
कोशी	१११०१	मेचीनगर नगरपालिका	झापा	०.००३२३५
कोशी	१११०२	बुद्धशान्ति गाउँपालिका	झापा	०.००११४५
कोशी	१११०३	अर्जुनधारा नगरपालिका	झापा	०.००१९५५
कोशी	१११०४	कन्काई नगरपालिका	झापा	०.००१२४७
कोशी	१११०५	शिवसताक्षी नगरपालिका	झापा	०.००२०४४
कोशी	१११०६	कमल गाउँपालिका	झापा	०.००१५४७
कोशी	१११०७	दमक नगरपालिका	झापा	०.००२८६३
कोशी	१११०८	गौरादह नगरपालिका	झापा	०.००१६२५
कोशी	१११०९	गौरिगञ्ज गाउँपालिका	झापा	०.०००९१९
कोशी	११११०	झापा गाउँपालिका	झापा	०.००१०८१
कोशी	१११११	बाह्रदशी गाउँपालिका	झापा	०.००११४७
कोशी	११११२	बिर्तामोड नगरपालिका	झापा	०.००३३३१
कोशी	११११३	हल्दीबारी गाउँपालिका	झापा	०.००१११३
कोशी	११११४	भद्रपुर नगरपालिका	झापा	०.००१९४७
कोशी	११११५	कचनकवल गाउँपालिका	झापा	०.००१०९३
कोशी	११२०१	मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिका	मोरङ	०.००१०९९
कोशी	११२०२	लेटाङ नगरपालिका	मोरङ	०.००१४७७
कोशी	११२०३	केराबारी गाउँपालिका	मोरङ	०.००१३४१
कोशी	११२०४	सुन्दरहरैँचा नगरपालिका	मोरङ	०.००२६४४
कोशी	११२०५	बेलबारी नगरपालिका	मोरङ	०.००२०१५
कोशी	११२०६	कानेपोखरी गाउँपालिका	मोरङ	०.००१२००
कोशी	११२०७	पथरी शनिश्चरे नगरपालिका	मोरङ	०.००१७२२
कोशी	११२०८	उर्लाबारी नगरपालिका	मोरङ	०.००१७३५
कोशी	११२०९	रतुवामाई नगरपालिका	मोरङ	०.००१५७३
कोशी	११२१०	सुनवर्षी नगरपालिका	मोरङ	०.००१३४२
कोशी	११२११	रंगेली नगरपालिका	मोरङ	०.००१३०१
कोशी	११२१२	ग्रामथान गाउँपालिका	मोरङ	०.००१०३७
कोशी	११२१३	बुढीगंगा गाउँपालिका	मोरङ	०.००११४२
कोशी	११२१४	बिराटनगर महानगरपालिका	मोरङ	०.००६०७०
कोशी	११२१५	कटहरी गाउँपालिका	मोरङ	०.००११७०
कोशी	११२१६	धनपालथान गाउँपालिका	मोरङ	०.००१०३५
कोशी	११२१७	जहदा गाउँपालिका	मोरङ	०.०००९०४
कोशी	११३०१	धरान उपमहानगरपालिका	सुनसरी	०.००४२७९
कोशी	११३०२	बराहक्षेत्र नगरपालिका	सुनसरी	०.००२२८१
कोशी	११३०३	कोशी गाउँपालिका	सुनसरी	०.००१११५
कोशी	११३०४	भोक्राहा नरसिंह गाउँपालिका	सुनसरी	०.००१०६६
कोशी	११३०५	रामधुनी नगरपालिका	सुनसरी	०.००१५९६
कोशी	११३०६	ईटहरी उपमहानगरपालिका	सुनसरी	०.००४३०३
कोशी	११३०७	दुहवी नगरपालिका	सुनसरी	०.००१३५७
कोशी	११३०८	गढी गाउँपालिका	सुनसरी	०.०००९८१

प्रदेश	स्थानीय तहको संकेत	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा
कोशी	११३०९	इनरुवा नगरपालिका	सुनसरी	०.००१७००
कोशी	११३१०	हरिनगर गाउँपालिका	सुनसरी	०.०००९५०
कोशी	११३११	देवानगन्ज गाउँपालिका	सुनसरी	०.०००९९२
कोशी	११३१२	बर्जु गाउँपालिका	सुनसरी	०.०००८५९
कोशी	११४०१	बेलका नगरपालिका	उदयपुर	०.००१७६६
कोशी	११४०२	चौदण्डीगढी नगरपालिका	उदयपुर	०.००१७७५
कोशी	११४०३	त्रियुगा नगरपालिका	उदयपुर	०.००३४०५
कोशी	११४०४	रौतामाई गाउँपालिका	उदयपुर	०.००११०८
कोशी	११४०५	लिम्चुडुबुङ गाउँपालिका	उदयपुर	०.०००५३४
कोशी	११४०६	ताप्ली गाउँपालिका	उदयपुर	०.०००६२८
कोशी	११४०७	कटारी नगरपालिका	उदयपुर	०.००२३५७
कोशी	११४०८	उदयपुरगढी गाउँपालिका	उदयपुर	०.००२९११
मधेश	२०१०१	सप्तकोशी नगरपालिका	सप्तरी	०.०००७२९
मधेश	२०१०२	कन्चनरूप नगरपालिका	सप्तरी	०.००१४२०
मधेश	२०१०३	अग्नीसयर कृष्ण सवरन गाउँपालिका	सप्तरी	०.०००९२३
मधेश	२०१०४	रूपनी गाउँपालिका	सप्तरी	०.०००८७९
मधेश	२०१०५	शम्भुनाथ नगरपालिका	सप्तरी	०.००११३८
मधेश	२०१०६	खडक नगरपालिका	सप्तरी	०.००१२६७
मधेश	२०१०७	सुरुङ्गा नगरपालिका	सप्तरी	०.००१३६३
मधेश	२०१०८	बलान बिहुल गाउँपालिका	सप्तरी	०.०००६३२
मधेश	२०१०९	बोदेबरसाईन नगरपालिका	सप्तरी	०.००१०२४
मधेश	२०११०	डाक्नेश्वरी नगरपालिका	सप्तरी	०.००१०९२
मधेश	२०१११	राजगढ गाउँपालिका	सप्तरी	०.०००७०८
मधेश	२०११२	बिष्णुपुर गाउँपालिका	सप्तरी	०.०००७८३
मधेश	२०११३	राजविराज नगरपालिका	सप्तरी	०.००१७४८
मधेश	२०११४	महादेवा गाउँपालिका	सप्तरी	०.०००७२९
मधेश	२०११५	तिरहुत गाउँपालिका	सप्तरी	०.०००७५६
मधेश	२०११६	हनुमाननगर कङ्कालिनी नगरपालिका	सप्तरी	०.००११६७
मधेश	२०११७	तिलाठी कोईलाडी गाउँपालिका	सप्तरी	०.०००८६०
मधेश	२०११८	छिन्नमस्ता गाउँपालिका	सप्तरी	०.०००६६२
मधेश	२०२०१	लहान नगरपालिका	सिरहा	०.००२३९०
मधेश	२०२०२	धनगढीमाई नगरपालिका	सिरहा	०.००१४७६
मधेश	२०२०३	गोलबजार नगरपालिका	सिरहा	०.००१६३४
मधेश	२०२०४	मिर्चैया नगरपालिका	सिरहा	०.००१४१९
मधेश	२०२०५	कर्जन्हा नगरपालिका	सिरहा	०.००१०३२
मधेश	२०२०६	कल्याणपुर नगरपालिका	सिरहा	०.००१२८०
मधेश	२०२०७	नरहा गाउँपालिका	सिरहा	०.०००६२७
मधेश	२०२०८	विष्णुपुर गाउँपालिका	सिरहा	०.०००५६०
मधेश	२०२०९	अर्नमा गाउँपालिका	सिरहा	०.०००७२२
मधेश	२०२१०	सुखीपुर नगरपालिका	सिरहा	०.००१०८५
मधेश	२०२११	लक्ष्मीपुर पतारी गाउँपालिका	सिरहा	०.०००८७१
मधेश	२०२१२	सखुवानान्कारकट्टी गाउँपालिका	सिरहा	०.०००६४७
मधेश	२०२१३	भगवानपुर गाउँपालिका	सिरहा	०.०००६३९

प्रदेश	स्थानीय तहको संकेत	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा
मधेश	२०२१४	नवराजपुर गाउँपालिका	सिरहा	०.०००५८०
मधेश	२०२१५	बरियारपट्टी गाउँपालिका	सिरहा	०.०००७७०
मधेश	२०२१६	औरही गाउँपालिका	सिरहा	०.०००५९६
मधेश	२०२१७	सिराहा नगरपालिका	सिरहा	०.००१८७५
मधेश	२०३०१	गणेशमान चारनाथ नगरपालिका	धनुषा	०.००१४६६
मधेश	२०३०२	धनुषाधाम नगरपालिका	धनुषा	०.००११५१
मधेश	२०३०३	मिथिला नगरपालिका	धनुषा	०.००१४२७
मधेश	२०३०४	बटेश्वर गाउँपालिका	धनुषा	०.०००६२९
मधेश	२०३०५	क्षिरेश्वरनाथ नगरपालिका	धनुषा	०.००११२५
मधेश	२०३०६	लक्ष्मीनिया गाउँपालिका	धनुषा	०.०००७८०
मधेश	२०३०७	मिथिला बिहारी नगरपालिका	धनुषा	०.०००८५४
मधेश	२०३०८	हंसपुर नगरपालिका	धनुषा	०.०००९६७
मधेश	२०३०९	सबैला नगरपालिका	धनुषा	०.००१२१४
मधेश	२०३१०	शहीदनगर नगरपालिका	धनुषा	०.००११५८
मधेश	२०३११	कमला नगरपालिका	धनुषा	०.०००९२७
मधेश	२०३१२	जनक नन्दिनी गाउँपालिका	धनुषा	०.०००६२३
मधेश	२०३१३	बिदेह नगरपालिका	धनुषा	०.०००८९५
मधेश	२०३१४	औरही गाउँपालिका	धनुषा	०.०००६३२
मधेश	२०३१५	जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका	धनुषा	०.००४१६९
मधेश	२०३१६	धनौजी गाउँपालिका	धनुषा	०.०००५४२
मधेश	२०३१७	नगराइन नगरपालिका	धनुषा	०.०००८८७
मधेश	२०३१८	मुखियापट्टी मुसहरमिया गाउँपालिका	धनुषा	०.०००५९८
मधेश	२०४०१	बर्दिबास नगरपालिका	महोत्तरी	०.००२४६७
मधेश	२०४०२	गौशाला नगरपालिका	महोत्तरी	०.००१५३९
मधेश	२०४०३	सोनमा गाउँपालिका	महोत्तरी	०.०००८९३
मधेश	२०४०४	औरही नगरपालिका	महोत्तरी	०.०००८९७
मधेश	२०४०५	भँगाहा नगरपालिका	महोत्तरी	०.००१०९८
मधेश	२०४०६	लोहरपट्टी नगरपालिका	महोत्तरी	०.००१००९
मधेश	२०४०७	बलवा नगरपालिका	महोत्तरी	०.००१०९६
मधेश	२०४०८	राम गोपालपुर नगरपालिका	महोत्तरी	०.०००७६४
मधेश	२०४०९	साम्सी गाउँपालिका	महोत्तरी	०.०००७७९
मधेश	२०४१०	मनरा शिसवा नगरपालिका	महोत्तरी	०.००११२०
मधेश	२०४११	एकडारा गाउँपालिका	महोत्तरी	०.०००७२६
मधेश	२०४१२	महोत्तरी गाउँपालिका	महोत्तरी	०.०००६४५
मधेश	२०४१३	पिपरा गाउँपालिका	महोत्तरी	०.०००८३६
मधेश	२०४१४	मटिहानी नगरपालिका	महोत्तरी	०.०००७३८
मधेश	२०४१५	जलेश्वर नगरपालिका	महोत्तरी	०.००१२८७
मधेश	२०५०१	लालबन्दी नगरपालिका	सर्लाही	०.००१८२२
मधेश	२०५०२	हरिवन नगरपालिका	सर्लाही	०.००१२१२
मधेश	२०५०३	बागमती नगरपालिका	सर्लाही	०.००१२९६
मधेश	२०५०४	बरहथवा नगरपालिका	सर्लाही	०.००१५६४
मधेश	२०५०५	हरिपुर नगरपालिका	सर्लाही	०.०००९१३
मधेश	२०५०६	ईश्वरपुर नगरपालिका	सर्लाही	०.००१५७६

प्रदेश	स्थानीय तहको संकेत	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा
मधेश	२०५०७	हरिपुरा नगरपालिका	सर्लाही	०.०००७३८
मधेश	२०५०८	पर्सा गाउँपालिका	सर्लाही	०.०००५५५
मधेश	२०५०९	ब्रह्मपुरी गाउँपालिका	सर्लाही	०.०००७७२
मधेश	२०५१०	चन्द्रनगर गाउँपालिका	सर्लाही	०.०००८२१
मधेश	२०५११	कविलासी नगरपालिका	सर्लाही	०.०००९८९
मधेश	२०५१२	चक्रघट्टा गाउँपालिका	सर्लाही	०.०००६०८
मधेश	२०५१३	बसवरिया गाउँपालिका	सर्लाही	०.०००५८१
मधेश	२०५१४	धनकौल गाउँपालिका	सर्लाही	०.०००६९०
मधेश	२०५१५	रामनगर गाउँपालिका	सर्लाही	०.०००६२६
मधेश	२०५१६	बलरा नगरपालिका	सर्लाही	०.०००९४७
मधेश	२०५१७	गोडैटा नगरपालिका	सर्लाही	०.००१०४५
मधेश	२०५१८	विष्णु गाउँपालिका	सर्लाही	०.०००६३२
मधेश	२०५१९	कौडेना गाउँपालिका	सर्लाही	०.०००६३४
मधेश	२०५२०	मलंगवा नगरपालिका	सर्लाही	०.००१०४९
मधेश	२०६०१	चन्द्रपुर नगरपालिका	रौतहट	०.००२०४९
मधेश	२०६०२	गुजरा नगरपालिका	रौतहट	०.००१३२२
मधेश	२०६०३	फतुवा बिजयपुर नगरपालिका	रौतहट	०.००१००७
मधेश	२०६०४	कटहरिया नगरपालिका	रौतहट	०.०००९१३
मधेश	२०६०५	बृन्दावन नगरपालिका	रौतहट	०.००१००४
मधेश	२०६०६	गद्दीमाई नगरपालिका	रौतहट	०.०००९३५
मधेश	२०६०७	माधव नारायण नगरपालिका	रौतहट	०.०००८३०
मधेश	२०६०८	गरुडा नगरपालिका	रौतहट	०.००१०९२
मधेश	२०६०९	देवाही गोनाही नगरपालिका	रौतहट	०.०००७४०
मधेश	२०६१०	मौलापुर नगरपालिका	रौतहट	०.०००६८८
मधेश	२०६११	बौधीमाई नगरपालिका	रौतहट	०.०००८२१
मधेश	२०६१२	परोहा नगरपालिका	रौतहट	०.०००८८१
मधेश	२०६१३	राजपुर नगरपालिका	रौतहट	०.०००८६५
मधेश	२०६१४	यमुनामाई गाउँपालिका	रौतहट	०.०००६५०
मधेश	२०६१५	दुर्गा भगवती गाउँपालिका	रौतहट	०.०००५०२
मधेश	२०६१६	राजदेवी नगरपालिका	रौतहट	०.०००७०१
मधेश	२०६१७	गौर नगरपालिका	रौतहट	०.०००८६२
मधेश	२०६१८	ईशनाथ नगरपालिका	रौतहट	०.०००८२२
मधेश	२०७०१	निजगढ नगरपालिका	बारा	०.००१४४४
मधेश	२०७०२	कोल्हवी नगरपालिका	बारा	०.००१२१३
मधेश	२०७०३	जीतपुर सिमरा उपमहानगरपालिका	बारा	०.००३०१८
मधेश	२०७०४	परवानीपुर गाउँपालिका	बारा	०.०००६५२
मधेश	२०७०५	प्रसौनी गाउँपालिका	बारा	०.०००६०३
मधेश	२०७०६	विश्रामपुर गाउँपालिका	बारा	०.०००६३५
मधेश	२०७०७	फेटा गाउँपालिका	बारा	०.०००६०२
मधेश	२०७०८	कलैया उपमहानगरपालिका	बारा	०.००२५७०
मधेश	२०७०९	करैयामाई गाउँपालिका	बारा	०.०००७६०
मधेश	२०७१०	बारागढी गाउँपालिका	बारा	०.०००६०३
मधेश	२०७११	आदर्श कोटवाल गाउँपालिका	बारा	०.०००७४३

प्रदेश	स्थानीय तहको संकेत	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा
मधेश	२०७१२	सिम्रौनगढ नगरपालिका	बारा	०.०००९६७
मधेश	२०७१३	पचरौता नगरपालिका	बारा	०.०००८१९
मधेश	२०७१४	महागढीमाई नगरपालिका	बारा	०.००११०३
मधेश	२०७१५	देवताल गाउँपालिका	बारा	०.०००५२६
मधेश	२०७१६	सुवर्ण गाउँपालिका	बारा	०.०००६७७
मधेश	२०८०१	ठोरी (सुवर्णपुर) गाउँपालिका	पर्सा	०.०००९९८
मधेश	२०८०२	जिराभवानी गाउँपालिका	पर्सा	०.०००६०५
मधेश	२०८०३	जगरनाथपुर गाउँपालिका	पर्सा	०.०००७११
मधेश	२०८०४	पटेर्वा सुगौली गाउँपालिका	पर्सा	०.०००७३१
मधेश	२०८०५	सखुवा प्रसौनी गाउँपालिका	पर्सा	०.०००९२५
मधेश	२०८०६	पर्सागढी नगरपालिका	पर्सा	०.०००९७०
मधेश	२०८०७	बिरगन्ज महानगरपालिका	पर्सा	०.००५२६८
मधेश	२०८०८	बहुदरमाई नगरपालिका	पर्सा	०.०००९१५
मधेश	२०८०९	पोखरिया नगरपालिका	पर्सा	०.०००६९९
मधेश	२०८१०	कालिकामाई गाउँपालिका	पर्सा	०.०००५९४
मधेश	२०८११	धोबीनी गाउँपालिका	पर्सा	०.०००५८४
मधेश	२०८१२	छिपहरमाई गाउँपालिका	पर्सा	०.०००६३९
मधेश	२०८१३	पकाहा मैनपुर गाउँपालिका	पर्सा	०.०००५४२
मधेश	२०८१४	बिन्दबासिनी गाउँपालिका	पर्सा	०.०००५८०
बागमती	३०१०१	गौरिशंकर गाउँपालिका	दोलखा	०.००१८६८
बागमती	३०१०२	बिगु गाउँपालिका	दोलखा	०.००१७५०
बागमती	३०१०३	कालिन्चोक गाउँपालिका	दोलखा	०.०००७५०
बागमती	३०१०४	बैतेस्वर गाउँपालिका	दोलखा	०.०००७२९
बागमती	३०१०५	जिरी नगरपालिका	दोलखा	०.००१०२६
बागमती	३०१०६	तामाकोशी गाउँपालिका	दोलखा	०.०००६३७
बागमती	३०१०७	मेलुङ्ग गाउँपालिका	दोलखा	०.०००६५२
बागमती	३०१०८	शैलुङ्ग गाउँपालिका	दोलखा	०.०००७५५
बागमती	३०१०९	भिमेश्वर नगरपालिका	दोलखा	०.००११२२
बागमती	३०२०१	भोटेकोशी गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.००१२६५
बागमती	३०२०२	जुगल गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.००१७५२
बागमती	३०२०३	पाँचपोखरी थाङपाल गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.००१४०९
बागमती	३०२०४	हेलम्बु गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.००११२७
बागमती	३०२०५	मेलम्ची नगरपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.००१२२८
बागमती	३०२०६	ईन्द्रावती गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.०००८३९
बागमती	३०२०७	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.००१३९१
बागमती	३०२०८	बलेफी गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.०००५७५
बागमती	३०२०९	बाह्रबिसे नगरपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.००१०५४
बागमती	३०२१०	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.०००६४८
बागमती	३०२११	लिसंखु पाखर गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.०००६७४
बागमती	३०२१२	सुनकोशी गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.०००६४८
बागमती	३०३०१	गोसाईकुण्ड गाउँपालिका	रसुवा	०.००२६३८
बागमती	३०३०२	आमाछोदिडमो गाउँपालिका	रसुवा	०.०००९५२
बागमती	३०३०३	उत्तरगया गाउँपालिका	रसुवा	०.०००५६२

प्रदेश	स्थानीय तहको संकेत	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा
बागमती	३०३०४	कालिका गाउँपालिका	रसुवा	०.०००५१७
बागमती	३०३०५	नौकुण्ड गाउँपालिका	रसुवा	०.०००६१०
बागमती	३०४०१	रुबी भ्याली गाउँपालिका	धादिङ	०.००१२४६
बागमती	३०४०२	खनियाबास गाउँपालिका	धादिङ	०.०००५८४
बागमती	३०४०३	गङ्गा जमुना गाउँपालिका	धादिङ	०.०००८०३
बागमती	३०४०४	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	धादिङ	०.०००७४२
बागमती	३०४०५	नेत्रावती डबजोड गाउँपालिका	धादिङ	०.०००५७३
बागमती	३०४०६	नीलकण्ठ नगरपालिका	धादिङ	०.००१६०८
बागमती	३०४०७	ज्वालामुखी गाउँपालिका	धादिङ	०.०००८२१
बागमती	३०४०८	सिद्धलेक गाउँपालिका	धादिङ	०.०००८२२
बागमती	३०४०९	बेनीघाट रोराङ्ग गाउँपालिका	धादिङ	०.००१३२०
बागमती	३०४१०	गजुरी गाउँपालिका	धादिङ	०.००१०४४
बागमती	३०४११	गल्छी गाउँपालिका	धादिङ	०.०००९६६
बागमती	३०४१२	थोके गाउँपालिका	धादिङ	०.०००९९४
बागमती	३०४१३	धुनीवेशी नगरपालिका	धादिङ	०.०००९३८
बागमती	३०५०१	दुप्चेश्वर गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०००८४१
बागमती	३०५०२	तादी गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०००५७२
बागमती	३०५०३	सुर्यगढी गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०००४९१
बागमती	३०५०४	बिदुर नगरपालिका	नुवाकोट	०.००१६७७
बागमती	३०५०५	किस्पाङ्ग गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०००६१९
बागमती	३०५०६	म्यगड गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०००६४२
बागमती	३०५०७	तारकेश्वर गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०००६१२
बागमती	३०५०८	बेलकोटगढी नगरपालिका	नुवाकोट	०.००१२०९
बागमती	३०५०९	लिखु गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०००५५८
बागमती	३०५१०	पन्चकन्या गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०००५४१
बागमती	३०५११	शिवपुरी गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०००७२०
बागमती	३०५१२	ककनी गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०००८३६
बागमती	३०६०१	शंङ्करापुर नगरपालिका	काठमाडौं	०.०००९६५
बागमती	३०६०२	कागेश्वरी मनहरा नगरपालिका	काठमाडौं	०.००३२४७
बागमती	३०६०३	गोकर्णेश्वर नगरपालिका	काठमाडौं	०.००३२७१
बागमती	३०६०४	बुढानिलकण्ठ नगरपालिका	काठमाडौं	०.००४१४९
बागमती	३०६०५	टोखा नगरपालिका	काठमाडौं	०.००२९४७
बागमती	३०६०६	तारकेश्वर नगरपालिका	काठमाडौं	०.००२९९९
बागमती	३०६०७	नागार्जुन नगरपालिका	काठमाडौं	०.००३२५९
बागमती	३०६०८	काठमाण्डौ महानगरपालिका	काठमाडौं	०.०२६५१७
बागमती	३०६०९	किर्तिपुर नगरपालिका	काठमाडौं	०.००२१४९
बागमती	३०६१०	चन्द्रागिरी नगरपालिका	काठमाडौं	०.००३३७१
बागमती	३०६११	दक्षिणकाली नगरपालिका	काठमाडौं	०.०००९००
बागमती	३०७०१	चाँगुनारायण नगरपालिका	भक्तपुर	०.००२४०७
बागमती	३०७०२	भक्तपुर नगरपालिका	भक्तपुर	०.००१९०५
बागमती	३०७०३	मध्यपुर थिमी नगरपालिका	भक्तपुर	०.००२६४३
बागमती	३०७०४	सूर्यविनायक नगरपालिका	भक्तपुर	०.००३२५९
बागमती	३०८०१	महालक्ष्मी नगरपालिका	ललितपुर	०.००२९७७

प्रदेश	स्थानीय तहको संकेत	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा
बागमती	३०८०२	ललितपुर महानगरपालिका	ललितपुर	०.००९०२२
बागमती	३०८०३	गोदावरी नगरपालिका	ललितपुर	०.००२९३३
बागमती	३०८०४	कोन्ज्योसोम गाउँपालिका	ललितपुर	०.०००५१२
बागमती	३०८०५	महाङ्गाल गाउँपालिका	ललितपुर	०.०००५८२
बागमती	३०८०६	बागमती गाउँपालिका	ललितपुर	०.०००७६७
बागमती	३०९०१	चौरीदेउराली गाउँपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.०००६९४
बागमती	३०९०२	भुम्लु गाउँपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.०००६८९
बागमती	३०९०३	मण्डन देउपुर नगरपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.०००९२६
बागमती	३०९०४	बनेपा नगरपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.००१८०३
बागमती	३०९०५	धुलिखेल नगरपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.००१२६५
बागमती	३०९०६	पाँचखाल नगरपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.००११०५
बागमती	३०९०७	तेमाल गाउँपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.०००५६४
बागमती	३०९०८	नमोबुद्ध नगरपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.००११२४
बागमती	३०९०९	पनौती नगरपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.००१५८७
बागमती	३०९१०	बेथानचोक गाउँपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.०००६७३
बागमती	३०९११	रोशी गाउँपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.०००९७६
बागमती	३०९१२	महाभारत गाउँपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.०००८३१
बागमती	३०९१३	खानीखोला गाउँपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.०००६५१
बागमती	३१००१	उमाकुण्ड गाउँपालिका	रामेछाप	०.००१४४८
बागमती	३१००२	गोकुलगङ्गा गाउँपालिका	रामेछाप	०.०००९०४
बागमती	३१००३	लिखु तामाकोसी गाउँपालिका	रामेछाप	०.०००८२१
बागमती	३१००४	रामेछाप नगरपालिका	रामेछाप	०.००११८०
बागमती	३१००५	मन्थली नगरपालिका	रामेछाप	०.००१४९८
बागमती	३१००६	खाँडादेवी गाउँपालिका	रामेछाप	०.०००८३७
बागमती	३१००७	दोरम्बा गाउँपालिका	रामेछाप	०.०००८२८
बागमती	३१००८	सुनापती गाउँपालिका	रामेछाप	०.०००५६९
बागमती	३११०१	दुधौली नगरपालिका	सिन्धुली	०.००१९९६
बागमती	३११०२	फिक्कल गाउँपालिका	सिन्धुली	०.०००८९३
बागमती	३११०३	तीनपाटन गाउँपालिका	सिन्धुली	०.००१३९८
बागमती	३११०४	गोलन्जोर गाउँपालिका	सिन्धुली	०.०००९२०
बागमती	३११०५	कमलामाई नगरपालिका	सिन्धुली	०.००२७२१
बागमती	३११०६	सुनकोशी गाउँपालिका	सिन्धुली	०.०००८८३
बागमती	३११०७	ध्याङलेख गाउँपालिका	सिन्धुली	०.०००७५४
बागमती	३११०८	मरिण गाउँपालिका	सिन्धुली	०.००१२९९
बागमती	३११०९	हरिहरपुरगढी गाउँपालिका	सिन्धुली	०.००१३४२
बागमती	३१२०१	ईन्द्रसरोवर गाउँपालिका	मकवानपुर	०.०००९२९
बागमती	३१२०२	थाहा नगरपालिका	मकवानपुर	०.००१५२६
बागमती	३१२०३	कैलाश गाउँपालिका	मकवानपुर	०.०००९००
बागमती	३१२०४	राक्सिराङ्ग गाउँपालिका	मकवानपुर	०.००१०८६
बागमती	३१२०५	मनहरी गाउँपालिका	मकवानपुर	०.००१३४१
बागमती	३१२०६	हेटौडा उपमहानगरपालिका	मकवानपुर	०.००४८६३
बागमती	३१२०७	भिमफेदी गाउँपालिका	मकवानपुर	०.००१४५०
बागमती	३१२०८	मकवानपुरगढी गाउँपालिका	मकवानपुर	०.००१०३४

प्रदेश	स्थानीय तहको संकेत	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा
बागमती	३१२०९	बकैया गाउँपालिका	मकवानपुर	०.००१७४८
बागमती	३१२१०	बागमती गाउँपालिका	मकवानपुर	०.००१२८१
बागमती	३१३०१	राप्ती नगरपालिका	चितवन	०.००१६७०
बागमती	३१३०२	कालिका नगरपालिका	चितवन	०.००१३४४
बागमती	३१३०३	इच्छाकामना गाउँपालिका	चितवन	०.००१२३१
बागमती	३१३०४	भरतपुर महानगरपालिका	चितवन	०.००१०३२
बागमती	३१३०५	रत्ननगर नगरपालिका	चितवन	०.००१९९०
बागमती	३१३०६	खैरहनी नगरपालिका	चितवन	०.००१६२४
बागमती	३१३०७	माडी नगरपालिका	चितवन	०.००१४०३
गण्डकी	४०१०१	चुमनुव्री गाउँपालिका	गोरखा	०.००३८३७
गण्डकी	४०१०२	अजिरकोट गाउँपालिका	गोरखा	०.०००९३०
गण्डकी	४०१०३	बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका	गोरखा	०.००१०८२
गण्डकी	४०१०४	धार्चे गाउँपालिका	गोरखा	०.००१८९८
गण्डकी	४०१०५	आरुघाट गाउँपालिका	गोरखा	०.०००९८९
गण्डकी	४०१०६	भिमसेनथापा गाउँपालिका	गोरखा	०.०००८३५
गण्डकी	४०१०७	सिरानचोक गाउँपालिका	गोरखा	०.०००८२९
गण्डकी	४०१०८	पालुङ्गटार नगरपालिका	गोरखा	०.००१५१०
गण्डकी	४०१०९	गोरखा नगरपालिका	गोरखा	०.००१६५९
गण्डकी	४०११०	शहीद लखन गाउँपालिका	गोरखा	०.००१२३४
गण्डकी	४०१११	गण्डकी गाउँपालिका	गोरखा	०.०००९२३
गण्डकी	४०२०१	नार्पा भूमि गाउँपालिका	मनाङ	०.००२०१७
गण्डकी	४०२०२	मनाङ डिस्याड गाउँपालिका	मनाङ	०.००१८७२
गण्डकी	४०२०३	चामे गाउँपालिका	मनाङ	०.०००४५९
गण्डकी	४०२०४	नासों गाउँपालिका	मनाङ	०.००१८४५
गण्डकी	४०३०१	लो घेकर दामोदरकुण्ड गाउँपालिका	मुस्ताङ	०.००३२८३
गण्डकी	४०३०२	घरपझोड गाउँपालिका	मुस्ताङ	०.००११८२
गण्डकी	४०३०३	बारागुड मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	मुस्ताङ	०.००२२८५
गण्डकी	४०३०४	लोमन्थाङ गाउँपालिका	मुस्ताङ	०.००१८३७
गण्डकी	४०३०५	थासाङ गाउँपालिका	मुस्ताङ	०.०००९७४
गण्डकी	४०४०१	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	म्याग्दी	०.००१८८३
गण्डकी	४०४०२	रघुगंगा गाउँपालिका	म्याग्दी	०.००१३२०
गण्डकी	४०४०३	धवलागिरी गाउँपालिका	म्याग्दी	०.००२२९९
गण्डकी	४०४०४	मालिका गाउँपालिका	म्याग्दी	०.०००८०५
गण्डकी	४०४०५	मंगला गाउँपालिका	म्याग्दी	०.०००७८५
गण्डकी	४०४०६	बेनी नगरपालिका	म्याग्दी	०.००१०६२
गण्डकी	४०५०१	मादी गाउँपालिका	कास्की	०.००१९३५
गण्डकी	४०५०२	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	कास्की	०.००१८८५
गण्डकी	४०५०३	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	कास्की	०.००१७२०
गण्डकी	४०५०४	पोखरा महानगरपालिका	कास्की	०.०१४४८४
गण्डकी	४०५०५	रूपा गाउँपालिका	कास्की	०.०००८०८
गण्डकी	४०६०१	दोदी गाउँपालिका	लमजुङ	०.००१३०७
गण्डकी	४०६०२	मर्याङ्गदी गाउँपालिका	लमजुङ	०.००१९८१
गण्डकी	४०६०३	कब्जोलासोथार गाउँपालिका	लमजुङ	०.०००८८१

प्रदेश	स्थानीय तहको संकेत	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा
गण्डकी	४०६०४	मध्यनेपाल नगरपालिका	लमजुङ	०.०००८४२
गण्डकी	४०६०५	बेंसीशहर नगरपालिका	लमजुङ	०.००१२५३
गण्डकी	४०६०६	सुन्दरबजार नगरपालिका	लमजुङ	०.०००९३७
गण्डकी	४०६०७	राईनास नगरपालिका	लमजुङ	०.०००६७९
गण्डकी	४०६०८	दुधपोखरी गाउँपालिका	लमजुङ	०.०००७३६
गण्डकी	४०७०१	भानु नगरपालिका	तनहुँ	०.००१४४२
गण्डकी	४०७०२	ब्यास नगरपालिका	तनहुँ	०.००२५७५
गण्डकी	४०७०३	म्याग्दे गाउँपालिका	तनहुँ	०.००१०३२
गण्डकी	४०७०४	शुक्लागण्डकी नगरपालिका	तनहुँ	०.००१७२३
गण्डकी	४०७०५	भिमाम नगरपालिका	तनहुँ	०.००१२४८
गण्डकी	४०७०६	घिरिङ्ग गाउँपालिका	तनहुँ	०.०००८३५
गण्डकी	४०७०७	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	तनहुँ	०.००१२२२
गण्डकी	४०७०८	देवघाट गाउँपालिका	तनहुँ	०.०००९६९
गण्डकी	४०७०९	बन्दिपुर गाउँपालिका	तनहुँ	०.०००९२२
गण्डकी	४०७१०	आँबुखैरेनी गाउँपालिका	तनहुँ	०.००११४९
गण्डकी	४०८०१	गैडाकोट नगरपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.००१८८४
गण्डकी	४०८०२	बुलिङ्गटार गाउँपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.०००६७१
गण्डकी	४०८०३	बौदीकाली गाउँपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.०००६३१
गण्डकी	४०८०४	हुप्सेकोट गाउँपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.००११०४
गण्डकी	४०८०५	देवचुली नगरपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.००१४९८
गण्डकी	४०८०६	कावासोती नगरपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.००१९१०
गण्डकी	४०८०७	मध्यबिन्दु नगरपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.००१७७४
गण्डकी	४०८०८	बिनयी त्रिवेणी गाउँपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.००१६५७
गण्डकी	४०९०१	पुतलीबजार नगरपालिका	स्याङजा	०.००१४६२
गण्डकी	४०९०२	फेदीखोला गाउँपालिका	स्याङजा	०.०००६६५
गण्डकी	४०९०३	आँधिखोला गाउँपालिका	स्याङजा	०.०००६४०
गण्डकी	४०९०४	अर्जुनचौपारी गाउँपालिका	स्याङजा	०.०००६२२
गण्डकी	४०९०५	भीरकोट नगरपालिका	स्याङजा	०.०००९१४
गण्डकी	४०९०६	बिरुवा गाउँपालिका	स्याङजा	०.०००६६६
गण्डकी	४०९०७	हरिनास गाउँपालिका	स्याङजा	०.०००७१२
गण्डकी	४०९०८	चापाकोट नगरपालिका	स्याङजा	०.०००९३४
गण्डकी	४०९०९	वालिङ्ग नगरपालिका	स्याङजा	०.००१५०१
गण्डकी	४०९१०	गल्याङ नगरपालिका	स्याङजा	०.००११५०
गण्डकी	४०९११	कालीगण्डकी गाउँपालिका	स्याङजा	०.०००८९७
गण्डकी	४१००१	मोदी गाउँपालिका	पर्वत	०.००१०११

प्रदेश	स्थानीय तहको संकेत	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा
गण्डकी	४१००२	जलजला गाउँपालिका	पर्वत	०.०००८०३
गण्डकी	४१००३	कुश्मा नगरपालिका	पर्वत	०.००१२८२
गण्डकी	४१००४	फलेबास नगरपालिका	पर्वत	०.०००८३८
गण्डकी	४१००५	महाशिला गाउँपालिका	पर्वत	०.०००५१८
गण्डकी	४१००६	बिहादी गाउँपालिका	पर्वत	०.०००४६२
गण्डकी	४१००७	पैयुं गाउँपालिका	पर्वत	०.०००५५०
गण्डकी	४११०१	बागलुङ्ग नगरपालिका	बागलुङ	०.००१५५२
गण्डकी	४११०२	काठेखोला गाउँपालिका	बागलुङ	०.०००८१९
गण्डकी	४११०३	ताराखोला गाउँपालिका	बागलुङ	०.०००७७७
गण्डकी	४११०४	तमानखोला गाउँपालिका	बागलुङ	०.०००८२९
गण्डकी	४११०५	ढोरपाटन नगरपालिका	बागलुङ	०.००१३७३
गण्डकी	४११०६	निसीखोला गाउँपालिका	बागलुङ	०.००११७६
गण्डकी	४११०७	बडिगाड गाउँपालिका	बागलुङ	०.००११००
गण्डकी	४११०८	गल्कोट नगरपालिका	बागलुङ	०.००१४६५
गण्डकी	४११०९	बरेड गाउँपालिका	बागलुङ	०.०००५६५
गण्डकी	४१११०	जैमिनी नगरपालिका	बागलुङ	०.०००९७७
लुम्बिनी	५०१०१	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका	रुकुम(पूर्वी भाग)	०.००१६४३
लुम्बिनी	५०१०२	सिस्ने गाउँपालिका	रुकुम(पूर्वी भाग)	०.००१२३४
लुम्बिनी	५०१०३	भूमे गाउँपालिका	रुकुम(पूर्वी भाग)	०.००११२९
लुम्बिनी	५०२०१	सुनछहरी गाउँपालिका	रोल्पा	०.००१०५६
लुम्बिनी	५०२०२	थवाङ्ग गाउँपालिका	रोल्पा	०.०००८२२
लुम्बिनी	५०२०३	परिवर्तन गाउँपालिका	रोल्पा	०.०००८६४
लुम्बिनी	५०२०४	गगादेव गाउँपालिका	रोल्पा	०.०००७८३
लुम्बिनी	५०२०५	माडी गाउँपालिका	रोल्पा	०.०००७२२
लुम्बिनी	५०२०६	त्रिवेणी गाउँपालिका	रोल्पा	०.००१११०
लुम्बिनी	५०२०७	रोल्पा नगरपालिका	रोल्पा	०.००१४०१
लुम्बिनी	५०२०८	रुन्टीगढी गाउँपालिका	रोल्पा	०.००११११
लुम्बिनी	५०२०९	सुनिल स्मृति गाउँपालिका	रोल्पा	०.००१०४७
लुम्बिनी	५०२१०	लुङ्ग्री गाउँपालिका	रोल्पा	०.०००८०२
लुम्बिनी	५०३०१	गौमुखी गाउँपालिका	प्यूठान	०.०००८८५
लुम्बिनी	५०३०२	नौबहिनी गाउँपालिका	प्यूठान	०.००११६५
लुम्बिनी	५०३०३	झिमरुक गाउँपालिका	प्यूठान	०.०००७९५
लुम्बिनी	५०३०४	प्यूठान नगरपालिका	प्यूठान	०.००१२८१
लुम्बिनी	५०३०५	स्वर्गद्वारी नगरपालिका	प्यूठान	०.००१३२७
लुम्बिनी	५०३०६	माण्डवी गाउँपालिका	प्यूठान	०.०००७८१
लुम्बिनी	५०३०७	मल्लरानी गाउँपालिका	प्यूठान	०.०००६१२
लुम्बिनी	५०३०८	ऐरावती गाउँपालिका	प्यूठान	०.०००८४७
लुम्बिनी	५०३०९	सरुमारानी गाउँपालिका	प्यूठान	०.०००८७५
लुम्बिनी	५०४०१	कालिगण्डकी गाउँपालिका	गुल्मी	०.०००७२५
लुम्बिनी	५०४०२	सत्यवती गाउँपालिका	गुल्मी	०.०००८९४
लुम्बिनी	५०४०३	चन्द्रकोट गाउँपालिका	गुल्मी	०.०००९०४
लुम्बिनी	५०४०४	मुसिकोट नगरपालिका	गुल्मी	०.००१२७९
लुम्बिनी	५०४०५	ईस्मा गाउँपालिका	गुल्मी	०.०००६७३

प्रदेश	स्थानीय तहको संकेत	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा
लुम्बिनी	५०४०६	मालिका गाउँपालिका	गुल्मी	०.०००८४६
लुम्बिनी	५०४०७	मदाने गाउँपालिका	गुल्मी	०.०००६८१
लुम्बिनी	५०४०८	धुर्कोट गाउँपालिका	गुल्मी	०.०००७१९
लुम्बिनी	५०४०९	रेसुङ्गा नगरपालिका	गुल्मी	०.००१०७१
लुम्बिनी	५०४१०	गुल्मी दरबार गाउँपालिका	गुल्मी	०.०००८२१
लुम्बिनी	५०४११	छत्रकोट गाउँपालिका	गुल्मी	०.०००८३४
लुम्बिनी	५०४१२	रुरू क्षेत्र गाउँपालिका	गुल्मी	०.०००७७२
लुम्बिनी	५०५०१	छत्रदेव गाउँपालिका	अर्घाखाँची	०.०००७८३
लुम्बिनी	५०५०२	मालारानी गाउँपालिका	अर्घाखाँची	०.००१००५
लुम्बिनी	५०५०३	भुमिकास्थान नगरपालिका	अर्घाखाँची	०.००११६१
लुम्बिनी	५०५०४	सन्धिखर्क नगरपालिका	अर्घाखाँची	०.००१५००
लुम्बिनी	५०५०५	पाणिनी गाउँपालिका	अर्घाखाँची	०.००१२३२
लुम्बिनी	५०५०६	शितगंगा नगरपालिका	अर्घाखाँची	०.००२५२३
लुम्बिनी	५०६०१	रामपुर नगरपालिका	पाल्पा	०.००१२९७
लुम्बिनी	५०६०२	पुर्वखोला गाउँपालिका	पाल्पा	०.०००८२१
लुम्बिनी	५०६०३	रम्भा गाउँपालिका	पाल्पा	०.०००७४८
लुम्बिनी	५०६०४	बगनासकाली गाउँपालिका	पाल्पा	०.०००८२२
लुम्बिनी	५०६०५	तानसेन नगरपालिका	पाल्पा	०.००१५५८
लुम्बिनी	५०६०६	रिब्दीकोट गाउँपालिका	पाल्पा	०.०००९१२
लुम्बिनी	५०६०७	रैनादेवी छहरा गाउँपालिका	पाल्पा	०.००१०८३
लुम्बिनी	५०६०८	तिनाउ गाउँपालिका	पाल्पा	०.००११८६
लुम्बिनी	५०६०९	माथागढी गाउँपालिका	पाल्पा	०.००११४०
लुम्बिनी	५०६१०	निस्दी गाउँपालिका	पाल्पा	०.०००९०९
लुम्बिनी	५०७०१	बर्दघाट नगरपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम	०.००२१०३
लुम्बिनी	५०७०२	सुनवल नगरपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम	०.००१८७९
लुम्बिनी	५०७०३	रामग्राम नगरपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम	०.००१५६७
लुम्बिनी	५०७०४	पाल्हीनन्दन गाउँपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम	०.०००८६५
लुम्बिनी	५०७०५	सरावल गाउँपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम	०.००१०२९
लुम्बिनी	५०७०६	प्रतापपुर गाउँपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम	०.००११५४
लुम्बिनी	५०७०७	सुस्ता गाउँपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम	०.०००९४८
लुम्बिनी	५०८०१	देबदह नगरपालिका	रुपन्देही	०.००१७४२
लुम्बिनी	५०८०२	बुटवल उपमहानगरपालिका	रुपन्देही	०.००४४६८
लुम्बिनी	५०८०३	सैनामैना नगरपालिका	रुपन्देही	०.००१८४५
लुम्बिनी	५०८०४	कन्चन गाउँपालिका	रुपन्देही	०.००१०४५
लुम्बिनी	५०८०५	गैडहवा गाउँपालिका	रुपन्देही	०.००११६६
लुम्बिनी	५०८०६	सुद्धोधन गाउँपालिका	रुपन्देही	०.०००९६६

प्रदेश	स्थानीय तहको संकेत	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा
लुम्बिनी	५०८०७	सियारी गाउँपालिका	रुपन्देही	०.००१२५१
लुम्बिनी	५०८०८	तिलोत्तमा नगरपालिका	रुपन्देही	०.००३५८५
लुम्बिनी	५०८०९	ओमसतिया गाउँपालिका	रुपन्देही	०.००११११
लुम्बिनी	५०८१०	रोहिणी गाउँपालिका	रुपन्देही	०.०००९८७
लुम्बिनी	५०८११	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	रुपन्देही	०.००२३०१
लुम्बिनी	५०८१२	मायादेवी गाउँपालिका	रुपन्देही	०.००११८५
लुम्बिनी	५०८१३	लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिका	रुपन्देही	०.००१७०६
लुम्बिनी	५०८१४	कोटहीमाई गाउँपालिका	रुपन्देही	०.०००९५७
लुम्बिनी	५०८१५	सम्मरीमाई गाउँपालिका	रुपन्देही	०.०००८७७
लुम्बिनी	५०८१६	मर्चवारी गाउँपालिका	रुपन्देही	०.०००७५५
लुम्बिनी	५०९०१	बाणगंगा नगरपालिका	कपिलवस्तु	०.००२११८
लुम्बिनी	५०९०२	बुद्धभूमी नगरपालिका	कपिलवस्तु	०.००२०७३
लुम्बिनी	५०९०३	शिवराज नगरपालिका	कपिलवस्तु	०.००२११२
लुम्बिनी	५०९०४	बिजयनगर गाउँपालिका	कपिलवस्तु	०.००१२६६
लुम्बिनी	५०९०५	कृष्णनगर नगरपालिका	कपिलवस्तु	०.००१३०९
लुम्बिनी	५०९०६	महाराजगन्ज नगरपालिका	कपिलवस्तु	०.००१३३४
लुम्बिनी	५०९०७	कपिलवस्तु नगरपालिका	कपिलवस्तु	०.००२००७
लुम्बिनी	५०९०८	यसोधरा गाउँपालिका	कपिलवस्तु	०.०००९३१
लुम्बिनी	५०९०९	मायादेवी गाउँपालिका	कपिलवस्तु	०.००११०७
लुम्बिनी	५०९१०	शुद्धोधन गाउँपालिका	कपिलवस्तु	०.००१०८७
लुम्बिनी	५१००१	बंगलाचुली गाउँपालिका	दाङ	०.००१०६९
लुम्बिनी	५१००२	घोराही उपमहानगरपालिका	दाङ	०.००५३९६
लुम्बिनी	५१००३	तुल्सीपुर उपमहानगरपालिका	दाङ	०.००४७२१
लुम्बिनी	५१००४	शान्तिनगर गाउँपालिका	दाङ	०.०००९६६
लुम्बिनी	५१००५	बबई गाउँपालिका	दाङ	०.००११०१
लुम्बिनी	५१००६	दंगीशरण गाउँपालिका	दाङ	०.०००८५०
लुम्बिनी	५१००७	लमही नगरपालिका	दाङ	०.००२१९२
लुम्बिनी	५१००८	राप्ती गाउँपालिका	दाङ	०.००१४४१
लुम्बिनी	५१००९	गढवा गाउँपालिका	दाङ	०.००१७३०
लुम्बिनी	५१०१०	राजपुर गाउँपालिका	दाङ	०.००१८५३
लुम्बिनी	५११०१	राप्ती सोनारी गाउँपालिका	बाँके	०.००३७४६
लुम्बिनी	५११०२	कोहलपुर नगरपालिका	बाँके	०.००२६३८
लुम्बिनी	५११०३	बैजनाथ गाउँपालिका	बाँके	०.००१६१८
लुम्बिनी	५११०४	खजुरा गाउँपालिका	बाँके	०.००१४६९
लुम्बिनी	५११०५	जानकी गाउँपालिका	बाँके	०.००१०९१
लुम्बिनी	५११०६	नेपालगञ्ज उपमहानगरपालिका	बाँके	०.००४२६३
लुम्बिनी	५११०७	डुडुवा गाउँपालिका	बाँके	०.०००९८०
लुम्बिनी	५११०८	नरैनापुर गाउँपालिका	बाँके	०.००११२३
लुम्बिनी	५१२०१	बाँसगढी नगरपालिका	बर्दिया	०.००१७३५
लुम्बिनी	५१२०२	बारबर्दिया नगरपालिका	बर्दिया	०.००१९६२
लुम्बिनी	५१२०३	ठाकुरबाबा नगरपालिका	बर्दिया	०.००१३३७
लुम्बिनी	५१२०४	गेरुवा गाउँपालिका	बर्दिया	०.०००९७४
लुम्बिनी	५१२०५	राजापुर नगरपालिका	बर्दिया	०.००१५४९

प्रदेश	स्थानीय तहको संकेत	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा
लुम्बिनी	५१२०६	मधुवन नगरपालिका	बर्दिया	०.००१४६९
लुम्बिनी	५१२०७	गुलरीया नगरपालिका	बर्दिया	०.००१६३३
लुम्बिनी	५१२०८	बढैयाताल गाउँपालिका	बर्दिया	०.००१४१७
कर्णाली	६०१०१	डोल्पो बुद्ध गाउँपालिका	डोल्पा	०.००२७३५
कर्णाली	६०१०२	शे फोक्सुण्डो गाउँपालिका	डोल्पा	०.००५४९३
कर्णाली	६०१०३	जगदुल्ला गाउँपालिका	डोल्पा	०.००१९२५
कर्णाली	६०१०४	मुङ्केचुला गाउँपालिका	डोल्पा	०.०००८४५
कर्णाली	६०१०५	त्रिपुरासुन्दरी नगरपालिका	डोल्पा	०.००१२०६
कर्णाली	६०१०६	ठुलीभेरी नगरपालिका	डोल्पा	०.००१३५५
कर्णाली	६०१०७	काङ्के गाउँपालिका	डोल्पा	०.००१२१७
कर्णाली	६०१०८	छार्का ताडसोड गाउँपालिका	डोल्पा	०.००४३८८
कर्णाली	६०२०१	मुगुमकार्मारोग गाउँपालिका	मुगु	०.००४७६५
कर्णाली	६०२०२	छायानाथ रारा नगरपालिका	मुगु	०.००१६१८
कर्णाली	६०२०३	सोरु गाउँपालिका	मुगु	०.००११४६
कर्णाली	६०२०४	खत्याड गाउँपालिका	मुगु	०.००१०५१
कर्णाली	६०३०१	चंखेली गाउँपालिका	हुम्ला	०.००३०६८
कर्णाली	६०३०२	खार्पुनाथ गाउँपालिका	हुम्ला	०.००२०९७
कर्णाली	६०३०३	सिमकोट गाउँपालिका	हुम्ला	०.००२०८४
कर्णाली	६०३०४	नाम्खा गाउँपालिका	हुम्ला	०.००५३९५
कर्णाली	६०३०५	सर्केगाड गाउँपालिका	हुम्ला	०.००१०१०
कर्णाली	६०३०६	अदानचुली गाउँपालिका	हुम्ला	०.०००६५९
कर्णाली	६०३०७	ताँजाकोट गाउँपालिका	हुम्ला	०.०००६१५
कर्णाली	६०४०१	पातारासी गाउँपालिका	जुम्ला	०.००२१०७
कर्णाली	६०४०२	कनका सुन्दरी गाउँपालिका	जुम्ला	०.०००८८९
कर्णाली	६०४०३	सिँजा गाउँपालिका	जुम्ला	०.०००७०४
कर्णाली	६०४०४	चन्दननाथ नगरपालिका	जुम्ला	०.०००७६७
कर्णाली	६०४०५	गुठिचौर गाउँपालिका	जुम्ला	०.००१२७९
कर्णाली	६०४०६	तातोपानी गाउँपालिका	जुम्ला	०.००१४८३
कर्णाली	६०४०७	तिला गाउँपालिका	जुम्ला	०.०००८०२
कर्णाली	६०४०८	हिमा गाउँपालिका	जुम्ला	०.०००६६६
कर्णाली	६०५०१	पलाता गाउँपालिका	कालिकोट	०.००१०७८
कर्णाली	६०५०२	पचाल झरना गाउँपालिका	कालिकोट	०.०००७६१
कर्णाली	६०५०३	रास्कोट नगरपालिका	कालिकोट	०.०००६१४
कर्णाली	६०५०४	सान्नी त्रिवेणी गाउँपालिका	कालिकोट	०.०००६९६
कर्णाली	६०५०५	नरहरिनाथ गाउँपालिका	कालिकोट	०.०००७९२
कर्णाली	६०५०६	खाँडाचक्र नगरपालिका	कालिकोट	०.०००८७०
कर्णाली	६०५०७	तिलागुफा नगरपालिका	कालिकोट	०.०००९८६
कर्णाली	६०५०८	महावै गाउँपालिका	कालिकोट	०.०००९३४
कर्णाली	६०५०९	शुभ कालीका गाउँपालिका	कालिकोट	०.०००६२४
कर्णाली	६०६०१	नौमुले गाउँपालिका	दैलेख	०.०००९२८
कर्णाली	६०६०२	महाबु गाउँपालिका	दैलेख	०.०००६८२
कर्णाली	६०६०३	भैरवी गाउँपालिका	दैलेख	०.०००६९६
कर्णाली	६०६०४	ठाँटीकाँध गाउँपालिका	दैलेख	०.०००५९७

प्रदेश	स्थानीय तहको संकेत	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा
कर्णाली	६०६०५	आठवीस नगरपालिका	दैलेख	०.०००९३७
कर्णाली	६०६०६	चामुण्डा बिन्द्रासैनी नगरपालिका	दैलेख	०.०००७७१
कर्णाली	६०६०७	दुल्लु नगरपालिका	दैलेख	०.००११२७
कर्णाली	६०६०८	नारायण नगरपालिका	दैलेख	०.०००९८९
कर्णाली	६०६०९	भगवतीमाई गाउँपालिका	दैलेख	०.०००८४६
कर्णाली	६०६१०	डुङ्गेश्वर गाउँपालिका	दैलेख	०.०००६५६
कर्णाली	६०६११	गुराँस गाउँपालिका	दैलेख	०.०००८७३
कर्णाली	६०७०१	बारेकोट गाउँपालिका	जाजरकोट	०.००१६३१
कर्णाली	६०७०२	कुसे गाउँपालिका	जाजरकोट	०.००१०४१
कर्णाली	६०७०३	जुनीचाँदै गाउँपालिका	जाजरकोट	०.००११८१
कर्णाली	६०७०४	छेडागाड नगरपालिका	जाजरकोट	०.००१३२१
कर्णाली	६०७०५	शिवालय गाउँपालिका	जाजरकोट	०.०००६८१
कर्णाली	६०७०६	भेरीमालिका नगरपालिका	जाजरकोट	०.००१२५९
कर्णाली	६०७०७	नलगाड नगरपालिका	जाजरकोट	०.००१३९८
कर्णाली	६०८०१	आठबिसकोट नगरपालिका	रुकुम(पश्चिम भाग)	०.००१८९८
कर्णाली	६०८०२	सानीभेरी गाउँपालिका	रुकुम(पश्चिम भाग)	०.०००८२२
कर्णाली	६०८०३	बाँफिकोट गाउँपालिका	रुकुम(पश्चिम भाग)	०.०००८११
कर्णाली	६०८०४	मुसिकोट नगरपालिका	रुकुम(पश्चिम भाग)	०.००१०५९
कर्णाली	६०८०५	त्रिवेणी गाउँपालिका	रुकुम(पश्चिम भाग)	०.०००७६९
कर्णाली	६०८०६	चौरजहारी नगरपालिका	रुकुम(पश्चिम भाग)	०.०००८०८
कर्णाली	६०९०१	दार्मा गाउँपालिका	सल्यान	०.०००६२०
कर्णाली	६०९०२	कुमाख गाउँपालिका	सल्यान	०.०००९८९
कर्णाली	६०९०३	बनगाड कुपिण्डे नगरपालिका	सल्यान	०.००१५६७
कर्णाली	६०९०४	सिद्धकुमाख गाउँपालिका	सल्यान	०.०००६०४
कर्णाली	६०९०५	बागचौर नगरपालिका	सल्यान	०.००१११७
कर्णाली	६०९०६	छत्रेश्वरी गाउँपालिका	सल्यान	०.०००९४६
कर्णाली	६०९०७	शारदा नगरपालिका	सल्यान	०.००१२६५
कर्णाली	६०९०८	कालिमाटी गाउँपालिका	सल्यान	०.००१७४९
कर्णाली	६०९०९	त्रिवेणी गाउँपालिका	सल्यान	०.०००६९९
कर्णाली	६०९१०	कपुरकोट गाउँपालिका	सल्यान	०.०००८११
कर्णाली	६१००१	सिम्ता गाउँपालिका	सुर्खेत	०.००१११८
कर्णाली	६१००२	चिङ्गागाड गाउँपालिका	सुर्खेत	०.०००७५८
कर्णाली	६१००३	लेकवेशी नगरपालिका	सुर्खेत	०.००१२३५
कर्णाली	६१००४	गुर्भाकोट नगरपालिका	सुर्खेत	०.००१४४५
कर्णाली	६१००५	भेरीगंगा नगरपालिका	सुर्खेत	०.००१५७१
कर्णाली	६१००६	बीरेन्द्रनगर नगरपालिका	सुर्खेत	०.००३८६९
कर्णाली	६१००७	बराहताल गाउँपालिका	सुर्खेत	०.००१६५४
कर्णाली	६१००८	पञ्चपुरी नगरपालिका	सुर्खेत	०.००१४३६
कर्णाली	६१००९	चौकुने गाउँपालिका	सुर्खेत	०.००१३५५
सुदूरपश्चिम	७०१०१	हिमाली गाउँपालिका	बाजुरा	०.००२११७
सुदूरपश्चिम	७०१०२	गौमुल गाउँपालिका	बाजुरा	०.०००९६८
सुदूरपश्चिम	७०१०३	बुढीनन्दा नगरपालिका	बाजुरा	०.०००९१८
सुदूरपश्चिम	७०१०४	स्वामीकार्तिक खापर गाउँपालिका	बाजुरा	०.०००५३४

प्रदेश	स्थानीय तहको संकेत	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा
सुदूरपश्चिम	७०१०५	जगन्नाथ गाउँपालिका	वाजुरा	०.०००७२७
सुदूरपश्चिम	७०१०६	बडिमालिका नगरपालिका	वाजुरा	०.००१२१४
सुदूरपश्चिम	७०१०७	खसड छेडेदह गाउँपालिका	वाजुरा	०.०००६५०
सुदूरपश्चिम	७०१०८	बुढीगंगा नगरपालिका	वाजुरा	०.०००६८१
सुदूरपश्चिम	७०१०९	त्रिवेणी नगरपालिका	वाजुरा	०.०००७१८
सुदूरपश्चिम	७०२०१	साइपाल गाउँपालिका	बझाङ	०.००३२९३
सुदूरपश्चिम	७०२०२	बुंगल नगरपालिका	बझाङ	०.००१५६४
सुदूरपश्चिम	७०२०३	सूर्मा गाउँपालिका	बझाङ	०.०००८६९
सुदूरपश्चिम	७०२०४	तालकोट गाउँपालिका	बझाङ	०.००१०३९
सुदूरपश्चिम	७०२०५	मष्टा गाउँपालिका	बझाङ	०.०००६४१
सुदूरपश्चिम	७०२०६	जयपृथ्वी नगरपालिका	बझाङ	०.०००९४२
सुदूरपश्चिम	७०२०७	छुबिस पाथिभरा गाउँपालिका	बझाङ	०.०००५९०
सुदूरपश्चिम	७०२०८	दुर्गाथली गाउँपालिका	बझाङ	०.०००५१६
सुदूरपश्चिम	७०२०९	केदारस्युँ गाउँपालिका	बझाङ	०.०००६८३
सुदूरपश्चिम	७०२१०	बित्थडचिर गाउँपालिका	बझाङ	०.०००६०१
सुदूरपश्चिम	७०२११	थलारा गाउँपालिका	बझाङ	०.०००६९०
सुदूरपश्चिम	७०२१२	खसडछान्ना गाउँपालिका	बझाङ	०.०००६१६
सुदूरपश्चिम	७०३०१	ब्याँस गाउँपालिका	दार्चुला	०.००२७१५
सुदूरपश्चिम	७०३०२	दुहुँ गाउँपालिका	दार्चुला	०.०००४५३
सुदूरपश्चिम	७०३०३	महाकाली नगरपालिका	दार्चुला	०.००१२७७
सुदूरपश्चिम	७०३०४	नौगाड गाउँपालिका	दार्चुला	०.०००७६६
सुदूरपश्चिम	७०३०५	अपिहिमाल गाउँपालिका	दार्चुला	०.००१६४९
सुदूरपश्चिम	७०३०६	मार्मा गाउँपालिका	दार्चुला	०.०००८६९
सुदूरपश्चिम	७०३०७	शैल्यशिखर नगरपालिका	दार्चुला	०.०००९४२
सुदूरपश्चिम	७०३०८	मालिकार्जुन गाउँपालिका	दार्चुला	०.०००६९२
सुदूरपश्चिम	७०३०९	लेकम गाउँपालिका	दार्चुला	०.०००५६१
सुदूरपश्चिम	७०४०१	डीलासैनी गाउँपालिका	बैतडी	०.०००७१६
सुदूरपश्चिम	७०४०२	दोगडाकेदार गाउँपालिका	बैतडी	०.०००८२५
सुदूरपश्चिम	७०४०३	पुर्चौडी नगरपालिका	बैतडी	०.००११३५
सुदूरपश्चिम	७०४०४	सुर्नया गाउँपालिका	बैतडी	०.०००७५०
सुदूरपश्चिम	७०४०५	दशरथचन्द्र नगरपालिका	बैतडी	०.००१२४०
सुदूरपश्चिम	७०४०६	पन्चेश्वर गाउँपालिका	बैतडी	०.०००७४७
सुदूरपश्चिम	७०४०७	शिवनाथ गाउँपालिका	बैतडी	०.०००५९५
सुदूरपश्चिम	७०४०८	मेलौली नगरपालिका	बैतडी	०.०००७६४
सुदूरपश्चिम	७०४०९	पाटन नगरपालिका	बैतडी	०.००११८३
सुदूरपश्चिम	७०४१०	सिगास गाउँपालिका	बैतडी	०.००११२८
सुदूरपश्चिम	७०५०१	नवदुर्गा गाउँपालिका	डँडेलधुरा	०.०००८२१
सुदूरपश्चिम	७०५०२	अमरगढी नगरपालिका	डँडेलधुरा	०.००१०१६
सुदूरपश्चिम	७०५०३	अजयमेरु गाउँपालिका	डँडेलधुरा	०.०००८५४
सुदूरपश्चिम	७०५०४	भागेश्वर गाउँपालिका	डँडेलधुरा	०.०००९३३
सुदूरपश्चिम	७०५०५	परशुराम नगरपालिका	डँडेलधुरा	०.००१७१६
सुदूरपश्चिम	७०५०६	आलिताल गाउँपालिका	डँडेलधुरा	०.००११८१
सुदूरपश्चिम	७०५०७	गन्यापधुरा गाउँपालिका	डँडेलधुरा	०.०००८३९

प्रदेश	स्थानीय तहको संकेत	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा
सुदूरपश्चिम	७०६०१	पुर्विचौकी गाउँपालिका	डोटी	०.०००७६३
सुदूरपश्चिम	७०६०२	सायल गाउँपालिका	डोटी	०.०००६६४
सुदूरपश्चिम	७०६०३	आदर्श गाउँपालिका	डोटी	०.०००८६७
सुदूरपश्चिम	७०६०४	शिखर नगरपालिका	डोटी	०.००१२४९
सुदूरपश्चिम	७०६०५	दिपायल सिलगढी नगरपालिका	डोटी	०.००११९५
सुदूरपश्चिम	७०६०६	के.आई.सि. गाउँपालिका	डोटी	०.०००७६५
सुदूरपश्चिम	७०६०७	बोगटान फुडिसल गाउँपालिका	डोटी	०.००१०२९
सुदूरपश्चिम	७०६०८	बडीकेदार गाउँपालिका	डोटी	०.००१२३१
सुदूरपश्चिम	७०६०९	जोरायल गाउँपालिका	डोटी	०.००१५२७
सुदूरपश्चिम	७०७०१	पंचदेवल विनायक नगरपालिका	अछाम	०.०००८६६
सुदूरपश्चिम	७०७०२	रामारोशन गाउँपालिका	अछाम	०.०००८८६
सुदूरपश्चिम	७०७०३	मेल्लेख गाउँपालिका	अछाम	०.०००८००
सुदूरपश्चिम	७०७०४	साँफेबगर नगरपालिका	अछाम	०.००१००९
सुदूरपश्चिम	७०७०५	चौरपाटी गाउँपालिका	अछाम	०.०००८८५
सुदूरपश्चिम	७०७०६	मंगलसेन नगरपालिका	अछाम	०.००१०४०
सुदूरपश्चिम	७०७०७	बात्रीगढी जयगढ गाउँपालिका	अछाम	०.०००५३८
सुदूरपश्चिम	७०७०८	कमलबजार नगरपालिका	अछाम	०.०००७२१
सुदूरपश्चिम	७०७०९	ढकारी गाउँपालिका	अछाम	०.०००९८७
सुदूरपश्चिम	७०७१०	तुर्माखाँद गाउँपालिका	अछाम	०.००१०४१
सुदूरपश्चिम	७०८०१	मोहन्याल गाउँपालिका	कैलाली	०.००१८९४
सुदूरपश्चिम	७०८०२	चुरे गाउँपालिका	कैलाली	०.००१६५८
सुदूरपश्चिम	७०८०३	गोदावरी नगरपालिका	कैलाली	०.००३९२७
सुदूरपश्चिम	७०८०४	गौरीगंगा नगरपालिका	कैलाली	०.००१९६२
सुदूरपश्चिम	७०८०५	घोडाघोडी नगरपालिका	कैलाली	०.००२३७७
सुदूरपश्चिम	७०८०६	बर्दगोरिया गाउँपालिका	कैलाली	०.०००९६८
सुदूरपश्चिम	७०८०७	लम्कि चुहा नगरपालिका	कैलाली	०.००२३२०
सुदूरपश्चिम	७०८०८	जानकी गाउँपालिका	कैलाली	०.००१३७८
सुदूरपश्चिम	७०८०९	जोशीपुर गाउँपालिका	कैलाली	०.०००९७२
सुदूरपश्चिम	७०८१०	टिकापुर नगरपालिका	कैलाली	०.००२१२१
सुदूरपश्चिम	७०८११	भजनी नगरपालिका	कैलाली	०.००१४८४
सुदूरपश्चिम	७०८१२	कैलारी गाउँपालिका	कैलाली	०.००१७४८
सुदूरपश्चिम	७०८१३	धनगढी उपमहानगरपालिका	कैलाली	०.००५३१६
सुदूरपश्चिम	७०९०१	कृष्णपुर नगरपालिका	कञ्चनपुर	०.००१९३७
सुदूरपश्चिम	७०९०२	शुक्लाफाँटा नगरपालिका	कञ्चनपुर	०.००१४६०
सुदूरपश्चिम	७०९०३	बेदकोट नगरपालिका	कञ्चनपुर	०.००१६५५
सुदूरपश्चिम	७०९०४	भिमदत्त नगरपालिका	कञ्चनपुर	०.००३५०७
सुदूरपश्चिम	७०९०५	चाँदनी-दोधारा नगरपालिका	कञ्चनपुर	०.०००८६७
सुदूरपश्चिम	७०९०६	लालझाडी गाउँपालिका	कञ्चनपुर	०.०००९२२
सुदूरपश्चिम	७०९०७	पुनर्वास नगरपालिका	कञ्चनपुर	०.००१५७४
सुदूरपश्चिम	७०९०८	बेलौरी नगरपालिका	कञ्चनपुर	०.००१५१९
सुदूरपश्चिम	७०९०९	बेलडाँडी गाउँपालिका	कञ्चनपुर	०.०००६८१
जम्मा				१.००००००

३.६.२ आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारबीच प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने थप रोयल्टी बाँडफाँट को सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस मिति: २०८०/१०/०३

क. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानको धारा २५० बमोजिम गठित राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगलाई राज्यमा उपलब्ध हुने प्राकृतिक एवम् वित्तीय स्रोतको संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीचमा समन्यायिक ढंगले परिचालन, बाँडफाँट र वितरण गर्नका लागि सिफारिस गर्ने जिम्मेवारी प्रदान गरिएको छ। यसै सन्दर्भमा तीनै तहका सरकारले प्राकृतिक स्रोतको परिचालन वा विकासबाट प्राप्त लाभको समन्यायिक वितरण गर्नका लागि त्यस्तो लाभको निश्चित अंश रोयल्टी, सेवा वा वस्तुको रूपमा प्रभावित क्षेत्र र स्थानीय समुदायलाई वितरण गर्नुपर्ने हुन्छ। सरकारका तीन तहबीच प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँटका लागि सिफारिस गर्ने, प्राकृतिक स्रोतको परिचालन गर्दा लगानी तथा प्रतिफलको हिस्सा निर्धारणको आधार तय गरी सिफारिस गर्ने र प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट सम्बन्धी विषयमा उठ्न सक्ने सम्भावित विवाद निवारण गर्न समन्वयात्मक रूपमा काम गर्न सुझाव दिने एवम् प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट गर्दा सोसँग सम्बन्धित वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा आवश्यक अध्ययन र अनुसन्धान गरी नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने जिम्मेवारी समेत आयोगको रहेको छ।

आयोगले सिफारिस गर्ने विभिन्न किसिमका वित्तीय हस्तान्तरणहरू मध्ये प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँट पनि एक हो। विश्वका अधिकांश मुलुकहरूले प्राकृतिक स्रोतको अवस्थिति, प्राकृतिक स्रोतहरूले ओगट्ने क्षेत्रफल, प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट पर्ने प्रभाव, प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्रभावित जनसङ्ख्या जस्ता विषयहरूको अध्ययन तथा विश्लेषण गरी प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त हुने रोयल्टी तहगत सरकारकाबीच बाँडफाँट र वितरण गर्ने प्रचलन रहेको छ।

प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त लाभको बाँडफाँट र वितरण गर्दा प्राकृतिक स्रोत उपर राष्ट्रिय स्वामित्व कायम हुनुपर्ने, जुन स्थानमा प्राकृतिक स्रोत छ उक्त स्थानका समुदायलाई सो स्रोतको परिचालनबाट बढी लाभ उपलब्ध गराउनुपर्ने तथा प्राकृतिक स्रोतको उपयोगबाट वातावरणीय जोखिमको व्यवस्थापनमा लाग्ने लागतको विवेकपूर्ण बाँडफाँट गरिनुपर्ने हुन्छ। आयोगले प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँटको सिफारिस गर्दा दिगो विकासको सिद्धान्त (Principle of Sustainable Development), पूर्वसावधानीको सिद्धान्त (Precautionary Principle), सार्वजनिक विश्वासको सिद्धान्त (Public Trust Doctrine), प्रदूषकले दायित्व बहन गर्ने सिद्धान्त (Polluter's Pay Principle), प्राकृतिक स्रोत माथिको सार्वभौम अधिकारको सिद्धान्त (Principle of Sovereignty Over Natural Resources) र लाभको समन्यायिक बाँडफाँटको सिद्धान्त (Principle of Equitable Sharing of Benefit) का मर्मलाई आत्मसात गरेको छ।

प्राकृतिक स्रोत माथिको सार्वभौम अधिकार मुलुकभरिको हुने र सोही मान्यताका आधारमा प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त लाभको हिस्सा मुलुकभर बाँडफाँट र वितरण गर्नु पर्दछ भन्ने आम धारणा रहेको पाइन्छ। सोही अनुसार प्राकृतिक स्रोतको परिचालन र बाँडफाँट सम्बन्धी विद्यमान संवैधानिक तथा कानूनी प्रावधान अनुरूप आयोगले प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँट सम्बन्धी सिफारिस गरेको छ। यसै सन्दर्भमा अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ७ को उपदफा २ मा पर्वतारोहण, विद्युत, वन, खानी तथा खनिज र पानी तथा अन्य प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको ५० प्रतिशत हिस्सा नेपाल सरकारलाई, २५ प्रतिशत हिस्सा सम्बन्धित प्रदेशलाई र २५ प्रतिशत हिस्सा सम्बन्धित स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्नुपर्ने व्यवस्था भए अनुरूप आयोगले आगामी आर्थिक वर्ष २०७९/८० का लागि पर्वतारोहण, विद्युत, वन, खानी तथा खनिज पदार्थबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँट गर्ने आधार र हिस्सा निर्धारण गरी नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरेको छ। पानी तथा अन्य प्राकृतिक

स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टी सङ्कलन सम्बन्धी कानूनको अभावले सिफारिसमा समावेश गर्न सकिएको छैन।

ख. संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्था

१. संवैधानिक व्यवस्था

नेपालको संविधानले प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण, सम्बर्द्धन, उपयोग, परिचालन, बाँडफाँट तथा यसबाट प्राप्त हुने प्रतिफलको न्यायोचित वितरणको सुनिश्चितताको लागि निम्न बमोजिम व्यवस्था गरेको छः

अ. प्राकृतिक साधन स्रोतको संरक्षण, सम्बर्द्धन र उपयोग सम्बन्धी नीति

नेपालको संविधानको भाग ४ मा राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, नीति तथा दायित्व अन्तर्गत धारा ५१ (छ) मा प्राकृतिक साधन स्रोतको संरक्षण, सम्बर्द्धन र उपयोग सम्बन्धी नीतिहरूको व्यवस्था गरिएको छ। जस अनुसार राष्ट्रिय हित अनुकूल तथा अन्तरपुस्ता समन्यायको मान्यतालाई आत्मसात् गर्दै देशमा उपलब्ध प्राकृतिक स्रोत साधनको संरक्षण, सम्बर्द्धन र वातावरण अनुकूल दिगो रूपमा उपयोग गर्ने र स्थानीय समुदायलाई प्राथमिकता र अग्राधिकार दिई प्राप्त प्रतिफलहरूको न्यायोचित वितरण गर्ने नीति राज्यले लिएको छ।

साथै जनसहभागितामा आधारित स्वदेशी लगानीलाई प्राथमिकता दिई जलस्रोतको बहुउपयोगी विकास गर्ने, नवीकरणीय ऊर्जाको उत्पादन तथा विकास गर्दै नागरिकका आधारभूत आवश्यकता परिपूर्तिका लागि सुपथ र सुलभ रूपमा भरपर्दो ऊर्जाको आपूर्ति सुनिश्चित गर्ने तथा ऊर्जाको समुचित प्रयोग गर्ने, जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण र नदीको व्यवस्थापन गर्दै दिगो र भरपर्दो सिँचाइको विकास गर्ने नीति पनि अवलम्बन गरिएको छ।

यसैगरी जनसाधारणमा वातावरणीय स्वच्छता सम्बन्धी चेतना बढाई औद्योगिक एवम् भौतिक विकासबाट वातावरणमा पर्न सक्ने जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्दै वन, वन्यजन्तु, पंक्षी, वनस्पति तथा जैविक विविधताको संरक्षण, सम्बर्द्धन र दिगो उपयोग गर्ने, वातावरणीय सन्तुलनका लागि आवश्यक भूभागमा वन क्षेत्र कायम राख्ने, प्रकृति, वातावरण वा जैविक विविधतामाथि नकारात्मक असर परेको वा पर्न सक्ने अवस्थामा नकारात्मक वातावरणीय प्रभाव निर्मूल वा न्यून गर्न उपयुक्त उपायहरू अवलम्बन गर्ने, वातावरण प्रदूषण गर्नेले सो बापत दायित्व ब्यहोर्नुपर्ने तथा वातावरण संरक्षणमा पूर्वसावधानी र पूर्वसूचित सहमति जस्ता पर्यावरणीय दिगो विकासका सिद्धान्त अवलम्बन गर्ने र प्राकृतिक प्रकोपबाट हुने जोखिम न्यूनीकरण गर्न पूर्वसूचना, तयारी, उद्धार, राहत एवम् पुनर्स्थापना गर्ने नीति राज्यले अवलम्बन गर्नेछ, भनी उल्लेख गरिएको छ।

आ. प्राकृतिक स्रोत सम्बन्धी आर्थिक अधिकार

नेपालको संविधानको धारा ५९ अनुसार संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले प्राकृतिक स्रोतको प्रयोग वा विकासबाट प्राप्त लाभको समन्यायिक वितरणको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ। त्यस्तो लाभको निश्चित अंश रोयल्टी, सेवा वा वस्तुको रूपमा परियोजना प्रभावित क्षेत्र र स्थानीय समुदायलाई कानून बमोजिम वितरण गर्नु पर्नेछ। संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले प्राकृतिक स्रोतको उपयोग गर्दा स्थानीय समुदायले लगानी गर्न चाहेमा लगानीको प्रकृति र आकारको आधारमा कानून बमोजिमको अंश लगानी गर्न प्राथमिकता दिनु पर्ने व्यवस्था छ।

इ. प्राकृतिक स्रोत सम्बन्धी राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको भूमिका

संविधानको धारा २५१ मा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकारको व्यवस्था गरिएको छ। जस अनुसार प्राकृतिक स्रोतको परिचालन गर्दा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारको लगानी तथा प्रतिफलको हिस्सा निर्धारणको आधार तयार गरी सिफारिस गर्ने, प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट सम्बन्धी विषयमा संघ र प्रदेश, प्रदेश र प्रदेश, प्रदेश र स्थानीय सरकार तथा स्थानीय सरकारबीच उठ्न सक्ने सम्भावित विवादको विषयमा अध्ययन अनुसन्धान गरी त्यसको निवारण गर्न समन्वयात्मक रूपमा काम गर्न सुझाव दिने र प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट गर्दा सोसँग सम्बन्धित

वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा आवश्यक अध्ययन र अनुसन्धान गरी नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भूमिका आयोगको रहेको छ।

ई. प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टीको अधिकार

नेपालको संविधानको अनुसूची-९ मा प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारको साझा सूचीमा राखिएको छ।

२. कानुनी व्यवस्था

प्राकृतिक स्रोतको परिचालन तथा बाँडफाँट सम्बन्धमा देहाय बमोजिमको कानुनी व्यवस्था रहेको छः

अ. राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४

आयोगले प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण र उपयोगका विषयमा नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई आवश्यक सुझाव दिने लगायतका व्यवस्था यस ऐनले गरेको छ।

आ. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

यस ऐनले प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँट सम्बन्धमा देहाय बमोजिम व्यवस्था गरेको छः

- (१) दफा ७ को उपदफा (१): नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय तहबीच सङ्घीय कानून बमोजिम प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँट गर्न नेपाल सरकारले एक सङ्घीय विभाज्य कोष खडा गरी त्यस्तो रोयल्टीबाट प्राप्त रकम सो कोषमा जम्मा गर्नेछ।
- (२) दफा ७ को उपदफा (२): दफा ७ को उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा रहेको रोयल्टीको बाँडफाँट नेपाल सरकारले अनुसूची-४ बमोजिम वार्षिक रूपमा गर्नेछ।
- (३) दफा ७ को उपदफा (३): दफा ७ को उपदफा (२) बमोजिम बाँडफाँट भएको रकम मध्ये नेपाल सरकारले प्राप्त गर्ने रकम सङ्घीय सञ्चित कोषमा, प्रदेशले प्राप्त गर्ने रकम सम्बन्धित प्रदेश सञ्चित कोषमा र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने रकम सम्बन्धित स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी उपलब्ध गराइनेछ।
- (४) अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को अनुसूची-४

प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीको बाँडफाँट (प्रतिशतमा)

क्र.सं.	रोयल्टी शीर्षक	नेपाल सरकार	सम्बन्धित प्रदेश	सम्बन्धित स्थानीय तह
१	पर्वतारोहण	५०	२५	२५
२	विद्युत	५०	२५	२५
३	वन	५०	२५	२५
४	खानी तथा खनिज	५०	२५	२५
५	पानी तथा अन्य प्राकृतिक स्रोत	५०	२५	२५

- (५) अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को अनुसूची-४ को द्रष्टव्य १: नेपाल सरकारले आयोगको सिफारिसमा प्राकृतिक स्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने प्रदेश तथा स्थानीय तह (सम्बन्धित स्थानीय तह, जिल्ला समन्वय समिति) लाई त्यसरी प्रभावित भएको अनुपातमा समन्यायिक रूपमा प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीको बाँडफाँट तथा वितरण गर्नेछ।

ग. प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टी बाँडफाँटका आधार

प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्दा आयोगले लिएका आधारहरू देहाय बमोजिम रहेका छन्:

- प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट गर्दा अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को अनुसूची-४ अनुरूप प्रभावित सम्बन्धित प्रदेश र स्थानीय तहलाई प्रभावका आधारमा समन्यायिक रूपमा रोयल्टी बाँडफाँट गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई रोयल्टी बाँडफाँटको मुख्य आधारको रूपमा लिइएको छ। प्राकृतिक स्रोत रहेका स्थानलाई विशेष प्राथमिकतामा राखी रोयल्टी बाँडफाँट गरिएको छ। परिचालित प्राकृतिक स्रोतको अवस्थिति रहेको मुख्य क्षेत्र (Main Location), मुख्य क्षेत्रसँग जोडिएको प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्रभावित क्षेत्र (Affected Area) र परिचालित प्राकृतिक स्रोतबाट प्रभावित जनसङ्ख्या (Affected Population) लाई प्रमुख आधार मानी सो अनुरूप सम्बन्धित प्रदेश र सम्बन्धित स्थानीय तहका लागि रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गरिएको छ।
- प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँटका लागि आयोगबाट गरिएका अध्ययन, सरोकारवाला निकायहरू (उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय, अर्थ मन्त्रालय, उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, महालेखा नियन्त्रक कार्यालय, पर्यटन विभाग, विद्युत विकास विभाग, वन तथा भू-संरक्षण विभाग, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग, खानी तथा भूगर्भ विभाग, राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष, नेपाल पर्वतारोहण संघ लगायत) का पदाधिकारी एवम् प्रतिनिधिहरूका साथै सातवटै प्रदेश सरकार र केही स्थानीय सरकारहरूसँग समेत प्राकृतिक स्रोतको परिचालन एवम् रोयल्टी बाँडफाँट सम्बन्धमा छलफल एवम् अन्तर्क्रिया मार्फत राय सुझाव सङ्कलन गरी प्राप्त सुझावहरूलाई समेत समेटिएको छ।
- परिचालित प्राकृतिक स्रोत अवस्थित स्थानको तथ्याङ्क एवम् अन्य आवश्यक विवरण समेत अद्यावधिक गरी रोयल्टी बाँडफाँट सम्बन्धमा सिफारिस गरिएको छ।

घ. प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट सिफारिसमा प्रयोग गरिएका तथ्याङ्कको स्रोत

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको हिस्सा सिफारिस गर्दा प्रयोग गरिएका तथ्याङ्कको स्रोतको विवरण यसप्रकार रहेको छ।

क्र.सं.	सूचक/तथ्याङ्क	स्रोत	प्रयोग
१.	भौगोलिक अवस्थिति	नापी विभाग र सम्बन्धित विभागहरू।	सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय सरकार।
२.	क्षेत्रफल	नापी विभाग र सम्बन्धित विभागहरू।	
३.	जनसङ्ख्या	राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।	
४.	वनको क्षेत्रफल र अवस्थिति	वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र।	
५.	संरक्षित क्षेत्रका मध्यवर्ती क्षेत्रको क्षेत्रफल तथा अवस्थिति	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग।	
६.	हिमालचुली र सोको आधार शिविर रहेको स्थान	पर्यटन विभाग।	
७.	विद्युत गृह रहेको स्थान र प्रभावित क्षेत्र	विद्युत विकास विभाग, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन।	
८.	पर्वतारोहणको रोयल्टी	पर्यटन विभाग।	
९.	विद्युतको अनुमानित रोयल्टी	विद्युत विकास विभाग।	
१०.	वन तथा संरक्षित क्षेत्रको अनुमानित रोयल्टी	वन तथा भू-संरक्षण विभाग, डिभिजन वन कार्यालयहरू, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग र म.ले.नि.का.।	
११.	खानी तथा खनिजको अनुमानित रोयल्टी	खानी तथा भूगर्भ विभाग	

ड. प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट गर्न लिइएका आधार र ढाँचा तथा सोको व्याख्या एवम् विप्लेषण

नेपाल सरकारले आयोगको सिफारिसमा प्राकृतिक स्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई त्यसरी प्रभावित भएको अनुपातमा समन्यायिक रूपमा प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीको अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को अनुसूची-४ बमोजिम बाँडफाँट तथा वितरण गर्नुपर्ने हुन्छ। सो अनुसार पाँच प्रकारका रोयल्टी शीर्षक रहेकोमा क्रम सङ्ख्या ५ मा रहेको पानी तथा अन्य प्राकृतिक स्रोत बाहेकका ४ वटा रोयल्टी शीर्षकबाट सङ्घीय विभाज्य कोषमा सङ्कलन भएको रोयल्टी बाँडफाँट सिफारिस गर्न लिइएका आधार र ढाँचा तथा सोको व्याख्या तथा विप्लेषण यस प्रकार छ।

१. पर्वतारोहणबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट

पर्यटन ऐन, २०३५ ले पर्वतारोहणलाई नेपाली हिमश्रृङ्खलाको कुनै निश्चित चुलीमा पुग्ने उद्देश्य लिई कुनै दलले त्यस्तो चुलीको आरोहण गर्ने कार्य भनी परिभाषित गरेको छ। यसका साथै पर्वतारोहण गर्न अनुमति प्राप्त गर्ने पर्वतारोही दलले बुझाउनु पर्ने तोकिएको उचाईको हिमालचुलीका लागि तोकिएको सलामी रकमलाई पर्वतारोहण रोयल्टी मानिएको छ। नेपाल सरकारले ४१४ वटा हिमालचुलीहरू आरोहणका लागि खुला गरेको अवस्थामा चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को हालसम्मको अवधिमा जम्मा ७० वटा हिमालचुलीहरूबाट आरोहण गरे बापतको रोयल्टी पर्यटन विभाग र नेपाल पर्वतारोहण संघबाट सङ्कलन भएको थियो। महालेखा नियन्त्रक कार्यालय को च.नं. ९१ मिति २०८०/०९/०१ को पत्रबाट २६ वटा हिमालचुलीको रोयल्टी बाँडफाँटका लागि सूचक (Index) उपलब्ध गरिदिन अनुरोध भई आएकोमा Panalotapa (6687m) र Pumori (7138m) हिमचुलीको समेत हिस्सा निर्धारणका लागि अनुरोध भएकोमा पर्यटन विभागबाट आरोहणका लागि खुला गरिएका हिमालको सूचीसँग उक्त हिमचुलीको नाम मेल नखाएकोले सो सम्बन्धमा विभागमा पत्राचार गरि विवरण प्राप्त गर्दा Paniyotippa(6678m) र Pumori (7131m) हिमाल हो भनी पत्र प्राप्त भएको र उक्त हिमचुलीबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा निर्धारण मिति २०७९/१२/२८ मा आयोगबाट सिफारिस भैसकेको र अन्य १४ वटा हिमचुलीको समेत सोहि मितिमा नै सिफारिस भैसकेकोले बाँकि १० वटा हिमालचुलीको हिस्सा निर्धारण गरिएको छ।

पर्वतारोहणबाट प्राप्त रोयल्टीको बाँडफाँट गर्दा अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ बमोजिम प्राकृतिक स्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई त्यसरी प्रभावित भएको अनुपातमा समन्यायिक रूपमा बाँडफाँट तथा वितरण गरिने व्यवस्था भए बमोजिम प्रभावित क्षेत्रका प्रदेश तथा स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने रोयल्टीको हिस्सा निर्धारण गर्न विभिन्न सूचकहरू निर्माण गरिएको र ती सूचकहरूले बहन गर्ने भारको आधारमा सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहहरूले प्राप्त गर्ने रोयल्टीको हिस्सा सिफारिस गरिएको छ।

पर्वतारोहणबाट प्राप्त रोयल्टीको बाँडफाँटका लागि सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले प्राप्त गर्ने रोयल्टीको हिस्सा निर्धारण गर्न लिइएका आधारहरू र तिनका लागि दिइएको भार एवम् व्याख्या यस प्रकार रहेको छ:

क्र. सं.	आधार (सूचक)	आन्तरिक ढाँचा (उपसूचकको भार प्रतिशतमा)	ढाँचा (जम्मा भार प्रतिशतमा)
क.	भौगोलिक अवस्थिति अ. हिमालचुली रहेको स्थानीय तह आ. हिमालचुली रहेको स्थानीय तहसँग जोडिएका स्थानीय तह	६०% ४०%	४०%
ख.	आधार शिविर रहेको स्थानीय तह		१० %
ग.	प्रभावित क्षेत्रको क्षेत्रफल अ. हिमालचुली रहेको स्थानीय तह आ. हिमालचुली रहेको स्थानीय तहसँग जोडिएका स्थानीय तह	६०% ४०%	२५ %
घ.	प्रभावित क्षेत्रको जनसङ्ख्या अ. हिमालचुली रहेको स्थानीय तह आ. हिमालचुली रहेको स्थानीय तहसँग जोडिएका स्थानीय तह	६०% ४०%	२५%
जम्मा			१००%

- **भौगोलिक अवस्थिति:** हिमालचुली रहेको स्थानीय तह र हिमालचुली रहेको स्थानीय तहसँग जोडिएका स्थानीय तहलाई समेटि पर्वतारोहणबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारणका लागि एउटा मुख्य आधारको रूपमा भौगोलिक अवस्थितिलाई लिइएको छ। भौगोलिक अवस्थितिलाई एकमुष्ट रूपमा ४० प्रतिशत भार दिई सो भारलाई शत प्रतिशत मानी हिमालचुली रहेको स्थानीय तहलाई ६० प्रतिशत भार र सो स्थानीय तहसँग जोडिएका स्थानीय तहहरूलाई ४० प्रतिशत भार दिई मापन गरिएको छ। प्रभावित मुख्य स्थानको रूपमा रहेको सम्बन्धित भौगोलिक अवस्थितिलाई विशेष महत्व दिई हिमालचुली रहेको स्थानीय तहलाई अधिक भार दिइएको छ।
- **आधार शिविर रहेको स्थानीय तह:** पर्यटन ऐन, २०३५ ले सम्बन्धित पर्वत आरोहण गर्न प्रयोगमा ल्याइने मालसामान, खाद्य सामग्री, औषधि आदि राखी अग्रिम शिविरलाई आवश्यक पर्ने त्यस्ता मालसामान आपूर्ति गर्न वा पर्वतारोहण सम्बन्धी कुराको निर्देशन दिन खडा गरिएको पर्वतारोहण सम्बन्धी खास प्रविधि विना पुग्न सकिने सबभन्दा तल्लो उचाईमा रहेको शिविरलाई आधार शिविर भनी परिभाषित गरेको छ। हिमालचुली एक वा सो भन्दा बढी स्थानीय तहहरूमा फैलिएको हुन्छ। तर पर्वतारोहण गर्ने क्रममा आधार शिविर रहेको स्थानीय तहमा आरोहण सम्बन्धी विभिन्न क्रियाकलापहरू हुने र सोबाट उक्त तहमा बढी असर पर्ने हुँदा आधार शिविर रहेको स्थानीय तहलाई एउटा सूचकको रूपमा लिइएको छ। यसर्थ पर्वतारोहणबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्दा आधार शिविरलाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।
- **प्रभावित क्षेत्रको क्षेत्रफल:** हिमालचुली रहेको स्थानीय तह र हिमालचुली रहेको स्थानीय तहसँग जोडिएका स्थानीय तहहरूलाई पर्वतारोहणबाट प्रभावित क्षेत्रको रूपमा लिइएको छ। पर्वतारोहणबाट प्रभावित क्षेत्रको क्षेत्रफलको लागि हिमालचुली रहेको सम्बन्धित तहलाई मुख्य प्रभाव क्षेत्र मानी सो स्थानीय तहको क्षेत्रफललाई मुख्य आधारको रूपमा लिई बढी भार दिइएको छ। त्यस्तै हिमालचुली रहेको स्थानीय तहसँग जोडिएका अन्य स्थानीय तहहरूलाई कम प्रभावित क्षेत्र मानी सोही बमोजिम भार प्रदान गरिएको छ। यसै प्रयोजनार्थ पर्वतारोहणबाट प्राप्त रोयल्टीको बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्दा प्रभावित क्षेत्रको क्षेत्रफललाई २५ प्रतिशत भार दिइएको छ। जसको ६० प्रतिशत हिमालचुली रहेको स्थानीय तह र ४० प्रतिशत हिमालचुली रहेको स्थानीय तहसँग जोडिएका स्थानीय तहहरूको क्षेत्रफलको अनुपातका आधारमा भार प्रदान गरिएको छ।

- **प्रभावित क्षेत्रको जनसङ्ख्या:** हिमालचुली आरोहणको क्रममा सो आरोहण सम्बन्धी क्रियाकलापबाट वातावरणमा पर्ने प्रभावका कारण त्यहाँ अवस्थित जनसङ्ख्या प्रत्यक्ष रूपमा प्रभावित हुने गर्दछ। प्रभावित क्षेत्रको प्रभाव मूल्याङ्कनका आधारमा हिमालचुली रहेको तहलाई नै मुख्य प्रभावित क्षेत्र मानी सो तहमा रहेको जनसङ्ख्यालाई बढी प्रभावित र सो तहसँग जोडिएका वरिपरिका स्थानीय तहहरूलाई कम प्रभावित क्षेत्रको रूपमा मूल्याङ्कनमा समावेश गरिएको छ। यस प्रयोजनका लागि प्रभावित क्षेत्रको जनसङ्ख्यालाई एउटा आधार मानी २५ प्रतिशत भार दिईएको छ। उक्त भारलाई शत प्रतिशत मानी सो को ६० प्रतिशत हिमालचुली रहेको स्थानीय तह र ४० प्रतिशत हिमालचुली रहेको स्थानीय तहसँग जोडिएका स्थानीय तहहरूको जनसङ्ख्याको अनुपातका आधारमा भार प्रदान गरिएको छ।

२. विद्युतबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट

नेपालको संविधानमा जलविद्युतलाई तिनै तहको साझा अधिकार सूचीका साथै संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अलग अलग अधिकार सूचीमा समेत राखिएको छ। महालेखा नियन्त्रक कार्यालय को च.नं. ९१ मिति २०८०/०९/०१ को पत्र बमोजिम १८ वटा आयोजनाहरूको रोयल्टी बाँडफाँटका लागि सूचक (Index) उपलब्ध गरिदिन अनुरोध भई आएकोमा १४ वटा आयोजनाहरूको मिति २०७९/१२/२८ मा नै सिफारिस भैसकेको र बाँकि ४ वटा आयोजनाहरूको हिस्सा निर्धारण गरिएको छ। विद्युत ऐन, २०४९ मा अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले जलविद्युतको व्यापारिक उत्पादन शुरु गरेपछि नेपाल सरकारलाई रोयल्टी बुझाउनु पर्ने व्यवस्था रहेकोछ भने विद्युत विकास विभागबाट उक्त रोयल्टी सङ्कलन हुँदै आइरहेको छ।

विद्युतबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्न विद्युत आयोजनाको भौगोलिक अवस्थिति, प्रभावित स्थानीय तहको क्षेत्रफल र जनसङ्ख्यालाई मुख्य सूचकहरूको रूपमा लिईएको छ। विद्युत रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारणका लागि लिइएका आधारहरू र तिनका लागि दिइएको भार एवम् व्याख्या देहाय बमोजिम रहेको छ:

क्र. सं.	आधार (सूचक)	आन्तरिक ढाँचा (उपसूचकको भार प्रतिशतमा)	ढाँचा (जम्मा भार प्रतिशतमा)
क.	भौगोलिक अवस्थिति अ. मुख्य क्षेत्र (विद्युतका संरचनाहरू रहेको क्षेत्र) आ. प्रभावित क्षेत्र (आयोजनाबाट प्रभावित क्षेत्र) इ. वरिपरिको क्षेत्र (आयोजनास्थल वरपरको उपल्लो र तल्लो तटीय क्षेत्र)	५०% ३०% २०%	५०%
ख.	प्रभावित स्थानीय तहको क्षेत्रफल अ. मुख्य क्षेत्र (विद्युतका संरचनाहरू रहेको क्षेत्र) आ. प्रभावित क्षेत्र (आयोजनाबाट प्रभावित क्षेत्र) इ. वरिपरिको क्षेत्र (आयोजनास्थल वरपरको उपल्लो र तल्लो तटीय क्षेत्र)	५०% ३०% २०%	२५%
ग.	प्रभावित क्षेत्र (स्थानीय तह) को जनसङ्ख्या अ. मुख्य क्षेत्र (विद्युतका संरचनाहरू रहेको क्षेत्र) आ. प्रभावित क्षेत्र (आयोजनाबाट प्रभावित क्षेत्र) इ. वरिपरिको क्षेत्र (आयोजनास्थल वरपरको उपल्लो र तल्लो तटीय क्षेत्र)	५०% ३०% २०%	२५%
जम्मा			१००%

नोट: माथि उल्लिखित क्षेत्र मूल्याङ्कन गर्दा सम्बन्धित स्थानीय तहको वडाहरूको आधारमा गरिएको छ।

- **भौगोलिक अवस्थिति:** भौगोलिक अवस्थितिभित्र आयोजनाको सम्पूर्ण भौतिक पूर्वाधारहरू, सुख्खा क्षेत्र र तल्लो एवम् उपल्लो तटीय क्षेत्र पर्दछ। विद्युत आयोजना निर्माणबाट उपल्लो तटीय क्षेत्रमा बाँधको कारण घरजग्गा डुवानमा परी स्थानीयवासीहरू विस्थापित हुने अवस्था समेत सिर्जना हुन्छ भने तल्लो तटीय क्षेत्रमा जनताले युगौंदेखि प्रयोग गरिरहेको पानीको स्रोत घट्न गई सुख्खा क्षेत्रमा वृद्धि, वालीनालीको उत्पादनमा हास, पानी घट्ट माछापालन तथा तरकारी खेती जस्ता जीविकोपार्जनका गतिविधिबाट विस्थापन हुन सक्ने समस्याको सामना गर्नुपर्ने अवस्था सिर्जना हुन सक्दछ। विद्युतका भौतिक संरचनाहरू निर्माण गर्दा, खोलाको बहावलाई परिवर्तन गर्दा आयोजना क्षेत्रभित्र पर्यावरणमा समेत नकारात्मक प्रभाव पर्ने गरेको पाईन्छ। तसर्थ विद्युत आयोजनाबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँट गर्दा अत्यन्तै महत्वपूर्ण रहेको भौगोलिक अवस्थितिलाई ५० प्रतिशत भार दिई त्यसलाई शत प्रतिशत मानी त्यसको उपसूचकको रूपमा मुख्य क्षेत्रलाई ५० प्रतिशत, प्रभावित क्षेत्रलाई ३० प्रतिशत र वरिपरिको क्षेत्रलाई २० प्रतिशत भार दिई हिस्सा निर्धारण गरिएको छ।

भौगोलिक अवस्थिति अन्तर्गतका उपसूचकहरूको व्याख्या देहाय बमोजिम रहेको छ:

(अ) मुख्य क्षेत्र: मुख्य क्षेत्रमा जलविद्युत आयोजनाका भौतिक संरचनाहरू निर्माण भएका स्थानीय तहका सम्बन्धित वडाहरू पर्दछन्। जलाशययुक्त आयोजना तथा पिकिङ्ग रन अफ द रिभर (Peaking Run of the River) आयोजना र रन अफ द रिभर (Run of the River) आयोजनाको प्रकृतिका आधारमा मुख्य क्षेत्र देहाय बमोजिम राखिएको छ।

(१) जलाशययुक्त आयोजना तथा पिकिङ्ग रन अफ द रिभर आयोजना: जलाशयले छोएका सम्पूर्ण वडाहरू तथा विद्युत गृहमा पानी लैजानका लागि बनेका भौतिक संरचनाहरू (बाँध, ईन्टेक, डिस्चार्जिङ्ग वेसिन, नहर, पाईप वा सुरुङ्ग), विद्युत गृह र टेलरेस (Tailrace) ले छोएका सम्पूर्ण वडाहरूलाई मुख्य क्षेत्रको रूपमा लिईएको छ।

(२) रन अफ द रिभर आयोजना: विद्युत गृहमा पानी लैजानका लागि बनेका भौतिक संरचनाहरू (ईन्टेक, डिस्चार्जिङ्ग वेसिन, नहर, पाईप वा सुरुङ्ग), विद्युत गृह र टेलरेसले छोएका सम्पूर्ण वडाहरूलाई मुख्य क्षेत्रको रूपमा लिईएको छ।

(आ) प्रभावित क्षेत्र: प्रभावित क्षेत्र भित्र आयोजनाका कारण नदी वा खोलाको प्राकृतिक बहाव घट्न गई सुख्खा क्षेत्र सिर्जना हुन सक्ने स्थानीयतहका सम्बन्धित वडाहरू पर्दछन्। यस किसिमका प्रभावित क्षेत्रमा एकै वेसिन (जुन खोला वा नदीबाट आयोजनाको लागि पानी लिई विद्युत उत्पादन पश्चात् सोही खोला वा नदीमा पानी मिसाइएको हुन्छ) र अन्तरवेसीन (एक खोला वा नदीबाट आयोजनाको लागि पानी लिई विद्युत उत्पादन पश्चात् अर्को खोला वा नदीमा पानी मिसाइएको हुन्छ) आयोजनाका हकमा देहाय बमोजिमको आधार लिई मापन गरिएको छ।

(१) एकै वेसीन प्रकृतिका जलविद्युत आयोजनाका सम्बन्धमा बाँधदेखि विद्युत गृहसम्म नदीका वारी र पारी किनारामा जोडिने वडाहरू प्रभावित क्षेत्र (सुख्खा क्षेत्र) को रूपमा गणना गरिएको छ।

(२) अन्तरवेसीन प्रकृतिका जलविद्युत आयोजनाको हकमा बाँधदेखि तल सो भन्दा ठुलो नदी जोडिने स्थानसम्मका नदीका वारी र पारी किनाराका वडाहरू प्रभावित क्षेत्र (सुख्खा क्षेत्र) को रूपमा लिईएको छ।

(इ) वरिपरिका क्षेत्र (उपल्लो र तल्लो तटीय क्षेत्र): वरिपरिको क्षेत्र भित्र आयोजनाको सम्बन्धित नदी किनारामा मुख्य क्षेत्रसँग जोडिएको उपल्लो र तल्लो तटीय क्षेत्रलाई लिईएको छ।

(१) उपल्लो तटीय क्षेत्रमा जलाशययुक्त आयोजना तथा पिकिङ्ग रन अफ द रिभर आयोजनाका हकमा जलाशयले छोएका वडाहरूसँग जोडिने नदी किनारका वारीपारीका वडाहरूलाई लिईएको छ।

(२) तल्लो तटीय क्षेत्रमा आयोजनाको टेलरेस भन्दा पारिपट्टिको वडा र टेलरेसले छोएको भन्दा तल्लो वडालाई लिईएको छ।

- **प्रभावित स्थानीय तहको क्षेत्रफल:** विद्युत आयोजनाको निर्माण तथा सञ्चालन हुँदा उक्त आयोजनाले पारेको प्रभाव स्थानीय तहको निश्चित भूगोलको क्षेत्रफलमा रहेको बस्ती, कृषिजन्य भूमि र वातावरणमा पर्ने भएको हुँदा स्थानीय तहको क्षेत्रफलको आधारमा विद्युतबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँट गर्दा समन्यायिक हुने देखिन्छ। आयोजनाबाट प्रभावित क्षेत्रफलको तथ्याङ्क लिँदा स्थानीय तहको वडालाई प्रभावित मानिएको हुँदा प्रभाव आधारको मूल्याङ्कन बढी स्पष्ट र वस्तुनिष्ठ हुने अपेक्षा गरिएको छ। यस सूचकको लागि प्रभाव मूल्याङ्कन गर्ने प्रयोजनार्थ प्रभावित स्थानीय तहको क्षेत्रफललाई २५ प्रतिशत भार दिई त्यसलाई शत प्रतिशत मानी त्यसको उपसूचकको रूपमा मुख्य क्षेत्रलाई ५० प्रतिशत, प्रभावित क्षेत्रलाई ३० प्रतिशत र वरिपरिको क्षेत्रलाई २० प्रतिशत भार दिई क्षेत्रफलको अनुपातको आधारमा हिस्सा निर्धारण गरिएको छ।
- **प्रभावित स्थानीय तहको जनसङ्ख्या:** जलविद्युत आयोजनाको भौतिक, आर्थिक, सामाजिक र वातावरणीय प्रभावबाट प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा सम्बन्धित स्थानीय तहका जनताहरू प्रभावित भएका हुन्छन्। सोबाट कति जनसङ्ख्या प्रभावित भएका हुन् त्यसको आधारमा प्रभावको मूल्याङ्कन गरी रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट गर्न उपयुक्त हुने हुँदा प्रभावित तहको वडाको जनसङ्ख्यालाई २५ प्रतिशत भार दिई त्यसलाई शत प्रतिशत मानी त्यसको उपसूचकको रूपमा मुख्य क्षेत्रलाई ५० प्रतिशत, प्रभावित क्षेत्रलाई ३० प्रतिशत र वरिपरिको क्षेत्रलाई २० प्रतिशत भार दिई जनसङ्ख्याको अनुपातको आधारमा हिस्सा निर्धारण गरिएको छ।

३. वनबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट

नेपालको संविधानको अनुसूची-७ मा अन्तरप्रदेशिक रूपमा फैलिएको जंगल, वन संरक्षण क्षेत्र संघ र प्रदेशको साझा अधिकारको सूची र अनुसूची-९ मा वन, जंगल, पर्यावरण तथा प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकार सूचीमा रहेको छ। वन क्षेत्रको रोयल्टी राष्ट्रिय वन र संरक्षित क्षेत्रबाट प्राप्त हुने गर्दछ। यसै सन्दर्भमा राष्ट्रिय वनलाई सरकारद्वारा व्यवस्थित वन, वन संरक्षण क्षेत्र, सामुदायिक वन, साझेदारी वन, कवुलियती वन र धार्मिक वनको रूपमा व्यवस्थापन गर्ने उद्देश्यले वर्गीकरण गरिएको छ। साथै नीजि, सार्वजनिक र शहरी वनको प्रवर्द्धन गर्दै वन्यजन्तु, वातावरण, जलाधार, जैविक विविधताको संरक्षण सम्बर्द्धन तथा सदुपयोग गरी राष्ट्रिय सम्बृद्धिमा योगदान गर्ने वन नीति रहेको छ भने संरक्षित क्षेत्र अन्तरगत राष्ट्रिय निकुञ्जको व्यवस्थापन, वन्यजन्तु र यसको वासस्थानको संरक्षण, शिकारमा नियन्त्रण र प्राकृतिक सौन्दर्यको दृष्टिकोणबाट विशेष महत्व राख्ने ठाँउहरूको संरक्षण, सम्बर्द्धन, विकास तथा उचित व्यवस्थापन र उपयोग गरी जनताको सदाचार र सुविधा कायम राख्दै प्रकृतिको संरक्षण सम्बर्द्धन र दिगो विकास गर्ने नीति रहेको छ। संविधानतः राष्ट्रिय वनको परिचालन तथा व्यवस्थापन प्रदेश सरकार र संरक्षित क्षेत्रको सञ्चालन एवम् व्यवस्थापन नेपाल सरकारबाट हुने व्यवस्था रहेको छ। प्राकृतिक स्रोतको परिचालन गर्दा राष्ट्रिय वनबाट प्राप्त हुने रोयल्टी प्रदेश सरकार र संरक्षित क्षेत्रबाट प्राप्त हुने रोयल्टी संघ सरकारबाट सङ्कलन भई सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा हुँदै आइरहेको छ। राष्ट्रिय वन र संरक्षित क्षेत्रबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँट वनको प्रकृति अनुसार गर्नुपर्ने हुँदा यसका लागि छुट्टाछुट्टै सूचकहरू निर्माण गरी रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँटको सिफारिस गरिएको थियो। महालेखा नियन्त्रक कार्यालय को च.न. ९१ मिति २०८०/०९/०१ को पत्र बमोजिम १ वटा संरक्षण क्षेत्रको रोयल्टी बाँडफाँटका लागि सूचक (Index) उपलब्ध गरिदिन अनुरोध भई आएकोमा मिति २०७९/१२/२८ मा नै उक्त संरक्षण क्षेत्रको रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँटको सिफारिस भैसकेको छ।

४. खानी तथा खनिजबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट

खानी तथा खनीज पदार्थ ऐन, २०४२ मा जमीनको सतह वा भूगर्भ भित्र पाइने पेट्रोलियम र ग्याँस पदार्थ बाहेक कुनै निश्चित भौतिक गुण तथा तत्त्वको रासायनिक सम्मीश्रणयुक्त अप्रक्राङ्गिक पदार्थलाई खनिज पदार्थ भनी परिभाषित गरिएको छ। उक्त ऐनले भौगर्भिक प्रक्रियाबाट बनेको ठोस पदार्थलाई मात्र खनिजको वर्गमा राखेको छ। त्यसैगरी नेपालभित्र निजी वा सरकारी स्वामित्वमा रहेको जुनसुकै जमीनको सतह वा भूगर्भभित्र रहेको वा पाईएको सम्पूर्ण खनिज पदार्थ नेपाल सरकारको सम्पत्ति हुने र अनुमति प्राप्त व्यक्तिले खनिज पदार्थको प्रकार, गुणस्तर र परिमाणको आधारमा तोकिएको दरमा रोयल्टी बुझाउनु पर्ने व्यवस्था गरेको छ।

नेपालमा खनिज पदार्थका सम्बन्धमा सरकारी तथा निजी दुवै स्तरबाट खोजतलास, उत्खनन्, उत्पादन, शुद्धीकरण, प्रशोधन, ढुवानी, संचय वा बिक्री वितरण गर्ने कार्य हुँदै आएको छ। खानी तथा भू-गर्भ विभागबाट हालसम्म चुनढुंगा, कोइला, खरी, शिसा, मार्बल, रातोमाटो लगायत विभिन्न १७ प्रकारका खनिजहरू उत्खनन् कार्यका लागि १४६ अनुमतिपत्र जारी गरिएका मध्ये आर्थिक वर्ष २०७९/८० को अवधिमा ५६ वटा खानीबाट ७ प्रकारका खनिज पदार्थ उत्खनन् हुँदै आएको थियो। श्री महालेखा नियन्त्रक कार्यालय को च.न. ९१ मिति २०८०/०९/०१ को पत्र बमोजिम ११ वटा अनुमतिपत्रहरूको रोयल्टी बाँडफाँटका लागि सूचक (Index) उपलब्ध गरिदिन अनुरोध भई आएकोमा ४ वटा खानी अनुमतिपत्रहरूको मिति २०७९/१२/२८ मा नै सिफारिस भैसकेको र बाँकि ७ वटा मा दुईवटा एकै खानी अनुमतिपत्र भएकोले जम्मा ५ वटा खानी अनुमतिपत्रहरूको हिस्सा निर्धारण गरिएको छ।

खानी तथा खनिजबाट प्राप्त रोयल्टीको बाँडफाँट गर्दा अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को अनुसूची-४ बमोजिम आयोगको सिफारिसमा प्राकृतिक स्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई त्यसरी प्रभावित भएको अनुपातमा समन्यायिक रूपमा नेपाल सरकारले रोयल्टी बाँडफाँट तथा वितरण गर्ने व्यवस्था भए बमोजिम प्रभावित क्षेत्रका प्रदेश तथा स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने रोयल्टीको हिस्सा निर्धारण गर्न विभिन्न सूचकहरू तयार गरिएको छ। ती सूचकहरूलाई प्रदान गरिएको भारको आधारमा सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहले खानी तथा खनिजबाट प्राप्त गर्ने रोयल्टीको हिस्सा सिफारिस गरिएको छ।

खानी तथा खनिजबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारणका लागि लिइएका आधारहरू र तिनका लागि दिइएको भार एवम् व्याख्या यसप्रकार रहेको छ:

क्र. सं.	आधार (सूचक)	आन्तरिक ढाँचा (उपसूचकको भार प्रतिशतमा)	ढाँचा (जम्मा भार प्रतिशतमा)
क.	भौगोलिक अवस्थिति		५०%
	अ. खानी उत्खनन क्षेत्र रहेको स्थानीय तह (Quarry Area)	६०%	
	आ. खानी उत्खननका लागि अनुमति दिईएको खनिज क्षेत्र (Lease Area)	४०%	
ख.	प्रभावित क्षेत्रको क्षेत्रफल (Affected Area)		३०%
ग.	प्रभावित जनसङ्ख्या (Affected Population)		२०%
		जम्मा	१००%

- **भौगोलिक अवस्थिति:** खानी तथा खनिजबाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँट गर्दा खनिज क्षेत्रको भौगोलिक अवस्थितिलाई प्रमुख आधारको रूपमा लिई यसलाई ५० प्रतिशत भार दिइएको छ। खानी तथा भूगर्भ विभागबाट खानी उत्खनन् अनुमतिपत्र उपलब्ध गराउँदा खनिज पदार्थ उत्खनन् कार्य गर्नका लागि खनिज क्षेत्रको चार किल्ला छुट्याईएको हुन्छ। अनुमतिपत्रमा खानी सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्य गर्नको लागि अनुमति प्रदान गरिएको खनिज क्षेत्र (Lease Area) र सो भित्र खनिज पदार्थ उत्खनन् गर्नका लागि उत्खनन् क्षेत्र (Quarry Area) तोकिएको हुन्छ।

उत्खनन् क्षेत्र (Quarry Area) बाट खनिज पदार्थ उत्खनन् गर्ने कार्य गर्दा सो क्षेत्रमा त्यसको प्रभाव बढी पर्ने हुँदा भौगोलिक अवस्थितिलाई दिईएको ५० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो मध्ये ६० प्रतिशत भार खनिज पदार्थ उत्खनन् गर्नका लागि तोकिएको उत्खनन् क्षेत्रलाई प्रदान गरिएको छ। त्यसैगरी उत्खनन् अनुमति प्रदान भएको खनिज क्षेत्रमा सो खनिज पदार्थ उत्खनन् अनुमतिपत्र प्राप्त गर्ने व्यक्तिले भोग चलन गर्ने र त्यस क्षेत्रमा रहेको खनिज पदार्थ अन्य व्यक्ति वा संस्थाले उत्खनन् गर्न नपाउने हुँदा त्यहाँबाट प्राप्त हुने प्रतिफलबाट सम्बन्धित स्थानीय तह बञ्चित हुने भएकोले खनिज उत्खनन् अनुमति दिइएको खनिज क्षेत्र (Lease Area) को अवस्थितिलाई पनि आधार लिइएको छ। तर उत्खनन् अनुमति दिइएको सम्पूर्ण खनिज क्षेत्र (Lease Area) मा उत्खनन् कार्य नहुने र सोको प्रभाव समेत कम हुने भएकोले यसलाई ४० प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ।

- **प्रभावित क्षेत्रको क्षेत्रफल:** खानी तथा भूगर्भ विभागले खानी उत्खनन् अनुमतिपत्र प्रदान गर्दा चार किल्ला तोकेर खनिज पदार्थको उत्खनन् अनुमति दिएको हुन्छ। अनुमति दिएको खनिज क्षेत्र (Lease Area) मा पर्ने सम्बन्धित स्थानीय तहको वडाको क्षेत्रफलको अनुपातलाई प्रभावित क्षेत्रको क्षेत्रफलको रूपमा लिइएको छ। खनिज पदार्थ उत्खनन् गर्नका लागि तोकिएको उत्खनन् क्षेत्र (Quarry Area) अनुमति प्रदान गरिएको खनिज क्षेत्र भित्र पर्ने भएकोले खनिज क्षेत्र (Lease Area) को क्षेत्रफललाई मात्र सूचकमा राखिएको छ। तसर्थ खानी तथा खनिजबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्दा प्रभावित क्षेत्रको क्षेत्रफलको अनुपातलाई ३० प्रतिशत भार दिई गणना गरिएको छ।
- **प्रभावित जनसङ्ख्या:** खानी तथा खनिज पदार्थको उत्खनन् कार्यबाट प्रभावित हुने सम्बन्धित स्थानीय तहको जनसङ्ख्यालाई एउटा सूचकको रूपमा लिई खानी तथा खनिजबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गरिएको छ। प्रभावित जनसङ्ख्याको मूल्याङ्कन गर्दा उत्खनन् अनुमति दिइएको खनिज क्षेत्र (Lease Area) रहेको स्थानीय तहको वडाको जनसङ्ख्याको अनुपातलाई आधार लिईएको छ। यस प्रयोजनका लागि कुल भार मध्येमा प्रभावित जनसङ्ख्यालाई २० प्रतिशत भार दिई मूल्याङ्कन गरिएको छ।

च. प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट सिफारिस

सम्बन्धित प्राकृतिक स्रोत परिचालनमा जिम्मेवार स्रोतगत निकायहरूले प्राकृतिक स्रोत परिचालनबाट प्राप्त हुने रोयल्टी सङ्कलन गरी महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले व्यवस्थापन गरेको सङ्घीय विभाज्य कोषमा दाखिला गरेका हुन्छन्। सो विवरणका आधारमा आयोगको बाँडफाँट सिफारिस बमोजिमको रोयल्टीको हिस्साबाट निर्धारित रकम नेपाल सरकारको निर्णयानुसार महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गर्दछ।

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को व्यवस्था अनुसार आयोगले विस्तृत आधार र ढाँचा तय गरी सम्बन्धित प्रदेश सरकार तथा सम्बन्धित स्थानीय तहलाई प्रभावको अनुपातमा रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गर्दछ।

सम्बन्धित प्रदेश तथा सम्बन्धित स्थानीय सरकारहरूलाई आयोगबाट सिफारिस गरिएको रोयल्टीको हिस्साका आधारमा रोयल्टी वितरण गर्ने समयमा आर्थिक वर्ष २०७९/८० को वास्तविक सङ्कलित रोयल्टीले सम्बन्धित प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सालाई गुणन (हिस्सा × सङ्कलित रोयल्टी = बाँडफाँट गरिने रोयल्टी) गरी हुन आउने रकम सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई नेपाल सरकारले वितरण गर्नुपर्नेछ।

द्रष्टव्य:

- आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीबाट सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको कुल रोयल्टी मध्ये आगामी आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि कानून बमोजिम ५० प्रतिशत रकमको हिस्सा स्वतः नेपाल सरकारलाई जाने हुँदा बाँकी २५ प्रतिशत सम्बन्धित प्रदेशले प्राप्त गर्ने रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट तालिका ३.३२ मा र २५ प्रतिशत सम्बन्धित स्थानीय सरकारले प्राप्त गर्ने गरी रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट तालिका ३.३३ मा समावेश गरिएको छ।
- सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई आयोगबाट सिफारिस गरिएको रोयल्टीको हिस्साका आधारमा रोयल्टी वितरण गर्ने समयमा सङ्कलित रकमले रोयल्टीको हिस्सालाई गुणन (हिस्सा × सङ्कलित रोयल्टी = बाँडफाँट गरिने रोयल्टी) गरी वास्तविक रोयल्टी सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट एवम् वितरण गर्नुपर्नेछ।

तालिका ३.३२: आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्रदेशबीच हुने रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट सम्बन्धी सिफारिस

१. पर्वतारोहण

क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	प्रदेश	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
१	Changwathang (6130m)	कर्णाली प्रदेश	०.७५५६
१	Changwathang (6130m)	सुदूरपश्चिम प्रदेश	०.२४४४
२	Jobo Rinjang (666m)	कोशी प्रदेश	०.८९५६
२	Jobo Rinjang (666m)	बागमती प्रदेश	०.१०४४
३	Kabru (7318m)	कोशी प्रदेश	१
४	Lantang Lirung (7234m)	बागमती प्रदेश	१
५	Pangri Goldumba (6620m)	बागमती प्रदेश	१
६	Pungi (6524m)	गण्डकी प्रदेश	१
७	Takphu Himal (6395m)	कर्णाली प्रदेश	०.७७०१
७	Takphu Himal (6395m)	सुदूरपश्चिम प्रदेश	०.२२९९
८	Tengi Ragi Tau (6948m)	कोशी प्रदेश	०.५२९२
८	Tengi Ragi Tau (6948m)	बागमती प्रदेश	०.४७०८
९	Thamserku (6623m)	कोशी प्रदेश	०.८९५६
९	Thamserku (6623m)	बागमती प्रदेश	०.१०४४
१०	Tu Tse (Peak 6) (6758m)	कोशी प्रदेश	१

२. विद्युत

सि. नं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मेगावाट)	प्रदेश	रोयल्टीको हिस्सा
१	Mid Solu Khola	९.५	कोशी	१
२	Rukum Gad	५	लुम्बिनी	१
३	Super Madi	४४	गण्डकी	१
४	Upper Machha Khola Small	४.५५	गण्डकी	१

३. खानी तथा खनीज

खानी क्र.सं.	उत्खनन् अनुमती पत्र	खनिज पदार्थ	प्रदेश	रोयल्टीको हिस्सा
१	०७/०७१/७२	खरी	सुदूरपश्चिम	१
२	१०३/०७७/७८	चुनढुङ्गा	बागमती	१
३	१३९/०७६/७७	चुनढुङ्गा	बागमती	१
४	१९७/०६८/६९	कायनाइट जेम्स	कर्णाली	१
४	१९७/०६८/६९	कायनाइट ईण्डस्ट्रीयल	कर्णाली	१
५	३/०७३/७४	कायनाइट जेम्स	कर्णाली	१
५	३/०७३/७४	कायनाइट ईण्डस्ट्रीयल	कर्णाली	१

तालिका ३.३३: आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा स्थानीय तहबीच हुने रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट सम्बन्धी सिफारिस

१. पर्वतारोहण

क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
१	Changwathang (6130m)	हुम्ला	खार्पुनाथ	०.११५६	०.०६६८
१	Changwathang (6130m)	हुम्ला	सिमिकोट	०.३१७६	०.६४००
१	Changwathang (6130m)	हुम्ला	नाम्खा	०.३२२४	०.०५०५
१	Changwathang (6130m)	बाजुरा	हिमाली	०.१३२३	०.०३४४
१	Changwathang (6130m)	बझाङ	सैपाल	०.११२१	०.०३९७
२	Jobo Rinjang (666m)	संखुवासभा	मकालु	०.०६९१	०.०६०८
२	Jobo Rinjang (666m)	सोलुखुम्बु	खुम्बुपासाङ	०.६४००	०.०५६७
२	Jobo Rinjang (666m)	सोलुखुम्बु	महाकुलुङ्ग	०.०५१६	०.०५११
२	Jobo Rinjang (666m)	सोलुखुम्बु	सोताङ	०.०३४२	०.०५०१
२	Jobo Rinjang (666m)	सोलुखुम्बु	दुधकोशी	०.०३९५	०.०३४६
२	Jobo Rinjang (666m)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड	०.०६११	०.३०९९
२	Jobo Rinjang (666m)	दोलखा	गौरीशंकर	०.०५७६	०.०४०६
२	Jobo Rinjang (666m)	रामेछाप	उमाकुण्ड	०.०४६९	०.०४८२
३	Kabru (7318m)	ताप्लेजुङ	फक्ताङलुङ	०.६४००	०.३३०१
३	Kabru (7318m)	ताप्लेजुङ	मिक्वाखोला	०.०८०६	०.१२३५
३	Kabru (7318m)	ताप्लेजुङ	फुङलिङ्ग	०.०९२८	०.०३२६
३	Kabru (7318m)	ताप्लेजुङ	सिरिजंघा	०.०९४२	०.०३०४
३	Kabru (7318m)	संखुवासभा	भोटखोला	०.०९२४	०.०२९४
४	Lantang Lirung (7234m)	सिन्धुपाल्चोक	जुगल	०.०६६८	०.१९६३
४	Lantang Lirung (7234m)	सिन्धुपाल्चोक	पाँचपोखरी थाङपाल	०.०६०३	०.०१५१
४	Lantang Lirung (7234m)	सिन्धुपाल्चोक	हेलम्बु	०.०५०१	०.०२७२
४	Lantang Lirung (7234m)	रसुवा	गोसाईकुण्ड	०.६४००	०.०२०१
४	Lantang Lirung (7234m)	रसुवा	आमाछोदिङमो	०.०३७३	०.०३०७
४	Lantang Lirung (7234m)	रसुवा	उत्तरगया	०.०३३२	०.०२६५
४	Lantang Lirung (7234m)	रसुवा	कालिका	०.०३०४	०.१९०९
४	Lantang Lirung (7234m)	रसुवा	नौकुण्ड	०.०३६१	०.२५२७
४	Lantang Lirung (7234m)	नुवाकोट	दुप्लेश्वर	०.०४५८	०.०२५८
५	Pangri Goldumba (6620m)	सिन्धुपाल्चोक	जुगल	०.०६६८	०.१००५
५	Pangri Goldumba (6620m)	सिन्धुपाल्चोक	पाँचपोखरी थाङपाल	०.०६०३	०.०१८०
५	Pangri Goldumba (6620m)	सिन्धुपाल्चोक	हेलम्बु	०.०५०१	०.०२८३
५	Pangri Goldumba (6620m)	रसुवा	गोसाईकुण्ड	०.६४००	०.०१८६
५	Pangri Goldumba (6620m)	रसुवा	आमाछोदिङमो	०.०३७३	०.०१९९
५	Pangri Goldumba (6620m)	रसुवा	उत्तरगया	०.०३३२	०.१०९२
५	Pangri Goldumba (6620m)	रसुवा	कालिका	०.०३०४	०.६४००
५	Pangri Goldumba (6620m)	रसुवा	नौकुण्ड	०.०३६१	०.०७३१
५	Pangri Goldumba (6620m)	नुवाकोट	दुप्लेश्वर	०.०४५८	०.०९२३
६	Pungi (6524m)	मनाङ	नारफु	०.६४००	०.०८५४
६	Pungi (6524m)	मनाङ	नेसाङ	०.०७४२	०.१३०१

क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
६	Pungi (6524m)	मनाङ	चामे	०.०४८५	०.६४००
६	Pungi (6524m)	मनाङ	नासोङ	०.०७१५	०.११९६
६	Pungi (6524m)	मुस्ताङ	लेघकर	०.०८३६	०.११०३
६	Pungi (6524m)	मुस्ताङ	बाहगाँउ मुक्तिक्षेत्र	०.०८२२	०.०४५८
७	Takphu Himal (6395m)	हुम्ला	सिमिकोट	०.१३०१	०.३०८९
७	Takphu Himal (6395m)	हुम्ला	नाम्खा	०.६४००	०.०५५२
७	Takphu Himal (6395m)	बाजुरा	हिमाली	०.११९६	०.०५०५
७	Takphu Himal (6395m)	बजाङ	सैपाल	०.११०३	०.०९९४
८	Tengi Ragi Tau (6948m)	संखुवासभा	मकालु	०.०५८२	०.०५८९
८	Tengi Ragi Tau (6948m)	सोलुखुम्बु	खुम्बुपासाङ	०.३२६०	०.०५०२
८	Tengi Ragi Tau (6948m)	सोलुखुम्बु	महाकुलुङ्ग	०.०४०९	०.३३११
८	Tengi Ragi Tau (6948m)	सोलुखुम्बु	सोताङ	०.०२३७	०.०६५७
८	Tengi Ragi Tau (6948m)	सोलुखुम्बु	दुधकोशी	०.०२७५	०.०५८३
८	Tengi Ragi Tau (6948m)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड	०.०४४९	०.३०७४
८	Tengi Ragi Tau (6948m)	दोलखा	बिगु	०.०४५२	०.०६०५
८	Tengi Ragi Tau (6948m)	दोलखा	गौरीशंकर	०.३१३९	०.३३२६
८	Tengi Ragi Tau (6948m)	दोलखा	कालिञ्चोक	०.०३१०	०.०३७२
८	Tengi Ragi Tau (6948m)	दोलखा	बैतेश्वर	०.०२८०	०.०३२२
८	Tengi Ragi Tau (6948m)	दोलखा	जिरी	०.०२९९	०.०२८९
८	Tengi Ragi Tau (6948m)	रामेछाप	उमाकुण्ड	०.०३०८	०.०३४६
९	Thamserku (6623m)	संखुवासभा	मकालु	०.०६९१	०.०४२६
९	Thamserku (6623m)	सोलुखुम्बु	खुम्बुपासाङ	०.६४००	०.०७५८
९	Thamserku (6623m)	सोलुखुम्बु	महाकुलुङ्ग	०.०५१६	०.०६९०
९	Thamserku (6623m)	सोलुखुम्बु	सोताङ	०.०३४२	०.०५७७
९	Thamserku (6623m)	सोलुखुम्बु	दुधकोशी	०.०३९५	०.६४००
९	Thamserku (6623m)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड	०.०६११	०.०४२२
९	Thamserku (6623m)	दोलखा	गौरीशंकर	०.०५७६	०.०३८२
९	Thamserku (6623m)	रामेछाप	उमाकुण्ड	०.०४६९	०.०३५३
१०	Tu Tse (Peak 6) (6758m)	ताप्लेजुङ	मिक्वाखोला	०.०४१७	०.०४१८
१०	Tu Tse (Peak 6) (6758m)	ताप्लेजुङ	मेरिङडेन	०.०४१६	०.०६६८
१०	Tu Tse (Peak 6) (6758m)	संखुवासभा	भोटखोला	०.०४५०	०.६४००
१०	Tu Tse (Peak 6) (6758m)	संखुवासभा	मकालु	०.६४००	०.०९८४
१०	Tu Tse (Peak 6) (6758m)	संखुवासभा	सिलिचोङ	०.०४६४	०.०८९७
१०	Tu Tse (Peak 6) (6758m)	संखुवासभा	चिचिला	०.०३१०	०.१०५१
१०	Tu Tse (Peak 6) (6758m)	संखुवासभा	सभापोखरी	०.०३८३	०.२६६६
१०	Tu Tse (Peak 6) (6758m)	सोलुखुम्बु	खुम्बुपासाङ	०.०६६७	०.०४१३
१०	Tu Tse (Peak 6) (6758m)	सोलुखुम्बु	महाकुलुङ्ग	०.०४९३	०.०५३१

२. विद्युत

सि. नं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मेगावाट)	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
१	Mid Solu Khola	९.५	१०३०७	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	सोलुखुम्बु	१

सि. नं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मेगावाट)	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
२	Rukum Gad	५	५०१०२	सिस्ने गाउँपालिका	रुकुम(पूर्वी भाग)	०.६२५
२	Rukum Gad	५	५०१०३	भूमे गाउँपालिका	रुकुम(पूर्वी भाग)	०.३७५
३	Super Madi	४४	४०५०१	मादी गाउँपालिका	कास्की	१
४	Upper Machha Khola Small	४.५५	४०१०४	धाचें गाउँपालिका	गोरखा	१

३. खानी तथा खनीज

क्र.सं.	उत्खनन् अनुमती पत्र	खनिज पदार्थ	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
१	०७/०७१/७२	खरी	बैतडी	पुचौडी नगरपालिका	७०४०३	०.६४३
१	०७/०७१/७२	खरी	बैतडी	डीलासैनी गाउँपालिका	७०४०१	०.३५७
२	१०३/०७७/७८	चुनढुङ्गा	चितवन	इच्छाकामना गाउँपालिका	३१३०३	१
३	१३९/०७६/७७	चुनढुङ्गा	मकवानपुर	भिमफेदी गाउँपालिका	३१२०७	१
४	१९७/०६८/६९	कायनाइट जेम्स	कालिकोट	शुभ कालीका गाउँपालिका	६०५०९	१
४	१९७/०६८/६९	कायनाइट ईण्डस्ट्रीयल	कालिकोट	शुभ कालीका गाउँपालिका	६०५०९	१
५	३/०७३/७४	कायनाइट जेम्स	जाजरकोट	जुनीचाँदे गाउँपालिका	६०७०३	१
५	३/०७३/७४	कायनाइट ईण्डस्ट्रीयल	जाजरकोट	जुनीचाँदे गाउँपालिका	६०७०३	१

३.६.३ आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट सङ्कलित रोयल्टी सम्बन्धित प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँट गर्न नेपाल सरकारलाई गरिएको सिफारिस

सिफारिस मिति: २०८१/०१/२५

क. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानको धारा २५० बमोजिम गठित राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगलाई राज्यमा उपलब्ध हुने प्राकृतिक एवम् वित्तीय स्रोतको संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीचमा समन्यायिक ढंगले परिचालन, बाँडफाँट र वितरण गर्नका लागि सिफारिस गर्ने जिम्मेवारी प्रदान गरिएको छ। यसै सन्दर्भमा तीनै तहका सरकारले प्राकृतिक स्रोतको परिचालन वा विकासबाट प्राप्त लाभको समन्यायिक वितरण गर्नका लागि त्यस्तो लाभको निश्चित अंश रोयल्टी, सेवा वा वस्तुको रूपमा प्रभावित क्षेत्र र स्थानीय समुदायलाई वितरण गर्नुपर्ने हुन्छ। सरकारका तीन तहबीच प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँटका लागि सिफारिस गर्ने, प्राकृतिक स्रोतको परिचालन गर्दा लगानी तथा प्रतिफलको हिस्सा निर्धारणको आधार तय गरी सिफारिस गर्ने र प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट सम्बन्धी विषयमा उठ्न सक्ने सम्भावित विवाद निवारण गर्न समन्वयात्मक रूपमा काम गर्न सुझाव दिने एवम् प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट गर्दा सोसँग सम्बन्धित वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा आवश्यक अध्ययन र अनुसन्धान गरी नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने जिम्मेवारी समेत आयोगको रहेको छ।

आयोगले सिफारिस गर्ने विभिन्न किसिमका वित्तीय हस्तान्तरणहरू मध्ये प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँट पनि एक हो। विश्वका अधिकांश मुलुकहरूले प्राकृतिक स्रोतको अवस्थिति, प्राकृतिक स्रोतहरूले ओगट्ने क्षेत्रफल, प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट पर्ने प्रभाव, प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्रभावित जनसङ्ख्या जस्ता विषयहरूको अध्ययन तथा विश्लेषण गरी प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त हुने रोयल्टी तहगत सरकारका बीच बाँडफाँट र वितरण गर्ने प्रचलन रहेको छ।

प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त लाभको बाँडफाँट र वितरण गर्दा प्राकृतिक स्रोत उपर राष्ट्रिय स्वामित्व कायम हुनुपर्ने, जुन स्थानमा प्राकृतिक स्रोत छ उक्त स्थानका समुदायलाई सो स्रोतको परिचालनबाट बढी लाभ उपलब्ध गराउनुपर्ने तथा प्राकृतिक स्रोतको उपयोगबाट वातावरणीय जोखिमको व्यवस्थापनमा लाग्ने लागतको विवेकपूर्ण बाँडफाँट गरिनुपर्ने हुन्छ। आयोगले प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँटको सिफारिस गर्दा दिगो विकासको सिद्धान्त (Principle of Sustainable Development), पूर्वसावधानीको सिद्धान्त (Precautionary Principle), सार्वजनिक विश्वासको सिद्धान्त (Public Trust Doctrine), प्रदूषकले दायित्व बहन गर्ने सिद्धान्त (Polluter's Pay Principle), प्राकृतिक स्रोत माथिको सार्वभौम अधिकारको सिद्धान्त (Principle of Sovereignty Over Natural Resources) र लाभको समन्यायिक बाँडफाँटको सिद्धान्त (Principle of Equitable Sharing of Benefit) का मर्मलाई आत्मसात गरेको छ।

प्राकृतिक स्रोत माथिको सार्वभौम अधिकार मुलुकभरिको हुने र सोही मान्यताका आधारमा प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त लाभको हिस्सा मुलुकभर बाँडफाँट र वितरण गर्नु पर्दछ भन्ने आम धारणा रहेको पाइन्छ। सोही अनुसार प्राकृतिक स्रोतको परिचालन र बाँडफाँट सम्बन्धी विद्यमान संवैधानिक तथा कानूनी प्रावधान अनुरूप आयोगले प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँट सम्बन्धी सिफारिस गरेको छ। यसै सन्दर्भमा अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ७ को उपदफा २ मा पर्वतारोहण, विद्युत, वन, खानी तथा खनिज र पानी तथा अन्य प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको ५० प्रतिशत हिस्सा नेपाल सरकारलाई, २५ प्रतिशत हिस्सा सम्बन्धित प्रदेशलाई र २५ प्रतिशत हिस्सा सम्बन्धित स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्नुपर्ने व्यवस्था भए अनुरूप आयोगले आगामी आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा पर्वतारोहण, विद्युत, वन, खानी तथा खनिज पदार्थ र दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त भएको रोयल्टी प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँट गर्ने आधार र हिस्सा निर्धारण गरी नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरेको छ।

पानी तथा अन्य प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टी सङ्कलन सम्बन्धी कानूनको अभावले सिफारिसमा समावेश गर्न सकिएको छैन।

ख. संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्था

१. संवैधानिक व्यवस्था

नेपालको संविधानले प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण, सम्बर्द्धन, उपयोग, परिचालन, बाँडफाँट तथा यसबाट प्राप्त हुने प्रतिफलको न्यायोचित वितरणको सुनिश्चितताको लागि निम्न बमोजिम व्यवस्था गरेको छः

अ. प्राकृतिक साधन स्रोतको संरक्षण, सम्बर्द्धन र उपयोग सम्बन्धी नीति

नेपालको संविधानको भाग ४ मा राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, नीति तथा दायित्व अन्तर्गत धारा ५१ (छ) मा प्राकृतिक साधन स्रोतको संरक्षण, सम्बर्द्धन र उपयोग सम्बन्धी नीतिहरूको व्यवस्था गरिएको छ। जस अनुसार राष्ट्रिय हित अनुकूल तथा अन्तरपुस्ता समन्यायको मान्यतालाई आत्मसात् गर्दै देशमा उपलब्ध प्राकृतिक स्रोत साधनको संरक्षण, सम्बर्द्धन र वातावरण अनुकूल दिगो रूपमा उपयोग गर्ने र स्थानीय समुदायलाई प्राथमिकता र अग्राधिकार दिदै प्राप्त प्रतिफलहरूको न्यायोचित वितरण गर्ने नीति राज्यले लिएको छ।

साथै जनसहभागितामा आधारित स्वदेशी लगानीलाई प्राथमिकता दिँदै जलस्रोतको बहुउपयोगी विकास गर्ने, नवीकरणीय ऊर्जाको उत्पादन तथा विकास गर्दै नागरिकका आधारभूत आवश्यकता परिपूर्तिका लागि सुपथ र सुलभ रूपमा भरपर्दो ऊर्जाको आपूर्ति सुनिश्चित गर्ने तथा ऊर्जाको समुचित प्रयोग गर्ने, जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण र नदीको व्यवस्थापन गर्दै दिगो र भरपर्दो सिँचाइको विकास गर्ने नीति पनि अवलम्बन गरिएको छ।

जनसाधारणमा वातावरणीय स्वच्छता सम्बन्धी चेतना बढाई औद्योगिक एवम् भौतिक विकासबाट वातावरणमा पर्न सक्ने जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्दै वन, वन्यजन्तु, पंक्षी, वनस्पति तथा जैविक विविधताको संरक्षण, सम्बर्द्धन र दिगो उपयोग गर्ने, वातावरणीय सन्तुलनका लागि आवश्यक भूभागमा वन क्षेत्र कायम राख्ने, प्रकृति, वातावरण वा जैविक विविधतामाथि नकारात्मक असर परेको वा पर्न सक्ने अवस्थामा नकारात्मक वातावरणीय प्रभाव निर्मूल वा न्यून गर्न उपयुक्त उपायहरू अवलम्बन गर्ने, वातावरण प्रदूषण गर्नेले सो बापत दायित्व ब्यहोर्नुपर्ने तथा वातावरण संरक्षणमा पूर्वसावधानी र पूर्वसूचित सहमति जस्ता पर्यावरणीय दिगो विकासका सिद्धान्त अवलम्बन गर्ने र प्राकृतिक प्रकोपबाट हुने जोखिम न्यूनीकरण गर्न पूर्वसूचना, तयारी, उद्धार, राहत एवम् पुनर्स्थापना गर्ने नीति राज्यले अवलम्बन गर्ने समेत उल्लेख छ।

आ. प्राकृतिक स्रोत सम्बन्धी आर्थिक अधिकार

नेपालको संविधानको धारा ५९, अनुसार सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले प्राकृतिक स्रोतको प्रयोग वा विकासबाट प्राप्त लाभको समन्यायिक वितरणको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ। त्यस्तो लाभको निश्चित अंश रोयल्टी, सेवा वा वस्तुको रूपमा परियोजना प्रभावित क्षेत्र र स्थानीय समुदायलाई कानून बमोजिम वितरण गर्नु पर्नेछ। सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले प्राकृतिक स्रोतको उपयोग गर्दा स्थानीय समुदायले लगानी गर्न चाहेमा लगानीको प्रकृति र आकारको आधारमा कानून बमोजिमको अंश लगानी गर्न प्राथमिकता दिनु पर्ने व्यवस्था छ।

इ. प्राकृतिक स्रोत सम्बन्धी राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको भूमिका

संविधानको धारा २५१ मा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकारको व्यवस्था गरिएको छ। जस अनुसार प्राकृतिक स्रोतको परिचालन गर्दा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारको लगानी तथा प्रतिफलको हिस्सा निर्धारणको आधार तयार गरी सिफारिस गर्ने, प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट सम्बन्धी विषयमा सङ्घ र प्रदेश, प्रदेश र प्रदेश, प्रदेश र स्थानीय सरकार तथा स्थानीय सरकारबीच उठ्न सक्ने सम्भावित विवादको विषयमा अध्ययन अनुसन्धान गरी

त्यसको निवारण गर्न समन्वयात्मक रूपमा काम गर्न सुझाव दिने र प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट गर्दा सोसँग सम्बन्धित वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा आवश्यक अध्ययन र अनुसन्धान गरी नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने भूमिका आयोगको रहेको छ।

ई. प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टीको अधिकार

नेपालको संविधानको अनुसूची-९ मा प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारको साझा सूचीमा राखिएको छ।

२. कानूनी व्यवस्था

प्राकृतिक स्रोतको परिचालन तथा बाँडफाँट सम्बन्धमा देहाय बमोजिमको कानूनी व्यवस्था रहेको छ:

अ. राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४

आयोगले प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण र उपयोगका विषयमा नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई आवश्यक सुझाव दिने लगायतका व्यवस्था यस ऐनले गरेको छ।

आ. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४

यस ऐनले प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँट सम्बन्धमा देहाय बमोजिम व्यवस्था गरेको छ:

- (१) दफा ७ को उपदफा (१): नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय तहबीच सङ्घीय कानून बमोजिम प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँट गर्न नेपाल सरकारले एक सङ्घीय विभाज्य कोष खडा गरी त्यस्तो रोयल्टीबाट प्राप्त रकम सो कोषमा जम्मा गर्नेछ।
- (२) दफा ७ को उपदफा (२): दफा ७ को उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा रहेको रोयल्टीको बाँडफाँट नेपाल सरकारले अनुसूची-४ बमोजिम वार्षिक रूपमा गर्नेछ।
- (३) दफा ७ को उपदफा (३): दफा ७ को उपदफा (२) बमोजिम बाँडफाँट भएको रकम मध्ये नेपाल सरकारले प्राप्त गर्ने रकम सङ्घीय सञ्चित कोषमा, प्रदेशले प्राप्त गर्ने रकम सम्बन्धित प्रदेश सञ्चित कोषमा र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने रकम सम्बन्धित स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी उपलब्ध गराइनेछ।
- (४) अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को अनुसूची-४

प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीको बाँडफाँट (प्रतिशतमा)

क्र.सं.	रोयल्टी शीर्षक	नेपाल सरकार	सम्बन्धित प्रदेश	सम्बन्धित स्थानीय तह
१	पर्वतारोहण	५०	२५	२५
२	विद्युत	५०	२५	२५
३	वन	५०	२५	२५
४	खानी तथा खनिज	५०	२५	२५
५	पानी तथा अन्य प्राकृतिक स्रोत	५०	२५	२५

- (५) अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को अनुसूची-४ को द्रष्टव्य १: नेपाल सरकारले आयोगको सिफारिसमा प्राकृतिक स्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने प्रदेश तथा स्थानीय तह (सम्बन्धित स्थानीय तह, जिल्ला समन्वय समिति) लाई त्यसरी प्रभावित भएको अनुपातमा समन्यायिक रूपमा प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीको बाँडफाँट तथा वितरण गर्नेछ।

ग. प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टी बाँडफाँटका आधार

प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्दा आयोगले लिएका आधारहरू देहाय बमोजिम रहेका छन्:

- प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट गर्दा अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को अनुसूची-४ अनुरूप प्रभावित सम्बन्धित प्रदेश र स्थानीय तहलाई प्रभावका आधारमा समन्यायिक रूपमा रोयल्टी बाँडफाँट गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई रोयल्टी बाँडफाँटको मुख्य आधारको रूपमा लिइएको छ। प्राकृतिक स्रोत रहेका स्थानलाई विशेष प्राथमिकतामा राखी रोयल्टी बाँडफाँट गरिएको छ। परिचालित प्राकृतिक स्रोतको अवस्थिति रहेको मुख्य क्षेत्र (Main Location), मुख्य क्षेत्रसँग जोडिएको प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्रभावित क्षेत्र (Affected Area) र परिचालित प्राकृतिक स्रोतबाट प्रभावित जनसङ्ख्या (Affected Population) लाई प्रमुख आधार मानी सो अनुरूप सम्बन्धित प्रदेश र सम्बन्धित स्थानीय तहका लागि रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गरिएको छ।
- प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँटका लागि आयोगबाट गरिएका अध्ययन, सरोकारवाला निकायहरू (उर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय, अर्थ मन्त्रालय, उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, महालेखा नियन्त्रक कार्यालय, पर्यटन विभाग, विद्युत विकास विभाग, वन तथा भू-संरक्षण विभाग, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग, खानी तथा भूगर्भ विभाग, राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष, नेपाल पर्वतारोहण सङ्घ लगायत) का पदाधिकारी एवम् प्रतिनिधिहरूका साथै सातवटै प्रदेश सरकार र केही स्थानीय तहहरूसँग समेत प्राकृतिक स्रोतको परिचालन एवम् रोयल्टी बाँडफाँट सम्बन्धमा छलफल एवम् अन्तर्क्रिया मार्फत राय सुझाव सङ्कलन गरी प्राप्त सुझावहरूलाई समेत समेटिएको छ।
- परिचालित प्राकृतिक स्रोत अवस्थित स्थानको तथ्याङ्क एवम् अन्य आवश्यक विवरण समेत अद्यावधिक गरी रोयल्टी बाँडफाँट सम्बन्धमा सिफारिस गरिएको छ।

घ. प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट सिफारिसमा प्रयोग गरिएका तथ्याङ्कको स्रोत

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त भएको रोयल्टीको हिस्सा सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई बाँडफाँट गरी नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्दा प्रयोग गरिएका तथ्याङ्कको स्रोतको विवरण यसप्रकार रहेको छ।

क्र.सं.	सूचक/तथ्याङ्क	स्रोत	प्रयोग
१.	भौगोलिक अवस्थिति	नापी विभाग र सम्बन्धित विभागहरू	सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय सरकार।
२.	क्षेत्रफल	<ul style="list-style-type: none"> • नापी विभाग र सम्बन्धित विभागहरू • गाँउपालिका नगरपालिका तथा विपेश संरक्षित क्षेत्रको सङ्ख्या तथा सीमा निर्धारण आयोगको प्रतिवेदन • अध्ययन कार्यदल (२०७५) ले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको प्रयोजनको लागि तयार गरिएको अध्ययन प्रतिवेदन 	
३.	जनसङ्ख्या	राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय	
४.	वनको क्षेत्रफल र अवस्थिति	वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र	
५.	संरक्षित क्षेत्रका मध्यवर्ती क्षेत्रको क्षेत्रफल तथा अवस्थिति	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग	
६.	हिमालचुली र सोको आधार शिविर रहेको स्थान	पर्यटन विभाग	

क्र.सं.	सूचक/तथ्याङ्क	स्रोत	प्रयोग
७.	विद्युत गृह रहेको स्थान र प्रभावित क्षेत्र	विद्युत विकास विभाग, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगबाट गरिएको अध्ययन	
८.	पर्वतारोहणको अनुमानित रोयल्टी	पर्यटन विभाग	
९.	विद्युतको अनुमानित रोयल्टी	विद्युत विकास विभाग	
१०.	वन तथा संरक्षित क्षेत्रको अनुमानित रोयल्टी	वन तथा भू-संक्षण विभाग, डिभिजन वन कार्यालयहरू, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग र म.ले.नि.का.	
११.	खानी तथा खनिजको अनुमानित रोयल्टी	खानी तथा भूगर्भ विभाग	
१२	दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीको अनुमानित रोयल्टी	नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण	
१३	प्रदेश तथा स्थानीय तह रहेको BTS-Tower को सङ्ख्या	नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण	
१४	प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेका मोबाईल प्रयोग गर्ने परिवारको सङ्ख्या	राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय	

ड. प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट गर्न लिइएका आधार र ढाँचा तथा सोको व्याख्या एवम् विप्लेषण

नेपाल सरकारले आयोगको सिफारिसमा प्राकृतिक स्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई त्यसरी प्रभावित भएको अनुपातमा समन्यायिक रूपमा प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीको अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को अनुसूची-४ बमोजिम बाँडफाँट तथा वितरण गर्नुपर्ने हुन्छ। सो अनुसार पाँच प्रकारका रोयल्टी शीर्षक रहेकोमा क्रम सङ्ख्या ५ मा रहेको पानी तथा अन्य प्राकृतिक स्रोत बाहेकका ४ वटा रोयल्टी शीर्षकबाट सङ्घीय विभाज्य कोषमा सङ्कलन भएको रोयल्टी बाँडफाँट सिफारिस गर्न लिइएका आधार र ढाँचा तथा सोको व्याख्या तथा विप्लेषण यस प्रकार छ।

१. पर्वतारोहणबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट

पर्यटन ऐन, २०३५ ले पर्वतारोहणलाई नेपाली हिमश्रृङ्खलाको कुनै निश्चित चूलीमा पुग्ने उद्देश्य लिई कुनै दलले त्यस्तो चूलीको आरोहण गर्ने कार्य भनी परिभाषित गरेको छ। यसका साथै पर्वतारोहण गर्न अनुमति प्राप्त गर्ने पर्वतारोही दलले बुझाउनु पर्ने तोकिएको उचाईको हिमालचुलीका लागि तोकिएको सलामी रकमलाई पर्वतारोहण रोयल्टी मानिएको छ। नेपाल सरकारले ४१४ वटा हिमालचुलीहरू आरोहणका लागि खुला गरेको अवस्थामा चालु आर्थिक वर्ष २०७९/८० को हालसम्मको अवधिमा जम्मा ७० वटा हिमालचुलीहरूबाट आरोहण गरे बापतको रोयल्टी पर्यटन विभाग र नेपाल पर्वतारोहण सङ्घबाट सङ्कलन भएको छ।

पर्वतारोहणबाट प्राप्त रोयल्टीको बाँडफाँट गर्दा अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ बमोजिम प्राकृतिक स्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई त्यसरी प्रभावित भएको अनुपातमा समन्यायिक रूपमा बाँडफाँट तथा वितरण गरिने व्यवस्था भए बमोजिम प्रभावित क्षेत्रका प्रदेश तथा स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने रोयल्टीको हिस्सा निर्धारण गर्न विभिन्न सूचकहरू निर्माण गरिएको र ती सूचकहरूले बहन गर्ने भारको आधारमा सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहहरूले प्राप्त गर्ने रोयल्टीको हिस्सा सिफारिस गरिएको छ।

पर्वतारोहणबाट प्राप्त रोयल्टीको बाँडफाँटका लागि सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहहरूले प्राप्त गर्ने रोयल्टीको हिस्सा निर्धारण गर्न लिइएका आधारहरू र तिनका लागि दिइएको भार एवम् व्याख्या यस प्रकार रहेको छ:

क्र. सं.	आधार (सूचक)	आन्तरिक ढाँचा (उपसूचकको भार प्रतिशतमा)	ढाँचा (जम्मा भार प्रतिशतमा)
क.	भौगोलिक अवस्थिति अ. हिमालचुली रहेको स्थानीय तह आ. हिमालचुली रहेको स्थानीय तहसँग जोडिएका स्थानीय तह	६०% ४०%	४०%
ख.	आधार शिविर रहेको स्थानीय तह		१० %
ग.	प्रभावित क्षेत्रको क्षेत्रफल अ. हिमालचुली रहेको स्थानीय तह आ. हिमालचुली रहेको स्थानीय तहसँग जोडिएका स्थानीय तह	६०% ४०%	२५ %
घ.	प्रभावित क्षेत्रको जनसङ्ख्या अ. हिमालचुली रहेको स्थानीय तह आ. हिमालचुली रहेको स्थानीय तहसँग जोडिएका स्थानीय तह	६०% ४०%	२५%
जम्मा			१००%

- **भौगोलिक अवस्थिति:** हिमालचुली रहेको स्थानीय तह र हिमालचुली रहेको स्थानीय तहसँग जोडिएका स्थानीय तहलाई समेटि पर्वतारोहणबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारणका लागि एउटा मुख्य आधारको रूपमा भौगोलिक अवस्थितिलाई लिइएको छ। भौगोलिक अवस्थितिलाई एकमुष्ट रूपमा ४० प्रतिशत भार दिई सो भारलाई शत प्रतिशत मानी हिमालचुली रहेको स्थानीय तहलाई ६० प्रतिशत भार र सो स्थानीय तहसँग जोडिएका स्थानीय तहहरूलाई ४० प्रतिशत भार दिई मापन गरिएको छ। प्रभावित मुख्य स्थानको रूपमा रहेको सम्बन्धित भौगोलिक अवस्थितिलाई विशेष महत्व दिई हिमालचुली रहेको स्थानीय तहलाई अधिक भार दिइएको छ।
- **आधार शिविर रहेको स्थानीय तह:** पर्यटन ऐन, २०३५ ले सम्बन्धित पर्वत आरोहण गर्न प्रयोगमा ल्याइने मालसामान, खाद्य सामग्री, औषधि आदि राखी अग्रिम शिविरलाई आवश्यक पर्ने त्यस्ता मालसामान आपूर्ति गर्न वा पर्वतारोहण सम्बन्धी कुराको निर्देशन दिन खडा गरिएको पर्वतारोहण सम्बन्धी खास प्रविधि विना पुग्न सकिने सबभन्दा तल्लो उचाईमा रहेको शिविरलाई आधार शिविर भनी परिभाषित गरेको छ। हिमालचुली एक वा सो भन्दा बढी स्थानीय तहहरूमा फैलिएको हुन्छ। तर पर्वतारोहण गर्ने क्रममा आधार शिविर रहेको स्थानीय तहमा आरोहण सम्बन्धी विभिन्न क्रियाकलापहरू हुने र सोबाट उक्त तहमा बढी असर पर्ने हुँदा आधार शिविर रहेको स्थानीय तहलाई एउटा सूचकको रूपमा लिइएको छ। यसर्थ पर्वतारोहणबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्दा आधार शिविरलाई १० प्रतिशत भार दिइएको छ।
- **प्रभावित क्षेत्रको क्षेत्रफल:** हिमालचुली रहेको स्थानीय तह र हिमालचुली रहेको स्थानीय तहसँग जोडिएका स्थानीय तहहरूलाई पर्वतारोहणबाट प्रभावित क्षेत्रको रूपमा लिइएको छ। पर्वतारोहणबाट प्रभावित क्षेत्रको क्षेत्रफलको लागि हिमालचुली रहेको सम्बन्धित तहलाई मुख्य प्रभाव क्षेत्र मानी सो स्थानीय तहको क्षेत्रफललाई मुख्य आधारको रूपमा लिई बढी भार दिइएको छ। त्यस्तै हिमालचुली रहेको स्थानीय तहसँग जोडिएका अन्य स्थानीय तहहरूलाई कम प्रभावित क्षेत्र मानी सोही बमोजिम भार प्रदान गरिएको छ। यसै प्रयोजनार्थ पर्वतारोहणबाट प्राप्त रोयल्टीको बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्दा प्रभावित क्षेत्रको क्षेत्रफललाई २५ प्रतिशत भार दिइएको छ। जसको ६० प्रतिशत हिमालचुली रहेको स्थानीय तह र ४० प्रतिशत हिमालचुली रहेको स्थानीय तहसँग जोडिएका स्थानीय तहहरूको क्षेत्रफलको अनुपातका आधारमा भार प्रदान गरिएको छ।

- **प्रभावित क्षेत्रको जनसङ्ख्या:** हिमालचुली आरोहणको क्रममा सो आरोहण सम्बन्धी क्रियाकलापबाट वातावरणमा पर्ने प्रभावका कारण त्यहाँ अवस्थित जनसङ्ख्या प्रत्यक्ष रूपमा प्रभावित हुने गर्दछ। प्रभावित क्षेत्रको प्रभाव मूल्याङ्कनका आधारमा हिमालचुली रहेको तहलाई नै मुख्य प्रभावित क्षेत्र मानी सो तहमा रहेको जनसङ्ख्यालाई बढी प्रभावित र सो तहसँग जोडिएका वरिपरिका स्थानीय तहहरूलाई कम प्रभावित क्षेत्रको रूपमा मूल्याङ्कनमा समावेश गरिएको छ। यस प्रयोजनका लागि प्रभावित क्षेत्रको जनसङ्ख्यालाई एउटा आधार मानी २५ प्रतिशत भार दिईएको छ। उक्त भारलाई शत प्रतिशत मानी सो को ६० प्रतिशत हिमालचुली रहेको स्थानीय तह र ४० प्रतिशत हिमालचुली रहेको स्थानीय तहसँग जोडिएका स्थानीय तहहरूको जनसङ्ख्याको अनुपातका आधारमा भार प्रदान गरिएको छ।

२. विद्युतबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट

नेपालको संविधानमा जलविद्युतलाई तिनै तहको साझा अधिकार सूचीका साथै सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको अलग अलग अधिकार सूचीमा समेत राखिएको छ। हाल निजी क्षेत्र र नेपाल विद्युत प्राधिकरणले निर्माण गरेका १ मेगावाट क्षमता भन्दा ठूला १४७ वटा आयोजनाहरू सञ्चालनमा रहेका छन्। विद्युत ऐन, २०४९ मा अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले जलविद्युतको व्यापारिक उत्पादन सुरु गरेपछि नेपाल सरकारलाई रोयल्टी बुझाउनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ भने विद्युत विकास विभागबाट उक्त रोयल्टीको रकम सङ्कलन हुँदै आइरहेको छ।

विद्युतबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्न विद्युत आयोजनाको भौगोलिक अवस्थिति, प्रभावित स्थानीय तहको क्षेत्रफल र जनसङ्ख्यालाई मुख्य सूचकहरूको रूपमा लिईएको छ। विद्युत रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारणका लागि लिइएका आधारहरू र तिनका लागि दिइएको भार एवम् व्याख्या देहाय वमोजिम रहेको छ:

क्र. सं.	आधार (सूचक)	आन्तरिक ढाँचा (उपसूचकको भार प्रतिशतमा)	ढाँचा (जम्मा भार प्रतिशतमा)
क.	भौगोलिक अवस्थिति		५०%
	अ. मुख्य क्षेत्र (विद्युतका संरचनाहरू रहेको क्षेत्र)	५०%	
	आ. प्रभावित क्षेत्र (आयोजनाबाट प्रभावित क्षेत्र)	३०%	
	इ. वरिपरिको क्षेत्र (आयोजनास्थल वरपरको उपल्लो र तल्लो तटीय क्षेत्र)	२०%	
ख.	प्रभावित क्षेत्रको क्षेत्रफल		२५%
	अ. मुख्य क्षेत्र (विद्युतका संरचनाहरू रहेको क्षेत्र)	५०%	
	आ. प्रभावित क्षेत्र (आयोजनाबाट प्रभावित क्षेत्र)	३०%	
	इ. वरिपरिको क्षेत्र (आयोजनास्थल वरपरको उपल्लो र तल्लो तटीय क्षेत्र)	२०%	
ग.	प्रभावित क्षेत्रको जनसङ्ख्या		२५%
	अ. मुख्य क्षेत्र (विद्युतका संरचनाहरू रहेको क्षेत्र)	५०%	
	आ. प्रभावित क्षेत्र (आयोजनाबाट प्रभावित क्षेत्र)	३०%	
	इ. वरिपरिको क्षेत्र (आयोजनास्थल वरपरको उपल्लो र तल्लो तटीय क्षेत्र)	२०%	
जम्मा			१००%

नोट: माथि उल्लिखित क्षेत्र मूल्याङ्कन गर्दा सम्बन्धित स्थानीय तहको वडाहरूको आधारमा गरिएको छ।

- **भौगोलिक अवस्थिति:** भौगोलिक अवस्थितिभित्र आयोजनाको सम्पूर्ण भौतिक पूर्वाधारहरू, सुख्खा क्षेत्र र तल्लो एवम् उपल्लो तटीय क्षेत्र पर्दछ। विद्युत आयोजना निर्माणबाट उपल्लो तटीय क्षेत्रमा बाँधको कारण घरजग्गा डुवानमा परी स्थानीयवासीहरू विस्थापित हुने अवस्था समेत सिर्जना हुन्छ भने तल्लो तटीय क्षेत्रमा जनताले युगौंदेखि प्रयोग

गरिरहेको पानीको स्रोत घट्न गई सुख्खा क्षेत्रमा वृद्धि, वालीनालीको उत्पादनमा हास, पानी घट्ट माछापालन तथा तरकारी खेती जस्ता जीविकोपार्जनका गतिविधिबाट विस्थापन हुन सक्ने समस्याको सामना गर्नुपर्ने अवस्था सिर्जना हुन सक्दछ। विद्युतका भौतिक संरचनाहरू निर्माण गर्दा, खोलाको बहावलाई परिवर्तन गर्दा आयोजना क्षेत्रभित्र पर्यावरणमा समेत नकारात्मक प्रभाव पर्ने गरेको पाईन्छ। तसर्थ विद्युत आयोजनाबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँट गर्दा अत्यन्तै महत्वपूर्ण रहेको भौगोलिक अवस्थितिलाई ५० प्रतिशत भार दिई त्यसलाई शत प्रतिशत मानी त्यसको उपसूचकको रूपमा मुख्य क्षेत्रलाई ५० प्रतिशत, प्रभावित क्षेत्रलाई ३० प्रतिशत र वरिपरिको क्षेत्रलाई २० प्रतिशत भार दिई हिस्सा निर्धारण गरिएको छ। भौगोलिक अवस्थिति अन्तर्गतका उपसूचकहरूको व्याख्या देहाय बमोजिम रहेको छ:

(अ) मुख्य क्षेत्र: मुख्य क्षेत्रमा जलविद्युत आयोजनाका भौतिक संरचनाहरू निर्माण भएका स्थानीय तहका सम्बन्धित वडाहरू पर्दछन्। जलाशययुक्त आयोजना तथा पिकिङ्ग रन अफ द रिभर (Peaking Run of the River) आयोजना र रन अफ द रिभर (Run of the River) आयोजनाको प्रकृतिका आधारमा मुख्य क्षेत्र देहाय बमोजिम राखिएको छ।

(१) जलाशययुक्त आयोजना तथा पिकिङ्ग रन अफ द रिभर आयोजना: जलाशयले छोएका सम्पूर्ण वडाहरू तथा विद्युत गृहमा पानी लैजानका लागि बनेका भौतिक संरचनाहरू (बाँध, ईन्टेक, डिस्याण्डिङ्ग वेसिन, नहर, पाईप वा सुरुङ्ग), विद्युत गृह र टेलरेस (Tailrace) ले छोएका सम्पूर्ण वडाहरूलाई मुख्य क्षेत्रको रूपमा लिईएको छ।

(२) रन अफ द रिभर आयोजना: विद्युत गृहमा पानी लैजानका लागि बनेका भौतिक संरचनाहरू (ईन्टेक, डिस्याण्डिङ्ग वेसिन, नहर, पाईप वा सुरुङ्ग), विद्युत गृह र टेलरेसले छोएका सम्पूर्ण वडाहरूलाई मुख्य क्षेत्रको रूपमा लिईएको छ।

(आ) प्रभावित क्षेत्र: प्रभावित क्षेत्र भित्र आयोजनाका कारण नदी वा खोलाको प्राकृतिक बहाव घट्न गई सुख्खा क्षेत्र सिर्जना हुन सक्ने स्थानीयतहका सम्बन्धित वडाहरू पर्दछन्। यस किसिमका प्रभावित क्षेत्रमा एकै वेसिन (जुन खोला वा नदीबाट आयोजनाको लागि पानी लिई विद्युत उत्पादन पश्चात् सोही खोला वा नदीमा पानी मिसाइएको हुन्छ) र अन्तरवेसीन (एक खोला वा नदीबाट आयोजनाको लागि पानी लिई विद्युत उत्पादन पश्चात् अर्को खोला वा नदीमा पानी मिसाइएको हुन्छ) आयोजनाका हकमा देहाय बमोजिमको आधार लिई मापन गरिएको छ।

(१) एकै वेसीन प्रकृतिका जलविद्युत आयोजनाका सम्बन्धमा बाँधदेखि विद्युत गृहसम्म नदीका वारी र पारी किनारामा जोडिने वडाहरू प्रभावित क्षेत्र (सुख्खा क्षेत्र) को रूपमा गणना गरिएको छ।

(२) अन्तरवेसीन प्रकृतिका जलविद्युत आयोजनाको हकमा बाँधदेखि तल सो भन्दा ठुलो नदी जोडिने स्थानसम्मका नदीका वारी र पारी किनाराका वडाहरू प्रभावित क्षेत्र (सुख्खा क्षेत्र) को रूपमा लिईएको छ।

(इ) वरिपरिका क्षेत्र (उपल्लो र तल्लो तटीय क्षेत्र): वरिपरिको क्षेत्र भित्र आयोजनाको सम्बन्धित नदी किनारामा मुख्य क्षेत्रसँग जोडिएको उपल्लो र तल्लो तटीय क्षेत्रलाई लिईएको छ।

(१) उपल्लो तटीय क्षेत्रमा जलाशययुक्त आयोजना तथा पिकिङ्ग रन अफ द रिभर आयोजनाका हकमा जलाशयले छोएका वडाहरूसँग जोडिने नदी किनाराका वारीपारीका वडाहरूलाई लिईएको छ।

(२) तल्लो तटीय क्षेत्रमा आयोजनाको टेलरेस भन्दा पारिपट्टिको वडा र टेलरेसले छोएको भन्दा तल्लो वडालाई लिईएको छ।

- **प्रभावित क्षेत्रको क्षेत्रफल:** विद्युत आयोजनाको निर्माण तथा सञ्चालन हुँदा उक्त आयोजनाले पारेको प्रभाव स्थानीय तहको निश्चित भूगोलको क्षेत्रफलमा रहेको बस्ती, कृषिजन्य भूमि र वातावरणमा पर्ने भएको हुँदा स्थानीय तहको क्षेत्रफलको आधारमा विद्युतबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँट गर्दा समन्यायिक हुने देखिन्छ। आयोजनाबाट प्रभावित क्षेत्रफलको तथ्याङ्क लिँदा स्थानीय तहको वडालाई प्रभावित मानिएको हुँदा प्रभाव आधारको मूल्याङ्कन बढी स्पष्ट र वस्तुनिष्ठ हुने अपेक्षा गरिएको छ। यस सूचकको लागि प्रभाव मूल्याङ्कन गर्ने प्रयोजनार्थ प्रभावित स्थानीय तहको क्षेत्रफललाई २५ प्रतिशत भार दिई त्यसलाई शत प्रतिशत मानी त्यसको उपसूचकको रूपमा मुख्य क्षेत्रलाई ५० प्रतिशत, प्रभावित क्षेत्रलाई ३० प्रतिशत र वरिपरिको क्षेत्रलाई २० प्रतिशत भार दिई क्षेत्रफलको अनुपातको आधारमा हिस्सा निर्धारण गरिएको छ।
- **प्रभावित क्षेत्रको जनसङ्ख्या:** जलविद्युत आयोजनाको भौतिक, आर्थिक, सामाजिक र वातावरणीय प्रभावबाट प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा सम्बन्धित स्थानीय तहका जनताहरू प्रभावित भएका हुन्छन्। सोबाट कति जनसङ्ख्या प्रभावित भएका हुन् त्यसको आधारमा प्रभावको मूल्याङ्कन गरी रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट गर्न उपयुक्त हुने हुँदा प्रभावित तहको वडाको जनसङ्ख्यालाई २५ प्रतिशत भार दिई त्यसलाई शत प्रतिशत मानी त्यसको उपसूचकको रूपमा मुख्य क्षेत्रलाई ५० प्रतिशत, प्रभावित क्षेत्रलाई ३० प्रतिशत र वरिपरिको क्षेत्रलाई २० प्रतिशत भार दिई जनसङ्ख्याको अनुपातको आधारमा हिस्सा निर्धारण गरिएको छ।

३. वनबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट

नेपालको संविधानको अनुसूची-७ मा अन्तरप्रदेशिक रूपमा फैलिएको जंगल, वन संरक्षण क्षेत्र संघ र प्रदेशको साझा अधिकारको सूची र अनुसूची-९ मा वन, जंगल, पर्यावरण तथा प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकार सूचीमा रहेको छ। वन क्षेत्रको रोयल्टी राष्ट्रिय वन र संरक्षित क्षेत्रबाट प्राप्त हुने गर्दछ। यसै सन्दर्भमा राष्ट्रिय वनलाई सरकारद्वारा व्यवस्थित वन, वन संरक्षण क्षेत्र, सामुदायिक वन, साझेदारी वन, कबुलियती वन र धार्मिक वनको रूपमा व्यवस्थापन गर्ने उद्देश्यले वर्गीकरण गरिएको छ। साथै निजी, सार्वजनिक र शहरी वनको प्रवर्द्धन गर्दै वन्यजन्तु, वातावरण, जलाधार, जैविक विविधताको संरक्षण सम्बर्द्धन तथा सदुपयोग गरी राष्ट्रिय सम्बृद्धिमा योगदान गर्ने राष्ट्रिय वन नीति रहेको छ। संरक्षित क्षेत्र अन्तरगत राष्ट्रिय निकुञ्जको व्यवस्थापन, वन्यजन्तु र यसको वासस्थानको संरक्षण, शिकारमा नियन्त्रण र प्राकृतिक सौन्दर्यको दृष्टिकोणबाट विशेष महत्व राख्ने ठाँउहरूको संरक्षण, सम्बर्द्धन, विकास तथा उचित व्यवस्थापन र उपयोग गरी जनताको सदाचार र सुविधा कायम राख्दै प्रकृतिको संरक्षण सम्बर्द्धन र दिगो विकास गर्ने नीति रहेको छ। संविधानतः राष्ट्रिय वनको परिचालन तथा व्यवस्थापन प्रदेश सरकार र संरक्षित क्षेत्रको सञ्चालन एवम् व्यवस्थापन नेपाल सरकारबाट हुने व्यवस्था रहेको छ। प्राकृतिक स्रोतको परिचालन गर्दा राष्ट्रिय वनबाट प्राप्त हुने रोयल्टी प्रदेश सरकार र संरक्षित क्षेत्रबाट प्राप्त हुने रोयल्टी संघ सरकारबाट सङ्कलन भई सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा हुँदै आइरहेको छ। राष्ट्रिय वन र संरक्षित क्षेत्रबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँट वनको प्रकृति अनुसार गर्नुपर्ने हुँदा यसका लागि छुट्टाछुट्टै सूचकहरू निर्माण गरी रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँटको सिफारिस गरिएको छ।

अ. राष्ट्रिय वनबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट

वन ऐन, २०७६ मा प्रदेश भित्रको राष्ट्रिय वन तथा अन्तरप्रदेशिक राष्ट्रिय वनलाई परिभाषित गरिएको छ। राष्ट्रिय वनको व्यवस्थापन गर्ने सन्दर्भमा सरकारद्वारा व्यवस्थित वन, वन संरक्षण क्षेत्र, सामुदायिक वन, साझेदारी वन, धार्मिक वन र कबुलियती वनको रूपमा व्यवस्थापन हुँदै आइरहेको छ भने सोको व्यवस्थापन र परिचालन प्रदेश सरकारबाट गर्ने व्यवस्था रहेको छ।

राष्ट्रिय वनबाट प्राप्त हुने रोयल्टी सम्बन्धी तथ्याङ्क प्रदेश तथा प्रदेश अन्तरगतका डिभिजन वन कार्यालयहरू, वन तथा भू-

संरक्षण विभाग र वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रबाट प्राप्त हुँदै आएको छ। यसरी प्राप्त तथ्याङ्क बमोजिम राष्ट्रिय वनको रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँटका लागि लिइएका आधारहरू, भार र सोको व्याख्या निम्नानुसार रहेको छः

क्र.सं.	आधार (सूचक)	ढाँचा (प्रतिशतमा)
क.	वनको अवस्थिति (वन रहेको स्थानीय तह)	२०%
ख.	वनको क्षेत्रफल (स्थानीय तहमा रहेको वनको क्षेत्रफल)	४०%
ग.	स्थानीय तहको जनसङ्ख्या	२०%
घ.	वनमा आश्रित जनसङ्ख्या	१०%
ङ.	वनको संरक्षण र दिगो व्यवस्थापनमा सहभागिता	१०%
	जम्मा	१००%

- **वनको अवस्थिति:** वनको अवस्थितिले कुनै स्थानीय तहमा वन क्षेत्र रहेको वा नरहेको स्थितिलाई जनाउँदछ। वनको भौगोलिक अवस्थितिबाट वन वरिपरि रहेका कृषि बाली घरपालुवा जनावर तथा स्थानीयवासीलाई प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष प्रभाव पर्ने हुँदा वनको अवस्थितिलाई एउटा महत्वपूर्ण आधारको रूपमा लिई कुल भारको २० प्रतिशत भार दिई रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट गरिएको छ।
- **वनको क्षेत्रफल:** स्थानीय तहमा रहेको वनको संरक्षण, व्यवस्थापन र वातावरणीय एवम् पारिस्थितिक प्रणालीलाई संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्नुपर्ने हुँदा स्थानीय तहले पाउने रोयल्टीको हिस्सा निर्धारण गर्दा वनको क्षेत्रफललाई प्रमुख आधार मानी ४० प्रतिशत भार दिईएको छ।
- **स्थानीय तहको जनसङ्ख्या:** वनको व्यवस्थापन, संरक्षण तथा उपयोगमा स्थानीयवासीहरूको महत्वपूर्ण योगदान हुने र वनको स्रोत परिचालनबाट सम्बन्धित तथा वरपरका स्थानका जनतालाई प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष प्रभाव पर्ने हुँदा रोयल्टी बाँडफाँटको सिफारिस गर्दा सम्बन्धित स्थानीय तहको जनसङ्ख्यालाई अर्को आधारको रूपमा लिई यसलाई २० प्रतिशत भार दिईएको छ।
- **वनमा आश्रित जनसङ्ख्या:** वन ऐन, २०७६ को दफा २६ बमोजिम डिभिजन वन कार्यालयले गरिवीको रेखामुनी रहेका जनताको गरिवी न्यूनिकरणका लागि कार्ययोजना बनाई वनको संरक्षण र विकास हुने गरी आय आर्जन हुने कार्यक्रम सञ्चालन गरी जीविकोपार्जन गर्न त्यस्ता जनताको समूहलाई कबुलियती वनको रूपमा राष्ट्रिय वनको कुनै भाग उपलब्ध गराउने व्यवस्था रहेको छ। त्यस्ता कबुलियती वन समूहहरू ४४ जिल्लामा रहेको देखिन्छ। उक्त समूहहरूले डिभिजन वन कार्यालयहरूमा दर्ता भई स्वीकृत कार्ययोजना बमोजिम वनको संरक्षण, व्यवस्थापन र आय आर्जनका कार्यक्रमहरू कबुलियती वनमा सञ्चालन गर्दै आएका छन। कबुलियती वन कार्यक्रमबाट हैसियत बिग्रेको वनको सुधार, गरिवीको रेखामुनीका समुदायको आर्थिक र सामाजिक अवस्थामा समेत सुधार ल्याउने हुँदा वनमा आश्रित जनसङ्ख्यालाई सूचकको रूपमा लिई कुल भारको १० प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ।
- **वनको संरक्षण र दिगो व्यवस्थापनमा सहभागिता:** वन तथा संरक्षित क्षेत्रको संरक्षण, व्यवस्थापन, उपयोग, सदुपयोग, वातावरण एवम् जैविक विविधता संरक्षण तथा दिगो व्यवस्थापन र सो कार्यमा संलग्न क्षमता अभिवृद्धि लगायतमा टेवा पुग्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न सम्बन्धित स्थानीय तहले पुर्याएको योगदानलाई आधार मानी वनको संरक्षण र दिगो व्यवस्थापनमा सहभागिता सूचकलाई १० प्रतिशत भार दिईएको छ। यस सूचक सम्बन्धी तथ्याङ्क सम्बन्धित निकायबाट प्राप्त नभएको हुँदा सबै स्थानीय तह तथा प्रदेशलाई समान अंक प्रदान गरिएको छ।

आ. संरक्षित क्षेत्रबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ बमोजिम राष्ट्रिय निकुञ्जको व्यवस्थापन, वन्यजन्तु र वासस्थानको संरक्षण,

शिकारमा नियन्त्रण र प्राकृतिक सौन्दर्यको दृष्टिकोणबाट विशेष महत्व राख्ने ठाँउहरूको संरक्षण, सम्बर्द्धन, विकास तथा उचित व्यवस्थापन र उपयोग गरी जनताको सदाचार र सुविधा कायम राख्दै प्रकृतिको संरक्षण प्रवर्द्धन गर्नका लागि संरक्षित क्षेत्र अन्तर्गत राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्ष, शिकार आरक्ष, संरक्षण क्षेत्रहरू र मध्यवर्ती क्षेत्र (Buffer Zone) स्थापना भएका छन्। संरक्षित क्षेत्रको संरक्षणको राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय महत्वलाई मध्यनजर गर्दै संरक्षण क्षेत्रलाई विभिन्न किसिमबाट देहाय बमोजिम बर्गीकरण गरी व्यवस्थापन गरिएको छः

- “राष्ट्रिय निकुञ्ज” भन्नाले प्राकृतिक वातावरणको साथै वन्यजन्तु, वनस्पति र भू-दृश्यको संरक्षण, व्यवस्थापन र उपयोगको लागि छुट्याइएको क्षेत्र।
- “संनियमित प्राकृतिक आरक्ष” भन्नाले वैज्ञानिक अध्ययनको निमित्त छुट्याइएको, पारिस्थिकीय महत्वको वा अन्यथा महत्व राख्ने क्षेत्र।
- “वन्यजन्तु आरक्ष” भन्नाले वन्यजन्तु सम्पदा र तिनीहरूको वासस्थानको संरक्षण तथा व्यवस्था गर्न छुट्याइएको क्षेत्र।
- “शिकार आरक्ष” भन्नाले शिकारीहरूलाई शिकार गर्न दिनको निमित्त वन्यजन्तु सम्पदाको व्यवस्थापनको लागि छुट्याइएको क्षेत्रलाई सम्झनु पर्छ।
- “संरक्षण क्षेत्र” भन्नाले प्राकृतिक वातावरणको संरक्षण र प्राकृतिक स्रोतको सन्तुलित उपयोगको लागि एकीकृत योजना अनुसार व्यवस्थापन गरिने क्षेत्र।
- “मध्यवर्ती क्षेत्र” (Buffer Zone) भन्नाले स्थानीय जनताहरूलाई नियमित रूपले वन पैदावार उपभोग गर्न पाउने सहूलियत प्रदान गर्नको लागि राष्ट्रिय निकुञ्ज वा आरक्ष वरिपरिको तोकिएको क्षेत्र।

हाल नेपालमा जम्मा २० वटा संरक्षित क्षेत्रहरू रहेका छन्, जसमध्ये १२ वटा राष्ट्रिय निकुञ्ज, एक वटा वन्यजन्तु आरक्ष, एक वटा शिकार आरक्ष र ६ वटा संरक्षण क्षेत्रहरू रहेका छन्। राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्ष अन्तर्गत १३ वटा मध्यवर्ती क्षेत्र तोकिएको छ। मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापनमा सम्बद्ध समुदायको प्रत्यक्ष संलग्नतामा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्ष व्यवस्थापन गरिएको छ। यसबाट निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्ष, शिकार आरक्ष र संरक्षण क्षेत्रहरूको संरक्षण, संवर्द्धन तथा व्यवस्थापनमा सहयोग पुगेको छ।

नेपालमा उल्लेखित संरक्षित क्षेत्रहरू मध्ये संनियमित प्राकृतिक आरक्ष हाल सम्म स्थापना भएको छैन। तर विशेष गरी पर्यापर्यटन र जडिबुटी सङ्कलन लगायतका विभिन्न क्रियाकलापबाट रोयल्टी सङ्कलन हुने गरेको छ। संविधान बमोजिम उल्लेखित संरक्षित क्षेत्रहरू संघको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने र संरक्षित क्षेत्रहरू कुनै पनि स्थानीय तहहरूको क्षेत्रभित्र नपरी स्थानीय तहको सीमाबाट अलग संरक्षित क्षेत्रको रूपमा रहेको हुनाले यी संरक्षित क्षेत्रहरूबाट सङ्कलित रोयल्टी बाँडफाँट गर्दा मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणा भएका संरक्षित क्षेत्रहरूको हकमा मध्यवर्ती क्षेत्रको क्षेत्रफल र जनसङ्ख्यालाई आधार लिनुका अतिरिक्त मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणा नभएको ढोरपाटन शिकार आरक्षको हकमा आरक्षलाई छुने वरिपरिका स्थानीय तहका वडाहरू र संरक्षण क्षेत्रहरू (अपिनप्पा, कृष्णसार, मनास्लु, अन्नपूर्ण, कन्चनजङ्घा, गौरीशंकर) भित्र पर्ने स्थानीय तहका वडाहरूलाई आधार मानी रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट गरिएको छ। संरक्षित क्षेत्रको रोयल्टी बाँडफाँटका लागि लिइएका आधारहरू र तिनका लागि दिइएको भार एवम् व्याख्या यसप्रकार रहेको छः

क्र.सं.	आधार (सूचक)	ढाँचा (प्रतिशतमा)
क.	स्थानीय तहमा मध्यवर्ती क्षेत्र/संरक्षण क्षेत्रको अवस्थिति	१०%
ख.	मध्यवर्ती क्षेत्र/संरक्षण क्षेत्रमा पर्ने स्थानीय तहको क्षेत्रफल	४०%

क्र.सं.	आधार (सूचक)	ढाँचा (प्रतिशतमा)
ग.	मध्यवर्ती क्षेत्र/संरक्षण क्षेत्रमा रहेको स्थानीय तहको जनसङ्ख्या	३५%
घ.	मध्यवर्ती क्षेत्र/संरक्षित क्षेत्रको संरक्षण र दिगो व्यवस्थापनमा सहभागिता	१५%
	जम्मा	१००%

- **स्थानीय तहमा मध्यवर्ती क्षेत्र/संरक्षण क्षेत्रको अवस्थिति:** संरक्षित क्षेत्रको मध्यवर्ती क्षेत्र तथा संरक्षण क्षेत्रभित्र रहेका स्थानीय तहको भूमिका उक्त क्षेत्रहरूको संरक्षण तथा व्यवस्थापनमा महत्वपूर्ण रहेको हुन्छ। तसर्थ उक्त क्षेत्रहरूबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँट गर्दा सम्बन्धित क्षेत्रभित्र रहेका मध्यवर्ती क्षेत्र तथा संरक्षण क्षेत्रले समेटेका स्थानीय तहका वडाहरूलाई ती क्षेत्रहरूको अवस्थितिको रूपमा लिई कुल भारको १० प्रतिशत भार दिइएको छ।
- **स्थानीय तहमा मध्यवर्ती क्षेत्र/संरक्षण क्षेत्रको क्षेत्रफल:** संरक्षित क्षेत्रहरूको मध्यवर्ती क्षेत्र तथा संरक्षण क्षेत्रभित्र रहेका स्थानीय तहका वडाहरूको क्षेत्रफलमा उक्त क्षेत्रहरूबाट पर्ने प्रभावलाई महत्वपूर्ण सूचकको रूपमा लिइएको छ। संरक्षित क्षेत्रबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्दा उक्त क्षेत्रहरूले समेटेको स्थानीय तहहरूको वडाहरूको क्षेत्रफललाई ४० प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ।
- **स्थानीय तहमा मध्यवर्ती क्षेत्रको जनसङ्ख्या:** संरक्षित क्षेत्रहरूको मध्यवर्ती क्षेत्र तथा संरक्षण क्षेत्रभित्र रहेका स्थानीय तहका वडाहरूमा बसोबास गर्ने वासिन्दाहरूले उक्त क्षेत्रको संरक्षण तथा व्यवस्थापनमा महत्वपूर्ण भूमिका खेलेका हुन्छन्। साथै उनीहरूले उक्त क्षेत्रबाट पर्ने सक्ने नकारात्मक प्रभाव समेत ब्यहोर्नु पर्ने हुन्छ। यस्तो नकारात्मक प्रभावको न्यूनीकरणका लागि संरक्षित क्षेत्रबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्दा उक्त क्षेत्रको वडाहरूमा बसोबास गर्ने जनसङ्ख्यालाई एक महत्वपूर्ण आधारको रूपमा लिई ३५ प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ।
- **संरक्षित क्षेत्रको संरक्षण र दिगो व्यवस्थापनमा सहभागिता:** संरक्षित क्षेत्रहरूको मध्यवर्ती क्षेत्र तथा संरक्षण क्षेत्रको संरक्षण, व्यवस्थापन एवम् प्राकृतिक वातावरण र जैविक विविधता समेतको संरक्षण र दिगो व्यवस्थापनमा टेवा पुग्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न सम्बन्धित स्थानीय तहले पुर्याउने योगदानलाई अर्को एक आधारको रूपमा लिइएको छ। वन तथा संरक्षित क्षेत्रको संरक्षण, व्यवस्थापन, उपयोग, सदुपयोग, वातावरण एवम् जैविक विविधता संरक्षण तथा दिगो व्यवस्थापन र सो कार्यमा संलग्न क्षमता अभिवृद्धि लगायतमा टेवा पुग्ने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न सम्बन्धित स्थानीय तहले पुर्याएको योगदानलाई आधार मानी वनको संरक्षण र दिगो व्यवस्थापनमा सहभागिता सुचकलाई १५ प्रतिशत भार दिइएको छ। यस सूचक गणनाको लागि सम्बन्धित निकायबाट तथ्याङ्क प्राप्त नभएको हुँदा सबै स्थानीय तहलाई समान अंकभार दिइएको छ।

४. खानी तथा खनिजबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट

खानी तथा खनीज पदार्थ ऐन, २०४२ मा जमिनको सतह वा भूगर्भ भित्र पाइने पेट्रोलियम र ग्याँस पदार्थ बाहेक कुनै निश्चित भौतिक गुण तथा तत्त्वको रासायनिक समिश्रणयुक्त अप्राङ्गारिक पदार्थलाई खनिज पदार्थ भनी परिभाषित गरिएको छ। उक्त ऐनले भौगर्भिक प्रक्रियाबाट बनेको ठोस पदार्थलाई मात्र खनिजको वर्गमा राखेको छ। त्यसैगरी नेपालभित्र निजी वा सरकारी स्वामित्वमा रहेको जुनसुकै जमीनको सतह वा भूगर्भभित्र रहेको वा पाईएको सम्पूर्ण खनिज पदार्थ नेपाल सरकारको सम्पत्ति हुने र अनुमति प्राप्त व्यक्तिले खनिज पदार्थको प्रकार, गुणस्तर र परिमाणको आधारमा तोकिएको दरमा रोयल्टी बुझाउनु पर्ने व्यवस्था गरेको छ।

नेपालमा खनिज पदार्थका सम्बन्धमा सरकारी तथा निजी दुवै स्तरबाट खोजतलास, उत्खनन, उत्पादन, शुद्धीकरण, प्रशोधन,

दुवानी, संचय वा बिक्री वितरण गर्ने कार्य हुँदै आएको छ। खानी तथा भू-गर्भ विभागबाट हालसम्म चुनहुंगा, कोइला, खरी, शिसा, मार्बल, रातोमाटो लगायत विभिन्न १७ प्रकारका खनिजहरू उत्खनन् कार्यका लागि १५९ अनुमतिपत्र जारी गरिएका मध्ये चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को हालसम्मको अवधिमा ३६ वटा खानीबाट ७ प्रकारका खनिज पदार्थ उत्खनन् हुँदै आएको छ।

खानी तथा खनिजबाट प्राप्त रोयल्टीको बाँडफाँट गर्दा अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को अनुसूची-४ बमोजिम आयोगको सिफारिसमा प्राकृतिक स्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई त्यसरी प्रभावित भएको अनुपातमा समन्यायिक रूपमा नेपाल सरकारले रोयल्टी बाँडफाँट तथा वितरण गर्ने व्यवस्था भए बमोजिम प्रभावित क्षेत्रका प्रदेश तथा स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने रोयल्टीको हिस्सा निर्धारण गर्न विभिन्न सूचकहरू तयार गरिएको छ। ती सूचकहरूलाई प्रदान गरिएको भारको आधारमा सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहले खानी तथा खनिजबाट प्राप्त गर्ने रोयल्टीको हिस्सा सिफारिस गरिएको छ।

खानी तथा खनिजबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारणका लागि लिइएका आधारहरू र तिनका लागि दिइएको भार एवम् व्याख्या यसप्रकार रहेको छ:

क्र. सं.	आधार (सूचक)	आन्तरिक ढाँचा (उपसूचकको भार प्रतिशतमा)	ढाँचा (जम्मा भार प्रतिशतमा)
क.	भौगोलिक अवस्थिति अ. खानी उत्खनन क्षेत्र रहेको स्थानीय तह (Quarry Area) आ. खानी उत्खननका लागि अनुमति दिइएको खनिज क्षेत्र (Lease Area)	६०% ४०%	५०%
ख.	प्रभावित क्षेत्रको क्षेत्रफल (Affected Area)		३०%
ग.	प्रभावित जनसङ्ख्या (Affected Population)		२०%
जम्मा			१००%

- भौगोलिक अवस्थिति:** खानी तथा खनिजबाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँट गर्दा खनिज क्षेत्रको भौगोलिक अवस्थितिलाई प्रमुख आधारको रूपमा लिई यसलाई ५० प्रतिशत भार दिइएको छ। खानी तथा भूगर्भ विभागबाट खानी उत्खनन् अनुमतिपत्र उपलब्ध गराउँदा खनिज पदार्थ उत्खनन् कार्य गर्नका लागि खनिज क्षेत्रको चार किल्ला छुट्याइएको हुन्छ। अनुमतिपत्रमा खानी सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्य गर्नको लागि अनुमति प्रदान गरिएको खनिज क्षेत्र (Lease Area) र सो भित्र खनिज पदार्थ उत्खनन् गर्नका लागि उत्खनन् क्षेत्र (Quarry Area) तोकिएको हुन्छ। उत्खनन् क्षेत्र (Quarry Area) बाट खनिज पदार्थ उत्खनन् गर्ने कार्य गर्दा सो क्षेत्रमा त्यसको प्रभाव बढी पर्ने हुँदा भौगोलिक अवस्थितिलाई दिइएको ५० प्रतिशत भारलाई शत प्रतिशत मानी सो मध्ये ६० प्रतिशत भार खनिज पदार्थ उत्खनन् गर्नका लागि तोकिएको उत्खनन् क्षेत्रलाई प्रदान गरिएको छ। त्यसैगरी उत्खनन् अनुमति प्रदान भएको खनिज क्षेत्रमा सो खनिज पदार्थ उत्खनन् अनुमतिपत्र प्राप्त गर्ने व्यक्तिले भोग चलन गर्ने र त्यस क्षेत्रमा रहेको खनिज पदार्थ अन्य व्यक्ति वा संस्थाले उत्खनन् गर्न नपाउने हुँदा त्यहाँबाट प्राप्त हुने प्रतिफलबाट सम्बन्धित स्थानीय तह बञ्चित हुने भएकोले खनिज उत्खनन् अनुमति दिइएको खनिज क्षेत्र (Lease Area) को अवस्थितिलाई पनि आधार लिइएको छ। तर उत्खनन् अनुमति दिइएको सम्पूर्ण खनिज क्षेत्र (Lease Area) मा उत्खनन् कार्य नहुने र सोको प्रभाव समेत कम हुने भएकोले यसलाई ४० प्रतिशत भार प्रदान गरिएको छ।

- **प्रभावित क्षेत्रको क्षेत्रफल:** खानी तथा भूगर्भ विभागले खानी उत्खनन् अनुमतिपत्र प्रदान गर्दा चार किल्ला तोकेर खनिज पदार्थको उत्खनन् अनुमति दिएको हुन्छ। अनुमति दिइएको खनिज क्षेत्र (Lease Area) मा पर्ने सम्बन्धित स्थानीय तहको क्षेत्रको अनुपातलाई प्रभावित क्षेत्रको क्षेत्रफलको रूपमा लिइएको छ। खनिज पदार्थ उत्खनन् गर्नका लागि तोकिएको उत्खनन् क्षेत्र (Quarry Area) अनुमति प्रदान गरिएको खनिज क्षेत्र भित्र पर्ने भएकोले खनिज क्षेत्र (Lease Area) को क्षेत्रफललाई मात्र सूचकमा राखिएको छ। तसर्थ खानी तथा खनिजबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्दा प्रभावित क्षेत्रको क्षेत्रफलको अनुपातलाई ३० प्रतिशत भार दिई गणना गरिएको छ।
- **प्रभावित जनसङ्ख्या:** खानी तथा खनिज पदार्थको उत्खनन् कार्यबाट प्रभावित हुने सम्बन्धित स्थानीय तहको जनसङ्ख्यालाई एउटा सूचकको रूपमा लिई खानी तथा खनिजबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गरिएको छ। प्रभावित जनसङ्ख्याको मूल्याङ्कन गर्दा उत्खनन् अनुमति दिइएको खनिज क्षेत्र (Lease Area) रहेको स्थानीय तहको वडाको जनसङ्ख्याको अनुपातलाई आधार लिइएको छ। यस प्रयोजनका लागि कुल भार मध्येमा प्रभावित जनसङ्ख्यालाई २० प्रतिशत भार दिई मूल्याङ्कन गरिएको छ।

५. दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट

संवैधानिक एवम् कानूनी व्यवस्था बमोजिम यस आयोगले मिति २०७९।०३।०८ मा दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीलाई समेत नेपालमा पानीजन्य एवम् अन्य प्राकृतिक स्रोतको क्षेत्रबाट रोयल्टीको संभावना सम्बन्धी अध्ययनले अन्य प्राकृतिक स्रोत अन्तर्गत दूरसञ्चार क्षेत्र पहिचान गरेको तथा अन्तराष्ट्रिय अभ्यासमा समेत दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीलाई प्राकृतिक स्रोतको रूपमा उल्लेख गरेको आधारमा प्राकृतिक स्रोतको रूपमा उल्लेख गरी पानीजन्य तथा अन्य प्राकृतिक स्रोतको रूपमा पहिचान गरी दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त हुने रोयल्टी सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा हुने व्यवस्था मिलाउन सम्बन्धित निकायलाई लेखी पठाइएको छ।

नेपाल सरकारले आयोगको सिफारिसमा प्राकृतिक स्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई त्यसरी प्रभावित भएको अनुपातमा समन्यायिक रूपमा प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीको अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को अनुसूची-४ बमोजिम बाँडफाँट तथा वितरण गर्नुपर्ने हुन्छ। सो अनुसार पाँच प्रकारका रोयल्टी शीर्षक रहेकोमा क्रम सङ्ख्या ५ मा रहेको पानी तथा अन्य प्राकृतिक स्रोत अन्तर्गत दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सी शीर्षकबाट सङ्घीय विभाज्य कोषमा सङ्कलन भएको रोयल्टी बाँडफाँट सिफारिस गर्न लिइएका सूचक र भार तथा सोको व्याख्या तथा विप्लेषण यस प्रकार छ।

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट सङ्कलन भएको रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारणका लागि लिइएका आधारहरू र तिनका लागि दिइएको भार एवम् व्याख्या यसप्रकार रहेको छ:

क्र.सं.	सूचक	भार प्रतिशत
१.	प्रदेश तथा स्थानीय तहको क्षेत्रफल	३०%
२.	प्रदेश तथा स्थानीय तह रहेको BTS-Tower को सङ्ख्या	३०%
३.	प्रदेश तथा स्थानीय तहको कुल जनसङ्ख्या	२५%
४.	प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेका मोबाईल प्रयोग गर्ने परिवारको सङ्ख्या	१५%
	जम्मा	१००%

- **प्रदेश तथा स्थानीय तहको क्षेत्रफल:** देशका सबै प्रदेश तथा स्थानीय तहले ओगटेको क्षेत्रफलमा दूरसञ्चार सेवा रेडियो फ्रिक्वेन्सीको प्रभाव समान रूपमा पर्ने भएको हुँदा सबै प्रदेश तथा स्थानीय तहको क्षेत्रफलको आधारमा दूरसञ्चार फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त रोयल्टी सबै स्थानीय तहलाई संरक्षित क्षेत्रको भूगोल समावेश नगरी बाँडफाँट

गरिएको छ। देशको कुल क्षेत्रफलमा प्रदेश तथा स्थानीय तहले ओगटेको क्षेत्रफलको अनुपातलाई क्षेत्रफलको सूचकको रूपमा लिइएको छ। यसर्थ प्रदेश तथा स्थानीय तहको भूगोललाई महत्वपूर्ण सूचककारूपमा लिई ३० प्रतिशत भार दिइएको छ।

- **प्रदेश तथा स्थानीय तह रहेको BTS-Tower को सङ्ख्या:** दूरसञ्चार सेवा प्रवाहका लागि ठूलो सङ्ख्यामा BTS-Tower राख्नुपर्ने हुन्छ। उक्त टावर स्थापना गर्दा पाले घर, टावर, व्याट्री लगायतका सामाग्री भण्डारण गर्नुपर्ने हुँदा धेरै जमिन प्रयोग हुन्छ। साथै BTS-Tower को क्षेत्र वरपर चट्याङ्ग पर्ने सम्भावना पनि बढी हुने र वन क्षेत्रमा टावर भएमा जंगली जनावरको घुमफिरमा समेत अवरोध हुने हुँदा प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहमा रहेका BTS-Tower को सङ्ख्यालाई दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्ने महत्वपूर्ण सूचकको रूपमा लिइ ३० प्रतिशत भार दिइएको छ। उक्त सूचकको गणना गर्दा संरक्षित क्षेत्र भित्र रहेका BTS-Tower को सङ्ख्यालाई समावेश गरिएको छैन।
- **प्रदेश तथा स्थानीय तहको कुल जनसङ्ख्या:** नेपालको संविधानले प्रदेश तथा स्थानीय तहका सम्बन्धमा अनुसूचीमा व्यवस्था गरिएको कार्य जिम्मेवारी अनुसार प्रदेश तथा स्थानीय तहले आ-आफ्नो जनसङ्ख्यालाई सेवा प्रवाह गर्नुपर्ने हुन्छ। प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहको जनसङ्ख्यामा दूरसञ्चार सेवाको प्रयोगबाट सकारात्मक र नकारात्मक असर/प्रभाव समेत पर्ने गरेको हुन्छ। साथै दूरसञ्चार उपकरणको प्रयोगबाट सिर्जना हुने विद्युतीय फोहोर व्यवस्थापनको असर समेत जनसङ्ख्यामा पर्ने हुँदा रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा निर्धारण गर्दा जनसङ्ख्यालाई २५ प्रतिशत भार दिइएको छ। प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहको जनसङ्ख्याको विवरण राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ बाट लिइएको छ भने जनसङ्ख्याको विवरण लिदा संस्थागत जनसङ्ख्या गणना गरिएको छैन।
- **प्रदेश तथा स्थानीय तहमा रहेका मोबाइल प्रयोग गर्ने परिवारको सङ्ख्या:** दूरसञ्चार सेवा प्राप्तिका लागि मोबाइल लगायतका विद्युतीय सामाग्री प्रयोगमा परिवारको धेरै लगानी हुन्छ। यसको प्रयोगबाट घरपरिवारका सदस्यमा आर्थिक सामाजिक रूपमा सकारात्मक प्रभाव परे पनि ध्वनी प्रदुषण, रेडियसन प्रभाव जस्ता केही नकारात्मक प्रभाव समेत घरपरिवारमा पर्ने हुँदा दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँटको लागि प्रत्येक प्रदेश तथा स्थानीय तहमा मोबाइल प्रयोग गर्ने परिवारलाई सूचकको रूपमा लिइ १५ प्रतिशत भार दिइएको छ। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार मोबाइल प्रयोगकर्ता घरपरिवारको सङ्ख्या ९३.२ प्रतिशत हुन आउछ। स्थानीय तहअनुसार मोबाइल प्रयोगकर्ता घरपरिवारको सङ्ख्या १२६ देखि २ लाख ३८ हजार ९ सय ६६ छ भने प्रतिशतमा ५८ देखि ९८ सम्म रहेको छ। स्थानीय तहमा रहेको जनसङ्ख्याको वितरण अनुसार नै मोबाइल प्रयोगकर्ताको घरपरिवार सङ्ख्या रहेको तथा स्थानीय तहमा रहेको जनसङ्ख्यालाई सूचकको रूपमा अलगगै लिइएको र रोयल्टी बाँडफाँट समन्यायिक समेत हुने भएकोले मोबाइल प्रयोगकर्ता घरपरिवार सङ्ख्याको प्रतिशतलाई सूचकको रूपमा लिई गणना गरिएको छ।

च. प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट सिफारिस

सम्बन्धित प्राकृतिक स्रोत परिचालनमा जिम्मेवार स्रोतगत निकायहरूले प्राकृतिक स्रोत परिचालनबाट प्राप्त हुने रोयल्टी सङ्कलन गरी महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले व्यवस्थापन गरेको सङ्घीय विभाज्य कोषमा दाखिला गरेका हुन्छन्। सो विवरणका आधारमा आयोगको बाँडफाँट सिफारिस बमोजिमको रोयल्टीको हिस्साबाट निर्धारित रकम नेपाल सरकारको निर्णयानुसार महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गर्दछ।

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को व्यवस्था अनुसार आयोगले विस्तृत आधार र ढाँचा तय गरी सम्बन्धित प्रदेश सरकार तथा सम्बन्धित स्थानीय तहलाई प्रभावको अनुपातमा रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गर्दछ।

सम्बन्धित प्रदेश तथा सम्बन्धित स्थानीय सरकारहरूलाई आयोगबाट सिफारिस गरिएको रोयल्टीको हिस्साका आधारमा रोयल्टी वितरण गर्ने समयमा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को वास्तविक सङ्कलित रोयल्टीले सम्बन्धित प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सालाई गुणन (हिस्सा × सङ्कलित रोयल्टी = बाँडफाँट गरिने रोयल्टी) गरी हुन आउने रकम सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई नेपाल सरकारले वितरण गर्नुपर्नेछ।

छ. प्राकृतिक स्रोतको परिचालन तथा सोबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको उपयोग सम्बन्धी सुझावहरू

प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टी सो सम्बन्धी विषय तथा क्षेत्रको संरक्षण, सम्बर्द्धन र विकासमा उपयोग तथा व्यवस्थापन गर्नुपर्ने हुन्छ। आयोगको सिफारिस बमोजिम नेपाल सरकारद्वारा संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट तथा वितरण गरेको रोयल्टी प्राकृतिक स्रोतको परिचालन स्थल र सो वरिपरिको प्रभावित क्षेत्र तथा जनसङ्ख्यालाई हित हुने गरी उपयोग गर्नुपर्ने हुन्छ। यस सन्दर्भमा तीनै तहका सरकारले कार्यान्वयन गर्नुपर्ने विषयहरू निम्न अनुसार सुझावको रूपमा सिफारिस गरिएको छ।

१. प्राकृतिक स्रोतको परिचालनका लागि तीन तहका सरकारबीच लगानी तथा प्रतिफलको हिस्सा निर्धारण र प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँटका साथै प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट सम्बन्धी विषयमा उठ्न सक्ने सम्भावित विवाद निवारण र सोसँग सम्बन्धित वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा प्राकृतिक स्रोतको परिचालन सम्बन्धी एकिकृत कानून तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्ने।
२. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ७ को अनुसूची-४ को द्रष्टव्य (१) मा स्थानीय तहमा जिल्ला समन्वय समितिलाई समेत उल्लेख गरिएको भएता पनि संविधानतः सञ्चित कोष सञ्चालन नगर्ने, कार्यकारिणीको भूमिका निर्वाह नगर्ने एवम् अनुगमनकारी र समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको देखिएकोले जिल्ला समन्वय समितिलाई प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टी बाँडफाँटको सिफारिसमा समेटिएको छैन। तसर्थ उक्त ऐन संसोधन गरी अनुसूची-४ बाट जिल्ला समन्वय समिति शब्द हटाउनु पर्ने।
३. पर्यटन ऐन, २०३५ को दफा ३७ को उपदफा (२) बमोजिम नेपाल पर्वतारोहण संघलाई नेपाल सरकारले तोकिएको हिमालचुलीको आरोहण गर्ने अनुमति प्रदान गर्ने काम सुम्पन सक्ने व्यवस्थाको अधिनमा रही नेपाल सरकारको निर्णयानुसार २७ वटा हिमालचुलीको व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारी नेपाल पर्वतारोहण संघलाई सुम्पिएकोमा संघले व्यवस्थापन गर्ने हिमालचुलीबाट सङ्कलन हुने रोयल्टी नियमित रूपमा सङ्घीय विभाज्य कोषमा दाखिला हुनु पर्ने व्यवस्था प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने र संघको व्यवस्थापन खर्चका लागि नेपाल सरकारले वार्षिक रूपमा बजेट विनियोजन गरी अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ७ को अनुसूची -४ को क्रम सङ्ख्या १ को व्यवस्था कार्यान्वयन गर्नुपर्ने।
४. पर्वतारोहणबाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँटलाई बढी व्यवस्थित र समन्यायिक बनाउन बाँडफाँटको आधारमा लश्कर मार्ग सम्बन्धी सूचक समावेश गर्न महत्वपूर्ण देखिएकोले पर्वतारोहणको क्रममा आधार शिविरसम्म पुग्ने लश्कर मार्गको लम्बाई र सो मार्गमा पर्ने स्थानीय सरकार सहितको विवरण संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयबाट तयार गर्नुपर्ने।
५. अधिकांश निजी क्षेत्रबाट सञ्चालित जलविद्युत केन्द्रहरूबाट आर्थिक वर्ष अनुसार सङ्कलन हुनुपर्ने रोयल्टी नियमित रूपमा सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा नभएको कारणले तथ्याङ्क विश्लेषण गर्न तथा प्रभावित क्षेत्रलाई रोयल्टी बाँडफाँट गर्नका साथै तीनै तहका सरकारलाई वार्षिक बजेट अनुमान गर्न कठिन हुन जाने देखिँदा विद्युत उत्पादन गर्ने संस्था वा कम्पनीहरूले नियमित रूपमा रोयल्टी जम्मा गर्नुपर्ने र सो जम्मा नगरेमा नेपाल विद्युत प्राधिकरणबाट हुने विद्युत खरिद बापत भुक्तानी गरिने रकमबाट रोयल्टी रकम कट्टा गरी सोझै सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा

हुने व्यवस्था प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने।

६. वन पैदावारबाट प्राप्त हुने रोयल्टी विवरण सम्बन्धि अभिलेख राख्दा वनको प्रकार अनुसार स्थानीय तहगत रूपमा राख्ने व्यवस्था गर्नु पर्ने र सबै किसिमका तथ्याङ्कहरू व्यवस्थित तथा अद्यावधिक रूपमा सम्बन्धित मन्त्रालय, विभाग तथा प्रदेश सरकार मातहत रहेका कार्यालयहरूबाट आवधिक रूपमा आयोगलाई उपलब्ध गराउनु पर्ने।
७. विकास निर्माणको लागि अपरिहार्य सामग्रीहरू ढुंगा, गिटी तथा बालुवा सम्बन्धी स्रोतको परिचालन, व्यवस्थापन र नियमन सम्बन्धमा प्रदेश तथा स्थानीय सरकार समेतसँग छलफल हुँदा विभिन्न प्रकारका राय सुझाव एवम् प्रतिक्रियाहरू प्राप्त भएको परिप्रेक्ष्यमा सङ्घीय संरचना बमोजिमका तीनवटै तहका सरकारको संलग्नतामा यसको सञ्चालन, व्यवस्थापन र नियमन गर्ने गरी कानूनी बन्दोबस्त गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्ने।
८. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ७ को अनुसूची-४ को क्रम सङ्ख्या ५ को पानी तथा अन्य प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको व्यवस्था अन्तरगत भविष्यमा रोयल्टी प्राप्त गर्न सकिने संभावित स्रोतहरूमा अन्तरबेसीन खानेपानी, अन्तरबेसीन सिंचाई, पानीको बोटलिङ प्रयोग, पानीको औद्योगिक उपयोग, भूमिगत जलस्रोत, जल यातायात, जल मनोरन्जन, माछापालन, हाईड्रोजन ऊर्जा, सौर्य ऊर्जा, वायु ऊर्जा, भूतापीय ऊर्जा, तापीय ऊर्जा, जिवाश्म ऊर्जा, आणविक ऊर्जा, पेट्रोल, कोईला र दूरसञ्चार (फ्रिक्वेन्सी) रहेको अध्ययनबाट देखिएको हुँदा यस किसिमका स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको व्यवस्थापनका लागि आवश्यक कानूनी व्यवस्था गरि कार्यान्वयन गर्नुपर्ने।
९. अन्य प्राकृतिक स्रोत अन्तर्गत दूरसञ्चार र फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त हुने रोयल्टी तथा दस्तुर नेपाल सरकारको राजश्व खातामा जम्मा हुँदै आएकोमा उक्त आमदानीलाई सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्न स्पष्ट कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्था गरी अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ७ बमोजिम राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिसमा सोही ऐनको अनुसूची ४ बमोजिम बाँडफाँट गर्नुपर्ने।
१०. पर्वतारोहणबाट प्राप्त रोयल्टी हिमालचुली रहेको स्थानीय सरकार, त्यसको वरिपरिको स्थानीय सरकार, आधार शिविर रहेको स्थान, लश्कर मार्ग लगायत हिमालचुली आरोहणबाट प्रभावित हुने क्षेत्रमा हिमालचुली संरक्षण तथा सम्बर्द्धनमा उपयोग गर्नुपर्ने।
११. विद्युतबाट प्राप्त रोयल्टी विद्युत आयोजना सञ्चालनमा दिगोपन ल्याउने एवम् विद्युत आयोजना रहेको मुख्य क्षेत्र, वरिपरिका प्रभावित क्षेत्र र उपल्लो तथा तल्लो तटीय प्रभावित क्षेत्रको जनसङ्ख्यालाई लाभ हुने गरी उपयोग गर्नुपर्ने।
१२. आयोगबाट रोयल्टी बाँडफाँट सम्बन्धी सिफारिस गर्दा कानूनमा भएको व्यवस्था बमोजिम परिचालित प्राकृतिक स्रोतको निकटतम प्रभावको अनुपातका आधारमा सम्बन्धित प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई रोयल्टीको हिस्सा प्राप्त हुने गरी सिफारिस गरिएको भएतापनि यस प्रकारको रोयल्टीको हिस्सा नै प्राप्त गर्न नसकेका प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई नेपाल सरकार तथा प्रदेशले प्राप्त गर्ने रोयल्टीको हिस्साबाट समन्यायिकताका आधारमा सम्बोधन गर्न संघ तथा प्रदेश सरकारले आफूले प्राप्त गरेको रोयल्टीबाट सम्बन्धित प्राकृतिक स्रोत रहेको स्थानीय सरकार बाहेकका प्राकृतिक स्रोत कम रहेका वा नरहेका स्थानीय सरकारमा समेत वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरण गर्न उपयोग गर्नु पर्ने।
१३. तीनै तहका सरकारले विद्युत आयोजनाको मुहान क्षेत्र वरिपरि सडक निर्माण तथा सुधार लगायतका कार्य गर्दा भू-क्षयबाट रूख, ढुङ्गा, माटो, बालुवा जलाशय तथा मुहानमा पस्नबाट जोगाउन सडकको नाली व्यवस्थापन गर्ने, खनेको माटो खोलामा जान नदिन छेका पर्खाल (Check wall) हरू लगाउने, खनेको माटो सुरक्षित स्थानमा व्यवस्थापन

गर्ने, पहिरो नियन्त्रणका लागि वायो-इन्जिनियरिङ्गका कार्यहरू गर्नुपर्ने।

१४. वन क्षेत्रबाट प्राप्त रोयल्टीको हकमा वनको अवस्थिति, वनमा आश्रित जनसङ्ख्या, सो वनको परिचालन गर्दा पर्ने प्रभाव क्षेत्रका प्रभावित जनतालाई लाभ पुग्ने, वन तथा संरक्षित क्षेत्रको संरक्षण एवम् संवर्द्धन र मध्यवर्ती क्षेत्रमा आयआर्जनका क्रियाकलाप र हरियाली प्रवर्द्धन गर्ने कार्यमा उपयोग गर्नुपर्ने।
१५. खानी तथा खनिज पदार्थबाट प्राप्त रोयल्टी उत्खननका लागि अनुमति दिएको खनिज क्षेत्र (Lease Area), खानीका कारण प्रभावित स्थान र सोका कारण प्रभावित जनसङ्ख्याको लागि लाभ पुग्ने, खानी क्षेत्र वरिपरिको प्रदुषण नियन्त्रण र वातावरण संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्ने गरी स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख नभएका कार्यमा मात्र उपयोग गर्नुपर्ने। स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदनको प्रभावकारी कार्यान्वयन सम्बन्धित खानी सञ्चालनकर्ताबाट गर्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्ने।
१६. प्राकृतिक स्रोतको परिचालन पूर्व गरिने आयोजनाको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा नै आयोगबाट निर्धारण गरिए बमोजिमको आयोजना प्रभावित क्षेत्र आयोजनास्थल वरिपरिको क्षेत्र स्पष्ट खुल्ने गरी विवरण समावेश गर्ने व्यवस्था गर्ने।
१७. आयोजनाको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिए बमोजिम प्राकृतिक स्रोतको परिचालन मार्फत सञ्चालित आयोजना क्षेत्रमा वातावरण संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन भए नभएको विषयमा अध्ययन गर्ने।
१८. तीनै तहका सरकारले प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीबाट प्राप्त रकम खर्च गर्दा वार्षिक कार्ययोजना बनाएर मात्र कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।
१९. संरक्षण क्षेत्र मध्यवर्ती क्षेत्र भित्र पर्ने एवम् निकुञ्ज परिवेष्टित परिवेशमा रहेका स्थानीय तह वन पैदावार लगायत अन्य प्राकृतिक स्रोतको उपयोगबाट वञ्चित रहने हुँदा त्यस्ता स्थानीय तहको आर्थिक समाजिक विकासमा सम्बन्धित प्रदेश तथा सङ्घीय सरकारले प्राप्त गरेको रोयल्टी रकम विशेष कार्यक्रम बनाई खर्च गर्ने।
२०. प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त राजस्व (दस्तुर रोयल्टी शुल्क तथा अन्य कर) एकद्वार प्रणालीमार्फत सङ्कलन गरी कानून बमोजिम सम्बन्धित निकायमा जम्मा हुने गरी कर प्रणालीमा सुधार गर्ने।
२१. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ बमोजिम आयोगको सिफारिसमा नेपाल सरकारद्वारा संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट तथा वितरण गरेको प्राकृतिक स्रोत परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टी प्राकृतिक स्रोतको अवस्थिति र सो वरिपरिका प्रभावित क्षेत्र तथा जनसङ्ख्यालाई हित हुने गरी उपयोग गर्नुपर्ने। माथि सुझावको बुँदा नं. १३, १४ र २१ को सम्बन्धमा विभिन्न प्राकृतिक स्रोत परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँटबाट प्राप्त भएको रकम सम्बन्धित प्रस्तावकको स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा नपरेका देहायका संभावित क्षेत्रहरूमा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारले सम्बन्धित सञ्चित कोषबाट विनियोजन गरी उपयोग गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने।

सि. नं.	रोयल्टी शीर्षक	प्राकृतिक स्रोत परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टी उपयोगका संभावित क्षेत्रहरू
१.	पर्वतारोहण	<ul style="list-style-type: none"> लश्कर मार्ग वा आधार शिविर पहुँच मार्ग निर्माण/मर्मत सुधार कार्य, पर्यटन पदमार्ग निर्माण/मर्मत सुधार कार्य, आधार शिविर स्थलमा पूर्वाधार निर्माण/मर्मत सुधार कार्य, आरोहीका लागि क्याम्पिङ्ग साइट निर्माण/मर्मत सुधार कार्य, आरोही र कामदारका लागि विश्राम स्थल (Porter shelter) निर्माण/मर्मत सुधार कार्य, हिमालचुलीमा एङ्कर रोप जडान गर्ने (Anchor rope fixing) कार्य,

		<ul style="list-style-type: none"> • आरोहणका क्रममा उत्सर्जित फोहोरमैला सङ्कलन तथा व्यवस्थापन सहितका सरसफाई सम्बन्धी कार्य, • आरोहण सम्बन्धी सूचना तथा सञ्चार केन्द्र निर्माण र सञ्चालन (इन्टरनेट, सूचनामूलक सामग्री, संकेत चिन्ह समेत) सम्बन्धी कार्य, • पर्यटक प्रहरीका लागि प्रहरी विट निर्माण/मर्मत सुधार कार्य, • लशकर मार्ग वा आधार शिविर पहुँच मार्गमा पर्ने स्वास्थ्य संस्थाको सुधार तथा स्तरोन्नति कार्य, • पर्वतारोहण सेवा सम्बन्धी जनशक्तिका लागि आधारभूत एवम् उच्चस्तरीय तालिम तथा सीप विकास एवम् चेतनामूलक कार्यक्रम, • आरोहण दल र भरिया/ पोर्टरको खोज तथा उद्धार सम्बन्धी कार्य, • पर्वतीय संग्रहालय निर्माण/मर्मत सुधार कार्य, • पर्वतारोहण आचरण सम्बन्धी आचारसंहिता एवम् जानकारी पुस्तिका प्रकाशन तथा वितरण सम्बन्धी कार्य, आदि । • पर्वतारोहण सम्बन्धी विपद् व्यवस्थापनका कार्यहरू जस्तै हिमपहिरो, हिमताल विष्फोटन लगातएका विषयमा पूर्व सूचना प्रणाली सम्बन्धी कार्यहरू • पर्वतारोहीको उद्धार सम्बन्धी कार्यको लागि शीघ्र सूचना प्राप्ति सम्बन्धी कार्यहरू
२.	विद्युत	<ul style="list-style-type: none"> • जलाधार क्षेत्रको संरक्षण (नाली व्यवस्थापन, छेका पर्खाल निर्माण, हरित सडक निर्माण, वायो-इन्जिनियरिङ्ग प्रविधि अवलम्बन, जलाशय संरक्षण तथा नदी नियन्त्रण) सम्बन्धी कार्य • संरचना रहेको क्षेत्र वरिपरि पुनर्भरण वा रिचार्ज पोखरी निर्माण तथा संरक्षण/मर्मत सुधार कार्य, • जलस्रोतको दिगो उपयोग, जलाधार व्यवस्थापन (Water-shed Management) र जलविद्युत संरचना संरक्षण सम्बन्धी स्थानीय जनतालाई सचेतनामूलक कार्यक्रम, • तल्लो तटीय सुख्खा क्षेत्रमा सिंचाई तथा खानेपानी संरचना निर्माण तथा मर्मत संभार कार्य, • ग्रामीण विद्युतीकरण सम्बन्धी कार्य, • तल्लो तटीय क्षेत्रमा नदी नियन्त्रण र संरक्षण सम्बन्धी कार्य, • बाँध/इन्टेक वरिपरिको जलाशयमा माछापालन कार्य, • विस्थापन भै पुनःस्थापित परिवार तथा नदीको पानीमा आश्रित समुदायका लागि सीप विकास कार्यक्रम, • प्राकृतिक विपद् पूर्व सावधानी तथा उद्धार कार्य, • जलाशयमा आधारित पर्या-पर्यटन र अन्य उद्यम सञ्चालन गर्ने, आदि । • जलविद्युत आयोजना निर्माणका क्रममा आयोजना प्रभावित क्षेत्रमा भएको पूर्वाधार सम्बन्धी कार्यले विद्युत उत्पादन तथा जलाधार क्षेत्रमा परेको प्रभाव सम्बन्धी अध्ययन कार्य • जलविद्युत आयोजना निर्माणको कार्यबाट स्थानीय क्षेत्रको कृषि उत्पादन लगायत अन्य क्षेत्रमा परेको असर सम्बन्धी अध्ययन कार्य, • विद्युत प्रसारण लाईनलाई थप सरक्षित बनाई सम्भावित क्षति न्यूनीकरण गर्ने कार्यहरू
३.	वन	<ul style="list-style-type: none"> • नाङ्गस्थान/खाली डाँडा/खुला जमिन तथा आगलागी एवम् पहिरोबाट क्षति पुगेको वनमा वृक्षारोपण र हरियाली प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्य, • अग्नी नियन्त्रण रेखा निर्माण/व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य, • प्रकोप तथा पहिरो नियन्त्रण एवम् जलाधार क्षेत्र संरक्षण कार्य, • वन्यजन्तु र मानवबीचको द्वन्द्व व्यवस्थापनका लागि पूर्वाधार निर्माण तथा राहत वितरण कार्य, • मनोरन्जन पार्क, उद्यान निर्माण तथा संरक्षण कार्य, • संरक्षित क्षेत्रभित्र आवश्यक पूर्वाधार (मचान, पोखरी, बाटो, पुल) निर्माण/मर्मत संभार कार्य, • ताल तलैया तथा पोखरीहरूको संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा निर्माण कार्य, • जैविक विविधता, वन्यजन्तु र तिनको वासस्थान तथा दूर्लभ वन्यजन्तु र वनस्पतिको संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्य, • जडिवुटी खेती तथा हरित एवम् गैरकाष्ठ उद्यम प्रवर्द्धन कार्य, • वन पैदावारको संरक्षण तथा दिगो उपयोग सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम र पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्यक्रम, • संरक्षित क्षेत्रहरूबाट प्रभावित समुदायको लागि आयमूलक कार्यक्रम, • प्राकृतिक सम्पदाको अभिलेख (Information about natural heritage) • वन तथा वातावरण सम्बन्धी आचारसंहिता निर्माण, • प्राकृतिक पुनर्उत्पादन कार्यक्रम (Natural regeneration program),

		<ul style="list-style-type: none"> • दिगो वन व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य, • संरक्षण शिक्षा कार्यक्रम, • लोपोन्मुख प्रजातिहरूको संरक्षण एवम् व्यवस्थापन, • अवैध वनजन्य नियन्त्रण एवम् रोकथाम कार्य, आदि । • वन्यजन्तुमैत्री पूर्वाधार निर्माणजन्य कार्य जस्तै सडक क्षेत्रमा अन्डरपास ओभरपास निर्माण • वन क्षेत्रमा पानी पुनर्भरण पोखरी निर्माण • वन क्षेत्रको आगलागी नियन्त्रण सम्बन्धी जनचेतना • कृषि बालीनालीमा वन्यजन्तुको अतिक्रमण नियन्त्रण गर्ने कार्य
४.	खानी तथा खनिज	<ul style="list-style-type: none"> • खनिज पदार्थको उत्खनन, उत्पादन, संरक्षण, प्रवर्द्धन, सम्बर्द्धन र विकास सम्बन्धी कार्य, • खनिज पदार्थ ढुवानी सडकपेटी निर्माण कार्य, • खनिज क्षेत्र वरिपरि स्थानीय बासिन्दाहरूको लागि वैकल्पिक पैदलमार्ग निर्माण कार्य, • खानी सञ्चालनका समयमा विद्यालय एवम् बस्ती क्षेत्रमा आवतजावतका लागि सडक पार गर्न आकाशो पुल (Overhead bridge) निर्माण कार्य, • उत्खनन क्षेत्रमा छेकवार (Barricade) निर्माण तथा व्यवस्थापन कार्य, • खानीबाट निष्कासित विकार (Wastage) व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य, • खनिज क्षेत्रको सहजीकरण सम्बन्धी कार्य, • खनिज उत्खनन स्थलदेखि उत्पादन स्थलसम्मको वातावरणीय संरक्षण एवम् प्रवर्द्धन तथा सो क्षेत्रमा पर्न सक्ने जोखिम न्यूनीकरण कार्यक्रम, • खनिज क्षेत्रबाट प्रभावित समुदायको लागि सचेतना एवम् रोजगार प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्यक्रम, • खनिज पदार्थको अभिलेख व्यवस्थापन कार्य, आदि । • खानी तथा खनिज उद्योगबाट निस्कने ध्वनी तथा वायु प्रदुषण नियन्त्रण सम्बन्धी कार्य • खानी तथा खनिज उत्खनन क्षेत्रबाट हुन सक्ने वन्यजन्तु वा अन्य वन पैदावारको तस्करी नियन्त्रण सम्बन्धी कार्य
५	दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सी	<ul style="list-style-type: none"> • रेडियो फ्रिक्वेन्सीको प्रयोगको क्षेत्रमा विकसित भएका नविनत प्रविधि तथा अभ्यासहरूको अध्ययन अनुसन्धान तथा तथ्याङ्क व्यवस्थापन • डिजिटल साक्षरता बढाउने • IT पार्क निर्माण • सूचना प्रविधिको प्रयोगबाट हुन सक्ने नकारात्मक प्रभाव कम गर्ने कार्य तथा जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन • विद्युतीय उपकरण सम्बन्धी फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य • दूरसञ्चार सेवाको उपभोक्तालाई रेडियो फ्रिक्वेन्सीमा आधारित नविनतम प्रविधिहरूको प्रयोगमा भरपर्दो तथा गुणस्तरीय दूरसञ्चार सेवाहरूमा पहुँच पुर्याउने कार्य • दूरसञ्चार सेवाको नविनतम प्रविधिहरू आमा उपभोक्ता समक्ष सहज र प्रतिस्पर्धात्मक रूपमा पुर्याउन प्रविधिमा लगानी गर्ने

द्रष्टव्यः

१. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीबाट सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको कुल रोयल्टी मध्ये कानून बमोजिम ५० प्रतिशत रकमको हिस्सा स्वतः नेपाल सरकारलाई जाने हुँदा बाँकी २५ प्रतिशत सम्बन्धित प्रदेशले प्राप्त गर्ने रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट तालिका ३.३४ मा र २५ प्रतिशत सम्बन्धित स्थानीय सरकारले प्राप्त गर्ने गरी रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट तालिका ३.३५ मा समावेश गरिएको छ।
२. सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई आयोगबाट सिफारिस गरिएको रोयल्टीको हिस्साका आधारमा रोयल्टी वितरण गर्ने समयमा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को वास्तविक सङ्कलित रोयल्टीले सम्बन्धित प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सालाई गुणन (हिस्सा × सङ्कलित रोयल्टी = बाँडफाँट गरिने रोयल्टी) गरी वास्तविक रोयल्टी सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट एवम् वितरण गर्नुपर्नेछ।

तालिका ३.३४: आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ मा प्रदेश सरकारबीच प्राकृतिक स्रोत परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट सम्बन्धी सिफारिस

१. पर्वतारोहण

हिमचुलिको क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	प्रदेश	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
१	Ama Dablam (6814 m.)	कोशी प्रदेश	०.८९३६
१	Ama Dablam (6814 m.)	बागमती प्रदेश	०.१०६४
२	Amptsang (6392m.)	गण्डकी प्रदेश	१.००००
३	Anidesh Chuli (White Wave)(6960m.)	कोशी प्रदेश	१.००००
४	Annapurna (8091 m.)	गण्डकी प्रदेश	१.००००
५	Annapurna 4 (7525 m.)	गण्डकी प्रदेश	१.००००
६	Barun Tse (7129m.)	कोशी प्रदेश	१.००००
७	Bhrikuti (6476 m.)	गण्डकी प्रदेश	०.८८५३
७	Bhrikuti (6476 m.)	कर्णाली प्रदेश	०.११४७
८	Chhopa Bamare (6109m.)	बागमती प्रदेश	१.००००
९	Cho Polu (6711m.)	कोशी प्रदेश	०.९२७३
९	Cho Polu (6711m.)	बागमती प्रदेश	०.०७२७
१०	Cho-Oyu (8201m.)	कोशी प्रदेश	०.८९३६
१०	Cho-Oyu (8201m.)	बागमती प्रदेश	०.१०६४
११	Chobuje (6685m.)	कोशी प्रदेश	०.०८६५
११	Chobuje (6685m.)	बागमती प्रदेश	०.९१३५
१२	Chukyima Go (6258m.)	कोशी प्रदेश	०.१६१८
१२	Chukyima Go (6258m.)	बागमती प्रदेश	०.८३८२
१३	Chulu East (6584m.)	गण्डकी प्रदेश	१.००००
१४	Chulu West (6419m.)	गण्डकी प्रदेश	१.००००
१५	Dhagpache (Yansa Tsenji, 6567m.)	बागमती प्रदेश	१.००००
१६	Dhaulagiri I (8167 m.)	गण्डकी प्रदेश	०.९३४८
१६	Dhaulagiri I (8167 m.)	कर्णाली प्रदेश	०.०६५२
१७	Drahmo (6855m.)	कोशी प्रदेश	१.००००
१८	Ganchenpo(6378.)	बागमती प्रदेश	१.००००
१९	Ganja-la Chuli (Naya Kanga) (5863m.)	बागमती प्रदेश	१.००००
२०	Gaugiri (6110 m.)	गण्डकी प्रदेश	०.८८५३
२०	Gaugiri (6110 m.)	कर्णाली प्रदेश	०.११४७
२१	Guras (6744m.)	कर्णाली प्रदेश	०.०६३६
२१	Guras (6744m.)	सुदूरपश्चिम प्रदेश	०.९३६४
२२	Himlung (7126m.)	गण्डकी प्रदेश	१.००००
२३	Imja Tse(Island Peak) (6165m.)	कोशी प्रदेश	०.८९३६
२३	Imja Tse(Island Peak) (6165m.)	बागमती प्रदेश	०.१०६४
२४	Jugal 3 (6184m.)	बागमती प्रदेश	१.००००
२५	Jugal 4 (5936m.)	बागमती प्रदेश	१.००००
२६	Jugal 5 (5922m.)	बागमती प्रदेश	१.००००
२७	Khang Karpo (6646m.)	कोशी प्रदेश	०.५१६३
२७	Khang Karpo (6646m.)	बागमती प्रदेश	०.४८३७

हिमचुलिको क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	प्रदेश	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
२८	Khangri Shar (6811m.)	कोशी प्रदेश	०.८९३६
२८	Khangri Shar (6811m.)	बागमती प्रदेश	०.१०६४
२९	Khayang (6186m.)	गण्डकी प्रदेश	१.००००
३०	Khumjung (6699m.)	गण्डकी प्रदेश	०.९१७२
३०	Khumjung (6699m.)	कर्णाली प्रदेश	०.०८२८
३१	Kumbhakarna (7710m)	कोशी प्रदेश	१.००००
३२	Kyabura (6332m.)	कोशी प्रदेश	१.००००
३३	Langdung (6326 m.)	कोशी प्रदेश	०.०८६५
३३	Langdung (6326 m.)	बागमती प्रदेश	०.९१३५
३४	Lhayul Peak (6397m.)	सुदूरपश्चिम प्रदेश	१.००००
३५	Lintren (6713m.)	कोशी प्रदेश	०.८९३६
३५	Lintren (6713m.)	बागमती प्रदेश	०.१०६४
३६	Lobuje (6119m.) (east)	कोशी प्रदेश	०.८९३६
३६	Lobuje (6119m.) (east)	बागमती प्रदेश	०.१०६४
३७	Makalu (8463m.)	कोशी प्रदेश	१.००००
३८	Malanphulan (6573m.)	कोशी प्रदेश	०.८९३६
३८	Malanphulan (6573m.)	बागमती प्रदेश	०.१०६४
३९	Manaslu (8163 m.)	गण्डकी प्रदेश	१.००००
४०	Mera Peak (6470m.)	कोशी प्रदेश	१.००००
४१	Chandi Himal (6142m.)	कर्णाली प्रदेश	०.९०९९
४१	Chandi Himal (6142m.)	सुदूरपश्चिम प्रदेश	०.०९०१
४२	Dolma Khang (6332m.)	कोशी प्रदेश	०.०८६५
४२	Dolma Khang (6332m.)	बागमती प्रदेश	०.९१३५
४३	Hunku Chuli (6119m.)	कोशी प्रदेश	१.००००
४४	Tengi Ragi Tau (Agole) (6948m.)	कोशी प्रदेश	०.५१६३
४४	Tengi Ragi Tau (Agole) (6948m.)	बागमती प्रदेश	०.४८३७
४५	Tengkoma (6215m.)	कोशी प्रदेश	१.००००
४६	Mt.ABI (6043m.)	कोशी प्रदेश	०.८९३६
४६	Mt.ABI (6043m.)	बागमती प्रदेश	०.१०६४
४७	Mt.Bokta (6114m.)	कोशी प्रदेश	१.००००
४८	Mt.Chekigo (6121m.)	कोशी प्रदेश	०.०८६५
४८	Mt.Chekigo (6121m.)	बागमती प्रदेश	०.९१३५
४९	Mt.Cholatse (6440m.)	कोशी प्रदेश	०.८९३६
४९	Mt.Cholatse (6440m.)	बागमती प्रदेश	०.१०६४
५०	Mt.Kyazo Ri (6186m.)	कोशी प्रदेश	०.८९३६
५०	Mt.Kyazo Ri (6186m.)	बागमती प्रदेश	०.१०६४
५१	Mt.Langsisa Ri (6412m.)	बागमती प्रदेश	१.००००
५२	Mt.Larkya Peak (6416m.)	गण्डकी प्रदेश	१.००००
५३	Mt.Lobuje West (6135m.)	कोशी प्रदेश	०.८९३६
५३	Mt.Lobuje West (6135m.)	बागमती प्रदेश	०.१०६४
५४	Mt.Nirekha (6159m.)	कोशी प्रदेश	०.८९३६
५४	Mt.Nirekha (6159m.)	बागमती प्रदेश	०.१०६४
५५	Ombigaichen (6340m.)	कोशी प्रदेश	०.८९१९
५५	Ombigaichen (6340m.)	बागमती प्रदेश	०.१०८१

हिमचुलिको क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	प्रदेश	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
५६	Mt.Phari Lapcha (6017m.)	कोशी प्रदेश	०.८९३६
५६	Mt.Phari Lapcha (6017m.)	बागमती प्रदेश	०.१०६४
५७	Nemjung (7339m.)	गण्डकी प्रदेश	१.००००
५८	Norbu Kang (6005m)	कर्णाली प्रदेश	१.००००
५९	Paldor Peak (5903m.)	बागमती प्रदेश	०.८६५२
५९	Paldor Peak (5903m.)	गण्डकी प्रदेश	०.१३४८
६०	Pharchamo (6279m.)	कोशी प्रदेश	०.५१६३
६०	Pharchamo (6279m.)	बागमती प्रदेश	०.४८३७
६१	Phole (6645m.)	कोशी प्रदेश	१.००००
६२	Phurbi Chyachu (6631m.)	बागमती प्रदेश	१.००००
६३	Pisang Peak (6091m.)	गण्डकी प्रदेश	१.००००
६४	Pokhar khang (6348m.)	गण्डकी प्रदेश	१.००००
६५	Pumori (7161 m.)	कोशी प्रदेश	०.८९३६
६५	Pumori (7161 m.)	बागमती प्रदेश	०.१०६४
६६	Putha Hiunchuli (7246 m.)	गण्डकी प्रदेश	०.३४५५
६६	Putha Hiunchuli (7246 m.)	लुम्बिनी प्रदेश	०.२५५९
६६	Putha Hiunchuli (7246 m.)	कर्णाली प्रदेश	०.३९८६
६७	Raksha Urai (6593m.)	कर्णाली प्रदेश	०.०६३६
६७	Raksha Urai (6593m.)	सुदूरपश्चिम प्रदेश	०.९३६४
६८	Ramdung (5900m.)	कोशी प्रदेश	०.१६१८
६८	Ramdung (5900m.)	बागमती प्रदेश	०.८३८२
६९	Ratna Chuli (7128m.)	गण्डकी प्रदेश	१.००००
७०	Rolwaling Khang (6664m.)	कोशी प्रदेश	०.०८६५
७०	Rolwaling Khang (6664m.)	बागमती प्रदेश	०.९१३५
७१	Sagarmatha (8848.86m.)	कोशी प्रदेश	०.८९३६
७१	Sagarmatha (8848.86m.)	बागमती प्रदेश	०.१०६४
७२	Saribung (6346m.)	गण्डकी प्रदेश	०.९१७२
७२	Saribung (6346m.)	कर्णाली प्रदेश	०.०८२८
७३	Sat Peak (6220m.)	कोशी प्रदेश	१.००००
७४	Sharphu VI (6076m.)	कोशी प्रदेश	१.००००
७५	Shigu Chuli(fluted peak) (6501m.)	गण्डकी प्रदेश	१.००००
७६	Surma-Sarovar North (6523m)	कर्णाली प्रदेश	०.०५०२
७६	Surma-Sarovar North (6523m)	सुदूरपश्चिम प्रदेश	०.९४९८
७७	Thapa Peak (6012m)	गण्डकी प्रदेश	१.००००
७८	Thorong Peak (6144 m.)	गण्डकी प्रदेश	०.९५८५
७८	Thorong Peak (6144 m.)	कर्णाली प्रदेश	०.०४१५
७९	Tilicho Peak (7134m.)	गण्डकी प्रदेश	१.००००
८०	Tukuche Peak(6920m.)	गण्डकी प्रदेश	०.९३०१
८०	Tukuche Peak(6920m.)	कर्णाली प्रदेश	०.०६९९
८१	Yalung Ri (5647m.)	कोशी प्रदेश	०.०८६५
८१	Yalung Ri (5647m.)	बागमती प्रदेश	०.९१३५

२. विद्युत

आयोजनाको सि. नं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मेगावाट)	प्रदेश	रोयल्टीको हिस्सा
१	Andhi Khola	९.४	गण्डकी प्रदेश	०.९३७२
१	Andhi Khola	९.४	लुम्बिनी प्रदेश	०.०६२८
२	Ankhu Khola small	८.४	बागमती प्रदेश	१.००००
३	Bagmati	२२	बागमती प्रदेश	१.००००
४	Baramchi Khola HPP	४.२	बागमती प्रदेश	१.००००
५	Bhairab Kund Khola	३	बागमती प्रदेश	१.००००
६	Bijayapur-1	४.५	गण्डकी प्रदेश	१.००००
७	Bijaypur Khola-2 HPP	४.५	गण्डकी प्रदेश	१.००००
८	Chake Khola	२.८३	बागमती प्रदेश	१.००००
९	Chaku Khola	३.२	बागमती प्रदेश	१.००००
१०	Chameliya Khola	३०	सुदूरपश्चिम प्रदेश	१.००००
११	Charnawati Khola Hydroelectric Project	३.५२	बागमती प्रदेश	१.००००
१२	Chatara	३.२	कोशी प्रदेश	१.००००
१३	Chepe Khola Small	८.६३	गण्डकी प्रदेश	१.००००
१४	Chhandi Khola	२	गण्डकी प्रदेश	१.००००
१५	Chilime	२२.१	बागमती प्रदेश	१.००००
१६	Daram Khola-A	२.५	गण्डकी प्रदेश	१.००००
१७	Daraundi A	६	गण्डकी प्रदेश	१.००००
१८	Devighat	१४.१	बागमती प्रदेश	१.००००
१९	Dordi Khola	२७	गण्डकी प्रदेश	१.००००
२०	Dordi-1	१२	गण्डकी प्रदेश	१.००००
२१	Down Piluwa	१०.३	कोशी प्रदेश	१.००००
२२	Dwari Khola SHP	३.७५	कर्णाली प्रदेश	१.००००
२३	Fewa	१.०८८	गण्डकी प्रदेश	१.००००
२४	Gandak	१५	गण्डकी प्रदेश	०.१८९५
२४	Gandak	१५	लुम्बिनी प्रदेश	०.८१०५
२५	Ghalemdi Khola	५	गण्डकी प्रदेश	१.००००
२६	Ghar Khola	१४	गण्डकी प्रदेश	१.००००
२७	Ghatte Khola	५	बागमती प्रदेश	१.००००
२८	Hewa Khola A	१४.९	कोशी प्रदेश	१.००००
२९	Hewa khola	४.५	कोशी प्रदेश	१.००००
३०	Indrawati -III	७.५	बागमती प्रदेश	१.००००
३१	Iwa Khola	९.९	कोशी प्रदेश	१.००००
३२	Jhimruk Khola	१२	लुम्बिनी प्रदेश	१.००००
३३	Jhyari Khola	२	बागमती प्रदेश	१.००००
३४	Jiri Khola SHP	२.४	बागमती प्रदेश	१.००००
३५	Jogmai Khola	७.६	कोशी प्रदेश	१.००००
३६	Kabeli B-1	२५	कोशी प्रदेश	१.००००
३७	Kabeli B1 Cascade HPP	९.९४	कोशी प्रदेश	१.००००
३८	Kalanga gad	१५.३३	सुदूरपश्चिम प्रदेश	१.००००
३९	Kali Gandaki A	१४४	गण्डकी प्रदेश	०.५६६२

आयोजनाको सि. नं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मेगावाट)	प्रदेश	रोयल्टीको हिस्सा
३९	Kali Gandaki A	१४४	लुम्बिनी प्रदेश	०.४३३८
४०	Kapadigad	३.३३	सुदूरपश्चिम प्रदेश	१.००००
४१	Khani Khola	२	बागमती प्रदेश	१.००००
४२	Khimti -I	६०	बागमती प्रदेश	१.००००
४३	Khudi Khola	४	गण्डकी प्रदेश	१.००००
४४	Kulekhani-I	६०	बागमती प्रदेश	१.००००
४५	Kulekhani-II	३२	बागमती प्रदेश	१.००००
४६	Kulekhani-III	१४	बागमती प्रदेश	१.००००
४७	Likhu -2	५५	कोशी प्रदेश	०.४७६८
४७	Likhu -2	५५	बागमती प्रदेश	०.५२३२
४८	Likhu Khola 'A'	५१	कोशी प्रदेश	०.६१३२
४८	Likhu Khola 'A'	५१	बागमती प्रदेश	०.३८६८
४९	Likhu-4	५२.४	कोशी प्रदेश	०.५७२८
४९	Likhu-4	५२.४	बागमती प्रदेश	०.४२७२
५०	Lower Chaku Khola	१.८	बागमती प्रदेश	१.००००
५१	Lower Hewa	२२.१	कोशी प्रदेश	१.००००
५२	Lower Jogmai Khola HPP	६.२	कोशी प्रदेश	१.००००
५३	Lower Khare	११	बागमती प्रदेश	१.००००
५४	Lower Likhu	२.८१	कोशी प्रदेश	०.३१७०
५४	Lower Likhu	२.८१	बागमती प्रदेश	०.६८३०
५५	Lower Modi -1	१०	गण्डकी प्रदेश	१.००००
५६	Lower Modi Khola	२०	गण्डकी प्रदेश	१.००००
५७	Lower Tadi	४.९९३	बागमती प्रदेश	१.००००
५८	Madhya Marsyangdi	७०.२	गण्डकी प्रदेश	१.००००
५९	Madkyu Khola	१३	गण्डकी प्रदेश	१.००००
६०	Mai Beni HPP	९.५१	कोशी प्रदेश	१.००००
६१	Mai Cascade	७	कोशी प्रदेश	१.००००
६२	Mai Cascade HPP	८	कोशी प्रदेश	१.००००
६३	Mai Khola	४.५	कोशी प्रदेश	१.००००
६४	Mailung Khola	५	बागमती प्रदेश	१.००००
६५	Makari gad	१०	सुदूरपश्चिम प्रदेश	१.००००
६६	Mardi Khola	४.८	गण्डकी प्रदेश	१.००००
६७	Marsyangdi	६९	गण्डकी प्रदेश	१.००००
६८	Maya Khola	१४.९	कोशी प्रदेश	१.००००
६९	Mid Solu Khola	९.५	कोशी प्रदेश	१.००००
७०	Middle Chaku Khola	१.८	बागमती प्रदेश	१.००००
७१	Middle Modi	१८	गण्डकी प्रदेश	१.००००
७२	Midim Khola	३	गण्डकी प्रदेश	१.००००
७३	Mistry Khola	४२	गण्डकी प्रदेश	१.००००
७४	Modi Khola	१४.८	गण्डकी प्रदेश	१.००००
७५	Molun Khola SHP	७	कोशी प्रदेश	१.००००
७६	Namarjun Madi	१२	गण्डकी प्रदेश	१.००००
७७	Nau Gad Khola	८.५	सुदूरपश्चिम प्रदेश	१.००००
७८	Nyadi hydro	३०	गण्डकी प्रदेश	१.००००

आयोजनाको सि. नं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मेगावाट)	प्रदेश	रोयल्टीको हिस्सा
७९	Padam Khola SHP	४.८	कर्णाली प्रदेश	१.००००
८०	Panauti	२.४	बागमती प्रदेश	१.००००
८१	Phawa khola Hydropower Project	५	कोशी प्रदेश	१.००००
८२	Pikhuwa Khola	५	कोशी प्रदेश	१.००००
८३	Piluwa Khola	३.२	कोशी प्रदेश	१.००००
८४	Puwa	६.२	कोशी प्रदेश	१.००००
८५	Puwa Khola-1	४	कोशी प्रदेश	१.००००
८६	Puwa-2	४.९६	कोशी प्रदेश	१.००००
८७	Radhi Small	४.४	गण्डकी प्रदेश	१.००००
८८	Rawa Khola	३	कोशी प्रदेश	१.००००
८९	Richet Khola SHP	५	गण्डकी प्रदेश	१.००००
९०	Ridi Khola	२.४	लुम्बिनी प्रदेश	१.००००
९१	Rudi A	८.८	गण्डकी प्रदेश	१.००००
९२	Rudi Khola-B Hydropower Project	६.६	गण्डकी प्रदेश	१.००००
९३	Rukum Gad	५	लुम्बिनी प्रदेश	१.००००
९४	Sabha Khola	४	कोशी प्रदेश	१.००००
९५	Sanima Mai	२२	कोशी प्रदेश	१.००००
९६	Sapsup Khola Small Hydro Electric Project	७.१५१	कोशी प्रदेश	१.००००
९७	Sardi Khola	४	गण्डकी प्रदेश	१.००००
९८	Seti	१.५	गण्डकी प्रदेश	१.००००
९९	Singati Khola hydropower project	२५	बागमती प्रदेश	१.००००
१००	Sipring Khola	१०	बागमती प्रदेश	१.००००
१०१	Siuri Khola	५	गण्डकी प्रदेश	१.००००
१०२	Solu Hydropower Project	२३.५	कोशी प्रदेश	१.००००
१०३	Solu Khola (Dudha Koshi)	८६	कोशी प्रदेश	१.००००
१०४	Sun Koshi	१०.०५	बागमती प्रदेश	१.००००
१०५	Sunkoshi Small	२.६	बागमती प्रदेश	१.००००
१०६	Super Dordi Kha	५४	गण्डकी प्रदेश	१.००००
१०७	Super Madi	४४	गण्डकी प्रदेश	१.००००
१०८	Super Mai Hydropower Project	७.८	कोशी प्रदेश	१.००००
१०९	Super Mai Khola Cascade HPP	३	कोशी प्रदेश	१.००००
११०	Super Mai-A HPP	९.६	कोशी प्रदेश	१.००००
१११	Suri Khola	७	बागमती प्रदेश	१.००००
११२	Tadi Khola (thaprek)	५	बागमती प्रदेश	१.००००
११३	Taksar Pikhuwa	८	कोशी प्रदेश	१.००००
११४	Tatopani	२	गण्डकी प्रदेश	१.००००
११५	Thapa Khola	११.२	गण्डकी प्रदेश	१.००००
११६	Theule Khola HPP	१.५	गण्डकी प्रदेश	१.००००
११७	Thoppal Khola	१.६५	बागमती प्रदेश	१.००००
११८	Tinau	१.०२४	लुम्बिनी प्रदेश	१.००००
११९	Trishuli	२४	बागमती प्रदेश	१.००००
१२०	Tungun - Thosne Khola	४.३६	बागमती प्रदेश	१.००००
१२१	Uppallo Khimti	१२	बागमती प्रदेश	१.००००
१२२	Upper Balephi A	३६	बागमती प्रदेश	१.००००

आयोजनाको सि. नं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मेगावाट)	प्रदेश	रोयल्टीको हिस्सा
१२३	Upper Bhotekoshi	४५	बागमती प्रदेश	१.००००
१२४	Upper Chaku A	२२.२	बागमती प्रदेश	१.००००
१२५	Upper Chameliya	४०	सुदूरपश्चिम प्रदेश	१.००००
१२६	Upper Chhyandi Small HPP	४	गण्डकी प्रदेश	१.००००
१२७	Upper Dordi A HEP	२५	गण्डकी प्रदेश	१.००००
१२८	Upper Hewa HPP	८.५	कोशी प्रदेश	१.००००
१२९	Upper Hugdi	५	गण्डकी प्रदेश	०.०९२३
१२९	Upper Hugdi	५	लुम्बिनी प्रदेश	०.९०७७
१३०	Upper Kalanga Gad	३८.४६	सुदूरपश्चिम प्रदेश	१.००००
१३१	Upper Khimti II	७	बागमती प्रदेश	१.००००
१३२	Upper Khorunga HPP	७.५	कोशी प्रदेश	१.००००
१३३	Upper Machha Khola Small	४.५५	गण्डकी प्रदेश	१.००००
१३४	Upper Madi	२५	गण्डकी प्रदेश	१.००००
१३५	Upper Mai -C	६.१	कोशी प्रदेश	१.००००
१३६	Upper Mai Hydropower Project	१२	कोशी प्रदेश	१.००००
१३७	Upper Mardi Hydropower Project	७	गण्डकी प्रदेश	१.००००
१३८	Upper Marsyangdi A	५०	गण्डकी प्रदेश	१.००००
१३९	Upper Naugad Gad Hydropower Project	८	सुदूरपश्चिम प्रदेश	१.००००
१४०	Upper Puluwa Khola-2 SHP	४.७२	कोशी प्रदेश	१.००००
१४१	Upper Puwa-1	३	कोशी प्रदेश	१.००००
१४२	Upper Sanigad	१०.७	सुदूरपश्चिम प्रदेश	१.००००
१४३	Upper Sanjen	१४.८	बागमती प्रदेश	१.००००
१४४	Upper Solu Khola	१९.८	कोशी प्रदेश	१.००००
१४५	Upper Syange Khola SHP	२.४	गण्डकी प्रदेश	१.००००
१४६	Upper Tamakoshi HPP	४५.६	बागमती प्रदेश	१.००००
१४७	Upper Trishuli 3A	६०	बागमती प्रदेश	१.००००

३. वन

- राष्ट्रिय वन: आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ मा राष्ट्रिय वनबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा प्रदेशमा बाँडफाँट गर्दा सम्बन्धित प्रदेश अन्तरगतका जिल्लाबाट प्राप्त रोयल्टीको २५% हिस्सा सोही प्रदेशले प्राप्त गर्ने।
- संरक्षित क्षेत्र

संरक्षित क्षेत्रको क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्रको नाम	प्रदेश	रोयल्टीको हिस्सा
१	Apinapa Conservation Area	सुदूरपश्चिम प्रदेश	१.००००
२	Annapurna Conservation Area (ACA)	गण्डकी प्रदेश	१.००००
३	Banke National Park	लुम्बिनी प्रदेश	०.७९८८
३	Banke National Park	कर्णाली प्रदेश	०.२०१२
४	Bardia National Park	लुम्बिनी प्रदेश	०.७६१२
४	Bardia National Park	कर्णाली प्रदेश	०.२३८८
५	Chitwan National Park	मधेश प्रदेश	०.०७८६
५	Chitwan National Park	बागमती प्रदेश	०.५७४१
५	Chitwan National Park	गण्डकी प्रदेश	०.२९५६

सरक्षित क्षेत्रको क्र.सं.	सरक्षित क्षेत्रको नाम	प्रदेश	रोयल्टीको हिस्सा
५	Chitwan National Park	लुम्बिनी प्रदेश	०.०५१७
६	Dhorpatan Hunting Reserve	गण्डकी प्रदेश	०.४१८५
६	Dhorpatan Hunting Reserve	लुम्बिनी प्रदेश	०.३६९१
६	Dhorpatan Hunting Reserve	कर्णाली प्रदेश	०.२१२४
७	Gaurishankar Conservation Area (GCA)	बागमती प्रदेश	१.००००
८	Kanchanjunga Conservation Area (KCA)	कोशी प्रदेश	१.००००
९	Khaptad National Park	सुदूरपश्चिम प्रदेश	१.००००
१०	Koshi Tappu Wild Life Reserve	कोशी प्रदेश	०.५५९६
१०	Koshi Tappu Wild Life Reserve	मधेश प्रदेश	०.४४०४
११	Krishnasaar Conservation Area	लुम्बिनी प्रदेश	१.००००
१२	Lamtang National Park	बागमती प्रदेश	१.००००
१३	Makulu Barun National Park	कोशी प्रदेश	१.००००
१४	Manaslu Conservation Area	गण्डकी प्रदेश	१.००००
१५	Parsa National Park	मधेश प्रदेश	०.४४९५
१५	Parsa National Park	बागमती प्रदेश	०.५५०५
१६	Rara National Park	कर्णाली प्रदेश	१.००००
१७	Sagarmatha National Park	कोशी प्रदेश	१.००००
१८	Sheyphoksundo National Park	कर्णाली प्रदेश	१.००००
१९	Shivapuri Nagarjun National Park	बागमती प्रदेश	१.००००
२०	ShuklaPhanta National Park	सुदूरपश्चिम प्रदेश	१.००००

४. खानी तथा खनीज

खानी क्र.सं.	उत्खनन अनुमती पत्र	कम्पनी/व्यक्ति	खनिज पदार्थ	प्रदेश	रोयल्टीको हिस्सा
१	०४/०७३/७४	सर्वोत्तम सिमेन्ट प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	लुम्बिनी प्रदेश	१.००००
२	०६/०७३/७४	पाल्पा सिमेन्ट ई. प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	लुम्बिनी प्रदेश	१.००००
३	०९/०६६/६७	यूनाइटेड सिमेन्टस प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	बागमती प्रदेश	१.००००
४	१०/०७६/७७	ए जि लाईम एण्ड मिनरल्स एलिड ई प्रा.लि.	डोलोमाइट	गण्डकी प्रदेश	१.००००
५	१०९/०७७/७८	रोल्पा चुनढुङ्गा खानी प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	लुम्बिनी प्रदेश	१.००००
६	११/०६९/७०	सर्वोत्तम सिमेन्ट प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	लुम्बिनी प्रदेश	१.००००
७	११६/०७५/७६	सम्राट सिमेन्ट उद्योग	चुनढुङ्गा	लुम्बिनी प्रदेश	१.००००
८	११९/०६४/६५	कंचन क्वेरिज प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	लुम्बिनी प्रदेश	१.००००
९	१२५/०७४/७५	वि.एस.सिमेन्ट ई. प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	लुम्बिनी प्रदेश	१.००००
१०	१२७/०७८/७९	सि.जि सिमेन्ट ई. पाल्पा प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	लुम्बिनी प्रदेश	१.००००
११	१३२/०७८/७९	निर स्लेट स्टोन प्रा.लि.	क्वार्जाइट	बागमती प्रदेश	१.००००
१२	१३५/०७४/७५	सत्यसाई कोल उद्योग	चुनढुङ्गा	लुम्बिनी प्रदेश	१.००००
१३	१४८/०७४/७५	बराहि क्वाइरी प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	गण्डकी प्रदेश	१.००००
१४	१५५/०७९/७२	डि.एस.ई प्रा.लि.	क्वारजाइट	बागमती प्रदेश	१.००००
१५	१६९/०६८/६९	तादी सिमेन्ट एण्ड लाइम ई. प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	बागमती प्रदेश	१.००००
१६	१८४/०७९/७२	पशुपति खनिज उद्योग प्रा.लि.	पत्थर कोइला	लुम्बिनी प्रदेश	१.००००
१७	१९७/०६८/६९	विपिन एण्ड अभि खनिज उद्योग	कायनाइट	कर्णाली प्रदेश	१.००००

खानी क्र.सं.	उत्खनन अनुमती पत्र	कम्पनी/व्यक्ति	खनिज पदार्थ	प्रदेश	रोयल्टीको हिस्सा
			जेम्स		
१८	२१३/०७१/७२	सोनापुर मिनरल्स एण्ड आयल प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	लुम्बिनी प्रदेश	१.००००
१९	२१८/३९४/०४२/४३	अन्नपूर्णा क्वेरिज प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	बागमती प्रदेश	१.००००
२०	२२/०७४/७५	आर एस चलाल ई. प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	बागमती प्रदेश	१.००००
२१	२२१/३९७/४५/४६	मारूती सिमेन्टस लि.	चुनढुङ्गा	बागमती प्रदेश	०.७८६६
२१	२२१/३९७/४५/४६	मारूती सिमेन्टस लि.	चुनढुङ्गा	कोशी प्रदेश	०.२१३४
२२	३०/०७५/७६	रिद्धिसिद्धि सिमेन्ट प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	बागमती प्रदेश	१.००००
२३	३३/०७२/७३	नेपाल शालिमार सिमेन्ट प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	बागमती प्रदेश	१.००००
२४	३८/०५५/५६	सौर्य सिमेन्टस लि.	चुनढुङ्गा	कोशी प्रदेश	१.००००
२५	४२/०७४/७५	होङ्गशी शिवम सिमेन्ट प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	लुम्बिनी प्रदेश	१.००००
२६	४५/०७६/७७	सतौ दरौ ढुङ्गा उद्योग	सल्याब स्टोन	गण्डकी प्रदेश	१.००००
२७	५२/०७७/७८	ए.एन. माइनिंग प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	लुम्बिनी प्रदेश	१.००००
२८	५३/०७२/७३	टोरेक्स माइन नेपाल प्रा.लि.	सिसा	सुदूरपश्चिम प्रदेश	१.००००
२९	५५/०७४/७५	धौलागिरी एस टि एम ढुङ्गा उद्योग एण्ड इन्भेष्टमेन्ट प्रा.लि.	क्वारजाइट	गण्डकी प्रदेश	१.००००
३०	६१/०६६/६७	रोल्पा सिमेन्ट प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	कर्णाली प्रदेश	०.२२९८
३०	६१/०६६/६७	रोल्पा सिमेन्ट प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	लुम्बिनी प्रदेश	०.७७०२
३१	७२/०६७/६८	विश्व कर्मा माइन्स एण्ड मिनरल्स प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	लुम्बिनी प्रदेश	१.००००
३२	७८/०६४/६५	शिवम सिमेन्टस लि.	चुनढुङ्गा	बागमती प्रदेश	१.००००
३३	८०/०६६/६७	सोनापुर मिनरल्स एण्ड आयल प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	लुम्बिनी प्रदेश	१.००००
३४	९०/०७४/७५	धर्म बहादुर श्रेष्ठ	क्वारजाइट	बागमती प्रदेश	१.००००
३५	९७/०७७/७८	हुवाजिन नारायणी सिमेन्ट प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	बागमती प्रदेश	१.००००
३६	९९/०६९/७०	लुम्बिनी खनिज उद्योग प्रा.लि.	पत्थर कोइला	लुम्बिनी प्रदेश	१.००००

५. दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सी

क्रम सङ्ख्या	प्रदेशको नाम	रोयल्टीको हिस्सा
१	कोशी प्रदेश	०.१७७७८६
२	मधेश प्रदेश	०.१४६२५७
३	बागमती प्रदेश	०.१८१८९४
४	गण्डकी प्रदेश	०.११८४६४
५	लुम्बिनी प्रदेश	०.१४९६१८
६	कर्णाली प्रदेश	०.११५८४२
७	सुदूरपश्चिम प्रदेश	०.११०१३९
जम्मा		१.००००००

तालिका ३.३५: आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ मा स्थानीय सरकारबीच प्राकृतिक स्रोत परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट सम्बन्धी सिफारिस

१. पर्वतारोहण

हिमचुलिको क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
१	Ama Dablam (6814 m.)	संखुवासभा	मकालु गाउँपालिका	१०२०२	०.०६७०
१	Ama Dablam (6814 m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.६४००
१	Ama Dablam (6814 m.)	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाउँपालिका	१०३०२	०.०५११
१	Ama Dablam (6814 m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाउँपालिका	१०३०३	०.०३४१
१	Ama Dablam (6814 m.)	सोलुखुम्बु	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	१०३०४	०.०३९३
१	Ama Dablam (6814 m.)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	१०३०७	०.०६२१
१	Ama Dablam (6814 m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.०५५९
१	Ama Dablam (6814 m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.०५०५
२	Amptsang (6392m.)	मनाङ	नार्पा भूमि गाउँपालिका	४०२०१	०.६४००
२	Amptsang (6392m.)	मनाङ	मनाङ दिछ्याङ गाउँपालिका	४०२०२	०.०७१०
२	Amptsang (6392m.)	मनाङ	चामे गाउँपालिका	४०२०३	०.०५०३
२	Amptsang (6392m.)	मनाङ	नासोँ गाउँपालिका	४०२०४	०.०७२३
२	Amptsang (6392m.)	मुस्ताङ	लो घेकर दामोदरकुण्ड गाउँपालिका	४०३०१	०.०८४७
२	Amptsang (6392m.)	मुस्ताङ	बाहगाँउ मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	४०३०३	०.०८१७
३	Anidesh Chuli (White Wave)(6960m.)	ताप्लेजुङ्ग	फक्ताङ्लुङ्ग गाउँपालिका	१०१०१	०.६४००
३	Anidesh Chuli (White Wave)(6960m.)	ताप्लेजुङ्ग	मिक्वाखोला गाउँपालिका	१०१०२	०.०७८८
३	Anidesh Chuli (White Wave)(6960m.)	ताप्लेजुङ्ग	फुङलिङ्ग नगरपालिका	१०१०६	०.०९७०
३	Anidesh Chuli (White Wave)(6960m.)	ताप्लेजुङ्ग	सिरिजंघा गाउँपालिका	१०१०८	०.०९१८
३	Anidesh Chuli (White Wave)(6960m.)	संखुवासभा	भोटखोला गाउँपालिका	१०२०१	०.०९२४
४	Annapurna (8091 m.)	मनाङ	मनाङ दिछ्याङ गाउँपालिका	४०२०२	०.०४९९
४	Annapurna (8091 m.)	मुस्ताङ	थासाङ गाउँपालिका	४०३०५	०.०३४५
४	Annapurna (8091 m.)	म्याग्दी	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४०४०१	०.३५९४
४	Annapurna (8091 m.)	म्याग्दी	रघुगंगा गाउँपालिका	४०४०२	०.०३९८
४	Annapurna (8091 m.)	कास्की	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	४०५०२	०.०४७७
४	Annapurna (8091 m.)	कास्की	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४०५०३	०.२८०६
४	Annapurna (8091 m.)	कास्की	पोखरा महानगरपालिका	४०५०४	०.१२७०
४	Annapurna (8091 m.)	पर्वत	मोदी गाउँपालिका	४१००१	०.०३१५
४	Annapurna (8091 m.)	पर्वत	जलजला गाउँपालिका	४१००२	०.०२९६
५	Annapurna 4 (7525 m.)	मनाङ	नार्पा भूमि गाउँपालिका	४०२०१	०.०२९४
५	Annapurna 4 (7525 m.)	मनाङ	मनाङ दिछ्याङ गाउँपालिका	४०२०२	०.१७७०
५	Annapurna 4 (7525 m.)	मनाङ	चामे गाउँपालिका	४०२०३	०.०१५०
५	Annapurna 4 (7525 m.)	मनाङ	नासोँ गाउँपालिका	४०२०४	०.०२७१
५	Annapurna 4 (7525 m.)	मुस्ताङ	घरपझोङ गाउँपालिका	४०३०२	०.०२००
५	Annapurna 4 (7525 m.)	मुस्ताङ	वारगुङ मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	४०३०३	०.०३०५

हिमचुलिको क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
५	Annapurna 4 (7525 m.)	म्याग्दी	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४०४०१	०.०२५९
५	Annapurna 4 (7525 m.)	कास्की	मादी गाउँपालिका	४०५०१	०.२१९८
५	Annapurna 4 (7525 m.)	कास्की	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	४०५०२	०.२४३२
५	Annapurna 4 (7525 m.)	कास्की	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४०५०३	०.०२४९
५	Annapurna 4 (7525 m.)	कास्की	पोखरा महानगरपालिका	४०५०४	०.१०५१
५	Annapurna 4 (7525 m.)	कास्की	रूपा गाउँपालिका	४०५०५	०.०१७५
५	Annapurna 4 (7525 m.)	लमजुङ	मर्याङ्गदी गाउँपालिका	४०६०२	०.०२७५
५	Annapurna 4 (7525 m.)	लमजुङ	क्वहोलासोथार गाउँपालिका	४०६०३	०.०१८०
५	Annapurna 4 (7525 m.)	लमजुङ	मध्यनेपाल नगरपालिका	४०६०४	०.०१९१
६	Barun Tse (7129m.)	ताप्लेजुङ	मिक्वाखोला गाँउपालिका	१०१०२	०.०३४७
६	Barun Tse (7129m.)	ताप्लेजुङ	मरिङदेन गाँउपालिका	१०१०३	०.०३३३
६	Barun Tse (7129m.)	संखुवासभा	भोटखोला गाँउपालिका	१०२०१	०.०४००
६	Barun Tse (7129m.)	संखुवासभा	मकालु गाँउपालिका	१०२०२	०.३४६९
६	Barun Tse (7129m.)	सोलुखुम्बु	सिलिचोङ गाँउपालिका	१०२०३	०.०३८६
६	Barun Tse (7129m.)	संखुवासभा	चिचिला गाँउपालिका	१०२०४	०.०२४९
६	Barun Tse (7129m.)	संखुवासभा	सभापोखरी गाँउपालिका	१०२०५	०.०३१६
६	Barun Tse (7129m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङ गाँउपालिका	१०३०१	०.०६१५
६	Barun Tse (7129m.)	सोलुखुम्बु	महाकुलुङ गाँउपालिका	१०३०२	०.२९३१
६	Barun Tse (7129m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाँउपालिका	१०३०३	०.०२७८
६	Barun Tse (7129m.)	खोटाङ	केपिलासगढी गाँउपालिका	१०५०१	०.०३४३
६	Barun Tse (7129m.)	भोजपुर	साल्पासिलिछो गाँउपालिका	१०६०२	०.०३३३
७	Bhrikuti (6476 m.)	मनाङ	नार्पा भूमि गाँउपालिका	४०२०१	०.०६६२
७	Bhrikuti (6476 m.)	मुस्ताङ	लो घेकर दामोदरकुण्ड गाँउपालिका	४०३०१	०.६४००
७	Bhrikuti (6476 m.)	मुस्ताङ	वारगुङ मुक्तिक्षेत्र गाँउपालिका	४०३०३	०.०९६९
७	Bhrikuti (6476 m.)	मुस्ताङ	लोमन्थाङ गाँउपालिका	४०३०४	०.०८२२
७	Bhrikuti (6476 m.)	डोल्पा	छार्का ताङसोङ गाँउपालिका	६०१०८	०.११४७
८	Chhopa Bamare (6109m.)	दोलखा	गौरीशंकर गाँउपालिका	३०१०१	०.११६७
८	Chhopa Bamare (6109m.)	दोलखा	बिगु गाँउपालिका	३०१०२	०.६४००
८	Chhopa Bamare (6109m.)	दोलखा	कालिन्चोक गाँउपालिका	३०१०३	०.०७८७
८	Chhopa Bamare (6109m.)	सिन्धुपाल्चोक	भोटेकोशी गाँउपालिका	३०२०१	०.०८१७
८	Chhopa Bamare (6109m.)	सिन्धुपाल्चोक	बाह्रबिसे गाँउपालिका	३०२०९	०.०८२९
९	Cho Polu (6711m.)	संखुवासभा	मिक्वाखोला गाँउपालिका	१०१०२	०.०२८०
९	Cho Polu (6711m.)	संखुवासभा	मरिङदेन गाँउपालिका	१०१०३	०.०२५९
९	Cho Polu (6711m.)	संखुवासभा	भोटखोला गाँउपालिका	१०२०१	०.०३३०
९	Cho Polu (6711m.)	संखुवासभा	मकालु गाँउपालिका	१०२०२	०.३२६५
९	Cho Polu (6711m.)	सोलुखुम्बु	सिलिचोङ गाँउपालिका	१०२०३	०.०३०९
९	Cho Polu (6711m.)	संखुवासभा	चिचिला गाँउपालिका	१०२०४	०.०१९७
९	Cho Polu (6711m.)	संखुवासभा	सभापोखरी गाँउपालिका	१०२०५	०.०२४८
९	Cho Polu (6711m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङ ल्हामु गाँउपालिका	१०३०१	०.३१३५
९	Cho Polu (6711m.)	सोलुखुम्बु	महाकुलुङ गाँउपालिका	१०३०२	०.०३५०

हिमचुलिको क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
९	Cho Polu (6711m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाँउपालिका	१०३०३	०.०२१७
९	Cho Polu (6711m.)	सोलुखुम्बु	माप्यदुधकोशी गाँउपालिका	१०३०४	०.०२५५
९	Cho Polu (6711m.)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड गाँउपालिका	१०३०७	०.०४२८
९	Cho Polu (6711m.)	दोलखा	गौरीशंकर गाँउपालिका	३०१०१	०.०३८५
९	Cho Polu (6711m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाँउपालिका	३१००१	०.०३४२
१०	Cho-Oyu (8201m.)	संखुवासभा	मकालु गाउँपालिका	१०२०२	०.०६७०
१०	Cho-Oyu (8201m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.६४००
१०	Cho-Oyu (8201m.)	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाउँपालिका	१०३०२	०.०५११
१०	Cho-Oyu (8201m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाउँपालिका	१०३०३	०.०३४१
१०	Cho-Oyu (8201m.)	सोलुखुम्बु	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	१०३०४	०.०३९३
१०	Cho-Oyu (8201m.)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	१०३०७	०.०६२१
१०	Cho-Oyu (8201m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.०५५९
१०	Cho-Oyu (8201m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.०५०५
११	Chobuje (6685m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.०८६५
११	Chobuje (6685m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.६४००
११	Chobuje (6685m.)	दोलखा	बिगु गाउँपालिका	३०१०२	०.०६३९
११	Chobuje (6685m.)	दोलखा	कालिन्चोक गाउँपालिका	३०१०३	०.०५२८
११	Chobuje (6685m.)	दोलखा	बैतेधर गाउँपालिका	३०१०४	०.०४७८
११	Chobuje (6685m.)	दोलखा	जिरी नगरपालिका	३०१०५	०.०५०३
११	Chobuje (6685m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.०५८७
१२	Chukyima Go (6258m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.०६२२
१२	Chukyima Go (6258m.)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	१०३०७	०.०४६७
१२	Chukyima Go (6258m.)	सोलुखुम्बु	लिखुपिके गाउँपालिका	१०३०८	०.०२२६
१२	Chukyima Go (6258m.)	ओखलढुङ्गा	खिजिदेम्बा गाउँपालिका	१०४०४	०.०३०३
१२	Chukyima Go (6258m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.३३३८
१२	Chukyima Go (6258m.)	दोलखा	बिगु गाउँपालिका	३०१०२	०.०४२४
१२	Chukyima Go (6258m.)	दोलखा	कालिन्चोक गाउँपालिका	३०१०३	०.०३२५
१२	Chukyima Go (6258m.)	दोलखा	बैतेधर गाउँपालिका	३०१०४	०.०२९१
१२	Chukyima Go (6258m.)	दोलखा	जिरी नगरपालिका	३०१०५	०.०३१५
१२	Chukyima Go (6258m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.३०६२
१२	Chukyima Go (6258m.)	रामेछाप	गोकुलगंगा गाउँपालिका	३१००२	०.०३२२
१२	Chukyima Go (6258m.)	रामेछाप	लिखु तामाकोसी गाउँपालिका	३१००३	०.०३०५
१३	Chulu East (6584m.)	मनाङ	नार्पा भूमि गाउँपालिका	४०२०१	०.२३१८
१३	Chulu East (6584m.)	मनाङ	मनाङ दिछ्याङ गाउँपालिका	४०२०२	०.४०८०
१३	Chulu East (6584m.)	मनाङ	चामे गाउँपालिका	४०२०३	०.०२०८
१३	Chulu East (6584m.)	मनाङ	नासोँ गाउँपालिका	४०२०४	०.०३२९
१३	Chulu East (6584m.)	मुस्ताङ	लो घेकर दामोदरकुण्ड गाउँपालिका	४०३०१	०.०४४२
१३	Chulu East (6584m.)	मुस्ताङ	घरपझोड गाउँपालिका	४०३०२	०.०२८१

हिमचुलिको क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
१३	Chulu East (6584m.)	मुस्ताङ	वारगुड मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	४०३०३	०.०३६६
१३	Chulu East (6584m.)	म्याग्दी	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४०४०१	०.०४२८
१३	Chulu East (6584m.)	कास्की	मादी गाउँपालिका	४०५०१	०.०४७५
१३	Chulu East (6584m.)	कास्की	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	४०५०२	०.०५५३
१३	Chulu East (6584m.)	कास्की	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४०५०३	०.०५२०
१४	Chulu West (6419m.)	मनाङ	नार्पा भूमि गाउँपालिका	४०२०१	०.२३१८
१४	Chulu West (6419m.)	मनाङ	मनाङ दिछ्याङ गाउँपालिका	४०२०२	०.४०८०
१४	Chulu West (6419m.)	मनाङ	चामे गाउँपालिका	४०२०३	०.०२०८
१४	Chulu West (6419m.)	मनाङ	नासो गाउँपालिका	४०२०४	०.०३२९
१४	Chulu West (6419m.)	मुस्ताङ	लो घेकर दामोदरकुण्ड गाउँपालिका	४०३०१	०.०४४२
१४	Chulu West (6419m.)	मुस्ताङ	घरपझोड गाउँपालिका	४०३०२	०.०२८१
१४	Chulu West (6419m.)	मुस्ताङ	वारगुड मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	४०३०३	०.०३६६
१४	Chulu West (6419m.)	म्याग्दी	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४०४०१	०.०४२८
१४	Chulu West (6419m.)	कास्की	मादी गाउँपालिका	४०५०१	०.०४७५
१४	Chulu West (6419m.)	कास्की	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	४०५०२	०.०५५३
१४	Chulu West (6419m.)	कास्की	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४०५०३	०.०५२०
१५	Dhagpache (Yansa Tsenji, 6567m.)	सिन्धुपाल्चोक	जुगल गाँउपालिका	३०२०२	०.०७४६
१५	Dhagpache (Yansa Tsenji, 6567m.)	सिन्धुपाल्चोक	पाँचपोखरी थाङगपाल गाँउपालिका	३०२०३	०.०६८७
१५	Dhagpache (Yansa Tsenji, 6567m.)	सिन्धुपाल्चोक	हेलम्बु गाँउपालिका	३०२०४	०.०५७०
१५	Dhagpache (Yansa Tsenji, 6567m.)	रसुवा	गोसाईकुण्ड गाँउपालिका	३०३०१	०.६४००
१५	Dhagpache (Yansa Tsenji, 6567m.)	रसुवा	आमाछोदिडमो गाँउपालिका	३०३०२	०.०४३३
१५	Dhagpache (Yansa Tsenji, 6567m.)	रसुवा	उत्तरगया गाँउपालिका	३०३०३	०.०३८३
१५	Dhagpache (Yansa Tsenji, 6567m.)	रसुवा	कालिका गाँउपालिका	३०३०४	०.०३५९
१५	Dhagpache (Yansa Tsenji, 6567m.)	रसुवा	नौकुण्ड गाँउपालिका	३०३०५	०.०४२२
१६	Dhaulagiri I (8167 m.)	मुस्ताङ	वारगुड मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	४०३०३	०.०४०३
१६	Dhaulagiri I (8167 m.)	मुस्ताङ	थासाङ गाउँपालिका	४०३०५	०.०२७०
१६	Dhaulagiri I (8167 m.)	म्याग्दी	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४०४०१	०.०४१५
१६	Dhaulagiri I (8167 m.)	म्याग्दी	रघुगंगा गाउँपालिका	४०४०२	०.२४५१
१६	Dhaulagiri I (8167 m.)	म्याग्दी	धवलागिरी गाउँपालिका	४०४०३	०.३९४८
१६	Dhaulagiri I (8167 m.)	म्याग्दी	मालिका गाउँपालिका	४०४०४	०.०३७१
१६	Dhaulagiri I (8167 m.)	म्याग्दी	मंगला गाउँपालिका	४०४०५	०.०३२६
१६	Dhaulagiri I (8167 m.)	म्याग्दी	बेनी नगरपालिका	४०४०६	०.०४७८
१६	Dhaulagiri I (8167 m.)	पर्वत	जलजला गाउँपालिका	४१००२	०.०३८०
१६	Dhaulagiri I (8167 m.)	बागलुङ	तमानखोला गाउँपालिका	४११०४	०.०३०६
१६	Dhaulagiri I (8167 m.)	डोल्पा	छार्का ताडसोड गाउँपालिका	६०१०८	०.०६५२
१७	Drahmo (6855m.)	ताप्लेजुङ	फक्तालुङ गाँउपालिका	१०१०१	०.६४००

हिमचुलिको क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
१७	Drahmo (6855m.)	ताप्लेजुङ	मिक्वाखोला गाँउपालिका	१०१०२	०.०७८८
१७	Drahmo (6855m.)	ताप्लेजुङ	फुङलिङ गाँउपालिका	१०१०६	०.०९७०
१७	Drahmo (6855m.)	ताप्लेजुङ	सिरिजंघा गाँउपालिका	१०१०८	०.०९१८
१७	Drahmo (6855m.)	संखुवासभा	भोटखोला गाँउपालिका	१०२०१	०.०९२४
१८	Ganchenpo(6378.)	सिन्धुपाल्चोक	जुगल गाउँपालिका	३०२०२	०.०७४६
१८	Ganchenpo(6378.)	सिन्धुपाल्चोक	पाँचपोखरी थाङपाल गाउँपालिका	३०२०३	०.०६८७
१८	Ganchenpo(6378.)	सिन्धुपाल्चोक	हेलम्बु गाउँपालिका	३०२०४	०.०५७०
१८	Ganchenpo(6378.)	रसुवा	गोसाईकुण्ड गाउँपालिका	३०३०१	०.६४००
१८	Ganchenpo(6378.)	रसुवा	आमाछोदिङमो गाउँपालिका	३०३०२	०.०४३३
१८	Ganchenpo(6378.)	रसुवा	उत्तरगया गाउँपालिका	३०३०३	०.०३८३
१८	Ganchenpo(6378.)	रसुवा	कालिका गाउँपालिका	३०३०४	०.०३५९
१८	Ganchenpo(6378.)	रसुवा	नौकुण्ड गाउँपालिका	३०३०५	०.०४२२
१९	Ganja-la Chuli (Naya Kanga) (5863m.)	सिन्धुपाल्चोक	जुगल गाउँपालिका	३०२०२	०.०६८७
१९	Ganja-la Chuli (Naya Kanga) (5863m.)	सिन्धुपाल्चोक	पाँचपोखरी थाङपाल गाउँपालिका	३०२०३	०.२७५७
१९	Ganja-la Chuli (Naya Kanga) (5863m.)	सिन्धुपाल्चोक	हेलम्बु गाउँपालिका	३०२०४	०.०४९७
१९	Ganja-la Chuli (Naya Kanga) (5863m.)	सिन्धुपाल्चोक	मेलम्ची नगरपालिका	३०२०५	०.०५८९
१९	Ganja-la Chuli (Naya Kanga) (5863m.)	सिन्धुपाल्चोक	इन्द्रावति गाउँपालिका	३०२०६	०.०४४४
१९	Ganja-la Chuli (Naya Kanga) (5863m.)	रसुवा	गोसाईकुण्ड गाउँपालिका	३०३०१	०.३६४३
१९	Ganja-la Chuli (Naya Kanga) (5863m.)	रसुवा	आमाछोदिङमो गाउँपालिका	३०३०२	०.०३९५
१९	Ganja-la Chuli (Naya Kanga) (5863m.)	रसुवा	उत्तरगया गाउँपालिका	३०३०३	०.०३३२
१९	Ganja-la Chuli (Naya Kanga) (5863m.)	रसुवा	कालिका गाउँपालिका	३०३०४	०.०२९८
१९	Ganja-la Chuli (Naya Kanga) (5863m.)	रसुवा	नौकुण्ड गाउँपालिका	३०३०५	०.०३५८
२०	Gaugiri (6110 m.)	मनाङ	नार्पा भूमि गाउँपालिका	४०२०१	०.०६६२
२०	Gaugiri (6110 m.)	मुस्ताङ	लो घेकर दामोदरकुण्ड गाउँपालिका	४०३०१	०.६४००
२०	Gaugiri (6110 m.)	मुस्ताङ	वारगुङ मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	४०३०३	०.०९६९
२०	Gaugiri (6110 m.)	मुस्ताङ	लोमन्थाङ गाउँपालिका	४०३०४	०.०८२२
२०	Gaugiri (6110 m.)	डोल्पा	छार्का ताङसोङ गाउँपालिका	६०१०८	०.११४७
२१	Guras (6744m.)	हुम्ला	नाम्खा गाउँपालिका	६०३०४	०.०६३६
२१	Guras (6744m.)	बाजुरा	हिमाली गाउँपालिका	७०१०१	०.०४४४
२१	Guras (6744m.)	बाजुरा	गौमुल गाउँपालिका	७०१०२	०.०३४६
२१	Guras (6744m.)	बझाङ	कन्द/साईपाल गाउँपालिका	७०२०१	०.६४००
२१	Guras (6744m.)	बझाङ	बुङगल नगरपालिका	७०२०२	०.०६२६
२१	Guras (6744m.)	बझाङ	सुर्मा गाउँपालिका	७०२०३	०.०३६०
२१	Guras (6744m.)	बझाङ	तालकोट गाउँपालिका	७०२०४	०.०३७७
२१	Guras (6744m.)	दार्चुला	ब्यास गाउँपालिका	७०३०१	०.०४३९
२१	Guras (6744m.)	दार्चुला	अपिहिमाल गाउँपालिका	७०३०५	०.०३७२

हिमचुलिको क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
२२	Himlung (7126m.)	गोरखा	चुमनुब्री गाउँपालिका	४०१०१	०.०६४३
२२	Himlung (7126m.)	मनाङ	नार्पा भूमि गाउँपालिका	४०२०१	०.२७९९
२२	Himlung (7126m.)	मनाङ	मनाङ दिछ्याङ गाउँपालिका	४०२०२	०.०३८३
२२	Himlung (7126m.)	मनाङ	चामे गाउँपालिका	४०२०३	०.०२७०
२२	Himlung (7126m.)	मनाङ	नासो गाउँपालिका	४०२०४	०.३६०१
२२	Himlung (7126m.)	मुस्ताङ	लो घेकर दामोदरकुण्ड गाउँपालिका	४०३०१	०.०४८९
२२	Himlung (7126m.)	मुस्ताङ	वारगुड मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	४०३०३	०.०४२६
२२	Himlung (7126m.)	कास्की	मादी गाउँपालिका	४०५०१	०.०६८१
२२	Himlung (7126m.)	लमजुङ	मस्याङ्गदी गाउँपालिका	४०६०२	०.०७०८
२३	Imja Tse(Island Peak) (6165m.)	संखुवासभा	मकालु गाउँपालिका	१०२०२	०.०६७०
२३	Imja Tse(Island Peak) (6165m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.६४००
२३	Imja Tse(Island Peak) (6165m.)	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाउँपालिका	१०३०२	०.०५११
२३	Imja Tse(Island Peak) (6165m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाउँपालिका	१०३०३	०.०३४१
२३	Imja Tse(Island Peak) (6165m.)	सोलुखुम्बु	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	१०३०४	०.०३९३
२३	Imja Tse(Island Peak) (6165m.)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	१०३०७	०.०६२१
२३	Imja Tse(Island Peak) (6165m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.०५५९
२३	Imja Tse(Island Peak) (6165m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.०५०५
२४	Jugal 3 (6184m.)	सिन्धुपाल्चोक	भोटेकोशी गाउँपालिका	३०२०१	०.०४५१
२४	Jugal 3 (6184m.)	सिन्धुपाल्चोक	जुगल गाउँपालिका	३०२०२	०.६४००
२४	Jugal 3 (6184m.)	सिन्धुपाल्चोक	पाँचपोखरी थाङपाल गाउँपालिका	३०२०३	०.०५६९
२४	Jugal 3 (6184m.)	सिन्धुपाल्चोक	ईन्द्रावती गाउँपालिका	३०२०६	०.०४४४
२४	Jugal 3 (6184m.)	सिन्धुपाल्चोक	चौतारा साँगाचोकगढी गाउँपालिका	३०२०७	०.०५८५
२४	Jugal 3 (6184m.)	सिन्धुपाल्चोक	बलेफी गाउँपालिका	३०२०८	०.०३७०
२४	Jugal 3 (6184m.)	सिन्धुपाल्चोक	बाह्रविसे गाउँपालिका	३०२०९	०.०४४९
२४	Jugal 3 (6184m.)	रसुवा	गोसाईकुण्ड गाउँपालिका	३०३०१	०.०७३२
२५	Jugal 4 (5936m.)	सिन्धुपाल्चोक	भोटेकोशी गाउँपालिका	३०२०१	०.०४५१
२५	Jugal 4 (5936m.)	सिन्धुपाल्चोक	जुगल गाउँपालिका	३०२०२	०.६४००
२५	Jugal 4 (5936m.)	सिन्धुपाल्चोक	पाँचपोखरी थाङपाल गाउँपालिका	३०२०३	०.०५६९
२५	Jugal 4 (5936m.)	सिन्धुपाल्चोक	ईन्द्रावती गाउँपालिका	३०२०६	०.०४४४
२५	Jugal 4 (5936m.)	सिन्धुपाल्चोक	चौतारा साँगाचोकगढी गाउँपालिका	३०२०७	०.०५८५
२५	Jugal 4 (5936m.)	सिन्धुपाल्चोक	बलेफी गाउँपालिका	३०२०८	०.०३७०
२५	Jugal 4 (5936m.)	सिन्धुपाल्चोक	बाह्रविसे गाउँपालिका	३०२०९	०.०४४९
२५	Jugal 4 (5936m.)	रसुवा	गोसाईकुण्ड गाउँपालिका	३०३०१	०.०७३२
२६	Jugal 5 (5922m.)	सिन्धुपाल्चोक	भोटेकोशी गाउँपालिका	३०२०१	०.०४५१
२६	Jugal 5 (5922m.)	सिन्धुपाल्चोक	जुगल गाउँपालिका	३०२०२	०.६४००

हिमचुलिको क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
२६	Jugal 5 (5922m.)	सिन्धुपाल्चोक	पाँचपोखरी थाङपाल गाँउपालिका	३०२०३	०.०५६९
२६	Jugal 5 (5922m.)	सिन्धुपाल्चोक	ईन्द्रावती गाँउपालिका	३०२०६	०.०४४४
२६	Jugal 5 (5922m.)	सिन्धुपाल्चोक	चौतारा साँगाचोकगढी गाँउपालिका	३०२०७	०.०५८५
२६	Jugal 5 (5922m.)	सिन्धुपाल्चोक	बलेफी गाँउपालिका	३०२०८	०.०३७०
२६	Jugal 5 (5922m.)	सिन्धुपाल्चोक	बाह्रविसे गाँउपालिका	३०२०९	०.०४४९
२६	Jugal 5 (5922m.)	रसुवा	गोसाईकुण्ड गाँउपालिका	३०३०९	०.०७३२
२७	Khang Karpo (6646m.)	संखुवासभा	मकालु गाँउपालिका	१०२०२	०.०५३०
२७	Khang Karpo (6646m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाँउपालिका	१०३०९	०.३२६८
२७	Khang Karpo (6646m.)	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाँउपालिका	१०३०२	०.०३८९
२७	Khang Karpo (6646m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाँउपालिका	१०३०३	०.०२४९
२७	Khang Karpo (6646m.)	सोलुखुम्बु	माप्य दुधकोशी गाँउपालिका	१०३०४	०.०२७९
२७	Khang Karpo (6646m.)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	१०३०७	०.०४५५
२७	Khang Karpo (6646m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाँउपालिका	३०९०९	०.३९३९
२७	Khang Karpo (6646m.)	दोलखा	बिगु गाँउपालिका	३०९०२	०.०४९०
२७	Khang Karpo (6646m.)	दोलखा	कालिन्चोक गाँउपालिका	३०९०३	०.०३२३
२७	Khang Karpo (6646m.)	दोलखा	बैतेधर गाँउपालिका	३०९०४	०.०२९९
२७	Khang Karpo (6646m.)	दोलखा	जिरी नगरपालिका	३०९०५	०.०३९९
२७	Khang Karpo (6646m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाँउपालिका	३१००९	०.०३७२
२८	Khangri Shar (6811m.)	संखुवासभा	मकालु गाँउपालिका	१०२०२	०.०६७०
२८	Khangri Shar (6811m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाँउपालिका	१०३०९	०.६४००
२८	Khangri Shar (6811m.)	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाँउपालिका	१०३०२	०.०५९९
२८	Khangri Shar (6811m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाँउपालिका	१०३०३	०.०३४९
२८	Khangri Shar (6811m.)	सोलुखुम्बु	माप्यदुधकोशी गाँउपालिका	१०३०४	०.०३९३
२८	Khangri Shar (6811m.)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड गाँउपालिका	१०३०७	०.०६२९
२८	Khangri Shar (6811m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाँउपालिका	३०९०९	०.०५५९
२८	Khangri Shar (6811m.)	रामेछाप	उमादुधकुण्ड गाँउपालिका	३१००९	०.०५०५
२९	Khayang (6186m.)	गोरखा	चुननुत्री गाँउपालिका	४०९०९	०.६४००
२९	Khayang (6186m.)	गोरखा	अजिरकोट गाँउपालिका	४०९०२	०.०४९२
२९	Khayang (6186m.)	गोरखा	बारपाक सुलिकोट गाँउपालिका	४०९०३	०.०६०९
२९	Khayang (6186m.)	गोरखा	धार्चे गाँउपालिका	४०९०४	०.०६७६
२९	Khayang (6186m.)	मनाङ	नासो गाँउपालिका	४०२०४	०.०५४८
२९	Khayang (6186m.)	लमजुङ	दोर्दी गाँउपालिका	४०६०९	०.०५८६
२९	Khayang (6186m.)	लमजुङ	मर्स्याङ्गदी गाँउपालिका	४०६०२	०.०६८९
३०	Khumjung (6699m.)	मनाङ	नार्पाभूमी गाँउपालिका	४०२०९	०.२६२७
३०	Khumjung (6699m.)	मनाङ	मनाङनिसाङ गाँउपालिका	४०२०२	०.०५६९
३०	Khumjung (6699m.)	मनाङ	चामे गाँउपालिका	४०२०३	०.०४९४
३०	Khumjung (6699m.)	मनाङ	नासो गाँउपालिका	४०२०४	०.०५८०

हिमचुलिको क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
३०	Khumjung (6699m.)	मुस्ताङ	लो घेकर दामोदरकुण्ड गाँउपालिका	४०३०१	०.३७७२
३०	Khumjung (6699m.)	मुस्ताङ	बाहगाँउ मुक्तिक्षेत्र गाँउपालिका	४०३०३	०.०६५२
३०	Khumjung (6699m.)	मुस्ताङ	लोमाङथाङ गाँउपालिका	४०३०४	०.०५५८
३०	Khumjung (6699m.)	डोल्पा	छर्का तोसाङ गाँउपालिका	६०१०८	०.०८२८
३१	Kumbhakarna (7710m)	ताप्लेजुङ	फक्ताङलुङ्ग गाँउपालिका	१०१०१	०.६४००
३१	Kumbhakarna (7710m)	ताप्लेजुङ	मिक्वाखोला गाँउपालिका	१०१०२	०.०७८८
३१	Kumbhakarna (7710m)	ताप्लेजुङ	फुङलिङ्ग नगरपालिका	१०१०६	०.०९७०
३१	Kumbhakarna (7710m)	ताप्लेजुङ	सिरीजङ्गा गाँउपालिका	१०१०८	०.०९१८
३१	Kumbhakarna (7710m)	संखुवासभा	भोटखोला गाँउपालिका	१०२०१	०.०९२४
३२	Kyabura (6332m.)	ताप्लेजुङ	फक्ताङलुङ्ग गाँउपालिका	१०१०१	०.६४००
३२	Kyabura (6332m.)	ताप्लेजुङ	मिक्वाखोला गाँउपालिका	१०१०२	०.०७८८
३२	Kyabura (6332m.)	ताप्लेजुङ	फुङलिङ्ग नगरपालिका	१०१०६	०.०९७०
३२	Kyabura (6332m.)	ताप्लेजुङ	सिरीजङ्गा गाँउपालिका	१०१०८	०.०९१८
३२	Kyabura (6332m.)	संखुवासभा	भोटखोला गाँउपालिका	१०२०१	०.०९२४
३३	Langdung (6326 m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाँउपालिका	१०३०१	०.०८६५
३३	Langdung (6326 m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाँउपालिका	३०१०१	०.६४००
३३	Langdung (6326 m.)	दोलखा	बिगु गाँउपालिका	३०१०२	०.०६३९
३३	Langdung (6326 m.)	दोलखा	कालिन्चोक गाँउपालिका	३०१०३	०.०५२८
३३	Langdung (6326 m.)	दोलखा	बैतेधर गाँउपालिका	३०१०४	०.०४७८
३३	Langdung (6326 m.)	दोलखा	जिरी नगरपालिका	३०१०५	०.०५०३
३३	Langdung (6326 m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाँउपालिका	३१००१	०.०५८७
३४	Lhayul Peak (6397m.)	बझाङ	साईपाल गाँउपालिका	७०२०१	०.०९७४
३४	Lhayul Peak (6397m.)	बझाङ	बुङ्गल नगरपालिका	७०२०२	०.०९४८
३४	Lhayul Peak (6397m.)	दार्चुला	ब्याँस गाँउपालिका	७०३०१	०.३४४७
३४	Lhayul Peak (6397m.)	दार्चुला	दुन्हु गाँउपालिका	७०३०२	०.०४७६
३४	Lhayul Peak (6397m.)	दार्चुला	नौगाड गाँउपालिका	७०३०४	०.०५९८
३४	Lhayul Peak (6397m.)	दार्चुला	अपिहिमाल गाँउपालिका	७०३०५	०.२९५३
३४	Lhayul Peak (6397m.)	दार्चुला	मार्मा गाँउपालिका	७०३०६	०.०६०४
३५	Lintren (6713m.)	संखुवासभा	मकालु गाँउपालिका	१०२०२	०.०६७०
३५	Lintren (6713m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाँउपालिका	१०३०१	०.६४००
३५	Lintren (6713m.)	सोलुखुम्बु	महाकुलुङ गाँउपालिका	१०३०२	०.०५११
३५	Lintren (6713m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाँउपालिका	१०३०३	०.०३४१
३५	Lintren (6713m.)	सोलुखुम्बु	माप्यदुधकोशी गाँउपालिका	१०३०४	०.०३९३
३५	Lintren (6713m.)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड गाँउपालिका	१०३०७	०.०६२१
३५	Lintren (6713m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाँउपालिका	३०१०१	०.०५५९
३५	Lintren (6713m.)	रामेछाप	उमादुधकुण्ड गाँउपालिका	३१००१	०.०५०५
३६	Lobuje (6119m.) (east)	संखुवासभा	मकालु गाँउपालिका	१०२०२	०.०६७०
३६	Lobuje (6119m.) (east)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाँउपालिका	१०३०१	०.६४००

हिमचुलिको क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
३६	Lobuje (6119m.) (east)	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाउँपालिका	१०३०२	०.०५११
३६	Lobuje (6119m.) (east)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाउँपालिका	१०३०३	०.०३४१
३६	Lobuje (6119m.) (east)	सोलुखुम्बु	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	१०३०४	०.०३९३
३६	Lobuje (6119m.) (east)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	१०३०७	०.०६२१
३६	Lobuje (6119m.) (east)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.०५५९
३६	Lobuje (6119m.) (east)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.०५०५
३७	Makalu (8463m.)	ताप्लेजुङ	मिक्वाखोला गाउँपालिका	१०१०२	०.०४०९
३७	Makalu (8463m.)	ताप्लेजुङ	मेरिङ्गदेन गाउँपालिका	१०१०३	०.०४०९
३७	Makalu (8463m.)	संखुवासभा	भोटखोला गाउँपालिका	१०२०१	०.०४५५
३७	Makalu (8463m.)	संखुवासभा	मकालु गाउँपालिका	१०२०२	०.६४००
३७	Makalu (8463m.)	संखुवासभा	सिलीचोङ गाउँपालिका	१०२०३	०.०४५४
३७	Makalu (8463m.)	संखुवासभा	चिचिला गाउँपालिका	१०२०४	०.०३०९
३७	Makalu (8463m.)	संखुवासभा	सभापोखरी गाउँपालिका	१०२०५	०.०३८६
३७	Makalu (8463m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.०६६९
३७	Makalu (8463m.)	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाउँपालिका	१०३०२	०.०५०९
३८	Malanphulan (6573m.)	संखुवासभा	मकालु गाउँपालिका	१०२०२	०.०६७०
३८	Malanphulan (6573m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.६४००
३८	Malanphulan (6573m.)	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाउँपालिका	१०३०२	०.०५११
३८	Malanphulan (6573m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाउँपालिका	१०३०३	०.०३४१
३८	Malanphulan (6573m.)	सोलुखुम्बु	माप्यदुधकोशी गाउँपालिका	१०३०४	०.०३९३
३८	Malanphulan (6573m.)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड गाउँपालिका	१०३०७	०.०६२१
३८	Malanphulan (6573m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.०५५९
३८	Malanphulan (6573m.)	रामेछाप	उमादुधकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.०५०५
३९	Manaslu (8163 m.)	गोरखा	चुमनुव्री गाउँपालिका	४०१०१	०.३९१९
३९	Manaslu (8163 m.)	गोरखा	अजिरकोट गाउँपालिका	४०१०२	०.०३८४
३९	Manaslu (8163 m.)	गोरखा	बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका	४०१०३	०.०४८३
३९	Manaslu (8163 m.)	गोरखा	धार्चे गाउँपालिका	४०१०४	०.०५२९
३९	Manaslu (8163 m.)	मनाङ	नार्पा भूमि गाउँपालिका	४०२०१	०.०४४५
३९	Manaslu (8163 m.)	मनाङ	चामे गाउँपालिका	४०२०३	०.०२३६
३९	Manaslu (8163 m.)	मनाङ	नासों गाउँपालिका	४०२०४	०.२४८१
३९	Manaslu (8163 m.)	कास्की	मादी गाउँपालिका	४०५०१	०.०५२२
३९	Manaslu (8163 m.)	लमजुङ	दोर्दी गाउँपालिका	४०६०१	०.०४६०
३९	Manaslu (8163 m.)	लमजुङ	मर्याङ्गदी गाउँपालिका	४०६०२	०.०५४१
४०	Mera Peak (6470m.)	संखुवासभा	मकालु गाउँपालिका	१०२०२	०.०७८८
४०	Mera Peak (6470m.)	संखुवासभा	सिलीचोङ गाउँपालिका	१०२०३	०.०५५५
४०	Mera Peak (6470m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.०८१०
४०	Mera Peak (6470m.)	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाउँपालिका	१०३०२	०.६४००
४०	Mera Peak (6470m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाउँपालिका	१०३०३	०.०४२९
४०	Mera Peak (6470m.)	खोटाङ	केपिलासगढी गाउँपालिका	१०५०१	०.०५१६

हिमचुलिको क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
४०	Mera Peak (6470m.)	भोजपुर	साल्पासिलिछो गाउँपालिका	१०६०२	०.०५०२
४१	Chandi Himal (6142m.)	हुम्ला	चंखेली गाउँपालिका	६०३०१	०.०८८०
४१	Chandi Himal (6142m.)	हुम्ला	खार्पुनाथ गाउँपालिका	६०३०२	०.३०३४
४१	Chandi Himal (6142m.)	हुम्ला	सिमकोट गाउँपालिका	६०३०३	०.३३६६
४१	Chandi Himal (6142m.)	हुम्ला	नाम्खा गाउँपालिका	६०३०४	०.१०१२
४१	Chandi Himal (6142m.)	हुम्ला	सर्केगाड गाउँपालिका	६०३०५	०.०८०७
४१	Chandi Himal (6142m.)	बाजुरा	हिमाली गाउँपालिका	७०१०१	०.०९०१
४२	Dolma Khang (6332m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.०८६५
४२	Dolma Khang (6332m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.६४००
४२	Dolma Khang (6332m.)	दोलखा	बिगु गाउँपालिका	३०१०२	०.०६३९
४२	Dolma Khang (6332m.)	दोलखा	कालिन्चोक गाउँपालिका	३०१०३	०.०५२८
४२	Dolma Khang (6332m.)	दोलखा	बैतेधर गाउँपालिका	३०१०४	०.०४७८
४२	Dolma Khang (6332m.)	दोलखा	जिरी नगरपालिका	३०१०५	०.०५०३
४२	Dolma Khang (6332m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.०५८७
४३	Hunku Chuli (6119m.)	ताप्लेजुङ	मिक्वाखोला गाउँपालिका	१०१०२	०.०३४७
४३	Hunku Chuli (6119m.)	ताप्लेजुङ	मेरिङ्गदेन गाउँपालिका	१०१०३	०.०३३३
४३	Hunku Chuli (6119m.)	संखुवासभा	भोटखोला गाउँपालिका	१०२०१	०.०४००
४३	Hunku Chuli (6119m.)	संखुवासभा	मकालु गाउँपालिका	१०२०२	०.३४६९
४३	Hunku Chuli (6119m.)	संखुवासभा	सिलीचोड गाउँपालिका	१०२०३	०.०३८६
४३	Hunku Chuli (6119m.)	संखुवासभा	चिचिला गाउँपालिका	१०२०४	०.०२४९
४३	Hunku Chuli (6119m.)	संखुवासभा	सभापोखरी गाउँपालिका	१०२०५	०.०३१६
४३	Hunku Chuli (6119m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.०६१५
४३	Hunku Chuli (6119m.)	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाउँपालिका	१०३०२	०.२९३१
४३	Hunku Chuli (6119m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाउँपालिका	१०३०३	०.०२७८
४३	Hunku Chuli (6119m.)	खोटाङ	केपिलासगढी गाउँपालिका	१०५०१	०.०३४३
४३	Hunku Chuli (6119m.)	भोजपुर	साल्पासिलिछो गाउँपालिका	१०६०२	०.०३३३
४४	Tengi Ragi Tau (Agole) (6948m.)	संखुवासभा	मकालु गाउँपालिका	१०२०२	०.०५३०
४४	Tengi Ragi Tau (Agole) (6948m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.३२६८
४४	Tengi Ragi Tau (Agole) (6948m.)	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाउँपालिका	१०३०२	०.०३८९
४४	Tengi Ragi Tau (Agole) (6948m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाउँपालिका	१०३०३	०.०२४१
४४	Tengi Ragi Tau (Agole) (6948m.)	सोलुखुम्बु	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	१०३०४	०.०२७९
४४	Tengi Ragi Tau (Agole) (6948m.)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	१०३०७	०.०४५५
४४	Tengi Ragi Tau (Agole) (6948m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.३१३१
४४	Tengi Ragi Tau (Agole) (6948m.)	दोलखा	बिगु गाउँपालिका	३०१०२	०.०४१०
४४	Tengi Ragi Tau (Agole) (6948m.)	दोलखा	कालिञ्चोक गाउँपालिका	३०१०३	०.०३२३
४४	Tengi Ragi Tau (Agole) (6948m.)	दोलखा	बैतेधर गाउँपालिका	३०१०४	०.०२९१
४४	Tengi Ragi Tau (Agole) (6948m.)	दोलखा	जिरी नगरपालिका	३०१०५	०.०३११
४४	Tengi Ragi Tau (Agole) (6948m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.०३७२
४५	Tengkoma (6215m.)	ताप्लेजुङ	फक्ताङ्लुङ्ग गाउँपालिका	१०१०१	०.६४००
४५	Tengkoma (6215m.)	ताप्लेजुङ	मिक्वाखोला गाउँपालिका	१०१०२	०.०७८८

हिमचुलिको क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
४५	Tengkoma (6215m.)	ताप्लेजुड	फुडलिङ्ग नगरपालिका	१०१०६	०.०९७०
४५	Tengkoma (6215m.)	ताप्लेजुड	सिरीजङ्गा गाउँपालिका	१०१०८	०.०९१८
४५	Tengkoma (6215m.)	संखुवासभा	भोटखोला गाउँपालिका	१०२०१	०.०९२४
४६	Mt.ABI (6043m.)	संखुवासभा	मकालु गाउँपालिका	१०२०२	०.०६७०
४६	Mt.ABI (6043m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.६४००
४६	Mt.ABI (6043m.)	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाउँपालिका	१०३०२	०.०५११
४६	Mt.ABI (6043m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाउँपालिका	१०३०३	०.०३४१
४६	Mt.ABI (6043m.)	सोलुखुम्बु	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	१०३०४	०.०३९३
४६	Mt.ABI (6043m.)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	१०३०७	०.०६२१
४६	Mt.ABI (6043m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.०५५९
४६	Mt.ABI (6043m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.०५०५
४७	Mt.Bokta (6114m.)	ताप्लेजुड	फक्ताङ्लुङ्ग गाउँपालिका	१०१०१	०.६४००
४७	Mt.Bokta (6114m.)	ताप्लेजुड	मिक्वाखोला गाउँपालिका	१०१०२	०.०७८८
४७	Mt.Bokta (6114m.)	ताप्लेजुड	फुडलिङ्ग नगरपालिका	१०१०६	०.०९७०
४७	Mt.Bokta (6114m.)	ताप्लेजुड	सिरीजङ्गा गाउँपालिका	१०१०८	०.०९१८
४७	Mt.Bokta (6114m.)	संखुवासभा	भोटखोला गाउँपालिका	१०२०१	०.०९२४
४८	Mt.Chekigo (6121m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.०८६५
४८	Mt.Chekigo (6121m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.६४००
४८	Mt.Chekigo (6121m.)	दोलखा	बिगु गाउँपालिका	३०१०२	०.०६३९
४८	Mt.Chekigo (6121m.)	दोलखा	कालिन्चोक गाउँपालिका	३०१०३	०.०५२८
४८	Mt.Chekigo (6121m.)	दोलखा	बैतेधर गाउँपालिका	३०१०४	०.०४७८
४८	Mt.Chekigo (6121m.)	दोलखा	जिरी नगरपालिका	३०१०५	०.०५०३
४८	Mt.Chekigo (6121m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.०५८७
४९	Mt.Cholatse (6440m.)	संखुवासभा	मकालु गाउँपालिका	१०२०२	०.०६७०
४९	Mt.Cholatse (6440m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.६४००
४९	Mt.Cholatse (6440m.)	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाउँपालिका	१०३०२	०.०५११
४९	Mt.Cholatse (6440m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाउँपालिका	१०३०३	०.०३४१
४९	Mt.Cholatse (6440m.)	सोलुखुम्बु	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	१०३०४	०.०३९३
४९	Mt.Cholatse (6440m.)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	१०३०७	०.०६२१
४९	Mt.Cholatse (6440m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.०५५९
४९	Mt.Cholatse (6440m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.०५०५
५०	Mt.Kyazo Ri (6186m.)	संखुवासभा	मकालु गाउँपालिका	१०२०२	०.०६७०
५०	Mt.Kyazo Ri (6186m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.६४००
५०	Mt.Kyazo Ri (6186m.)	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाउँपालिका	१०३०२	०.०५११
५०	Mt.Kyazo Ri (6186m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाउँपालिका	१०३०३	०.०३४१
५०	Mt.Kyazo Ri (6186m.)	सोलुखुम्बु	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	१०३०४	०.०३९३
५०	Mt.Kyazo Ri (6186m.)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	१०३०७	०.०६२१
५०	Mt.Kyazo Ri (6186m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.०५५९
५०	Mt.Kyazo Ri (6186m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.०५०५

हिमचुलिको क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
५१	Mt.Langsisa Ri (6412m.)	सिन्धुपाल्चोक	जुगल गाउँपालिका	३०२०२	०.०७४६
५१	Mt.Langsisa Ri (6412m.)	सिन्धुपाल्चोक	पाँचपोखरी थाङपाल गाउँपालिका	३०२०३	०.०६८७
५१	Mt.Langsisa Ri (6412m.)	सिन्धुपाल्चोक	हेलम्बु गाउँपालिका	३०२०४	०.०५७०
५१	Mt.Langsisa Ri (6412m.)	रसुवा	गोसाइकुण्ड गाउँपालिका	३०३०१	०.६४००
५१	Mt.Langsisa Ri (6412m.)	रसुवा	आमाछोदिङमो गाउँपालिका	३०३०२	०.०४३३
५१	Mt.Langsisa Ri (6412m.)	रसुवा	उत्तरगया गाउँपालिका	३०३०३	०.०३८३
५१	Mt.Langsisa Ri (6412m.)	रसुवा	कालिका गाउँपालिका	३०३०४	०.०३५९
५१	Mt.Langsisa Ri (6412m.)	रसुवा	नौकुण्ड गाउँपालिका	३०३०५	०.०४२२
५२	Mt.Larkya Peak (6416m.)	गोरखा	चुमनुव्री गाउँपालिका	४०१०१	०.४४१९
५२	Mt.Larkya Peak (6416m.)	गोरखा	अजिरकोट गाउँपालिका	४०१०२	०.०३८४
५२	Mt.Larkya Peak (6416m.)	गोरखा	बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका	४०१०३	०.०४८३
५२	Mt.Larkya Peak (6416m.)	गोरखा	धार्चे गाउँपालिका	४०१०४	०.०५२९
५२	Mt.Larkya Peak (6416m.)	मनाङ	नार्पा भूमि गाउँपालिका	४०२०१	०.०४४५
५२	Mt.Larkya Peak (6416m.)	मनाङ	चामे गाउँपालिका	४०२०३	०.०२३६
५२	Mt.Larkya Peak (6416m.)	मनाङ	नासो गाउँपालिका	४०२०४	०.१९८१
५२	Mt.Larkya Peak (6416m.)	कास्की	मादी गाउँपालिका	४०५०१	०.०५२२
५२	Mt.Larkya Peak (6416m.)	लमजुङ	दोर्दी गाउँपालिका	४०६०१	०.०४६०
५२	Mt.Larkya Peak (6416m.)	लमजुङ	मर्याङ्गदी गाउँपालिका	४०६०२	०.०५४१
५३	Mt.Lobuje West (6135m.)	संखुवासभा	मकालु गाउँपालिका	१०२०२	०.०६७०
५३	Mt.Lobuje West (6135m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.६४००
५३	Mt.Lobuje West (6135m.)	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाउँपालिका	१०३०२	०.०५११
५३	Mt.Lobuje West (6135m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाउँपालिका	१०३०३	०.०३४१
५३	Mt.Lobuje West (6135m.)	सोलुखुम्बु	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	१०३०४	०.०३९३
५३	Mt.Lobuje West (6135m.)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	१०३०७	०.०६२१
५३	Mt.Lobuje West (6135m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.०५५९
५३	Mt.Lobuje West (6135m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.०५०५
५४	Mt.Nirekha (6159m.)	संखुवासभा	मकालु गाउँपालिका	१०२०२	०.०६७०
५४	Mt.Nirekha (6159m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.६४००
५४	Mt.Nirekha (6159m.)	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाउँपालिका	१०३०२	०.०५११
५४	Mt.Nirekha (6159m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाउँपालिका	१०३०३	०.०३४१
५४	Mt.Nirekha (6159m.)	सोलुखुम्बु	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	१०३०४	०.०३९३
५४	Mt.Nirekha (6159m.)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	१०३०७	०.०६२१
५४	Mt.Nirekha (6159m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.०५५९
५४	Mt.Nirekha (6159m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.०५०५
५५	Ombigaichen (6340m.)	संखुवासभा	मकालु गाउँपालिका	१०२०२	०.०६८४
५५	Ombigaichen (6340m.)	संखुवासभा	सिलीचोङ गाउँपालिका	१०२०३	०.०४६५
५५	Ombigaichen (6340m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.३३९२
५५	Ombigaichen (6340m.)	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाउँपालिका	१०३०२	०.३००८

हिमचुलिको क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
५५	Ombigaichen (6340m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाउँपालिका	१०३०३	०.०३४४
५५	Ombigaichen (6340m.)	सोलुखुम्बु	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	१०३०४	०.०३९६
५५	Ombigaichen (6340m.)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	१०३०७	०.०६३०
५५	Ombigaichen (6340m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.०५६९
५५	Ombigaichen (6340m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.०५१२
५६	Mt.Phari Lapcha (6017m.)	संखुवासभा	मकालु गाउँपालिका	१०२०२	०.०६७०
५६	Mt.Phari Lapcha (6017m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.६४००
५६	Mt.Phari Lapcha (6017m.)	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाउँपालिका	१०३०२	०.०५११
५६	Mt.Phari Lapcha (6017m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाउँपालिका	१०३०३	०.०३४१
५६	Mt.Phari Lapcha (6017m.)	सोलुखुम्बु	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	१०३०४	०.०३९३
५६	Mt.Phari Lapcha (6017m.)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	१०३०७	०.०६२१
५६	Mt.Phari Lapcha (6017m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.०५५९
५६	Mt.Phari Lapcha (6017m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.०५०५
५७	Nemjung (7339m.)	गोरखा	चुमनुव्री गाउँपालिका	४०१०१	०.०६४३
५७	Nemjung (7339m.)	मनाङ	नार्पा भूमि गाउँपालिका	४०२०१	०.२७९९
५७	Nemjung (7339m.)	मनाङ	मनाङ दिछ्याङ गाउँपालिका	४०२०२	०.०३८३
५७	Nemjung (7339m.)	मनाङ	चामे गाउँपालिका	४०२०३	०.०२७०
५७	Nemjung (7339m.)	मनाङ	नासोँ गाउँपालिका	४०२०४	०.३६०१
५७	Nemjung (7339m.)	मुस्ताङ	लो घेकर दामोदरकुण्ड गाउँपालिका	४०३०१	०.०४८९
५७	Nemjung (7339m.)	मुस्ताङ	वारगुङ मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	४०३०३	०.०४२६
५७	Nemjung (7339m.)	कास्की	मादी गाउँपालिका	४०५०१	०.०६८१
५७	Nemjung (7339m.)	लमजुङ	मर्याङ्गदी गाउँपालिका	४०६०२	०.०७०८
५८	Norbu Kang (6005m)	डोल्पा	डोल्पो बुद्ध गाउँपालिका	६०१०१	०.६४००
५८	Norbu Kang (6005m)	डोल्पा	शे फोक्सुण्डो गाउँपालिका	६०१०२	०.१४२८
५८	Norbu Kang (6005m)	डोल्पा	काइके गाउँपालिका	६०१०७	०.१०५६
५८	Norbu Kang (6005m)	डोल्पा	छार्का ताङसोङ गाउँपालिका	६०१०८	०.१११६
५९	Paldor Peak (5903m.)	रसुवा	गोसाइकुण्ड गाउँपालिका	३०३०१	०.०८१५
५९	Paldor Peak (5903m.)	रसुवा	आमाछोदिङमो गाउँपालिका	३०३०२	०.२८२५
५९	Paldor Peak (5903m.)	रसुवा	उत्तरगया गाउँपालिका	३०३०३	०.०४२७
५९	Paldor Peak (5903m.)	धादिङ	रुविभ्यालि गाउँपालिका	३०४०१	०.३५७५
५९	Paldor Peak (5903m.)	धादिङ	खनियावास गाउँपालिका	३०४०२	०.०४४१
५९	Paldor Peak (5903m.)	धादिङ	गंगाजमुना गाउँपालिका	३०४०३	०.०५६९
५९	Paldor Peak (5903m.)	गोरखा	दाचेँ गाउँपालिका	४०१०४	०.०७४३
५९	Paldor Peak (5903m.)	गोरखा	आरुघाट गाउँपालिका	४०१०५	०.०६०५
६०	Pharchamo (6279m.)	संखुवासभा	मकालु गाउँपालिका	१०२०२	०.०५३०
६०	Pharchamo (6279m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.३२६८
६०	Pharchamo (6279m.)	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाउँपालिका	१०३०२	०.०३८९
६०	Pharchamo (6279m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाउँपालिका	१०३०३	०.०२४१
६०	Pharchamo (6279m.)	सोलुखुम्बु	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	१०३०४	०.०२७९

हिमचुलिको क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
६०	Pharchamo (6279m.)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	१०३०७	०.०४५५
६०	Pharchamo (6279m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.३१३१
६०	Pharchamo (6279m.)	दोलखा	बिगु गाउँपालिका	३०१०२	०.०४१०
६०	Pharchamo (6279m.)	दोलखा	कालिञ्चोक गाउँपालिका	३०१०३	०.०३२३
६०	Pharchamo (6279m.)	दोलखा	बैतेधर गाउँपालिका	३०१०४	०.०२९१
६०	Pharchamo (6279m.)	दोलखा	जिरी नगरपालिका	३०१०५	०.०३११
६०	Pharchamo (6279m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.०३७२
६१	Phole (6645m.)	ताप्लेजुङ	फक्ताङलुङ्ग गाउँपालिका	१०१०१	०.६४००
६१	Phole (6645m.)	ताप्लेजुङ	मिक्वाखोला गाउँपालिका	१०१०२	०.०७८८
६१	Phole (6645m.)	ताप्लेजुङ	फुङलिङ्ग नगरपालिका	१०१०६	०.०९७०
६१	Phole (6645m.)	ताप्लेजुङ	सिरीजङ्गा गाउँपालिका	१०१०८	०.०९१८
६१	Phole (6645m.)	संखुवासभा	भोटेखोला गाउँपालिका	१०२०१	०.०९२४
६२	Phurbi Chyachu (6631m.)	सिन्धुपाल्चोक	भोटेकोशी गाउँपालिका	३०२०१	०.०४५१
६२	Phurbi Chyachu (6631m.)	सिन्धुपाल्चोक	जुगल गाउँपालिका	३०२०२	०.६४००
६२	Phurbi Chyachu (6631m.)	सिन्धुपाल्चोक	पाँचपोखरी थाङ्गपाल गाउँपालिका	३०२०३	०.०५६९
६२	Phurbi Chyachu (6631m.)	सिन्धुपाल्चोक	ईन्द्रवती गाउँपालिका	३०२०६	०.०४४४
६२	Phurbi Chyachu (6631m.)	सिन्धुपाल्चोक	चौतारा साँगाचोकगढी गाउँपालिका	३०२०७	०.०५८५
६२	Phurbi Chyachu (6631m.)	सिन्धुपाल्चोक	बलेफी गाउँपालिका	३०२०८	०.०३७०
६२	Phurbi Chyachu (6631m.)	सिन्धुपाल्चोक	बाह्रबिसे गाउँपालिका	३०२०९	०.०४४९
६२	Phurbi Chyachu (6631m.)	रसुवा	गोसाईकुण्ड गाउँपालिका	३०३०१	०.०७३२
६३	Pisang Peak (6091m.)	मनाङ	नार्पा भूमि गाउँपालिका	४०२०१	०.२३१७
६३	Pisang Peak (6091m.)	मनाङ	मनाङ दिछ्याङ गाउँपालिका	४०२०२	०.४०८१
६३	Pisang Peak (6091m.)	मनाङ	चामे गाउँपालिका	४०२०३	०.०२०८
६३	Pisang Peak (6091m.)	मनाङ	नासोँ गाउँपालिका	४०२०४	०.०३२९
६३	Pisang Peak (6091m.)	मुस्ताङ	लो घेकर दामोदरकुण्ड गाउँपालिका	४०३०१	०.०४४२
६३	Pisang Peak (6091m.)	मुस्ताङ	घरपझोड गाउँपालिका	४०३०२	०.०२८१
६३	Pisang Peak (6091m.)	मुस्ताङ	वारगुड मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	४०३०३	०.०३६६
६३	Pisang Peak (6091m.)	म्याग्दी	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४०४०१	०.०४२८
६३	Pisang Peak (6091m.)	कास्की	मादी गाउँपालिका	४०५०१	०.०४७५
६३	Pisang Peak (6091m.)	कास्की	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	४०५०२	०.०५५३
६३	Pisang Peak (6091m.)	कास्की	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४०५०३	०.०५२०
६४	Pokhar khang (6348m.)	मनाङ	नार्पा भूमि गाउँपालिका	४०२०१	०.६४००
६४	Pokhar khang (6348m.)	मनाङ	मनाङ दिछ्याङ गाउँपालिका	४०२०२	०.०७१०
६४	Pokhar khang (6348m.)	मनाङ	चामे गाउँपालिका	४०२०३	०.०५०३
६४	Pokhar khang (6348m.)	मनाङ	नासोँ गाउँपालिका	४०२०४	०.०७२३
६४	Pokhar khang (6348m.)	मुस्ताङ	लो घेकर दामोदरकुण्ड गाउँपालिका	४०३०१	०.०८४७
६४	Pokhar khang (6348m.)	मुस्ताङ	वारगुड मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	४०३०३	०.०८१७

हिमचुलिको क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
६५	Pumori (7161 m.)	संखुवासभा	मकालु गाउँपालिका	१०२०२	०.०६७०
६५	Pumori (7161 m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.६४००
६५	Pumori (7161 m.)	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाउँपालिका	१०३०२	०.०५११
६५	Pumori (7161 m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाउँपालिका	१०३०३	०.०३४१
६५	Pumori (7161 m.)	सोलुखुम्बु	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	१०३०४	०.०३९३
६५	Pumori (7161 m.)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	१०३०७	०.०६२१
६५	Pumori (7161 m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.०५५९
६५	Pumori (7161 m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.०५०५
६६	Putha Hiunchuli (7246 m.)	मुस्ताङ	लो घेकर दामोदरकुण्ड गाउँपालिका	४०३०१	०.०३२८
६६	Putha Hiunchuli (7246 m.)	मुस्ताङ	वारगुड मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	४०३०३	०.०२७७
६६	Putha Hiunchuli (7246 m.)	मुस्ताङ	थासाङ गाउँपालिका	४०३०५	०.०२१०
६६	Putha Hiunchuli (7246 m.)	म्याग्दी	रघुगंगा गाउँपालिका	४०४०२	०.०३३१
६६	Putha Hiunchuli (7246 m.)	म्याग्दी	धवलागिरी गाउँपालिका	४०४०३	०.१७०२
६६	Putha Hiunchuli (7246 m.)	म्याग्दी	मालिका गाउँपालिका	४०४०४	०.०३४२
६६	Putha Hiunchuli (7246 m.)	बागलुङ	तमानखोला गाउँपालिका	४११०४	०.०२६५
६६	Putha Hiunchuli (7246 m.)	रुकुम	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका	५०१०१	०.१८१९
६६	Putha Hiunchuli (7246 m.)	रुकुम	सिस्ने गाउँपालिका	५०१०२	०.०३६७
६६	Putha Hiunchuli (7246 m.)	रुकुम	भूमे गाउँपालिका	५०१०३	०.०३७३
६६	Putha Hiunchuli (7246 m.)	डोल्पा	डोल्पो बुद्ध गाउँपालिका	६०१०१	०.०३१८
६६	Putha Hiunchuli (7246 m.)	डोल्पा	शे फोक्सुण्डो गाउँपालिका	६०१०२	०.०४९१
६६	Putha Hiunchuli (7246 m.)	डोल्पा	ठुलीभेरी नगरपालिका	६०१०६	०.०२९९
६६	Putha Hiunchuli (7246 m.)	डोल्पा	काइके गाउँपालिका	६०१०७	०.११९४
६६	Putha Hiunchuli (7246 m.)	डोल्पा	छार्का ताङसोङ गाउँपालिका	६०१०८	०.१६८४
६७	Raksha Urai (6593m.)	हुम्ला	नाम्खा गाउँपालिका	६०३०४	०.०६३६
६७	Raksha Urai (6593m.)	बाजुरा	हिमाली गाउँपालिका	७०१०१	०.०४४४
६७	Raksha Urai (6593m.)	बाजुरा	गौमुल गाउँपालिका	७०१०२	०.०३४६
६७	Raksha Urai (6593m.)	बझाङ	साइपाल गाउँपालिका	७०२०१	०.६४००
६७	Raksha Urai (6593m.)	बझाङ	बुंगल नगरपालिका	७०२०२	०.०६२६
६७	Raksha Urai (6593m.)	बझाङ	सुर्मा गाउँपालिका	७०२०३	०.०३६०
६७	Raksha Urai (6593m.)	बझाङ	तालकोट गाउँपालिका	७०२०४	०.०३७७
६७	Raksha Urai (6593m.)	दार्चुला	ब्याँस गाउँपालिका	७०३०१	०.०४३९
६७	Raksha Urai (6593m.)	दार्चुला	अपिहिमाल गाउँपालिका	७०३०५	०.०३७२
६८	Ramdung (5900m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.०६२२
६८	Ramdung (5900m.)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	१०३०७	०.०४६७
६८	Ramdung (5900m.)	सोलुखुम्बु	लिखुपिके गाउँपालिका	१०३०८	०.०२२६
६८	Ramdung (5900m.)	ओखलढुङ्गा	खिजिदेम्बा गाउँपालिका	१०४०४	०.०३०३
६८	Ramdung (5900m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.३८३८
६८	Ramdung (5900m.)	दोलखा	बिगु गाउँपालिका	३०१०२	०.०४२४
६८	Ramdung (5900m.)	दोलखा	कालिञ्चोक गाउँपालिका	३०१०३	०.०३२५

हिमचुलिको क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
६८	Ramdung (5900m.)	दोलखा	बैतेधर गाउँपालिका	३०१०४	०.०२९१
६८	Ramdung (5900m.)	दोलखा	जिरी नगरपालिका	३०१०५	०.०३१५
६८	Ramdung (5900m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.२५६२
६८	Ramdung (5900m.)	रामेछाप	गोकुलगंगा गाउँपालिका	३१००२	०.०३२२
६८	Ramdung (5900m.)	रामेछाप	लिखु तामाकोसी गाउँपालिका	३१००३	०.०३०५
६९	Ratna Chuli (7128m.)	मनाङ	नार्पा भूमि गाउँपालिका	४०२०१	०.६४००
६९	Ratna Chuli (7128m.)	मनाङ	मनाङ दिछ्याङ गाउँपालिका	४०२०२	०.०७१०
६९	Ratna Chuli (7128m.)	मनाङ	चामे गाउँपालिका	४०२०३	०.०५०३
६९	Ratna Chuli (7128m.)	मनाङ	नासोँ गाउँपालिका	४०२०४	०.०७२३
६९	Ratna Chuli (7128m.)	मुस्ताङ	लो घेकर दामोदरकुण्ड गाउँपालिका	४०३०१	०.०८४७
६९	Ratna Chuli (7128m.)	मुस्ताङ	वारगुड मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	४०३०३	०.०८१७
७०	Rolwaling Khang (6664m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.०८६५
७०	Rolwaling Khang (6664m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.६४००
७०	Rolwaling Khang (6664m.)	दोलखा	बिगु गाउँपालिका	३०१०२	०.०६३९
७०	Rolwaling Khang (6664m.)	दोलखा	कालिन्चोक गाउँपालिका	३०१०३	०.०५२८
७०	Rolwaling Khang (6664m.)	दोलखा	बैतेधर गाउँपालिका	३०१०४	०.०४७८
७०	Rolwaling Khang (6664m.)	दोलखा	जिरी नगरपालिका	३०१०५	०.०५०३
७०	Rolwaling Khang (6664m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.०५८७
७१	Sagarmatha (8848.86m.)	संखुवासभा	मकालु गाउँपालिका	१०२०२	०.०६७०
७१	Sagarmatha (8848.86m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.६४००
७१	Sagarmatha (8848.86m.)	सोलुखुम्बु	माहाकुण्ड गाउँपालिका	१०३०२	०.०५११
७१	Sagarmatha (8848.86m.)	सोलुखुम्बु	सोताङ गाउँपालिका	१०३०३	०.०३४१
७१	Sagarmatha (8848.86m.)	सोलुखुम्बु	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	१०३०४	०.०३९३
७१	Sagarmatha (8848.86m.)	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	१०३०७	०.०६२१
७१	Sagarmatha (8848.86m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.०५५९
७१	Sagarmatha (8848.86m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.०५०५
७२	Saribung (6346m.)	मनाङ	नार्पा भूमि गाउँपालिका	४०२०१	०.२६२७
७२	Saribung (6346m.)	मनाङ	मनाङ दिछ्याङ गाउँपालिका	४०२०२	०.०५६९
७२	Saribung (6346m.)	मनाङ	चामे गाउँपालिका	४०२०३	०.०४१४
७२	Saribung (6346m.)	मनाङ	नासोँ गाउँपालिका	४०२०४	०.०५८०
७२	Saribung (6346m.)	मुस्ताङ	लो घेकर दामोदरकुण्ड गाउँपालिका	४०३०१	०.३७७२
७२	Saribung (6346m.)	मुस्ताङ	वारगुड मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	४०३०३	०.०६५२
७२	Saribung (6346m.)	मुस्ताङ	लोमन्थाङ गाउँपालिका	४०३०४	०.०५५८
७२	Saribung (6346m.)	डोल्पा	छार्का ताङसोङ गाउँपालिका	६०१०८	०.०८२८
७३	Sat Peak (6220m.)	ताप्लेजुङ	फक्ताङलुङ्ग गाउँपालिका	१०१०१	०.६४००
७३	Sat Peak (6220m.)	ताप्लेजुङ	मिक्वाखोला गाउँपालिका	१०१०२	०.०७८८
७३	Sat Peak (6220m.)	ताप्लेजुङ	फुङलिङ्ग नगरपालिका	१०१०६	०.०९७०

हिमचुलिको क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
७३	Sat Peak (6220m.)	ताप्लेजुङ	सिरीजङ्गा गाउँपालिका	१०१०८	०.०९१८
७३	Sat Peak (6220m.)	संखुवासभा	भोटखोला गाउँपालिका	१०२०१	०.०९२४
७४	Sharphu VI (6076m.)	ताप्लेजुङ	फक्ताङ्लुङ्ग गाउँपालिका	१०१०१	०.६४००
७४	Sharphu VI (6076m.)	ताप्लेजुङ	मिक्वाखोला गाउँपालिका	१०१०२	०.०७८८
७४	Sharphu VI (6076m.)	ताप्लेजुङ	फुङलिङ्ग नगरपालिका	१०१०६	०.०९७०
७४	Sharphu VI (6076m.)	ताप्लेजुङ	सिरीजङ्गा गाउँपालिका	१०१०८	०.०९१८
७४	Sharphu VI (6076m.)	संखुवासभा	भोटखोला गाउँपालिका	१०२०१	०.०९२४
७५	Shigu Chuli(fluted peak) (6501m.)	मनाङ	मनाङ दिछ्याङ गाउँपालिका	४०२०२	०.०६१२
७५	Shigu Chuli(fluted peak) (6501m.)	म्याग्दी	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४०४०१	०.०५७३
७५	Shigu Chuli(fluted peak) (6501m.)	कास्की	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	४०५०२	०.०५८७
७५	Shigu Chuli(fluted peak) (6501m.)	कास्की	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४०५०३	०.६४००
७५	Shigu Chuli(fluted peak) (6501m.)	कास्की	पोखरा महानगरपालिका	४०५०४	०.१४१५
७५	Shigu Chuli(fluted peak) (6501m.)	पर्वत	मोदि गाउँपालिका	४१००१	०.०४१३
७६	Surma-Sarovar North (6523m)	हुम्ला	नाम्खा गाउँपालिका	६०३०४	०.०५०२
७६	Surma-Sarovar North (6523m)	बाजुरा	हिमाली गाउँपालिका	७०१०१	०.०२९२
७६	Surma-Sarovar North (6523m)	बाजुरा	गौमुल	७०१०२	०.०२०६
७६	Surma-Sarovar North (6523m)	बझाङ	साइपाल गाउँपालिका	७०२०१	०.२९५७
७६	Surma-Sarovar North (6523m)	बझाङ	बुंगल नगरपालिका	७०२०२	०.३४४३
७६	Surma-Sarovar North (6523m)	बझाङ	सूर्मा गाउँपालिका	७०२०३	०.०२१०
७६	Surma-Sarovar North (6523m)	बझाङ	तालकोट गाउँपालिका	७०२०४	०.०२२३
७६	Surma-Sarovar North (6523m)	बझाङ	छबिस पाथिभेरा	७०२०७	०.०२०३
७६	Surma-Sarovar North (6523m)	बझाङ	दुर्गाथली गाउँपालिका	७०२०८	०.०१८१
७६	Surma-Sarovar North (6523m)	बझाङ	केदारस्युँ गाउँपालिका	७०२०९	०.०२३७
७६	Surma-Sarovar North (6523m)	बझाङ	बित्थडचिर गाउँपालिका	७०२१०	०.०२१५
७६	Surma-Sarovar North (6523m)	दार्चुला	ब्याँस गाउँपालिका	७०३०१	०.०२९०
७६	Surma-Sarovar North (6523m)	दार्चुला	अपिहिमाल गाउँपालिका	७०३०५	०.०२४२
७६	Surma-Sarovar North (6523m)	दार्चुला	मार्मा गाउँपालिका	७०३०६	०.०२२०
७६	Surma-Sarovar North (6523m)	बैतडी	डिलासैनी गाउँपालिका	७०४०१	०.०२४६
७६	Surma-Sarovar North (6523m)	बैतडी	पुर्चौडी नगरपालिका	७०४०३	०.०३३३
७७	Thapa Peak (Dhampus) (6012m)	मनाङ	मनाङ दिछ्याङ गाउँपालिका	४०२०२	०.०५६३
७७	Thapa Peak (Dhampus) (6012m)	मुस्ताङ	घरपझोड गाउँपालिका	४०३०२	०.३३३२
७७	Thapa Peak (Dhampus) (6012m)	मुस्ताङ	वारगुड मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	४०३०३	०.०६३०
७७	Thapa Peak (Dhampus) (6012m)	मुस्ताङ	थासाङ गाउँपालिका	४०३०५	०.३०६८
७७	Thapa Peak (Dhampus) (6012m)	म्याग्दी	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४०४०१	०.०७७४
७७	Thapa Peak (Dhampus) (6012m)	म्याग्दी	रघुगंगा गाउँपालिका	४०४०२	०.०७६३
७७	Thapa Peak (Dhampus) (6012m)	म्याग्दी	धवलागिरी गाउँपालिका	४०४०३	०.०८७०
७८	Thorong Peak (6144 m.)	मनाङ	नार्पा भूमि गाउँपालिका	४०२०१	०.०२५७
७८	Thorong Peak (6144 m.)	मनाङ	मनाङ दिछ्याङ गाउँपालिका	४०२०२	०.३०१८
७८	Thorong Peak (6144 m.)	मनाङ	चामे गाउँपालिका	४०२०३	०.०१६९
७८	Thorong Peak (6144 m.)	मुस्ताङ	लो घेकर दामोदरकुण्ड गाउँपालिका	४०३०१	०.०३३२
७८	Thorong Peak (6144 m.)	मुस्ताङ	घरपझोड गाउँपालिका	४०३०२	०.०२२४

हिमचुलिको क्र. सं.	हिमचुलिको नाम	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा बाँडफाँट
७८	Thorong Peak (6144 m.)	मुस्ताङ	वारगुड मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	४०३०३	०.३३८२
७८	Thorong Peak (6144 m.)	मुस्ताङ	थासाङ गाउँपालिका	४०३०५	०.०२१२
७८	Thorong Peak (6144 m.)	म्याग्दी	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४०४०१	०.०३४४
७८	Thorong Peak (6144 m.)	म्याग्दी	धवलागिरी गाउँपालिका	४०४०३	०.०३८६
७८	Thorong Peak (6144 m.)	कास्की	मादी गाउँपालिका	४०५०१	०.०३८४
७८	Thorong Peak (6144 m.)	कास्की	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	४०५०२	०.०४५१
७८	Thorong Peak (6144 m.)	कास्की	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४०५०३	०.०४२६
७८	Thorong Peak (6144 m.)	डोल्पा	छार्का ताडसोड गाउँपालिका	६०१०८	०.०४१५
७९	Tilicho Peak (7134m.)	मनाङ	नार्पा भूमि गाउँपालिका	४०२०१	०.०३६९
७९	Tilicho Peak (7134m.)	मनाङ	मनाङ दिछ्याङ गाउँपालिका	४०२०२	०.२७३८
७९	Tilicho Peak (7134m.)	मनाङ	चामे गाउँपालिका	४०२०३	०.०१९९
७९	Tilicho Peak (7134m.)	मुस्ताङ	घरपझोड गाउँपालिका	४०३०२	०.०२५६
७९	Tilicho Peak (7134m.)	मुस्ताङ	वारगुड मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	४०३०३	०.०३८३
७९	Tilicho Peak (7134m.)	म्याग्दी	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४०४०१	०.०३२५
७९	Tilicho Peak (7134m.)	कास्की	मादी गाउँपालिका	४०५०१	०.०३३३
७९	Tilicho Peak (7134m.)	कास्की	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	४०५०२	०.०३४१
७९	Tilicho Peak (7134m.)	कास्की	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४०५०३	०.३६६२
७९	Tilicho Peak (7134m.)	कास्की	पोखरा महानगरपालिका	४०५०४	०.११५२
७९	Tilicho Peak (7134m.)	पर्वत	मोदी गाउँपालिका	४१००१	०.०२४२
८०	Tukuche Peak(6920m.)	मुस्ताङ	घरपझोड गाउँपालिका	४०३०२	०.०३६१
८०	Tukuche Peak(6920m.)	मुस्ताङ	वारगुड मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	४०३०३	०.०४६१
८०	Tukuche Peak(6920m.)	मुस्ताङ	थासाङ गाउँपालिका	४०३०५	०.२३५५
८०	Tukuche Peak(6920m.)	म्याग्दी	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४०४०१	०.०५५२
८०	Tukuche Peak(6920m.)	म्याग्दी	रघुगंगा गाउँपालिका	४०४०२	०.०५४१
८०	Tukuche Peak(6920m.)	म्याग्दी	धवलागिरी गाउँपालिका	४०४०३	०.४०४५
८०	Tukuche Peak(6920m.)	म्याग्दी	मालिका गाउँपालिका	४०४०४	०.०५५७
८०	Tukuche Peak(6920m.)	बागलुङ	तमानखोला गाउँपालिका	४११०४	०.०४२९
८०	Tukuche Peak(6920m.)	डोल्पा	छार्का ताडसोड गाउँपालिका	६०१०८	०.०६९९
८१	Yalung Ri (5647m.)	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.०८६५
८१	Yalung Ri (5647m.)	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.६४००
८१	Yalung Ri (5647m.)	दोलखा	बिगु गाउँपालिका	३०१०२	०.०६३९
८१	Yalung Ri (5647m.)	दोलखा	कालिन्चोक गाउँपालिका	३०१०३	०.०५२८
८१	Yalung Ri (5647m.)	दोलखा	बैतेघर गाउँपालिका	३०१०४	०.०४७८
८१	Yalung Ri (5647m.)	दोलखा	जिरी नगरपालिका	३०१०५	०.०५०३
८१	Yalung Ri (5647m.)	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.०५८७

२. विद्युत

आयोजना को सि. नं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मेगावाट)	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
१	Andhi Khola	९.४	४०९१०	गल्याङ नगरपालिका	स्याङजा	०.७८१२
१	Andhi Khola	९.४	४०९११	कालीगण्डकी गाउँपालिका	स्याङजा	०.१५५९
१	Andhi Khola	९.४	५०६०३	रम्भा गाउँपालिका	पाल्पा	०.०६२९
२	Ankhu Khola small	८.४	३०४०३	गङ्गा जमुना गाउँपालिका	धादिङ	०.२०००
२	Ankhu Khola small	८.४	३०४०४	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	धादिङ	०.६५३२
२	Ankhu Khola small	८.४	३०४०५	नेत्रावती डबजोड गाउँपालिका	धादिङ	०.१४६८
३	Bagmati	२२	३०८०६	बागमती गाउँपालिका	ललितपुर	०.३६०२
३	Bagmati	२२	३१२०१	ईन्द्रसरोवर गाउँपालिका	मकवानपुर	०.०७७५
३	Bagmati	२२	३१२०७	भिमफेदी गाउँपालिका	मकवानपुर	०.५६२३
४	Baramchi Khola HPP	४.२	३०२०२	जुगल गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.७७७९
४	Baramchi Khola HPP	४.२	३०२०८	बलेफी गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.२२२१
५	Bhairab Kund Khola	३	३०२०१	भोटेकोशी गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	१.००००
६	Bijayapur-1	४.५	४०५०४	पोखरा महानगरपालिका	कास्की	१.००००
७	Bijaypur Khola-2 HPP	४.५	४०५०४	पोखरा महानगरपालिका	कास्की	१.००००
८	Chake Khola	२.८३	३१००२	गोकुलगङ्गा गाउँपालिका	रामेछाप	१.००००
९	Chaku Khola	३.२	३०२०१	भोटेकोशी गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	१.००००
१०	Chameliya Khola	३०	७०३०६	मार्मा गाउँपालिका	दार्चुला	०.३५७३
१०	Chameliya Khola	३०	७०३०७	शैल्यशिखर नगरपालिका	दार्चुला	०.४३९७
१०	Chameliya Khola	३०	७०४०१	डीलासैनी गाउँपालिका	बैतडी	०.२०३०
११	Charnawati Khola Hydroelectric Project	३.५२	३०१०८	शैलुङ गाउँपालिका	दोलखा	०.३५७६
११	Charnawati Khola Hydroelectric Project	३.५२	३०१०९	भिमेश्वर नगरपालिका	दोलखा	०.६४२४
१२	Chatara	३.२	११३०२	बराहक्षेत्र नगरपालिका	सुनसरी	०.६२५०
१२	Chatara	३.२	११४०१	बेलका नगरपालिका	उदयपुर	०.३७५०
१३	Chepe Khola Small	८.६३	४०१०२	अजिरकोट गाउँपालिका	गोरखा	०.३०००
१३	Chepe Khola Small	८.६३	४०६०८	दुधपोखरी गाउँपालिका	लमजुङ	०.७०००
१४	Chhandi Khola	२	४०६०१	दोदी गाउँपालिका	लमजुङ	१.००००
१५	Chilime	२२.१	३०३०१	गोसाईकुण्ड गाउँपालिका	रसुवा	०.२९८२
१५	Chilime	२२.१	३०३०२	आमाछोदिङमो गाउँपालिका	रसुवा	०.७०१८
१६	Daram Khola-A	२.५	४११०३	ताराखोला गाउँपालिका	बागलुङ	१.००००
१७	Daraundi A	६	४०१०२	अजिरकोट गाउँपालिका	गोरखा	०.५४८०
१७	Daraundi A	६	४०१०३	बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका	गोरखा	०.३९९१
१७	Daraundi A	६	४०१०७	सिरानचोक गाउँपालिका	गोरखा	०.०५२९
१८	Devighat	१४.१	३०५०४	बिदुर नगरपालिका	नुवाकोट	१.००००
१९	Dordi Khola	२७	४०६०१	दोदी गाउँपालिका	लमजुङ	०.६५६४
१९	Dordi Khola	२७	४०६०५	बैसीशहर नगरपालिका	लमजुङ	०.२९१६
१९	Dordi Khola	२७	४०६०६	सुन्दरबजार नगरपालिका	लमजुङ	०.०५२०
२०	Dordi-1	१२	४०६०१	दोदी गाउँपालिका	लमजुङ	१.००००
२१	Down Piluwa	१०.३	१०२०८	चैनपुर नगरपालिका	संखुवासभा	०.६०२२
२१	Down Piluwa	१०.३	१०२१०	धर्मदेवी नगरपालिका	संखुवासभा	०.३९७८
२२	Dwari Khola SHP	३.७५	६०६०१	नौमुले गाउँपालिका	दैलेख	१.००००
२३	Fewa	१.०८८	४०५०४	पोखरा महानगरपालिका	कास्की	१.००००

आयोजना को सि. नं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मेगावाट)	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
२४	Gandak	१५	४०८०८	बिनयी त्रिवेणी गाउँपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.१८९५
२४	Gandak	१५	५०७०६	प्रतापपुर गाउँपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	०.५८५४
२४	Gandak	१५	५०७०७	सुस्ता गाउँपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	०.२२५१
२५	Ghalemdi Khola	५	४०४०१	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	म्याग्दी	१.००००
२६	Ghar Khola	१४	४०५०३	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	कास्की	१.००००
२७	Ghatte Khola	५	३०१०१	गौरिशंकर गाउँपालिका	दोलखा	१.००००
२८	Hewa Khola A	१४.९	१०९०२	हिलिहाङ्ग गाउँपालिका	पाँचथर	०.३०००
२८	Hewa Khola A	१४.९	१०९०३	फालेलुङ्ग गाउँपालिका	पाँचथर	०.१२६५
२८	Hewa Khola A	१४.९	१०९०४	फिदिम नगरपालिका	पाँचथर	०.५७३५
२९	Hewa khola	४.५	१०२०७	पाँचखपन नगरपालिका	संखुवासभा	०.५८९५
२९	Hewa khola	४.५	१०२०८	चैनपुर नगरपालिका	संखुवासभा	०.४१०५
३०	Indrawati -III	७.५	३०२०३	पाँचपोखरी थडपाल गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.५०२२
३०	Indrawati -III	७.५	३०२०५	मेलम्ची नगरपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.४९७८
३१	Iwa Khola	९.९	१०१०७	पाथिभरा याङ्वराक गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.०४१२
३१	Iwa Khola	९.९	१०१०९	सिदिङ्गवा गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.३५००
३१	Iwa Khola	९.९	१०९०१	याङ्वरक गाउँपालिका	पाँचथर	०.६०८८
३२	Jhimruk Khola	१२	५०३०४	प्यूठान नगरपालिका	प्यूठान	०.०९४६
३२	Jhimruk Khola	१२	५०३०६	माण्डवी गाउँपालिका	प्यूठान	०.६०५४
३२	Jhimruk Khola	१२	५०३०७	मल्लरानी गाउँपालिका	प्यूठान	०.०२०९
३२	Jhimruk Khola	१२	५०३०८	ऐरावती गाउँपालिका	प्यूठान	०.१३२६
३२	Jhimruk Khola	१२	५०५०३	भूमिकास्थान नगरपालिका	अर्घाखाँची	०.०९१८
३२	Jhimruk Khola	१२	५०५०६	शितगंगा नगरपालिका	अर्घाखाँची	०.०५४७
३३	Jhyari Khola	२	३०२०६	ईन्द्रावती गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.३८७७
३३	Jhyari Khola	२	३०२०७	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.६१२३
३४	Jiri Khola SHP	२.४	३०१०५	जिरी नगरपालिका	दोलखा	०.९३०२
३४	Jiri Khola SHP	२.४	३१००२	गोकुलगङ्गा गाउँपालिका	रामेछाप	०.०६९८
३५	Jogmai Khola	७.६	११००१	माई जोगमाई गाउँपालिका	इलाम	०.५५८८
३५	Jogmai Khola	७.६	११००९	सूर्योदय नगरपालिका	इलाम	०.४४१२
३६	Kabeli B-1	२५	१०१०७	पाथिभरा याङ्वराक गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.३४४७
३६	Kabeli B-1	२५	१०१०८	सिरीजङ्गा गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.०३३१
३६	Kabeli B-1	२५	१०१०९	सिदिङ्गवा गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.०३३६
३६	Kabeli B-1	२५	१०९०१	याङ्वरक गाउँपालिका	पाँचथर	०.५५१२
३६	Kabeli B-1	२५	१०९०२	हिलिहाङ्ग गाउँपालिका	पाँचथर	०.०३७४
३७	Kabeli B1 Cascade HPP	९.९४	१०१०७	पाथिभरा याङ्वराक गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.३७५०
३७	Kabeli B1 Cascade HPP	९.९४	१०९०१	याङ्वरक गाउँपालिका	पाँचथर	०.३१४४

आयोजना को सि. नं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मेगावाट)	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
३७	Kabeli B1 Cascade HPP	९.९४	१०९०२	हिलिहाङ्ग गाउँपालिका	पाँचथर	०.३१०६
३८	Kalanga gad	१५.३३	७०२०२	बुंगल नगरपालिका	बझाङ	०.३८०७
३८	Kalanga gad	१५.३३	७०२०९	केदारस्युँ गाउँपालिका	बझाङ	०.१८७४
३८	Kalanga gad	१५.३३	७०२१०	बित्थडचिर गाउँपालिका	बझाङ	०.४३१९
३९	Kali Gandaki A	१४४	४०९१०	गल्याङ नगरपालिका	स्याङजा	०.२५५९
३९	Kali Gandaki A	१४४	४०९११	कालीगण्डकी गाउँपालिका	स्याङजा	०.२६४२
३९	Kali Gandaki A	१४४	४१००६	बिहादी गाउँपालिका	पर्वत	०.०४६१
३९	Kali Gandaki A	१४४	५०४०१	कालिगण्डकी गाउँपालिका	गुल्मी	०.१४५०
३९	Kali Gandaki A	१४४	५०४०२	सत्यवती गाउँपालिका	गुल्मी	०.०६३५
३९	Kali Gandaki A	१४४	५०४१२	रुरू क्षेत्र गाउँपालिका	गुल्मी	०.०७२३
३९	Kali Gandaki A	१४४	५०६०४	बगनासकाली गाउँपालिका	पाल्पा	०.०८४६
३९	Kali Gandaki A	१४४	५०६०५	तानसेन नगरपालिका	पाल्पा	०.०६८४
४०	Kapadigad	३.३३	७०६०८	बडीकेदार गाउँपालिका	डोटी	०.८९०६
४०	Kapadigad	३.३३	७०८०२	चुरे गाउँपालिका	कैलाली	०.१०९४
४१	Khani Khola	२	३०८०६	बागमती गाउँपालिका	ललितपुर	१.००००
४२	Khimti -I	६०	३०१०६	तामाकोशी गाउँपालिका	दोलखा	०.५०००
४२	Khimti -I	६०	३१००२	गोकुलगङ्गा गाउँपालिका	रामेछाप	०.३४४९
४२	Khimti -I	६०	३१००३	लिखु तामाकोशी गाउँपालिका	रामेछाप	०.०७७५
४२	Khimti -I	६०	३१००५	मन्थली नगरपालिका	रामेछाप	०.०७७६
४३	Khudi Khola	४	४०६०२	मर्याङ्गदी गाउँपालिका	लमजुङ	१.००००
४४	Kulekhani-I	६०	३१२०१	ईन्द्रसरोवर गाउँपालिका	मकवानपुर	०.४१४५
४४	Kulekhani-I	६०	३१२०२	थाहा नगरपालिका	मकवानपुर	०.३१४२
४४	Kulekhani-I	६०	३१२०७	भिमफेदी गाउँपालिका	मकवानपुर	०.२७१३
४५	Kulekhani-II	३२	३१२०१	ईन्द्रसरोवर गाउँपालिका	मकवानपुर	०.३७२१
४५	Kulekhani-II	३२	३१२०२	थाहा नगरपालिका	मकवानपुर	०.२५५३
४५	Kulekhani-II	३२	३१२०७	भिमफेदी गाउँपालिका	मकवानपुर	०.३७२६
४६	Kulekhani-III	१४	३१२०१	ईन्द्रसरोवर गाउँपालिका	मकवानपुर	०.३५८४
४६	Kulekhani-III	१४	३१२०२	थाहा नगरपालिका	मकवानपुर	०.२२३६
४६	Kulekhani-III	१४	३१२०६	हेटौडा उपमहानगरपालिका	मकवानपुर	०.०३७०
४६	Kulekhani-III	१४	३१२०७	भिमफेदी गाउँपालिका	मकवानपुर	०.३८१०
४७	Likhu -2	५५	१०३०८	लिखु पिके गाउँपालिका	सोलुखुम्बु	०.४७६८
४७	Likhu -2	५५	३१००१	उमाकुण्ड गाउँपालिका	रामेछाप	०.५२३२
४८	Likhu Khola 'A'	५१	१०३०८	लिखु पिके गाउँपालिका	सोलुखुम्बु	०.५४८७
४८	Likhu Khola 'A'	५१	१०४०४	खिजीदेम्बा गाउँपालिका	ओखलढुङ्गा	०.०६४५
४८	Likhu Khola 'A'	५१	३१००१	उमाकुण्ड गाउँपालिका	रामेछाप	०.३८६८
४९	Likhu-4	५२.४	१०४०४	खिजीदेम्बा गाउँपालिका	ओखलढुङ्गा	०.५०००
४९	Likhu-4	५२.४	१०४०५	लिखु गाउँपालिका	ओखलढुङ्गा	०.०७२८
४९	Likhu-4	५२.४	३१००१	उमाकुण्ड गाउँपालिका	रामेछाप	०.१९८६
४९	Likhu-4	५२.४	३१००३	लिखु तामाकोशी गाउँपालिका	रामेछाप	०.२२८६
५०	Lower Chaku Khola	१.८	३०२०१	भोटेकोशी गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	१.००००
५१	Lower Hewa	२२.१	१०९०२	हिलिहाङ्ग गाउँपालिका	पाँचथर	०.४०४९
५१	Lower Hewa	२२.१	१०९०४	फिदिम नगरपालिका	पाँचथर	०.५९५१

आयोजना को सि. नं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मेगावाट)	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
५२	Lower Jogmai Khola HPP	६.२	११००१	माई जोगमाई गाउँपालिका	इलाम	०.४३६३
५२	Lower Jogmai Khola HPP	६.२	११००३	ईलाम नगरपालिका	इलाम	०.३०००
५२	Lower Jogmai Khola HPP	६.२	११००९	सूर्योदय नगरपालिका	इलाम	०.२६३७
५३	Lower Khare	११	३०१०१	गौरिशंकर गाउँपालिका	दोलखा	१.००००
५४	Lower Likhu	२.८१	१०४०५	लिखु गाउँपालिका	ओखलढुङ्गा	०.३१७०
५४	Lower Likhu	२.८१	३१००३	लिखु तामाकोसी गाउँपालिका	रामेछाप	०.६२५०
५४	Lower Likhu	२.८१	३१००४	रामेछाप नगरपालिका	रामेछाप	०.०५८०
५५	Lower Modi -1	१०	४१००१	मोदी गाउँपालिका	पर्वत	०.१२६१
५५	Lower Modi -1	१०	४१००३	कुश्मा नगरपालिका	पर्वत	०.८७३९
५६	Lower Modi Khola	२०	४१००१	मोदी गाउँपालिका	पर्वत	०.६१८१
५६	Lower Modi Khola	२०	४१००३	कुश्मा नगरपालिका	पर्वत	०.३८१९
५७	Lower Tadi	४.९९३	३०५०१	दुप्चेध्वर गाउँपालिका	नुवाकोट	०.४३७२
५७	Lower Tadi	४.९९३	३०५०२	तादी गाउँपालिका	नुवाकोट	०.३०००
५७	Lower Tadi	४.९९३	३०५१०	पन्चकन्या गाउँपालिका	नुवाकोट	०.२६२८
५८	Madhya Marsyangdi	७०.२	४०६०१	दोर्दी गाउँपालिका	लमजुङ	०.३०००
५८	Madhya Marsyangdi	७०.२	४०६०५	बेंसीशहर नगरपालिका	लमजुङ	०.४३५५
५८	Madhya Marsyangdi	७०.२	४०६०६	सुन्दरबजार नगरपालिका	लमजुङ	०.२२२२
५८	Madhya Marsyangdi	७०.२	४०६०७	राईनास नगरपालिका	लमजुङ	०.०४२३
५९	Madkyu Khola	१३	४०५०१	मादी गाउँपालिका	कास्की	१.००००
६०	Mai Beni HPP	९.५१	११००१	माई जोगमाई गाउँपालिका	इलाम	०.३०००
६०	Mai Beni HPP	९.५१	११००३	ईलाम नगरपालिका	इलाम	०.७०००
६१	Mai Cascade	७	११००३	ईलाम नगरपालिका	इलाम	०.२३६८
६१	Mai Cascade	७	११००४	देउमाई नगरपालिका	इलाम	०.०७९२
६१	Mai Cascade	७	११००६	माडसेबुङ गाउँपालिका	इलाम	०.०६९६
६१	Mai Cascade	७	११००८	माई नगरपालिका	इलाम	०.६१४४
६२	Mai Cascade HPP	८	११००३	ईलाम नगरपालिका	इलाम	०.६६१७
६२	Mai Cascade HPP	८	११००८	माई नगरपालिका	इलाम	०.३३८३
६३	Mai Khola	४.५	११००१	माई जोगमाई गाउँपालिका	इलाम	०.०८१३
६३	Mai Khola	४.५	११००३	ईलाम नगरपालिका	इलाम	०.९१८७
६४	Mailung Khola	५	३०३०३	उत्तरगया गाउँपालिका	रसुवा	०.८६३६
६४	Mailung Khola	५	३०३०४	कालिका गाउँपालिका	रसुवा	०.१३६४
६५	Makari gad	१०	७०३०५	अपिहिमाल गाउँपालिका	दार्चुला	०.८२३६
६५	Makari gad	१०	७०३०६	मार्मा गाउँपालिका	दार्चुला	०.१७६४
६६	Mardi Khola	४.८	४०५०२	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	कास्की	१.००००
६७	Marsyangdi	६९	४०१०८	पालुङ्गटार नगरपालिका	गोरखा	०.०४६९
६७	Marsyangdi	६९	४०१०९	गोरखा नगरपालिका	गोरखा	०.१८७९
६७	Marsyangdi	६९	४०११०	शहीद लखन गाउँपालिका	गोरखा	०.११२१
६७	Marsyangdi	६९	४०७०९	बन्दिपुर गाउँपालिका	तनहुँ	०.१००१
६७	Marsyangdi	६९	४०७१०	आँबुखेरेनी गाउँपालिका	तनहुँ	०.५७३०
६८	Maya Khola	१४.९	१०२०८	चैनपुर नगरपालिका	संखुवासभा	०.०६५०
६८	Maya Khola	१४.९	१०२०९	मादी नगरपालिका	संखुवासभा	०.१९१५
६८	Maya Khola	१४.९	१०२१०	धर्मदेवी नगरपालिका	संखुवासभा	०.७४३५

आयोजना को सि. नं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मेगावाट)	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
६९	Mid Solu Khola	९.५	१०३०७	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	सोलुखुम्बु	१.००००
७०	Middle Chaku Khola	१.८	३०२०१	भोटेकोशी गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	१.००००
७१	Middle Modi	१.८	४०५०३	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	कास्की	०.४१६३
७१	Middle Modi	१.८	४१००१	मोदी गाउँपालिका	पर्वत	०.५८३७
७२	Midim Khola	३	४०६०३	क्व्होलासोथार गाउँपालिका	लमजुङ	०.०६२३
७२	Midim Khola	३	४०६०४	मध्यनेपाल नगरपालिका	लमजुङ	०.६३७७
७२	Midim Khola	३	४०६०५	बेसीशहर नगरपालिका	लमजुङ	०.१६६४
७२	Midim Khola	३	४०६०६	सुन्दरबजार नगरपालिका	लमजुङ	०.१३३६
७३	Mistry Khola	४२	४०४०१	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	म्याग्दी	१.००००
७४	Modi Khola	१४.८	४०५०३	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	कास्की	०.०३९९
७४	Modi Khola	१४.८	४१००१	मोदी गाउँपालिका	पर्वत	०.९१५३
७४	Modi Khola	१४.८	४१००३	कुश्मा नगरपालिका	पर्वत	०.०४४८
७५	Molun Khola SHP	७	१०४०३	मोल्डुङ गाउँपालिका	ओखलढुङ्गा	१.००००
७६	Namarjun Madi	१२	४०५०१	मादी गाउँपालिका	कास्की	१.००००
७७	Nau Gad Khola	८.५	७०३०४	नौगाड गाउँपालिका	दार्चुला	०.३७२९
७७	Nau Gad Khola	८.५	७०३०७	शैल्यशिखर नगरपालिका	दार्चुला	०.४९६४
७७	Nau Gad Khola	८.५	७०४०१	डीलासैनी गाउँपालिका	बैतडी	०.१३०७
७८	Nyadi hydro	३०	४०६०२	मरुयाङ्गदी गाउँपालिका	लमजुङ	१.००००
७९	Padam Khola SHP	४.८	६०६०१	नौमुले गाउँपालिका	दैलेख	१.००००
८०	Panauti	२.४	३०९०९	पनौती नगरपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	१.००००
८१	Phawa khola Hydropower Project	५	१०१०७	पाथिभरा याङ्बराक गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.८६२४
८१	Phawa khola Hydropower Project	५	१०१०८	सिरीजङ्गा गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.०७३८
८१	Phawa khola Hydropower Project	५	१०९०२	हिलिहाङ्ग गाउँपालिका	पाँचथर	०.०६३८
८२	Pikhuwa Khola	५	१०६०३	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका	भोजपुर	०.३४५५
८२	Pikhuwa Khola	५	१०६०४	भोजपुर नगरपालिका	भोजपुर	०.६०५०
८२	Pikhuwa Khola	५	१०६०७	रामप्रसाद राई गाउँपालिका	भोजपुर	०.०४९५
८३	Piluwa Khola	३.२	१०२०८	चैनपुर नगरपालिका	संखुवासभा	०.६०७५
८३	Piluwa Khola	३.२	१०२०९	मादी नगरपालिका	संखुवासभा	०.२११२
८३	Piluwa Khola	३.२	१०२१०	धर्मदेवी नगरपालिका	संखुवासभा	०.१८१३
८४	Puwa	६.२	११००३	ईलाम नगरपालिका	इलाम	०.९४१५
८४	Puwa	६.२	११००४	देउमाई नगरपालिका	इलाम	०.०५८५
८५	Puwa Khola-1	४	११००३	ईलाम नगरपालिका	इलाम	०.६८६८
८५	Puwa Khola-1	४	११००४	देउमाई नगरपालिका	इलाम	०.३१३२
८६	Puwa-2	४.९६	११००३	ईलाम नगरपालिका	इलाम	०.८७०२
८६	Puwa-2	४.९६	११००४	देउमाई नगरपालिका	इलाम	०.१२९८
८७	Radhi Small	४.४	४०६०२	मरुयाङ्गदी गाउँपालिका	लमजुङ	१.००००
८८	Rawa Khola	३	१०५०१	केपिलासगढी गाउँपालिका	खोटाङ	०.८९९४
८८	Rawa Khola	३	१०५०२	ऐसेलुखर्क गाउँपालिका	खोटाङ	०.१००६
८९	Richet Khola SHP	५	४०१०४	धार्चे गाउँपालिका	गोरखा	०.६२५०
८९	Richet Khola SHP	५	४०१०५	आरुघाट गाउँपालिका	गोरखा	०.३७५०
९०	Ridi Khola	२.४	५०४११	छत्रकोट गाउँपालिका	गुल्मी	०.३८७३
९०	Ridi Khola	२.४	५०४१२	रुरु क्षेत्र गाउँपालिका	गुल्मी	०.२३५१

आयोजना को सि. नं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मेगावाट)	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
९०	Ridi Khola	२.४	५०६०५	तानसेन नगरपालिका	पाल्पा	०.१०२३
९०	Ridi Khola	२.४	५०६०६	रिब्दीकोट गाउँपालिका	पाल्पा	०.१००२
९०	Ridi Khola	२.४	५०६०७	रैनादेवी छहरा गाउँपालिका	पाल्पा	०.१७५१
९१	Rudi A	८.८	४०५०१	मादी गाउँपालिका	कास्की	०.४००८
९१	Rudi A	८.८	४०६०३	क्व्होलासोथार गाउँपालिका	लमजुङ	०.५९९२
९२	Rudi Khola-B Hydropower Project	६.६	४०५०१	मादी गाउँपालिका	कास्की	०.५९३३
९२	Rudi Khola-B Hydropower Project	६.६	४०६०३	क्व्होलासोथार गाउँपालिका	लमजुङ	०.४०६७
९३	Rukum Gad	५	५०१०२	सिस्ने गाउँपालिका	रुकुम(पूर्वी भाग)	०.६२५०
९३	Rukum Gad	५	५०१०३	भूमे गाउँपालिका	रुकुम(पूर्वी भाग)	०.३७५०
९४	Sabha Khola	४	१०२०५	सभापोखरी गाउँपालिका	संखुवासभा	०.६३५१
९४	Sabha Khola	४	१०२०७	पाँचखपन नगरपालिका	संखुवासभा	०.३६४९
९५	Sanima Mai	२२	११००३	ईलाम नगरपालिका	इलाम	०.१७७८
९५	Sanima Mai	२२	११००४	देउमाई नगरपालिका	इलाम	०.०७०३
९५	Sanima Mai	२२	११००६	माडसेबुङ गाउँपालिका	इलाम	०.०६१८
९५	Sanima Mai	२२	११००८	माई नगरपालिका	इलाम	०.६९०१
९६	Sapsup Khola Small Hydro Electric Project	७.१५१	१०५०४	हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका	खोटाङ	०.५७२७
९६	Sapsup Khola Small Hydro Electric Project	७.१५१	१०५०५	दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिका	खोटाङ	०.१२७३
९६	Sapsup Khola Small Hydro Electric Project	७.१५१	१०५०७	दिप्रुङ चुइचुम्मा गाउँपालिका	खोटाङ	०.३०००
९७	Sardi Khola	४	४०५०२	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	कास्की	१.००००
९८	Seti	१.५	४०५०४	पोखरा महानगरपालिका	कास्की	१.००००
९९	Singati Khola hydropower project	२५	३०१०२	बिगु गाउँपालिका	दोलखा	०.३८८४
९९	Singati Khola hydropower project	२५	३०१०३	कालिन्चोक गाउँपालिका	दोलखा	०.६११६
१००	Sipring Khola	१०	३०१०१	गौरिशंकर गाउँपालिका	दोलखा	०.८०००
१००	Sipring Khola	१०	३०१०२	बिगु गाउँपालिका	दोलखा	०.२०००
१०१	Siuri Khola	५	४०६०२	मस्याङ्गदी गाउँपालिका	लमजुङ	१.००००
१०२	Solu Hydropower Project	२३.५	१०३०७	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	सोलुखुम्बु	१.००००
१०३	Solu Khola (Dudha Koshi)	८६	१०३०५	थुलुङ दुधकोशी गाउँपालिका	सोलुखुम्बु	०.७३१४
१०३	Solu Khola (Dudha Koshi)	८६	१०३०६	नेचासल्यान गाउँपालिका	सोलुखुम्बु	०.१४१४
१०३	Solu Khola (Dudha Koshi)	८६	१०३०७	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	सोलुखुम्बु	०.०५४५
१०३	Solu Khola (Dudha Koshi)	८६	१०५०२	ऐसेलुखर्क गाउँपालिका	खोटाङ	०.०७२७
१०४	Sun Koshi	१०.०५	३०२०८	बलेफी गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.३४०१
१०४	Sun Koshi	१०.०५	३०२०९	बाह्रबिसे नगरपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.०५१७
१०४	Sun Koshi	१०.०५	३०२१०	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.२९७७
१०४	Sun Koshi	१०.०५	३०२१२	सुनकोशी गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.३१०५
१०५	Sunkoshi Small	२.६	३०२०९	बाह्रबिसे नगरपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.६४९१

आयोजना को सि. नं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मेगावाट)	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
१०५	Sunkoshi Small	२.६	३०२१०	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.३५०९
१०६	Super Dordi Kha	५४	४०६०१	दोर्दी गाउँपालिका	लमजुङ	१.००००
१०७	Super Madi	४४	४०५०१	मादी गाउँपालिका	कास्की	१.००००
१०८	Super Mai Hydropower Project	७.८	११००१	माई जोगमाई गाउँपालिका	इलाम	०.४३३२
१०८	Super Mai Hydropower Project	७.८	११००३	ईलाम नगरपालिका	इलाम	०.५६६८
१०९	Super Mai Khola Cascade HPP	३	११००१	माई जोगमाई गाउँपालिका	इलाम	०.३९८१
१०९	Super Mai Khola Cascade HPP	३	११००३	ईलाम नगरपालिका	इलाम	०.६०१९
११०	Super Mai-A HPP	९.६	११००१	माई जोगमाई गाउँपालिका	इलाम	०.१९३२
११०	Super Mai-A HPP	९.६	११००२	सन्दकपुर गाउँपालिका	इलाम	०.५१८२
११०	Super Mai-A HPP	९.६	११००३	ईलाम नगरपालिका	इलाम	०.२८८६
१११	Suri Khola	७	३०१०१	गौरिशंकर गाउँपालिका	दोलखा	१.००००
११२	Tadi Khola (thaprek)	५	३०५०१	दुप्लेश्वर गाउँपालिका	नुवाकोट	०.१०३७
११२	Tadi Khola (thaprek)	५	३०५०२	तादी गाउँपालिका	नुवाकोट	०.५५१२
११२	Tadi Khola (thaprek)	५	३०५१०	पन्चकन्या गाउँपालिका	नुवाकोट	०.३४५१
११३	Taksar Pikhuwa	८	१०६०३	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका	भोजपुर	०.०५७०
११३	Taksar Pikhuwa	८	१०६०४	भोजपुर नगरपालिका	भोजपुर	०.५५५८
११३	Taksar Pikhuwa	८	१०६०७	रामप्रसाद राई गाउँपालिका	भोजपुर	०.३८७२
११४	Tatopani	२	४०४०१	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	म्याग्दी	१.००००
११५	Thapa Khola	११.२	४०३०५	थासाङ गाउँपालिका	मुस्ताङ	१.००००
११६	Theule Khola HPP	१.५	४११०१	बागलुङ्गा नगरपालिका	बागलुङ	०.०३६७
११६	Theule Khola HPP	१.५	४१११०	जैमिनी नगरपालिका	बागलुङ	०.९६३३
११७	Thoppal Khola	१.६५	३०४०६	नीलकण्ठ नगरपालिका	धादिङ	०.०९५८
११७	Thoppal Khola	१.६५	३०४०८	सिद्धलेक गाउँपालिका	धादिङ	०.९०४२
११८	Tinau	१.०२४	५०६०८	तिनाउ गाउँपालिका	पाल्पा	०.५९०१
११८	Tinau	१.०२४	५०८०२	बुटवल उपमहानगरपालिका	रुपन्देही	०.४०९९
११९	Trishuli	२४	३०३०३	उत्तरगथा गाउँपालिका	रसुवा	०.०४३०
११९	Trishuli	२४	३०५०४	बिदुर नगरपालिका	नुवाकोट	०.९०१९
११९	Trishuli	२४	३०५०५	किस्पाङ्गा गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०५५१
१२०	Tungun - Thosne Khola	४.३६	३०८०४	कोन्ज्योसोम गाउँपालिका	ललितपुर	०.३१६७
१२०	Tungun - Thosne Khola	४.३६	३०८०५	महाङ्गल गाउँपालिका	ललितपुर	०.०३८९
१२०	Tungun - Thosne Khola	४.३६	३०८०६	बाग्मती गाउँपालिका	ललितपुर	०.६४४४
१२१	Uppallo Khimti	१२	३०१०५	जिरी नगरपालिका	दोलखा	०.३७५०
१२१	Uppallo Khimti	१२	३१००२	गोकुलगङ्गा गाउँपालिका	रामेछाप	०.६२५०
१२२	Upper Balephi A	३६	३०२०२	जुगल गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	१.००००
१२३	Upper Bhotekoshi	४५	३०२०१	भोटेकोशी गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	१.००००
१२४	Upper Chaku A	२२.२	३०२०१	भोटेकोशी गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	१.००००
१२५	Upper Chameliya	४०	७०३०५	अपिहिमाल गाउँपालिका	दार्चुला	०.४०१८
१२५	Upper Chameliya	४०	७०३०६	मार्मा गाउँपालिका	दार्चुला	०.५९८२
१२६	Upper Chhyandi Small HPP	४	४०६०१	दोर्दी गाउँपालिका	लमजुङ	१.००००
१२७	Upper Dordi A HEP	२५	४०६०१	दोर्दी गाउँपालिका	लमजुङ	१.००००

आयोजना को सि. नं.	आयोजनाको नाम	क्षमता (मेगावाट)	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
१२८	Upper Hewa HPP	८.५	१०२०७	पाँचखपन नगरपालिका	संखुवासभा	०.७०००
१२८	Upper Hewa HPP	८.५	१०२०८	चैनपुर नगरपालिका	संखुवासभा	०.३०००
१२९	Upper Hugdi	५	४११०९	बरेड गाउँपालिका	बागलुङ	०.०९२३
१२९	Upper Hugdi	५	५०४०३	चन्द्रकोट गाउँपालिका	गुल्मी	०.९०७७
१३०	Upper Kalanga Gad	३८.४६	७०२०२	बुंगल नगरपालिका	बझाङ	१.००००
१३१	Upper Khimti II	७	३०१०५	जिरी नगरपालिका	दोलखा	०.३७५०
१३१	Upper Khimti II	७	३१००२	गोकुलगङ्गा गाउँपालिका	रामेछाप	०.६२५०
१३२	Upper Khorunga HPP	७.५	१०८०२	फेदाप गाउँपालिका	तेह्रथुम	०.२६२४
१३२	Upper Khorunga HPP	७.५	१०८०३	मेन्छयायेम गाउँपालिका	तेह्रथुम	०.७३७६
१३३	Upper Machha Khola Small	४.५५	४०१०४	धार्चे गाउँपालिका	गोरखा	१.००००
१३४	Upper Madi	२५	४०५०१	मादी गाउँपालिका	कास्की	१.००००
१३५	Upper Mai -C	६.१	११००१	माई जोगमाई गाउँपालिका	इलाम	०.०८८५
१३५	Upper Mai -C	६.१	११००२	सन्दकपुर गाउँपालिका	इलाम	०.९११५
१३६	Upper Mai Hydropower Project	१२	११००२	सन्दकपुर गाउँपालिका	इलाम	१.००००
१३७	Upper Mardi Hydropower Project	७	४०५०२	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	कास्की	१.००००
१३८	Upper Marsyangdi A	५०	४०६०२	मस्याङ्गदी गाउँपालिका	लमजुङ	१.००००
१३९	Upper Naugad Gad Hydropower Project	८	७०३०४	नौगाड गाउँपालिका	दार्चुला	०.६०५३
१३९	Upper Naugad Gad Hydropower Project	८	७०३०७	शैल्यशिखर नगरपालिका	दार्चुला	०.३९४७
१४०	Upper Piluwa Khola-2 SHP	४.७२	१०२०८	चैनपुर नगरपालिका	संखुवासभा	०.६२५०
१४०	Upper Piluwa Khola-2 SHP	४.७२	१०२०९	मादी नगरपालिका	संखुवासभा	०.३७५०
१४१	Upper Puwa-1	३	११००२	सन्दकपुर गाउँपालिका	इलाम	०.१४९२
१४१	Upper Puwa-1	३	११००३	ईलाम नगरपालिका	इलाम	०.८५०८
१४२	Upper Sanigad	१०.७	७०२०२	बुंगल नगरपालिका	बझाङ	१.००००
१४३	Upper Sanjen	१४.८	३०३०२	आमाछोदिङमो गाउँपालिका	रसुवा	१.००००
१४४	Upper Solu Khola	१९.८	१०३०७	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	सोलुखुम्बु	१.००००
१४५	Upper Syange Khola SHP	२.४	४०६०२	मस्याङ्गदी गाउँपालिका	लमजुङ	१.००००
१४६	Upper Tamakoshi HPP	४५.६	३०१०१	गौरिशंकर गाउँपालिका	दोलखा	०.४१७३
१४६	Upper Tamakoshi HPP	४५.६	३०१०२	बिगु गाउँपालिका	दोलखा	०.५८२७
१४७	Upper Trishuli 3A	६०	३०३०३	उत्तरगथा गाउँपालिका	रसुवा	०.५८९६
१४७	Upper Trishuli 3A	६०	३०३०४	कालिका गाउँपालिका	रसुवा	०.३०००
१४७	Upper Trishuli 3A	६०	३०५०५	किस्पाङ्ग गाउँपालिका	नुवाकोट	०.११०४

३. वन

• राष्ट्रिय वन

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
१	१०१०१	फक्ताङ्लुङ्ग गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.१४१३
२	१०१०२	मिक्वाखोला गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.११४३

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
३	१०१०३	मेरिङ्गदेन गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.१०७९
४	१०१०४	मैवाखोला गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.१०१२
५	१०१०५	आठराई त्रिवेणी गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.०९७९
६	१०१०६	फुङलिङ्ग नगरपालिका	ताप्लेजुङ	०.१११५
७	१०१०७	पाथिभरा याङ्वराक गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.०९७७
८	१०१०८	सिरीजङ्गा गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.१२०६
९	१०१०९	सिदिङ्गवा गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.१०७६
१०	१०२०१	भोटखोला गाउँपालिका	संखुवासभा	०.१११०
११	१०२०२	मकालु गाउँपालिका	संखुवासभा	०.१२८१
१२	१०२०३	सिलीचोड गाउँपालिका	संखुवासभा	०.१०९०
१३	१०२०४	त्रिचिला गाउँपालिका	संखुवासभा	०.०८५८
१४	१०२०५	सभापोखरी गाउँपालिका	संखुवासभा	०.०९४७
१५	१०२०६	खाँदबारी नगरपालिका	संखुवासभा	०.०९८६
१६	१०२०७	पाँचखपन नगरपालिका	संखुवासभा	०.०९२४
१७	१०२०८	चैनपुर नगरपालिका	संखुवासभा	०.०९९९
१८	१०२०९	मादी नगरपालिका	संखुवासभा	०.०८९१
१९	१०२१०	धर्मदेवी नगरपालिका	संखुवासभा	०.०९१४
२०	१०३०१	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	सोलुखुम्बु	०.१२६५
२१	१०३०२	माहाकुलुङ गाउँपालिका	सोलुखुम्बु	०.१३५७
२२	१०३०३	सोताङ गाउँपालिका	सोलुखुम्बु	०.१०५७
२३	१०३०४	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	सोलुखुम्बु	०.१०७७
२४	१०३०५	थुलुङ दुधकोशी गाउँपालिका	सोलुखुम्बु	०.१५९५
२५	१०३०६	नेचासल्यान गाउँपालिका	सोलुखुम्बु	०.१०३४
२६	१०३०७	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	सोलुखुम्बु	०.१५५५
२७	१०३०८	लिखु पिके गाउँपालिका	सोलुखुम्बु	०.१०६०
२८	१०४०१	त्रिशंखुगढी गाउँपालिका	ओखलढुङ्गा	०.११०८
२९	१०४०२	सिद्धिचरण नगरपालिका	ओखलढुङ्गा	०.१२८९
३०	१०४०३	मोलुङ्ग गाउँपालिका	ओखलढुङ्गा	०.१२१५
३१	१०४०४	खिजीदेम्बा गाउँपालिका	ओखलढुङ्गा	०.१३४३
३२	१०४०५	लिखु गाउँपालिका	ओखलढुङ्गा	०.११७८
३३	१०४०६	चम्पादेवी गाउँपालिका	ओखलढुङ्गा	०.१२४१
३४	१०४०७	सुनकोशी गाउँपालिका	ओखलढुङ्गा	०.१३७५
३५	१०४०८	मानेभन्ज्याङ्ग गाउँपालिका	ओखलढुङ्गा	०.१२५१
३६	१०५०१	केपिलासगढी गाउँपालिका	खोटाङ	०.१०१८
३७	१०५०२	ऐसेलुखर्क गाउँपालिका	खोटाङ	०.०९०९
३८	१०५०३	रावा बेसी गाउँपालिका	खोटाङ	०.०८८३
३९	१०५०४	हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका	खोटाङ	०.१२६५
४०	१०५०५	दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिका	खोटाङ	०.११९६
४१	१०५०६	साकेला गाउँपालिका	खोटाङ	०.०८७२
४२	१०५०७	दिप्रुङ चुइचुम्मा गाउँपालिका	खोटाङ	०.०९७४
४३	१०५०८	खोटेहाङ गाउँपालिका	खोटाङ	०.०९९८
४४	१०५०९	जन्तेढुङ्गा गाउँपालिका	खोटाङ	०.०९३८
४५	१०५१०	बराहपोखरी गाउँपालिका	खोटाङ	०.०९४७

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
४६	१०६०१	षडानन्द नगरपालिका	भोजपुर	०.१२१४
४७	१०६०२	साल्पासिलिछो गाउँपालिका	भोजपुर	०.११४५
४८	१०६०३	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका	भोजपुर	०.१०७४
४९	१०६०४	भोजपुर नगरपालिका	भोजपुर	०.११२३
५०	१०६०५	अरुण गाउँपालिका	भोजपुर	०.१०९२
५१	१०६०६	पौवा दुङ्गा गाउँपालिका	भोजपुर	०.१०४४
५२	१०६०७	रामप्रसाद राई गाउँपालिका	भोजपुर	०.१०५७
५३	१०६०८	हतुवागढी गाउँपालिका	भोजपुर	०.११३१
५४	१०६०९	आमचोक गाउँपालिका	भोजपुर	०.११२०
५५	१०७०१	महालक्ष्मी नगरपालिका	धनकुटा	०.१४३७
५६	१०७०२	पाख्रिबास नगरपालिका	धनकुटा	०.१४४५
५७	१०७०३	छथर जोरपाटी गाउँपालिका	धनकुटा	०.१३३८
५८	१०७०४	धनकुटा नगरपालिका	धनकुटा	०.१४५१
५९	१०७०५	सहिदभुमी गाउँपालिका	धनकुटा	०.१२८९
६०	१०७०६	साँगुरीगढी गाउँपालिका	धनकुटा	०.१५३५
६१	१०७०७	चौविसे गाउँपालिका	धनकुटा	०.१५०५
६२	१०८०१	आठराई गाउँपालिका	तेह्रथुम	०.१८२८
६३	१०८०२	फेदाप गाउँपालिका	तेह्रथुम	०.१६६६
६४	१०८०३	मेन्छयायेम गाउँपालिका	तेह्रथुम	०.१४६८
६५	१०८०४	म्याङ्गलुङ्ग नगरपालिका	तेह्रथुम	०.१६५८
६६	१०८०५	लालीगुराँस नगरपालिका	तेह्रथुम	०.१५७८
६७	१०८०६	छथर गाउँपालिका	तेह्रथुम	०.१८०२
६८	१०९०१	याङवरक गाउँपालिका	पाँचथर	०.१३४०
६९	१०९०२	हिलिहाङ्ग गाउँपालिका	पाँचथर	०.११४३
७०	१०९०३	फालेलुङ्ग गाउँपालिका	पाँचथर	०.१३३५
७१	१०९०४	फिदिम नगरपालिका	पाँचथर	०.१४१२
७२	१०९०५	फाल्गुनन्द गाउँपालिका	पाँचथर	०.११७०
७३	१०९०६	कुम्मायक गाउँपालिका	पाँचथर	०.११४४
७४	१०९०७	तुम्बेवा गाउँपालिका	पाँचथर	०.१०६८
७५	१०९०८	मिक्लाजुङ गाउँपालिका	पाँचथर	०.१३८८
७६	११००१	माई जोगमाई गाउँपालिका	इलाम	०.०९५६
७७	११००२	सन्दकपुर गाउँपालिका	इलाम	०.०९८९
७८	११००३	ईलाम नगरपालिका	इलाम	०.१०४२
७९	११००४	देउमाई नगरपालिका	इलाम	०.०९९६
८०	११००५	फाकफोकथुम गाउँपालिका	इलाम	०.०९०७
८१	११००६	माङसेबुङ गाउँपालिका	इलाम	०.०९८६
८२	११००७	चुलाचुली गाउँपालिका	इलाम	०.०९३१
८३	११००८	माई नगरपालिका	इलाम	०.१११४
८४	११००९	सूर्योदय नगरपालिका	इलाम	०.१११३
८५	११०१०	रोङ गाउँपालिका	इलाम	०.०९६६
८६	१११०१	मेचीनगर नगरपालिका	झापा	०.०८०८
८७	१११०२	बुद्धशान्ति गाउँपालिका	झापा	०.०७५८
८८	१११०३	अर्जुनधारा नगरपालिका	झापा	०.०७७४
८९	१११०४	कन्काई नगरपालिका	झापा	०.०७३६

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
९०	१११०५	शिवसताक्षी नगरपालिका	झापा	०.०७८४
९१	१११०६	कमल गाउँपालिका	झापा	०.०६८६
९२	१११०७	दमक नगरपालिका	झापा	०.०६८४
९३	१११०८	गौरादह नगरपालिका	झापा	०.०६२८
९४	१११०९	गौरिगञ्ज गाउँपालिका	झापा	०.००३९
९५	११११०	झापा गाउँपालिका	झापा	०.०६१४
९६	१११११	बाह्रदशी गाउँपालिका	झापा	०.०६१४
९७	११११२	बिर्तामोड नगरपालिका	झापा	०.०६५८
९८	११११३	हल्दीबारी गाउँपालिका	झापा	०.०९१७
९९	११११४	भद्रपुर नगरपालिका	झापा	०.०६५४
१००	११११५	कचनकवल गाउँपालिका	झापा	०.०६४६
१०१	११२०१	मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिका	मोरङ	०.०९९३
१०२	११२०२	लेटाङ नगरपालिका	मोरङ	०.११६७
१०३	११२०३	केराबारी गाउँपालिका	मोरङ	०.११७६
१०४	११२०४	सुन्दरहरैँचा नगरपालिका	मोरङ	०.०८४२
१०५	११२०५	बेलबारी नगरपालिका	मोरङ	०.०८६६
१०६	११२०६	कानेपोखरी गाउँपालिका	मोरङ	०.०७८४
१०७	११२०७	पथरी शनिश्चरे नगरपालिका	मोरङ	०.०७७०
१०८	११२०८	उर्लाबारी नगरपालिका	मोरङ	०.०७५८
१०९	११२०९	रतुवामाई नगरपालिका	मोरङ	०.०७४७
११०	११२१०	सुनवर्षी नगरपालिका	मोरङ	०.०७४४
१११	११२११	रंगेली नगरपालिका	मोरङ	०.००५५
११२	११२१२	ग्रामथान गाउँपालिका	मोरङ	०.००४२
११३	११२१३	बुढीगंगा गाउँपालिका	मोरङ	०.००५१
११४	११२१४	बिराटनगर महानगरपालिका	मोरङ	०.०१६८
११५	११२१५	कटहरी गाउँपालिका	मोरङ	०.००५०
११६	११२१६	धनपालथान गाउँपालिका	मोरङ	०.०७३८
११७	११२१७	जहदा गाउँपालिका	मोरङ	०.००४९
११८	११३०१	धरान उपमहानगरपालिका	सुनसरी	०.२५७५
११९	११३०२	बराहक्षेत्र नगरपालिका	सुनसरी	०.१७९५
१२०	११३०३	कोशी गाउँपालिका	सुनसरी	०.११५३
१२१	११३०४	भोक्राहा नरसिंह गाउँपालिका	सुनसरी	०.११५८
१२२	११३०५	रामधुनी नगरपालिका	सुनसरी	०.१२६९
१२३	११३०६	ईटहरी उपमहानगरपालिका	सुनसरी	०.१४४०
१२४	११३०७	दुहवी नगरपालिका	सुनसरी	०.०११९
१२५	११३०८	गढी गाउँपालिका	सुनसरी	०.००८८
१२६	११३०९	इनरुवा नगरपालिका	सुनसरी	०.०१२९
१२७	११३१०	हरिनगर गाउँपालिका	सुनसरी	०.०१०१
१२८	११३११	देवानगन्ज गाउँपालिका	सुनसरी	०.००८८
१२९	११३१२	बर्जु गाउँपालिका	सुनसरी	०.००८५
१३०	११४०१	बेलका नगरपालिका	उदयपुर	०.१२६५
१३१	११४०२	चौदण्डीगढी नगरपालिका	उदयपुर	०.१२५४
१३२	११४०३	त्रियुगा नगरपालिका	उदयपुर	०.१६५२
१३३	११४०४	रौतामाई गाउँपालिका	उदयपुर	०.११३१

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
१३४	११४०५	लिम्चुङ्बुङ गाउँपालिका	उदयपुर	०.१०२७
१३५	११४०६	ताप्ली गाउँपालिका	उदयपुर	०.१०४९
१३६	११४०७	कटारी नगरपालिका	उदयपुर	०.१३९९
१३७	११४०८	उदयपुरगढी गाउँपालिका	उदयपुर	०.१२२३
१३८	२०१०१	सप्तकोशी नगरपालिका	सप्तरी	०.११६९
१३९	२०१०२	कन्चनरुप नगरपालिका	सप्तरी	०.१२१७
१४०	२०१०३	अमीसथर कृष्ण सवरन गाउँपालिका	सप्तरी	०.१३७७
१४१	२०१०४	रूपनी गाउँपालिका	सप्तरी	०.१०२५
१४२	२०१०५	शम्भुनाथ नगरपालिका	सप्तरी	०.१३१२
१४३	२०१०६	खडक नगरपालिका	सप्तरी	०.११७३
१४४	२०१०७	सुरुङ्गा नगरपालिका	सप्तरी	०.१०६५
१४५	२०१०८	बलान बिहुल गाउँपालिका	सप्तरी	०.००५३
१४६	२०१०९	बोदेबरसाईन नगरपालिका	सप्तरी	०.००८१
१४७	२०११०	डाक्नेश्वरी नगरपालिका	सप्तरी	०.००८३
१४८	२०१११	राजगढ गाउँपालिका	सप्तरी	०.००६४
१४९	२०११२	बिष्णुपुर गाउँपालिका	सप्तरी	०.००५८
१५०	२०११३	राजविराज नगरपालिका	सप्तरी	०.०११२
१५१	२०११४	महादेवा गाउँपालिका	सप्तरी	०.००६२
१५२	२०११५	तिरहुत गाउँपालिका	सप्तरी	०.०९३३
१५३	२०११६	हनुमाननगर कङ्कालिनी नगरपालिका	सप्तरी	०.००८९
१५४	२०११७	तिलाठी कोईलाडी गाउँपालिका	सप्तरी	०.००६६
१५५	२०११८	छिन्नमस्ता गाउँपालिका	सप्तरी	०.००६१
१५६	२०२०१	लहान नगरपालिका	सिरहा	०.११३०
१५७	२०२०२	धनगढीमाई नगरपालिका	सिरहा	०.१२४६
१५८	२०२०३	गोलबजार नगरपालिका	सिरहा	०.०९७३
१५९	२०२०४	मिर्चैया नगरपालिका	सिरहा	०.०९५१
१६०	२०२०५	कर्जन्हा नगरपालिका	सिरहा	०.०९१९
१६१	२०२०६	कल्याणपुर नगरपालिका	सिरहा	०.०७६७
१६२	२०२०७	नरहा गाउँपालिका	सिरहा	०.००४२
१६३	२०२०८	बिष्णुपुर गाउँपालिका	सिरहा	०.००४२
१६४	२०२०९	अर्नमा गाउँपालिका	सिरहा	०.०७३६
१६५	२०२१०	सुखीपुर नगरपालिका	सिरहा	०.०७५०
१६६	२०२११	लक्ष्मीपुर पतारी गाउँपालिका	सिरहा	०.०७३९
१६७	२०२१२	सखुवानान्कारकट्टी गाउँपालिका	सिरहा	०.००४०
१६८	२०२१३	भगवानपुर गाउँपालिका	सिरहा	०.००४२
१६९	२०२१४	नवराजपुर गाउँपालिका	सिरहा	०.००४०
१७०	२०२१५	बरियारपट्टी गाउँपालिका	सिरहा	०.०७३८
१७१	२०२१६	औरही गाउँपालिका	सिरहा	०.००४५
१७२	२०२१७	सिराहा नगरपालिका	सिरहा	०.०८००
१७३	२०३०१	गणेशमान चारनाथ नगरपालिका	धनुषा	०.२४२२
१७४	२०३०२	धनुषाधाम नगरपालिका	धनुषा	०.१३३१
१७५	२०३०३	मिथिला नगरपालिका	धनुषा	०.१९९६
१७६	२०३०४	बटेश्वर गाउँपालिका	धनुषा	०.१०५३
१७७	२०३०५	क्षिरेश्वरनाथ नगरपालिका	धनुषा	०.००८७

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
१७८	२०३०६	लक्ष्मीनिया गाउँपालिका	धनुषा	०.००६५
१७९	२०३०७	मिथिला बिहारी नगरपालिका	धनुषा	०.००७२
१८०	२०३०८	हंसपुर नगरपालिका	धनुषा	०.००८०
१८१	२०३०९	सबैला नगरपालिका	धनुषा	०.११००
१८२	२०३१०	शहीदनगर नगरपालिका	धनुषा	०.००९०
१८३	२०३११	कमला नगरपालिका	धनुषा	०.१०८०
१८४	२०३१२	जनक नन्दिनी गाउँपालिका	धनुषा	०.००५९
१८५	२०३१३	बिदेह नगरपालिका	धनुषा	०.००७१
१८६	२०३१४	औरही गाउँपालिका	धनुषा	०.००५६
१८७	२०३१५	जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका	धनुषा	०.०२५३
१८८	२०३१६	धनौजी गाउँपालिका	धनुषा	०.००५३
१८९	२०३१७	नगराइन नगरपालिका	धनुषा	०.००७२
१९०	२०३१८	मुखियापट्टी मुसहरमिया गाउँपालिका	धनुषा	०.००६०
१९१	२०४०१	बर्दिबास नगरपालिका	महोत्तरी	०.४४६८
१९२	२०४०२	गौशाला नगरपालिका	महोत्तरी	०.२११०
१९३	२०४०३	सोनमा गाउँपालिका	महोत्तरी	०.०१३५
१९४	२०४०४	औरही नगरपालिका	महोत्तरी	०.०१२३
१९५	२०४०५	भँगाहा नगरपालिका	महोत्तरी	०.०४०२
१९६	२०४०६	लोहरपट्टी नगरपालिका	महोत्तरी	०.०१४०
१९७	२०४०७	बलवा नगरपालिका	महोत्तरी	०.१५७६
१९८	२०४०८	राम गोपालपुर नगरपालिका	महोत्तरी	०.०१२१
१९९	२०४०९	साम्सी गाउँपालिका	महोत्तरी	०.०१२६
२००	२०४१०	मनरा शिसवा नगरपालिका	महोत्तरी	०.०१५३
२०१	२०४११	एकडारा गाउँपालिका	महोत्तरी	०.०११२
२०२	२०४१२	महोत्तरी गाउँपालिका	महोत्तरी	०.०१०६
२०३	२०४१३	पिपरा गाउँपालिका	महोत्तरी	०.०१३०
२०४	२०४१४	मटिहानी नगरपालिका	महोत्तरी	०.०१२१
२०५	२०४१५	जलेश्वर नगरपालिका	महोत्तरी	०.०१७७
२०६	२०५०१	लालबन्दी नगरपालिका	सर्लाही	०.२३५१
२०७	२०५०२	हरिवन नगरपालिका	सर्लाही	०.११५८
२०८	२०५०३	बागमती नगरपालिका	सर्लाही	०.१०७१
२०९	२०५०४	बरहथवा नगरपालिका	सर्लाही	०.१०१८
२१०	२०५०५	हरिपुर नगरपालिका	सर्लाही	०.११०२
२११	२०५०६	ईश्वरपुर नगरपालिका	सर्लाही	०.१५३९
२१२	२०५०७	हरिपुर्वा नगरपालिका	सर्लाही	०.००६४
२१३	२०५०८	पर्सा गाउँपालिका	सर्लाही	०.००४८
२१४	२०५०९	ब्रह्मपुरी गाउँपालिका	सर्लाही	०.००५६
२१५	२०५१०	चन्द्रनगर गाउँपालिका	सर्लाही	०.००६२
२१६	२०५११	कविलासी नगरपालिका	सर्लाही	०.००६९
२१७	२०५१२	चक्रघट्टा गाउँपालिका	सर्लाही	०.००५४
२१८	२०५१३	बसबरिया गाउँपालिका	सर्लाही	०.००५०
२१९	२०५१४	धनकौल गाउँपालिका	सर्लाही	०.००५२
२२०	२०५१५	रामनगर गाउँपालिका	सर्लाही	०.००५६
२२१	२०५१६	बलरा नगरपालिका	सर्लाही	०.०९८३

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
२२२	२०५१७	गोडैटा नगरपालिका	सर्लाही	०.००८०
२२३	२०५१८	विष्णु गाउँपालिका	सर्लाही	०.००५३
२२४	२०५१९	कौडेना गाउँपालिका	सर्लाही	०.००५३
२२५	२०५२०	मलंगवा नगरपालिका	सर्लाही	०.००८१
२२६	२०६०१	चन्द्रपुर नगरपालिका	रौतहट	०.२१५७
२२७	२०६०२	गुजरा नगरपालिका	रौतहट	०.१५९३
२२८	२०६०३	फतुवा विजयपुर नगरपालिका	रौतहट	०.१०६१
२२९	२०६०४	कटहरिया नगरपालिका	रौतहट	०.००८०
२३०	२०६०५	बृन्दावन नगरपालिका	रौतहट	०.१२७५
२३१	२०६०६	गढीमाई नगरपालिका	रौतहट	०.००८४
२३२	२०६०७	माधव नारायण नगरपालिका	रौतहट	०.००७४
२३३	२०६०८	गरुडा नगरपालिका	रौतहट	०.१०५०
२३४	२०६०९	देवाही गोनाही नगरपालिका	रौतहट	०.१०२४
२३५	२०६१०	मौलापुर नगरपालिका	रौतहट	०.१०१७
२३६	२०६११	बौधीमाई नगरपालिका	रौतहट	०.००७३
२३७	२०६१२	परोहा नगरपालिका	रौतहट	०.००८०
२३८	२०६१३	राजपुर नगरपालिका	रौतहट	०.००९०
२३९	२०६१४	यमुनामाई गाउँपालिका	रौतहट	०.००६०
२४०	२०६१५	दुर्गा भगवती गाउँपालिका	रौतहट	०.००५४
२४१	२०६१६	राजदेवी नगरपालिका	रौतहट	०.००६८
२४२	२०६१७	गौर नगरपालिका	रौतहट	०.००७३
२४३	२०६१८	ईशनाथ नगरपालिका	रौतहट	०.००८७
२४४	२०७०१	निजगढ नगरपालिका	बारा	०.३०६२
२४५	२०७०२	कोल्हवी नगरपालिका	बारा	०.२१८४
२४६	२०७०३	जीतपुर सिमरा उपमहानगरपालिका	बारा	०.३०२७
२४७	२०७०४	परवानीपुर गाउँपालिका	बारा	०.००९९
२४८	२०७०५	प्रसौनी गाउँपालिका	बारा	०.००९९
२४९	२०७०६	विश्रामपुर गाउँपालिका	बारा	०.००९९
२५०	२०७०७	फेटा गाउँपालिका	बारा	०.०१०५
२५१	२०७०८	कलैया उपमहानगरपालिका	बारा	०.०३२३
२५२	२०७०९	करैयामाई गाउँपालिका	बारा	०.०१०८
२५३	२०७१०	बारागढी गाउँपालिका	बारा	०.०१०८
२५४	२०७११	आदर्श कोटवाल गाउँपालिका	बारा	०.०१११
२५५	२०७१२	सिम्रौनगढ नगरपालिका	बारा	०.०१५९
२५६	२०७१३	पचरौता नगरपालिका	बारा	०.०१३०
२५७	२०७१४	महागढीमाई नगरपालिका	बारा	०.०१६८
२५८	२०७१५	देवताल गाउँपालिका	बारा	०.००९९
२५९	२०७१६	सुवर्ण गाउँपालिका	बारा	०.०११९
२६०	२०८०१	ठोरी (सुवर्णपुर) गाउँपालिका	पर्सा	०.१७५०
२६१	२०८०२	जिराभवानी गाउँपालिका	पर्सा	०.११८१
२६२	२०८०३	जगरनाथपुर गाउँपालिका	पर्सा	०.००८२
२६३	२०८०४	पटेर्वा सुगौली गाउँपालिका	पर्सा	०.१२४३
२६४	२०८०५	सखुवा प्रसौनी गाउँपालिका	पर्सा	०.१२१६
२६५	२०८०६	पर्सागढी नगरपालिका	पर्सा	०.१४८६

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
२६६	२०८०७	बिरगन्ज महानगरपालिका	पर्सा	०.१५५२
२६७	२०८०८	बहुदरमाई नगरपालिका	पर्सा	०.१०५१
२६८	२०८०९	पोखरिया नगरपालिका	पर्सा	०.००८९
२६९	२०८१०	कालिकामाई गाउँपालिका	पर्सा	०.००६८
२७०	२०८११	धोबीनी गाउँपालिका	पर्सा	०.००६७
२७१	२०८१२	छिपहरमाई गाउँपालिका	पर्सा	०.००७७
२७२	२०८१३	पकाहा मैनपुर गाउँपालिका	पर्सा	०.००६७
२७३	२०८१४	बिन्दबासिनी गाउँपालिका	पर्सा	०.००७१
२७४	३०१०१	गौरिशंकर गाउँपालिका	दोलखा	०.१४०३
२७५	३०१०२	बिगु गाउँपालिका	दोलखा	०.१३१९
२७६	३०१०३	कालिन्चोक गाउँपालिका	दोलखा	०.१०२२
२७७	३०१०४	बैतेस्वर गाउँपालिका	दोलखा	०.०९४८
२७८	३०१०५	जिरी नगरपालिका	दोलखा	०.११३२
२७९	३०१०६	तामाकोशी गाउँपालिका	दोलखा	०.१००९
२८०	३०१०७	मेलुङ्ग गाउँपालिका	दोलखा	०.०९४२
२८१	३०१०८	शैलुङ्ग गाउँपालिका	दोलखा	०.१०५४
२८२	३०१०९	भिमेश्वर नगरपालिका	दोलखा	०.११७१
२८३	३०२०१	भोटेकोशी गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.०८७१
२८४	३०२०२	जुगल गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.१००७
२८५	३०२०३	पाँचपोखरी थाङपाल गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.०९७५
२८६	३०२०४	हेलम्बु गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.०८६१
२८७	३०२०५	मेलम्ची नगरपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.०८४०
२८८	३०२०६	ईन्द्रावती गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.०७९५
२८९	३०२०७	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.०९०२
२९०	३०२०८	बलेफी गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.०७२१
२९१	३०२०९	बाह्रबिसे नगरपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.०८०८
२९२	३०२१०	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.०७४५
२९३	३०२११	लिसंखु पाखर गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.०७४४
२९४	३०२१२	सुनकोशी गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.०७३१
२९५	३०३०१	गोसाईकुण्ड गाउँपालिका	रसुवा	०.२५६७
२९६	३०३०२	आमाछोदिङमो गाउँपालिका	रसुवा	०.२००७
२९७	३०३०३	उत्तरगया गाउँपालिका	रसुवा	०.१८९५
२९८	३०३०४	कालिका गाउँपालिका	रसुवा	०.१६४३
२९९	३०३०५	नौकुण्ड गाउँपालिका	रसुवा	०.१८८८
३००	३०४०१	रुबी भ्याली गाउँपालिका	धादिङ	०.०९३२
३०१	३०४०२	खनियाबास गाउँपालिका	धादिङ	०.०७४४
३०२	३०४०३	गङ्गा जमुना गाउँपालिका	धादिङ	०.०७३६
३०३	३०४०४	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	धादिङ	०.०६९७
३०४	३०४०५	नेत्रावती डबजोड गाउँपालिका	धादिङ	०.०६९६
३०५	३०४०६	नीलकण्ठ नगरपालिका	धादिङ	०.०८७८
३०६	३०४०७	ज्वालामुखी गाउँपालिका	धादिङ	०.०७२५
३०७	३०४०८	सिद्धलेक गाउँपालिका	धादिङ	०.०७१०
३०८	३०४०९	बेनीघाट रोराङ्ग गाउँपालिका	धादिङ	०.०९०८
३०९	३०४१०	गजुरी गाउँपालिका	धादिङ	०.०७७३

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
३१०	३०४११	गल्छी गाउँपालिका	धादिङ	०.०७३७
३११	३०४१२	थाक्रे गाउँपालिका	धादिङ	०.०७२८
३१२	३०४१३	धुनीबेंशी नगरपालिका	धादिङ	०.०७३६
३१३	३०५०१	दुप्चेश्वर गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०९३८
३१४	३०५०२	तादी गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०७८४
३१५	३०५०३	सुर्यगढी गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०७४९
३१६	३०५०४	विदुर नगरपालिका	नुवाकोट	०.०९६४
३१७	३०५०५	किस्पाङ्ग गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०८३५
३१८	३०५०६	म्यगङ गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०८७९
३१९	३०५०७	तारकेश्वर गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०७९०
३२०	३०५०८	बेलकोटगढी नगरपालिका	नुवाकोट	०.०८७९
३२१	३०५०९	लिखु गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०७६४
३२२	३०५१०	पन्चकन्या गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०७५३
३२३	३०५११	शिवपुरी गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०८५०
३२४	३०५१२	ककनी गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०८२३
३२५	३०६०१	शंङ्करापुर नगरपालिका	काठमाडौं	०.०९५९
३२६	३०६०२	कागेश्वरी मनहरा नगरपालिका	काठमाडौं	०.०८०८
३२७	३०६०३	गोकर्णेश्वर नगरपालिका	काठमाडौं	०.१११६
३२८	३०६०४	बुढानिलकण्ठ नगरपालिका	काठमाडौं	०.०९११
३२९	३०६०५	टोखा नगरपालिका	काठमाडौं	०.०७९९
३३०	३०६०६	तारकेश्वर नगरपालिका	काठमाडौं	०.०८५८
३३१	३०६०७	नागार्जुन नगरपालिका	काठमाडौं	०.०८७८
३३२	३०६०८	काठमाण्डौ महानगरपालिका	काठमाडौं	०.१०२९
३३३	३०६०९	किर्तिपुर नगरपालिका	काठमाडौं	०.०७६४
३३४	३०६१०	चन्द्रागिरी नगरपालिका	काठमाडौं	०.०९४३
३३५	३०६११	दक्षिणकाली नगरपालिका	काठमाडौं	०.०९३५
३३६	३०७०१	चाँगुनारायण नगरपालिका	भक्तपुर	०.३०६७
३३७	३०७०२	भक्तपुर नगरपालिका	भक्तपुर	०.१७४८
३३८	३०७०३	मध्यपुर थिमी नगरपालिका	भक्तपुर	०.१८९७
३३९	३०७०४	सूर्यविनायक नगरपालिका	भक्तपुर	०.३२८८
३४०	३०८०१	महालक्ष्मी नगरपालिका	ललितपुर	०.१४४८
३४१	३०८०२	ललितपुर महानगरपालिका	ललितपुर	०.१७१६
३४२	३०८०३	गोदावरी नगरपालिका	ललितपुर	०.१७९३
३४३	३०८०४	कोन्ज्योसोम गाउँपालिका	ललितपुर	०.१४२३
३४४	३०८०५	महाङ्काल गाउँपालिका	ललितपुर	०.१७५१
३४५	३०८०६	बागमती गाउँपालिका	ललितपुर	०.१८६९
३४६	३०९०१	चौरीदेउराली गाउँपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.०६८१
३४७	३०९०२	भुम्लु गाउँपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.०७०२
३४८	३०९०३	मण्डन देउपुर नगरपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.०७०५
३४९	३०९०४	बनेपा नगरपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.०७८०
३५०	३०९०५	धुलिखेल नगरपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.०७०५
३५१	३०९०६	पाँचखाल नगरपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.०७४७
३५२	३०९०७	तेमाल गाउँपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.०६७९
३५३	३०९०८	नमोबुद्ध नगरपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.०७३७

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
३५४	३०९०९	पनौती नगरपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.०८४२
३५५	३०९१०	बेथानचोक गाउँपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.०७६२
३५६	३०९११	रोशी गाउँपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.०८६०
३५७	३०९१२	महाभारत गाउँपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.०९१४
३५८	३०९१३	खानीखोला गाउँपालिका	काभ्रेपलाञ्चोक	०.०८८६
३५९	३१००१	उमाकुण्ड गाउँपालिका	रामेछाप	०.१४३३
३६०	३१००२	गोकुलगङ्गा गाउँपालिका	रामेछाप	०.१२६८
३६१	३१००३	लिखु तामाकोसी गाउँपालिका	रामेछाप	०.१११२
३६२	३१००४	रामेछाप नगरपालिका	रामेछाप	०.१३४३
३६३	३१००५	मन्थली नगरपालिका	रामेछाप	०.१२९७
३६४	३१००६	खाँडादेवी गाउँपालिका	रामेछाप	०.१२४०
३६५	३१००७	दोरम्बा गाउँपालिका	रामेछाप	०.१२९०
३६६	३१००८	सुनापती गाउँपालिका	रामेछाप	०.१०१७
३६७	३११०१	दुधौली नगरपालिका	सिन्धुली	०.१२३४
३६८	३११०२	फिक्कल गाउँपालिका	सिन्धुली	०.०९८४
३६९	३११०३	तीनपाटन गाउँपालिका	सिन्धुली	०.११३०
३७०	३११०४	गोलन्जोर गाउँपालिका	सिन्धुली	०.१०१०
३७१	३११०५	कमलामाई नगरपालिका	सिन्धुली	०.१३५१
३७२	३११०६	सुनकोशी गाउँपालिका	सिन्धुली	०.१०४४
३७३	३११०७	ध्याङलेख गाउँपालिका	सिन्धुली	०.१०१७
३७४	३११०८	मरिण गाउँपालिका	सिन्धुली	०.१०७०
३७५	३११०९	हरिहरपुरगढी गाउँपालिका	सिन्धुली	०.११६०
३७६	३१२०१	ईन्द्रसरोवर गाउँपालिका	मकवानपुर	०.०८४४
३७७	३१२०२	थाहा नगरपालिका	मकवानपुर	०.०९३९
३७८	३१२०३	कैलाश गाउँपालिका	मकवानपुर	०.०९६५
३७९	३१२०४	रक्सिराङ्ग गाउँपालिका	मकवानपुर	०.१०६८
३८०	३१२०५	मनहरी गाउँपालिका	मकवानपुर	०.०९६०
३८१	३१२०६	हेटौडा उपमहानगरपालिका	मकवानपुर	०.११८१
३८२	३१२०७	भिमफेदी गाउँपालिका	मकवानपुर	०.०९८२
३८३	३१२०८	मकवानपुरगढी गाउँपालिका	मकवानपुर	०.०८८१
३८४	३१२०९	बकैया गाउँपालिका	मकवानपुर	०.१११२
३८५	३१२१०	बागमती गाउँपालिका	मकवानपुर	०.१०६८
३८६	३१३०१	राप्ती नगरपालिका	चितवन	०.१५१८
३८७	३१३०२	कालिका नगरपालिका	चितवन	०.१४१७
३८८	३१३०३	इच्छाकामना गाउँपालिका	चितवन	०.१५७५
३८९	३१३०४	भरतपुर महानगरपालिका	चितवन	०.१८९७
३९०	३१३०५	रत्ननगर नगरपालिका	चितवन	०.११०८
३९१	३१३०६	खैरहनी नगरपालिका	चितवन	०.१११४
३९२	३१३०७	माडी नगरपालिका	चितवन	०.१३७१
३९३	४०१०१	चुमनुव्री गाउँपालिका	गोरखा	०.११०२
३९४	४०१०२	अजिरकोट गाउँपालिका	गोरखा	०.०८५६
३९५	४०१०३	बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका	गोरखा	०.०८७८
३९६	४०१०४	धार्चे गाउँपालिका	गोरखा	०.१०८८
३९७	४०१०५	आरुघाट गाउँपालिका	गोरखा	०.०८४६

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
३९८	४०१०६	भिमसेनथापा गाउँपालिका	गोरखा	०.०८०९
३९९	४०१०७	सिरानचोक गाउँपालिका	गोरखा	०.०७९६
४००	४०१०८	पालुङ्गटार नगरपालिका	गोरखा	०.०८९३
४०१	४०१०९	गोरखा नगरपालिका	गोरखा	०.०८९३
४०२	४०११०	शहीद लखन गाउँपालिका	गोरखा	०.०९१६
४०३	४०१११	गण्डकी गाउँपालिका	गोरखा	०.०९२३
४०४	४०२०१	नार्पा भूमि गाउँपालिका	मनाङ	०.१८९१
४०५	४०२०२	मनाङ डिस्याङ गाउँपालिका	मनाङ	०.२४३८
४०६	४०२०३	चामे गाउँपालिका	मनाङ	०.२०४९
४०७	४०२०४	नासो गाउँपालिका	मनाङ	०.३६२२
४०८	४०३०१	लो घेकर दामोदरकुण्ड गाउँपालिका	मुस्ताङ	०.१८७४
४०९	४०३०२	घरपझोड गाउँपालिका	मुस्ताङ	०.२१६०
४१०	४०३०३	वारागुड मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	मुस्ताङ	०.१७५०
४११	४०३०४	लोमन्थाङ गाउँपालिका	मुस्ताङ	०.१६२७
४१२	४०३०५	थासाङ गाउँपालिका	मुस्ताङ	०.२५८९
४१३	४०४०१	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	म्याग्दी	०.१८३९
४१४	४०४०२	रघुगंगा गाउँपालिका	म्याग्दी	०.१७३२
४१५	४०४०३	धवलागिरी गाउँपालिका	म्याग्दी	०.१९८९
४१६	४०४०४	मालिका गाउँपालिका	म्याग्दी	०.१५१५
४१७	४०४०५	मंगला गाउँपालिका	म्याग्दी	०.१३९८
४१८	४०४०६	बेनी नगरपालिका	म्याग्दी	०.१५२७
४१९	४०५०१	मादी गाउँपालिका	कास्की	०.२०७७
४२०	४०५०२	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	कास्की	०.१९०३
४२१	४०५०३	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	कास्की	०.१७५७
४२२	४०५०४	पोखरा महानगरपालिका	कास्की	०.२८०३
४२३	४०५०५	रूपा गाउँपालिका	कास्की	०.१४६०
४२४	४०६०१	दोर्दी गाउँपालिका	लमजुङ	०.१४३७
४२५	४०६०२	मर्याङ्गदी गाउँपालिका	लमजुङ	०.१७०६
४२६	४०६०३	क्व्होलासोथार गाउँपालिका	लमजुङ	०.११६२
४२७	४०६०४	मध्यनेपाल नगरपालिका	लमजुङ	०.११७२
४२८	४०६०५	बेसीशहर नगरपालिका	लमजुङ	०.१२४७
४२९	४०६०६	सुन्दरबजार नगरपालिका	लमजुङ	०.१०७९
४३०	४०६०७	राईनास नगरपालिका	लमजुङ	०.१०६६
४३१	४०६०८	दुधपोखरी गाउँपालिका	लमजुङ	०.११३१
४३२	४०७०१	भानु नगरपालिका	तनहुँ	०.१०१३
४३३	४०७०२	व्यास नगरपालिका	तनहुँ	०.११९३
४३४	४०७०३	म्याग्दे गाउँपालिका	तनहुँ	०.०९३१
४३५	४०७०४	शुक्लागण्डकी नगरपालिका	तनहुँ	०.१०३९
४३६	४०७०५	भिमाद नगरपालिका	तनहुँ	०.०९३५
४३७	४०७०६	घिरिङ्ग गाउँपालिका	तनहुँ	०.०८९३
४३८	४०७०७	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	तनहुँ	०.१०८९
४३९	४०७०८	देवघाट गाउँपालिका	तनहुँ	०.१०२६
४४०	४०७०९	बन्दिपुर गाउँपालिका	तनहुँ	०.०९०१
४४१	४०७१०	आँबुखैरेनी गाउँपालिका	तनहुँ	०.०९८०

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
४४२	४०८०१	गैडाकोट नगरपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.१३२२
४४३	४०८०२	बुलिङ्गटार गाउँपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.११६१
४४४	४०८०३	बौदीकाली गाउँपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.११०३
४४५	४०८०४	हुप्सेकोट गाउँपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.१३२७
४४६	४०८०५	देवचुली नगरपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.११५३
४४७	४०८०६	कावासोती नगरपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.११४२
४४८	४०८०७	मध्यबिन्दु नगरपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.१३७६
४४९	४०८०८	बिनयी त्रिवेणी गाउँपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.१४१६
४५०	४०९०१	पुतलीबजार नगरपालिका	स्याङ्जा	०.१०४३
४५१	४०९०२	फेदीखोला गाउँपालिका	स्याङ्जा	०.०८१५
४५२	४०९०३	आँधिखोला गाउँपालिका	स्याङ्जा	०.०८३२
४५३	४०९०४	अर्जुनचौपारी गाउँपालिका	स्याङ्जा	०.०७९६
४५४	४०९०५	भीरकोट नगरपालिका	स्याङ्जा	०.०८४१
४५५	४०९०६	बिरुवा गाउँपालिका	स्याङ्जा	०.०९३६
४५६	४०९०७	हरिनास गाउँपालिका	स्याङ्जा	०.११०५
४५७	४०९०८	चापाकोट नगरपालिका	स्याङ्जा	०.०८८५
४५८	४०९०९	वालिङ्ग नगरपालिका	स्याङ्जा	०.०९६६
४५९	४०९१०	गल्याङ्ग नगरपालिका	स्याङ्जा	०.०९२७
४६०	४०९११	कालीगण्डकी गाउँपालिका	स्याङ्जा	०.०८५४
४६१	४१००१	मोदी गाउँपालिका	पर्वत	०.२२०८
४६२	४१००२	जलजला गाउँपालिका	पर्वत	०.१४१६
४६३	४१००३	कुश्मा नगरपालिका	पर्वत	०.१५१५
४६४	४१००४	फलेबास नगरपालिका	पर्वत	०.१३९७
४६५	४१००५	महाशिला गाउँपालिका	पर्वत	०.११६६
४६६	४१००६	बिहादी गाउँपालिका	पर्वत	०.११४६
४६७	४१००७	पैयुँ गाउँपालिका	पर्वत	०.११५२
४६८	४११०१	बाग्लुङ्ग नगरपालिका	बाग्लुङ	०.१३२५
४६९	४११०२	काठेखोला गाउँपालिका	बाग्लुङ	०.०८६८
४७०	४११०३	ताराखोला गाउँपालिका	बाग्लुङ	०.०९५२
४७१	४११०४	तमानखोला गाउँपालिका	बाग्लुङ	०.०९८०
४७२	४११०५	ढोरपाटन नगरपालिका	बाग्लुङ	०.१०६७
४७३	४११०६	निसीखोला गाउँपालिका	बाग्लुङ	०.१०१७
४७४	४११०७	बडिगाड गाउँपालिका	बाग्लुङ	०.१००७
४७५	४११०८	गल्कोट नगरपालिका	बाग्लुङ	०.१०६१
४७६	४११०९	बरेड गाउँपालिका	बाग्लुङ	०.०८४४
४७७	४१११०	जैमिनी नगरपालिका	बाग्लुङ	०.०८७९
४७८	५०१०१	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका	रुकुम(पूर्वी भाग)	०.३५३९
४७९	५०१०२	सिस्ने गाउँपालिका	रुकुम(पूर्वी भाग)	०.३२८९
४८०	५०१०३	भूमे गाउँपालिका	रुकुम(पूर्वी भाग)	०.३१७२
४८१	५०२०१	सुनछहरी गाउँपालिका	रोल्पा	०.१०१५
४८२	५०२०२	थवाङ्ग गाउँपालिका	रोल्पा	०.०९४४
४८३	५०२०३	परिवर्तन गाउँपालिका	रोल्पा	०.१००८
४८४	५०२०४	गगादेव गाउँपालिका	रोल्पा	०.०९३१
४८५	५०२०५	माडी गाउँपालिका	रोल्पा	०.०९३३

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
४८६	५०२०६	त्रिवेणी गाउँपालिका	रोल्पा	०.१०६५
४८७	५०२०७	रोल्पा नगरपालिका	रोल्पा	०.११६४
४८८	५०२०८	रुन्टीगढी गाउँपालिका	रोल्पा	०.१०१९
४८९	५०२०९	सुनिल स्मृति गाउँपालिका	रोल्पा	०.०९९४
४९०	५०२१०	लुङ्ग्री गाउँपालिका	रोल्पा	०.०९२७
४९१	५०३०१	गौमुखी गाउँपालिका	प्यूठान	०.१११६
४९२	५०३०२	नौबहिनी गाउँपालिका	प्यूठान	०.१२१०
४९३	५०३०३	झिमरुक गाउँपालिका	प्यूठान	०.१०८१
४९४	५०३०४	प्यूठान नगरपालिका	प्यूठान	०.१०९३
४९५	५०३०५	स्वर्गद्वारी नगरपालिका	प्यूठान	०.१२८१
४९६	५०३०६	माण्डवी गाउँपालिका	प्यूठान	०.०९९४
४९७	५०३०७	मल्लरानी गाउँपालिका	प्यूठान	०.०९२९
४९८	५०३०८	ऐरावती गाउँपालिका	प्यूठान	०.११६२
४९९	५०३०९	सरुमारानी गाउँपालिका	प्यूठान	०.११३४
५००	५०४०१	कालिगण्डकी गाउँपालिका	गुल्मी	०.०८१९
५०१	५०४०२	सत्यवती गाउँपालिका	गुल्मी	०.०८७५
५०२	५०४०३	चन्द्रकोट गाउँपालिका	गुल्मी	०.०८३२
५०३	५०४०४	मुसिकोट नगरपालिका	गुल्मी	०.०८५५
५०४	५०४०५	ईस्मा गाउँपालिका	गुल्मी	०.०७७१
५०५	५०४०६	मालिका गाउँपालिका	गुल्मी	०.०७७१
५०६	५०४०७	मदाने गाउँपालिका	गुल्मी	०.१०९३
५०७	५०४०८	धुर्कोट गाउँपालिका	गुल्मी	०.०७७०
५०८	५०४०९	रेसुङ्गा नगरपालिका	गुल्मी	०.०८४५
५०९	५०४१०	गुल्मी दरबार गाउँपालिका	गुल्मी	०.०७८०
५१०	५०४११	छत्रकोट गाउँपालिका	गुल्मी	०.०८०२
५११	५०४१२	रुरू क्षेत्र गाउँपालिका	गुल्मी	०.०७८७
५१२	५०५०१	छत्रदेव गाउँपालिका	अर्घाखाँची	०.१३६३
५१३	५०५०२	मालारानी गाउँपालिका	अर्घाखाँची	०.१३७४
५१४	५०५०३	भुमिकास्थान नगरपालिका	अर्घाखाँची	०.१५०९
५१५	५०५०४	सन्धिखर्क नगरपालिका	अर्घाखाँची	०.१५३३
५१६	५०५०५	पाणिनी गाउँपालिका	अर्घाखाँची	०.१५०३
५१७	५०५०६	शितगंगा नगरपालिका	अर्घाखाँची	०.२७१८
५१८	५०६०१	रामपुर नगरपालिका	पाल्पा	०.०९६२
५१९	५०६०२	पुर्वखोला गाउँपालिका	पाल्पा	०.०९७७
५२०	५०६०३	रम्भा गाउँपालिका	पाल्पा	०.०८६७
५२१	५०६०४	बगनासकाली गाउँपालिका	पाल्पा	०.०८७०
५२२	५०६०५	तानसेन नगरपालिका	पाल्पा	०.१००३
५२३	५०६०६	रिब्दीकोट गाउँपालिका	पाल्पा	०.०९७०
५२४	५०६०७	रैनादेवी छहरा गाउँपालिका	पाल्पा	०.१०१५
५२५	५०६०८	तिनाउ गाउँपालिका	पाल्पा	०.१०९०
५२६	५०६०९	माथागढी गाउँपालिका	पाल्पा	०.१०६८
५२७	५०६१०	निस्दी गाउँपालिका	पाल्पा	०.११७८
५२८	५०७०१	बर्दघाट नगरपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	०.२०५८

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
५२९	५०७०२	सुनवल नगरपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	०.२०९५
५३०	५०७०३	रामग्राम नगरपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	०.११८३
५३१	५०७०४	पाल्हीनन्दन गाउँपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	०.१११६
५३२	५०७०५	सरावल गाउँपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	०.११९०
५३३	५०७०६	प्रतापपुर गाउँपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	०.११४५
५३४	५०७०७	सुस्ता गाउँपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	०.१२१३
५३५	५०८०१	देवदह नगरपालिका	रुपन्देही	०.११६२
५३६	५०८०२	बुटवल उपमहानगरपालिका	रुपन्देही	०.११०५
५३७	५०८०३	सैनामैना नगरपालिका	रुपन्देही	०.१२६३
५३८	५०८०४	कन्चन गाउँपालिका	रुपन्देही	०.०८०८
५३९	५०८०५	गैडहवा गाउँपालिका	रुपन्देही	०.०७८६
५४०	५०८०६	सुद्धोधन गाउँपालिका	रुपन्देही	०.०७३८
५४१	५०८०७	सियारी गाउँपालिका	रुपन्देही	०.०७४७
५४२	५०८०८	तिलोत्तमा नगरपालिका	रुपन्देही	०.०८७९
५४३	५०८०९	ओमसतिया गाउँपालिका	रुपन्देही	०.०७३७
५४४	५०८१०	रोहिणी गाउँपालिका	रुपन्देही	०.०७३९
५४५	५०८११	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	रुपन्देही	०.०७५८
५४६	५०८१२	मायादेवी गाउँपालिका	रुपन्देही	०.००५६
५४७	५०८१३	लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिका	रुपन्देही	०.००७६
५४८	५०८१४	कोटहीमाई गाउँपालिका	रुपन्देही	०.००५०
५४९	५०८१५	सम्मरीमाई गाउँपालिका	रुपन्देही	०.००४८
५५०	५०८१६	मर्चवारी गाउँपालिका	रुपन्देही	०.००४८
५५१	५०९०१	बाणगंगा नगरपालिका	कपिलवस्तु	०.१४८८
५५२	५०९०२	बुद्धभूमी नगरपालिका	कपिलवस्तु	०.१८५७
५५३	५०९०३	शिवराज नगरपालिका	कपिलवस्तु	०.१६५०
५५४	५०९०४	बिजयनगर गाउँपालिका	कपिलवस्तु	०.१३१७
५५५	५०९०५	कृष्णनगर नगरपालिका	कपिलवस्तु	०.०१४६
५५६	५०९०६	महाराजगन्ज नगरपालिका	कपिलवस्तु	०.१०९१
५५७	५०९०७	कपिलवस्तु नगरपालिका	कपिलवस्तु	०.११४०
५५८	५०९०८	यसोधरा गाउँपालिका	कपिलवस्तु	०.०१११
५५९	५०९०९	मायादेवी गाउँपालिका	कपिलवस्तु	०.१०७८
५६०	५०९१०	शुद्धोधन गाउँपालिका	कपिलवस्तु	०.०१२२
५६१	५१००१	बंगलाचुली गाउँपालिका	दाङ	०.०९२८
५६२	५१००२	घोराही उपमहानगरपालिका	दाङ	०.११९९
५६३	५१००३	तुल्सीपुर उपमहानगरपालिका	दाङ	०.१०८८
५६४	५१००४	शान्तिनगर गाउँपालिका	दाङ	०.०८५३
५६५	५१००५	बबई गाउँपालिका	दाङ	०.०९२७
५६६	५१००६	दंगीशरण गाउँपालिका	दाङ	०.०८४९

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
५६७	५१००७	लमही नगरपालिका	दाङ	०.१०२४
५६८	५१००८	राप्ती गाउँपालिका	दाङ	०.०९९६
५६९	५१००९	गढवा गाउँपालिका	दाङ	०.१०३८
५७०	५१०१०	राजपुर गाउँपालिका	दाङ	०.११७८
५७१	५११०१	राप्ती सोनारी गाउँपालिका	बाँके	०.२५४३
५७२	५११०२	कोहलपुर नगरपालिका	बाँके	०.१३७१
५७३	५११०३	बैजनाथ गाउँपालिका	बाँके	०.१२०२
५७४	५११०४	खजुरा गाउँपालिका	बाँके	०.१११४
५७५	५११०५	जानकी गाउँपालिका	बाँके	०.०१३३
५७६	५११०६	नेपालगञ्ज उपमहानगरपालिका	बाँके	०.१२७७
५७७	५११०७	डुडुवा गाउँपालिका	बाँके	०.११०७
५७८	५११०८	नरैनापुर गाउँपालिका	बाँके	०.१२५३
५७९	५१२०१	बाँसगढी नगरपालिका	बर्दिया	०.१६६२
५८०	५१२०२	बारबर्दिया नगरपालिका	बर्दिया	०.१५८३
५८१	५१२०३	ठाकुरबाबा नगरपालिका	बर्दिया	०.१२०२
५८२	५१२०४	गेरुवा गाउँपालिका	बर्दिया	०.१०१०
५८३	५१२०५	राजापुर नगरपालिका	बर्दिया	०.१०६६
५८४	५१२०६	मधुवन नगरपालिका	बर्दिया	०.१२७७
५८५	५१२०७	गुलरीया नगरपालिका	बर्दिया	०.१११३
५८६	५१२०८	बढैयाताल गाउँपालिका	बर्दिया	०.१०८७
५८७	६०१०१	डोल्पो बुद्ध गाउँपालिका	डोल्पा	०.०९४३
५८८	६०१०२	शे फोक्सुण्डो गाउँपालिका	डोल्पा	०.१२५४
५८९	६०१०३	जगदुल्ला गाउँपालिका	डोल्पा	०.११५७
५९०	६०१०४	मुङ्केचुला गाउँपालिका	डोल्पा	०.१३२२
५९१	६०१०५	त्रिपुरासुन्दरी नगरपालिका	डोल्पा	०.१४५३
५९२	६०१०६	ठुलीभेरी नगरपालिका	डोल्पा	०.१५१६
५९३	६०१०७	काइके गाउँपालिका	डोल्पा	०.१२४९
५९४	६०१०८	छार्का ताडसोड गाउँपालिका	डोल्पा	०.११०६
५९५	६०२०१	मुगुमकामारोग गाउँपालिका	मुगु	०.२६०१
५९६	६०२०२	छायौनाथ रारा नगरपालिका	मुगु	०.२६७८
५९७	६०२०३	सोरु गाउँपालिका	मुगु	०.२४३१
५९८	६०२०४	खत्याड गाउँपालिका	मुगु	०.२२९०
५९९	६०३०१	चंखेली गाउँपालिका	हुम्ला	०.१४७३
६००	६०३०२	खार्पुनाथ गाउँपालिका	हुम्ला	०.१४३२
६०१	६०३०३	सिमकोट गाउँपालिका	हुम्ला	०.१३९२
६०२	६०३०४	नाम्खा गाउँपालिका	हुम्ला	०.१५४४
६०३	६०३०५	सर्केगाड गाउँपालिका	हुम्ला	०.१५४०
६०४	६०३०६	अदानचुली गाउँपालिका	हुम्ला	०.१३१६
६०५	६०३०७	ताँजाकोट गाउँपालिका	हुम्ला	०.१३०३
६०६	६०४०१	पातारासी गाउँपालिका	जुम्ला	०.१५०२
६०७	६०४०२	कनका सुन्दरी गाउँपालिका	जुम्ला	०.१२११
६०८	६०४०३	सिंजा गाउँपालिका	जुम्ला	०.११७५
६०९	६०४०४	चन्दननाथ नगरपालिका	जुम्ला	०.११३८
६१०	६०४०५	गुठिचौर गाउँपालिका	जुम्ला	०.१२५८

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
६११	६०४०६	तातोपानी गाउँपालिका	जुम्ला	०.१३४४
६१२	६०४०७	तिला गाउँपालिका	जुम्ला	०.१२८१
६१३	६०४०८	हिमा गाउँपालिका	जुम्ला	०.१०९१
६१४	६०५०१	पलाता गाउँपालिका	कालिकोट	०.१४४४
६१५	६०५०२	पचाल झरना गाउँपालिका	कालिकोट	०.१११८
६१६	६०५०३	रास्कोट नगरपालिका	कालिकोट	०.०९५७
६१७	६०५०४	सान्नी त्रिवेणी गाउँपालिका	कालिकोट	०.१००९
६१८	६०५०५	नरहरिनाथ गाउँपालिका	कालिकोट	०.१०७१
६१९	६०५०६	खाँडाचक्र नगरपालिका	कालिकोट	०.१०५२
६२०	६०५०७	तिलागुफा नगरपालिका	कालिकोट	०.११२८
६२१	६०५०८	महावै गाउँपालिका	कालिकोट	०.११९७
६२२	६०५०९	शुभ कालीका गाउँपालिका	कालिकोट	०.१०२४
६२३	६०६०१	नौमुले गाउँपालिका	दैलेख	०.१०६१
६२४	६०६०२	महाबु गाउँपालिका	दैलेख	०.०८४७
६२५	६०६०३	भैरवी गाउँपालिका	दैलेख	०.०८६८
६२६	६०६०४	ठाँटीकाँध गाउँपालिका	दैलेख	०.०८२५
६२७	६०६०५	आठबीस नगरपालिका	दैलेख	०.०९६८
६२८	६०६०६	चामुण्डा बिन्द्रासैनी नगरपालिका	दैलेख	०.०८१८
६२९	६०६०७	दुल्लु नगरपालिका	दैलेख	०.०९४७
६३०	६०६०८	नारायण नगरपालिका	दैलेख	०.०८५३
६३१	६०६०९	भगवतीमाई गाउँपालिका	दैलेख	०.०९०५
६३२	६०६१०	डुङ्गेश्वर गाउँपालिका	दैलेख	०.०९२६
६३३	६०६११	गुराँस गाउँपालिका	दैलेख	०.०९८२
६३४	६०७०१	बारेकोट गाउँपालिका	जाजरकोट	०.१६६३
६३५	६०७०२	कुसे गाउँपालिका	जाजरकोट	०.१३६४
६३६	६०७०३	जुनीचाँदे गाउँपालिका	जाजरकोट	०.१५५७
६३७	६०७०४	छेडागाड नगरपालिका	जाजरकोट	०.१३८८
६३८	६०७०५	शिवालय गाउँपालिका	जाजरकोट	०.११५८
६३९	६०७०६	भेरीमालिका नगरपालिका	जाजरकोट	०.१३३१
६४०	६०७०७	नलगाड नगरपालिका	जाजरकोट	०.१५३९
६४१	६०८०१	आठबिसकोट नगरपालिका	रुकुम(पश्चिम भाग)	०.२४४३
६४२	६०८०२	सानीभेरी गाउँपालिका	रुकुम(पश्चिम भाग)	०.१५९०
६४३	६०८०३	बाँफिकोट गाउँपालिका	रुकुम(पश्चिम भाग)	०.१७०८
६४४	६०८०४	मुसिकोट नगरपालिका	रुकुम(पश्चिम भाग)	०.१५३३
६४५	६०८०५	त्रिवेणी गाउँपालिका	रुकुम(पश्चिम भाग)	०.१३४६
६४६	६०८०६	चौरजहारी नगरपालिका	रुकुम(पश्चिम भाग)	०.१३८०
६४७	६०९०१	दार्मा गाउँपालिका	सल्यान	०.०८६५
६४८	६०९०२	कुमाख गाउँपालिका	सल्यान	०.०९६२
६४९	६०९०३	बनगाड कुपिण्डे नगरपालिका	सल्यान	०.१२२३
६५०	६०९०४	सिद्धकुमाख गाउँपालिका	सल्यान	०.०८४९
६५१	६०९०५	बागचौर नगरपालिका	सल्यान	०.१०२९
६५२	६०९०६	छत्रेश्वरी गाउँपालिका	सल्यान	०.०९२४
६५३	६०९०७	शारदा नगरपालिका	सल्यान	०.१०६६
६५४	६०९०८	कालिमाटी गाउँपालिका	सल्यान	०.१३०९

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
६५५	६०९०९	त्रिवेणी गाउँपालिका	सल्यान	०.०८८६
६५६	६०९१०	कपुरकोट गाउँपालिका	सल्यान	०.०८८७
६५७	६१००१	सिम्ता गाउँपालिका	सुर्खेत	०.१०४३
६५८	६१००२	चिङ्गगाड गाउँपालिका	सुर्खेत	०.०९६२
६५९	६१००३	लेकबेशी नगरपालिका	सुर्खेत	०.०९९१
६६०	६१००४	गुर्भाकोट नगरपालिका	सुर्खेत	०.१०५८
६६१	६१००५	भेरीगंगा नगरपालिका	सुर्खेत	०.१११२
६६२	६१००६	बीरन्द्रनगर नगरपालिका	सुर्खेत	०.१२७९
६६३	६१००७	बराहताल गाउँपालिका	सुर्खेत	०.१२३०
६६४	६१००८	पञ्चपुरी नगरपालिका	सुर्खेत	०.११४७
६६५	६१००९	चौकुने गाउँपालिका	सुर्खेत	०.११७८
६६६	७०१०१	हिमाली गाउँपालिका	बाजुरा	०.१३७४
६६७	७०१०२	गौमुल गाउँपालिका	बाजुरा	०.११५२
६६८	७०१०३	बुढीनन्दा नगरपालिका	बाजुरा	०.१२०२
६६९	७०१०४	स्वामीकार्तिक खापर गाउँपालिका	बाजुरा	०.०९५८
६७०	७०१०५	जगन्नाथ गाउँपालिका	बाजुरा	०.१०११
६७१	७०१०६	बडिमालिका नगरपालिका	बाजुरा	०.११४५
६७२	७०१०७	खसड छेडेदह गाउँपालिका	बाजुरा	०.१०१८
६७३	७०१०८	बुढीगंगा नगरपालिका	बाजुरा	०.१०३७
६७४	७०१०९	त्रिवेणी नगरपालिका	बाजुरा	०.११०३
६७५	७०२०१	साइपाल गाउँपालिका	बझाङ	०.०९३०
६७६	७०२०२	बुंगल नगरपालिका	बझाङ	०.०९८६
६७७	७०२०३	सूर्मा गाउँपालिका	बझाङ	०.०८११
६७८	७०२०४	तालकोट गाउँपालिका	बझाङ	०.०९८०
६७९	७०२०५	मष्टा गाउँपालिका	बझाङ	०.०७७१
६८०	७०२०६	जयपृथ्वी नगरपालिका	बझाङ	०.०८२८
६८१	७०२०७	छबिस पाथिभरा गाउँपालिका	बझाङ	०.०७७६
६८२	७०२०८	दुर्गाथली गाउँपालिका	बझाङ	०.०७५३
६८३	७०२०९	केदारस्युँ गाउँपालिका	बझाङ	०.०७७८
६८४	७०२१०	बित्थडचिर गाउँपालिका	बझाङ	०.०७७०
६८५	७०२११	थलारा गाउँपालिका	बझाङ	०.०७८४
६८६	७०२१२	खसडछान्ना गाउँपालिका	बझाङ	०.०८३३
६८७	७०३०१	ब्याँस गाउँपालिका	दार्चुला	०.११८५
६८८	७०३०२	दुहुँ गाउँपालिका	दार्चुला	०.०९६६
६८९	७०३०३	महाकाली नगरपालिका	दार्चुला	०.११२९
६९०	७०३०४	नौगाड गाउँपालिका	दार्चुला	०.११३०
६९१	७०३०५	अपिहिमाल गाउँपालिका	दार्चुला	०.१२९२
६९२	७०३०६	मार्मा गाउँपालिका	दार्चुला	०.११३५
६९३	७०३०७	शैल्यशिखर नगरपालिका	दार्चुला	०.१०८७
६९४	७०३०८	मालिकार्जुन गाउँपालिका	दार्चुला	०.१०४९
६९५	७०३०९	लेकम गाउँपालिका	दार्चुला	०.१०२७
६९६	७०४०१	डीलासैनी गाउँपालिका	बैतडी	०.०९७१
६९७	७०४०२	दोगडाकेदार गाउँपालिका	बैतडी	०.०९८६
६९८	७०४०३	पुर्चौडी नगरपालिका	बैतडी	०.१०७५

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
६९९	७०४०४	सुर्नया गाउँपालिका	बैतडी	०.०९७१
७००	७०४०५	दशरथचन्द नगरपालिका	बैतडी	०.१०७०
७०१	७०४०६	पन्चेश्वर गाउँपालिका	बैतडी	०.०९२१
७०२	७०४०७	शिवनाथ गाउँपालिका	बैतडी	०.०८७२
७०३	७०४०८	मेलौली नगरपालिका	बैतडी	०.०९४८
७०४	७०४०९	पाटन नगरपालिका	बैतडी	०.११२८
७०५	७०४१०	सिगास गाउँपालिका	बैतडी	०.१०५८
७०६	७०५०१	नवदुर्गा गाउँपालिका	डँडेलधुरा	०.१३२५
७०७	७०५०२	अमरगढी नगरपालिका	डँडेलधुरा	०.१३५३
७०८	७०५०३	अजयमेरु गाउँपालिका	डँडेलधुरा	०.१३०७
७०९	७०५०४	भागेश्वर गाउँपालिका	डँडेलधुरा	०.१३९०
७१०	७०५०५	परशुराम नगरपालिका	डँडेलधुरा	०.१७६७
७११	७०५०६	आलिताल गाउँपालिका	डँडेलधुरा	०.१६०१
७१२	७०५०७	गन्यापधुरा गाउँपालिका	डँडेलधुरा	०.१२५७
७१३	७०६०१	पुर्विचौकी गाउँपालिका	डोटी	०.१०२३
७१४	७०६०२	सायल गाउँपालिका	डोटी	०.०९८९
७१५	७०६०३	आदर्श गाउँपालिका	डोटी	०.०९७०
७१६	७०६०४	शिखर नगरपालिका	डोटी	०.११८५
७१७	७०६०५	दिपायल सिलगढी नगरपालिका	डोटी	०.१०८७
७१८	७०६०६	के.आई.सि. गाउँपालिका	डोटी	०.१०२८
७१९	७०६०७	बोगटान फुडिसल गाउँपालिका	डोटी	०.११३८
७२०	७०६०८	बडीकेदार गाउँपालिका	डोटी	०.१२६०
७२१	७०६०९	जोरायल गाउँपालिका	डोटी	०.१३२०
७२२	७०७०१	पंचदेवल विनायक नगरपालिका	अछाम	०.१००१
७२३	७०७०२	रामारोशन गाउँपालिका	अछाम	०.१००२
७२४	७०७०३	मेल्लेख गाउँपालिका	अछाम	०.०९४५
७२५	७०७०४	साँफेबगर नगरपालिका	अछाम	०.१०२२
७२६	७०७०५	चौरपाटी गाउँपालिका	अछाम	०.१००४
७२७	७०७०६	मंगलसेन नगरपालिका	अछाम	०.११०७
७२८	७०७०७	बान्नीगढी जयगढ गाउँपालिका	अछाम	०.०८३९
७२९	७०७०८	कमलबजार नगरपालिका	अछाम	०.०९२५
७३०	७०७०९	ढकारी गाउँपालिका	अछाम	०.१०४५
७३१	७०७१०	तुर्माखौंद गाउँपालिका	अछाम	०.१११०
७३२	७०८०१	मोहन्याल गाउँपालिका	कैलाली	०.०९७१
७३३	७०८०२	चुरे गाउँपालिका	कैलाली	०.०८९८
७३४	७०८०३	गोदावरी नगरपालिका	कैलाली	०.०८१६
७३५	७०८०४	गौरीगंगा नगरपालिका	कैलाली	०.०७६५
७३६	७०८०५	घोडाघोडी नगरपालिका	कैलाली	०.०८२२
७३७	७०८०६	बर्दगोरिया गाउँपालिका	कैलाली	०.०६७३
७३८	७०८०७	लम्कि चुहा नगरपालिका	कैलाली	०.०७७४
७३९	७०८०८	जानकी गाउँपालिका	कैलाली	०.०६७४
७४०	७०८०९	जोशीपुर गाउँपालिका	कैलाली	०.०६५५
७४१	७०८१०	टिकापुर नगरपालिका	कैलाली	०.०६९९
७४२	७०८११	भजनी नगरपालिका	कैलाली	०.०७०२

क्र. सं.	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
७४३	७०८१२	कैलारी गाउँपालिका	कैलाली	०.०७३४
७४४	७०८१३	धनगढी उपमहानगरपालिका	कैलाली	०.०८१७
७४५	७०९०१	कृष्णपुर नगरपालिका	कञ्चनपुर	०.१४५२
७४६	७०९०२	शुक्लाफाँटा नगरपालिका	कञ्चनपुर	०.११९८
७४७	७०९०३	बेदकोट नगरपालिका	कञ्चनपुर	०.१२०६
७४८	७०९०४	भिमदत्त नगरपालिका	कञ्चनपुर	०.१२०९
७४९	७०९०५	चाँदनी-दोधारा नगरपालिका	कञ्चनपुर	०.०९२१
७५०	७०९०६	लालझाडी गाउँपालिका	कञ्चनपुर	०.११८६
७५१	७०९०७	पुनर्वास नगरपालिका	कञ्चनपुर	०.०९७८
७५२	७०९०८	बेलौरी नगरपालिका	कञ्चनपुर	०.०९७१
७५३	७०९०९	बेलडाँडी गाउँपालिका	कञ्चनपुर	०.०८७९

• संरक्षित क्षेत्र

संरक्षित क्षेत्रको क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्रको नाम	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
१	Apinapa Conservation Area(ACA)	७०३०१	ब्याँस गाउँपालिका	दार्चुला	०.२७५१
१	Apinapa Conservation Area(ACA)	७०३०२	दुहुँ गाउँपालिका	दार्चुला	०.११३५
१	Apinapa Conservation Area(ACA)	७०३०३	महाकाली नगरपालिका	दार्चुला	०.०८५६
१	Apinapa Conservation Area(ACA)	७०३०४	नौगाड गाउँपालिका	दार्चुला	०.१४०४
१	Apinapa Conservation Area(ACA)	७०३०५	अपिहिमाल गाउँपालिका	दार्चुला	०.२१०८
१	Apinapa Conservation Area(ACA)	७०३०६	मार्मा गाउँपालिका	दार्चुला	०.१७४६
२	Annapurna Conservation Area (ACA)	४०२०१	नार्फू	मनाङ्ग	०.०५९६
२	Annapurna Conservation Area (ACA)	४०२०२	नेस्याङ	मनाङ्ग	०.०५६८
२	Annapurna Conservation Area (ACA)	४०२०३	चामे	मनाङ्ग	०.०२३७
२	Annapurna Conservation Area (ACA)	४०२०४	नाशोङ	मनाङ्ग	०.०४०४
२	Annapurna Conservation Area (ACA)	४०३०१	लो घेकर दामोदरकुण्ड	मुस्ताङ	०.०८९३
२	Annapurna Conservation Area (ACA)	४०३०२	घरपझोङ	मुस्ताङ	०.०४५३
२	Annapurna Conservation Area (ACA)	४०३०३	बारगुण मुक्तीक्षेत्र	मुस्ताङ	०.०६८३
२	Annapurna Conservation Area (ACA)	४०३०४	लोमानथाङ	मुस्ताङ	०.०५७८
२	Annapurna Conservation Area (ACA)	४०३०५	थसाङ	मुस्ताङ	०.०४०६
२	Annapurna Conservation Area (ACA)	४०४०१	अन्नपूर्ण	म्याग्दी	०.०५९०
२	Annapurna Conservation Area (ACA)	४०५०१	मादी	कास्की	०.०७८६
२	Annapurna Conservation Area (ACA)	४०५०२	माछापुच्छ्रे	कास्की	०.११९५
२	Annapurna Conservation Area (ACA)	४०५०३	अन्नपूर्ण	कास्की	०.०३७२
२	Annapurna Conservation Area (ACA)	४०५०३	अन्नपूर्ण	कास्की	०.०५१६
२	Annapurna Conservation Area (ACA)	४०५०४	पोखरा म. न. पा.	कास्की	०.०६८२
२	Annapurna Conservation Area (ACA)	४०६०२	मस्याङ्दी	लमजुङ्ग	०.०६७२
२	Annapurna Conservation Area (ACA)	४०६०३	क्वहोलासोथार	लमजुङ्ग	०.०३६९
३	Banke National Park	५१००५	बबई गाउँपालिका	दाङ	०.१२९७
३	Banke National Park	५१००६	दंगीशरण गाउँपालिका	दाङ	०.०७३०
३	Banke National Park	५११०१	राप्ती सोनारी गाउँपालिका	बाँके	०.२१११
३	Banke National Park	५११०२	कोहलपुर नगरपालिका	बाँके	०.२३०५

संरक्षित क्षेत्रको क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्रको नाम	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
३	Banke National Park	५११०३	बैजनाथ गाउँपालिका	बाँके	०.१५४५
३	Banke National Park	६०९०८	कालिमाटी गाउँपालिका	सल्यान	०.२०१२
४	Bardia National Park	५११०३	बैजनाथ गाउँपालिका	बाँके	०.०५२१
४	Bardia National Park	५१२०१	बाँसगढी नगरपालिका	बर्दिया	०.१६९५
४	Bardia National Park	५१२०२	बारबर्दिया नगरपालिका	बर्दिया	०.१६०९
४	Bardia National Park	५१२०३	ठाकुरबाबा नगरपालिका	बर्दिया	०.१७०५
४	Bardia National Park	५१२०४	गेरुवा गाउँपालिका	बर्दिया	०.१५६०
४	Bardia National Park	५१२०६	मधुवन नगरपालिका	बर्दिया	०.०५२२
४	Bardia National Park	६१००५	भेरीगंगा नगरपालिका	सुर्खेत	०.१३१६
४	Bardia National Park	६१००७	बराहताल गाउँपालिका	सुर्खेत	०.१०७२
५	Chitwan National Park	२०८०१	ठोरी (सुवर्णपुर) गाउँपालिका	पर्सा	०.०७८६
५	Chitwan National Park	३१२०५	मनहरी गाउँपालिका	मकवानपुर	०.०३२३
५	Chitwan National Park	३१३०१	राप्ती नगरपालिका	चितवन	०.०४७६
५	Chitwan National Park	३१३०४	भरतपुर महानगरपालिका	चितवन	०.२०८१
५	Chitwan National Park	३१३०५	रत्ननगर नगरपालिका	चितवन	०.०६०५
५	Chitwan National Park	३१३०६	खैरहनी नगरपालिका	चितवन	०.०५७४
५	Chitwan National Park	३१३०७	माडी नगरपालिका	चितवन	०.१६८२
५	Chitwan National Park	४०८०१	गैडाकोट नगरपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.०४१२
५	Chitwan National Park	४०८०५	देवचुली नगरपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.०५३३
५	Chitwan National Park	४०८०६	कावासोती नगरपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.०८०८
५	Chitwan National Park	४०८०७	मध्यबिन्दु नगरपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.०६७३
५	Chitwan National Park	४०८०८	बिनयी त्रिवेणी गाउँपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	०.०५३०
५	Chitwan National Park	५०७०१	बर्दघाट नगरपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	०.०२६३
५	Chitwan National Park	५०७०७	सुस्ता गाउँपालिका	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	०.०२५४
६	Dhorpatan Wild Life Reserve	४०४०३	धवलागिरी गाउँपालिका	म्याग्दी	०.१४११
६	Dhorpatan Wild Life Reserve	४११०४	तमानखोला गाउँपालिका	बागलुङ्ग	०.०५८७

संरक्षित क्षेत्रको क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्रको नाम	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
६	Dhorpatan Wild Life Reserve	४११०५	ढोरपाटन नगरपालिका	बागलुङ्ग	०.१०७०
६	Dhorpatan Wild Life Reserve	४११०६	निसीखोला गाउँपालिका	बागलुङ्ग	०.१११७
६	Dhorpatan Wild Life Reserve	५०१०१	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका	रुकुम (पूर्व)	०.२०६१
६	Dhorpatan Wild Life Reserve	५०१०२	सिस्ने गाउँपालिका	रुकुम (पूर्व)	०.०८१७
६	Dhorpatan Wild Life Reserve	५०१०३	भूमे गाउँपालिका	रुकुम (पूर्व)	०.०८१४
६	Dhorpatan Wild Life Reserve	६०१०६	ठूलिभेरी नगरपालिका	डोल्पा	०.१२२८
६	Dhorpatan Wild Life Reserve	६०१०७	काईके गाउँपालिका	डोल्पा	०.०८९५
७	Gaurishankar Conservation Area (GCA)	३०१०१	गौरीशंकर	दोलखा	०.१९१९
७	Gaurishankar Conservation Area (GCA)	३०१०२	बिगु	दोलखा	०.२२४८
७	Gaurishankar Conservation Area (GCA)	३०१०३	कालिन्चोक	दोलखा	०.०४९५
७	Gaurishankar Conservation Area (GCA)	३०१०५	जीरी	दोलखा	०.०५६२
७	Gaurishankar Conservation Area (GCA)	३०२०१	भोटेकोशी	सिन्धुपाल्चोक	०.१६५२
७	Gaurishankar Conservation Area (GCA)	३०२०२	जुगल	सिन्धुपाल्चोक	०.०६३६
७	Gaurishankar Conservation Area (GCA)	३०२०९	बाह्रविसे	सिन्धुपाल्चोक	०.०५७९
७	Gaurishankar Conservation Area (GCA)	३०२१०	त्रिपुरासुन्दरी	सिन्धुपाल्चोक	०.०३४३
७	Gaurishankar Conservation Area (GCA)	३१००१	उमाकुण्ड	रामेछाप	०.१०२९
७	Gaurishankar Conservation Area (GCA)	३१००२	गोकुलगंगा	रामेछाप	०.०५३७
८	Kanchanjunga Conservation Area(KCA)	१०१०१	फक्ताङ्लुङ्ग गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.७६०४
८	Kanchanjunga Conservation Area(KCA)	१०१०८	सिरीजङ्गा गाउँपालिका	ताप्लेजुङ	०.२३९६
९	Khaptad National Park	७०१०७	खप्तड छेडेदह गाउँपालिका	बाजुरा	०.११०२
९	Khaptad National Park	७०२११	थलारा गाउँपालिका	बझाङ	०.१२७२
९	Khaptad National Park	७०२१२	खप्तडछात्रा गाउँपालिका	बझाङ	०.१८१३
९	Khaptad National Park	७०६०१	पुर्विचौकी गाउँपालिका	डोटी	०.१७८१
९	Khaptad National Park	७०६०२	सायल गाउँपालिका	डोटी	०.१४४८
९	Khaptad National Park	७०७०४	साँफेबगर नगरपालिका	अछाम	०.१९०६
९	Khaptad National Park	७०७०५	चौरपाटी गाउँपालिका	अछाम	०.०६७८
१०	Koshi Tappu Wild Life Reserve	११३०२	बराहक्षेत्र नगरपालिका	सुनसरी	०.२२४८
१०	Koshi Tappu Wild Life Reserve	११३०३	कोशी गाउँपालिका	सुनसरी	०.२३५३
१०	Koshi Tappu Wild Life Reserve	११४०१	बेलका नगरपालिका	उदयपुर	०.०९९५
१०	Koshi Tappu Wild Life Reserve	२०१०१	सप्तकोशी नगरपालिका	सप्तरी	०.०९२४
१०	Koshi Tappu Wild Life Reserve	२०१०२	कन्चनरूप नगरपालिका	सप्तरी	०.२४०२
१०	Koshi Tappu Wild Life Reserve	२०११६	हनुमाननगर कङ्कालिनी नगरपालिका	सप्तरी	०.१०७८
११	Krishnasaar Conservation Area (KCA)	५१२०७	गुलरीया नगरपालिका	बर्दिया	१.००००
१२	Lamtang National Park	३०२०२	जुगल गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.१३६४
१२	Lamtang National Park	३०२०३	पाँचपोखरी थाङपाल गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.१६७५
१२	Lamtang National Park	३०२०४	हेलम्बु गाउँपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.१२७५
१२	Lamtang National Park	३०३०३	उत्तरगया गाउँपालिका	रसुवा	०.०६६७

संरक्षित क्षेत्रको क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्रको नाम	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
१२	Lamtang National Park	३०३०४	कालिका गाउँपालिका	रसुवा	०.१०४६
१२	Lamtang National Park	३०३०५	नौकुण्ड गाउँपालिका	रसुवा	०.१४१४
१२	Lamtang National Park	३०५०१	दुप्चेन्नर गाउँपालिका	नुवाकोट	०.१२७६
१२	Lamtang National Park	३०५०२	तादी गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०८४५
१२	Lamtang National Park	३०५०५	किस्पाङ्ग गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०४३८
१३	Makalu Barun National Park	१०२०१	भोटखोला गाउँपालिका	संखुवासभा	०.२०६७
१३	Makalu Barun National Park	१०२०२	मकालु गाउँपालिका	संखुवासभा	०.२३८१
१३	Makalu Barun National Park	१०२०३	सिलीचोड गाउँपालिका	संखुवासभा	०.३२७५
१३	Makalu Barun National Park	१०३०२	माहाकुलुङ गाउँपालिका	सोलुखुम्बु	०.२२७७
१४	Manaslu Conservation Area(MCA)	४०१०१	चुननुम्री	गोरखा	१.००००
१५	Parsa National Park	२०७०३	जीतपुर सिमरा उपमहानगरपालिका	बारा	०.२५८७
१५	Parsa National Park	२०८०१	ठोरी (सुवर्णपुर) गाउँपालिका	पर्सा	०.११८१
१५	Parsa National Park	२०८०२	जिराभवानी गाउँपालिका	पर्सा	०.०७२६
१५	Parsa National Park	३१२०५	मनहरी गाउँपालिका	मकवानपुर	०.३३१७
१५	Parsa National Park	३१२०६	हेटौडा उपमहानगरपालिका	मकवानपुर	०.२१८९
१६	Rara National Park	६०२०२	छायौनाथ रारा नगरपालिका	मुगु	०.४१२५
१६	Rara National Park	६०२०३	सोरु गाउँपालिका	मुगु	०.१९१६
१६	Rara National Park	६०२०४	खत्याड गाउँपालिका	मुगु	०.१५१६
१६	Rara National Park	६०४०२	कनका सुन्दरी गाउँपालिका	जुम्ला	०.२४४३
१७	Sagarmatha National Park	१०३०१	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	सोलुखुम्बु	१.००००
१८	Sheyphoksundo National Park	६०१०१	डोल्पो बुद्ध गाउँपालिका	डोल्पा	०.२१३५
१८	Sheyphoksundo National Park	६०१०२	शे फोक्सुण्डो गाउँपालिका	डोल्पा	०.१७६१
१८	Sheyphoksundo National Park	६०१०३	जगदुल्ला गाउँपालिका	डोल्पा	०.१३५३
१८	Sheyphoksundo National Park	६०१०५	त्रिपुरासुन्दरी नगरपालिका	डोल्पा	०.२४१८
१८	Sheyphoksundo National Park	६०१०६	ठुलीभेरी नगरपालिका	डोल्पा	०.०९७१
१८	Sheyphoksundo National Park	६०२०१	मुगुमकार्मारोग गाउँपालिका	मुगु	०.१३६२
१९	Shivapuri Nagarjun National Park	३०२०५	मेलम्ची नगरपालिका	सिन्धुपाल्चोक	०.०५६९
१९	Shivapuri Nagarjun National Park	३०४१३	धुनीबेशी नगरपालिका	धादिङ	०.०५०४
१९	Shivapuri Nagarjun National Park	३०५११	शिवपुरी गाउँपालिका	नुवाकोट	०.१८९१
१९	Shivapuri Nagarjun National Park	३०५१२	ककनी गाउँपालिका	नुवाकोट	०.०८३४
१९	Shivapuri Nagarjun National Park	३०६०१	शंङ्करपुर नगरपालिका	काठमाडौं	०.०५२२
१९	Shivapuri Nagarjun National Park	३०६०२	कागेश्वरी मनहरा नगरपालिका	काठमाडौं	०.०५२९

संरक्षित क्षेत्रको क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्रको नाम	स्थानीय तहको कोड	स्थानीय तहको नाम	जिल्ला	रोयल्टीको हिस्सा
१९	Shivapuri Nagarjun National Park	३०६०३	गोकर्णेश्वर नगरपालिका	काठमाडौं	०.०८४६
१९	Shivapuri Nagarjun National Park	३०६०४	बुढानिलकण्ठ नगरपालिका	काठमाडौं	०.०९८९
१९	Shivapuri Nagarjun National Park	३०६०५	टोखा नगरपालिका	काठमाडौं	०.०६०७
१९	Shivapuri Nagarjun National Park	३०६०६	तारकेश्वर नगरपालिका	काठमाडौं	०.१४९२
१९	Shivapuri Nagarjun National Park	३०६०७	नागार्जुन नगरपालिका	काठमाडौं	०.१२१७
२०	Suklaphant National Park	७०९०२	भुक्लाफाँटा नगरपालिका	कञ्चनपुर	०.२३२८
२०	Suklaphant National Park	७०९०३	बेदकोट नगरपालिका	कञ्चनपुर	०.१२७८
२०	Suklaphant National Park	७०९०४	भिमदत्त नगरपालिका	कञ्चनपुर	०.१६७१
२०	Suklaphant National Park	७०९०५	महाकाली नगरपालिका	कञ्चनपुर	०.१९७२
२०	Suklaphant National Park	७०९०६	लालझाडी गाउँपालिका	कञ्चनपुर	०.१०८६
२०	Suklaphant National Park	७०९०८	बेलौरी नगरपालिका	कञ्चनपुर	०.०५८०
२०	Suklaphant National Park	७०९०९	बेलडाँडी गाउँपालिका	कञ्चनपुर	०.१०८५

४. खानी तथा खनीज

खानी क्र.सं.	उत्खनन अनुमती पत्र	कम्पनी/ व्यक्ति	खनिज पदार्थ	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
१	०४/०७३/७४	सर्वोत्तम सिमेन्ट प्रा.लि.	चुनदुङ्गा	पाल्पा	रैनादेवी छहरा गाउँपालिका	५०६०७	०.५९४१
१	०४/०७३/७४	सर्वोत्तम सिमेन्ट प्रा.लि.	चुनदुङ्गा	गुल्मी	चन्द्रकोट गाउँपालिका	५०४०३	०.४०५९
२	०६/०७३/७४	पाल्पा सिमेन्ट ई. प्रा.लि.	चुनदुङ्गा	पाल्पा	माथागढी गाउँपालिका	५०६०९	१.००००
३	०९/०६६/६७	यूनाइटेड सिमेन्टस प्रा.लि.	चुनदुङ्गा	ललितपुर	गोदावरी नगरपालिका	३०८०३	०.७६१८
३	०९/०६६/६७	यूनाइटेड सिमेन्टस प्रा.लि.	चुनदुङ्गा	ललितपुर	कोन्ज्योसोम गाउँपालिका	३०८०४	०.२३८२
४	१०/०७६/७७	ए जि लाईम एण्ड मिनरल्स एलिड ई प्रा.लि.	डोलोमाइट	तनहुँ	ब्यास नगरपालिका	४०७०२	१.००००
५	१०९/०७७/७८	रोल्पा चुनदुङ्गा खानी प्रा.लि.	चुनदुङ्गा	रोल्पा	त्रिवेणी गाउँपालिका	५०२०६	१.००००
६	११/०६९/७०	सर्वोत्तम सिमेन्ट प्रा.लि.	चुनदुङ्गा	पाल्पा	रिब्दीकोट गाउँपालिका	५०६०६	०.२७५६
६	११/०६९/७०	सर्वोत्तम सिमेन्ट प्रा.लि.	चुनदुङ्गा	पाल्पा	तिनाउ गाउँपालिका	५०६०८	०.७२४४
७	११६/०७५/७६	समार्ट सिमेन्ट उद्योग	चुनदुङ्गा	दाङ	बंगलाचुली गाउँपालिका	५१००१	१.००००
८	११९/०६४/६५	कंचन क्वेरिज प्रा.,लि.	चुनदुङ्गा	पाल्पा	तिनाउ गाउँपालिका	५०६०८	१.००००

खानी क्र.सं.	उत्खनन अनुमती पत्र	कम्पनी/ व्यक्ति	खनिज पदार्थ	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
९	१२५/०७४/७५	वि.एस.सिमेन्ट ई. प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	पाल्पा	माथागढी गाउँपालिका	५०६०९	०.५७७२
९	१२५/०७४/७५	वि.एस.सिमेन्ट ई. प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	पाल्पा	तिनाउ गाउँपालिका	५०६०८	०.४२२८
१०	१२७/०७८/७९	सि.जि सिमेन्ट ई. पाल्पा प्रा.लि	चुनढुङ्गा	पाल्पा	रैनादेवी छहरा गाउँपालिका	५०६०७	०.५४६८
१०	१२७/०७८/७९	सि.जि सिमेन्ट ई. पाल्पा प्रा.लि	चुनढुङ्गा	गुल्मी	रुरु क्षेत्र गाउँपालिका	५०४१२	०.१७५१
१०	१२७/०७८/७९	सि.जि सिमेन्ट ई. पाल्पा प्रा.लि	चुनढुङ्गा	पाल्पा	रिब्दीकोट गाउँपालिका	५०६०६	०.१४४९
१०	१२७/०७८/७९	सि.जि सिमेन्ट ई. पाल्पा प्रा.लि	चुनढुङ्गा	गुल्मी	छत्रकोट गाउँपालिका	५०४११	०.१३३२
११	१३२/०७८/७९	निर स्लेट स्टोन प्रा.लि	क्वार्जाइट	सिन्धुपाल्चोक	जुगल गाउँपालिका	३०२०२	१.००००
१२	१३५/०७४/७५	सत्यसाई कोल उद्योग	चुनढुङ्गा	रोल्पा	रुन्टीगढी गाउँपालिका	५०२०८	०.६३७७
१२	१३५/०७४/७५	सत्यसाई कोल उद्योग	चुनढुङ्गा	दाङ	घोराही उपमहानगरपालिका	५१००२	०.३६२३
१३	१४८/०७४/७५	बाराहि क्वाइरी प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	तनहुँ	ब्यास नगरपालिका	४०७०२	१.००००
१४	१५५/०७१/७२	डि.एस.ई प्रा.लि.	क्वार्जाइट	सिन्धुपाल्चोक	जुगल गाउँपालिका	३०२०२	०.७०२०
१४	१५५/०७१/७२	डि.एस.ई प्रा.लि.	क्वार्जाइट	सिन्धुपाल्चोक	बलेफी गाउँपालिका	३०२०८	०.२९८०
१५	१६१/०६८/६९	तादी सिमेन्ट एण्ड लाइम ई. प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	नुवाकोट	तादी गाउँपालिका	३०५०२	०.१६३८
१५	१६१/०६८/६९	तादी सिमेन्ट एण्ड लाइम ई. प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	नुवाकोट	पन्चकन्या गाउँपालिका	३०५१०	०.१४२२
१५	१६१/०६८/६९	तादी सिमेन्ट एण्ड लाइम ई. प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	नुवाकोट	सुर्यगढी गाउँपालिका	३०५०३	०.६९४०
१६	१८४/०७१/७२	पशुपति खनिज उद्योग प्रा.लि	पत्थर कोइला	दाङ	घोराही उपमहानगरपालिका	५१००२	०.४२६३
१६	१८४/०७१/७२	पशुपति खनिज उद्योग प्रा.लि	पत्थर कोइला	दाङ	बंगलाचुली गाउँपालिका	५१००१	०.५७३७
१७	१९७/०६८/६९	विपिन एण्ड अभि खनिज उद्योग	कायनाइट जेम्स	कालिकोट	शुभ कालीका गाउँपालिका	६०५०९	१.००००
१८	२१३/०७१/७२	सोनापुर मिनरल्स एण्ड आयल प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	रोल्पा	रुन्टीगढी गाउँपालिका	५०२०८	१.००००
१९	२१८/३९४/०४२/४३	अन्नपूर्णा क्वेरिज प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	धादिङ	बेनीघाट रोराङ्ग गाउँपालिका	३०४०९	१.००००

खानी क्र.सं.	उत्खनन अनुमती पत्र	कम्पनी/ व्यक्ति	खनिज पदार्थ	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
२०	२२/०७४/७५	आर एस चलाल ई. प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	काभ्रेपलाञ्चोक	पनौती नगरपालिका	३०९०९	०.५३९
२०	२२/०७४/७५	आर एस चलाल ई. प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	काभ्रेपलाञ्चोक	बेथानचोक गाउँपालिका	३०९१०	०.४६१
२१	२२१/३९७/४५/४६	मारूती सिमेन्टस लि.	चुनढुङ्गा	सिन्धुली	दुधौली नगरपालिका	३११०१	०.७८६६
२१	२२१/३९७/४५/४६	मारूती सिमेन्टस लि.	चुनढुङ्गा	उदयपुर	कटारी नगरपालिका	११४०७	०.२१३४
२२	३०/०७५/७६	रिद्धिसिद्धि सिमेन्ट प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	मकवानपुर	मकवानपुरगढी गाउँपालिका	३१२०८	०.२६०६
२२	३०/०७५/७६	रिद्धिसिद्धि सिमेन्ट प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	मकवानपुर	भिमफेदी गाउँपालिका	३१२०७	०.७३९४
२३	३३/०७२/७३	नेपाल शालिमार सिमेन्ट प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	मकवानपुर	भिमफेदी गाउँपालिका	३१२०७	१.००००
२४	३८/०५५/५६	सौर्य सिमेन्टस लि.	चुनढुङ्गा	उदयपुर	कटारी नगरपालिका	११४०७	१.००००
२५	४२/०७४/७५	होङ्गशी शिवम सिमेन्ट प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	पाल्पा	निस्दी गाउँपालिका	५०६१०	०.७८२७
२५	४२/०७४/७५	होङ्गशी शिवम सिमेन्ट प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	पाल्पा	पुर्वखोला गाउँपालिका	५०६०२	०.२१७३
२६	४५/०७६/७७	सतौ दरौ ढुङ्गा उद्योग	स्ल्याब स्टोन	स्याङ्जा	अर्जुनचौपारी गाउँपालिका	४०९०४	१.००००
२७	५२/०७७/७८	ए.एन. माइनिंग प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	दाङ	बंगलाचुली गाउँपालिका	५१००१	०.४७२८
२७	५२/०७७/७८	ए.एन. माइनिंग प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	रोल्पा	रुन्टीगढी गाउँपालिका	५०२०८	०.११९४
२७	५२/०७७/७८	ए.एन. माइनिंग प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	प्यूठान	स्वर्गद्वारी नगरपालिका	५०३०५	०.१९३५
२७	५२/०७७/७८	ए.एन. माइनिंग प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	दाङ	घोराही उपमहानगरपालिका	५१००२	०.२१४३
२८	५३/०७२/७३	टोरेक्स माइन नेपाल प्रा.लि.	सिसा	दार्चुला	शैल्यशिखर नगरपालिका	७०३०७	०.६१६८
२८	५३/०७२/७३	टोरेक्स माइन नेपाल प्रा.लि.	सिसा	दार्चुला	मालिकार्जुन गाउँपालिका	७०३०८	०.३८३२
२९	५५/०७४/७५	धौलागिरी एस टि एम ढुङ्गा उद्योग एण्ड इन्भेष्टमेन्ट प्रा.लि.	क्वारजाइट	बागलुङ	ताराखोला गाउँपालिका	४११०३	१.००००
३०	६१/०६६/६७	रोल्पा सिमेन्ट प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	रोल्पा	त्रिवेणी गाउँपालिका	५०२०६	०.७७०२
३०	६१/०६६/६७	रोल्पा सिमेन्ट प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	सल्यान	कपुरकोट गाउँपालिका	६०९१०	०.२२९८

खानी क्र.सं.	उत्खनन अनुमती पत्र	कम्पनी/ व्यक्ति	खनिज पदार्थ	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
३१	७२/०६७/६८	विश्व कर्मा माइन्स एण्ड मिनरल्स प्रा.लि	चुनढुङ्गा	दाङ	बंगलाचुली गाउँपालिका	५१००१	१.००००
३२	७८/०६४/६५	शिवम सिमेन्टस लि.	चुनढुङ्गा	मकवानपुर	मकवानपुरगढी गाउँपालिका	३१२०८	१.००००
३३	८०/०६६/६७	सोनापुर मिनरल्स एण्ड आयल प्रा.लि.	चुनढुङ्गा	रोल्पा	रुन्टीगढी गाउँपालिका	५०२०८	१.००००
३४	९०/०७४/७५	धर्म बहादुर श्रेष्ठ	क्वारजाइट	सिन्धुपाल्चोक	बाह्रबिसे नगरपालिका	३०२०९	१.००००
३५	९७/०७७/७८	हुवाजिन नारायणी सिमेन्ट प्रा.लि	चुनढुङ्गा	धादिङ	बेनीघाट रोराङ्ग गाउँपालिका	३०४०९	०.५७६७
३५	९७/०७७/७८	हुवाजिन नारायणी सिमेन्ट प्रा.लि	चुनढुङ्गा	मकवानपुर	राक्सिराङ्ग गाउँपालिका	३१२०४	०.४२३३
३६	९९/०६९/७०	लुम्बिनी खनिज उद्योग प्रा.लि	पत्थर कोइला	दाङ	बंगलाचुली गाउँपालिका	५१००१	१.००००

५. दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सी

क्रम सङ्ख्या	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
१	ताप्लेजुङ	फक्ताङ्लुङ्ग गाउँपालिका	१०१०१	०.००४४४५
२	ताप्लेजुङ	मिक्वाखोला गाउँपालिका	१०१०२	०.००१४२३
३	ताप्लेजुङ	मेरिङ्गदेन गाउँपालिका	१०१०३	०.०००९५४
४	ताप्लेजुङ	मैवाखोला गाउँपालिका	१०१०४	०.०००७८७
५	ताप्लेजुङ	आठराई त्रिवेणी गाउँपालिका	१०१०५	०.०००७५६
६	ताप्लेजुङ	फुङलिङ्ग नगरपालिका	१०१०६	०.००११०९
७	ताप्लेजुङ	पाथिभरा याङ्वराक गाउँपालिका	१०१०७	०.०००७८
८	ताप्लेजुङ	सिरीजङ्गा गाउँपालिका	१०१०८	०.००१५७८
९	ताप्लेजुङ	सिदिङ्गवा गाउँपालिका	१०१०९	०.०००९९१
१०	संखुवासभा	भोटखोला गाउँपालिका	१०२०१	०.००१९२२
११	संखुवासभा	मकालु गाउँपालिका	१०२०२	०.००३०६९
१२	संखुवासभा	सिलीचोङ गाउँपालिका	१०२०३	०.००१५४५
१३	संखुवासभा	चिचिला गाउँपालिका	१०२०४	०.०००७
१४	संखुवासभा	सभापोखरी गाउँपालिका	१०२०५	०.००१०१४
१५	संखुवासभा	खाँदबारी नगरपालिका	१०२०६	०.००११४८
१६	संखुवासभा	पाँचखपन नगरपालिका	१०२०७	०.०००८८८
१७	संखुवासभा	चैनपुर नगरपालिका	१०२०८	०.००१२३८
१८	संखुवासभा	मादी नगरपालिका	१०२०९	०.०००८०८
१९	संखुवासभा	धर्मदेवी नगरपालिका	१०२१०	०.०००९२९
२०	सोलुखुम्बु	खुम्बु पासाङल्हामु गाउँपालिका	१०३०१	०.००४०१४
२१	सोलुखुम्बु	माहाकुलुङ गाउँपालिका	१०३०२	०.००१८८३

क्रम सङ्ख्या	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
२२	सोलुखुम्बु	सोताङ गाउँपालिका	१०३०३	०.०००६८७
२३	सोलुखुम्बु	माप्य दुधकोशी गाउँपालिका	१०३०४	०.०००६९६
२४	सोलुखुम्बु	थुलुङ दुधकोशी गाउँपालिका	१०३०५	०.०००९१
२५	सोलुखुम्बु	नेचासल्यान गाउँपालिका	१०३०६	०.०००६४८
२६	सोलुखुम्बु	सोलुदुधकुण्ड नगरपालिका	१०३०७	०.००१९८
२७	सोलुखुम्बु	लिखु पिके गाउँपालिका	१०३०८	०.०००७०९
२८	ओखलढुङ्गा	चिशंखुगढी गाउँपालिका	१०४०१	०.०००७९१
२९	ओखलढुङ्गा	सिद्धिचरण नगरपालिका	१०४०२	०.००११९१
३०	ओखलढुङ्गा	मोलुङ्गा गाउँपालिका	१०४०३	०.०००८२७
३१	ओखलढुङ्गा	खिजीदेम्बा गाउँपालिका	१०४०४	०.०००९७३
३२	ओखलढुङ्गा	लिखु गाउँपालिका	१०४०५	०.०००७२६
३३	ओखलढुङ्गा	चम्पादेवी गाउँपालिका	१०४०६	०.०००८७५
३४	ओखलढुङ्गा	सुनकोशी गाउँपालिका	१०४०७	०.०००९३४
३५	ओखलढुङ्गा	मानेभन्ज्याङ्ग गाउँपालिका	१०४०८	०.०००९२
३६	खोटाङ	केपिलासगढी गाउँपालिका	१०५०१	०.०००९१९
३७	खोटाङ	ऐसेलुखर्क गाउँपालिका	१०५०२	०.०००८२७
३८	खोटाङ	रावा बेसी गाउँपालिका	१०५०३	०.०००७५३
३९	खोटाङ	हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका	१०५०४	०.००१३४९
४०	खोटाङ	दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिका	१०५०५	०.००१४९३
४१	खोटाङ	साकेला गाउँपालिका	१०५०६	०.०००७२८
४२	खोटाङ	दिप्रुङ चुइचुम्मा गाउँपालिका	१०५०७	०.०००८८६
४३	खोटाङ	खोटेहाङ गाउँपालिका	१०५०८	०.०००९६१
४४	खोटाङ	जन्तेढुङ्गा गाउँपालिका	१०५०९	०.०००८०८
४५	खोटाङ	बराहपोखरी गाउँपालिका	१०५१०	०.०००७९१
४६	भोजपुर	षडानन्द नगरपालिका	१०६०१	०.००१२७२
४७	भोजपुर	साल्पासिलिछो गाउँपालिका	१०६०२	०.०००९०७
४८	भोजपुर	टेम्केमैयुङ गाउँपालिका	१०६०३	०.०००९६३
४९	भोजपुर	भोजपुर नगरपालिका	१०६०४	०.००१०९४
५०	भोजपुर	अरुण गाउँपालिका	१०६०५	०.०००९५९
५१	भोजपुर	पौवा दुङ्गा गाउँपालिका	१०६०६	०.०००७९५
५२	भोजपुर	रामप्रसाद राई गाउँपालिका	१०६०७	०.०००९३७
५३	भोजपुर	हतुवागढी गाउँपालिका	१०६०८	०.०००८८३
५४	भोजपुर	आमचोक गाउँपालिका	१०६०९	०.०००९५६
५५	धनकुटा	महालक्ष्मी नगरपालिका	१०७०१	०.०००९५६
५६	धनकुटा	पाखिबास नगरपालिका	१०७०२	०.००१००६
५७	धनकुटा	छथर जोरपाटी गाउँपालिका	१०७०३	०.०००८९४
५८	धनकुटा	धनकुटा नगरपालिका	१०७०४	०.००१२१८
५९	धनकुटा	सहिदभुमी गाउँपालिका	१०७०५	०.०००८४
६०	धनकुटा	साँगुरीगढी गाउँपालिका	१०७०६	०.००११२९
६१	धनकुटा	चौविसे गाउँपालिका	१०७०७	०.०००९९२
६२	तेह्रथुम	आठराई गाउँपालिका	१०८०१	०.०००९८१
६३	तेह्रथुम	फेदाप गाउँपालिका	१०८०२	०.०००८३९
६४	तेह्रथुम	मेन्छयायेम गाउँपालिका	१०८०३	०.०००६३२

क्रम सङ्ख्या	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
६५	तेह्रथुम	म्याङ्गलुङ्ग नगरपालिका	१०८०४	०.०००८९४
६६	तेह्रथुम	लालीगुराँस नगरपालिका	१०८०५	०.०००८२७
६७	तेह्रथुम	छथर गाउँपालिका	१०८०६	०.०००९२५
६८	पाँचथर	याङ्वरक गाउँपालिका	१०९०१	०.००१०७८
६९	पाँचथर	हिलिहाङ्ग गाउँपालिका	१०९०२	०.०००९६७
७०	पाँचथर	फालेलुङ्ग गाउँपालिका	१०९०३	०.००१११५
७१	पाँचथर	फिदिम नगरपालिका	१०९०४	०.००१४९९
७२	पाँचथर	फाल्गुनन्द गाउँपालिका	१०९०५	०.०००९१४
७३	पाँचथर	कुम्मायक गाउँपालिका	१०९०६	०.०००८६
७४	पाँचथर	तुम्बेवा गाउँपालिका	१०९०७	०.०००७९३
७५	पाँचथर	मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिका	१०९०८	०.००१०४७
७६	इलाम	माई जोगमाई गाउँपालिका	११००१	०.०००९३६
७७	इलाम	सन्दकपुर गाउँपालिका	११००२	०.०००९९१
७८	इलाम	ईलाम नगरपालिका	११००३	०.००१५६८
७९	इलाम	देउमाई नगरपालिका	११००४	०.००१२८३
८०	इलाम	फाकफोकथुम गाउँपालिका	११००५	०.०००८७
८१	इलाम	माडसेबुङ्ग गाउँपालिका	११००६	०.०००९८८
८२	इलाम	चुलाचुली गाउँपालिका	११००७	०.०००९२६
८३	इलाम	माई नगरपालिका	११००८	०.००१३४५
८४	इलाम	सूर्योदय नगरपालिका	११००९	०.००१७३
८५	इलाम	रोङ्ग गाउँपालिका	११०१०	०.००१०३
८६	झापा	मेचीनगर नगरपालिका	१११०१	०.००२७६
८७	झापा	बुद्धशान्ति गाउँपालिका	१११०२	०.००१२१७
८८	झापा	अर्जुनधारा नगरपालिका	१११०३	०.००१७६५
८९	झापा	कन्काई नगरपालिका	१११०४	०.००१२६५
९०	झापा	शिवसताक्षी नगरपालिका	१११०५	०.००१७९९
९१	झापा	कमल गाउँपालिका	१११०६	०.००१४२७
९२	झापा	दमक नगरपालिका	१११०७	०.००२२५७
९३	झापा	गौरादह नगरपालिका	१११०८	०.००१५१९
९४	झापा	गौरिगञ्ज गाउँपालिका	१११०९	०.००१०२५
९५	झापा	झापा गाउँपालिका	११११०	०.००११०८
९६	झापा	बाह्रदशी गाउँपालिका	१११११	०.००११०९
९७	झापा	बिर्तामोड नगरपालिका	११११२	०.००२५६५
९८	झापा	हल्दीबारी गाउँपालिका	११११३	०.००११२९
९९	झापा	भद्रपुर नगरपालिका	११११४	०.००१६८४
१००	झापा	कचनकवल गाउँपालिका	११११५	०.००११३५
१०१	मोरङ	मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिका	११२०१	०.००११६४
१०२	मोरङ	लेटाङ्ग नगरपालिका	११२०२	०.००१४४२
१०३	मोरङ	केराबारी गाउँपालिका	११२०३	०.००१३५६
१०४	मोरङ	सुन्दरहरैँचा नगरपालिका	११२०४	०.००२२२८
१०५	मोरङ	बेलबारी नगरपालिका	११२०५	०.००१८२२
१०६	मोरङ	कानेपोखरी गाउँपालिका	११२०६	०.००११८२
१०७	मोरङ	पथरी शनिश्चरे नगरपालिका	११२०७	०.००१५६६
१०८	मोरङ	उर्लाबारी नगरपालिका	११२०८	०.००१५६५

क्रम सङ्ख्या	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
१०९	मोरङ	रतुवामाई नगरपालिका	११२०९	०.००१४९२
११०	मोरङ	सुनवर्षी नगरपालिका	११२१०	०.००१३०६
१११	मोरङ	रंगेली नगरपालिका	११२११	०.००१३१९
११२	मोरङ	ग्रामथान गाउँपालिका	११२१२	०.००१०४३
११३	मोरङ	बुढीगंगा गाउँपालिका	११२१३	०.००११६९
११४	मोरङ	बिराटनगर महानगरपालिका	११२१४	०.००४४६
११५	मोरङ	कटहरी गाउँपालिका	११२१५	०.००११४१
११६	मोरङ	धनपालथान गाउँपालिका	११२१६	०.००१०८२
११७	मोरङ	जहदा गाउँपालिका	११२१७	०.००१०२४
११८	सुनसरी	धरान उपमहानगरपालिका	११३०१	०.००३४०६
११९	सुनसरी	बराहक्षेत्र नगरपालिका	११३०२	०.००२०८५
१२०	सुनसरी	कोशी गाउँपालिका	११३०३	०.००११६६
१२१	सुनसरी	भोक्राहा नरसिंह गाउँपालिका	११३०४	०.००११०९
१२२	सुनसरी	रामधुनी नगरपालिका	११३०५	०.००१४५२
१२३	सुनसरी	ईटहरी उपमहानगरपालिका	११३०६	०.००३४३
१२४	सुनसरी	दुहवी नगरपालिका	११३०७	०.००१३४५
१२५	सुनसरी	गढी गाउँपालिका	११३०८	०.००१०२२
१२६	सुनसरी	इनरुवा नगरपालिका	११३०९	०.००१५७२
१२७	सुनसरी	हरिनगर गाउँपालिका	११३१०	०.००१०४९
१२८	सुनसरी	देवानगन्ज गाउँपालिका	११३११	०.००१०१८
१२९	सुनसरी	बर्जु गाउँपालिका	११३१२	०.००१
१३०	उदयपुर	बेलका नगरपालिका	११४०१	०.००१७४३
१३१	उदयपुर	चौदण्डीगढी नगरपालिका	११४०२	०.००१७१७
१३२	उदयपुर	त्रियुगा नगरपालिका	११४०३	०.००३०३६
१३३	उदयपुर	रौतामाई गाउँपालिका	११४०४	०.००११३१
१३४	उदयपुर	लिम्चुङबुङ गाउँपालिका	११४०५	०.०००७२६
१३५	उदयपुर	ताप्ली गाउँपालिका	११४०६	०.०००७८८
१३६	उदयपुर	कटारी नगरपालिका	११४०७	०.००२१७३
१३७	उदयपुर	उदयपुरगढी गाउँपालिका	११४०८	०.००१२९६
१३८	सप्तरी	सप्तकोशी नगरपालिका	२०१०१	०.०००८१८
१३९	सप्तरी	कन्चनरुप नगरपालिका	२०१०२	०.००१३६५
१४०	सप्तरी	अग्मीसयर कृष्ण सवरन गाउँपालिका	२०१०३	०.०००९९५
१४१	सप्तरी	रुपनी गाउँपालिका	२०१०४	०.०००९३४
१४२	सप्तरी	शम्भुनाथ नगरपालिका	२०१०५	०.००११३७
१४३	सप्तरी	खडक नगरपालिका	२०१०६	०.००१२८९
१४४	सप्तरी	सुरुङ्गा नगरपालिका	२०१०७	०.००१२९८
१४५	सप्तरी	बलान बिहुल गाउँपालिका	२०१०८	०.०००७३४
१४६	सप्तरी	बोदेबरसाईन नगरपालिका	२०१०९	०.००१०७९
१४७	सप्तरी	डाक्नेश्वरी नगरपालिका	२०११०	०.००११२६
१४८	सप्तरी	राजगढ गाउँपालिका	२०१११	०.०००८४५
१४९	सप्तरी	बिष्णुपुर गाउँपालिका	२०११२	०.०००८५३
१५०	सप्तरी	राजविराज नगरपालिका	२०११३	०.००१५६१
१५१	सप्तरी	महादेवा गाउँपालिका	२०११४	०.०००८३
१५२	सप्तरी	तिरहुत गाउँपालिका	२०११५	०.०००८२९

क्रम सङ्ख्या	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
१५३	सप्तरी	हनुमाननगर कङ्कालिनी नगरपालिका	२०११६	०.००१२१६
१५४	सप्तरी	तिलाठी कोईलाडी गाउँपालिका	२०११७	०.०००९१२
१५५	सप्तरी	छिन्नमस्ता गाउँपालिका	२०११८	०.०००८१२
१५६	सिरहा	लहान नगरपालिका	२०२०१	०.००२१३५
१५७	सिरहा	धनगढीमाई नगरपालिका	२०२०२	०.००१४८४
१५८	सिरहा	गोलबजार नगरपालिका	२०२०३	०.००१५१७
१५९	सिरहा	मिर्चैया नगरपालिका	२०२०४	०.००१३३९
१६०	सिरहा	कर्जन्हा नगरपालिका	२०२०५	०.००१०७
१६१	सिरहा	कल्याणपुर नगरपालिका	२०२०६	०.००१२७१
१६२	सिरहा	नरहा गाउँपालिका	२०२०७	०.०००७३७
१६३	सिरहा	विष्णुपुर गाउँपालिका	२०२०८	०.०००७२९
१६४	सिरहा	अर्नमा गाउँपालिका	२०२०९	०.०००८१३
१६५	सिरहा	सुखीपुर नगरपालिका	२०२१०	०.००१०८८
१६६	सिरहा	लक्ष्मीपुर पतारी गाउँपालिका	२०२११	०.०००९२
१६७	सिरहा	सखुवानान्कारकट्टी गाउँपालिका	२०२१२	०.०००७३४
१६८	सिरहा	भगवानपुर गाउँपालिका	२०२१३	०.०००७६५
१६९	सिरहा	नवराजपुर गाउँपालिका	२०२१४	०.०००७४
१७०	सिरहा	बरियारपट्टी गाउँपालिका	२०२१५	०.०००८६
१७१	सिरहा	औरही गाउँपालिका	२०२१६	०.०००७३४
१७२	सिरहा	सिराहा नगरपालिका	२०२१७	०.००१७४६
१७३	धनुषा	गणेशमान चारनाथ नगरपालिका	२०३०१	०.००१४७१
१७४	धनुषा	धनुषाधाम नगरपालिका	२०३०२	०.००१२२९
१७५	धनुषा	मिथिला नगरपालिका	२०३०३	०.००१४२
१७६	धनुषा	बटेश्वर गाउँपालिका	२०३०४	०.०००७४६
१७७	धनुषा	क्षिरेश्वरनाथ नगरपालिका	२०३०५	०.००११३३
१७८	धनुषा	लक्ष्मीनिया गाउँपालिका	२०३०६	०.०००८७४
१७९	धनुषा	मिथिला बिहारी नगरपालिका	२०३०७	०.०००९३६
१८०	धनुषा	हंसपुर नगरपालिका	२०३०८	०.००१०४७
१८१	धनुषा	सबैला नगरपालिका	२०३०९	०.००१२३९
१८२	धनुषा	शहीदनगर नगरपालिका	२०३१०	०.००११६१
१८३	धनुषा	कमला नगरपालिका	२०३११	०.००१०२१
१८४	धनुषा	जनक नन्दिनी गाउँपालिका	२०३१२	०.०००७४६
१८५	धनुषा	बिदेह नगरपालिका	२०३१३	०.०००९५६
१८६	धनुषा	औरही गाउँपालिका	२०३१४	०.०००७४४
१८७	धनुषा	जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका	२०३१५	०.००३३२८
१८८	धनुषा	धनौजी गाउँपालिका	२०३१६	०.०००६९३
१८९	धनुषा	नगराइन नगरपालिका	२०३१७	०.०००९५
१९०	धनुषा	मुखियापट्टी मुसहरमिया गाउँपालिका	२०३१८	०.०००७४२
१९१	महोत्तरी	बर्दिबास नगरपालिका	२०४०१	०.००२२१७
१९२	महोत्तरी	गौशाला नगरपालिका	२०४०२	०.००१५२८
१९३	महोत्तरी	सोनमा गाउँपालिका	२०४०३	०.००१
१९४	महोत्तरी	औरही नगरपालिका	२०४०४	०.०००९१३
१९५	महोत्तरी	भँगाहा नगरपालिका	२०४०५	०.००११४२
१९६	महोत्तरी	लोहरपट्टी नगरपालिका	२०४०६	०.००१०७

क्रम सङ्ख्या	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
१९७	महोत्तरी	बलवा नगरपालिका	२०४०७	०.००११२
१९८	महोत्तरी	राम गोपालपुर नगरपालिका	२०४०८	०.०००८७४
१९९	महोत्तरी	साम्सी गाउँपालिका	२०४०९	०.०००८६९
२००	महोत्तरी	मनरा शिसवा नगरपालिका	२०४१०	०.००१११६
२०१	महोत्तरी	एकडारा गाउँपालिका	२०४११	०.०००८१७
२०२	महोत्तरी	महोत्तरी गाउँपालिका	२०४१२	०.०००७७५
२०३	महोत्तरी	पिपरा गाउँपालिका	२०४१३	०.०००९२८
२०४	महोत्तरी	मटिहानी नगरपालिका	२०४१४	०.०००८४५
२०५	महोत्तरी	जलेश्वर नगरपालिका	२०४१५	०.००१२५८
२०६	सर्लाही	लालबन्दी नगरपालिका	२०५०१	०.००१७४४
२०७	सर्लाही	हरिवन नगरपालिका	२०५०२	०.००१२२४
२०८	सर्लाही	बागमती नगरपालिका	२०५०३	०.००१२४९
२०९	सर्लाही	बरहथवा नगरपालिका	२०५०४	०.००१५४७
२१०	सर्लाही	हरिपुर नगरपालिका	२०५०५	०.००१००३
२११	सर्लाही	ईश्वरपुर नगरपालिका	२०५०६	०.००१५१३
२१२	सर्लाही	हरिपुरवा नगरपालिका	२०५०७	०.०००८८८
२१३	सर्लाही	पर्सा गाउँपालिका	२०५०८	०.०००७
२१४	सर्लाही	ब्रह्मपुरी गाउँपालिका	२०५०९	०.०००८३९
२१५	सर्लाही	चन्द्रनगर गाउँपालिका	२०५१०	०.०००९२९
२१६	सर्लाही	कविलासी नगरपालिका	२०५११	०.००१०३
२१७	सर्लाही	चक्रघट्टा गाउँपालिका	२०५१२	०.०००७५२
२१८	सर्लाही	बसबरिया गाउँपालिका	२०५१३	०.०००७२२
२१९	सर्लाही	धनकौल गाउँपालिका	२०५१४	०.०००८०१
२२०	सर्लाही	रामनगर गाउँपालिका	२०५१५	०.०००७७१
२२१	सर्लाही	बलरा नगरपालिका	२०५१६	०.०००९९९
२२२	सर्लाही	गोडैटा नगरपालिका	२०५१७	०.००११०६
२२३	सर्लाही	विष्णु गाउँपालिका	२०५१८	०.०००७३४
२२४	सर्लाही	कौडेना गाउँपालिका	२०५१९	०.०००७६
२२५	सर्लाही	मलंगवा नगरपालिका	२०५२०	०.००१११४
२२६	रौतहट	चन्द्रपुर नगरपालिका	२०६०१	०.००१९३६
२२७	रौतहट	गुजरा नगरपालिका	२०६०२	०.००१३४४
२२८	रौतहट	फतुवा विजयपुर नगरपालिका	२०६०३	०.००१०४६
२२९	रौतहट	कटहरिया नगरपालिका	२०६०४	०.००१०१७
२३०	रौतहट	बृन्दावन नगरपालिका	२०६०५	०.००११५४
२३१	रौतहट	गढीमाई नगरपालिका	२०६०६	०.००१०३१
२३२	रौतहट	माधव नारायण नगरपालिका	२०६०७	०.०००९४७
२३३	रौतहट	गरुडा नगरपालिका	२०६०८	०.००११५१
२३४	रौतहट	देवाही गोनाही नगरपालिका	२०६०९	०.०००८६८
२३५	रौतहट	मौलापुर नगरपालिका	२०६१०	०.०००८५
२३६	रौतहट	बौधीमाई नगरपालिका	२०६११	०.०००९३५
२३७	रौतहट	परोहा नगरपालिका	२०६१२	०.०००९७९
२३८	रौतहट	राजपुर नगरपालिका	२०६१३	०.००१००६
२३९	रौतहट	यमुनामाई गाउँपालिका	२०६१४	०.०००७६१
२४०	रौतहट	दुर्गा भगवती गाउँपालिका	२०६१५	०.०००६६२

क्रम सङ्ख्या	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
२४१	रौतहट	राजदेवी नगरपालिका	२०६१६	०.०००८४४
२४२	रौतहट	गौर नगरपालिका	२०६१७	०.०००९३७
२४३	रौतहट	ईशनाथ नगरपालिका	२०६१८	०.०००९८३
२४४	बारा	निजगढ नगरपालिका	२०७०१	०.००१४९
२४५	बारा	कोल्हवी नगरपालिका	२०७०२	०.००१२९२
२४६	बारा	जीतपुर सिमरा उपमहानगरपालिका	२०७०३	०.००२६६६
२४७	बारा	परवानीपुर गाउँपालिका	२०७०४	०.०००७४७
२४८	बारा	प्रसौनी गाउँपालिका	२०७०५	०.०००७३७
२४९	बारा	विश्रामपुर गाउँपालिका	२०७०६	०.०००७५५
२५०	बारा	फेटा गाउँपालिका	२०७०७	०.०००७५४
२५१	बारा	कलैया उपमहानगरपालिका	२०७०८	०.००२३१८
२५२	बारा	करैयामाई गाउँपालिका	२०७०९	०.०००८५८
२५३	बारा	बारागढी गाउँपालिका	२०७१०	०.०००७६५
२५४	बारा	आदर्श कोटवाल गाउँपालिका	२०७११	०.०००८३
२५५	बारा	सिम्रौनगढ नगरपालिका	२०७१२	०.००१०६३
२५६	बारा	पचरौता नगरपालिका	२०७१३	०.०००९३७
२५७	बारा	महागढीमाई नगरपालिका	२०७१४	०.००११८
२५८	बारा	देवताल गाउँपालिका	२०७१५	०.०००६९७
२५९	बारा	सुवर्ण गाउँपालिका	२०७१६	०.०००८१८
२६०	पर्सा	ठोरी (सुवर्णपुर) गाउँपालिका	२०८०१	०.००१०१
२६१	पर्सा	जिराभवानी गाउँपालिका	२०८०२	०.०००७४२
२६२	पर्सा	जगरनाथपुर गाउँपालिका	२०८०३	०.०००८३८
२६३	पर्सा	पटेर्वा सुगौली गाउँपालिका	२०८०४	०.०००८६६
२६४	पर्सा	सखुवा प्रसौनी गाउँपालिका	२०८०५	०.०००९७५
२६५	पर्सा	पर्सागढी नगरपालिका	२०८०६	०.००१०६३
२६६	पर्सा	विरगन्ज महानगरपालिका	२०८०७	०.००४२५२
२६७	पर्सा	बहुदरमाई नगरपालिका	२०८०८	०.०००९९२
२६८	पर्सा	पोखरिया नगरपालिका	२०८०९	०.०००८४९
२६९	पर्सा	कालिकामाई गाउँपालिका	२०८१०	०.०००७२८
२७०	पर्सा	धोबीनी गाउँपालिका	२०८११	०.०००७१५
२७१	पर्सा	छिपहरमाई गाउँपालिका	२०८१२	०.०००७६७
२७२	पर्सा	पकाहा मैनपुर गाउँपालिका	२०८१३	०.०००६८९
२७३	पर्सा	बिन्दबासिनी गाउँपालिका	२०८१४	०.०००७६८
२७४	दोलखा	गौरिशंकर गाउँपालिका	३०१०१	०.००२०१६
२७५	दोलखा	बिगु गाउँपालिका	३०१०२	०.००१८६६
२७६	दोलखा	कालिन्चोक गाउँपालिका	३०१०३	०.०००८८६
२७७	दोलखा	बैतेस्वर गाउँपालिका	३०१०४	०.०००८२५
२७८	दोलखा	जिरी नगरपालिका	३०१०५	०.००११०८
२७९	दोलखा	तामाकोशी गाउँपालिका	३०१०६	०.०००७६४
२८०	दोलखा	मेलुङ्ग गाउँपालिका	३०१०७	०.०००७७८
२८१	दोलखा	शैलुङ्ग गाउँपालिका	३०१०८	०.०००८७९
२८२	दोलखा	भिमेश्वर नगरपालिका	३०१०९	०.००११५
२८३	सिन्धुपाल्चोक	भोटेकोशी गाउँपालिका	३०२०१	०.००१२५५
२८४	सिन्धुपाल्चोक	जुगल गाउँपालिका	३०२०२	०.००१८३८

क्रम सङ्ख्या	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
२८५	सिन्धुपाल्चोक	पाँचपोखरी थाङपाल गाउँपालिका	३०२०३	०.००१५१६
२८६	सिन्धुपाल्चोक	हेलम्बु गाउँपालिका	३०२०४	०.००१२४३
२८७	सिन्धुपाल्चोक	मेलम्ची नगरपालिका	३०२०५	०.००१२४८
२८८	सिन्धुपाल्चोक	ईन्द्रावती गाउँपालिका	३०२०६	०.०००९२९
२८९	सिन्धुपाल्चोक	चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका	३०२०७	०.००१३५९
२९०	सिन्धुपाल्चोक	बलेफी गाउँपालिका	३०२०८	०.०००७१८
२९१	सिन्धुपाल्चोक	बाह्रबिसे नगरपालिका	३०२०९	०.००१०४८
२९२	सिन्धुपाल्चोक	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	३०२१०	०.०००७३६
२९३	सिन्धुपाल्चोक	लिसंखु पाखर गाउँपालिका	३०२११	०.०००७८२
२९४	सिन्धुपाल्चोक	सुनकोशी गाउँपालिका	३०२१२	०.०००७३७
२९५	रसुवा	गोसाईकुण्ड गाउँपालिका	३०३०१	०.००२६४४
२९६	रसुवा	आमाछोदिङमो गाउँपालिका	३०३०२	०.००१००४
२९७	रसुवा	उत्तरगया गाउँपालिका	३०३०३	०.०००७६७
२९८	रसुवा	कालिका गाउँपालिका	३०३०४	०.०००६५१
२९९	रसुवा	नौकुण्ड गाउँपालिका	३०३०५	०.०००७६६
३००	धादिङ	रुबी भ्याली गाउँपालिका	३०४०१	०.००१३५५
३०१	धादिङ	खनियाबास गाउँपालिका	३०४०२	०.०००६८६
३०२	धादिङ	गङ्गा जमुना गाउँपालिका	३०४०३	०.०००९४८
३०३	धादिङ	त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका	३०४०४	०.०००८५९
३०४	धादिङ	नेत्रावती डबजोड गाउँपालिका	३०४०५	०.०००६९४
३०५	धादिङ	नीलकण्ठ नगरपालिका	३०४०६	०.००१५६५
३०६	धादिङ	ज्वालामुखी गाउँपालिका	३०४०७	०.०००९११
३०७	धादिङ	सिद्धलेक गाउँपालिका	३०४०८	०.०००९१९
३०८	धादिङ	बेनीघाट रोराङ्ग गाउँपालिका	३०४०९	०.००१२९४
३०९	धादिङ	गजुरी गाउँपालिका	३०४१०	०.००१०८३
३१०	धादिङ	गल्छी गाउँपालिका	३०४११	०.००१०३
३११	धादिङ	थाक्रे गाउँपालिका	३०४१२	०.००१०४२
३१२	धादिङ	धुनीबेशी नगरपालिका	३०४१३	०.००१००४
३१३	नुवाकोट	दुप्चेस्वर गाउँपालिका	३०५०१	०.०००९१५
३१४	नुवाकोट	तादी गाउँपालिका	३०५०२	०.०००७०५
३१५	नुवाकोट	सुर्यगढी गाउँपालिका	३०५०३	०.०००६४७
३१६	नुवाकोट	बिदुर नगरपालिका	३०५०४	०.००१५३७
३१७	नुवाकोट	क्रिस्पाङ्ग गाउँपालिका	३०५०५	०.०००७३४
३१८	नुवाकोट	म्यगङ गाउँपालिका	३०५०६	०.०००७६४
३१९	नुवाकोट	तारकेश्वर गाउँपालिका	३०५०७	०.०००७४३
३२०	नुवाकोट	बेलकोटगढी नगरपालिका	३०५०८	०.००१२०३
३२१	नुवाकोट	लिखु गाउँपालिका	३०५०९	०.०००७०८
३२२	नुवाकोट	पन्चकन्या गाउँपालिका	३०५१०	०.०००६९५
३२३	नुवाकोट	शिवपुरी गाउँपालिका	३०५११	०.०००८२
३२४	नुवाकोट	ककनी गाउँपालिका	३०५१२	०.०००९१३
३२५	काठमाडौँ	शंङ्करापुर नगरपालिका	३०६०१	०.००१०३३
३२६	काठमाडौँ	कागेश्वरी मनहरा नगरपालिका	३०६०२	०.००२५३६
३२७	काठमाडौँ	गोकर्णेश्वर नगरपालिका	३०६०३	०.००२६८१
३२८	काठमाडौँ	बुढानिलकण्ठ नगरपालिका	३०६०४	०.००३३२६

क्रम सङ्ख्या	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
३२९	काठमाडौं	टोखा नगरपालिका	३०६०५	०.००२४४४
३३०	काठमाडौं	तारकेश्वर नगरपालिका	३०६०६	०.००२५७९
३३१	काठमाडौं	नागार्जुन नगरपालिका	३०६०७	०.००२४९४
३३२	काठमाडौं	काठमाण्डौ महानगरपालिका	३०६०८	०.०१७६३८
३३३	काठमाडौं	किर्तिपुर नगरपालिका	३०६०९	०.००१८३७
३३४	काठमाडौं	चन्द्रागिरी नगरपालिका	३०६१०	०.००२७९२
३३५	काठमाडौं	दक्षिणकाली नगरपालिका	३०६११	०.०००९९९
३३६	भक्तपुर	चाँगुनारायण नगरपालिका	३०७०१	०.००२१७५
३३७	भक्तपुर	भक्तपुर नगरपालिका	३०७०२	०.००१६६३
३३८	भक्तपुर	मध्यपुर थिमी नगरपालिका	३०७०३	०.००२२२६
३३९	भक्तपुर	सूर्यविनायक नगरपालिका	३०७०४	०.००२६८३
३४०	ललितपुर	महालक्ष्मी नगरपालिका	३०८०१	०.००२५०३
३४१	ललितपुर	ललितपुर महानगरपालिका	३०८०२	०.००६३९
३४२	ललितपुर	गोदावरी नगरपालिका	३०८०३	०.००२३७२
३४३	ललितपुर	कोन्ज्योसोम गाउँपालिका	३०८०४	०.०००६४७
३४४	ललितपुर	महाङ्काल गाउँपालिका	३०८०५	०.०००७१५
३४५	ललितपुर	बागमती गाउँपालिका	३०८०६	०.०००८५६
३४६	काभ्रेपलाञ्चोक	चौरीदेउराली गाउँपालिका	३०९०१	०.०००८०३
३४७	काभ्रेपलाञ्चोक	भुम्लु गाउँपालिका	३०९०२	०.०००७९२
३४८	काभ्रेपलाञ्चोक	मण्डन देउपुर नगरपालिका	३०९०३	०.०००९९१
३४९	काभ्रेपलाञ्चोक	बनेपा नगरपालिका	३०९०४	०.००१५६२
३५०	काभ्रेपलाञ्चोक	धुलिखेल नगरपालिका	३०९०५	०.००११५८
३५१	काभ्रेपलाञ्चोक	पाँचखाल नगरपालिका	३०९०६	०.००१११८
३५२	काभ्रेपलाञ्चोक	तेमाल गाउँपालिका	३०९०७	०.०००७४४
३५३	काभ्रेपलाञ्चोक	नमोबुद्ध नगरपालिका	३०९०८	०.००१०८४
३५४	काभ्रेपलाञ्चोक	पनौती नगरपालिका	३०९०९	०.००१४४८
३५५	काभ्रेपलाञ्चोक	बेथानचोक गाउँपालिका	३०९१०	०.०००७९७
३५६	काभ्रेपलाञ्चोक	रोशी गाउँपालिका	३०९११	०.००१०६६
३५७	काभ्रेपलाञ्चोक	महाभारत गाउँपालिका	३०९१२	०.०००९७९
३५८	काभ्रेपलाञ्चोक	खानीखोला गाउँपालिका	३०९१३	०.०००८१७
३५९	रामेछाप	उमाकुण्ड गाउँपालिका	३१००१	०.००१५४७
३६०	रामेछाप	गोकुलगङ्गा गाउँपालिका	३१००२	०.००१०३३
३६१	रामेछाप	लिखु तामाकोसी गाउँपालिका	३१००३	०.०००९१३
३६२	रामेछाप	रामेछाप नगरपालिका	३१००४	०.००१२०२
३६३	रामेछाप	मन्थली नगरपालिका	३१००५	०.००१४३४
३६४	रामेछाप	खाँडादेवी गाउँपालिका	३१००६	०.०००९५
३६५	रामेछाप	दोरम्बा गाउँपालिका	३१००७	०.०००८९८
३६६	रामेछाप	सुनापती गाउँपालिका	३१००८	०.०००७२९
३६७	सिन्धुली	दुधौली नगरपालिका	३११०१	०.००२
३६८	सिन्धुली	फिक्कल गाउँपालिका	३११०२	०.००१०५१
३६९	सिन्धुली	तीनपाटन गाउँपालिका	३११०३	०.००१४४२
३७०	सिन्धुली	गोलन्जोर गाउँपालिका	३११०४	०.००१०३३
३७१	सिन्धुली	कमलामाई नगरपालिका	३११०५	०.००२४७३
३७२	सिन्धुली	सुनकोशी गाउँपालिका	३११०६	०.०००९५७

क्रम सङ्ख्या	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
३७३	सिन्धुली	ध्याङलेख गाउँपालिका	३११०७	०.०००८७७
३७४	सिन्धुली	मरिण गाउँपालिका	३११०८	०.००१३६४
३७५	सिन्धुली	हरिहरपुरगढी गाउँपालिका	३११०९	०.००१४२४
३७६	मकवानपुर	ईन्द्रसरोवर गाउँपालिका	३१२०१	०.०००९१७
३७७	मकवानपुर	थाहा नगरपालिका	३१२०२	०.००१४३६
३७८	मकवानपुर	कैलाश गाउँपालिका	३१२०३	०.००१०२८
३७९	मकवानपुर	राक्सिराङ्ग गाउँपालिका	३१२०४	०.००११६२
३८०	मकवानपुर	मनहरी गाउँपालिका	३१२०५	०.००१३९
३८१	मकवानपुर	हेटौडा उपमहानगरपालिका	३१२०६	०.००३८३५
३८२	मकवानपुर	भिमफेदी गाउँपालिका	३१२०७	०.००१३७३
३८३	मकवानपुर	मकवानपुरगढी गाउँपालिका	३१२०८	०.००१०६३
३८४	मकवानपुर	बकैया गाउँपालिका	३१२०९	०.००१७४९
३८५	मकवानपुर	बागमती गाउँपालिका	३१२१०	०.००१४०५
३८६	चितवन	राप्ती नगरपालिका	३१३०१	०.००१६४७
३८७	चितवन	कालिका नगरपालिका	३१३०२	०.००१३५७
३८८	चितवन	इच्छाकामना गाउँपालिका	३१३०३	०.००१२१९
३८९	चितवन	भरतपुर महानगरपालिका	३१३०४	०.००६८३३
३९०	चितवन	रत्ननगर नगरपालिका	३१३०५	०.००१७६६
३९१	चितवन	खैरहनी नगरपालिका	३१३०६	०.००१५२२
३९२	चितवन	माडी नगरपालिका	३१३०७	०.००१४१५
३९३	गोरखा	चुमनुव्री गाउँपालिका	४०१०१	०.००३८६
३९४	गोरखा	अजिरकोट गाउँपालिका	४०१०२	०.००१०२५
३९५	गोरखा	बारपाक सुलिकोट गाउँपालिका	४०१०३	०.००११३५
३९६	गोरखा	धार्चे गाउँपालिका	४०१०४	०.००१९४६
३९७	गोरखा	आरुघाट गाउँपालिका	४०१०५	०.००१०४२
३९८	गोरखा	भिमसेनथापा गाउँपालिका	४०१०६	०.०००८९९
३९९	गोरखा	सिरानचोक गाउँपालिका	४०१०७	०.०००९२३
४००	गोरखा	पालुङ्गटार नगरपालिका	४०१०८	०.००१३८२
४०१	गोरखा	गोरखा नगरपालिका	४०१०९	०.००१५१९
४०२	गोरखा	शहीद लखन गाउँपालिका	४०११०	०.००११८२
४०३	गोरखा	गण्डकी गाउँपालिका	४०१११	०.०००९८७
४०४	मनाङ	नार्पा भूमि गाउँपालिका	४०२०१	०.००२१७४
४०५	मनाङ	मनाङ डिस्याङ गाउँपालिका	४०२०२	०.००१९६६
४०६	मनाङ	चामे गाउँपालिका	४०२०३	०.०००६५५
४०७	मनाङ	नासोँ गाउँपालिका	४०२०४	०.००१९८२
४०८	मुस्ताङ	लो घेकर दामोदरकुण्ड गाउँपालिका	४०३०१	०.००३३५५
४०९	मुस्ताङ	घरपझोड गाउँपालिका	४०३०२	०.००१२८९
४१०	मुस्ताङ	बारागुड मुक्तिक्षेत्र गाउँपालिका	४०३०३	०.००२३८६
४११	मुस्ताङ	लोमन्थाङ गाउँपालिका	४०३०४	०.००१९७४
४१२	मुस्ताङ	थासाङ गाउँपालिका	४०३०५	०.००११२६
४१३	म्याग्दी	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४०४०१	०.००१८५७
४१४	म्याग्दी	रघुगंगा गाउँपालिका	४०४०२	०.००१४३१
४१५	म्याग्दी	धवलागिरी गाउँपालिका	४०४०३	०.००२३८१
४१६	म्याग्दी	मालिका गाउँपालिका	४०४०४	०.०००९३६

क्रम सङ्ख्या	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
४१७	म्याग्दी	मंगला गाउँपालिका	४०४०५	०.०००८४४
४१८	म्याग्दी	बेनी नगरपालिका	४०४०६	०.००१०६२
४१९	कास्की	मादी गाउँपालिका	४०५०१	०.००१९३१
४२०	कास्की	माछापुच्छ्रे गाउँपालिका	४०५०२	०.००१९१५
४२१	कास्की	अन्नपूर्ण गाउँपालिका	४०५०३	०.००१७१९
४२२	कास्की	पोखरा महानगरपालिका	४०५०४	०.०१०१७१
४२३	कास्की	रूपा गाउँपालिका	४०५०५	०.०००८७५
४२४	लमजुङ	दोर्दी गाउँपालिका	४०६०१	०.००१३७९
४२५	लमजुङ	मस्याङ्गदी गाउँपालिका	४०६०२	०.००१९६१
४२६	लमजुङ	क्व्होलासोथार गाउँपालिका	४०६०३	०.०००९६४
४२७	लमजुङ	मध्यनेपाल नगरपालिका	४०६०४	०.०००९४६
४२८	लमजुङ	बेंसीशहर नगरपालिका	४०६०५	०.००१२३७
४२९	लमजुङ	सुन्दरबजार नगरपालिका	४०६०६	०.०००९५६
४३०	लमजुङ	राईनास नगरपालिका	४०६०७	०.०००७९९
४३१	लमजुङ	दुधपोखरी गाउँपालिका	४०६०८	०.०००८७
४३२	तनहुँ	भानु नगरपालिका	४०७०१	०.००१४०४
४३३	तनहुँ	ब्यास नगरपालिका	४०७०२	०.००२१९२
४३४	तनहुँ	म्याग्दे गाउँपालिका	४०७०३	०.००१०५१
४३५	तनहुँ	शुक्लागण्डकी नगरपालिका	४०७०४	०.००१५८६
४३६	तनहुँ	भिमाद नगरपालिका	४०७०५	०.००११९८
४३७	तनहुँ	घिरिङ्ग गाउँपालिका	४०७०६	०.०००९२
४३८	तनहुँ	ऋषिङ्ग गाउँपालिका	४०७०७	०.००१२१८
४३९	तनहुँ	देवघाट गाउँपालिका	४०७०८	०.००१०२९
४४०	तनहुँ	बन्दिपुर गाउँपालिका	४०७०९	०.०००९५५
४४१	तनहुँ	आँबुखैरेनी गाउँपालिका	४०७१०	०.००१११५
४४२	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	गैडाकोट नगरपालिका	४०८०१	०.००१७६५
४४३	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	बुलिङ्गटार गाउँपालिका	४०८०२	०.०००८५५
४४४	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	बौदीकाली गाउँपालिका	४०८०३	०.०००७६६
४४५	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	हुप्सेकोट गाउँपालिका	४०८०४	०.००११६९
४४६	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	देवचुली नगरपालिका	४०८०५	०.००१४३१
४४७	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	कावासोती नगरपालिका	४०८०६	०.००१७४
४४८	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	मध्यबिन्दु नगरपालिका	४०८०७	०.००१७०४
४४९	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	बिनयी त्रिवेणी गाउँपालिका	४०८०८	०.००१६०३
४५०	स्याङ्जा	पुतलीबजार नगरपालिका	४०९०१	०.००१३७६
४५१	स्याङ्जा	फेदीखोला गाउँपालिका	४०९०२	०.०००७५५
४५२	स्याङ्जा	आँधिखोला गाउँपालिका	४०९०३	०.०००७६३
४५३	स्याङ्जा	अर्जुनचौपारी गाउँपालिका	४०९०४	०.०००७४४
४५४	स्याङ्जा	भीरकोट नगरपालिका	४०९०५	०.०००९५२
४५५	स्याङ्जा	बिरुवा गाउँपालिका	४०९०६	०.०००८०३
४५६	स्याङ्जा	हरिनास गाउँपालिका	४०९०७	०.०००८१७
४५७	स्याङ्जा	चापाकोट नगरपालिका	४०९०८	०.००१००३
४५८	स्याङ्जा	वालिङ्ग नगरपालिका	४०९०९	०.००१४१८
४५९	स्याङ्जा	गल्याङ नगरपालिका	४०९१०	०.००११५५
४६०	स्याङ्जा	कालीगण्डकी गाउँपालिका	४०९११	०.०००९१५

क्रम सङ्ख्या	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
४६१	पर्वत	मोदी गाउँपालिका	४१००१	०.००१०२४
४६२	पर्वत	जलजला गाउँपालिका	४१००२	०.०००८९
४६३	पर्वत	कुश्मा नगरपालिका	४१००३	०.००१२१२
४६४	पर्वत	फलेबास नगरपालिका	४१००४	०.०००९०५
४६५	पर्वत	महाशिला गाउँपालिका	४१००५	०.०००६४
४६६	पर्वत	बिहादी गाउँपालिका	४१००६	०.०००६५१
४६७	पर्वत	पैयुं गाउँपालिका	४१००७	०.०००६९४
४६८	बागलुङ	बागलुङ्ग नगरपालिका	४११०१	०.००१४३१
४६९	बागलुङ	कोठेखोला गाउँपालिका	४११०२	०.०००९०७
४७०	बागलुङ	ताराखोला गाउँपालिका	४११०३	०.०००८८५
४७१	बागलुङ	तमानखोला गाउँपालिका	४११०४	०.०००९४
४७२	बागलुङ	ढोरपाटन नगरपालिका	४११०५	०.००१३३
४७३	बागलुङ	निसीखोला गाउँपालिका	४११०६	०.००१२४३
४७४	बागलुङ	बडिगाड गाउँपालिका	४११०७	०.००११४७
४७५	बागलुङ	गल्कोट नगरपालिका	४११०८	०.००१३९६
४७६	बागलुङ	बरेङ गाउँपालिका	४११०९	०.०००७२
४७७	बागलुङ	जैमिनी नगरपालिका	४१११०	०.००१०११
४७८	रुकुम(पूर्वी भाग)	पुथा उत्तरगंगा गाउँपालिका	५०१०१	०.००१७३
४७९	रुकुम(पूर्वी भाग)	सिस्ने गाउँपालिका	५०१०२	०.००१३१३
४८०	रुकुम(पूर्वी भाग)	भूमे गाउँपालिका	५०१०३	०.००१२०३
४८१	रोल्पा	सुनछहरी गाउँपालिका	५०२०१	०.००११५८
४८२	रोल्पा	थबाङ्ग गाउँपालिका	५०२०२	०.०००९४४
४८३	रोल्पा	परिवर्तन गाउँपालिका	५०२०३	०.०००९९२
४८४	रोल्पा	गगादेव गाउँपालिका	५०२०४	०.०००९१४
४८५	रोल्पा	माडी गाउँपालिका	५०२०५	०.०००८६२
४८६	रोल्पा	त्रिवेणी गाउँपालिका	५०२०६	०.००११७३
४८७	रोल्पा	रोल्पा नगरपालिका	५०२०७	०.००१४१३
४८८	रोल्पा	रुन्टीगढी गाउँपालिका	५०२०८	०.००१२३१
४८९	रोल्पा	सुनिल स्मृति गाउँपालिका	५०२०९	०.००१०८९
४९०	रोल्पा	लुङ्ग्री गाउँपालिका	५०२१०	०.०००९३९
४९१	प्यूठान	गौमुखी गाउँपालिका	५०३०१	०.०००९९६
४९२	प्यूठान	नौबहिनी गाउँपालिका	५०३०२	०.००१२३९
४९३	प्यूठान	झिमरुक गाउँपालिका	५०३०३	०.०००९३३
४९४	प्यूठान	प्यूठान नगरपालिका	५०३०४	०.००१२३९
४९५	प्यूठान	स्वर्गद्वारी नगरपालिका	५०३०५	०.००१३३८
४९६	प्यूठान	माण्डवी गाउँपालिका	५०३०६	०.०००८७८
४९७	प्यूठान	मल्लरानी गाउँपालिका	५०३०७	०.०००७६५
४९८	प्यूठान	ऐरावती गाउँपालिका	५०३०८	०.०००९८२
४९९	प्यूठान	सरुमारानी गाउँपालिका	५०३०९	०.०००९९
५००	गुल्मी	कालिगण्डकी गाउँपालिका	५०४०१	०.०००८५
५०१	गुल्मी	सत्यवती गाउँपालिका	५०४०२	०.०००९६३
५०२	गुल्मी	चन्द्रकोट गाउँपालिका	५०४०३	०.०००९६१
५०३	गुल्मी	मुसिकोट नगरपालिका	५०४०४	०.००१०७५
५०४	गुल्मी	ईस्मा गाउँपालिका	५०४०५	०.०००८०८

क्रम सङ्ख्या	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
५०५	गुल्मी	मालिका गाउँपालिका	५०४०६	०.०००८६१
५०६	गुल्मी	मदाने गाउँपालिका	५०४०७	०.०००८३६
५०७	गुल्मी	धुर्कोट गाउँपालिका	५०४०८	०.०००८५९
५०८	गुल्मी	रेसुङ्गा नगरपालिका	५०४०९	०.००१०७३
५०९	गुल्मी	गुल्मी दरबार गाउँपालिका	५०४१०	०.०००८९४
५१०	गुल्मी	छत्रकोट गाउँपालिका	५०४११	०.०००९०५
५११	गुल्मी	रुरु क्षेत्र गाउँपालिका	५०४१२	०.०००८४६
५१२	अर्घाखाँची	छत्रदेव गाउँपालिका	५०५०१	०.०००८८६
५१३	अर्घाखाँची	मालारानी गाउँपालिका	५०५०२	०.००१०२२
५१४	अर्घाखाँची	भुमिकास्थान नगरपालिका	५०५०३	०.००११७७
५१५	अर्घाखाँची	सन्धिखर्क नगरपालिका	५०५०४	०.००१३९५
५१६	अर्घाखाँची	पाणिनी गाउँपालिका	५०५०५	०.००११६३
५१७	अर्घाखाँची	शितगंगा नगरपालिका	५०५०६	०.००२३४
५१८	पाल्पा	रामपुर नगरपालिका	५०६०१	०.००१२६
५१९	पाल्पा	पुर्वखोला गाउँपालिका	५०६०२	०.०००९०५
५२०	पाल्पा	रम्भा गाउँपालिका	५०६०३	०.०००८४
५२१	पाल्पा	बगनासकाली गाउँपालिका	५०६०४	०.०००८९४
५२२	पाल्पा	तानसेन नगरपालिका	५०६०५	०.००१४३
५२३	पाल्पा	रिब्दीकोट गाउँपालिका	५०६०६	०.०००९६५
५२४	पाल्पा	रैनादेवी छहरा गाउँपालिका	५०६०७	०.००११३३
५२५	पाल्पा	तिनाउ गाउँपालिका	५०६०८	०.००११५८
५२६	पाल्पा	माथागढी गाउँपालिका	५०६०९	०.००१२०८
५२७	पाल्पा	निस्दी गाउँपालिका	५०६१०	०.००१०४७
५२८	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	बर्दघाट नगरपालिका	५०७०१	०.००१८७७
५२९	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	सुनवल नगरपालिका	५०७०२	०.००१७७२
५३०	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	रामग्राम नगरपालिका	५०७०३	०.००१४७१
५३१	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	पाल्हीनन्दन गाउँपालिका	५०७०४	०.०००९४६
५३२	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	सरावल गाउँपालिका	५०७०५	०.००१०७५
५३३	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	प्रतापपुर गाउँपालिका	५०७०६	०.००११६
५३४	नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पश्चिम)	सुस्ता गाउँपालिका	५०७०७	०.००१०४३
५३५	रुपन्देही	देबदह नगरपालिका	५०८०१	०.००१६४१
५३६	रुपन्देही	बुटवल उपमहानगरपालिका	५०८०२	०.००३५११
५३७	रुपन्देही	सैनामैना नगरपालिका	५०८०३	०.००१७२८
५३८	रुपन्देही	कन्चन गाउँपालिका	५०८०४	०.००११
५३९	रुपन्देही	गैडहवा गाउँपालिका	५०८०५	०.००१२४७
५४०	रुपन्देही	सुद्धोधन गाउँपालिका	५०८०६	०.००१०५३
५४१	रुपन्देही	सियारी गाउँपालिका	५०८०७	०.००१२

क्रम सङ्ख्या	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
५४२	रुपन्देही	तिलोत्तमा नगरपालिका	५०८०८	०.००२८५७
५४३	रुपन्देही	ओमसतिया गाउँपालिका	५०८०९	०.००१०९२
५४४	रुपन्देही	रोहिणी गाउँपालिका	५०८१०	०.००१०६७
५४५	रुपन्देही	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	५०८११	०.००१८३२
५४६	रुपन्देही	मायादेवी गाउँपालिका	५०८१२	०.००१२५
५४७	रुपन्देही	लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिका	५०८१३	०.००१६६३
५४८	रुपन्देही	कोटहीमाई गाउँपालिका	५०८१४	०.००१०४९
५४९	रुपन्देही	सम्मरीमाई गाउँपालिका	५०८१५	०.०००९८२
५५०	रुपन्देही	मर्चवारी गाउँपालिका	५०८१६	०.०००९०१
५५१	कपिलवस्तु	बाणगंगा नगरपालिका	५०९०१	०.००२०४८
५५२	कपिलवस्तु	बुद्धभूमी नगरपालिका	५०९०२	०.००२०२९
५५३	कपिलवस्तु	शिवराज नगरपालिका	५०९०३	०.००२०५
५५४	कपिलवस्तु	बिजयनगर गाउँपालिका	५०९०४	०.००१२६१
५५५	कपिलवस्तु	कृष्णनगर नगरपालिका	५०९०५	०.००१३४४
५५६	कपिलवस्तु	महाराजगन्ज नगरपालिका	५०९०६	०.००१३७३
५५७	कपिलवस्तु	कपिलवस्तु नगरपालिका	५०९०७	०.००१८२३
५५८	कपिलवस्तु	यसोधरा गाउँपालिका	५०९०८	०.००१०४
५५९	कपिलवस्तु	मायादेवी गाउँपालिका	५०९०९	०.००११८३
५६०	कपिलवस्तु	शुद्धोधन गाउँपालिका	५०९१०	०.००११६३
५६१	दाङ	बंगलाचुली गाउँपालिका	५१००१	०.००११७२
५६२	दाङ	घोराही उपमहानगरपालिका	५१००२	०.००४४१६
५६३	दाङ	तुल्सीपुर उपमहानगरपालिका	५१००३	०.००३९११
५६४	दाङ	शान्तिनगर गाउँपालिका	५१००४	०.००१०३६
५६५	दाङ	बबई गाउँपालिका	५१००५	०.००१२०३
५६६	दाङ	दंगीशरण गाउँपालिका	५१००६	०.०००९५४
५६७	दाङ	लमही नगरपालिका	५१००७	०.००१९८४
५६८	दाङ	राप्ती गाउँपालिका	५१००८	०.००१४३९
५६९	दाङ	गढवा गाउँपालिका	५१००९	०.००१७६१
५७०	दाङ	राजपुर गाउँपालिका	५१०१०	०.००१९५८
५७१	बाँके	राप्ती सोनारी गाउँपालिका	५११०१	०.००३५६३
५७२	बाँके	कोहलपुर नगरपालिका	५११०२	०.००२२५४
५७३	बाँके	बैजनाथ गाउँपालिका	५११०३	०.००१५९७
५७४	बाँके	खजुरा गाउँपालिका	५११०४	०.००१३८९
५७५	बाँके	जानकी गाउँपालिका	५११०५	०.००१०८३
५७६	बाँके	नेपालगञ्ज उपमहानगरपालिका	५११०६	०.००३१६९
५७७	बाँके	डुडुवा गाउँपालिका	५११०७	०.००१०३५
५७८	बाँके	नरैनापुर गाउँपालिका	५११०८	०.००११४९
५७९	बर्दिया	बाँसगढी नगरपालिका	५१२०१	०.००१६६५
५८०	बर्दिया	बारबर्दिया नगरपालिका	५१२०२	०.००१८५६
५८१	बर्दिया	ठाकुरबाबा नगरपालिका	५१२०३	०.००१३०४
५८२	बर्दिया	गेरुवा गाउँपालिका	५१२०४	०.००१०२८
५८३	बर्दिया	राजापुर नगरपालिका	५१२०५	०.००१४७९
५८४	बर्दिया	मधुवन नगरपालिका	५१२०६	०.००१४०१
५८५	बर्दिया	गुलरीया नगरपालिका	५१२०७	०.००१५४८

क्रम सङ्ख्या	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
५८६	बर्दिया	बढैयाताल गाउँपालिका	५९२०८	०.००१३६
५८७	डोल्पा	डोल्पो बुद्ध गाउँपालिका	६०१०१	०.००२८९२
५८८	डोल्पा	शे फोक्सुण्डो गाउँपालिका	६०१०२	०.००५५९
५८९	डोल्पा	जगदुल्ला गाउँपालिका	६०१०३	०.००२०९६
५९०	डोल्पा	मुङ्केचुला गाउँपालिका	६०१०४	०.००१०१३
५९१	डोल्पा	त्रिपुरासुन्दरी नगरपालिका	६०१०५	०.००१२९४
५९२	डोल्पा	ठुलीभेरी नगरपालिका	६०१०६	०.००१४५७
५९३	डोल्पा	काङ्के गाउँपालिका	६०१०७	०.००१३७
५९४	डोल्पा	छार्का ताङसोड गाउँपालिका	६०१०८	०.००४४९
५९५	मुगु	मुगुमकार्मारोग गाउँपालिका	६०२०१	०.००४९०७
५९६	मुगु	छायौनाथ रारा नगरपालिका	६०२०२	०.००१७०६
५९७	मुगु	सोरु गाउँपालिका	६०२०३	०.००१२९९
५९८	मुगु	खत्याड गाउँपालिका	६०२०४	०.००१२१२
५९९	हुम्ला	चंखेली गाउँपालिका	६०३०१	०.००३२३२
६००	हुम्ला	खार्पुनाथ गाउँपालिका	६०३०२	०.००२२४१
६०१	हुम्ला	सिमकोट गाउँपालिका	६०३०३	०.००२२१२
६०२	हुम्ला	नाम्खा गाउँपालिका	६०३०४	०.००५५३५
६०३	हुम्ला	सर्केगाड गाउँपालिका	६०३०५	०.००११३
६०४	हुम्ला	अदानचुली गाउँपालिका	६०३०६	०.०००८२९
६०५	हुम्ला	ताँजाकोट गाउँपालिका	६०३०७	०.०००७९२
६०६	जुम्ला	पातारासी गाउँपालिका	६०४०१	०.००२२६१
६०७	जुम्ला	कनका सुन्दरी गाउँपालिका	६०४०२	०.००१०३३
६०८	जुम्ला	सिंजा गाउँपालिका	६०४०३	०.०००८७४
६०९	जुम्ला	चन्दननाथ नगरपालिका	६०४०४	०.०००८९८
६१०	जुम्ला	गुठिचौर गाउँपालिका	६०४०५	०.००१४१५
६११	जुम्ला	तातोपानी गाउँपालिका	६०४०६	०.००१६२८
६१२	जुम्ला	तिला गाउँपालिका	६०४०७	०.०००९५५
६१३	जुम्ला	हिमा गाउँपालिका	६०४०८	०.०००७९४
६१४	कालिकोट	पलाता गाउँपालिका	६०५०१	०.००१२३६
६१५	कालिकोट	पचाल झरना गाउँपालिका	६०५०२	०.०००९
६१६	कालिकोट	रास्कोट नगरपालिका	६०५०३	०.०००७४६
६१७	कालिकोट	सान्नी त्रिवेणी गाउँपालिका	६०५०४	०.०००८३५
६१८	कालिकोट	नरहरिनाथ गाउँपालिका	६०५०५	०.०००९३४
६१९	कालिकोट	खाँडाचक्र नगरपालिका	६०५०६	०.०००९५८
६२०	कालिकोट	तिलागुफा नगरपालिका	६०५०७	०.००११२६
६२१	कालिकोट	महावै गाउँपालिका	६०५०८	०.००११२३
६२२	कालिकोट	शुभ कालीका गाउँपालिका	६०५०९	०.०००७७१
६२३	दैलेख	नौमुले गाउँपालिका	६०६०१	०.००१०५१
६२४	दैलेख	महाबु गाउँपालिका	६०६०२	०.०००८२
६२५	दैलेख	भैरवी गाउँपालिका	६०६०३	०.०००८४३
६२६	दैलेख	ठाँटीकाँध गाउँपालिका	६०६०४	०.०००६९६
६२७	दैलेख	आठवीस नगरपालिका	६०६०५	०.००१०४६
६२८	दैलेख	चामुण्डा बिन्द्रासैनी नगरपालिका	६०६०६	०.०००८६३
६२९	दैलेख	दुल्लु नगरपालिका	६०६०७	०.००११७४

क्रम सङ्ख्या	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
६३०	दैलेख	नारायण नगरपालिका	६०६०८	०.०००९८८
६३१	दैलेख	भगवतीमाई गाउँपालिका	६०६०९	०.०००९५८
६३२	दैलेख	डुङ्गेश्वर गाउँपालिका	६०६१०	०.०००८१
६३३	दैलेख	गुराँस गाउँपालिका	६०६११	०.००१०२८
६३४	जाजरकोट	बारेकोट गाउँपालिका	६०७०१	०.००१८१
६३५	जाजरकोट	कुसे गाउँपालिका	६०७०२	०.००११५४
६३६	जाजरकोट	जुनीचाँदे गाउँपालिका	६०७०३	०.००१३२८
६३७	जाजरकोट	छेडागाड नगरपालिका	६०७०४	०.००१४०८
६३८	जाजरकोट	शिवालय गाउँपालिका	६०७०५	०.०००८५
६३९	जाजरकोट	भेरीमालिका नगरपालिका	६०७०६	०.००१३१६
६४०	जाजरकोट	नलगाड नगरपालिका	६०७०७	०.००१५४४
६४१	रुकुम(पश्चिम भाग)	आठबिसकोट नगरपालिका	६०८०१	०.००१९३३
६४२	रुकुम(पश्चिम भाग)	सानीभेरी गाउँपालिका	६०८०२	०.०००९४४
६४३	रुकुम(पश्चिम भाग)	बाँफिकोट गाउँपालिका	६०८०३	०.०००९९
६४४	रुकुम(पश्चिम भाग)	मुसिकोट नगरपालिका	६०८०४	०.००११२४
६४५	रुकुम(पश्चिम भाग)	त्रिवेणी गाउँपालिका	६०८०५	०.०००८७१
६४६	रुकुम(पश्चिम भाग)	चौरजहारी नगरपालिका	६०८०६	०.०००९३३
६४७	सल्यान	दार्मा गाउँपालिका	६०९०१	०.०००७९२
६४८	सल्यान	कुमाख गाउँपालिका	६०९०२	०.००१०८२
६४९	सल्यान	बनगाड कुपिण्डे नगरपालिका	६०९०३	०.००१५७२
६५०	सल्यान	सिद्धकुमाख गाउँपालिका	६०९०४	०.०००७५३
६५१	सल्यान	बागचौर नगरपालिका	६०९०५	०.००११८६
६५२	सल्यान	छत्रेश्वरी गाउँपालिका	६०९०६	०.००१०३२
६५३	सल्यान	शारदा नगरपालिका	६०९०७	०.००१२९८
६५४	सल्यान	कालिमाटी गाउँपालिका	६०९०८	०.००१७९२
६५५	सल्यान	त्रिवेणी गाउँपालिका	६०९०९	०.०००८५
६५६	सल्यान	कपुरकोट गाउँपालिका	६०९१०	०.०००९१
६५७	सुर्खेत	सिम्ता गाउँपालिका	६१००१	०.००१२१२
६५८	सुर्खेत	चिङ्गागाड गाउँपालिका	६१००२	०.०००९२
६५९	सुर्खेत	लेकवेशी नगरपालिका	६१००३	०.००१२४८
६६०	सुर्खेत	गुर्भाकोट नगरपालिका	६१००४	०.००१४९३
६६१	सुर्खेत	भेरीगंगा नगरपालिका	६१००५	०.००१५६८
६६२	सुर्खेत	बीरेन्द्रनगर नगरपालिका	६१००६	०.००३१५६
६६३	सुर्खेत	बराहताल गाउँपालिका	६१००७	०.००१७१७
६६४	सुर्खेत	पञ्चपुरी नगरपालिका	६१००८	०.००१५२६
६६५	सुर्खेत	चौकुने गाउँपालिका	६१००९	०.००१४७१
६६६	बाजुरा	हिमाली गाउँपालिका	७०१०१	०.००२२५१
६६७	बाजुरा	गौमुल गाउँपालिका	७०१०२	०.००११४८
६६८	बाजुरा	बुढीनन्दा नगरपालिका	७०१०३	०.००१०७२
६६९	बाजुरा	स्वामीकार्तिक खापर गाउँपालिका	७०१०४	०.०००७४५
६७०	बाजुरा	जगन्नाथ गाउँपालिका	७०१०५	०.०००८३४
६७१	बाजुरा	बडिमालिका नगरपालिका	७०१०६	०.००१२७८
६७२	बाजुरा	खसड छेडेदह गाउँपालिका	७०१०७	०.०००८१५
६७३	बाजुरा	बुढीगंगा नगरपालिका	७०१०८	०.०००६८६

क्रम सङ्ख्या	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
६७४	बाजुरा	त्रिवेणी नगरपालिका	७०१०९	०.०००८७५
६७५	बझाङ	साइपाल गाउँपालिका	७०२०१	०.००३५०६
६७६	बझाङ	बुंगल नगरपालिका	७०२०२	०.००१६९१
६७७	बझाङ	सूर्मा गाउँपालिका	७०२०३	०.००१०२४
६७८	बझाङ	तालकोट गाउँपालिका	७०२०४	०.००१२०६
६७९	बझाङ	मष्टा गाउँपालिका	७०२०५	०.०००७८४
६८०	बझाङ	जयपृथ्वी नगरपालिका	७०२०६	०.००१०३६
६८१	बझाङ	छबिस पाथिभरा गाउँपालिका	७०२०७	०.०००७५९
६८२	बझाङ	दुर्गाथली गाउँपालिका	७०२०८	०.०००६५
६८३	बझाङ	केदारस्युँ गाउँपालिका	७०२०९	०.०००८२३
६८४	बझाङ	बित्थडचिर गाउँपालिका	७०२१०	०.०००७८१
६८५	बझाङ	थलारा गाउँपालिका	७०२११	०.०००८१५
६८६	बझाङ	खसडछान्ना गाउँपालिका	७०२१२	०.०००७५८
६८७	दार्चुला	ब्याँस गाउँपालिका	७०३०१	०.००२२७१
६८८	दार्चुला	दुहुँ गाउँपालिका	७०३०२	०.०००६३३
६८९	दार्चुला	महाकाली नगरपालिका	७०३०३	०.००१०८५
६९०	दार्चुला	नौगाड गाउँपालिका	७०३०४	०.०००९१६
६९१	दार्चुला	अपिहिमाल गाउँपालिका	७०३०५	०.००१८१५
६९२	दार्चुला	मार्मा गाउँपालिका	७०३०६	०.००१
६९३	दार्चुला	शैल्यशिखर नगरपालिका	७०३०७	०.०००९६६
६९४	दार्चुला	मालिकार्जुन गाउँपालिका	७०३०८	०.०००८३
६९५	दार्चुला	लेकम गाउँपालिका	७०३०९	०.०००७२४
६९६	बैतडी	डीलासैनी गाउँपालिका	७०४०१	०.०००८८५
६९७	बैतडी	दोगडाकेदार गाउँपालिका	७०४०२	०.०००९२८
६९८	बैतडी	पुर्चौडी नगरपालिका	७०४०३	०.००११९७
६९९	बैतडी	सुर्नया गाउँपालिका	७०४०४	०.०००८७७
७००	बैतडी	दशरथचन्द्र नगरपालिका	७०४०५	०.००१२
७०१	बैतडी	पन्नेश्वर गाउँपालिका	७०४०६	०.०००८८
७०२	बैतडी	शिवनाथ गाउँपालिका	७०४०७	०.०००७६
७०३	बैतडी	मेलौली नगरपालिका	७०४०८	०.०००८७६
७०४	बैतडी	पाटन नगरपालिका	७०४०९	०.००१२४१
७०५	बैतडी	सिगास गाउँपालिका	७०४१०	०.००११७५
७०६	डडेलधुरा	नवदुर्गा गाउँपालिका	७०५०१	०.०००९२६
७०७	डडेलधुरा	अमरगढी नगरपालिका	७०५०२	०.००१०६७
७०८	डडेलधुरा	अजयमेरु गाउँपालिका	७०५०३	०.०००९५५
७०९	डडेलधुरा	भागेश्वर गाउँपालिका	७०५०४	०.००१०५८
७१०	डडेलधुरा	परशुराम नगरपालिका	७०५०५	०.००१७४
७११	डडेलधुरा	आलिताल गाउँपालिका	७०५०६	०.००१२८२
७१२	डडेलधुरा	गन्यापधुरा गाउँपालिका	७०५०७	०.०००८९७
७१३	डोटी	पुर्विचौकी गाउँपालिका	७०६०१	०.०००८१९
७१४	डोटी	सायल गाउँपालिका	७०६०२	०.०००७९
७१५	डोटी	आदर्श गाउँपालिका	७०६०३	०.०००९४३
७१६	डोटी	शिखर नगरपालिका	७०६०४	०.००१३२७
७१७	डोटी	दिपायल सिलगढी नगरपालिका	७०६०५	०.००११६

क्रम सङ्ख्या	जिल्ला	स्थानीय तहको नाम	स्थानीय तहको कोड	रोयल्टीको हिस्सा
७१८	डोटी	के.आई.सिं. गाउँपालिका	७०६०६	०.०००८७८
७१९	डोटी	बोगटान फुडिसल गाउँपालिका	७०६०७	०.००११९१
७२०	डोटी	बडीकेदार गाउँपालिका	७०६०८	०.००१३२७
७२१	डोटी	जोरायल गाउँपालिका	७०६०९	०.००१५९२
७२२	अछाम	पंचदेवल विनायक नगरपालिका	७०७०१	०.०००९७४
७२३	अछाम	रामारोशन गाउँपालिका	७०७०२	०.०००९९७
७२४	अछाम	मेल्लेख गाउँपालिका	७०७०३	०.०००९१५
७२५	अछाम	साँफेबगर नगरपालिका	७०७०४	०.००१०८३
७२६	अछाम	चौरपाटी गाउँपालिका	७०७०५	०.००१०११
७२७	अछाम	मंगलसेन नगरपालिका	७०७०६	०.००११४७
७२८	अछाम	बान्नीगढी जयगढ गाउँपालिका	७०७०७	०.०००६८३
७२९	अछाम	कमलबजार नगरपालिका	७०७०८	०.०००८३५
७३०	अछाम	ढकारी गाउँपालिका	७०७०९	०.००१०८३
७३१	अछाम	तुर्माखाँद गाउँपालिका	७०७१०	०.००११२५
७३२	कैलाली	मोहन्याल गाउँपालिका	७०८०१	०.००१९९९
७३३	कैलाली	चुरे गाउँपालिका	७०८०२	०.००१७३५
७३४	कैलाली	गोदावरी नगरपालिका	७०८०३	०.००२५७७
७३५	कैलाली	गौरीगंगा नगरपालिका	७०८०४	०.००१८२
७३६	कैलाली	घोडाघोडी नगरपालिका	७०८०५	०.००२२६८
७३७	कैलाली	बर्दगोरिया गाउँपालिका	७०८०६	०.००१०३६
७३८	कैलाली	लम्कि चुहा नगरपालिका	७०८०७	०.००२१०७
७३९	कैलाली	जानकी गाउँपालिका	७०८०८	०.००१३२४
७४०	कैलाली	जोशीपुर गाउँपालिका	७०८०९	०.००१०१९
७४१	कैलाली	टिकापुर नगरपालिका	७०८१०	०.००१८९१
७४२	कैलाली	भजनी नगरपालिका	७०८११	०.००१४८१
७४३	कैलाली	कैलारी गाउँपालिका	७०८१२	०.००१६४६
७४४	कैलाली	धनगढी उपमहानगरपालिका	७०८१३	०.००४०९२
७४५	कञ्चनपुर	कृष्णपुर नगरपालिका	७०९०१	०.००१८६५
७४६	कञ्चनपुर	शुक्लाफाँटा नगरपालिका	७०९०२	०.००१४४२
७४७	कञ्चनपुर	बेदकोट नगरपालिका	७०९०३	०.००१५४७
७४८	कञ्चनपुर	भिमदत्त नगरपालिका	७०९०४	०.००२८२१
७४९	कञ्चनपुर	चाँदनी-दोधारा नगरपालिका	७०९०५	०.००११०१
७५०	कञ्चनपुर	लालझाडी गाउँपालिका	७०९०६	०.००१०६२
७५१	कञ्चनपुर	पुनर्वास नगरपालिका	७०९०७	०.००१४६६
७५२	कञ्चनपुर	बेलौरी नगरपालिका	७०९०८	०.००१४५२
७५३	कञ्चनपुर	बेलडाँडी गाउँपालिका	७०९०९	०.०००७८५

परिच्छेद - चारः

सिफारिस तथा सुझाव कार्यान्वयनको अवस्था

४.१ वित्तीय हस्तान्तरण सिफारिस कार्यान्वयन

आयोगले नेपालको संविधान, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ र अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ मा भएको व्यवस्था अनुसार प्रत्येक वर्ष सङ्घीय सञ्चित कोषबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण, नेपाल सरकारबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने सशर्त अनुदानको आधार, प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदानको परिमाण र प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने सशर्त अनुदानको आधार सिफारिस आर्थिक वर्ष २०७५/७६ देखि गर्दै आएको छ। आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा कार्यान्वयन हुने गरी आयोगबाट भएका सिफारिस कार्यान्वयनको अवस्था पाँचौं वार्षिक प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको थियो। यस परिच्छेदमा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा कार्यान्वयन भएका तथा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा कार्यान्वयन हुने गरी आयोगबाट भएका सिफारिस कार्यान्वयन अवस्थाको विश्लेषण गरिएको छ।

४.१.१ नेपाल सरकारबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान

सङ्घीय सञ्चित कोषबाट नेपाल सरकारले प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ। त्यस्तो अनुदान सिफारिस गर्ने काम, कर्तव्य र अधिकार राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुने व्यवस्था नेपालको संविधान र अन्य प्रचलित कानूनमा समेत गरिएको छ। साथै, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा ३ को उपदफा (१) को खण्ड (घ) मा नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई दिने अनुदान सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई सुझाव दिने काम, कर्तव्य र अधिकार यस आयोगको हुने व्यवस्था रहेको छ। सोही व्यवस्था बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को लागि आयोगले गरेको सिफारिस कार्यान्वयनको अवस्था र आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को सिफारिस र विनियोजनको विवरण तालिका ४.१ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४.१: वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस कार्यान्वयनको अवस्था

(रु. लाखमा)

आर्थिक वर्ष	तह	आयोगबाट नेपाल सरकारलाई गरिएको सिफारिस	नेपाल सरकारबाट गरिएको बजेट विनियोजन	नेपाल सरकारबाट भएको हस्तान्तरण
२०८०/८१	प्रदेश	५८६६७५	५८६६७५	४३४७८५ (७१.१%)
	स्थानीय	८७३५२९	८७३५२९	८१२१९७ (९३.०%)
२०८१/८२	प्रदेश	६०००००	६०००००	-
	स्थानीय	८८००००	८८००००	-

स्रोत: आयोगका सिफारिस, अर्थ मन्त्रालय, महालेखा नियन्त्रक कार्यालय

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को लागि सङ्घीय सञ्चित कोषबाट प्रदेश सरकारलाई कुल रु. ५८ अर्ब ६६ करोड ७५ लाख वित्तीय समानीकरण अनुदान उपलब्ध गराउन नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरिएकोमा नेपाल सरकारले सोही बमोजिम वित्तीय हस्तान्तरणको लागि बजेट विनियोजन गरेको, तर महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट प्राप्त प्रारम्भिक विवरण अनुसार रु. ४३ अर्ब ४७ करोड ८५ लाख (७१.१ प्रतिशत) मात्र हस्तान्तरण भएको देखिन्छ।

त्यसैगरी स्थानीय सरकारलाई रु. ८७ अर्ब ३५ करोड २९ लाख वित्तीय समानीकरण अनुदान हस्तान्तरण गर्न सिफारिस

गरिएकोमा नेपाल सरकारले सोही बमोजिम बजेट विनियोजन गरेको, तर महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट प्राप्त प्रारम्भिक विवरण अनुसार रु. ८१ अर्ब २१ करोड ९७ लाख हस्तान्तरण भएको देखिन्छ, जुन आयोगको सिफारिस र विनियोजित बजेटको औसतमा ९३ प्रतिशत मात्र हुन आउँछ।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि सङ्घीय सञ्चित कोषबाट प्रदेश सरकारलाई कुल रु. ६० अर्ब र स्थानीय सरकारलाई रु. ८८ अर्ब वित्तीय समानीकरण अनुदान हस्तान्तरण गर्न सिफारिस गरिएकोमा नेपाल सरकारले सोही बमोजिम बजेट विनियोजन गरेको छ।

४.१.२ प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस कार्यान्वयन

प्रदेशले नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठ्ने राजस्वलाई प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारको खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने संवैधानिक व्यवस्था रहेको छ। त्यस्तो अनुदान सिफारिस गर्ने काम, कर्तव्य र अधिकार राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको हुने व्यवस्था नेपालको संविधान र अन्य प्रचलित कानून समेतमा गरिएको छ। सोही व्यवस्था बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदानका सम्बन्धमा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा कार्यान्वयन भएका तथा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा कार्यान्वयन हुने गरी आयोगबाट भएका सिफारिस कार्यान्वयनको अवस्था तालिका ४.२ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४.२: आर्थिक वर्ष २०८०/८१ र २०८१/८२ को वित्तीय समानीकरण अनुदान सिफारिस कार्यान्वयनको अवस्था

(रु. लाखमा)

क्र. सं.	प्रदेश	आर्थिक वर्ष	आयोगबाट प्रदेश सरकारलाई गरिएको सिफारिस	प्रदेश सरकारबाट गरिएको बजेट विनियोजन	प्रदेश सरकारबाट भएको हस्तान्तरण
१	कोशी प्रदेश	२०८०/८१	१००००	१००००	१००००
		२०८१/८२	१००००	१००००	-
२	मधेश प्रदेश	२०८०/८१	११८००	११८००	११७०१
		२०८१/८२	११८०८	११८०५	-
३	बागमती प्रदेश	२०८०/८१	१६६२५	१६६२५	१६६२५
		२०८१/८२	१६६२५	१६६२५	-
४	गण्डकी प्रदेश	२०८०/८१	११६००	११६००	८७००
		२०८१/८२	११६००	११६००	-
५	लुम्बिनी प्रदेश	२०८०/८१	१००००	१००००	७५००
		२०८१/८२	९५००	९५००	-
६	कर्णाली प्रदेश	२०८०/८१	८०००	८०००	७८९३
		२०८१/८२	८०००	८०००	-
७	सुदूरपश्चिम प्रदेश	२०८०/८१	८०६१	८०६१	८०६१
		२०८१/८२	८६००	-	-

स्रोत: आयोगका सिफारिस, प्रदेश आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय, प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय

कोशी प्रदेश

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि कोशी प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदान रु. एक अर्ब आयोगबाट सिफारिस भएकोमा सोही बमोजिम कोशी प्रदेश सरकारबाट बजेट विनियोजन गरी हस्तान्तरण भएको छ। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि आयोगबाट सिफारिस भए बमोजिम नै कोशी प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्न रु. एक अर्ब बजेट विनियोजन गरेको छ।

मधेश प्रदेश

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि मधेश प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्न आयोगबाट भएको सिफारिस बमोजिम रु. १ अर्ब १८ करोड वित्तीय समानीकरण अनुदान विनियोजन गरेकोमा रु. १ अर्ब १७ करोड १ लाख (९९.२ प्रतिशत) हस्तान्तरण भएको देखिन्छ। हस्तान्तरित परिमाणलाई हेर्दा रौतहटको फतुवा विजयपुर नगरपालिकालाई आयोगको सिफारिस बमोजिम रकम रु. ८० लाख ६२ हजार बजेट विनियोजन भएको भए तापनि कुनै रकम हस्तान्तरण भएको देखिँदैन। त्यसैगरी, बाराको कोल्हवी नगरपालिकामा रु. १ करोड ५ हजार सिफारिस भै विनियोजन भएकोमा रु. ७३ लाख ९३ हजार (७४ प्रतिशत) र पर्साको पटेर्वा सुगौली गाउँपालिकामा रु. ६६ लाख ४४ हजार सिफारिस भै विनियोजन भएकोमा रु. ७४ लाख ४८ हजार (११२ प्रतिशत) हस्तान्तरण भएको देखिन्छ। बाँकी स्थानीय सरकारलाई सिफारिस बमोजिम नै विनियोजन एवम् हस्तान्तरण भएको देखिन्छ।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि आयोगले सिफारिस गरेको रकम रु. १ अर्ब १८ करोड ८ लाख ४ हजार भन्दा तीन लाख कम गरी रु. १ अर्ब १८ करोड ५ लाख ४ हजार मधेश प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान हस्तान्तरण गर्न बजेट विनियोजन गरेको छ। बजेट विनियोजनलाई हेर्दा रौतहटको बौधिमाई नगरपालिकालाई रकम रु. ७५ लाख २५ हजार आयोगले सिफारिस गरेकोमा रु. ७२ लाख २५ हजार मात्र विनियोजन गरेको छ भने अन्य स्थानीय सरकारलाई आयोगको सिफारिस बमोजिम नै रकम हस्तान्तरणको लागि बजेट विनियोजन गरेको देखिन्छ।

बागमती प्रदेश

बागमती प्रदेशको प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट प्राप्त प्रारम्भिक विवरण अनुसार आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा बागमती प्रदेश सरकारबाट प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने वित्तीय समानीकरण अनुदान आयोगबाट गरिएको सिफारिस बमोजिम रु. १ अर्ब ६६ करोड २५ लाख विनियोजन गरी सोही बमोजिम नै हस्तान्तरण गरेको देखिन्छ। त्यसै गरी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा आयोगबाट सिफारिस भए बमोजिम नै रु. १ अर्ब ६६ करोड २५ लाख स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरणको लागि विनियोजन गरेको देखिन्छ।

गण्डकी प्रदेश

प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय गण्डकी प्रदेशबाट प्राप्त प्रारम्भिक विवरण अनुसार आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि गण्डकी प्रदेश सरकारबाट प्रदेशभित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्न आयोगबाट गरिएको सिफारिस बमोजिम रु. १ अर्ब १६ करोड वित्तीय समानीकरण अनुदान विनियोजन गरेको भए तापनि रु. ८७ करोड मात्र हस्तान्तरण भएको देखिन्छ। यसरी आयोगको सिफारिस तथा बजेट विनियोजनको ७५ प्रतिशत मात्र सबै स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण भएको देखिन्छ।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि आयोगबाट सिफारिस गरेको रकम रु. १ अर्ब १६ करोड गण्डकी प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान हस्तान्तरण गर्न बजेट विनियोजन गरेको देखिन्छ।

लुम्बिनी प्रदेश

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि लुम्बिनी प्रदेश सरकारबाट प्रदेशभित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदान आयोगबाट गरिएको सिफारिस बमोजिम रु. एक अर्ब विनियोजन गरेको भए तापनि प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय लुम्बिनी प्रदेशबाट प्राप्त प्रारम्भिक विवरण अनुसार रु. ७५ करोड मात्र हस्तान्तरण भएको देखिन्छ। यसरी आयोगको सिफारिस तथा बजेट विनियोजनको ७५ प्रतिशत मात्र स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण भएको छ। विनियोजित र हस्तान्तरित रकमलाई हेर्दा कपिलवस्तुको शुद्धोधन गाउँपालिकामा विनियोजित गरिएको रकम रु. ९४ लाख

९२ हजारको ६९ प्रतिशत मात्र रु. ६५ लाख ९ हजार र रुपन्देहीको सुदोधन गाउँपालिकामा विनियोजित गरिएको रकम रु. ८६ लाख ७४ हजारको ८२ प्रतिशत मात्र रु. ७१ लाख १९ हजार हस्तान्तरण भएको छ भने अन्य स्थानीय सरकारमा विनियोजित रकमको ७५ प्रतिशत हस्तान्तरण भएको देखिन्छ।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि आयोगबाट सिफारिस गरेको रकम रु. ९५ करोड लुम्बिनी प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान हस्तान्तरण गर्न बजेट विनियोजन गरेको छ।

कर्णाली प्रदेश

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि कर्णाली प्रदेश सरकारबाट प्रदेशभित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदान आयोगबाट गरिएको सिफारिस बमोजिम रु. ८० करोड विनियोजन गरेको भए तापनि प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय कर्णाली प्रदेशबाट प्राप्त प्रारम्भिक विवरण अनुसार रु. ७८ करोड ९३ लाख मात्र हस्तान्तरण भएको देखिन्छ। आयोगको सिफारिस तथा बजेट विनियोजनको ९८.६६ प्रतिशत मात्र स्थानीय सरकारमा हस्तान्तरण भएको छ। आयोगको सिफारिस तथा बजेट विनियोजन भन्दा हुम्लाको चंखेली गाउँपालिका र ताँजाकोट गाउँपालिकामा २५ प्रतिशत तथा सोही जिल्लाको नाम्खा गाउँपालिकामा ७५ प्रतिशत र सल्यान जिल्लाको शारदा नगरपालिकामा ९९ प्रतिशत मात्र हस्तान्तरण भएको देखिन्छ भने अन्य स्थानीय सरकारमा आयोगको सिफारिस तथा कर्णाली प्रदेश सरकारले गरेको बजेट विनियोजन अनुसार नै हस्तान्तरण भएको देखिन्छ।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि आयोगबाट सिफारिस गरेको रकम रु. ९५ करोड कर्णाली प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान हस्तान्तरण गर्न बजेट विनियोजन गरेको छ।

सुदूरपश्चिम प्रदेश

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारबाट प्रदेशभित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्न वित्तीय समानीकरण अनुदान रु. ८६ करोड ६१ लाख आयोगबाट सिफारिस भएकोमा सोही बमोजिम सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारले बजेट विनियोजन गरी हस्तान्तरण भएको छ र आयोगबाट आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गर्न रु. ८६ करोड आयोगले सिफारिस गरेकोमा असार मसान्तसम्म प्रदेश सभामा पेश भई स्वीकृत हुन नसकेको अवस्था रहेको छ।

४.१.३ नेपाल सरकारबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने सशर्त अनुदानको आधार सिफारिस कार्यान्वयन

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ९ को उपदफा (१) मा “नेपाल सरकारले प्रदेश वा स्थानीय तह वा नेपाल सरकारको कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न संविधानको धारा २५१ को उपधारा (१) को खण्ड (ग) बमोजिम आयोगले तोकेको आधार बमोजिम प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई सशर्त अनुदान प्रदान गर्नेछ” भन्ने कानुनी व्यवस्था रहेको छ। सोही दफाको उपदफा (२) मा “उपदफा (१) बमोजिम सशर्त अनुदान प्रदान गर्दा नेपाल सरकारले योजना कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक शर्त तोक्नेछ र सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहले त्यस्तो शर्तको पालना गर्नु पर्नेछ” भन्ने व्यवस्था गरिएको छ भने उपदफा (३) मा “प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रदेश कानून बमोजिम आयोगले तोकेको आधार बमोजिम सशर्त अनुदान प्रदान गर्नेछ” भन्ने व्यवस्था रहेको छ।

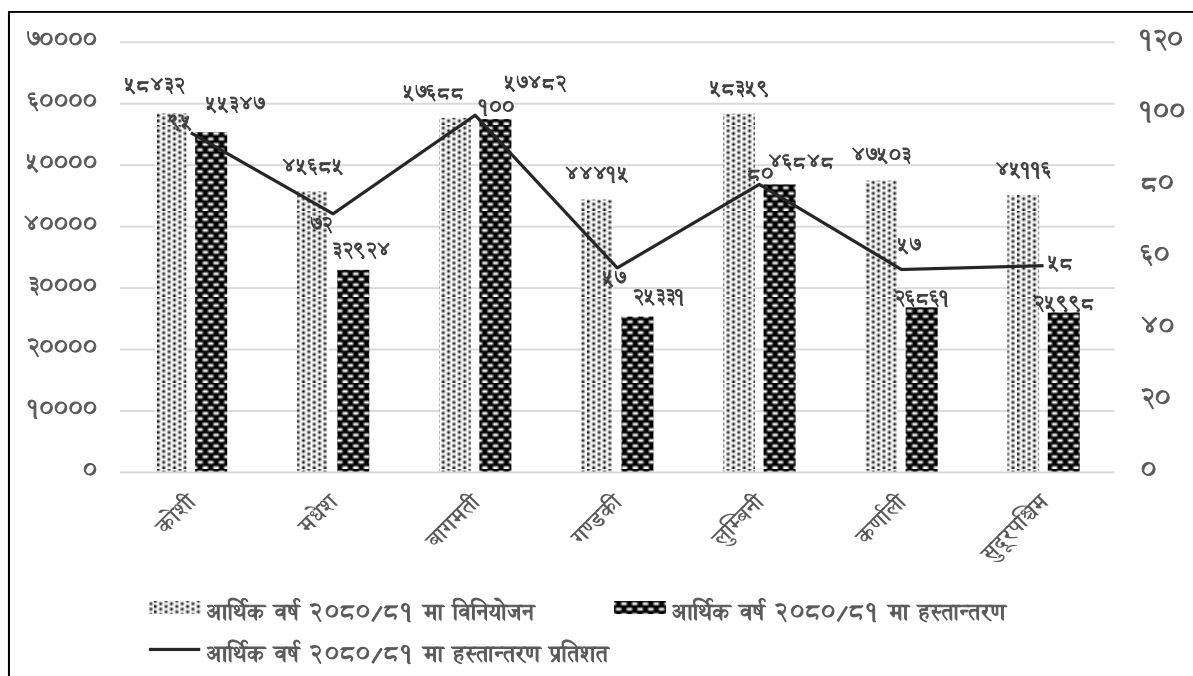
आयोगबाट आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि नेपाल सरकारबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने सशर्त अनुदानको आधार सम्बन्धमा नेपालको संविधान, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ र अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ बमोजिम राष्ट्रिय नीति तथा कार्यक्रम, मानक, पूर्वाधारको अवस्था अनुसार सशर्त अनुदान

लगायतका आधार निर्धारण गरी नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरिएको थियो। आयोगले सिफारिस गरेको आधार अनुसार नेपाल सरकारले सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गरे/नगरेको विषयमा अध्ययन गर्न माग गरिए अनुरूपको तथ्याङ्क प्राप्त हुन नसकेकोले आयोगको सिफारिस अनुरूप सशर्त अनुदान हस्तान्तरण भए/नभएको विश्लेषण गर्न सकिएन।

क. प्रदेशगत सशर्त अनुदान हस्तान्तरण

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्रदेशगत सशर्त अनुदानका लागि भएको बजेट व्यवस्था र महालेखा नियन्त्रकको कार्यालयबाट प्राप्त प्रारम्भिक तथ्याङ्क अनुसार सोको हस्तान्तरणको विवरण चित्र ४.१ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

चित्र ४.१: प्रदेश अनुसार सशर्त अनुदानको बजेट तथा हस्तान्तरण

स्रोत: अर्थ मन्त्रालय, महालेखा नियन्त्रक कार्यालय

नेपाल सरकारबाट प्रदेश सरकारमा सशर्त अनुदान हस्तान्तरणको लागि रु. ३५ अर्ब ७१ करोड ९८ लाख विनियोजन गरिएकोमा सबैभन्दा बढी कोशी, बागमती र लुम्बिनी प्रदेशमा समान ९६ प्रतिशत, मधेश, कर्णाली र सुदूरपश्चिम प्रदेशमा समान ९३ प्रतिशत र गण्डकी प्रदेशमा ९२ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। प्रदेश सरकारका लागि भएको सशर्त अनुदानको विनियोजित रकम मध्ये ७६ प्रतिशत अर्थात् रु. २७ अर्ब ७ करोड ९० लाख मात्र प्रदेश सरकारमा हस्तान्तरण भएको देखिन्छ। विनियोजित रकम मध्ये बागमती प्रदेश सरकारलाई १०० प्रतिशत नै हस्तान्तरण भएको छ भने कोशी प्रदेश सरकारलाई ९५ प्रतिशत, लुम्बिनी प्रदेश सरकारलाई ८० प्रतिशत, मधेश प्रदेश सरकारलाई ७२ प्रतिशत, सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारलाई ५८ प्रतिशत तथा गण्डकी र कर्णाली प्रदेश सरकारलाई समान ५७ प्रतिशत रहेको छ।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा नेपाल सरकारले प्रदेश सरकारलाई सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्न रु. २५ अर्ब ८५ करोड ८ लाख बजेट विनियोजन गरेको छ। विनियोजित बजेट अनुसार कोशी, लुम्बिनी तथा बागमती प्रदेश सरकारलाई समान ९६ प्रतिशत रहेको छ भने कर्णाली, मधेश, सुदूरपश्चिम र गण्डकी प्रदेश सरकारलाई क्रमशः ९५, ९४, ९२ र ९२ प्रतिशत रहेको छ।

ख. स्थानीय सरकारमा सशर्त अनुदान हस्तान्तरण

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा ७५३ स्थानीय सरकारलाई सशर्त अनुदान हस्तान्तरणका लागि रु. १ खर्ब ९९ अर्ब ८९

करोड ४७ लाख बजेट विनियोजन गरेको र महालेखा नियन्त्रकको कार्यालयबाट प्राप्त प्रारम्भिक तथ्याङ्क अनुसार रु. १ खर्ब ७३ अर्ब ६८ करोड ५० लाख (९०.५ प्रतिशत) हस्तान्तरण गरिएको देखिन्छ (तालिका ४.३)। स्थानीय सरकारलाई न्यूनतम ४ करोड ४६ लाख देखि २ अर्ब २३ करोड ६२ लाख प्राप्त गर्ने गरी सशर्त अनुदान हस्तान्तरणका लागि बजेट विनियोजन गरिएकोमा हस्तान्तरण हुँदा न्यूनतम २ करोड ७ लाख देखि २ अर्ब ८ करोड २२ लाख प्राप्त गर्ने गरी भएको देखिन्छ। स्थानीय सरकारमा विनियोजन रकमको ३६ प्रतिशत देखि १३८ प्रतिशतसम्म हस्तान्तरण भएको देखिन्छ।

तालिका ४.३: नेपाल सरकारबाट स्थानीय सरकारमा भएको सशर्त अनुदानको बजेट विनियोजन तथा हस्तान्तरण

(रु. लाखमा)

विवरण	स्थानीय सरकार	न्यूनतम	अधिकतम	जम्मा
विनियोजन रकम	७५३	४४६	२२३६२	१९१८९४७
हस्तान्तरण रकम	७५३	२०७	२०८२२	१७३६८५०
विनियोजन रकम अनुसार हस्तान्तरण प्रतिशत	७५३	३६	१३८	९०.५

स्रोत: अर्थ मन्त्रालय, महालेखा नियन्त्रक कार्यालय

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा नेपाल सरकारले स्थानीय सरकारलाई न्यूनतम रु. ३ करोड ६६ लाख देखि अधिकतम रु. ३ अर्ब ५० करोड ५६ लाख हस्तान्तरण गर्ने गरी जम्मा रु. २ खर्ब ८ अर्ब ९२ करोड ६१ लाख बजेट विनियोजन गरेको छ।

४.१.४ प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने सशर्त अनुदानको आधार सिफारिस कार्यान्वयन

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ९ को उपदफा (३) मा प्रदेशले स्थानीय सरकारलाई प्रदेश कानून बमोजिम आयोगले तोकेको आधार बमोजिम सशर्त अनुदान प्रदान गर्नेछ भन्ने व्यवस्था रहेको छ। नेपालको संविधान, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ र अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ बमोजिम आर्थिक वर्ष २०७९/८० र २०८०/८१ को लागि आयोगले प्रदेश सरकारबाट स्थानीय सरकारलाई प्रदान गरिने सशर्त अनुदानका चारवटा आधार सम्बन्धित प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गरेको थियो। आयोगले सिफारिस गरेको आधार अनुसार प्रदेश सरकारले सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गरे/नगरेको विषयमा अध्ययन गर्न माग गरिए अनुरूपको विवरण प्राप्त हुन नसकेकोले आयोगको सिफारिस अनुरूप सशर्त अनुदान हस्तान्तरण भए/नभएको विश्लेषण गर्न सकिएन। प्रदेश सरकारबाट प्राप्त सशर्त अनुदानको बजेट विनियोजन तथा हस्तान्तरणको एकमुष्ट रकमको आधारमा तपसिल बमोजिम विश्लेषण गरिएको छ।

कोशी प्रदेश

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा कोशी प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई न्यूनतम रु. २ लाख देखि अधिकतम रु. ३ करोड १३ लाख २५ हजार हस्तान्तरण गर्ने गरी जम्मा रु. १ अर्ब १८ करोड २८ लाख ६६ हजार बजेट विनियोजन गरेकोमा विनियोजित बजेट भन्दा ९ प्रतिशत बढी रु. १ अर्ब २९ करोड ४० लाख ६३ हजार हस्तान्तरण गरेको छ। यसरी स्थानीय सरकार अनुसार विनियोजन र हस्तान्तरणलाई हेर्दा कुनै स्थानीय सरकारमा विनियोजित रकमको ५२ प्रतिशत हस्तान्तरण गरेको पाईन्छ भने कुनै स्थानीय सरकारमा ६१४ प्रतिशतसम्म हस्तान्तरण गरेको पाईन्छ। कोशी प्रदेश सरकार भित्र रहेका १३७ स्थानीय सरकारमध्ये ९६ स्थानीय सरकारमा विनियोजित रकम भन्दा बढी सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गरेको पाईन्छ।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा कोशी प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई न्यूनतम रु. १० लाख ८८ हजार देखि अधिकतम रु. ८ करोड ७ लाख ३४ हजार हस्तान्तरण गर्ने गरी जम्मा रु. २ अर्ब ९ करोड ५१ लाख ३५ हजार बजेट विनियोजन गरेको छ।

मधेश प्रदेश

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा मधेश प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई सशर्त अनुदानमा बजेट विनियोजन तथा हस्तान्तरण गरेको छैन।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा मधेश प्रदेश सरकारले मधेश प्रदेश भित्रका १३६ स्थानीय सरकारमध्ये महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका, नगरपालिका र गाउँपालिकालाई क्रमशः रु. १ करोड ७५ लाख, १ करोड २५ लाख, ९५ लाख र ८० लाखका दरले जम्मा रु. १ अर्ब २२ करोड ५ लाख सशर्त अनुदान विनियोजन गरेको छ।

बागमती प्रदेश

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा बागमती प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई न्यूनतम रु. १ करोड ५९ लाख ३४ हजार देखि अधिकतम रु. ६ करोड २५ लाख ५४ हजार हस्तान्तरण गर्ने गरी जम्मा रु. २ अर्ब ८२ करोड ४२ लाख ९६ हजार बजेट विनियोजन गरेकोमा विनियोजित बजेटको ८५ प्रतिशत रु. २ अर्ब ४० करोड १२ लाख ४८ हजार हस्तान्तरण गरेको छ। यसरी स्थानीय सरकार अनुसार विनियोजन र हस्तान्तरणलाई हेर्दा कुनै स्थानीय सरकारमा विनियोजित रकमको २९ प्रतिशत हस्तान्तरण गरेको पाईन्छ भने कुनै स्थानीय सरकारमा २४६ प्रतिशतसम्म हस्तान्तरण गरेको पाईन्छ।

बागमती प्रदेश सरकार भित्र रहेका ११९ स्थानीय सरकारमध्ये भरतपुर महानगरपालिकालाई विनियोजित रकम भन्दा बढी सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गरेको छ भने अन्य स्थानीय सरकारलाई विनियोजित रकम वा सो भन्दा कम रकम हस्तान्तरण गरेको पाईन्छ।

गण्डकी प्रदेश

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा गण्डकी प्रदेश सरकारले प्रदेश भित्रका ८५ वटा स्थानीय सरकारमध्ये ३४ स्थानीय सरकारलाई सशर्त अनुदान हस्तान्तरणका लागि बजेट विनियोजन गरेको छैन भने ५१ स्थानीय सरकारलाई न्यूनतम रु. २५ लाखदेखि अधिकतम रु. ९० लाखसम्म हस्तान्तरण गर्ने गरी जम्मा रु. २४ करोड ४५ लाख बजेट विनियोजन गरेकोमा विनियोजित बजेटको ८१ प्रतिशत मात्र रु. १९ करोड ७७ लाख ५ हजार हस्तान्तरण गरेको छ। यसरी स्थानीय सरकार अनुसार विनियोजन र हस्तान्तरणलाई हेर्दा घिरिङ्ग गाउँपालिकाका लागि रु. ४० लाख विनियोजन गरिएकोमा हस्तान्तरण शून्य देखिएको छ। बाँकी स्थानीय सरकारमा विनियोजित रकमको ३८ प्रतिशत देखि १५८ प्रतिशतसम्म हस्तान्तरण गरेको पाईन्छ।

कुस्मा, गैडाकोट र वालिङ्ग नगरपालिकालाई विनियोजित रकम भन्दा बढी क्रमशः १५८, १३४ र १२४ प्रतिशत सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गरेको छ भने अन्य स्थानीय सरकारलाई विनियोजित रकम वा सो भन्दा कम रकम हस्तान्तरण गरेको पाईन्छ।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा गण्डकी प्रदेश सरकारले गोरखाको शहीद लखन गाउँपालिका, मनाङको नार्पा भूमि गाउँपालिका, मुस्ताङको थासाङ गाउँपालिका, लमजुङको क्वहोलासोथार गाउँपालिका, पर्वतको महाशिला र विहादी गाउँपालिकालाई रु. ४० लाखका दरले जम्मा रु. २ करोड ४० लाख सशर्त अनुदान रकम विनियोजन गरेको छ भने बाँकी अन्य स्थानीय सरकारलाई सशर्त अनुदान रकम विनियोजन गरेको छैन।

लुम्बिनी प्रदेश

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा लुम्बिनी प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई न्यूनतम रु. ६१ लाख ५० हजार देखि अधिकतम रु. ३ करोड २९ लाख ५० हजार हस्तान्तरण गर्ने गरी जम्मा रु. १ अर्ब ११ करोड ५७ लाख बजेट विनियोजन गरेकोमा विनियोजित बजेटको ११० प्रतिशत रु. १ अर्ब २२ करोड ७१ लाख ३ हजार हस्तान्तरण गरेको छ। यसरी स्थानीय सरकार अनुसार विनियोजन र हस्तान्तरणलाई हेर्दा कुनै स्थानीय सरकारमा विनियोजित रकमको ४० प्रतिशत देखि ३०० प्रतिशतसम्म हस्तान्तरण गरेको पाईन्छ। लुम्बिनी प्रदेश भित्रका १०९ स्थानीय सरकार मध्ये ६७ स्थानीय सरकारमा विनियोजित बजेट भन्दा बढी रकम हस्तान्तरण गरेको पाईन्छ।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा लुम्बिनी प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई न्यूनतम रु. ७ लाख देखि अधिकतम रु. २ करोड २४ लाख ६२ हजार हस्तान्तरण गर्ने गरी जम्मा रु. १ अर्ब १३ करोड ८३ लाख १६ हजार बजेट विनियोजन गरेको छ।

कर्णाली प्रदेश

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा कर्णाली प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई न्यूनतम रु. १ करोड १९ लाख ५३ हजार देखि अधिकतम रु. ३१ करोड २९ लाख ९० हजार हस्तान्तरण गर्ने गरी जम्मा रु. २ अर्ब ८८ करोड २४ लाख ४० हजार बजेट विनियोजन गरेकोमा विनियोजित बजेटको ८५ प्रतिशत रु. २ अर्ब ४५ करोड ५७ लाख ७३ हजार हस्तान्तरण गरेको छ। यसरी स्थानीय सरकार अनुसार विनियोजन र हस्तान्तरणलाई हेर्दा स्थानीय सरकारमा विनियोजित रकमको ६० प्रतिशत देखि १०० प्रतिशतसम्म हस्तान्तरण गरेको पाईन्छ।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा कर्णाली प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई न्यूनतम रु. १ करोड १० लाख ४५ हजार देखि अधिकतम रु. २८ करोड १३ लाख ३८ हजार हस्तान्तरण गर्ने गरी जम्मा रु. ३ अर्ब ५ करोड ५२ लाख ९१ हजार बजेट विनियोजन गरेको छ।

सुदूरपश्चिम प्रदेश

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई न्यूनतम रु. १६ लाखदेखि अधिकतम रु. १ करोड ५२ लाख ५० हजार हस्तान्तरण गर्ने गरी जम्मा रु. ४९ करोड ४३ लाख ५० हजार बजेट विनियोजन गरेकोमा विनियोजित बजेटको ८९ प्रतिशत रु. ४३ करोड ८२ लाख १३ हजार हस्तान्तरण गरेको छ। यसरी स्थानीय सरकार अनुसार विनियोजन र हस्तान्तरणलाई हेर्दा स्थानीय सरकारमा विनियोजित रकमको ४१ प्रतिशत देखि १०० प्रतिशतसम्म हस्तान्तरण गरेको पाईन्छ।

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को बजेट असार मसान्तसम्म प्रदेश सभामा पेश भई स्वीकृत हुन नसकेको अवस्था रहेको छ।

४.२ आन्तरिक ऋणको सीमा सिफारिस कार्यान्वयन

नेपालको संविधानको धारा २५१ को उपधारा (१) को खण्ड (च) मा आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तर्गत “समष्टिगत आर्थिक सूचकहरूको विश्लेषण गरी सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले लिन सक्ने आन्तरिक ऋणको सीमा सिफारिस गर्ने” व्यवस्था रहेको छ। अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १४ को उपदफा (१) मा नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले आयोगले सिफारिस गरेको सीमाभित्र रही आन्तरिक ऋण लिन सक्ने व्यवस्था उल्लेख छ। त्यस्तै स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६८ को उपदफा (१) मा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिसको सीमाभित्र रही सम्बन्धित सभाबाट स्वीकृत गराई

उत्पादनशील, रोजगारमूलक, आन्तरिक आयवृद्धि तथा पूँजीगत कार्यको लागि आन्तरिक ऋण लिन सक्ने व्यवस्था रहेको छ। आयोगबाट नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले लिन सक्ने आन्तरिक ऋणको सीमा सिफारिस गर्दै आएको छ। आयोगले आर्थिक वर्ष २०८०/८१ र २०८१/८२ को लागि गरेको आन्तरिक ऋणको सीमा सिफारिस कार्यान्वयनको अवस्था देहाय अनुसार रहेको छ:

४.२.१ नेपाल सरकारले लिन सक्ने आन्तरिक ऋणको सीमा सिफारिस कार्यान्वयन

नेपाल सरकारले तत्कालको समष्टिगत आर्थिक स्थिति, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले परिचालन गर्ने आन्तरिक ऋणको परिमाण र बजारको स्थिति समेत विश्लेषण गरी तीनै तहले उठाउने कुल आन्तरिक ऋण आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को अनुमानित कुल गार्हस्थ उत्पादनको ५ प्रतिशतमा नबढ्ने सुनिश्चित गरी परिचालन गर्ने गरी सिफारिस गरेको थियो। जसमा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा नेपाल सरकारले आन्तरिक ऋण उठाउन राखेको लक्ष्य रु. २ खर्ब ४० अर्ब मध्ये रु. २ खर्ब ३४ अर्ब ४२ करोड १४ लाख ऋण उठाएको देखिन्छ। राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट तयार गरिएको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को प्रारम्भिक कुल गार्हस्थ उत्पादन (प्रचलित मुल्यामा) रु. ५७ खर्ब ४ अर्ब अनुमान गरेकोमा सोको अनुपातमा आन्तरिक ऋणको हिस्सा ४.११ प्रतिशत हुन आउँछ जुन आयोगले गरेको सिफारिसको सीमाभित्र रहेको देखिन्छ।

त्यसैगरी, आर्थिक वर्ष २०८१/८२ का लागि अनुमानित कुल गार्हस्थ उत्पादनको ५.० प्रतिशतमा नबढ्ने गरी राष्ट्रिय नीति/योजनामा आधारित भई लागत लाभ विश्लेषण (Cost Benefit Analysis) बाट आन्तरिक प्रतिफल दर (Internal Rate of Return - IRR) वा खुद वर्तमान मूल्य (Net Present Value - NPV) को विश्लेषणबाट उपयुक्त देखिएका आयोजना/परियोजना कार्यान्वयनका लागि आन्तरिक ऋण उठाउन सक्नेछ। साथै, राष्ट्रिय गौरवका आयोजना, रूपान्तरणकारी आयोजना र मध्यमकालीन खर्च संरचना अन्तर्गतको पहिलो प्राथमिकता प्राप्त आयोजना कार्यान्वयनका लागि रकम अपुग भएमा आयोगले प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई सिफारिस गरेको आन्तरिक ऋणको सीमा मध्ये प्रदेश र स्थानीय सरकारले उक्त आर्थिक वर्षमा परिचालन नगरेको हदसम्म, कुल गार्हस्थ उत्पादनको ०.५ प्रतिशतले नबढ्ने गरी थप आन्तरिक ऋण परिचालन गर्न सक्ने गरी सिफारिस गरेको छ। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को बजेट वक्तव्य अनुसार उक्त आर्थिक वर्षमा नेपाल सरकारले रु. ३ खर्ब ३० अर्ब आन्तरिक ऋण उठाउने लक्ष्य राखेको छ।

४.२.२ प्रदेश सरकारले लिन सक्ने आन्तरिक ऋणको सीमा सिफारिस कार्यान्वयन

आयोगले आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने राजस्व बाँडफाँट र प्रदेश सरकारको आन्तरिक स्रोतबाट प्राप्त हुने राजस्वको योगफलको १२ प्रतिशतमा नबढ्ने गरी आन्तरिक ऋण उठाउन र त्यसको उपयोग पूँजी निर्माण र दीर्घकालीन लाभका क्षेत्रमा परिचालन गर्ने तर साधारण प्रकृतिका र प्रशासनिक खर्चका लागि नगर्ने गरी सिफारिस गरेको थियो। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को लागि प्रदेश सरकारले पेश गरेका वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम र आय-व्ययको विवरण अनुसार कोशी प्रदेश, बागमती प्रदेश, कर्णाली प्रदेश र सुदूरपश्चिम प्रदेशले आन्तरिक ऋणबाट खर्च व्यहोर्ने गरी अनुमान नै गरेका छैनन् भने मधेश प्रदेश, गण्डकी प्रदेश र लुम्बिनी प्रदेश सरकारले आन्तरिक ऋणबाट खर्च व्यहोर्ने अनुमान सहित आय-व्यय विवरण पेश गरेका छन्। आन्तरिक ऋण परिचालन गर्ने अनुमान सहित आय व्ययको विवरण पेश गर्ने मधेश प्रदेश, गण्डकी प्रदेश र लुम्बिनी प्रदेश सरकारको आन्तरिक ऋण परिचालनको अनुमान क्रमशः रु. २ अर्ब, १ अर्ब ७० करोड र रु. १ अर्ब २५ करोड आयोगले गरेको सिफारिस बमोजिमको सीमा भित्रै रहेको देखिन्छ। अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १५ को उपदफा (३) बमोजिम कुनै पनि प्रदेश सरकारले आन्तरिक ऋणका लागि हालसम्म सहमति माग तथा अनुरोध भै नआएको भनी अर्थ मन्त्रालयबाट जानकारी प्राप्त भएको छ।

त्यसैगरी प्रदेश सरकारले आन्तरिक ऋण परिचालनको संरचनागत र प्रक्रियागत प्रबन्ध पूरा भएको अवस्थामा आर्थिक वर्ष

२०८१/८२ मा नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने राजस्व बाँडफाँटको रकम र प्रदेश सरकारको आफ्नो आन्तरिक स्रोतबाट प्राप्त हुने राजस्वको योगफलको १२ प्रतिशतमा नबढ्ने गरी राष्ट्रिय नीति/योजनामा आधारित भई लागत लाभ विश्लेषण (Cost Benefit Analysis) बाट आन्तरिक प्रतिफल दर (Internal Rate of Return - IRR) वा खुद वर्तमान मूल्य (Net Present Value - NPV) को विश्लेषणबाट उपयुक्त देखिएका आयोजना/परियोजना कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकारको स्वीकृतिमा आन्तरिक ऋण उठाउन सक्ने गरी सिफारिस गरिएको छ। अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १५ को उपदफा (३) बमोजिम कुनै पनि प्रदेश सरकारले आन्तरिक ऋणका लागि हालसम्म सहमति माग तथा अनुरोध भै नआएको भनी अर्थ मन्त्रालयबाट जानकारी प्राप्त भएको छ। आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि प्रदेश सरकारले पेश गरेका वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम र आय-व्ययको विवरण अनुसार मधेश र गण्डकी प्रदेश सरकारले क्रमशः रु. २ अर्ब र रु. १ अर्ब ७० करोड आन्तरिक ऋण उठाउने लक्ष्य राखेको छ भने सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकारको बजेट प्रदेश सभाबाट असार मसान्तसम्म पास हुन सकेको छैन। बाँकी प्रदेश सरकारले आन्तरिक ऋण उठाउने लक्ष्य राखेको देखिँदैन।

४.२.३ स्थानीय सरकारले लिन सक्ने आन्तरिक ऋणको सीमा सिफारिस कार्यान्वयन

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ लागि स्थानीय सरकारले लिन सक्ने आन्तरिक ऋणको सीमालाई प्रत्येक स्थानीय सरकारले नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त गर्ने राजस्व बाँडफाँट र आफ्नो आन्तरिक स्रोतबाट प्राप्त हुने राजस्वको योगफलको १२ प्रतिशतमा नबढ्ने गरी आन्तरिक ऋण उठाउन सक्ने गरी आयोगले सिफारिस गरेको थियो। त्यसैगरी स्थानीय सरकारहरूले आन्तरिक ऋण परिचालनको संरचना र प्रक्रियागत प्रबन्ध पूरा भएको अवस्थामा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने राजस्व बाँडफाँटको रकम र स्थानीय सरकारको आफ्नो आन्तरिक स्रोतबाट प्राप्त हुने राजस्व रकमको योगफलको १२ प्रतिशतमा नबढ्ने गरी राष्ट्रिय, प्रादेशिक र स्थानीय नीति/योजनामा आधारित भई लागत लाभ विश्लेषणबाट आन्तरिक प्रतिफल दर (Internal Rate of Return - IRR) वा खुद वर्तमान मूल्य (Net Present Value - NPV) को विश्लेषणबाट उपयुक्त देखिएका आयोजना/परियोजना कार्यान्वयनका लागि आन्तरिक ऋण उठाउन सक्ने गरी आयोगले सिफारिस गरेको थियो।

अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १५ को उपदफा (३) बमोजिम कुनै पनि स्थानीय सरकारले आन्तरिक ऋणका लागि हालसम्म सहमति माग तथा अनुरोध भै नआएको भनी अर्थ मन्त्रालयबाट जानकारी प्राप्त भएको छ।

४.३ राजस्व बाँडफाँट सिफारिस कार्यान्वयन

नेपालको संविधानको धारा ६० मा सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारबीच राजस्व बाँडफाँटको व्यवस्था रहेको छ। नेपालको संविधानको धारा २५१ को उपधारा (१) को खण्ड (क) मा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तर्गत “संविधान र कानून बमोजिम सङ्घीय सञ्चित कोषबाट सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच राजस्वको बाँडफाँट गर्ने विस्तृत आधार र ढाँचा निर्धारण गर्ने” उल्लेख छ। राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १५ को उपदफा (१) बमोजिम यस आयोगले नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारबीच र प्रदेश तथा स्थानीय सरकारबीच राजस्वको बाँडफाँट गर्ने विस्तृत आधार र ढाँचा निर्धारण गरी नेपाल सरकारमा सिफारिस गर्नुपर्ने दायित्व सहित बाँडफाँटका विभिन्न ७ वटा आधारहरू समेत दिएको छ।

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६ ले सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीचमा मूल्य अभिवृद्धि कर तथा आन्तरिक उत्पादनबाट उठेको अन्तःशुल्क रकम बाँडफाँट गर्न क्रमशः ७०, १५ र १५ प्रतिशतको अनुपात निर्धारण गरी राजस्व रकम हस्तान्तरणको प्रक्रिया सम्बन्धी व्यवस्था गरेको छ। तदनुसार सङ्घीय विभाज्य कोषमा सङ्कलन भएको मूल्य अभिवृद्धि कर र आन्तरिक उत्पादनबाट उठेको अन्तःशुल्क रकममध्येबाट क्रमशः १५, १५ प्रतिशतको अनुपातमा

प्रदेश विभाज्य कोष र स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकम आयोगले निर्धारण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम प्रदेश र स्थानीय सञ्चित कोषमा मासिक रूपमा उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

४.३.१ मूल्य अभिवृद्धि कर तथा अन्तःशुल्क बाँडफाँट सिफारिस कार्यान्वयन

आयोगको मिति २०७६/११/२९ को निर्णय अनुसार आर्थिक वर्ष २०७७/७८ देखि २०८१/८२ सम्मका लागि राजस्व बाँडफाँट सिफारिस गरिएको थियो। महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट प्राप्त प्रारम्भिक विवरण अनुसार आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को असार १५ गतेसम्म सङ्घीय विभाज्य कोषमा मूल्य अभिवृद्धि कर तथा आन्तरिक उत्पादनबाट सङ्कलित अन्तःशुल्क राजस्व रु. ३ खर्ब ८० अर्ब ८१ करोड ८८ लाख जम्मा भएकोमा ऐनको व्यवस्था बमोजिम १५ प्रतिशतले हुने रु. ५७ अर्ब १२ करोड २८ लाख प्रदेश विभाज्य कोषमा र सोही अनुपातको रकम स्थानीय विभाज्य कोषमा हस्तान्तरण भएको देखियो। तर, २०८१ असार १५ गतेदेखि असार मसान्तसम्म विभाज्य कोषमा जम्मा भएको राजस्व सोही आर्थिक वर्षभित्र विभाजन नगरी असार मसान्तपछि विभाजन गरी हस्तान्तरण गर्ने अभ्यासबाट सम्बन्धित आर्थिक वर्षको वास्तविक राजस्व बाँडफाँटको परिमाण एकिन गर्न एवम् प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको राजस्व आम्दानी र स्रोतको प्रतिवेदन गर्न कठिन पर्न जाने देखिएको छ।

तालिका ४.४: सङ्घीय विभाज्य कोष र सोको बाँडफाँटको विवरण

(रु. लाखमा)

विवरण	आ.व. २०८०/८१	
	अनुमानित रकम	असार १५ गतेसम्म सङ्कलित रकम
मूल्य अभिवृद्धि कर तथा आन्तरिक अन्तःशुल्क	५७९७३९०	३८०८१८८
सङ्घीय विभाज्य कोषबाट सङ्घीय सञ्चित कोषमा दाखिला	४०५८१७३	२६६५७३२
सङ्घीय विभाज्य कोषबाट प्रदेश विभाज्य कोषमा हस्तान्तरण	८६९६०८	५७१२२८
सङ्घीय विभाज्य कोषबाट स्थानीय विभाज्य कोषमा हस्तान्तरण	८६९६०८	५७१२२८

* आ.व. २०८०/८१ को बजेट वक्तव्यको अनुसूची १ राजस्व बाँडफाँट मार्फतको विवरण अनुसार

स्रोत: अर्थ मन्त्रालय, महालेखा नियन्त्रक कार्यालय

नेपाल सरकारले राजस्व सङ्कलनको लागि अनुमान गरेको लक्ष्य बमोजिम राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले सिफारिस गरेको राजस्व बाँडफाँटको हिस्सा अनुसार हिसाब गरी हुन आउने रकम प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई राजस्व बाँडफाँटको सिलिङ उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिएको छ। तालिका ४.४ मा प्रस्तुत तथ्याङ्कको विश्लेषण गर्दा बजेट विनियोजन गर्दा गरिएको मूल्य अभिवृद्धि कर तथा आन्तरिक उत्पादनको अन्तःशुल्कको अनुमानित रकमको ६५.६९ प्रतिशत मात्र २०८१ असार १५ गतेसम्म सङ्कलन भएको देखिन्छ।

४.३.२ सवारी साधन करको बाँडफाँट सिफारिस कार्यान्वयन

प्रदेश र स्थानीय सरकार दुवैको अधिकार सूचीमा परेका राजस्वको स्रोतहरू मध्ये अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ५ बमोजिम प्रदेशले दर निर्धारण तथा राजस्व सङ्कलन गर्ने जिम्मेवारी पाएको सवारी साधन कर सोही ऐनको दफा ६क. अनुसार प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा गर्ने व्यवस्था छ। प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकममध्ये ६० प्रतिशत रकम प्रदेश सञ्चित कोषमा र बाँकी ४० प्रतिशत रकम आयोगले निर्धारण गरी सिफारिस गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम सम्बन्धित प्रदेशभित्रका स्थानीय सरकारलाई मासिक रूपमा उपलब्ध गराउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। प्रदेशले सवारी साधन कर बापत सङ्कलन गरेको राजस्व र सोको बाँडफाँट सम्बन्धी प्रारम्भिक तथ्याङ्क आयोगले सम्बन्धित प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट प्राप्त गरेको छ, जसको विस्तृत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ:

कोशी प्रदेश

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्रदेश सरकारले सवारी साधन कर बापत रु. २ अर्ब २५ करोड सङ्कलन गर्ने लक्ष्य राखेकोमा २०८१ असार मसान्तसम्म रु. २ अर्ब ३२ करोड ६५ लाख सङ्कलन गरेको देखिन्छ। उक्त रकम सङ्कलन लक्ष्यको १०३ प्रतिशत अर्थात लक्ष्य भन्दा तीन प्रतिशत बढी छ। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को असार १८ गतेसम्म सङ्कलित सवारी साधन कर रु. २ अर्ब ३१ करोड ५४ लाख ३८ हजार र गत आर्थिक वर्षको बाँडफाँट गर्न बाँकी रहेको रकम रु. १० करोड ९४ लाख ९३ हजार रकम मध्ये ४० प्रतिशत रकम आयोगले २०८०/८१ को सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गरे अनुसार प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गरेको देखिन्छ भने २०८१ असार १९ गते देखि असार मसान्तसम्म सङ्कलित रकम रु. १२ करोड ५ लाख ८९ हजार बाँडफाँट गर्न बाँकी रहेको देखिन्छ। अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६क. को उपदफा (५) मा भएको व्यवस्था अनुसार मासिक रूपमा बाँडफाँट गरेको देखिँदैन।

मधेश प्रदेश

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्रदेश सरकारले सवारी साधन कर बापत रु. २ अर्ब १० करोड सङ्कलन गर्ने लक्ष्य राखेकोमा २०८१ जेष्ठ मसान्तसम्म रु. २ अर्ब २० करोड ४४ लाख ८१ हजार सङ्कलन गरेको देखिन्छ। उक्त रकम सङ्कलनको लागि राखिएको लक्ष्यको १०५ प्रतिशत अर्थात लक्ष्य भन्दा पाँच प्रतिशत बढी छ। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को जेष्ठ मसान्तसम्म सङ्कलित रकम मध्ये ४० प्रतिशत रकम आयोगले २०८०/८१ को सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस अनुसार प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गरेको देखिन्छ भने २०८१ असार १ गते देखि असार मसान्तसम्म सङ्कलित रकम बाँडफाँट गर्न बाँकी रहेको देखिन्छ। अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६क. को उपदफा (५) मा भएको व्यवस्था अनुसार मासिक रूपमा बाँडफाँट गरेको देखिँदैन।

बागमती प्रदेश

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्रदेश सरकारले सवारी साधन कर बापत रु. १२ अर्ब ८ करोड ३३ लाख सङ्कलन गर्ने लक्ष्य राखेकोमा २०८१ असार १४ गतेसम्म रु. ९ अर्ब ६८ करोड ६० लाख ६१ हजार सङ्कलन गरेको देखिन्छ। उक्त रकम सङ्कलन लक्ष्यको ८० प्रतिशत अर्थात लक्ष्य भन्दा २० प्रतिशत कम छ। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को असार १४ गतेसम्म सङ्कलित रकम मध्ये ४० प्रतिशत रकम आयोगले २०८०/८१ को सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गरे अनुसार प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गरेको देखिन्छ भने २०८१ असार १५ गते देखि असार मसान्तसम्म सङ्कलित रकम बाँडफाँट गर्न बाँकी रहेको देखिन्छ।

गण्डकी प्रदेश

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्रदेश सरकारले सवारी साधन कर बापत रु. २ अर्ब सङ्कलन गर्ने लक्ष्य राखेकोमा २०८१ असार १९ गतेसम्म रु. १ अर्ब ९४ करोड ६७ लाख ३९ हजार सङ्कलन गरेको देखिन्छ। उक्त रकम लक्ष्यको ९७ प्रतिशत अर्थात लक्ष्य भन्दा तीन प्रतिशत कम छ। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को असार १९ गतेसम्म सङ्कलित रकम मध्ये ४० प्रतिशत रकम आयोगले २०८०/८१ को सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस अनुसार प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गरेको देखिन्छ भने २०८१ असार २० गते देखि असार मसान्तसम्म सङ्कलित रकम बाँडफाँट गर्न बाँकी रहेको देखिन्छ।

लुम्बिनी प्रदेश

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्रदेश सरकारले सवारी साधन कर बापत रु. ३ अर्ब ३३ करोड सङ्कलन गर्ने लक्ष्य

राखेकोमा २०८१ असार मसान्तसम्म रु. २ अर्ब ९२ करोड ३० लाख सङ्कलन गरेको देखिन्छ। उक्त रकम सङ्कलन लक्ष्यको ८७ प्रतिशत अर्थात लक्ष्य भन्दा १३ प्रतिशत कम छ। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को जेष्ठ मसान्तसम्म सङ्कलित सवारी साधन कर बापत रु. २ अर्ब ७३ करोड ९६ लाख ८६ हजार रकम मध्ये ४० प्रतिशत रकम आयोगले आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गरे अनुसार प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गरेको देखिन्छ भने २०८१ असार १ गते देखि असार मसान्तसम्म सङ्कलित रकम रु. १८ करोड ३३ लाख १९ हजार बाँडफाँट गर्न बाँकी रहेको देखिन्छ। अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६क. को उपदफा (५) मा भएको व्यवस्था अनुसार मासिक रूपमा बाँडफाँट गरेको देखिँदैन।

कर्णाली प्रदेश

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्रदेश सरकारले सवारी साधन कर बापत रु. ४१ करोड ६ लाख ६६ हजार सङ्कलन गर्ने लक्ष्य राखेकोमा २०८१ असारसम्म रु. २३ करोड ५१ लाख ८१ हजार सङ्कलन गरेको देखिन्छ। उक्त रकम लक्ष्यको ५७ प्रतिशत अर्थात लक्ष्य भन्दा ४३ प्रतिशत कम छ। सवारी साधन कर बापत सङ्कलित रकम रु. २३ करोड ५१ लाख ८१ हजार मध्ये ४० प्रतिशत रकम आयोगले आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गरे अनुसार प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गरेको देखिन्छ। अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६क. को उपदफा (५) मा भएको व्यवस्था अनुसार मासिक रूपमा बाँडफाँट गरेको देखिँदैन।

सुदूरपश्चिम प्रदेश

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा प्रदेश सरकारले सवारी साधन कर बापत रु. १ अर्ब १५ करोड सङ्कलन गर्ने लक्ष्य राखेकोमा २०८१ असारसम्म रु. ६९ करोड ९७ लाख ७४ हजार सङ्कलन गरेको देखिन्छ। उक्त रकम सङ्कलन लक्ष्यको ६०.८ प्रतिशत अर्थात लक्ष्य भन्दा ३९.२ प्रतिशत कम छ। सङ्कलित सवारी साधन कर बापत रकम रु. ६९ करोड ९७ लाख ७४ हजार रकम मध्ये ४० प्रतिशत रकम आयोगले २०८०/८१ को सवारी साधन कर बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गरे अनुसार प्रदेश भित्रका स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गरेको देखिन्छ भने रु. १ करोड ९३ लाख २३ हजार बाँड्न बाँकी रहेको देखिन्छ। अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६क. को उपदफा (५) मा भएको व्यवस्था अनुसार मासिक रूपमा बाँडफाँट गरेको देखिँदैन।

४.४ प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँट सिफारिस कार्यान्वयन

नेपालको संविधानको अनुसूची-९ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारको साझा अधिकारको सूचीमा प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी रहेको छ। अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ७ बमोजिम नेपाल सरकारले एक सङ्घीय विभाज्य कोष खडा गरी जम्मा गरेको प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टी रकम नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच ऐनको अनुसूची-४ अनुसार वार्षिक रूपमा नेपाल सरकारले आयोगको सिफारिसमा प्राकृतिक स्रोतको उपयोगबाट प्रभावित हुने प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई प्रभावित भएको अनुपातमा समन्यायिक रूपमा बाँडफाँट गरी सङ्घीय सञ्चित कोष, प्रदेश सञ्चित कोष र स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी वितरण गर्ने व्यवस्था छ।

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा सङ्कलन भएको रोयल्टी रकममध्ये सङ्घीय सरकारले प्राप्त गर्ने ५० प्रतिशत रकम सोही आर्थिक वर्षमा सङ्घीय सञ्चित कोषमा जम्मा भइसके तापनि प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले प्राप्त गर्ने २५/२५ प्रतिशत रकम आयोगको सिफारिस बमोजिम सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको सञ्चित कोषमा हस्तान्तरण हुन बाँकी रहेको देखिन्छ। आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सङ्कलन भएको रोयल्टी रकम बाँडफाँट तथा वितरण भैसकेको हुँदा सो सिफारिस कार्यान्वयनको अवस्था यस परिच्छेदमा उल्लेख गरिएको छ। तर सिफारिस गर्दा प्राकृतिक स्रोतको आयोजनागत रूपमा हिस्सा बाँडफाँट गरिएको र सो अनुसार वितरणको विस्तृत विवरण नेपाल सरकारबाट उपलब्ध हुन नसकेको हुँदा

आयोजनागत बाँडफाँटको हिस्सा कार्यान्वयनको अवस्था विश्लेषण गर्न सकिएको छैन।

महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट प्राप्त विवरण अनुसार आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त भएको रोयल्टीका शीर्षकहरू पर्वतारोहण, विद्युत, वन र खानी तथा खनिजबाट कुल रकम रु. ५ अर्ब ८१ करोड ३१ लाख ९१ हजार सङ्कलन भई बाँडफाँट भएको देखियो। जसमा सबैभन्दा बढी विद्युतबाट ५३.३ प्रतिशत रोयल्टी सङ्कलन भएको देखिन्छ भने वन, पर्वतारोहण र खानी तथा खनिजबाट क्रमशः २२.० प्रतिशत, १४.८ प्रतिशत र ८.९ प्रतिशत रोयल्टी सङ्कलन भएको देखिन्छ।

आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रोयल्टी रकम बाँडफाँटको शीर्षकगत विवरण तालिका ४.५ मा प्रस्तुत गरिएको छः

तालिका ४.५: आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रोयल्टी र बाँडफाँटको विवरण

(रु. हजारमा)

क्र.सं.	रोयल्टीको शीर्षक	विभाज्य कोषमा जम्मा	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	स्थानीय सरकार
१	पर्वतारोहण	८६१४७६	४३०७३८	२१५३६९	२१५३६९
२	विद्युत	३१५५१८८	१५७७५९४	७८८७९७	७८८७९७
३	वन	१२७७६८६	६३८८४३	३१९४२२	३१९४२२
	३.१ संरक्षित क्षेत्र	५२३२५५	२६१६२८	१३०८१४	१३०८१४
	३.२ राष्ट्रिय वन	७५४४३१	३७७२१६	१८८६०८	१८८६०८
४	खानी तथा खनिज	५१८८४१	२५९४२१	१२९७१०	१२९७१०
	जम्मा	५८१३९९१	२९०६५९६	१४५३२९८	१४५३२९८

स्रोत: महालेखा नियन्त्रक कार्यालय

४.४.१ प्रदेश सरकारले प्राप्त गरेको रोयल्टी

सङ्घीय विभाज्य कोषबाट आयोगको सिफारिसमा नेपाल सरकारले आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सङ्कलन भएको रोयल्टी सातै प्रदेश सरकारलाई रु. १ अर्ब ४३ करोड ६ लाख ९८ हजार बाँडफाँट गरी वितरण गरेको छ। रोयल्टी बाँडफाँटबाट प्रदेश सरकारले प्राप्त गरेको शीर्षकगत रोयल्टीको विवरण तालिका ४.६ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका ४.६: आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सङ्कलन भई प्रदेश सरकारले प्राप्त गरेको रोयल्टीको विवरण

(रु. हजारमा)

क्र. सं.	प्रदेश	वन			जलविद्युत	पर्वतारोहण	खानी तथा खनिज	जम्मा
		संरक्षित वन	राष्ट्रिय वन	जम्मा				
१	कोशी प्रदेश	१५५५३	७०८०६	८६३५८	५७८५९	१७४६१९	१७३६९	३३६२०६
२	मधेश प्रदेश	९६१४	२०८४३	३०४५७	०	०	०	३०४५७
३	बागमती प्रदेश	५०९२६	२६५८७	७७५१३	३५६७५४	१८८०२	४११३२	४९४२००
४	गण्डकी प्रदेश	२३५३९	१९०९५	४२६३४	२७७९५०	२१३८५	२१४७	३४४११५
५	लुम्बिनी प्रदेश	१६००८	१८५५७	३४५६५	८७००४	१६	६८४५७	१९००४२
६	कर्णाली प्रदेश	८०२६	१६१९४	२४२२०	५१७	५०४	५६७	२५८०८
७	सुदूरपश्चिम प्रदेश	७१४८	१६५२६	२३६७४	८७१३	४३	३९	३२४६९
		१३०८१४	१८८६०८	३१९४२२	७८८७९७	२१५३६९	१२९७१०	१४५३२९८

स्रोत: महालेखा नियन्त्रक कार्यालय

आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा रोयल्टी बापत सबैभन्दा कम कर्णाली प्रदेश सरकारले रु. २ करोड ५८ लाख ८ हजार र सबैभन्दा बढी बागमती प्रदेश सरकारले रु. ४९ करोड ४२ लाख प्राप्त गरेको छ। कोशी प्रदेश सरकारले प्राप्त गरेको कुल रोयल्टी मध्ये सबैभन्दा बढी हिस्सा (करिब ५२ प्रतिशत) पर्वतारोहण रोयल्टीको रहेको छ। त्यसैगरी, मधेश प्रदेशले शत प्रतिशत वन क्षेत्रबाट, बागमती, गण्डकी र लुम्बिनी प्रदेशले क्रमशः करिब ७२, ८१ र ४६ प्रतिशत जलविद्युतबाट तथा कर्णाली प्रदेश र सुदूरपश्चिम प्रदेशले क्रमशः करिब ९४ र ७३ प्रतिशत वन क्षेत्रबाट रोयल्टी प्राप्त गरेको देखिन्छ।

४.४.२ स्थानीय सरकारले प्राप्त गरेको रोयल्टी

सङ्घीय विभाज्य कोषबाट आयोगको सिफारिसमा नेपाल सरकारले आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सङ्कलन भएको रोयल्टी स्थानीय सरकारलाई रु. १ अर्ब ४५ करोड ३२ लाख ९८ हजार बाँडफाँट गरी वितरण गरेको छ। शीर्षकगत रोयल्टी बाँडफाँटको विवरण तालिका ४.७ मा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका ४.७: आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सङ्कलन भई स्थानीय सरकारले प्राप्त गरेको रोयल्टीको विवरण

रोयल्टीको शीर्षक	रोयल्टी प्राप्त गरेका स्थानीय सरकारको सङ्ख्या	स्थानीय सरकारले प्राप्त गरेको सबैभन्दा बढी रोयल्टी रकम (रु.)	स्थानीय सरकारले प्राप्त गरेको सबैभन्दा कम रोयल्टी रकम (रु.)	स्थानीय सरकारले प्राप्त गरेको जम्मा रोयल्टी रकम (रु.)
पर्वतारोहण	१०२	१२६८००४७३	२२६	२१५३६८९२४
विद्युत	१४५	९७७११४०२	६५८५	७८८७९७०३४
वन	७५३	११२४३७३७	१४	३१९४२१५४७
खानी तथा खनिज	५२	१९४९६०७९	२९	१२९७१०२८७

स्रोत: महालेखा नियन्त्रक कार्यालय

आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा पर्वतारोहण, विद्युत, वन र खानी तथा खनिजबाट सङ्कलित रोयल्टी बाँडफाँट पश्चात् क्रमशः १०२, १४५, ७५३ र ५२ स्थानीय सरकारले प्राप्त गरेको देखिन्छ। सबै स्थानीय सरकारले कुनै न कुनै प्राकृतिक स्रोतका शीर्षकबाट रोयल्टी रकम प्राप्त गरेका छन्। पर्वतारोहणबाट स्थानीय सरकारमा बाँडफाँट गरेको जम्मा रोयल्टी रकम रु. २१ करोड ५३ लाख ६८ हजार मध्ये स्थानीय सरकारले न्यूनतम रु. २२६ देखि अधिकतम रु. १२ करोड ६८ लाख प्राप्त गरेको देखिन्छ। त्यसैगरी विद्युतबाट रु. ७८ करोड ८७ लाख ९७ हजार बाँडफाँट हुँदा स्थानीय सरकारले न्यूनतम रु. ६ हजार ५ सय ८५ देखि अधिकतम रु. ९ करोड ७७ लाख ११ हजार प्राप्त गरेको देखिन्छ। वनबाट रु. ३१ करोड ९४ लाख २१ हजार बाँडफाँट हुँदा स्थानीय सरकारले न्यूनतम रु. १४ देखि अधिकतम रु. १ करोड १२ लाख ४३ हजार प्राप्त गरेको देखिन्छ। खानी तथा खनिजबाट रु. १२ करोड ९७ लाख १० हजार बाँडफाँट हुँदा स्थानीय सरकारले न्यूनतम रु. २९ देखि अधिकतम रु. १ करोड ९४ लाख ९६ हजार प्राप्त गरेको देखिन्छ।

४.४.३ दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त रोयल्टीको बाँडफाँट

आयोगले नेपाल सरकारलाई आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट सङ्कलन भएको रोयल्टी अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ अनुसार प्रदेश र स्थानीय सरकारमा बाँडफाँट गर्नका लागि आयोगको मिति २०७९ असार ८ को निर्णयबमोजिम दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त रोयल्टीको बाँडफाँट सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा हुने गरी व्यवस्था मिलाउन अर्थ मन्त्रालय मार्फत नेपाल सरकारलाई लेखी पठाइएकोमा उक्त निर्णय अनुसार दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त रोयल्टी विभाज्य कोषमा जम्मा भएको जानकारी हालसम्म प्राप्त नभएकोले सोको बाँडफाँटको अवस्था एकिन हुन सकेन।

४.५ सुझाव कार्यान्वयनको अवस्था

आयोगको पाँचौं वार्षिक प्रतिवेदन, २०८० मा दिइएको सुझाव कार्यान्वयनको अवस्था देहाय बमोजिम रहेको छः

क्र.सं.	आयोगबाट दिइएको सुझाव	सम्बन्धित सरकार	सुझाव कार्यान्वयनको अवस्था
वित्तीय हस्तान्तरण सम्बन्धी			
१.	नेपालको संविधानको धारा ६० को उपधारा (३) ले प्रदेश र स्थानीय सरकारले प्राप्त गर्ने वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको सिफारिस बमोजिम हुने संवैधानिक व्यवस्था भएपनि वित्तीय समानीकरण अनुदान बाहेकका अन्य अनुदानको परिमाण तय गर्ने सम्बन्धमा कानूनबाट आयोगलाई भूमिका उपलब्ध नगराइएकोले संवैधानिक प्रावधान बमोजिम विद्यमान कानून र कार्यप्रणालीमा आवश्यक संशोधन गरी आयोगको भूमिका थप स्पष्ट गर्नु पर्ने।	नेपाल सरकार	कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
२.	वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण प्रस्ताव गर्दा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ भित्र सङ्घीय बजेटको २६.८ प्रतिशत हिस्सा अन्तरसरकारी वित्त हस्तान्तरण गर्ने लक्ष्य राखी स्रोत अनुमान समितिमा प्रस्ताव गरिएकोमा आयोगले गरेको प्रस्ताव भन्दा न्यून हुनेगरी (सङ्घीय बजेटको २२.८ प्रतिशत) बजेट विनियोजन भएकाले आयोगले तय गरेको वित्तीय हस्तान्तरणको गन्तव्य टाँडिदै जाने देखिन्छ। बजेटको आकारसँग मिलाउन हुने गरी हस्तान्तरण गरिने अनुदानको रकमको सुनिश्चितता गर्नका लागि आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ मा परिमार्जन गरी नेपालको संविधानको धारा ६० (३) प्रतिकूल नहुनेगरी कानुनी व्यवस्था हुनुपर्ने।	नेपाल सरकार	आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को सङ्घीय सरकारको बजेट बक्तव्य अनुसार कुल बजेट अनुमानको २१.९८ प्रतिशत रकम अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणमा विनियोजन गरेको देखिएको।
३.	नेपालको संविधानको धारा ६० को उपधारा (४) बमोजिम नेपाल सरकारले प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई खर्चको आवश्यकता र राजस्व क्षमताको आधारमा वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। खर्चको आवश्यकता निर्धारणका लागि आवश्यक पर्ने तहगत सरकारको कार्य जिम्मेवारीहरूका विषय अन्तर्गतका सेवाको न्यूनतम मानक, मानदण्ड, लक्ष्य र प्रति इकाइ लागत लगायतका विषयहरू नेपाल सरकारबाट निर्धारण हुनु पर्ने व्यहोरा यस अधिका प्रतिवेदनमा सुझाव दिइएकोमा हालसम्म कार्यान्वयन भएको जानकारी प्राप्त नभएको हुँदा यथाशीघ्र कार्यान्वयन हुनुपर्ने।	नेपाल सरकार	कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
४.	प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई संविधानको अनुसूचीले प्रत्याभूत गरेको एकल अधिकार अन्तर्गतका मुख्य कार्यजिम्मेवारीहरू सम्पादन गर्नका लागि उपलब्ध गराइने वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम आयोगबाट निर्धारण गरी सिफारिस गर्ने क्षणमा नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई उपलब्ध गराउने अन्य अनुदान (सशर्त, समपूरक र विशेष) को रकमले के कति हदसम्म वित्तीय समानीकरण अनुदानको मूल उद्देश्य (समानीकरण गर्ने कार्य) मा सघाउ एवम् योगदान पुऱ्याउँदछ भन्ने विषय आयोगलाई जानकारी नभइकन वास्तविक रूपले वित्तीय समानीकरण अनुदान निर्धारण गर्न कठिन हुने हुँदा सशर्त, समपूरक र विशेष अनुदान हस्तान्तरण गर्दा आयोगको भूमिका स्थापित गर्न विद्यमान पद्धतिमा सुधार गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार	हालसम्म सुधार हुन नसकेको।

क्र.सं.	आयोगबाट दिइएको सुझाव	सम्बन्धित सरकार	सुझाव कार्यान्वयनको अवस्था
५.	अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २१ को उपदफा (४) मा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले आफूले उठाएको राजस्व र उक्त ऐन बमोजिम राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकमबाट प्रशासनिक खर्च पुग्ने गरी राजस्व र व्ययको अनुमान पेश गर्नु पर्ने व्यवस्था रहेको हुँदा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले प्रशासनिक खर्च [पारिश्रमिक/सुविधा, मालसामान तथा सेवाको उपयोग (कार्यक्रम सम्बन्धी खर्चहरू बाहेक), अनुगमन तथा मूल्याङ्कन खर्च, भ्रमण खर्च, विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधिमण्डलको अध्ययन तथा भ्रमण खर्च, विविध खर्च, सभा सञ्चालन खर्च, निवृत्तिभरण तथा अशक्तवृत्ति, उपदान, सेवा निवृत्तको सञ्चित बिदा, सेवा निवृत्तको औषधि उपचार, जग्गा/घर/सवारी साधन/मेशिनरी औजारको भाडा, राजस्व, न्यायिक तथा अन्य फिर्ता, भैपरी आउने चालु खर्च] शीर्षकमा वित्तीय समानीकरण अनुदानबाट प्राप्त रकमको उपयोग नगर्ने।	प्रदेश र स्थानीय सरकार	प्रदेश र स्थानीय सरकारले बजेट विनियोजन गर्दा खर्च शीर्षक अनुसार स्रोत उल्लेख गरी सो बमोजिम लेखाङ्कन र प्रतिवेदन भएको नदेखिएकाले वित्तीय समानीकरण अनुदानको उपयोगको क्षेत्र स्पष्ट नभएको।
६.	सङ्घ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले आ-आफ्नो वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरेर मात्र कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ। सङ्घीय इकाइ बाहेकका इकाइहरूमा विकास योजना नबन्ने हुँदा सङ्घीय इकाइमा मात्र बजेट विनियोजन गर्नुपर्ने हुन्छ। तसर्थ, निर्वाचन क्षेत्र पूर्वाधार विकास कार्यक्रम (सांसद विकास कोष) जस्ता कार्यक्रममा बजेट विनियोजन गर्ने प्रवृत्ति अन्त्य हुनुपर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय सरकार	सांसद विकास कोषको हकमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट अन्तरिम आदेश जारी भई मुद्दा विचाराधीन रहेको, अन्य कार्यक्रमको हकमा सुधार भएको नदेखिएको।
७.	प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले अनुदानको प्राप्ति र त्यसको प्रयोग कुन कार्यक्रम/योजनाका लागि कुन खर्च शीर्षकमा गर्ने वा कुन खर्च शीर्षकमा गरियो भनेर बजेट तथा कार्यक्रमगत रूपमा व्यय अनुमानको विवरण (खर्च शीर्षकगत र स्रोतगत समेत) मा स्पष्ट उल्लेख गर्ने गरेको अवस्था नदेखिँदा यसमा सुधार गरी अनुदानको प्राप्ति र त्यसको प्रयोग स्पष्ट उल्लेख हुने प्रणालीको विकास गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने।	प्रदेश र स्थानीय सरकार	उपयुक्त प्रणालीको विकास भएको नदेखिएको।
८.	आयोगले सिफारिस गरेका सशर्त अनुदानका आधारहरू नेपाल सरकार, मन्त्रपरिषद्को निर्णयबाट सबै सरोकारवाला निकायहरूलाई सञ्चार हुनुपर्ने साथै सङ्घबाट प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने सशर्त अनुदानका ५ वटा आधार र प्रदेशबाट प्रदेशभित्रका स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने सशर्त अनुदानका ४ वटा आधार मध्ये प्रत्येक आधार अन्तर्गत के कति सशर्त अनुदान हस्तान्तरणको लागि बजेटमा व्यवस्था गरिने हो स्वचालित प्रणालीबाट उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाउनुपर्ने गरी नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारलाई आयोगले सिफारिस गरेकोमा सो सम्बन्धी विवरण नेपाल सरकारको अर्थ मन्त्रालयसँग माग गरेकोमा त्यस्तो विवरण हालसम्म उपलब्ध हुन सकेन। अतः बजेट तथा कार्यक्रम तयारीको चरणदेखि नै सशर्त अनुदान अन्तर्गत प्रस्तावित कुनै पनि आयोजना वा कार्यक्रम आयोगले सिफारिस गरेको कुन आधार अनुरूपको हो भनी प्रविष्टि, अभिलेख र प्रतिवेदन गर्ने एकीकृत प्रणालीको स्थापना हुनुपर्ने।	नेपाल सरकार र प्रदेश सरकार	अभिलेख र प्रतिवेदन गर्ने एकीकृत प्रणालीको स्थापना हुन नसकेको।
९.	सशर्त अनुदानको रकम हस्तान्तरण गर्दा क्रियाकलाप उल्लेख नगरी क्षेत्रगत शर्तहरू र आयोजना/कार्यक्रमको लक्ष्य तथा अपेक्षित उपलब्धि जस्ता विषयहरू मात्र तोकेर एकमुष्ट (Bulk) उपलब्ध गराई प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई विनियोजन स्वायत्तता प्रदान गर्ने गरी आयोगले सिफारिस गरेकोमा आयोगको सिफारिसको विपरीत स-साना क्रियाकलाप उल्लेख गरी सशर्त अनुदान विनियोजन गरेको देखिएकोले एकमुष्ट सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्ने व्यवस्था हुनुपर्ने।	नेपाल सरकार र प्रदेश सरकार	कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।

क्र.सं.	आयोगबाट दिइएको सुझाव	सम्बन्धित सरकार	सुझाव कार्यान्वयनको अवस्था
१०.	नेपाल सरकारले बजेट तर्जुमा गर्दा सशर्त अनुदानका सबै कार्यक्रम वा आयोजनाहरू समावेश गरी शुरुमै एकै पटक विनियोजन गर्नुपर्ने। विपदजन्य अवस्था, महामारी वा अन्य आकस्मिक परिस्थितिको रोकथाम, नियन्त्रण तथा प्रतिकार्य र पुनर्स्थापना गर्नुपरेको अवस्थामा बाहेक आर्थिक वर्षको बीचमा कुनै पनि नयाँ कार्यक्रम वा आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्न थप सशर्त अनुदान हस्तान्तरण नगर्ने।	नेपाल सरकार र प्रदेश सरकार	नेपाल सरकार, कोशी, बागमती, गण्डकी र लुम्बिनी प्रदेश सरकारले केही स्थानीय सरकारलाई बजेट विनियोजन भन्दा बढी हस्तान्तरण गरेको पाइन्छ।
११.	वित्तीय समानीकरण अनुदान रकम निर्धारण प्रक्रियालाई वस्तुनिष्ठ, न्यायोचित र प्रभावकारी बनाउन सम्बन्धित सङ्घीय इकाइले प्राप्त गर्ने सशर्त अनुदान, समपूरक अनुदान र विशेष अनुदानको परिमाण समेत आयोगलाई जानकारी हुनु पर्ने हुँदा सशर्त अनुदानको वितरणमा आयोगले सिफारिस गरेका आधारहरू सहितको बाँडफाँट र समपूरक तथा विशेष अनुदानको योजनागत रकम समेतको जानकारी नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारका सम्बन्धित निकायले हरेक वर्षको माघ मसान्तभित्र आयोगमा पठाउनु पर्ने।	नेपाल सरकार र प्रदेश सरकार	सुझाव कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
१२.	राज्यको समग्र तथा एकीकृत राजस्व र व्ययको स्थिति एउटै प्रणालीबाट अवगत हुने गरी नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको बजेट विनियोजन, कार्यान्वयन, लेखाङ्कन र प्रतिवेदनको एकीकृत प्रणाली विकास गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार	एकीकृत वित्तीय विवरण प्रतिवेदन बनेको, सो बाहेक अन्य सुझाव कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
१३.	भौगोलिक विकटतायुक्त हिमाली क्षेत्रका प्रदेश तथा स्थानीय सरकारमा मौसमी प्रतिकूलताका कारण विनियोजित बजेट आर्थिक वर्षभित्र कार्यान्वयन गर्न कठिनाई रहेकाले यस्ता प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई हस्तान्तरण गरिने सशर्त, विशेष र समपूरक अनुदानको खर्चलाई प्रभावकारी बनाउन विशेष व्यवस्था गरिनुपर्ने।	नेपाल सरकार	सुझाव कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
१४.	वित्तीय समानीकरण अनुदान हस्तान्तरण हुँदा अघिल्लो आर्थिक वर्षमा खर्च नभएको सशर्त अनुदान फिर्तामा कट्टी गरी चालु आर्थिक वर्षमा वित्तीय समानीकरण अनुदान हस्तान्तरण गरिएकोले जुन अनुदान हो, उसैबाट कट्टा गरी हस्तान्तरण गरिनुपर्ने।	नेपाल सरकार र प्रदेश सरकार	सुझाव कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
१५.	सशर्त अनुदानको विनियोजन र हस्तान्तरणको तुलनात्मक अध्ययन गर्दा विनियोजित र हस्तान्तरित रकममा ठूलो अन्तर देखिएकाले बजेट विनियोजन तथ्यपरक, वस्तुनिष्ठ र यथार्थपरक हुनुपर्ने।	नेपाल सरकार र प्रदेश सरकार	पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन नभएको।
१६.	कतिपय प्रदेश सरकारले बजेट तर्जुमा गर्दा सशर्त अनुदानमा बजेट विनियोजन नगरी आर्थिक वर्षको बीचमा सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गरेको पाइयो। आर्थिक वर्षको बीचमा बजेट हस्तान्तरण गर्दा स्थानीय सरकारको विनियोजन ऐनमा समावेश नगरी खर्च गर्ने परिपाटीको विकास हुने, स्थानीय सरकारले तयार गर्ने बजेट तथा योजना प्रभावित हुने र स्थानीय सरकारको स्वायत्ततामा सङ्कुचन हुने हुँदा आर्थिक वर्षको बीचमा कुनै पनि नयाँ कार्यक्रम वा आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्न थप सशर्त अनुदान हस्तान्तरण नगर्ने।	प्रदेश सरकार	कार्यान्वयन भएको।
आन्तरिक ऋण परिचालन सम्बन्धी			
१७.	देशको समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व हुने गरी पूँजी निर्माण र दीर्घकालीन लाभ दिने प्रकृतिका उत्पादनशील कार्यका लागि आन्तरिक ऋणको परिचालन गर्नुपर्ने। साधारण प्रकृतिका, प्रशासनिक खर्चका लागि र अनुत्पादक क्षेत्रमा आन्तरिक ऋण परिचालन नगर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय सरकार	सरकारले बजेट विनियोजन गर्दा खर्च शीर्षक अनुसार स्रोत उल्लेख गरि सो बमोजिम लेखाङ्कन र प्रतिवेदन भएको नहुँदा आन्तरिक ऋणको प्रयोग उत्पादनशील क्षेत्रमा भए नभएको एकीन गर्न नसकिएको।

क्र.सं.	आयोगबाट दिइएको सुझाव	सम्बन्धित सरकार	सुझाव कार्यान्वयनको अवस्था
१८.	प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको आन्तरिक ऋण परिचालनका लागि आवश्यक कानुनी प्रबन्ध र संस्थागत संरचनाको व्यवस्थापनका साथै ऋण व्यवस्थापन प्रणालीको विकास गरी आन्तरिक ऋणको परिचालन सुव्यवस्थित गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार	पूर्ण कार्यान्वयन हुन नसकेको।
१९.	नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले लिने आन्तरिक ऋणको एकीकृत व्यवस्थापन, लेखाइकन र प्रतिवेदन प्रणालीको विकास गरी कार्यान्वयन गर्नुका साथै सबै सम्बद्ध निकायले राख्ने आन्तरिक ऋणको विवरण तथा तथ्याङ्कमा एकरूपता कायम गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय सरकार	आन्तरिक ऋण व्यवस्थापन तर्फ आंशिक कार्यान्वयन भएको, स्रोत, शीर्षक, र कार्यक्रमगत विनियोजन, लेखाइकन र प्रतिवेदन सम्बन्धी सुझाव कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
२०.	एक तहको सरकारले अर्को तहको सरकारलाई आन्तरिक रूपमा दिने ऋण र ऋण प्रवाह गर्ने प्रयोजनका साथ नेपाल सरकारले गठन गरेको विशिष्टीकृत संस्थाले आन्तरिक रूपमा गर्ने ऋण लगानीको रकमलाई राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले सिफारिस गरेको आन्तरिक ऋणको सीमाभित्र व्यवस्थित गर्नुपर्ने।	प्रदेश र स्थानीय सरकार	व्यवस्थित नभएको।
२१.	ऋणको भुक्तानी गर्दा अतिरिक्त बोझ महसुस गर्नु नपर्ने गरी तथा भावी पुस्ताले भुक्तानी गर्नुपर्दा पनि असहजता महसुस गर्न नपर्ने गरी उपयुक्त परियोजना/उपकरण छनौट गरी आन्तरिक ऋणको परिचालन गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकार	व्यवस्था भएको नदेखिएको।
२२.	बजेट अङ्क समायोजन हुँदा यथासम्भव आन्तरिक ऋणको सीमाङ्क समेत समायोजन गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय सरकार	नभएको।
राजस्व बाँडफाँट तथा परिचालन सम्बन्धी			
२३.	अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६ ले मूल्य अभिवृद्धि कर तथा आन्तरिक उत्पादनमा सङ्कलित अन्तःशुल्क राजस्व बाँडफाँट मासिक रूपमा गर्नुपर्ने र आर्थिक वर्षको अन्त्यमा हिसाब मिलान गर्नुपर्ने व्यवस्था भए तापनि आर्थिक वर्ष भित्र सङ्कलित राजस्वलाई सोही आर्थिक वर्षमा बाँडफाँट तथा हिसाब मिलान गरेको नदेखिएको हुँदा आगामी दिनमा राजस्व बाँडफाँट गर्दा उक्त ऐनको व्यवस्था बमोजिम सम्बन्धित आर्थिक वर्षभित्रै बाँडफाँट सम्पन्न गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार	पूर्ण कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
२४.	अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २१ को उपदफा (४) मा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले उठाएको राजस्व र यस ऐन बमोजिम प्राप्त हुने राजस्व बाँडफाँट रकमबाट प्रशासनिक खर्च पुग्ने गरी राजस्व र व्ययको अनुमान पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था भएकोमा कतिपय स्थानीय सरकारले राजस्व बाँडफाँट र आन्तरिक राजस्व भन्दा बढी हुनेगरी प्रशासनिक खर्च रकम विनियोजन गरेको पाइएकोले अत्यावश्यक प्रशासनिक र सञ्चालन खर्च सकभर सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय सरकारको आफ्नो आन्तरिक राजस्व सङ्कलनको रकम (आन्तरिक आय) बाट नै मितव्ययी रूपमा व्यवस्थापन गर्नुपर्ने, सोले नपुगेमा मात्रै सङ्घबाट प्राप्त राजस्व बाँडफाँटको रकमबाट व्यहोरी बाँकी रकम सार्वजनिक सेवा र विकास निर्माणका कार्यमा खर्च गर्नुपर्ने।	प्रदेश तथा स्थानीय सरकार	कार्यान्वयनको अवस्था एकिन नभएको।

क्र.सं.	आयोगबाट दिइएको सुझाव	सम्बन्धित सरकार	सुझाव कार्यान्वयनको अवस्था
२५.	नेपालको संविधानको अनुसूची-६ मा प्रदेश सरकारको एकल अधिकार र अनुसूची-८ मा स्थानीय सरकारको एकल अधिकारमा सवारी साधन कर समावेश रहेको छ। दुवै सरकारको एकल अधिकारको रूपमा रहेको सवारी साधन कर प्रशासन सञ्चालनको प्रभावकारिताको लागि अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ५ मा एकल कर प्रशासनको रूपमा सवारी साधन कर असुलउपर गर्ने व्यवस्था रहेको छ। नेपालको संविधानको अनुसूचीमा उल्लेखित एकल अधिकार अन्तर्गत सवारी साधन करको व्यवस्था अनुसार प्रदेश सरकारले कानूनद्वारा विभिन्न शीर्षकमा सवारी साधन कर सङ्कलन गरिने हुँदा यसरी जुनसुकै शीर्षकमा सङ्कलन गरिने भए तापनि सवारी साधन कर बापत सङ्कलन भएको सवारी साधन कर प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँट गर्नुपर्नेमा कतिपय प्रदेश सरकारको सम्बन्धित आर्थिक ऐनमा सवारी चालक अनुमति पत्र, सवारी दर्ता किताब दस्तुर जस्ता शीर्षकमा सङ्कलन गरिएको सवारी साधन कर प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँट भएको नपाइएकोले सवारी साधन करको रूपमा सङ्कलन हुने सबै सवारी साधन कर विभाज्य कोषमा जम्मा गरी अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ बमोजिम बाँडफाँट हुनुपर्ने।	प्रदेश सरकार	कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
२६.	राजस्व सङ्कलनको दायरा बढाउन गरिएको प्रयासलाई कर सुविधाको कारणबाट गुमेको राजस्वले सङ्कुचन गर्ने भएकोले राज्यले प्रत्येक वर्ष उपलब्ध गराउने कर सुविधाको एकीकृत यथार्थपरक हिसाव राखे व्यवस्था गर्न उपयुक्त हुने।	नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय सरकार	कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
२७.	प्रदेश सरकारले सङ्कलन गरेको कुल सवारी साधन करको ४० प्रतिशतले हुने रकम स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्नुपूर्व स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा गरिने र त्यस्तो कोषमा जम्मा भएको रकमलाई राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगले सिफारिस गरेको हिस्सा बमोजिम प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारको सञ्चित कोषमा मासिक रूपमा हस्तान्तरण गर्दै जानुपर्ने कानुनी व्यवस्था रहेको छ। तर हालसम्मको अभ्यासमा प्रदेश सरकारले सवारी साधन कर बाँडफाँटको रकमलाई मासिक रूपमा स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी हस्तान्तरण गरेको पाइएको छैन। यस किसिमको व्यवहारले कानुनी व्यवस्थाको पूर्ण पालना नभएको कारणले स्थानीय सरकारको स्रोत व्यवस्थापनमा कठिनाई उत्पन्न भएको छ। अतः सबै प्रदेश सरकारले स्थानीय सरकारलाई बाँडफाँट गर्नुपर्ने सवारी साधन करको रकम मासिक रूपमा स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी अनिवार्य हस्तान्तरण गर्नुपर्ने।	प्रदेश सरकार	कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
२८.	सङ्घीय सरकारले राजस्वको लक्ष्य अनुरूप असुली नभएको अवस्थामा लक्ष्य पुनरावलोकन गर्दा सोको जानकारी यथासमयमा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई दिन जरूरी देखिन्छ। त्यसैगरी, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले पनि सङ्घीय सरकारले गरेको राजस्व सङ्कलनको पुनरावलोकनलाई ध्यानमा राखी तदनुकूल आफ्ना कार्यक्रमहरूको पुनरावलोकन तथा परिमार्जन गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय सरकार	कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण, उपयोग र परिचालन सम्बन्धी			
२९.	नेपालको संविधानको धारा ५९ को उपधारा (४) मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले प्राकृतिक स्रोतको प्रयोग वा विकासबाट प्राप्त लाभको समन्यायिक वितरणको व्यवस्था गर्नुपर्ने र त्यस्तो लाभको निश्चित अंश रोयल्टी, सेवा वा वस्तुको रूपमा परियोजना प्रभावित क्षेत्र र स्थानीय समुदायलाई कानून बमोजिम वितरण गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। उक्त संवैधानिक व्यवस्था कार्यान्वयनका साथै प्राकृतिक स्रोतको परिचालनका लागि तीन तहका सरकारबीच लगानी तथा प्रतिफलको हिस्सा निर्धारण र प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँटका साथै प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट सम्बन्धी विषयमा उठ्न सक्ने सम्भावित विवाद निवारण र सोसँग सम्बन्धित वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा प्राकृतिक स्रोतको परिचालन सम्बन्धी एकीकृत कानून तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्ने।	नेपाल सरकार	एकीकृत कानून तर्जुमा नभएको।

क्र.सं.	आयोगबाट दिइएको सुझाव	सम्बन्धित सरकार	सुझाव कार्यान्वयनको अवस्था
३०.	प्रदेश सरकारले आफूले प्राप्त गरेको रोयल्टी रकमबाट सम्बन्धित प्राकृतिक स्रोत रहेको स्थानीय तह बाहेकका प्राकृतिक स्रोत कम रहेका स्थानीय तहहरूमा समेत वातावरणीय प्रभाव न्यूनीकरण गर्न उपयोग गर्नुपर्ने।	प्रदेश सरकार	विवरण प्राप्त नभएको।
३१.	आयोगबाट रोयल्टी बाँडफाँट सम्बन्धी सिफारिस गर्दा कानूनमा भएको व्यवस्था बमोजिम परिचालित प्राकृतिक स्रोतको निकटतम प्रभावको अनुपातका आधारमा सम्बन्धित प्रदेश र प्रभावित सम्बन्धित स्थानीय तहलाई रोयल्टीको हिस्सा प्राप्त हुने गरी सिफारिस गरिएको भए तापनि यस प्रकारको रोयल्टीको हिस्सा नै प्राप्त गर्न नसकेका प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई नेपाल सरकार तथा प्रदेशले प्राप्त गर्ने रोयल्टीको हिस्साबाट समन्यायिकताका आधारमा सम्बोधन गर्न उपयुक्त हुन्छ भन्ने आयोगको सुझाव रहेको छ। सङ्घ तथा प्रदेश सरकारले आफूले प्राप्त गरेको रोयल्टी रकमबाट सम्बन्धित प्राकृतिक स्रोत रहेको प्रदेश तथा स्थानीय तह बाहेकका प्राकृतिक स्रोत कम रहेका प्रदेश तथा स्थानीय तहहरूमा समेत वातावरण संरक्षण तथा वातावरणीय प्रभावको नकारात्मक पक्षलाई न्यूनीकरण गर्नुका साथै प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण, सम्बर्द्धन र विकासमा उपयोग गर्नुपर्ने गरी आवश्यक व्यवस्था गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार र प्रदेश सरकार	व्यवस्था भएको नदेखिएको।
३२.	नेपालको संविधानको धारा २५१ को उपधारा (१) बमोजिम प्राकृतिक स्रोतको परिचालन गर्दा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारको लगानी तथा प्रतिफलको हिस्सा निर्धारणको आधार तय गरी सिफारिस गर्ने जिम्मेवारी आयोगलाई भएकोमा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ को दफा १४ को उपदफा (१) मा आयोगले राजस्वको अवस्था र उठाउन सक्ने क्षमता, लगानी गर्न सक्ने क्षमता, प्राप्त गर्ने उपलब्धिको हिस्सा, प्राप्त उपलब्धिको उपभोगको हिस्सा, पूर्वाधारको अवस्था र आवश्यकता र आर्थिक अवस्था र भौगोलिक बनावटका आधारमा लगानीको हिस्सा आयोगको सिफारिसमा तय गरिनुपर्नेमा संविधान, ऐन र नियमावलीको व्यवस्था प्रतिकूल हुनेगरी नेपाल सरकारले सहलगानी सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७ जारी गरेको छ। सो कार्यविधिमा प्राकृतिक स्रोतको परिचालन गर्दा आयोगको कार्यक्षेत्रमा पर्ने विषयहरू समेत समावेश गरिएको हुँदा संविधान, ऐन र नियमावली अनुरूप आवश्यक परिमार्जन हुनुपर्ने।	नेपाल सरकार	कार्यविधि संशोधन वा खारेजी भएको नदेखिएको।
३३.	अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को अनुसूची-४ को द्रष्टव्य (१) मा स्थानीय तह भन्नाले सम्बन्धित स्थानीय तह र जिल्ला समन्वय समितिलाई समेत उल्लेख गरिएको भएता पनि संविधानतः जिल्ला समन्वय समितिले सञ्चित कोष सञ्चालन नगर्ने, गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिका सरह कार्यकारिणीको भूमिका निर्वाह नगर्ने एवम् संविधानले जिल्ला समन्वय समितिलाई अनुगमनकारी र समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको देखिएकोले प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टी बाँडफाँटको सिफारिस गर्दा जिल्ला समन्वय समितिलाई समेट्न नमिल्ने भएकोले अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन संशोधन गरी अनुसूची-४ बाट "जिल्ला समन्वय समिति" शब्द हटाउनु पर्ने।	नेपाल सरकार	संशोधन नभएको।

क्र.सं.	आयोगबाट दिइएको सुझाव	सम्बन्धित सरकार	सुझाव कार्यान्वयनको अवस्था
३४.	प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँटको हिस्सा सिफारिस गर्दा न्यून रकम प्राप्त गर्ने प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण र व्यवस्थापनमा स्रोत अपुग हुने अवस्था भएमा तत् तत् प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले आफ्नो वार्षिक विकास कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा आवश्यकता र औचित्यको आधारमा समानीकरण अनुदान लगायत प्राप्त स्रोतबाट प्राथमिकता साथ निश्चित रकम आ-आफ्नो भौगोलिक क्षेत्र अन्तर्गत रहेका प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षण र व्यवस्थापन गर्नको लागि कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गर्नेगरी नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारले व्यवस्था मिलाउनु पर्ने देखिन्छ। जसका लागि नेपाल सरकारले रोयल्टी बाँडफाँटबाट प्राप्त गर्ने ५० प्रतिशत रोयल्टी मध्ये देशभर रहेका प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण तथा व्यवस्थापनका लागि आयोजना/कार्यक्रमहरू प्राथमिकीकरण गरी बजेट विनियोजन गर्नुका साथै तुलनात्मक रूपमा कम रोयल्टी प्राप्त गर्ने प्रदेशलाई सम्बोधन गर्ने गरी सम्बन्धित निकायको समन्वयमा प्राकृतिक स्रोत संरक्षण तथा व्यवस्थापनमा आयोजना/कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्ने देखिन्छ। त्यसै गरी प्रदेश सरकारले रोयल्टी बाँडफाँटबाट प्राप्त गर्ने २५ प्रतिशत रोयल्टी मध्ये आ-आफना प्रदेश भित्र रहेका प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण तथा व्यवस्थापनका लागि आयोजना/कार्यक्रमहरू प्राथमिकीकरण गरी बजेट विनियोजन गर्नुका साथै तुलनात्मक रूपमा कम रोयल्टी प्राप्त गरेका र रोयल्टी पाउँदै नपाएका स्थानीय सरकारमा वातावरण संरक्षण गर्ने तथा वातावरणीय प्रभावको नकारात्मक पक्षलाई न्यूनीकरण गर्ने र प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण, सम्बर्द्धन, विकासमा उपयोग गर्नेगरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकार	व्यवस्था भएको नदेखिएको।
३५.	प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँट गर्ने सम्बन्धमा अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ७ मा विशेष व्यवस्था गरिएको छ। मुलुकको विकासमा प्राकृतिक स्रोतको समन्यायिक परिचालन गर्नुपर्ने खाँचो रहेको भए पनि मुलुकमा कुल प्राकृतिक पूँजी (Natural Capital) कति छ भन्ने विषयको एकीकृत अभिलेख रहेको देखिँदैन। अतः मुलुकमा रहेका प्राकृतिक पूँजीको गणना गरी एकीकृत अभिलेख राख्ने प्रणाली विकास गरी प्राकृतिक पूँजीलाई सदुपयोग गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्ने।	नेपाल सरकार	व्यवस्था भएको नदेखिएको।
३६.	पर्यटन ऐन, २०३५ को दफा ३७ को उपदफा (२) बमोजिम नेपाल पर्वतारोहण सङ्घलाई नेपाल सरकारले तोकिएको हिमालचुलीको आरोहण गर्ने अनुमति प्रदान गर्ने काम सुम्पन सक्ने व्यवस्थाको अधिनमा रही नेपाल सरकारको निर्णयानुसार २७ वटा हिमालचुलीको व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारी नेपाल पर्वतारोहण सङ्घलाई सुम्पिएकोमा सङ्घले व्यवस्थापन गर्ने हिमालचुलीबाट सङ्कलन हुने रोयल्टी नियमित रूपमा सङ्घीय विभाज्य कोषमा दाखिला हुनु पर्ने व्यवस्था प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने र सङ्घको व्यवस्थापन खर्चका लागि नेपाल सरकारले वार्षिक रूपमा बजेट विनियोजन गरी अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ७ को अनुसूची - ४ को क्रम सङ्ख्या १ को व्यवस्था कार्यान्वयन गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार	कार्यान्वयन भएको देखिएको।
३७.	पर्वतारोहणबाट प्राप्त रोयल्टी रकम हिमालचुली रहेको स्थानीय तह, त्यसको वरिपरिको स्थानीय तह, आधार शिविर रहेको स्थान, लश्कर मार्ग, पर्यटन पदमार्ग, क्याम्पिङ्ग साइट, विश्रामस्थल, फोहोरमैला व्यवस्थापन, सूचना तथा सञ्चार केन्द्र निर्माण लगायत हिमालचुली आरोहणबाट प्रभावित हुने क्षेत्रमा हिमालचुली संरक्षण तथा सम्बर्द्धनमा उपयोग गर्नुपर्ने।	स्थानीय सरकार	व्यवस्था भएको नदेखिएको।
३८.	पर्वतारोहणबाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँटलाई बढी व्यवस्थित र समन्यायिक बनाउन बाँडफाँटको आधारमा लश्कर मार्ग सम्बन्धी सूचक समावेश गर्न महत्वपूर्ण देखिएकोले पर्वतारोहणको क्रममा आधार शिविरसम्म पुग्ने लश्कर मार्गको लम्बाई र सो मार्गमा पर्ने स्थानीय तह सहितको विवरण संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयबाट तयार गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार	पूर्ण कार्यान्वयन भई नसकेको।

क्र.सं.	आयोगबाट दिइएको सुझाव	सम्बन्धित सरकार	सुझाव कार्यान्वयनको अवस्था
३९.	अधिकांश निजी क्षेत्रबाट सञ्चालित जलविद्युत केन्द्रहरूबाट आर्थिक वर्ष अनुसार सङ्कलन हुनुपर्ने रोयल्टी नियमित रूपमा सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा नभएको कारणले तथ्याङ्क विश्लेषण गर्न तथा प्रभावित क्षेत्रलाई रोयल्टी बाँडफाँट गर्नका साथै तीनै तहका सरकारलाई वार्षिक बजेट अनुमान गर्न कठिन हुन जाने देखिँदा विद्युत उत्पादन गर्ने संस्था वा कम्पनीहरूले नियमित रूपमा रोयल्टी जम्मा गर्नुपर्ने र सो जम्मा नगरेमा नेपाल विद्युत प्राधिकरणबाट हुने विद्युत खरिद बापत भुक्तानी गरिने रकमबाट रोयल्टी रकम कट्टा गरी सोझै सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा हुने व्यवस्था प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार	कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
४०.	विद्युतबाट प्राप्त रोयल्टी रकम जलाधार क्षेत्रमा दिगोपना ल्याउने एवम् जलविद्युत आयोजना रहेको मुख्य क्षेत्रका, सोको वरिपरिका र माथिल्लो तथा तल्लो तटीय क्षेत्रका प्रभावित जनसङ्ख्यालाई लाभ हुने गरी उपयोग गर्नुपर्ने र तीनै तहका सरकारले जलविद्युत आयोजनाको जलाधार क्षेत्रमा आफ्नो वार्षिक विकास कार्यक्रम अन्तर्गतका विकास निर्माणका कार्य गर्दा आयोजनाको भौतिक संरचना तथा जलाशयमा पर्ने नकारात्मक असर न्यून हुने उपाय अवलम्बन गर्नुपर्ने। जलविद्युतबाट प्रभावित मुख्य संरचना रहेको क्षेत्र, सुख्खा क्षेत्र, जलाशय क्षेत्र, जलाधार क्षेत्र, प्रसारण लाइन र सब-स्टेशन रहेको क्षेत्रमा पर्ने स्थानीय तहको वडागत विवरणका आधारमा समन्यायिक रूपमा रोयल्टी बाँडफाँट गर्ने प्रयोजनका लागि प्रसारण लाइन र सब-स्टेशन रहेको क्षेत्रको स्थानीय तहको वडागत आधारमा प्रसारण लाइन र सब-स्टेशनको क्षमता अनुसारको विवरण आवश्यक पर्ने हुँदा सङ्घीय ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालयले सो सम्बन्धी विस्तृत विवरण तयार गरी उपलब्ध गराउनु पर्ने।	नेपाल सरकार	विवरण प्राप्त नभएको।
४१.	विद्युतबाट प्राप्त रोयल्टी रकम विद्युत आयोजना सञ्चालनमा दिगोपन ल्याउने एवम् विद्युत आयोजना रहेको मुख्य क्षेत्र, वरिपरिका प्रभावित क्षेत्र र उपल्लो तथा तल्लो तटीय प्रभावित क्षेत्रको जनसङ्ख्यालाई लाभ हुने गरी उपयोग गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय सरकार	व्यवस्था भएको नदेखिएको।
४२.	तीनै तहका सरकारले विद्युत आयोजनाको मुहान क्षेत्र वरिपरि सडक निर्माण तथा सुधार लगायतका कार्य गर्दा भू-क्षयबाट रूख, ढुङ्गा, माटो, बालुवा जलाशय तथा मुहानमा पस्नबाट जोगाउन सडकको नाली व्यवस्थापन गर्ने, खनेको माटो खोलामा जान नदिन छेका पर्खाल (Check wall) हरू लगाउने, खनेको माटो सुरक्षित स्थानमा व्यवस्थापन गर्ने, पहिरो नियन्त्रणका लागि वायो-इन्जिनियरिङ्ग लगायतका कार्यहरू गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय सरकार	व्यवस्था भएको नदेखिएको।
४३.	राष्ट्रिय वन र राष्ट्रिय निकुञ्ज अन्तर्गतको संरक्षित क्षेत्रबाट प्राप्त रोयल्टी रकमको हकमा वनको अवस्थिति, वनमा आश्रित जनसङ्ख्या, सो वनको परिचालन गर्दा पर्ने प्रभाव क्षेत्रका जनतालाई लाभ पुग्ने, राष्ट्रिय वन र संरक्षित वनको संरक्षण, सम्बर्द्धन गरी हरियाली प्रवर्द्धन गर्ने कार्यमा उपयोग गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय सरकार	विवरण प्राप्त नभएको।
४४.	वन ऐन, २०७६ को दफा ४५ मा वन विकास कोषको स्थापना नेपाल सरकारले गर्ने व्यवस्था गरेको छ। जसमा वन क्षेत्रको वन पैदावार बिक्रीबाट प्राप्त रकम, वातावरण सेवाबाट प्राप्त रकम र वन क्षेत्र अन्य प्रयोजन बापत प्राप्त हुने रकम जम्मा हुने व्यवस्था अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को प्रतिकूल हुने देखिएकोले उक्त ऐन संशोधन गरी प्राप्त हुने रकम सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा हुने व्यवस्था गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार	कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।

क्र.सं.	आयोगबाट दिइएको सुझाव	सम्बन्धित सरकार	सुझाव कार्यान्वयनको अवस्था
४५.	संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापनबाट प्राप्त हुने रोयल्टी रकम सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा नभई राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष ऐन, २०३९ बमोजिम गठित राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष अन्तर्गत जम्मा गर्ने व्यवस्था हाल पनि कायमै रहेको साथै वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ मा समेत वातावरण संरक्षण कोषको व्यवस्था रहेको छ। उल्लिखित प्रावधानहरू संवैधानिक व्यवस्था एवम् अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को प्रावधान प्रतिकूल हुने भएकोले यस्ता कोषमा जम्मा हुने गरेका रकमहरू समेत सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा हुने कानुनी व्यवस्था हुनुपर्ने।	नेपाल सरकार	कार्यान्वयन भएको देखिएको।
४६.	सङ्घीय वन तथा वातावरण मन्त्रालयले वन क्षेत्रसँग सम्बन्धित खण्डीकृत तथ्याङ्क (राष्ट्रिय वन तथा संरक्षित क्षेत्रको प्रकार अनुसार क्षेत्रफल, उपभोक्ता सङ्ख्या/जनसङ्ख्या, वनमा आश्रित जनसङ्ख्या, वनको दिगो व्यवस्थापनको लागि भएको प्रयास र राष्ट्रिय वन तथा संरक्षित क्षेत्रबाट प्राप्त हुने रोयल्टी समेत) उपलब्ध गराउन आवश्यक व्यवस्था गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार	कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
४७.	सामुदायिक वनको कर सङ्कलन एकद्वार प्रणाली मार्फत गर्ने व्यवस्थापन गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार	कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
४८.	खानी तथा खनिज पदार्थबाट प्राप्त रोयल्टी रकम उत्खननका लागि अनुमति दिएको खनिज क्षेत्र (Lease Area), खानीका कारण प्रभावित स्थान र सोका कारण प्रभावित जनसङ्ख्याको लागि लाभ पुग्ने, खानी क्षेत्र बरिपरिको प्रदुषण नियन्त्रण र वातावरण संरक्षण तथा प्रबर्द्धन गर्ने गरी स्वीकृत वातावरणीय प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदनको प्रभावकारी कार्यान्वयन सम्बन्धित खानी सञ्चालनकर्ताबाट गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय सरकार	कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
४९.	खानी तथा खनिज पदार्थ नियमावली, २०५६ को नियम २२ मा व्यवस्था भए बमोजिम तोकिएको रोयल्टीको दश प्रतिशतले हुने स्थानीय विकास शुल्क बापतको रकम जिल्ला विकास समिति वा सो समितिले तोकेको निकायमा बुझाउनु पर्ने व्यवस्था गरेकोमा हाल जिल्ला विकास समिति अस्तित्वमा नरहेकोले नेपालको संविधान अनुकूल हुने गरी व्यवस्था मिलाउनु पर्ने।	नेपाल सरकार	कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
५०.	अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ७ को अनुसूची-४ को क्रम सङ्ख्या ५ को पानी तथा अन्य प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको व्यवस्थापनका लागि आवश्यक कानुनी व्यवस्था गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार	कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
५१.	दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त रोयल्टीको बाँडफाँट सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा हुने गरी व्यवस्था मिलाउन अर्थ मन्त्रालय मार्फत नेपाल सरकारलाई लेखी पठाए अनुसार दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त रोयल्टी विभाज्य कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार	कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
अन्य सुझाव			
५२.	घर बहाल कर: प्राकृतिक व्यक्ति बाहेकले आर्जन गर्ने घर बहालमा स्थानीय सरकारले सङ्कलन गरेको घर बहाल करलाई सङ्घले आयकर प्रयोजनको लागि आय गणना गर्दा उपयुक्त माध्यमबाट समायोजन गर्न दिने कानुनी व्यवस्था मिलाउनु पर्ने।	नेपाल सरकार	कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
५३.	सवारी साधन कर: ट्राफिक प्रहरीले सङ्कलन गर्ने यातायात सम्बन्धी जरिवाना सङ्घीय सञ्चित कोषमा जम्मा भइरहेकोले प्रदेश विभाज्य कोषमा जम्मा हुने व्यवस्था गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार	कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।

क्र.सं.	आयोगबाट दिइएको सुझाव	सम्बन्धित सरकार	सुझाव कार्यान्वयनको अवस्था
५४.	प्राकृतिक स्रोत (ढुङ्गा, गिटी, बालुवा) को उपयोग: खानीजन्य र नदीजन्य पदार्थलाई परिभाषित गर्न तथा नेपालको संविधानको अनुसूची ५ देखि ९ सम्मका एकल र साझा अधिकारको सूचीमा खानी तथा खनिज पदार्थको अन्वेषण, संरक्षण, उत्खनन र व्यवस्थापनका विषयहरू मध्ये उत्खनन नेपाल सरकारको, अन्वेषण प्रदेश सरकारको र संरक्षण स्थानीय सरकारको भूमिका रहेकाले सो सम्बन्धमा विद्यमान खानी तथा खनिज पदार्थ ऐन, २०४२ लाई समसामयिक परिमार्जन गरी तीन तहका सरकारबीचको कार्य जिम्मेवारी सहितको व्यवस्था गर्नुपर्ने। साथै नदीजन्य पदार्थको सन्दर्भमा विद्यमान विरोधाभासपूर्ण कानुनी तथा कार्यविधिगत व्यवस्था हटाई यसको परिचालन, व्यवस्थापन, अनुगमन, नियमन र सङ्कलित राजस्व बाँडफाँटको सम्बन्धमा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीचको काम, कर्तव्य र अधिकार स्पष्ट हुने गरी विद्यमान कानूनमा आवश्यक परिमार्जन गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार	कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
५५.	घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क: प्रदेशले तोकेको दरमा नेपाल सरकारको भूमिसुधार तथा मालपोत कार्यालयहरू मार्फत सङ्कलन भईरहेको हुँदा स्थानीय सरकारलाई स्रोत साधन सम्पन्न बनाई स्थानीय सरकारबाटै घर जग्गा रजिष्ट्रेशन हुने व्यवस्था गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार	कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
५६.	मनोरञ्जन कर: अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ५क मा मनोरञ्जन करको दर प्रदेशले लगाउने र गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले उठाउने व्यवस्था रहेको तर विदेशी चलचित्र नेपालमा प्रदर्शन गर्दा नेपाल सरकारले आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरू मार्फत चलचित्र विकास शुल्क सङ्कलन गर्ने गरेकाले दोहोरो करारोपण नहुने गरी कर प्रशासनको प्रभावकारिता बढाउन थप व्यवस्था गरिनुपर्ने।	नेपाल सरकार	कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।
५७.	विज्ञापन कर: विज्ञापन करका सम्बन्धमा अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ५क मा विज्ञापन करको दर गाउँपालिका वा नगरपालिकाले तोक्ने र सङ्कलन गर्ने व्यवस्था रहेको र विज्ञापनबाट आय हुने संस्थामा लाग्ने करका सम्बन्धमा विज्ञापन कर र आयकरको कराधार अन्तरसम्बन्धित हुने देखिएकाले यसरी अन्तर सम्बन्धित हुने विषयमा करारोपण गर्दा प्रदेश र स्थानीय सरकारको कराधिकारमा विरोधाभाष नहुने गरी आय कर लाग्ने व्यवस्था मिलाइनु पर्ने।	नेपाल सरकार	कार्यान्वयन भएको नदेखिएको।

परिच्छेद - पाँचः निष्कर्ष तथा सुझाव

५.१ निष्कर्ष

नेपालको संविधान, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४, अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ लगायतका कानून बमोजिम आयोगले प्राप्त जिम्मेवारी निर्वाह गर्दै आएको छ। आयोगले अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण, राजस्व बाँडफाँट तथा रोयल्टी बाँडफाँटलाई समन्यायिक र सन्तुलित बनाउने उद्देश्यले स्वतन्त्र, निष्पक्ष, पारदर्शी र वस्तुनिष्ठ आधारमा अध्ययन, अनुसन्धान र विश्लेषण गरी सिफारिस गर्ने गरेको छ। विभिन्न आधार, सूचक, सूचकाङ्क, भार तथा ढाँचा निर्धारण र पुनरावलोकन गरी संविधान र कानून बमोजिम आयोगबाट गरिएका सिफारिस सम्बद्ध सङ्घीय इकाइबाट प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनु पर्दछ।

विगतदेखिको अन्तर सरकारी वित्त हस्तान्तरणको विश्लेषणबाट आयोगका सिफारिस तथा सुझाव प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न सङ्घीय इकाइहरूले थप कार्यहरू गर्न आवश्यक देखिएको छ। साथै, संवैधानिक व्यवस्था बमोजिम कानून निर्माण र संशोधनका लागि आयोगबाट दिइएका सुझावहरू यथाशीघ्र कार्यान्वयन हुनु पर्दछ। आयोगलाई कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक पर्ने तथ्याङ्कीय उपलब्धता र संस्थागत क्षमता विकासका लागि सरोकारवालाहरूबाट निरन्तर सहयोग र सहकार्यको अपेक्षा गरिएको छ।

५.२ सुझाव

क्र.सं.	सुझाव	सम्बन्धित सरकार
क. वित्तीय हस्तान्तरण		
१.	नेपालको संविधानको धारा ६० को उपधारा (३) मा प्रदेश र स्थानीय सरकारले प्राप्त गर्ने वित्तीय हस्तान्तरणको परिमाण आयोगको सिफारिस बमोजिम हुने व्यवस्था रहेको छ। सो संवैधानिक प्रावधान कार्यान्वयन हुने गरी राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ र अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ संशोधन गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार
२.	सशर्त, समपूरक र विशेष अनुदानले वित्तीय अन्तरमा पर्ने प्रभावको विश्लेषण पश्चात् वित्तीय समानीकरण अनुदान निर्धारण र सिफारिस गर्ने प्रयोजनार्थ क्र.सं. १ बमोजिमको सुझाव कार्यान्वयन नभएसम्मका लागि प्रत्येक आर्थिक वर्षको माघ मसान्तभित्र आगामी आर्थिक वर्षमा हस्तान्तरण हुने सशर्त, समपूरक र विशेष अनुदानको सङ्घीय इकाइगत र क्षेत्रगत परिमाणको विवरण आयोगमा उपलब्ध गराउनुपर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार
३.	सङ्घीय बजेटको कम्तीमा ३० प्रतिशत हिस्सा प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई वित्तीय हस्तान्तरण गर्ने गरी आयोगबाट नेपाल सरकारलाई प्रस्ताव गरिएकोमा पछिल्ला आर्थिक वर्षहरूमा त्यस्तो हिस्सा निरन्तर घटिरहेको (आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को सङ्घीय बजेटको २१.९८ प्रतिशत) देखिएकोले आयोगको प्रस्ताव बमोजिम वित्तीय हस्तान्तरणको अंश वृद्धि गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार

क्र.सं.	सुझाव	सम्बन्धित सरकार
४.	नेपालको संविधानको धारा ६० को उपधारा (४) मा नेपाल सरकारले प्रदेश र स्थानीय सरकारलाई खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिस बमोजिम वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। खर्चको आवश्यकता निर्धारणका लागि आवश्यक पर्ने तहगत सरकारको कार्य जिम्मेवारीहरूका विषय अन्तर्गतका सबै सेवा तथा पूर्वाधारको न्यूनतम मानक, मानदण्ड, लक्ष्य र प्रति एकाइ लागत लगायतका विषयहरू नेपाल सरकारबाट निर्धारण हुनु पर्ने व्यहोरा यस अधिका प्रतिवेदनहरूमा सुझाव दिइएकोमा हालसम्म कार्यान्वयन भएको नदेखिएकाले यथाशीघ्र कार्यान्वयन गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार
५.	अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २१ को उपदफा (४) मा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले आफूले उठाएको राजस्व र उक्त ऐन बमोजिम राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकमबाट प्रशासनिक खर्च पुग्ने गरी राजस्व र व्ययको अनुमान पेश गर्नु पर्ने व्यवस्था बमोजिम प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले प्रशासनिक खर्च [पारिश्रमिक/सुविधा, मालसामान तथा सेवाको उपयोग (कार्यक्रम सम्बन्धी खर्चहरू बाहेक), अनुगमन तथा मूल्याङ्कन खर्च, भ्रमण खर्च, विशिष्ट व्यक्ति तथा प्रतिनिधिमण्डलको अध्ययन तथा भ्रमण खर्च, विविध खर्च, सभा सञ्चालन खर्च, निवृत्तिभरण तथा अशक्तवृत्ति, उपदान, सेवा निवृत्तको सञ्चित विदा, सेवा निवृत्तको औषधि उपचार, जग्गा/घर/सवारी साधन/मेशिनरी औजारको भाडा, राजस्व, न्यायिक तथा अन्य फिर्ता, भैपरी आउने चालु खर्च] शीर्षकमा वित्तीय समानीकरण अनुदानबाट प्राप्त रकम विनियोजन नगर्ने।	प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार
६.	प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले वित्तीय अनुदानको प्राप्ति र प्रयोग कुन कार्यक्रम/योजनामा, कुन खर्च शीर्षकमा गर्ने भनी बजेट (खर्च शीर्षकगत र स्रोतगत समेत) मा स्पष्ट उल्लेख गर्नुपर्नेमा सो भएको नदेखिएकाले प्रयोजन बमोजिम उपयोग हुनेगरी प्रणाली विकास गर्नुपर्ने।	प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार
७.	नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारले सशर्त अनुदानमा बजेट विनियोजन गर्दा आयोगले सिफारिस गरेको सशर्त अनुदान हस्तान्तरणको आधारको समेत संकेतीकरण गरी बजेट विनियोजन र सशर्त अनुदानको आधारगत लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदनको व्यवस्था गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार
८.	सशर्त अनुदानको रकम हस्तान्तरण गर्दा क्रियाकलाप उल्लेख नगरी क्षेत्रगत शर्तहरू र आयोजना/कार्यक्रमको लक्ष्य तथा अपेक्षित उपलब्धि जस्ता विषयहरू मात्र तोकेर एकमुष्ट (Bulk) रूपमा उपलब्ध गराई प्रदेश तथा स्थानीय सरकारलाई विनियोजन स्वायत्तता प्रदान गर्न आयोगले सिफारिस गरेकोमा सिफारिस विपरीत स-साना क्रियाकलाप उल्लेख गरी सशर्त अनुदान विनियोजन गर्ने क्रम नरोकिएकोले एकमुष्ट सशर्त अनुदान हस्तान्तरणको व्यवस्था गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार
९.	अन्तर- सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २७ मा बजेटमा व्यवस्था गरेर मात्र खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। सङ्घ र प्रदेश सरकारले बजेट तर्जुमा गर्दा सशर्त अनुदानका सबै कार्यक्रम वा आयोजनाहरू समावेश नगरी आर्थिक वर्षको बीचमा नयाँ कार्यक्रम वा आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्न थप सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गरेको देखिएकाले बजेटमा समावेश गरेरमात्र सशर्त अनुदान हस्तान्तरण गर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार
१०.	नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट वित्तीय समानीकरण अनुदान हस्तान्तरण हुँदा अघिल्लो आर्थिक वर्षमा खर्च नभएको सशर्त अनुदान फिर्ता नगरेको भनी समानीकरण अनुदानबाट रकम कट्टा गरेको देखिएको छ। गत आर्थिक वर्षमा फिर्ता हुनुपर्ने अनुदान नियमानुसार फिर्ता गराउने वा जुन अनुदान हो, उसैबाट कट्टा गरी हस्तान्तरण गरिनुपर्नेमा केही सङ्घीय इकाइमा कार्यान्वयन भएको नदेखिएकोले सो कार्यान्वयन हुनुपर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार
११.	आयोगले गरेको सिफारिस बमोजिम सङ्घ र प्रदेश सरकारले वित्तीय समानीकरण अनुदान हस्तान्तरण गर्नुपर्नेमा आयोगको सिफारिस भन्दा फरक परिमाणमा विनियोजन गर्ने र स्वीकृत बजेटमा विनियोजन गरेको वित्तीय समानीकरण अनुदान समेत कटौती गरेको पाइएकोले संविधान र कानून बमोजिमको आयोगको सिफारिस विपरीत विनियोजन र अनुदान कटौती नगर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार
ख. आन्तरिक ऋण परिचालन		
१२.	नेपाल सरकारले समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व कायम हुने गरी पूँजी निर्माण, पूर्वाधार विकास, रोजगारी सिर्जना, आय वृद्धि र दीर्घकालीन लाभ समेतको विश्लेषण गरी उत्पादनशील कार्यमा आन्तरिक ऋण परिचालन गर्नुपर्नेमा सोबमोजिम भएको नदेखिएकाले आयोगको सुझाव बमोजिम आन्तरिक ऋण परिचालन गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार

क्र.सं.	सुझाव	सम्बन्धित सरकार
१३.	वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दाको चरणदेखि नै आन्तरिक ऋण परिचालन कुन योजनाका लागि कुन खर्च शीर्षकमा गर्ने वा कुन खर्च शीर्षकमा गरियो भनी बजेट तथा कार्यक्रमगत रूपमा बजेट वक्तव्य तथा व्यय अनुमानको विवरण (खर्च शीर्षकगत र स्रोतगत समेत) मा स्पष्ट उल्लेख गर्नुपर्नेमा सो बमोजिम भएको नदेखिएकाले आयोगको सिफारिस र सुझाव अनुसार प्रयोजन खुलाई बजेट प्रस्ताव, लेखाङ्कन र प्रतिवेदन गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार
१४.	प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले आन्तरिक ऋण परिचालनका लागि आवश्यक कानुनी, संस्थागत र अन्य संरचनागत व्यवस्था गरी सङ्घीय सरकारसँग स्वीकृति लिएर मात्र वार्षिक बजेट तथा विनियोजन विधेयकमा आन्तरिक ऋणलाई खर्चको स्रोतको रूपमा उल्लेख गर्नुपर्ने आयोगको सिफारिस र सुझाव कार्यान्वयन भएको नदेखिएकोले प्रचलित कानून र आयोगको सिफारिस अनुसार मात्र आन्तरिक ऋण बजेटमा समावेश गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार
ग. राजस्व बाँडफाँट तथा परिचालन		
१५.	अन्तर- सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६ ले मूल्य अभिवृद्धि कर तथा आन्तरिक उत्पादनमा सङ्कलित अन्तःशुल्क राजस्व बाँडफाँट मासिक रूपमा गर्नुपर्ने र आर्थिक वर्षको अन्त्यमा हिसाब मिलान गर्नुपर्ने व्यवस्था भए तापनि आर्थिक वर्ष भित्र सङ्कलित राजस्वलाई सोही आर्थिक वर्षमा बाँडफाँट तथा हिसाब मिलान गरेको नदेखिएकोले ऐनको व्यवस्था बमोजिम सम्बन्धित आर्थिक वर्षभित्रै बाँडफाँट तथा हिसाब मिलान सम्पन्न गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार
१६.	विभिन्न शीर्षकमा सवारी साधन कर बापत सङ्कलन भएको कर प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँट गर्नुपर्नेमा कतिपय प्रदेश सरकारको सम्बन्धित आर्थिक ऐनमा सवारी चालक अनुमति पत्र, सवारी दर्ता किताब दस्तुर जस्ता शीर्षकमा सङ्कलन गरिएको सवारी साधन कर प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच बाँडफाँट भएको नपाइएकोले सवारी साधन करको रूपमा सङ्कलन हुने सबै सवारी साधन कर विभाज्य कोषमा जम्मा गरी अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ बमोजिम बाँडफाँट गर्नुपर्ने।	प्रदेश सरकार
१७.	अन्तर- सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ६क. बमोजिम सवारी साधन करको बाँडफाँट मासिक रूपमा गर्नुपर्ने र आर्थिक वर्षको अन्त्यमा हिसाब मिलान गर्नुपर्नेमा सो बमोजिम गरेको नदेखिएकोले ऐनको व्यवस्था बमोजिम मासिक रूपमा बाँडफाँट गरी सम्बन्धित आर्थिक वर्षभित्रै हिसाब मिलान गर्नुपर्ने।	प्रदेश सरकार
१८.	सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले यथार्थपरक रूपमा राजस्व अनुमान गरी राजस्व बाँडफाँटलाई अनुमानयोग्य बनाउनु पर्ने। सङ्घीय इकाइले बजेट समीक्षा मार्फत राजस्व लक्ष्य संशोधन गर्दा सरोकारवाला सङ्घीय इकाइलाई जानकारी दिनुपर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार
घ. प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण, उपयोग र परिचालन		
१९.	प्राकृतिक स्रोतको परिचालनका लागि तीन तहका सरकारबीच लगानी तथा प्रतिफलको हिस्सा निर्धारण र प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँटका साथै प्राकृतिक स्रोतको बाँडफाँट सम्बन्धी विषयमा उठ्न सक्ने सम्भावित विवाद निवारण र सोसँग सम्बन्धित वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धमा प्राकृतिक स्रोतको परिचालन सम्बन्धी एकीकृत कानून निर्माण गर्नु पर्ने।	नेपाल सरकार
२०.	सङ्घ तथा प्रदेश सरकारले आफूले प्राप्त गरेको रोयल्टी रकमबाट सम्बन्धित प्राकृतिक स्रोत रहेको प्रदेश तथा स्थानीय तह बाहेकका प्राकृतिक स्रोत कम रहेका प्रदेश तथा स्थानीय तहमा समेत वातावरण संरक्षण तथा वातावरणीय प्रभावको नकारात्मक पक्षलाई न्यूनीकरण गर्नुका साथै प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण, सम्बर्द्धन र विकासमा परिचालन गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार
२१.	अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को अनुसूची-४ को द्रष्टव्य (१) मा स्थानीय तह भन्नाले सम्बन्धित स्थानीय तह र जिल्ला समन्वय समितिलाई समेत उल्लेख गरिएको भएता पनि संविधानतः जिल्ला समन्वय समितिले सञ्चित कोष सञ्चालन नगर्ने, गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिका सरह कार्यकारिणीको भूमिका निर्वाह नगर्ने एवम् संविधानले जिल्ला समन्वय समितिलाई अनुगमनकारी र समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको देखिएकोले प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टी बाँडफाँटको सिफारिस गर्दा जिल्ला समन्वय समितिलाई समेट्न नमिल्ने भएकोले ऐन संशोधन गरी अनुसूची-४ बाट “जिल्ला समन्वय समिति” शब्द हटाउनु पर्ने।	नेपाल सरकार
२२.	प्राकृतिक स्रोतको अधिकतम परिचालन गर्नका लागि कुल प्राकृतिक पूँजी (Total Natural Capital) कति छ भन्ने विषयको एकीकृत अभिलेख रहेको नदेखिँदा देशमा रहेका प्राकृतिक पूँजीको गणना गरी एकीकृत अभिलेख राख्ने प्रणाली विकास गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार

क्र.सं.	सुझाव	सम्बन्धित सरकार
२३.	पर्वतारोहणबाट प्राप्त हुने रोयल्टी बाँडफाँटलाई बढी व्यवस्थित र समन्यायिक बनाउन बाँडफाँटको आधारमा लक्ष्मर मार्ग सम्बन्धी सूचक, पर्वतारोहणबाट वातावरणमा परेको प्रभाव सम्बन्धी सूचक लगायतका विवरण समावेश गर्न आवश्यक देखिएकोले पर्वतारोहणको क्रममा आधार शिविरसम्म पुग्ने लक्ष्मर मार्गको लम्बाई र सो मार्गमा पर्ने स्थानीय तह एवम् वातावरणीय प्रभाव लगायतको विवरण तयार गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार
२४.	वन ऐन, २०७६ को दफा ४५ बमोजिम स्थापना भएको वन विकास कोषमा वन क्षेत्रको वन पैदावार बिक्रीबाट प्राप्त रकम, वातावरण सेवाबाट प्राप्त रकम र वन क्षेत्रको अन्य प्रयोजन बापत प्राप्त रकम जम्मा हुने व्यवस्था अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ७ प्रतिकूल देखिएकोले वन ऐन, २०७६ संशोधन गरी उल्लिखित रकम सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार
२५.	सामुदायिक वनको कर सङ्कलन एकद्वार प्रणाली मार्फत हुनेगरी व्यवस्थापन गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार
२६.	खानी तथा खनिज पदार्थ नियमावली, २०५६ को नियम २२ मा व्यवस्था भए बमोजिम तोकिएको रोयल्टीको दश प्रतिशतले हुने स्थानीय विकास शुल्क बापतको रकम जिल्ला विकास समिति वा सो समितिले तोकेको निकायमा बुझाउनु पर्ने व्यवस्था रहेकोमा हाल जिल्ला विकास समिति अस्तित्वमा नरहेकोले नेपालको संविधान अनुकूल हुने गरी नियमावली संशोधन गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार
२७.	दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त रोयल्टी बाँडफाँटका लागि सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा हुने गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाउन अर्थ मन्त्रालय मार्फत नेपाल सरकारलाई सिफारिस गरिए बमोजिम दूरसञ्चार सेवाको रेडियो फ्रिक्वेन्सीबाट प्राप्त रोयल्टी विभाज्य कोषमा जम्मा गरी बाँडफाँट गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार
२८.	प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त हुने रोयल्टी सम्बन्धित सरोकारवालाबाट सोही आर्थिक वर्षमा सङ्घीय विभाज्य कोषमा जम्मा नभएमा विलम्ब शुल्क लगाउने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार
२९.	अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ७ मा उल्लेख भए बमोजिम सङ्घीय विभाज्य कोषमा रहेको प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टीको बाँडफाँट वार्षिक रूपमा गर्ने व्यवस्था अनुरूप नेपाल सरकारले जुन आर्थिक वर्षमा सङ्कलन भएको रोयल्टी सोही आर्थिक वर्षमा बाँडफाँट गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार
३०.	आयोगको सिफारिस बमोजिम प्राकृतिक स्रोतको परिचालनबाट प्राप्त रोयल्टीको परियोजनागत सङ्कलन र बाँडफाँटको विवरण आयोगमा उपलब्ध गराउनुपर्ने।	नेपाल सरकार
अन्य सुझाव		
३१.	राजस्वको समान्य सिद्धान्त विपरीत केही स्थानीय सरकारले करमुक्त पालिका घोषणा गरेको पाइएकोले स्थानीय सरकारले राजस्व अधिकारको उपयोग गरी राजस्व परिचालन गर्नुपर्ने।	स्थानीय सरकार
३२.	चालु खर्चमा मितव्ययिता, विनियोजन कुशलता र खर्च दक्षता तथा राजस्व प्रशासनको सबलीकरण र चुहावट नियन्त्रण गरी पूँजी निर्माणमा थप वित्तीय स्रोत परिचालन गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार
३३.	अन्तर सरकारी वित्तीय समन्वयका संयन्त्रलाई थप सक्रिय गराई सङ्घीय इकाइबीचका विवाद समाधान र सहजीकरण गर्नुपर्ने।	नेपाल सरकार र प्रदेश सरकार

अनुसूचीहरू

अनुसूची-१: आयोगका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको विवरण

१.१ आयोगका पदाधिकारीको विवरण

सि.नं.	पद	पदाधिकारीको नाम, थर
१.	अध्यक्ष	माननीय बालानन्द पौडेल
२.	सदस्य	माननीय जुद्ध बहादुर गुरुङ
३.	सदस्य	माननीय अमर राज मिश्र
४.	सदस्य	माननीय विपिन राज निरौला

१.२ प्रतिवेदन तयारीमा संलग्न कर्मचारीहरूको विवरण

सि.नं.	पद	कर्मचारीको नाम, थर
१.	सचिव	किरणराज शर्मा
२.	सचिव	मधुसुदन बुर्लाकोटी
३.	सचिव	विनोद प्रकाश सिंह
४.	सचिव	कृष्ण बहादुर राउत
५.	सचिव	रामकृष्ण सुवेदी
६.	सचिव	भरतमणि सुवेदी
७.	सहसचिव	रामचन्द्र ढकाल
८.	सहसचिव	रामहरि ज्ञवाली
९.	सहसचिव	ई. होमनाथ पौडेल
१०.	सहसचिव	ज्ञानेन्द्र पौडेल
११.	सहसचिव	यमुना प्रधान
१२.	सहसचिव	ई. गणेशराज वस्ती
१३.	उपसचिव	विनिता भट्टराई
१४.	वरिष्ठ तथ्याङ्क अधिकृत	दिनेश भट्टराई
१५.	उपसचिव	नारायण प्रसाद अधिकारी
१६.	उपसचिव	राजु बस्नेत
१७.	उपसचिव	राजेश्वरी खत्री सापकोटा
१८.	उपसचिव	मुना राउत
१९.	उपसचिव	मन्जु अधिकारी
२०.	उपसचिव	सीता बर्तौला
२१.	उपसचिव	युवराज अधिकारी
२२.	उपसचिव	लक्ष्मी प्रसाद रेग्मी
२३.	उपसचिव	चुडाराज सापकोटा
२४.	उपसचिव	नारन प्रसाद पोखरेल
२५.	सहायक वन अधिकृत	लक्ष्मी कुमारी न्यौपाने
२६.	शाखा अधिकृत	विमला काफ्ले
२७.	शाखा अधिकृत	शर्मिला लामिछाने
२८.	शाखा अधिकृत	नरकुमारी राई

सि.नं.	पद	कर्मचारीको नाम, थर
२९.	लेखा अधिकृत	केशव पोखरेल
३०.	शाखा अधिकृत	विष्णुहरि रेग्मी
३१.	शाखा अधिकृत	मदन बहादुर श्रेष्ठ
३२.	भूगर्भविद	प्रमोद सिम्खडा
३३.	शाखा अधिकृत	गोविन्द प्रसाद भण्डारी
३४.	शाखा अधिकृत	दीपेन्द्र बहादुर शाही
३५.	शाखा अधिकृत	शोभा अधिकारी
३६.	शाखा अधिकृत	सावित्री पन्त
३७.	शाखा अधिकृत	शिवराज कोइराला
३८.	शाखा अधिकृत	प्रमिला भण्डारी
३९.	शाखा अधिकृत	माधव सुवेदी
४०.	कम्प्युटर इन्जिनियर	ई. भानुभक्त जोशी
४१.	तथ्याङ्क अधिकृत	बिन्दु ढकाल
४२.	शाखा अधिकृत	राजनकुमार रेग्मी
४३.	शाखा अधिकृत	गंगाराम भण्डारी
४४.	शाखा अधिकृत	विमला रेग्मी
४५.	शाखा अधिकृत	सुनिता पौडेल
४६.	शाखा अधिकृत	शितल बहादुर रावल
४७.	शाखा अधिकृत	ईन्दिरा न्यौपाने
४८.	शाखा अधिकृत	कुशल बराल
४९.	वातावरणविद	सुनिता फुँयाल (घिमिरे)
५०.	कम्प्युटर अपरेटर	दिवस भट्टराई
५१.	नायव सुब्बा	रमेश आचार्य
५२.	नायव सुब्बा	वीरेन्द्र अधिकारी
५३.	लेखापाल	सुस्मा मरासिनी
५४.	नायव सुब्बा	गीता चपाई
५५.	नायव सुब्बा	सामना सुवेदी
५६.	कम्प्युटर अपरेटर	रमा गोतामे
५७.	कम्प्युटर अपरेटर	दिल कुमार श्रेष्ठ
५८.	कम्प्युटर अपरेटर	सुरेश चौधरी
५९.	नायव सुब्बा	साधना पोखरेल
६०.	कम्प्युटर अपरेटर	राधा लामा
६१.	नायव सुब्बा	सविता रावत
६२.	नायव सुब्बा	सरस्वती पोखरेल
६३.	नायव सुब्बा	कमल सिंह कटुवाल
६४.	नायव सुब्बा	ईश्वर पौडेल
६५.	हलुका सवारी चालक	विमलप्रसाद आचार्य
६६.	हलुका सवारी चालक	राजु थापा मगर
६७.	हलुका सवारी चालक	भरत सुवेदी
६८.	हलुका सवारी चालक	राजु महर्जन
६९.	हलुका सवारी चालक	अनिल क्षेत्री

सि.नं.	पद	कर्मचारीको नाम, थर
७०.	हलुका सवारी चालक	सरोज खत्री
७१.	हलुका सवारी चालक	सनम राजभण्डारी
७२.	हलुका सवारी चालक	केदार थापा
७३.	हलुका सवारी चालक	अच्युतराज ढुङ्गाना
७४.	हलुका सवारी चालक	जीवन कुमार राई
७५.	हलुका सवारी चालक	राजु मानन्धर
७६.	हलुका सवारी चालक	यम बहादुर पराजुली
७७.	हलुका सवारी चालक	भोला काफ्ले
७८.	कार्यालय सहयोगी	नमिता अर्याल
७९.	कार्यालय सहयोगी	अनुजा गैरे
८०.	कार्यालय सहयोगी	दुर्गा दास श्रेष्ठ
८१.	कार्यालय सहयोगी	राजेन्द्र ढुङ्गेल
८२.	कार्यालय सहयोगी	नवराज धमला
८३.	कार्यालय सहयोगी	धनेश्वर पोखरेल
८४.	कार्यालय सहयोगी	दुर्गा चौधरी
८५.	कार्यालय सहयोगी	रमा घिमिरे
८६.	कार्यालय सहयोगी	हरि चन्द्र गिरी
८७.	कार्यालय सहयोगी	कमला तिवारी
८८.	कार्यालय सहयोगी	प्रमिला उप्रेती

अनुसूची-२: आयोगका केही गतिविधिहरू तस्विरमा

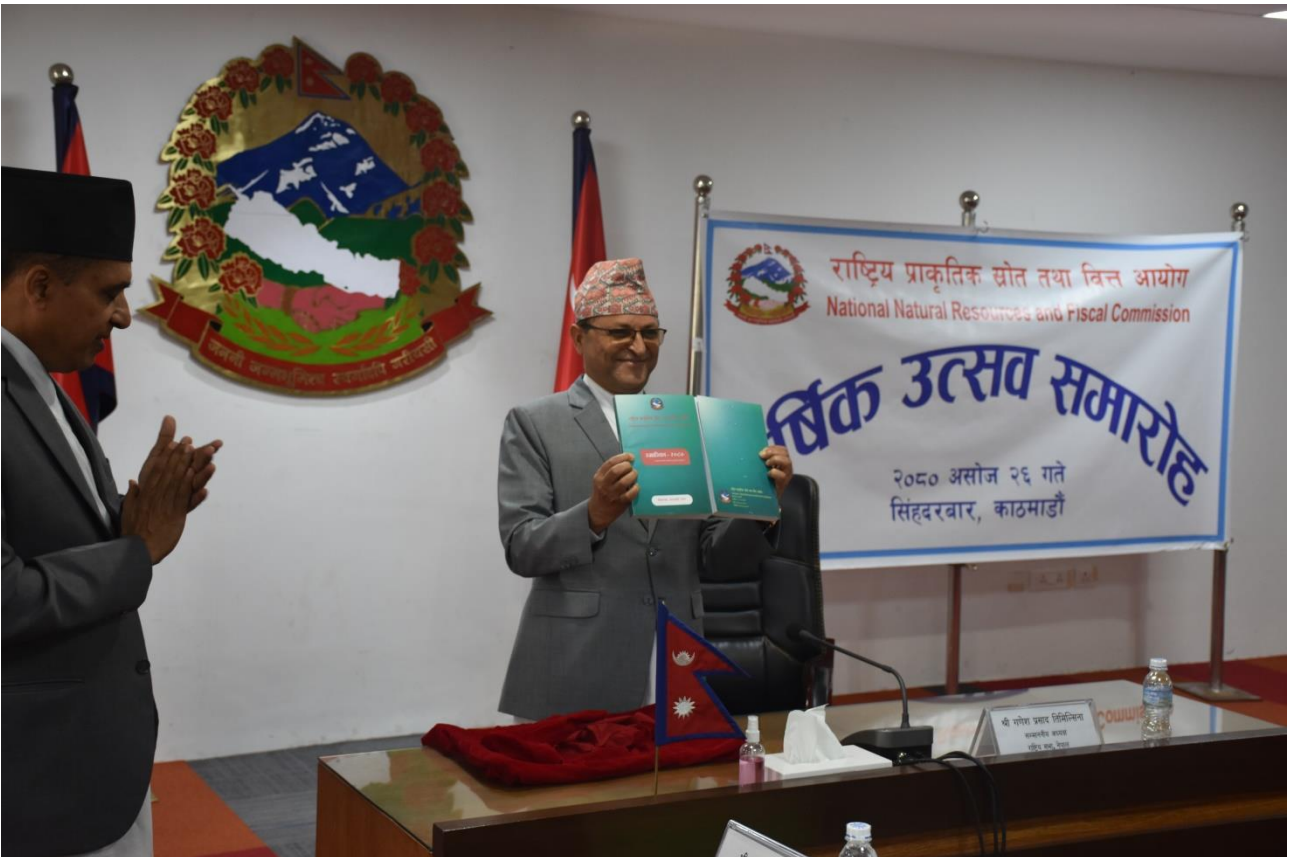
सम्माननीय राष्ट्रपतिज्यू समक्ष आयोगको पाँचौं वार्षिक प्रतिवेदन पेश गर्नुहुँदै आयोगमा आयोगका अध्यक्ष

सम्माननीय राष्ट्रपतिज्यू समक्ष आयोगको पाँचौं वार्षिक प्रतिवेदन पेश गरे पश्चात् सामुहिक तस्विर

आयोगको वार्षिकोत्सव कार्यक्रम, २०८० को एक झलक

आयोगको वार्षिकोत्सव कार्यक्रमका अवसरमा आयोगको प्रकाशन “स्मारिका-२०८०” विमोचन गर्नुहुँदै राष्ट्रिय सभाका सम्माननीय अध्यक्षज्यू

कोशी प्रदेशका माननीय प्रमुखज्यू समक्ष आयोगको पाँचौँ प्रदेशगत प्रतिवेदन पेश गर्नुहुँदै आयोगका सदस्य विपिन राज निरौला

बागमती प्रदेशका माननीय प्रमुखज्यू समक्ष आयोगको पाँचौँ प्रदेशगत प्रतिवेदन पेश गर्ने क्रममा आयोगका अध्यक्ष र सदस्यहरू

गण्डकी प्रदेशका माननीय प्रमुखज्यू समक्ष आयोगको पाँचौँ प्रदेशगत प्रतिवेदन पेश गर्नुहुँदै आयोगका अध्यक्ष तथा सदस्य

कर्णाली प्रदेशका माननीय प्रमुखज्यू समक्ष आयोगको पाँचौँ प्रदेशगत प्रतिवेदन पेश गर्ने क्रममा आयोगका अध्यक्ष र सदस्यहरू

आयोगको प्रथम त्रैमासिक प्रगति समीक्षा कार्यक्रम, २०८०/८१ को एक झलक

आयोगका पदाधिकारी तथा कर्मचारीको सामूहिक तस्वीर